

**POLITY, ECONOMY AND CULTURE OF
NORTH-EAST INDIA:
Issues and Challenges**

POLITY, ECONOMY AND CULTURE OF NORTH-EAST INDIA: Issues and Challenges

CHIEF EDITOR

Dr. Plabika Neog

Associate Professor of Economics
Kampur College, Kampur
Nagaon, Assam

EDITORS

Dr. Montu Chetia

Assistant Professor
Department of History
Kampur College, Kampur

Dr. Kushal Taid

Assistant Professor
Department of Assamese
Kampur College, Kampur

Dr. Niranjana Thengal

Assistant Professor
Department of Education
Kampur College, Kampur

**RUDRA PUBLISHERS & DISTRIBUTORS
NEW DELHI -110094 (INDIA)**

**POLITY, ECONOMY AND CULTURE OF NORTH-EAST INDIA:
Issues and Challenges**

Dr. Plabika Neog

Dr. Montu Chetia

Dr. Kushal Taid

Dr. Niranjana Thengal

© Editors

First Published June 2022

ISBN: 978-93-92108-65-5

[No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, mechanical, photo copying, recording or otherwise without prior written permission of the publisher].

Disclaimer: The Authors is solely responsible for the chapters compiled in this book. The publisher/editors do not take any responsibility for the same in any manner.

Published in India by

RUDRA PUBLISHERS & DISTRIBUTORS

C-293A, Street No. 3, West Karawal Nagar, New Delhi - 110094

Cell : 9312442975 E-mail : rudrapublishers@yahoo.com

Printed at Research Press India New Delhi.

Dedicated to

The Parents of the Authors

ADVISORS

- Dr. Ashim Bora, Principal, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam
- Mr. Deep Kalita, IQAC Co-ordinator, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

REVIEWERS

- Prof. Bibha Bharali, Department of Assamese, Gauhati University, Assam.
- Prof. Biswajit Baruah, Department of History, Dibrugarh University, Assam.
- Prof. Dhruba Pratim Sarmah, Department of Political Science, Gauhati University, Assam.
- Dr. Arup Kr. Nath, Dept. of Linguistics and Language Technology, Tezpur University, Assam.
- Dr. Prasenjit Das, Department of Geography, Bhattadev University, Bajali, Assam.
- Dr. Saket Kumar, Department of Hindi, TNB Law College, Bhagalpur, Bihar.
- Dr. Binoybrot Rajkhowa, Department of Economics, CKB College, Teok, Jorhat, Assam.
- Dr. Afzalur Rahman, Department of Education, Nowgong College (Autonomous), Assam.

MEMBERS

- Ms. Riju Laskar, Assistant Professor, Department of Geography, Kampur College, Kampur
- Ms. E. L. Thiek, Assistant Professor, Department of English, Kampur College, Kampur
- Mr. Bhalindar Singh, Assistant Professor, Department of Geography, Kampur College, Kampur

Message from the Principal's Desk...

With higher education becoming an international service, there is a growing concern all over the world about quality, standard and recognition. This has made the concerned authority to evolve quality benchmarking for ascertaining and assuring quality at different levels of higher education.

It gives me an immense pleasure to note that Research and Publication Cell of Kampur College, Kampur is bringing out an edited book with ISBN entitled "Polity, Economy and Culture of North-East India: Issues and Challenges". It is a collection of unpublished research papers written by different faculty members and research scholars from different parts of the North-Eastern region of India.

I offer my grateful acknowledgements to the members of editorial board of the edited book for publishing the book within a very short period of time.

21/06/2022
(Dr. Ashim Bora)

Principal

Kampur College, Kampur

Preface

The North East India covers eight states with its unique socio-political, historical and cultural background. The entire region consists of Assam, Arunachal Pradesh, Meghalaya, Mizoram, Manipur, Nagaland, Tripura and Sikkim. The colonial administration played an important role in marking the region as a geographical area to the “north east” of the Bengal Province, covering mainly the then Assam, princely state of Manipur, Tripura and the tribal states in the hills. This colonial demarcation of the region is still continuing even after India attained independence from the British rule in 1947.

The North East India is still one of the unexplored mega hotspots for the rich bio diversity in the country. These states are characterized by their unique culture, diversity of ethnic groups, rich natural resources and flora and fauna. This region covers an area of 2.62 lakh sq.km and accounts for 7.9 percent of the total geographical area of the country. Beset with partition -inflicted geographical isolation and persistent economic retardation for decades, the economy of this region has a distinctive identity. This region is land locked with long international borders and only a chicken neck corridor connecting it with the main land of India. The unexplored paradise of India is well known for its distinct culture and traditional life style .Every tribal group of these states has its own unique culture, folk-dance, food and crafts. Agriculture and weaving are the two major occupations of the people of North East. Tea farming in Assam is one of the main sources of income along with traditional handicrafts. Tea gardens of Assam are world famous for the aroma, rich flavour and taste. North Eastern States offer one of the most beautiful Eco-tourism destinations in India. This region is famous for the only floating national park in the world, the wettest place on the Earth, the cleanest village in Asia, dowry free region in India, the first organic state in the world etc.

Despite its rich natural endowments, the NE region represents one of the least developed regions of the country both economically and

industrially. Even after the 75 years of independence, there are still existing territorial conflicts within the North-Eastern states. These are often based on historical border disputes and differing ethnic, cultural affinities.

In recent time, efforts have been made to establish manufacturing industries and promote small scale and cottage industries based on the available natural resources. The North East Region of India also known as 'Ashta Lakshmi' has been given prime importance to its development, energy, industrial development and education facilities. Special attention is given to the growth of this region through the Act East policy that aims to promote economic co-operation, cultural ties and develop a strategic relationship with countries in the Asia Pacific region and thereby providing enhanced connectivity to the North eastern states. To create an empowered workforce by 2022, the government of India launched Skill India initiative to train up Indian youths for employment in industry related jobs.

Although various efforts are being made from both the central and the state governments for the development of this region, the people of North East are still far away from attaining the desired goal. Therefore, it is the need of the hour to find the way forward to overcome all the bottlenecks towards development.

The papers included in this edited book volume are contributed by our faculty members and researchers from different parts of NE India. The articles mainly focused on various issues and challenges of socio-economic, political, language, art and culture and geographical aspects of the North East region of India.

Dr. Plabika Neog
The Chief Editor

Acknowledgement

I am greatly honoured to be a part of the publication of the peer reviewed book entitled “Polity, Economy and Culture of North East India: Issues and Challenges.’ This is the first attempt from the Research and Publication Cell of Kampur College to publish an edited book with ISBN. This book is the outcome of the careful study of the region by the researchers. At the beginning I, on behalf of the editorial board, express my sincere gratitude to Dr.Ashim Bora, Principal, Kampur College for his constant support and guidance to publish the book.

I acknowledge with gratitude that I am indebted to the respected reviewers from different universities and colleges for giving their valuable time and guiding us in publishing the book.

I take this opportunity to extend my sincere thanks to Mr. Deep Kalita, coordinator of IQAC, Kampur College and all the faculty members for inspiring us in this journey. I would like to thank all the contributors for enriching the book with their articles.

I am obliged to owe my co-editors and the members of the editorial board the deepest gratitude for their untiring effort to publish the book within a short period of time.

Finally, I would like to thank the staff members of Rudra Publishers and Distributors of West Karawal Nagar, New Delhi-110094, for taking the pain of printing the book within stipulated time frame.

Dr. Plabika Neog
The Chief Editor

CONTENTS

1. An Analytical Study of Inclusive Governance Practices in Assam	1
Dr. Bhawna Gupta & Ms. Dikumoni Hazarika	
2. Perspectives on Fieldwork in Mising Autonomous Council areas in Assam	17
Dr. Bhasker Pegu	
3. Stigma: A Saga of Mischievous Politics in Assam	29
Dr. Nurul Hassan	
4. Inter-State Border Disputes in North-East India: Especially with Assam and Others North Eastern States	40
Hannan Ali	
5. Freedom, Relish and Patriotism in Assam	52
Augusty Kashyap	
6. Concept of Identity: Role of the Student Organizations in the Formation and Performance of Identity in Assam	60
Mostafizur Rahman & Mehjabin Sultana	
7. Challenges and Measures of Health Tourism in Assam	67
Dr. Jaya Kalita Gogoi	
8. Potentiality of Tourism in North-East India: Issues and Challenges	75
Dheeraj Chamuah	
9. Unexplored: The Enchanting Land of Dima Hasao	88
Elizabeth L. Thiek	

10. Role of SHGs in the Socio-Economic Empowerment of Women: A Case Study in Kathiatoli Block, Nagaon, Assam	101
Deep Kalita	
11. Role of Tourism Industry in Accelerating Economic Growth of Assam	114
Chayanika Saikia	
12. Role of Small Savings in Economic Development and Its Recent Trend with Special Reference to Assam	128
Nilutpal Hazarika	
13. Study of Tourism Sector in Assam and Its Economic Contribution	135
Mashida Khatun	
14. Commercialisation of Education in India: Issues and Concerns	144
Ms. Rubi Dutta	
15. National Education Policy 2020 with respect to Higher Education: An Overview	154
Dr. Niranjana Thengal	
16. A study on the superstitious attitude level of undergraduate students of Diphu Government College	171
Ranjita Barman	
17. Education as an Envoy to Harmonise Inequalities of Gender in Astra Lakshmi's of India	179
Seuj Pratim Borah	
18. Development of Primary Education in Assam before and after Independence: A Study	186
Klirdap Taropi	
19. Utopian Thought of Mother Teresa: A Way of Devotion to Human Life	196
Anil Ch. Mili	

20. Question of Identity among the Tai Ahoms in Assam: An Understanding of their Socio-Political and Economic Consciousness in present day context Dr. Montu Chetia	209
21. 'Saktism' or 'Worship of Mother Goddess' in Ancient Assam with Special Reference to 'Malinithan' Ms. Chitralkha Phukan	223
22. Problems and Prospects of the Children in Tea Garden Areas of Assam: A Study on Kondoli Tea Estate Riju Laskar	236
23. Agricultural Practices in Flood Affected Areas of Nagaon District of Assam with Special Reference to Kampur Revenue Circle Mr. Debasis Saikia	246
24. Conservation of the Wetland Resources and Securing the Sustainable Livelihood of the Local People: A Case Study of Dighali Beel, Nagaon, Assam Banashree Devi	253
25. Problems and Solutions in Teaching English as a Second Language to Undergraduate Students Learning English in Assam Dr. Jyoti Rupa Deka	263
26. Nationalism in Assamese Lyrical Poetry (1889-1940) Dr. Sankar Patowary	277
27. Women in Assamese Literature: A Special Study of Some Select Novels of Mamoni Raisom Goswami Dr. Nalini Bora	285
28. চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত লোকগীত : এক সমীক্ষাত্মক আলোচনা ড° অনুশ্ৰী অধিকাৰী	294

29. অসমীয়া লোকাচাৰ : পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন (শিৱসাগৰ জিলাত প্ৰচলিত লোকাচাৰৰ বিশেষ উল্লিখনসহ) দীপা ভাগৱতী	310
30. প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ 'ছাবিন আলুন'ৰ সীতা : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন গীতা হাঞ্জেপী	325
31. অসমীয়া শিখসকলৰ কথিত ভাষা (নগাঁও বৰক'লাৰ অঞ্চলৰ বিশেষ উল্লিখনসহ) জুৰি দেৱী	334
32. নাৰীৰ অৱস্থিতি : ঐতিহ্য আৰু বিৱৰ্তন কোকিল ডেকা	345
33. মিচিংসকলৰ 'পঃবাগ' উৎসৱ : পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন ড° কুশল টাইদ	354
34. 'দেওলাংখুই' উপন্যাসৰ আধাৰত তিৱা লোকসংস্কৃতিৰ বিশ্লেষণ মিনি দেৱী	368
35. কাৰ্বি লোকনৃত্য : এটি অধ্যয়ন ড° মনালিছা বংপিপী	384
36. মিচিংসকলৰ ধৰ্মীয় পৰম্পৰা আৰু বিশ্বাস : এটি অধ্যয়ন পুষ্পাপ্ৰীতি মৰাং	399
37. বঙাইগাঁও জিলাৰ লোকগীত আৰু লোকনৃত্য : পৰম্পৰা আৰু সংকট ড° স্বপ্না হাজৰিকা	409
38. অসম প্ৰান্ত কে অংকীয়া ঝাউনা ঔৰ পালা ঝাউনা : ঁক অধ্যয়ন কৰমী দেৱী	421
39. ঝক্তি আন্দোলন কে ধ্বজাবাহক শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ কে সাহিত্য মেঁ পৰ্যাবৰণ সংৰক্ষক ৰূপী শ্ৰীকৃষ্ণ প্ৰশান্ত লস্কৰ	431

An Analytical Study of Inclusive Governance Practices in Assam

Dr. Bhawna Gupta¹

Ms. Dikumoni Hazarika²

ABSTRACT

Inclusive Governance has important intrinsic value that is rooted in enabling people to exercise voice and influence in the processes that concern them. Over time, it has been proved that more open and inclusive states and societies are more affluent, effective, and resilient. The SDGs and the United Nations Agenda 2030 pledge to "leave no one behind," emphasizing the importance of global inclusive growth and development. In India, a major weakness in the economy is that growth is not perceived as being sufficiently inclusive for many groups, especially Scheduled Castes (SCs), Scheduled Tribes (STs), and minorities. In Assam, there is a lot of debate over the current development paradigm of tribal development and other

¹Assistant Professor, Department of Public Administration, Panjab University, Chandigarh

²M.Phil. Research Scholar, Department of Public Administration, Punjab University, Chandigarh

backward classes' development. The state has been struggling with an influx of undocumented Bangladeshi immigrants, which has negatively impacted locals' social security and work possibilities. This article studies Assam's inclusive governance methods and practices and the results of such policies in pursuing inclusion in a highly diverse region. It also provides suggestions on how inclusive governance can be strengthened. The study relies on secondary data that has been collected from reports of the Assam government and the government of India, official websites, books, newspapers, articles, journals, etc. The study highlights that implementing centrally sponsored schemes, state schemes and central legislations have a good impact on the social inclusion of disadvantaged sections. Several central government legislations like the Right to Information Act, the Forest Rights Act, the Right to Education Act, the Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act, and the National Food Security Act have also led the state towards inclusive development.

Keywords: Assam, Inclusive Governance, SDG 16, North-East Council, Centrally Sponsored Schemes.

Introduction

Governance broadly refers to structures and processes designed to ensure accountability, transparency, responsiveness, rule of law, stability, equity and inclusivity, empowerment, and participation of people at large (UNESCO). Governance is about the ability of actors to perform towards objectives and ambitions that derive from the dynamic interaction and power struggles among actors of state and society irrespective of what those objectives might be (Fukuyama,2013). Participation,

equity, non-discrimination, inclusivity, gender equity, ruled-based transparency, accountability, and responsiveness are among the core objectives and principles of democratic government, as stated by UN member states in the Millennium Declaration in 2000. (UNOHCHR, 2008). The SDG16 also talks about peace, stability, human rights, and effective governance and aims to promote peaceful and inclusive societies for sustainable development. The rapid expansion of the economy, rising per capita income, and growing awareness among people about their rights increase the need for democratic governance and inclusive governance. According to OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development), Inclusive Governance has some specific characteristics-

- ◆ Inclusive governance has significant intrinsic value because it allows people to have a greater voice in the government process inclusive governance may also serve as a foundation for developing a shared identity and shared values for a highly diverse society. It also has the potential to boost social cohesiveness.

- ◆ Inclusive governance can also help to foster inclusive development outcomes. which makes public institutions more responsive to citizen needs and demands, particularly those from historically marginalized and excluded groups.

- ◆ Inclusive government is more legitimate and has the competence of governments to make policy and deliver services and give respect for human rights and the rule of law (OECD, 2020).

The paper examines Assam's inclusive governance methods/practices and various policies and programs implemented for social inclusion as well as for the economic

development of disadvantaged groups in the region. The paper is descriptive and analytical. Data for this study was gathered from secondary sources.

Inclusive Governance practices in India

The nature of Indian society is pluralistic. Pluralism refers to the existence of various ethnic, cultural, linguistic, and religious groups within a nation or community. There's no doubt that the caste system has affected Indian culture for a long time, maybe as a result of an abridged interpretation of ancient texts and epics. The lower castes, such as Scheduled Castes (SCs) and Scheduled Tribes (STs), as well as religious minorities, disabled, women, and economically disadvantaged sections, experience exclusion and prejudice in a variety of areas. The compelling social situation led to the creation of special provisions in the Constitution for the empowerment of disadvantaged and marginalized communities, notably SCs and STs. Even after 70 years, these populations experience disproportionately greater rates of poverty and vulnerability.

For better economic development the NITI Aayog has also begun work on a Strategy for New India @ 75 which is organized into four sections: drivers, infrastructure, inclusiveness, and governance. The Strategy intends to create broad-based economic growth to ensure balanced development across all regions and states and embrace new technologies to stimulate innovations and skills and be guided by the philosophy of Sabka Saath Sabka Vikas (NITI Aayog, 2018). Despite these substantial efforts, India was placed 62nd out of 74th emerging nations in the World Economic Forum's latest Inclusive Development Index (IDI) 2021 and was among the least inclusive countries in the world. It calculates inequality based on

factors such as country growth and development, inclusion, inter-governmental equity, long-term sustainability, etc.

Inclusive governance forms the foundation of a healthy democracy. Where the state keeps in mind the differences of the people who exist in the society when it is formulating policy for them and accordingly in its implementation and outcomes. The objective of inclusive policies of the government is to provide fair and equal opportunity and make a balanced and inclusive society. All-inclusive policies may be categorized under three heads: policies for social development, economic development, and political empowerment. The ultimate aim is to enable the SC/STs to be fairly represented in the public institution such as civil services, higher education, public employment, to allow them to come out of poverty and economically empower them so that they are politically capable to influence the decision-making process which affects their lives (Pankaj Deep, 2020). In addition, inclusive governance requires decentralization of power, equal participation of the people, equality of all before the law, and real empowerment of the people, with a bottom-up approach.

Over the years, the Government of India has launched several schemes aiming at the social and economic inclusion of the vulnerable and marginalized. Many schemes aim to promote financial inclusion and provide financial security along with social security to empower the poor and unbanked in the country as well. Recently, Digital India Mission was launched for the use of technology for inclusion where a digitally literate population can leverage technology for endless possibilities. In the education sector, it entails the creation of electronic content like digital textbooks, animations, and films. Students can benefit from

blended learning using MOOCs (massive open online courses), and learning simulations can help with hands-on instruction. In the health sector, technology is improving remote health services (delivering expert consultations via the mobile Internet) and providing faster services to the poor.

Inclusive Governance Practices in Assam

Assam is located in India's North-East region and serves as the region's gateway. According to the 2001 Population Census, the state's rural population accounted for 86.0 percent of the total population. Agriculture is the economic backbone of Assam and is critical to the state's overall growth. The state is home to a diverse population with socio-cultural and ethnic diversity. The state has a geographical area of 78,438 sq. km. i.e., 2.4 percent of the country's total geographical area, and provides shelter to the approximately 2.58 percent population of the country. Scheduled Tribes (STs) constitute about 12.4 percent of the total population. Agriculture, horticulture and agro-processing, silviculture and handicrafts, fishery, forestry, tourism, and petrochemicals are primarily responsible for the state's economic growth and development.

Assam faces several issues, particularly in the areas of security and development, including immigration and demographic shifts. The state also has a wide range of intriguing institutional diversity, from autonomous councils to Panchayati Raj Institutions (PRIs). In addition, the current state of human development statistics shows that the people of Assam lack access to infrastructure, health care, education, etc. Tribal groups, migrants, tea plantation workers, disabled people, and women are more likely to face social exclusion. When we specifically look at the social status and cultural components of

tribal communities of Assam, they are in the transition stage. They are at various phases of absorbing or ingesting elements of the contemporary world, such as education, economic activity, attire and recreation, dietary habits, etc. Effective governance thus is a most vital necessity for the development of the tribals of Assam.

Our Constitution has prescribed powers for the executive, legislature, and judiciary all three wings of government operate in an environment where there is a strong Press functioning with full freedom of expression guaranteed under the Fundamental Rights of the Constitution and a watchful civil society. The Assam Government has started implementing the RTI Act 2005. The Government has issued Assam Right to Information Fee Rules, 2005. Similarly, other important central government legislation like the Forest Rights Act, the Right to Education Act, the Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act, and the National Food Security Act are constantly empowering the people across the nation.

The FRA (Forest Rights Act) seeks to restore the rights of tribal people and traditional forest dwellers living in forests for three generations in Assam. Under the Act, the government has to grant land pattas to the tribal people and traditional forest dwellers who had settled in various 'Bongaons' and 'Tongiya Gaons' set up by the British in various RFs (Reserve Forests) of the State. Another important step for the universalization of elementary education was taken in terms of the RTE Act, 2009. The Assam State Commission for Protection of Child Rights (ASCFPC), being the nodal institute for monitoring the education of children of age group 6 to 14, expressed concern that the Act is yet to be implemented with the true spirit.

MGNREGA helped to put cash incomes into the hands of the rural poor that create a greater degree of economic independence. MGNREGA works to increase the earnings of the income of rural households. It has been found, that a large majority (82 %) of the respondents said that they spent wages earned at MGNREGA working on regular food and consumer goods. The increased income locally available through MGNREGA work, they felt, was helping ensure at least two regular meals a daily (Saikia & Borah, 2017). The implementation of the NFSA (National Food Security Act) in Assam shows a positive indication of improvements in nutritional status and poverty reduction. The NFSA Act 2013 is more significant to cover all targeted populations and ensure food security in the state. Thus, these all legislations show some positive impact on the state and help faster social inclusion of disadvantaged groups which has led the state towards inclusive development.

The North-East Council was established in 1972 for the region's socio-economic development, and it has worked on projects in areas like education, healthcare, agriculture, tourism, industry, etc. To reduce regional imbalances and inequalities the execution of centrally sponsored schemes such as the National Health Rural Mission (NHRM), Sarva Siksha Abhiyan (SSA), Pradhan Mantri Awas Yojana (PMAY), Swachh Bharat Mission (SBM), Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana (PMGSY), Mid-day meals Scheme (MDMS), etc. and state government special programs such as Atal Amrit Abhiyan (AAA), Arunodoi Scheme (AS), Assam Deen Dayal Divyangjan Sahajya Scheme (ADDDSS), Atmanirbhar Assam Scheme (AAS), Assam Affordable Nutrition & Nourishment Assistance Yojana

(AANNAY) in Assam is very significant. Notable State government schemes in the state that are specially meant for its vulnerable population and help to achieve the goal of social inclusion are discussed hereunder:

Health and Education: As education and health are important tools for social inclusion Assam initiated a variety of schemes aiming at the universal enrolment, retention, and quantitative improvement of elementary education. Education and Empowerment Schemes are Anundoram Barooah Award Scheme, Under the scheme, every student who has a grade of 60 percent or higher is awarded a laptop. A tablet is provided to those who score between 50 and 60 percent. Bicycle to Below Poverty Line (BPL) Female Students Scheme programme provides financial aid to those with special needs who want to pursue higher education. To reduce female dropouts, all BPL female students are provided cycles.

In Assam under NHRM Rogi Kalyan Samiti (Patient Welfare Committee)/Hospital Management Society to manage the affairs of the hospital, Janani Shishu Suraksha Karyakram (JSSK) scheme provides free drugs, free diagnostic, free blood, free diet to pregnant women who come for delivery in public health institutions and sick infants up to one-year new. SSA Assam has started a conversion of schools into 'smart schools' Smart schools will have IT-enabled classrooms, e-libraries, and web-based teaching and will make all students e-literate required for providing quality education.

Integrated Rural Development, Sanitation, and Hygiene: The Government of Assam launched a new programme in 2016/17 called the Chief Minister's Samagra Gramya Unnayan Yojana (CMSGUY, or the Integrated Village

Development Programme), an initiative aimed at the holistic development of villages. The programme is expected to help the state of Assam achieve several of the Sustainable Development Goals: reducing poverty and hunger, increasing employment, reducing inequality, promoting sustainable use of water and terrestrial ecosystems, promoting peaceful and inclusive societies, and building partnerships. SBM Assam started the construction of Individual Toilets, Community Toilets, and Solid Liquid Waste Management works in the major cities of Assam.

Insurance and Disability: Social security schemes such as Mukhya Mantri Jibon Jyoti Achoni (Insurance plans like Aam Aadmi Bima Yojana), Assam Deen Dayal Divyangjan Sahajya Scheme, Atal Amrit Abhiyan programmes intend to provide financial help to qualified citizens for medical treatment and injuries, is to give financial help to the state's Divyangjans (disabled) for their treatment, cashless medical health care and treatment aids six frequent and high-cost treatment disorders with free medical care up to Rs. 2 lakhs.

Housing and Transport: Besides, there are schemes for basic amenities and Services such as Janata Housing for Economically Weaker Sections. This project intends to construct Pucca homes for all houseless poor/poor living in kuccha dwellings to safeguard Land Rights and Land Records and transparency for the economically weaker section of society. ASTC Rural Bus Service works for bus transportation supplied from rural communities to district headquarters under the scheme.

Skill Development and Agricultural Growth: The state government also runs various schemes for Economic Development such as Mukhyamantri Karma Jyoti Asoni (Rural

Industrialization), and Kalpataru Scheme (Skill Development) which attempt to develop the skills of all qualified youngsters for self-employment and placement and assist rural people working in large cities. Mukhyamantri Krishi Sa Sajuli Yojana is a scheme where the state government is promoting agricultural practices, including harvesting and marketing practices under the scheme.

Public Service Delivery: Recently, Good Governance Schemes have been also implemented by the government name Rajyor Padulit Rajyor Sarkar. The purpose of this scheme is to address people's problems at their doorsteps, raise public knowledge about government initiatives, analyze local requirements, and uncover service delivery system flaws.

Results and Discussion

Assam is a diversified society with a multilingual population. There are demands frequently raised for the protection of indigenous land, culture, and languages of the people living in Assam. Tribal communities have always demanded linguistic and territorial protection and attention from the state government and central government. Some of the key concerns relating to policy implementation in Assam are-

1. In Assam, the problem is that the enactment of right-based schemes/legislation in an environment of illiteracy and lack of awareness and empowerment about those schemes is difficult. This is a drawback as policy implementation is weak. Various research studies and ground-level reports point to a lack of knowledge among target social groups about schemes, programmes, and policies, resulting in slow implementation, low involvement of intended beneficiaries, and thus not achieving social inclusion. Besides that, the Assam government's state policies, and schemes are well-targeted but lack proper

monitoring.

2. Centrally Sponsored Schemes (CSS), which are implemented by State Government agencies, but which are largely funded by the Central Government with a defined State Government share. The problem with the CSS is a misuse of funds is a real cause of worry that has to be addressed especially in the poor states like Assam. The expenditure under a host of important flagship schemes, including the Sarva Shiksha Abhiyan (SSA), Integrated Child Development Services (ICDS), etc., appears to be retrospective reporting only, with no effort being made to ensure that minorities benefit from these allocations. No budgetary reporting mechanism exists to accurately capture the allocations being earmarked for minorities.

3. Further, the COVID-19 crisis has a disproportionately adverse impact on the vulnerable sections of the State's population, especially women, children, the elderly, persons with disabilities, denotified tribes, and minorities. Therefore, the State Government needs to take measures to protect their well-being. In this regard, the State Government can consider making temporary modifications in the guidelines and scope of Centrally Sponsored Schemes (CSS), with the concurrence of the Union Government where necessary. This can help in meeting the objective of extending welfare measures to marginalized groups and communities.

4. One of the main reasons for the relative failure of many flagship programs in India is that the local organizations responsible for implementing them are under-resourced. The 73rd and 74th Amendments, transferred functions to PRIs and Municipalities, but there has been very little effective devolution of funds or control over the PRIs. As a result of the inadequacy

of budgetary resources, public provisioning in social sectors and social security programmes by the government seems to have suffered from the problems of inadequate coverage and unsatisfactory quality.

Inclusiveness is not just about ensuring a broad-based flow of benefits or economic opportunities; it is also about empowerment and participation. The state needs to focus on empowering the community in terms of building their understanding of Government policies, programmes, decentralized planning process, their role and participation in village plan, and monitoring of programme/scheme(s). To this effect, various measures can be adopted:

1. Focus on Inclusive Education, Skill Development, and Employment: Education is the primary need for the economic growth of any need thus the state government should focus on the betterment of educational infrastructure. Strengthening of early childhood interventions, bringing all out-of-school children within schooling, the rapid expansion of secondary school enrolment, expansion of higher and technical education infrastructure, and development of vocational and skill-based learning will ensure inclusive education in the state.

2. Greater Emphasis on Health and Sanitation: Sanitation and hygiene are the most important for any nation's inclusive growth because it has been seen that foreign investors are usually attracted to clean and hygienic nations.

3. Enhanced Tele connectivity for greater outreach: There is an urgent need to improve tele connectivity in the region for bringing about complete financial and digital inclusion of the people.

4. Social Audit and Community Monitoring of

Government Schemes: Facilitating access to Public Distribution System (PDS) and ensuring entitlements through institutionalizing a community-owned monitoring system and establishing a dialogue between communities and implementing stakeholders.

5. Capacity Building of Women PRI Representatives:

A gendered approach to development through community monitoring and network action on issues of domestic and other gender-based violence, discrimination, and trafficking which affect women's dignity and right to work.

6. Partnering with the Civil Society and other stakeholders: One of the main reasons for the failure of government programmes in Assam is due to a lack of participation by the private sector, civic society, and local institutions. Corruption, diversity, ethnic tension, insurgency, and natural disasters in Assam make the government functionaries inadequate.

7. Strengthening Local Government Institutions with enhanced financial powers: Even though the Government of India has been giving a major thrust to the North-East in its policies and development plans and also established the Ministry of DONER, north-eastern states are lagging with a comparatively slower pace of industrialization and economic growth. Achieving SDGs requires a multi-pronged approach and concerted and continuous efforts. Unfortunately, the COVID-19 pandemic has adversely affected all sectors of the economy. The Government of Assam is forging partnerships with academic institutions, industries, and civil societies for achieving inclusive development through the implementation of Sustainable Development Plans. There is a need to empower people by maximizing self-governance and participatory development through grassroots planning to promote inclusive development.

References

- Aiyar, Mani Shankar, and Nupur Tiwari. "Inclusive Growth through Inclusive Governance in India's North-East". *Commonwealth Journal of Local Governance*, 2009, pp. 137-146. University of Technology, Sydney (UTS), <https://doi.org/10.5130/cjlg.v0i2.993>.
- Chakraborty, Simonti, Shuchita Rawal and Pranoy Das "Towards Faster and Sustained Revival of Assam's Economy". CBGA Centre for Budget and Governance Accountability, 2020, New Delhi.
- Deep, Pankaj. "Democratic Governance, Inclusive Policies and People Standing at the Margins". *Journal of Social Inclusion Studies*, vol 6, no. 2, 2020, pp. 133-151. SAGE Publications, <https://doi.org/10.1177/2394481121995959>.
- Fukuyama, F. "What is governance?" Centre for Global Development, Working Paper, No. 314, 2013, Washington, DC.
- Gogoi, Runumi. 'RTE is Not Properly Implemented in Assam' The Times of India, 2022, <https://timesofindia.indiatimes.com/home/education/news/RTE-is-not-properly-implemented-in-Assam/articleshow/46899442.cms>.
- Government of India. "Eleventh Five Year Plan (2007-2012) Inclusive Growth". Oxford University Press, Planning Commission. 2008, New Delhi.
- Government of India. "Faster sustainable and more inclusive growth: An Approach to 12-year Plan". Planning Commission. 2008, http://planningcommission.nic.in/plans/planrel/12appdrft/approach_12plan.pdf
- Government of India. "NITI Aayog releases Social Inclusion Sector Report". Development Monitoring and Evaluation Office (DMEO), 2021, New Delhi, https://dmeo.gov.in/sites/default/files/2021-07/10_Sector_Report_Social_Inclusion.pdf
- Government of India. "NITI Aayog Releases Strategy for New India @ 75". Pib.Gov.In, 2022, <https://pib.gov.in/>

PressReleaseIframePage.aspx?PRID=1556623.

Government of India. "Samanvay: A compilation of Central sector, centrally sponsored & State schemes for convergence under Saansad Adarsh Gram Yojana, Assam". GOI, 2014, Ministry of Rural Development Government of India & National Institute of Rural Development and Panchayati Raj Hyderabad.

OECD. "What does Inclusive Governance Mean? Clarifying theory and practices". OECD Publishing, 2020 No. 27, Paris.

Renn, Ortwin, and Pia-Johanna Schweizer. "Inclusive Risk Governance: Concepts and Application to Environmental Policy Making". *Environmental Policy and Governance*, Vol 19, No. 3, 2009, pp. 174-185. Wiley, <https://doi.org/10.1002/eet.507>.

Saikia, Anshuman & Borah Anjan Jyoti. "Impact of MGNREGA on rural livelihood in Assam-with Special Reference to Kamrup District of Assam". *Journal of Rural and Community Affairs*, Vol. II (I), 2013, pp. 58-72.

Sharma, Rittik. "Forest Rights Act: Dispur to Review Implementation Status in Assam". Eastmojo, 2022, <https://www.eastmojo.com/assam/2021/10/29/forest-rights-act-dispur-to-review-implementation-status-in-assam/>.

Sonowal, C.J. "Indian Tribes and Issue of Social Inclusion and Exclusion". *Studies of Tribes and Tribals*, vol 6, no. 2, 2008, pp. 123-134. Kamla Raj Enterprises, <https://doi.org/10.1080/0972639x.2008.11886586>.

United Nations. "Claiming the Millennium Development Goals: A Human Rights Approach". UNOHCHR, 2008, www.ohchr.org

Other Web Sources

<http://www.ibe.unesco.org/en/geqaf/technical-notes/concept-governance>

<http://unnat.iitd.ac.in/app/webroot/files/convergence/ASSAM.pdf>

Perspectives on Fieldwork in Mising Autonomous Council areas in Assam

Dr. Bhasker Pegu

ABSTRACT

Researchers of Political Science conducting field studies gain divergent experiences, which remain unexplored on the path to scholasticism. Many a time researchers face an array of complexity in their field. Empirical studies as a part of one's methodology needs much more delicate handling in the field. As researchers in Political Science, approaching either through qualitative or quantitative methodology, we hardly have a choice to compromise our objectives while pursuing a study. When a researcher goes to the field, he is caught between the urge for objectivity and subjectivity. While attempting to explore the "real world problems", an investigator in the field finds oneself in a position of situational complexity. Field experience sometimes turns out to be emotional. A field investigator has to reconsider

his presuppositions and the semi-structured or structured questionnaire in accordance with the condition of the field during focus group discussions and individual interviewing. This paper will throw light on field experiences in Assam for Political Science studies from the areas governed by the Mising Autonomous Council (MAC). The field experiences would be discussed in the context of research methodology of Political Science and issues related to practical social realities.

Keywords: Field Experiences, Mising Autonomous Council, Issues.

Significance

This paper is significant from a methodology perspective in qualitative approach adopted in social sciences. The significance of this paper lies in terms of field work experience as it attempts to explore the realities that a researcher faces in tribal areas especially in Mising inhabited region in northern Assam. It is also significant as it tries to understand the community perspectives on decentralized tribal autonomous council, floods and erosions, welfare schemes of government and hydro-power dam project.

Introduction

The production and dissemination of knowledge are at the heart of political science (Smith 2014). We cannot contemplate dissemination of knowledge unless there is production of knowledge. As such production of knowledge takes place in variety of knowledge largely through research by scholars. With changes in political world, it is suggested by scholars on methodology to surpass and evaluate "just-the-facts" approach to study politics scientifically (Kellstedt and Whitten 2009). As

a research scholar, I had the experience of visiting for the purpose of field study to the Mising Autonomous Council areas in Dhemaji and Lakhimpur districts of Assam in December 2013. Since my enrollment in the PhD program from July 2012 in the department of Humanities and Social Sciences in the Indian Institute of Technology Guwahati, I had the opportunity to visit places of interest to political science researchers working on social movements, local governance and ethnic conflict studies of Assam such as the Bodoland Territorial Areas Districts (BTAD) in December and May 2012, Rabha Hashong Autonomous Council (RHAC) areas in Goalpara and Kamrup districts in May and June 2013. I had visited to these places in lower Assam mostly in post-conflict situation. Both of the areas of BTAD and RHAC were visited along with my supervisor Dr. PahiSaikia and senior research fellow, Aniruddha Kumar Baro. The RHAC field visit was joined by our co-researcher Pankaj Kumar Kalita.

The field visit to the areas of Mising Autonomous Council (MAC) was quite different from my earlier experiences. The experiences was quite differently intriguing to me from that of lower Assam areas mainly for two reasons-first, unlike the BTAD and RHAC areas, we did not had to interact with people affected by ethnic conflict and violence since there was instances of group clashes and violence in that part of Assam; second, I was visiting to the areas as academic researcher to Mising tribe inhabited places, which is my own community, for the first time although I was familiar to some of the areas. Borrowing from M.N. Srinivas, I can put my thoughts as "study of one's own society". However, it does not mean there was no limitation to do the fieldwork. As it is succinctly said that "what is one's own

society is always difficult to define". With heterogeneous ethnic groups inhabiting in the areas of field visits in Assam, we are confused with complexities to understand diverse cultures. According to Geertz, culture is public because meaning is (Geertz 1973). Therefore, to Geertz, culture is not experimental science in search of law but an interpretative one in search of meaning.

The rural communities in Assam are more or less marked by similar characteristic feature in terms of economy everywhere. The majority of the communities under study in the field are dependent on agriculture. The agrarian economy of the people makes a researcher to interpret in a way that "presumption of simple societies to accept someone who cannot be fitted into one of the known roles" (Srinivas, Shah and Ramaswamy 2013). In textbook research methods, it literally implies to participant observer that the fieldworker should deliberately participate in community activity in order to observe and understand the social reality around him. While impractical reality, a researcher finds himself in complex situation to take charge of role as prescribed in books due to circumstances faced in the field.

Between scholasticism and real world problem in the field

The tendency to become scholasticism is said to be a worrisome development in Political Science. Overspecializing and ingrown in particular field limits the contour of understanding with problem when one goes from one place to another. Overemphasizing and becoming knowledgeable in conflicts does not mean one can read other side. Scholars focusing more on themselves, less on real world have harmed the realism of their work and audience for themselves (M. Mead 2010). Critics say limiting to particular methodology, such as rational choice or quantitative method; misconstrue the nature of political and

social phenomena.

We were looking for Mising villages in Gogamukh. In an intersection with a few shops at a place called Mohoricamp, I alighted from the car we were travelling. I was asked by a man whether I was a "company man" when I asked him about the direction to villages. I have to convince him that I was from Jonai and a Mising boy coming for research from IIT Guwahati to know about the "Mising people and culture of the place".

When we were in the field for focus group discussion with villagers in Dirpai village of Gogamukh, we did not stick to the questionnaire that was there. We avoid scholasticism in the field-the tendency of overspecializing ourselves. Instead we followed qualitative method allowing the villagers to speak at length while we deliberately traversed them to the subjects we intended to know from them. We recorded the whole conversation with the villagers' permission. Of course, there was instance where particular people within the group did not want to be recorded. We humbly introduced our affiliation and ensured that the interactions would be used only for academic purpose in the beginning itself. I introduced myself, our supervisor and colleague in Mising language, although the villagers were well-versed in Assamese too, to make the villagers more comfortable.

More often villagers would express their angst and emotions before us while we ask them on their livelihoods and possible impacts of big dam over Subansiririver. The villagers shared their stories of public outreach program of the National Hydroelectric Power Corporation (NHPC). One of the villagers told us that a lady from the NHPC came to their village and told them that their place would be made like "second Switzerland".

They also informed us of the highhanded of the security personnel towards them whenever they have to cross the gate of the project area for fishing.

A respondent from the group, who was casually employed in the NHPC's Subansiri project, informed us about "low quality work" in the site. He shared us that contractors in collusion with the company put inadequate amount of cement bags needed in construction works. The villagers also recalled the role of student organizations like the Takam Mising Porin Kebang (TMPK) and Akhil Gogoi in creating awareness about pros and cons of dams in the area. The village folks expressed that building of the dam over Subansiri would threaten their livelihoods in the long run. They fear a repeat of devastating 1950-like earthquake in the region. The building of dam has only made the fear manifold of overarching catastrophe. With respondents' expression of confidence that they would trust people from educational institutions rather than people from corporate and politics, we felt to suggest the respondents to press for schools and health care centers to the NHPC. The villagers who exercised their franchise in the first-ever MAC poll were optimistic about the future of the working of the local governmental institution. They expressed a mixture of cautiousness and dissatisfaction over the village level leaders who act as middle men to get their beneficiary schemes from MAC.

We spoke to few officials of the NHPC too. The Public Relations Officers showed us the project site and briefed us their attempt to build rapport with local people and activists to restart the construction the dam.

With an approach to know the "real world problems"

based on King, Keohane and Verba's words (King, Keohane and Verba 1994), we turned closer to the people in the field although we had had knowledge from media, books and experiences about the construction of dam and the places in search of more observation and understand real world questions.

Uncertainty and learning opportunity in the field: Exploring to flood-ravaged area of Dhemaji district

During one of the days of field visit in Mising Autonomous Council areas, we had to endure through a state-wide general strike, known as bandh, in India, called by a political party. We were stationed at Tourist Lodge run by the state government in Gogamukh. Only few shops in the headquarters of MAC, Gogamukh, were opened and vehicles were almost off the road. The strike affected our schedule of field visit. Therefore, Aniruddha and I were thinking of going to the villages in Gogamukh area itself. However, our local contacts with a journalist friend, Deepraj Pegu, helped our uncertain day in the field to contemplate an opportunity to explore a vast stretch of flood-ravaged areas of Samarajan and Jiadhalmukh beginning from the National Highway 52 to Arunachal border in the northern side. Another journalist named Rajiv Deori working for a local newspaper joined us.

We did not have much idea of the places we were going on that day. Our journalists friend had one each motorbike. After travelling few kilometers towards Dhemaji on the highway we took a road down in sandcast area visible with signs of flood fury. We saw people working in railway bridge where conversion broad gauge conversion was undergoing in the track to Murkong Selek.

There was no more black-topped metalled road. The

rural roads were rough and narrow. We observed people living on the other side of a breached embankment. Stilted Mising houses with vegetable gardens in the courtyard were seen in the thinly populated village. With vast arable land being affected by perennial floods, the households in the area did not have granary, which is generally visible in rural areas of Assam.

We also saw few men carrying their harvested strings of paddy either on their arm or bicycle back. We crossed the river Jiadhal after asking local people about shallow portion. Some young people were working with spade repairing damaged roads. The young men told us that they were doing "REGA work", the Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MGNREGA). Some villagers together were trying to erect electricity post.

We passed our bikes through small inches of foot-way amid half reaped paddy field. Women folk were seen reaping paddy near an embankment, which we thought it as railway track from distance. After passing through village after village in the interior of Dhemaji district in the foothills of Arunachal hills, we again crossed over the Jiadhal river. We crossed the shallow winter river near the hills in a bamboo raft. The people living in the interior areas have to walk kilometres to market places and hospitals, but they are still here with all odds of communication.

We were re-connected to newly-constructed concrete road. We reached a bit crowded intersection with vehicles, human beings and shops around. The name of the place was Jairampur, twenty five kilometres northeast of Gogamukh. Our two journalist friends have had some contacts here.

We had an interaction with a panchayat president named MamdanShanker, and Hajong-community student activist, named

Bhimraj Hajong We were told the place has mixed population with Hajong community as majority. The place was inhabited with compositions of heterogeneous communities like Nepalis, Bodos and Misings. As an inhabitant of the district, I found that there was a lot of unexplored terrain in my own district. As a fieldworker, I had a learning opportunity of knowing the people and their economy, the geography and extent of flood, the problems of livelihoods, transport and communication in the areas.

Objective understanding and subjective experience in the field: Geo-tube dyke and the people in Matmora

As a researcher applying qualitative methodology in social science research, I had been interspersed between my objective understandings and subjective experience trying to avoid being judgemental in my pursuit of inquiry. In most relevant philosophy, I would say I was taking Kuhn's context of a paradigm-a framework that determines the concepts that are used and that also contains exemplars, or model inquiries, which direct attention toward some problems as being key and away from other problems or issues regarded (from that perspective) as somewhat trivial (Kuhn 1962).

Karl Popper constantly reminds his readers that truth is an essential regulative ideal, which he compared the status of truth in the objective senses, as correspondence to the facts and its role as a regulative principle to that of a mountain peak which is permanently, or almost permanently, wrapped in clouds (Popper 1968). Popper also holds that it is a mistake to assume that the objectivity of a science depends upon the objectivity of the scientist. Therefore, going by Popper's arguments, objectivity in research is not a property of the individual researcher.

When I had the knowledge of positive instances of the

construction of first-ever geo-tube embankment in infamously flood affected region of Dhakuakhana, I was precluded with the notion that everything was alright in the area these days. I had visited Matmora area once during my undergraduate days during a vacation in 2009 when the dyke work was started where I had the experience of intervening with the engineers to raise the wage of workers engaged in construction of geo-tube dyke. With the completion of the dyke, I had the understanding that the technologically equipped embankment had transformed the area as of now allowing my thoughts to consider things are trivial.

When I reached the field and interacted with the inhabitants, I discovered that the validity of my notion could be critically evaluated. I was unduly influenced by biases and valuations misjudging the ground realities without being sensitive to negative instances after the geo-tube embankment had been built. The discovery of negative instances in post-completion of geo-tube embankment made me emotional. The village folks have no option of livelihoods except becoming rickshaw pullers and daily wage labourers either in towns across the river or nearby Dhakuakhana. The women earned their livelihood through weaving of clothes. The people expressed their grievances over the working of water resources department. The people had called for making channels inside the embankment but that was not responded in affirmative. They accused the engineers were inefficient and did not take notes of the problems of flood-affected eagerly. Moreover, we were informed of the pending compensations for land acquisition, deprivation of housing provisions and social forestry in the locality after the works were done.

The geo-tube dyke is believed that it would last for a

century but the people were wary of the unabated erosion of the Brahmaputra river. The inhabitants felt that politics of building dyke has precluded their social problems. No one listens to the voices in the margin, our respondents say. The problems of dispensary, education and rehabilitation were not redress by the government in Matmora. It is difficult to avoid circumstances arising in field site for field workers. As per my experiences in Matmora, local hospitality must be responded with positive gesture. Otherwise, the people in the field would begin to doubt your credentials when you visit them once again. One might not get the same level of responses and enthusiasm of the respondents if their invitation is turned down.

I was mocked by one of the leaders of a student organization whom I knew on phone when we could not reach to the field on the scheduled day, "Bhasker, we prepared food andapong (local brew) for you all, why did not you come yesterday? All our preparation had gone waste. You people are liars". We visited Matmora the following day. However, I did not meet the particular person who mocked at me who was very interested to interact with us.

Conclusion

One might not meet the persons of organizations concerned that you were supposed to talk to get down to earth information. The informant had gone away with a scheduled work for his own organizational commitments. Otherwise, he might be mocked as liars like the same he did to me and risk his trustworthy of the people. I have to consider the words and maintain a balance with the respondents on moral ground of being member from the community as well as a matter of fact, being an academic researcher, to subside suspicion upon me.

Thus, I feel that the subjective experience in the field broadens the framework of understanding in research.

Acknowledgment

The author is grateful to Dr. Pahi Saikia, Associate Professor, Department of Humanities and Social Sciences, IIT Guwahati,; members of Takam Mising Porin Kebang, Dhakhuakhana District Committee; Deepraj Pegu, Journalist, Gogamukh; officials of MAC Headquarters, Gogamukh and people of concerned villages for facilitating the visit and assistances at various stages of the fieldwork.

References

- Geertz, Clifford. *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books, 1973.
- Kellstedt, Paul M., and Guy D. Whitten. *The Fundamentals of Political Science Research*. New York: Cambridge University Press, 2009.
- King, Gary, Robert O. Keohane, and Sidney Verba. *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton: Princeton University Press, 1994.
- Kuhn, Thomas S. *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: The University of Chicago Press, 1962.
- M. Mead, Lawrence. "Scholastic in Political Science." *Perspectives on Politics*, Vol. 8, No. 2, June, 2010: 453-464.
- Popper, Karl. *Conjectures and refutations*. New York : Harper, 1968.
- Smith, Steven Rathgeb. "Reflections on the Status of the Field." *PS: American Political Science Association*, 2014: 741-742.
- Srinivas, M.N., A.M. Shah, and E.A. Ramaswamy. *The Fieldworker and the Field*. New Delhi: Oxford University Press, 2013.

Stigma: A Saga of Mischievous Politics in Assam

Dr. Nurul Hassan

ABSTRACT

Stigma is a societal phenomenon, but has substantial impact in variety of ways including politics. Basically people are stigmatized considering their physical, biographical, contextual, health and many other issues acutely related with human beings. However, at present it is widely used in politics too to construct one's image diminishing others in the public domain. In politics it can be realize both group as well as community level. It is quite interesting to scrutinize the process of stigmatization over the group of individual by the dominant stakeholders. In Assam, the Bangladeshi, a derogatory word is meticulously used to stigmatize a particular community in different capacities. Here an attempt has been made to understand the mischievous politics of stigma labeling them as Bangladeshi. The paper is a primary work to comprehend the following research questions: Is

stigmatization conducive for politics? How stigma vigilantly applied in different sphere of politics in Assam?

Keywords: Stigma, Politics, Bangladeshi and Assam

Introduction

It appears that stigmatization has become an essential phenomenon widely used in electoral politics. People are very scary about stigmatization as it becomes a lifelong constructed identity and subsequently people refrained from disgraceful activities to sustain noble image in the society. Stigmatization is a process of constructing one's identity based on his or her minor or short term disgraceful action; sometimes individual actions are branded in the context of group identity too. Erving Goffman (1963) argued that stigma is a relationship of devaluation in which one individual is disqualified from full social acceptance. Stigma can take many forms- for example, physical (such as visible impairments), biographical (such as possession of criminal records) or contextual (for example, 'hanging out with wrong crowd'). Stigmas are rarely based on varied understandings. They spring from stereotypes or perceptions, which may be false, or only partially correct. (Giddens Sociology 400) Goffman also stated tribal stigmas (example, race, ethnicity, religion etc.), 'blemishes of character' (for example, homosexuality, addiction and mental illness etc). Stigma is basically talks about constructed identity and which are mostly disgraceful. "Identities are multilayered, consisting of several sources. A simple distinction can be made between primary and secondary identities, which are connected to the processes of primary and secondary socialization respectively. Primary identities are those that are formed in early life and include

gender, race/ ethnicity and also disability and impairment. Secondary identities build on these and would include those associated with associated with social roles and achieved statuses such as occupational roles and social status positions." (ibid 257)

Paul Hunt in his book 'Stigma: The Experience of Disability (1966)' substantiate the discourse of stigma in understanding disability in relationship with normal people. Besides, people usually stigmatize considering one's mental position, sexually promiscuous nature, and different health issues and so on. "Symbolic interactionism focuses on micro level interaction and the way in which meanings are constructed and transmitted across the members of society. G. H. Mead (1934) argued that the individuals self is a social self, produced in the process of interaction rather than biologically given". (Giddens sociology 85)

It appears in different context i.e., political, social, medical, service, community, individual and so on. Goffman argued that inherent in the process of stigmatization is social control. Stigmatizing groups is one way in which society controls their behaviour. (ibid) The minorities, tribal people, women, third gender, refugees, migrant people etc. are easily stigmatized in different capacities. Harold Garfinkel's 'degradation ceremony' (Macdonis and Plummer 610) indicates entire community may stigmatize individual or group of individuals. In Assam, the east Bengal origin Muslims are usually glossed with a derogatory term 'Bangladeshi', a very disgraceful metaphor used in different capacities.

Stigmatization of Politics

Social divisiveness has become essential part of modern

politics. It is advantageous for the dominant stakeholders to usurp or sustain in power. In a democratic setting, political parties linked with the dominant group inevitably get undue credential to exist in power. Sometimes, it becomes essential for political parties too to unleash divisiveness, bigotry etc. for strengthening their own position and possession. In a plural society like Assam is not lagging much behind in this regard. If we go round the clock, the decade back political history of Assam gives us bounteous examples of political hatred, divisiveness, and stigmatization and so on. In the aftermath of historic Assam Movement, the Asom Gana Parishad (AGP) came to power sensitizing the issue of illegal migration targeting a particular community and it matters a lot in creating fear psychosis among them converting their political standing unexpectedly. Eventually, the illegal migration issue has got perennial importance in every nook and corner. For all the political parties the 'Bangladeshi' tag mark has become essential to sensitize the matter. Unlike others, the BJP has also using the Bangladeshi tag to unite one and all for political gain in recent time. Even the BJP led central government's stand on citizenship for religious persecuted people except Muslims from Afghanistan, Bangladesh and Pakistan by the CAA 2019 has been facing massive protest across India and Assam in particular. But the entire course of action is interrupted on the midst of the protest for the outbreak of Covid-19 without any proper conclusion and later on after election the entire movement comes to an end without conclusion.

Here, the pertinent point is that negative branding a community usually postulates stigma and it hampers the notion of inclusiveness. In fact it would have substantial impact on

economy, societal relation, culture and so on. At this juncture, it would be essential to underscore the chronology of stigma or how stigma politics has been working over the years in Assam. As we know different motifs are behind the branding of group identity i.e. power politics, identity politics, economic capability, psychological pressure, impunity etc. However, quest for power is the ultimate objective for different stakeholders whether it is in Assam or somewhere else.

From the historical point of view, different invasions were took place in Assam and which mattered a lot in recent time as a source of stigma politics among the communities. In this regard the repeated pronouncement targeting a particular community escalates sense of divisiveness in larger domain. It is confusing that the common people are neither concerned nor interested about the history of invasions or community identity, but these are inevitable for political mobilization. In this context, the invasion of Mughal is frequently highlighted for targeting a community without considering their historical importance. In an interview, formerly Health Minister of Assam sincerely mentioned the insider-outsider politics branding as Mughal and Lachit (Pratidin Time 2020) indicating the Covid-19 induced Nizamuddin Markaz incident. It was one of the finest processes of glossing stigma over a community.

Considering the process of political branding, if we revisit history, the 2012 BTAD violence was alleged that the Bangladeshi infiltrators were behind the scene and subsequently the dreadful incident was pushed into the backyard of stigma politics. Initially the incident was severely condemned in different capacities; but whenever it was branded in the name of Bangladeshi, the sentiment skewed with a different narrative.

Unfortunately different stakeholders including the civil society groups remained biased in the entire course of action. Perhaps the allegation as infiltrator's involvement was nothing but glossing the matter from the purview of public domain. We can also consider the 30 October, 2008 serial bomb blast incident occurred in Kokrajhar, Bongaigaon, Barpeta Road and Guwahati respectively from the similar perspective as it was also initially branded as Islamic ultras were behind the incident. In fact, one of the veteran BJP leaders L. K. Advani pointed out the illegal migrants' involvement on the very next day of incident (IANS 2008). However, later on the responsibility was taken by NDFB Ranjan Daimary fraction (PTI 2019) and subsequently the matter has become irrelevant thereafter. Apparently, it is easier in branding the disadvantageous group without knowing the ground reality. Such type of precipitated branding might have substantial impact on the notion of inclusiveness.

Accordingly, migration is considered as a lifelong process and here too in Assam is experiencing phenomenal presence of migrated people over the years. Unlike others, it is applicable for targeting a particular community, the Muslims and solely the east Bengal origin Muslims. So, it tries to mount a sharp distinction among the communities on the basis of their collective identity. The Tea Tribes, the Nepali, the Bengali Hindu, Oriya, Marwari, Punjabi all are migrated and become part and parcel of Assam. The historic Assam Movement was fought against the outsiders but later on it turned towards the Muslim infiltrators only. So, the entire issue was diluted from outsider to Muslim infiltrators labeling over and again as a Bangladeshi.

In this instance, we may find stigmatization is unstoppable

here in the societal process. From the literature to history, agricultural product to encroachment politics, informal labour to criminal activities, from school to hospitals everywhere a section of people belonging to a particular religious community are softly targeted and the cacophony becomes louder on the eve of election. Actually it requires stringent action to control such despicable propaganda by different stakeholders. On the contrary, inculcation of stigma politics will help in acceleration of deceptive move of action.

The incident of Islamic congregation in Nizamuddin Markaz had substantial contribution in sharpening the Muslim identity portraying the orthodox notion of Islam in the form of Tabligi Jammāt. Most likely the incident was grasped by the right wing people to ignite the social fabric denouncing the panic created by Covid-19. Furthermore the nationwide lockdown helps in acceleration for social platforms including media industries to sensitize it in different capacities. Hence, the political notion was quite interesting as well as disastrous on the eve of election. In the context of Assam, the then Health Ministers argued the Muslims linked with pro-Tablighi Jammāt as Mughal vs. Lachit also had a communal angle to polarize the society in Assam. Ultimately, the Muslims in general and east Bengal origin Muslims in particular are being victimized easily in different capacities. However, the issue of Markaz had remained under judicial consideration and got clean sheet in the course of time. Hence, over emphasizing on the Nizamuddin incident was some sort of different political calculation on the eve of election.

Mapping the Politics

The pandemic propels the mankind to face veritable crisis in different sectors i.e. governance, health, economy, politics,

science, services, society etc. In Assam too, but the situation had sharpened myth and reality of governance for the then existing dispensation. At this junction, all round preparedness and performance to control the menace of Covid-19 by the state govt. was applauded in different capacities and which was essential for tackling the crises. However, the entire process had unavoidable linkage with the elections postulating different narratives in public domain i.e. administrative competency, Covid-19 as an excuse as well as opportunity in the midst of lockdown and so on.

The Sonowal led BJP alliance government was serious about governance protecting rights and privileges of the indigenous people in a Hindu plank. Hence, they were more concerned for protecting Satra (vaisnavite religious monasteries) i.e. land as well as culture, protecting tribal belt and blocks etc. and these were praiseworthy initiatives in the larger context of Assam. However, they failed to fulfill most of the promises highlighted in the vision document published in 2016. Essentially, they had performed well and proved their administrative competence just managing Covid-19. Being a ruling dispensation, it had taken all round advantages in the name of Corona pandemic keeping the opposition out of the context. Interestingly, despite corona upheavals, the door to door campaign 'jan sampark' was held without any interference. In fact top brass of BJP including a few Ministers were not maintained the Corona protocol too. On one hand, state sponsored fear psychosis was escalated and other hand restoration of power through muddying water accelerating bewildered politics among the people.

In Assam, the election of the Bodoland Territorial

Autonomous District was initially postponed just before voting on 4 April, 2020 due to Corona outbreak. Later on, it was held in December, 2020. Accordingly, the urban local self-government election of Assam was delayed due to Corona. However, the pandemic had changed the course of action and subsequently it pushed the entire system into the realm of uncertainty. On one hand the massive protest against the CAA 2019 had become irrelevant due to corona induced nationwide lockdown and other hand all round protection was availed by BJP from the government despite the disastrous situation considering elections. Furthermore, the linkage of Covid-19 with Nizamuddin Markaz widely used as a tinder box at the moment of election.

Seeing the situation of deliberative hatred in India and Assam in particular, the issue of stigma politics has become a global concern and subsequently the central as well as state governments were alarmed not to sensitize the matter on religious ground. Assam too has given emphasis to control all types of hatred promising severe punishment to the hate mongers. Probably, these are essential short term initiatives of governments but without permanent solution it will destroy the image of India locally as well as globally. Apparently, it would be difficult to draw a deadline about the contamination of Covid-19 as well as its devastating impinges on the people. But the contested narratives would provide a plethora in the course of politics not only in Assam but India as a whole.

The way forward

The Assam Government had worked on a war footing manner to address the challenge posed by the pandemic. Here, the aggressive strategies and selfless support from all walks of

life would help in bringing back normalcy without devastating loss. However, the Covid-19 has proved as well as exposed the entire administrative settings of Assam and at the same time definitely it is a lesson for one and all how to tackle such type of stringent situation in coming days. As of now the entire system is standstill for Covid-19 pandemic but simmering the politics of stigma all around. Over the years, the politics of stigma has been instilling and also getting unprecedented support from every nook and corner. Even the problem is more social than political. Moreover it has inseparable linkage with economy, culture, development and so on and therefore to control the nuisance it requires comprehensive attention from all walks of life as the people's standing against Covid-19.

Notes

1. Literal meaning of Tablighi Jamaat is 'society for preachers' is a worldwide organization of Muslim, founded by a Deobandi based Islamic scholar Muhammad Iliyas al-Kandhlawi in India in the year 1926. At present cores of people have direct or indirect linkages with this institution. It is a revival movement emphasizing on six basic principles i.e. Kalimah (declaration of faith), Namaz (Prayer), Ilm-o-zikir (Knowledge), Ikram-e-Muslim (respect of Muslim), Ikhlas-e-Niyyat (sincerity of intension) and Dawat-e-Tabhligh (proselytization).

2. The 'Healthy States Progressive India Report on the ranks of States and Union Territories' 2019, reveals about Assam that the incremental progress from the base year to reference year is substantially improved. Besides, the state also shows positive score in terms of Health index. But overall performance is average as per the report.

References

- Giddens, Anthony (2012): Sociology Wiley India Pvt. Ltd, New Delhi
- Health Index Report (2019): "Healthy States Progressive India Report on the ranks of states and union territories 2019" prepared by NITI Ayog and Ministry of Health and Family Welfare of India, http://social.niti.gov.in/uploads/sample/health_index_report.pdf
- Indo-Asian News Service (2008): "Toll in Assam Blasts Rises to 77, Dozen Suspects held" India Today, 31 October, viewed on 5 November, 2008, <https://www.indiatoday.in/latest-headlines/story/toll-in-assam-blasts-rises-to-77-dozen-suspects-held-32553-2008-10-31>
- Khanna, Shubhas (2020): "How Assam prepared its war against Corona" The Assam Tribune, 25 April, viewed on 25 April, 2020
- Macdonis, John J. & Ken Plummer (2014) "5th Edition Sociology A Global Introduction", Pearson, New Delhi
- Pratidin Time (2020): "The Hard Talk with Himanta Biswa Sarma" Pratidin Time Live on 7 April, viewed on 27 April, 2020, <https://www.facebook.com/pratidintime/videos/870010170091718/>
- PTI (2019): "Bodo Terror Outfit Chief, 14 others Convicted in 2008 Assam Blasts" India Today, 28 January, viewed on 30 January, 2019, <https://www.indiatoday.in/india/story/bodo-terror-outfit-chief-14-others-convicted-in-2008-assam-blasts-1440928-2019-01-28>

Inter-State Border Disputes in North-East India: Especially with Assam and Other North Eastern State

Hannan Ali

ABSTRACT

Inter-state Border disputes between various states in North-East India have been continued since 1960s. These disputes emerged with the process of merger after independence. As people of this region have diverse ethno-cultural, socio-economic-political, religious, racial diversity are found there. Every community of this region is living a life in a state of fear. Some fears of their identity, some fears of cultures, some fears of resources, some fears of land etc. These disputes emerged after states such as Nagaland, Meghalaya, Arunachal Pradesh and Mizoram were carved out of undivided Assam. However, almost all these border disputes have their origins in colonial times and reflect the consequences of the British policy of

Assistant Professor, Department of Political Science, Kachua Tiniali College, Nagaon, Assam

creating and recreating boundaries for administrative convenience based on annexation and exploration of territories in the region. The Union government has made efforts to resolve these disputes, however not much success has been achieved as one or the other state remained non cooperative.

Keywords: North-East, Border Dispute, Community, Ethno-Cultural, Socio-Economic-Political, Resources, Territories.

Introduction

North-East India comprises of Sikkim and seven other states also known as 'Seven Sisters' namely; Arunachal Pradesh, Assam, Manipur, Meghalaya, Mizoram, Nagaland and Tripura. The North-East covering the area of about 2,62,179 Sq/km and shared International Border with Bhutan to the North, China to the North and East, Myanmar to the East and South and Bangladesh to the West and South. The Assam among the 'Seven Sisters' states of North-East India shared border with two foreign Nations Bhutan and Bangladesh and inter-state border with all the six states. Geographically the North-East region is far away from Centre. The NE Region is linked with mainland of India only with a small 'Chicken Neck' corridor. Border areas have their own problems and peculiarities and more often vulnerable to illegal inflation of population. Since independence the present states of Meghalaya, Nagaland and Mizoram constituted a district each of Assam (earlier known as 'Greater Assam'), whereas Arunachal Pradesh (then NEFA), consisted of several frontier tracts, Administered by Governor of Assam and therefore, were deemed to be part of Assam. The other two states Manipur and Tripura were princely states which are became part C state of India, the earlier name for Union

Territory with the merger in 1948.

Therefore, the border disputes of North-East India is common, there are two types of border disputes; one is International Border Disputes i.e. disputes with foreign nations and the other is Inter-state Border Disputes; i.e. disputes among the North-Eastern States. North-East India has been witnessing Inter-state border disputes since the early 1960s when the process of carving out of states from undivided Assam commenced. The most recent disputes with Assam-Mizoram; Assam-Meghalaya border, which has been witnessing violent incidents and took a worse turn on 26th July 2021, when six police personnel from Assam were killed in a violent clash in Assam-Mizoram border. At present, where Govt. of India is trying to resolve an international border disputes with China and Inter-state border disputes in North-Eastern states and posing serious challenges. It is essential to resolve these disputes and move on the path of development for the security and development of the people of North-East India. Here, the present paper is an attempt to study the Inter-State Border disputes among the North-Eastern States in India: Specially Assam with Meghalaya, Nagaland and Mizoram.

Objective

The objective of this study is to find out the areas of conflict and to deeply analyze the causes of this conflict and its impacts upon common people of North-East India.

Methodology

The Study adopts investigative analytical methods, based on secondary data collected from government reports, journals and articles.

Recent Boundary Disputes

Recently the border dispute with Mizoram and Meghalaya with Assam has increased. Recently, the controversy arose over Assam traders being barred from entering Meghalaya due to Corona. A few days before this, there were border disputes in Assam and Mizoram.

Assam Share Inter-State Border with Other States

- ♦ Assam and Meghalaya share a border of about 884.9 km. There are 12 disputed areas between them.
- ♦ Assam and Arunachal Pradesh share a border of about 804.1 km. There have also been many violent clashes between them over the border dispute. It was extremely violent in 1992.
- ♦ There has also been a boundary dispute between Assam and Nagaland, which share about 512.1 km of border. Several people have died in violent clashes between 1979 and 1985.
- ♦ Assam and Mizoram share a 164.6 km border. About 509 sq km of the border area is disputed between them.
- ♦ Assam and Manipur share a border of 204.1 km.
- ♦ Assam and Tripura share a 46.3 km border.
- ♦ Assam and West Bangle share 127 km border.

The Conflict Scenario

The conflict scenarios are based on historical claims more than on recent times. All the present states of North East India were separate and independent small states ruled by a king in each. During British rule all of them merged with Assam, except Manipur and Tripura. Therefore, after independence all region demanded their autonomy, but Indian government merged them with Assam either willingly or forcefully (but no official record). The people of this region are diverse, multilingual, different ethnic cultural, religious, socio-political, racial, beliefs etc.

With the passes of time, people of this region feel threats

to their identity, culture, resources from others and some demanded their separate homeland with arms rebellion and others demanded separate state within India through democratic movements. And Nagaland became the first state to curve out of Assam in 1963 and with this the process are started since 1960s. That is why all these states have a border dispute with Assam.

Assam-Meghalaya Border Disputes

Meghalaya was carved out of Assam as an autonomous state in 1970 and became a full-fledged state in 1972. Assam shares an 884.9 km long border with Meghalaya. The major point of contention between the two states is the district of Langpih in West Garo Hills bordering the Kamrup district of Assam-both the states have claimed ownership of the district for more than a century. The main reason for the contention is again the demarcation of the borders with both states having a difference of opinion with regard to it. The district was part of the Kamrup district during the colonial period but post-independence was shifted to the Garo Hills and a part of Meghalaya. As per Meghalaya, the demarcation of the border in 1951 shows Langpih as part of future Meghalaya state whereas Assam believes it to be part of the Mikir Hills in Assam and asserts that Meghalaya Archives does not have the documents to prove that these areas historically belonged to Meghalaya.

Efforts to Resolve Disputes

Initial attempts at resolving the border dispute were mainly through negotiations between the two governments. Both Assam and Meghalaya have agreed to resolve the border disputes and constitute Border Dispute Settlement Committees many times.

In 1983, both the government constitutes a joint official committee but the effort was failed. In 1985 another committee was set up headed by Justice Y.V. Chandrachud, and submitted its report in 1987 upheld the claim of Assam but this effort was also failed due to the rejection of Meghalaya Government. With the passes of time the disputes increases and the situation become more pathetic and violent, therefore both the government agreed to jointly demarcate the border with the help of Survey of India in 1991 but the result was unfruitful as Meghalaya claims demarcation was unconstitutional and refused to cooperate. In 2019, the Meghalaya government filed a petition in the Supreme Court urging it to direct the Union government to settle the border dispute. The Supreme Court dismissed the petition and ordered the Meghalaya government to approach the Centre directly. Therefore, the dispute is still unsolved. Lastly, after a conflict arise between the people of both the states in Khanapara, Guwahati, CM of Assam Dr. Himanta Biswa Sarma and the CM of Meghalaya Mr. Conrad Sangma met Home Minister Amit Shah on 20th January 2022 and gave a draft resolution to solve the long years of boundary disputes between the states.

Recently on 26th March 2022, CM of Assam Dr. Himanta Biswa Sarma and CM of Meghalaya Conrad Sangma signed a "Historic Accord" in New Delhi, in presence of Union Home Minister Amit Shah that resolves 6 out of 12 disputed border "areas of differences" involving a total area of 36 sq/km of the 50 year old border dispute between Assam and Meghalaya. Moreover, CM of Assam Dr. Sarma said that this was the beginning of a solution to other disputed border areas and also informed that talks are ongoing with Arunachal

Pradesh, Mizoram, Nagaland to end border disputes with all these neighbouring states.

Assam-Nagaland Border Dispute

The longest and the bloodiest inter-state dispute is the border dispute between Assam and Nagaland. Assam and Nagaland share a 512.1 km-long border. While the border dispute between the two states began right after Nagaland attained statehood in 1963, it is important to note that even before India gained independence, the Naga National Council (NNC) had demanded the return of the territories which formed part of Naga Hills District. This demand was included in the Nine Point Agreement signed between Governor of Assam Sir Akbar Hydari and the NNC in June 1947. Accordingly, the State of Nagaland Act, 1962 was enacted which defined its borders based on the 1925 notification.¹¹ The government of the newly formed state of Nagaland, however, did not accept the boundary delineation and demanded that Nagaland should comprise the erstwhile Naga Hills and all Naga-dominated areas in North Cachar and Nowgong (Nagaon) districts, which were part of the Naga territory in 1866. Besides these claims of Nagaland in Assam include parts of Golaghat district, Jorhat district and Sibsagar district in the Disputed Area Belt which comprise 10 reserve forest. Since 1960s Naga rebels encroaches the forest, territory of Assam many times by the encouragement of Nagaland Government. Since then, violent clashes along the Assam-Nagaland border have become a regular feature and continuous process, with major armed conflicts reported in 1968, 1979, 1985 and the latest in 2014. In 1985 another fresh round of clashes occurred in the Merapani region between the police forces. This clash resulted

in the killing of 32 villagers and 50 wounded as well as 25000 villagers fleeing.

Efforts to Resolve Disputes

The first most significant agreement signed between the Government of India and the Naga People's Convention for settlement of disputes was the 16-point agreement that resulted in the formation of state of Nagaland. In order to ease tensions, the Indian Government had formed the Sundaram Committee in 1971, however, the committee's recommendations were only accepted by Assam, and Nagaland on the other hand rejected it. Though the committee's aim was to bring peace and resolve the conflicts, but it was failed.

The violence in Doyang Reserve Forest in 1979 led both states to sign an interim agreement for peace and stability in the border regions-this led to limited peace in the region. As a result the Union government set up Shastri Commission in 1985 to control the violence. The Commission recommended proper demarcation of boundary and recommended that four interim agreements should be implemented. Recommendation also says that Assam government had the full administrative rights over its constitutional boundary. But the Nagaland government rejected the commission's recommendations. In 1988, Assam government filed a suit in the Supreme Court under Article 131 of the Indian Constitution. Later, 1995 the Assam Government withdrew the suit only to renew it in 1998. Meanwhile, in 1997, the Union government constituted a commission under J.K. Pillai to resolve the issue. However, the Assam government rejected the commission's report.

In 2004 Supreme Court, hearing the petition of Assam Govt. ordered to constitute a local commission to resolve the

issues, Nagaland was not cooperate. In 2006, the Supreme Court compelled the Nagaland to comply with court's order and set up a Local Commission under Justice S.N Variava. The Local Commission was mandated to identify the boundaries of Assam by taking into account legal, historical and other aspects. From then the Supreme Court's attempts are going on, though there are less success. Given the failure of the mediation process, the Supreme Court, in January 2015, ordered both the governments to file the list of their witnesses along with their testimonies in the form of affidavits with the apex court registrar. The recording of the testimonies of Assam witnesses is nearly complete but the progress is stalled because of the on-going pandemic.

Assam - Mizoram Border Dispute

Assam and Mizoram shares a less volatile border only 164.6 km as compared to Nagaland and Meghalaya. Although, the state of Mizoram was carved out of Assam and declared a Union territory in 1972, it officially became a full-fledged state in 1987. The boundary between the two states is defined in the North-Eastern Areas (Reorganisation) Act of 1971. The two documents that is the 1875 notification which differentiates between the Cachar Hills & Lushai Hills and 1933 notification which demarcates the Lushai Hills (from where Mizoram has been carved out) and Manipur, are the major reasons of conflict between the two states. The Mizo side does not follow the notification of 1933, since the boundary was demarcated before the formation of the Mizo state.

Before the conflicts between the states were less, there were no much challenge unlike with Assam and Nagaland. In 1972, during demarcation of border alongside the districts of

Cachar, Halakandi, and Karimganj border a minor conflict were happened. However, in 2020, a major conflict occurred in the border wherein members of both sides clashed with each other, which led to the loss of property on both sides. However, with the intervention of the Centre, the situation was brought under control and peace was restored.

At present the situation are worse and the conflicts become increasing which has been witnessing violent incidents and took a worse turn on 26th July 2021, when six police personnel from Assam were killed and more than 60 officials and civilians with bullet injuries in a violent clash after they were fired upon from Mizoram in Assam-Mizoram border in Cachar district's Lailapur. This leads the border dispute more sensitive. As the tension between Assam and Mizoram continues over border dispute, heavy security has been deployed both the sides of border areas. CRPF have been deployed to maintain peace. With the intervention of Union Home Minister Amit Shah and his response to the situation, able to normalize and create short time peace in the border conflict by deploying CRPF personnel to the disputed areas of Assam-Mizoram Border. The Government of Mizoram called the incident an "unjustified act of the Assam counterpart for intruding and aggression into Mizoram territories." Significantly, the Chief Minister of Assam emphasised the existence of an integrated cultural identity of the North East India and stated that this spirit of the North East cannot be destroyed in the name of boundary dispute (Assam Assembly 2021). In this era of globalisation, cooperation and interdependence, specifically to centre the North East in the policies like Act East policy of the Government of India, it is essential to resolve the interstate border disputes like this

without further delay.

Conclusion

The Inter-state dispute in North-East India is the long lasting major problem increasing day by day. Although several attempts were made to resolving these conflicts have been unsuccessful indicating the less collective efforts of the Union and States governments. After every major incident Union government and Supreme Court set up committees or Commission to recommend the ways to resolve these issues, as recommendations have no binding, that's why the either parties rejected or refused to agree. It is time to find a permanent solution to the border disputes in the North East for the socio-economic-political development of the people and to brings peaceful environment in the region, as it would not only lead to peaceful relations between the various states involved but, in the long run, will act as an important juncture for India's 'Act East Policy' owing to its proximity to the ASEAN countries. It is the responsibility of the Union government take this matter seriously and with the intervention resolves the inter-state border disputes in North-East India as soon as possible with all possible ways. With the recent Accord with Assam and Meghalaya indicates a green signal that resolution of border issues no far way, its near. Only need is that all the representatives must come forward to talks with each other and come out with the best possible solution.

References

Bordoloi, Indusree. "Inter-state Border Conflict in North East India with Special Reference to Assam Nagaland Border Conflict."

- Wahlang, Jason. "Internal Border Conflicts of the North East Region: Special Focus on Assam and its Bordering States."
- Das, Pushpita. Inter-state Border Disputes in North East India. 2021.
- Sarmah, Jayanta Krishna, and Bhuyan, Parimita. Inter State Border Dispute in North East India: The case of Assam and Mizoram.
- Pandey, Satyendra Kr. Inter-State Border Conflicts in North East India with Special Reference to Assam Nagaland Border Conflicts.
- Tunyi, Zhoto. And Wouters, Jelle J P. India's North East as an Internal Borderland Domestic Borders, Regimes of Taxation and Legal Landscapes. The NEHU Journal, vol XIV, No. 1, January-June 2016
- Report 7th, ARC Commission. Conflict in the North East. 2012
- Problems of Border Areas in North East India: Implications for the Thirteenth Finance Commission Report. Government of India, New Delhi. 2009
- Jeyaseelen, Lazer. Conflict Mapping and Peace Processes in North-East India. Guwahati : North Eastern Social Research Centre, 2008

Freedom, Relish and Patriotism in Assam

Augusty Kashyap

ABSTRACT

Freedom is the power of self-determination attributed to the will of the people. Since, the time of Ramayana and Mahabharata Assam was a land of free will and self- esteem. In the medieval period we must epithet the pure neo-vaisnavite ideals of the Mahapurush Sankardeva and his disciple Mahapurush Madhavdeva. Contrary to them we must lustre the efforts of Ahom, Koch, Chutiya and other kingdoms in bringing freedom of this land of eastern lights. During British colonial period the efforts made by Gomdhar Konwar, Piyoli Phukan, Maniram Dewan, Kushal Konwar , Kanaklata Barua are noteworthy. This paper intends to study the sacrifices, endeavours and hardships of freedom fighting patriots as well as the major events and programmes of Indian Independence specially focussing in the state of Assam.

Keywords: Freedom, Relish, Patriotism.

Introduction

Assam from the time of Mahabharata and Ramayana was a land of eastern lights with a pure blend of Indian Socio-economic structure. All its people, including its king and the subjects, have been independent and self-respecting since the past. Moreover, our land of rising sun was influenced vehemently by the myths of Lord Krishna and Lord Shiva war (Hari- Hara Yudh) for the sake of the marriage of Usha-Anirudha , Role of Bhagadutta in the Mahabharata war from Assam, Narakasura's endeavour in building the Mekhela- Ujua path to reach Kamakhya Temple and many archaic tales of hero-heroines. Our ancient civilization, society and culture is rich in anecdotes. Everybody knows about the richness of the spiritual and cultural heritage of the pure neo-Vaishnavite ideals given by Mahapurush Srimanta Sankardeva and his dear disciple Sri Sri Madhavdeva in the Middle Ages. The Satra Namghars, mainly the ancient Daula Devalaya, have kept the traditional culture and democratic values alive and intact.

Besides, the glorious six hundred years of Ahom Dynasty led by Swargadeu Chaolung Sukapha in 1253, sacrifices of Mula Gabharu, Sati Joymoti , Majestic attempts of Bir Chilarai and Naranarayan, Strives of Lachit Barphukan in deterring the Mughals all contributed to the social order and fabric of the modern day Assamese society.

Methodology

This paper is descriptive in nature, based on Government Documents, Books, Journals, Articles and other related works. With the aim of addressing various objectives of my topic, I have used secondary sources of data. Secondary sources of data include Books, Magazines, Newspaper Articles, Government

Documents and other related sources. My method of collecting data has been more qualitative in nature.

Strive for Freedom in Modern Day Era

From the ancient times till independence of India the history of Assam can be traced back to the example of thousands of self-esteemed patriots. Established by Swargadeu Saolung Sukapha, the Ahom Dynasty was the longest ruling dynasty in India. But, this came to an end in 1826 after various political upheavels including the Moamoria rebellion and the Burmese invasion. The famous "Treaty of Yandabo", was signed on 24th February, 1826 among General Sir Archibald Campbell on the British side, and the Governor of Legation Maha Min Hla Kyaw Htin from the Burmese side. And after this treaty Assam formally went into the hands of the Britishers.

In the name of unjust rule in Assam, our language, religion, literature and culture the Britishers have made a ground breaking impact on all for about 120 years. Since then on, several freedom-loving noble folks of the state began to feel the burning need for freedom from the foreign domination. Gomidhar Konwar strived the primary to such try to regain the lost freedom of his birthplace, he fought against Englishman together with Piyoli Barphukan, Jiuram Dualia Barua, Haranath, Kandura Deka Phukan and a few different nobles. In 1828, the rebels attacked an English armoury at Sadiya, but they crushed the rebellion. However, they couldn't suppress the burning need of freedom from the guts of the folks of state. After that Piyali Barphukan made an attack to burn down an English camp at Rangpur. The attempt got succeeded but they captured Piyali Barphukan, Jiuram Barua and a few others. Piyali and Jiuram were hanged and others nobles were deported for fourteen

years.

Furthermore, in 1857, Mutiny of the Sepoys tremble the entire Northern part of our nation. In Assam, a brave and intelligent aristocrat Maniram Dewan took charge of the revolt. He along with the assistance of another rebel named Madhu Mallik, arranged for Sepoy struggle in Assam. He started sending causation letters to the last Ahom King Kandarpeswar Singha about the courses of the revolt. Marangikhowa Gohain, Dutiram Barua, Bahadur Gaonburha, Farmud Ali, Kamala Barua and other nobles also helped Maniram in this anti- British plot. They planned to attack the Britishers by native soldiers under the leadership of Ahom King Kandarpeswar Singha. Unfortunately, the try was unsuccessful and Britishers captured King Kandarpeswar Singha, Maniram Dewan, Piyali Barua and other native rebels. Some of the patriot rebels were also deported to the Andamans. On 26th of February, 1858, Maniram Dewan and Piyali Barua gave their lives in Jorhat jail for 'high treason' against British dominion.

Again, in 1861, after 3 years of Sepoy Mutiny a peasant uprising popularly known as 'Phulaguri Dhawa', occurred at Phulaguri of Nagaon district of Assam opposing the British exorbitant taxation policy on betal leafs and nuts, as well as a ban on opium cultivation. Again, in 1894, another peasant uprising held at Patharughat in Darrang district of Assam opposing the British taxation policy on agricultural lands. In each of these events, the peasants raised daring protest against the exploitation and oppressive policy of British dominion. British people ruthlessly subdued these uprisings and plenty of peasant's embraced martyrdom.

Consequently, Gomdhar Konwar, Piyali Phukan, Maniram

Dewan, Piyali Barua and many other independent patriotic heroes, who were against the illegal exploitation, rule and lawlessness of the British rulers, were forced to stick to the British gallows. However, it is noteworthy that since the time of the Sepoy Rebellion, the Assamese heroes, who had sacrificed their life's against the British rule in Assam, had not received due recognition at the all-India level. But, there has never been a shortage of independent-minded patriots in this land of rising sun, which has been ravaged by the onslaught of modern British aggression.

The dispersed and mild fightings of Indian independence since the Sepoy Rebellion of 1857 was intensified in Assam after the Peasants' Rebellions of Phulaguri and Patharughat and the establishment of Indian National Congress in 1885. Consequently, Partition of Bengal in 1905, the Swadeshi Movement in 1919-20, Gandhiji's appearance on national scene as well as in Assam in 1921, and the Civil Dis-obedience movement of 1930, made a great impact on the patriotic people of Assam and henceforth, the freedom struggle got a great momentum in Assam, along with Rest of India. It is to be noted that within the vast India, the level of freedom struggle movement was highest in Medinipur of Bengal, Gorakhpur and Hazaribagh of Bihar, Bombay and Chatar districts of Maharashtra and Kamrup, Goalpara, Nagaon, Darrang and Sibsagar districts of Assam.

The patriotic people of Assam jumped into the unarmed movements led by Gandhiji as well as some armed efforts of the revolutionaries. Sir Syed Muhammad Saadulla, Chandranath Sarma, Fakhruddin Ali Ahmed, Bishnuram Medhi, Nabin Chandra Bardoloi, Tarun Ram Phukan, Gopinath Bardoloi and

others took the leadership of the freedom struggle in Assam. On 9th of August, 1942, the Indian National Congress declared 'Quit India movement', which took a colossal form in Assam. Brave and intelligent leaders like Sir Syed Muhammad Sadulla, Gopinath Bardoloi, Fakhruddin Ali Ahmed, Bishnuram Medhi, Jyotiprasad Agarwala, Hem Barua, Omeo Kumar Das, Chandraprabha Saikiani, Puspallata Das led the movement in Assam organized by Indian National Congress. The Socialist followers of Jayaprakash Narayan with their revolutionary activities added immense momentum to this August Kranti. Although Communist Party opposed the movement. But, some members of tiny communist cluster named 'Revolutionary Communist Party of India' (RCPI) engaged themselves within the loyal struggle of revolutionary activities. The subversive activities indulged by the volunteers of 'Mrityu Bahini' (Death Army) of Sankar Barua and Pushpalata Das caused a lot of anxieties for the British government. Throughout the 'Quit India Movement' patriots like Kushal Konwar, Kanaklata Barua, Mukunda Kakati, Bhogeswari Phukanani, Mangal Kurmi, Maniram Kachari, Madan Barman, Lerela Boro, Lakhi Hazarika, Thagi Sut, Boloram Sut, Rauta Boro, and plenty of others set down their lives at the gallows, firings and different atrocities of Britishers. Their heroic sacrifices impressed Bishnu Rabha, Khagen Barbora, Mathura Deka, Gobinda Kalita, Chatrasing Teron, Nirendra Lahiri, Uma Sarma, Suresh Bhattacharya, Sarat Rabha and other nobles of RCPI in playing a vital role to accentuate the revolutionary efforts in Assam.

Besides, when the 'Quit India Movement' was dominating the interior scene, great revolutionary Netaji Subhas Chandra Bose with his liberation army named 'Azad Hind Fauz' or 'Indian

National Army' (INA) attacked the British force from outside. Several individuals from Assam and many other individuals belonging to different tribes of Nagaland and Manipur also joined the endeavour of Netaji. The INA entered Indian sub-continent through Indo-Myanmar border and liberated Moirang in Manipur and Kohima in Nagaland. The loyal Indian troopers of Netaji fought fierce battle contrary to Britishers within the hills and dales and also in the jungles of Imphal, Dimapur and other different places. Sridam Chandra Mahanta, Jalaluddin Ahmed, Chittaranjan Debnath, S. Laurat Singh, Harendra Nath Mech were notable among those that joined INA from the state and fought for his or her native place.

Hence, the flame of freedom engulfed the complete Indian sub-continent in such a magnitude that it became not possible for the foreign rulers to extinguish the hearth. So, Britishers had to quit India on 15th of August, 1947. In conjunction with the rest of India, Assam state was conjointly lighted with the sunshine of long cherished freedom.

Conclusion

In conclusion, we must be thankful to our freedom fighting patriots for their great efforts and sacrifices. We should not pay homage to them only in Swahid Diwas or other events, but must be always grateful to them for their valour. Without their great efforts and endeavours we could not have been at the present state of the art. Even after the independence also there was never been a shortage of independent-minded patriots for the sake of motherland.

After independence also we always prioritize the Divine Mantra "Desh Bulile Nalage Aadesh" (No need for order if state demands). During the historical Language Movement, Assam

Movement or the Expulsion Movement, there was no lack of spontaneous and strong support from the students, youth, workers, peasants and risers of the region. Moreover, people of North-Eastern region face various abuses including racism remarks in rest of the country. Although, several efforts were made by the Central Govt. to develop the region with the bonding of oneness. Still there exists a fallacy that the Central Govt. treats Assam and North-East as child of step mother. Hope this will end, and we will be able to develop as other citizens of the country and the great social fabric of Indianess will become stronger in the near future.

References

- Ahir Rajiv, I.P.S. "A Brief History of modern India, Spectrum Books (P) Ltd, A1 291, First Floor, Janakpuri, New Delhi, 110058.
- Barua Padmanath Gohain "Assamor Buranji", Assam Book Trust.
- Barua Rupam, "Assam in the Freedom Struggle", The Hills Times.
- Bhattacharjee Shekhar, "Assam History, Art and Culture", Union Book Publications.
- Chandra Bipan, Mridula Mukherjee, Aditya Mukherjee, Sucheta Mahajan, K.N. Panikkar, "India's Struggle for Independence", Penguin Random House India.
- Dr. Bhuyan Pranjal, "Assamor Itihas- Prasin aaru Madhyayug (Prasin Kalor pora 1926 Khristabdoloi)", Mahaveer Publications.
- Gait Sir Edward, "A History of Assam", Lawyer' Book Stall, Panbazar, Gauhati, Assam.
- Goswami Priyam, "The History of Assam-From Yandabo to Partition, 1826-1947", Orient Blackswan.
- <https://sonitpur.gov.in>, "Freedom Struggle"
- Newspapers, Several Journals and Articles related to the topic.

Concept of Identity: Role of the Student Organizations in the Formation and Performance of Identity in Assam

Mostafizur Rahman¹

Mehjubin Sultana²

ABSTRACT

The paper seeks to reveal the role of student's union in shaping, transforming and strengthening the structure of identity. Students' union has been providing a platform in Assam for the performing and performance of different identities at the same time. From the inception and articulation of identities to acknowledgement and deliverance of it in the form of accords, students' unions are always in the lead role. Identity is the reflection of our existence. It's dynamic. During the Assam Movement and post movement era students' organization are claiming to represent ethnicity and identity of all people. The state of Assam has a vibrant legacy of student movement. So,

¹Assistant Teacher, Dumunisoki H.S. School, Assam

²Assistant Teacher, Sipajhar B.J.Girls' H.S. School, Assam

this paper is an attempt to understand the major role performed by student organizations in identity formation and strengthening in Assam.

Keywords: Identity, Assamese, Students' Union, Ethnicity, Assam Movement.

Introduction

Identity as a reflection of our existence is a very important and contradictory subject in itself. Personal concept and expression regarding identity may be different. The formation and construction of identity is a very complex process affected by various economic, social, cultural, psychological and environmental factors. The different exploration of identity demonstrates how different a concept it is to pin down. Psychologists most commonly use the term to describe personal identity, or the idiosyncratic things that make a person unique. Meanwhile, Sociologists use the term often to describe social identity, or the collection of group memberships that define the individual. This idea is not stable and universal as it is composed of diverse cultural, social and political elements.

Methodology

The data for this paper are collected from various secondary sources like books, articles and historical accounts.

Objective

The objective of this paper is to study the role of students' organization in formation, strengthening of Assamese identity; their role in identity formation movement and post movement era; the mix up of ethnicity and identity elements etc.

Role of Students' Union

Students' organization is the life blood of a society. It plays

important role in formation of identity. Assam is also not exceptional.

Student organizations have provided crucial platforms for the formation and performance of different identities in Assam at various levels. Post Assam Movement (1979-85) student groups claiming to represent the different ethnic group in Assam had taken the initiatives to forge an intimate bond between the concepts of ethnicity, identity and group rights.

During the period of Assam movement student organizations played very crucial role, which made students' organization the agents of identity formation.

The historic Assam Movement took place in the wake of the fast establishing reputation of AASU (All Assam Student Union) as the most powerful and effective body representing mighty student power in Assam. To know the students' groups' influence on the discourse of identity in Assam one must look into their ascendance to the dominant position.

AASU from the period of Assam movement till today has been representing the great student power. Assam has a lot of castes, ethnic groups. So, the inter-factional or inter-ruling class conflict has a significant bearing on the social life of Assam. Sanjib Baruah has pointed out that a good starting point to look at the effect of the turmoil or ethnic relations in Assam is to focus at tention on the term "Ethnic Assamese" which has become common in discussions of Assam politics since the Assam Movement. The term was either non-existent or in extremely rare use before the Assam Movement. The emergence of the term "ethnic Assamese" suggests a process that Anthropologists like Abner Cohen have described as a shift from an elite group being culturally invisible to becoming culturally visible- a result of a loss of hegemony.

The Assam Movement ethicized the Assamese and the political landscape of Assam, as different tribal and religious minority organizations began challenging the assumed authority of the Assamese speakers to speak for Assam and its people. One can thus observe the historical ascendance of Assamese middle class through assertion of students' politics throughout the decades of the fifties and the sixties and culminating in the powerful Assam Movement superheaded by AASU. The movement did succeed to achieve a unity of purpose between various sections or communities in the state by articulating a cultural space that was shared by various components of the political block as a forum for mutually intelligible communication and interaction.

AASU's position regarding the concept of 'indigenous Assamese' reflects a lot. Indegenity as an essentialist identity can be deployed both for political mobilization and self-affirmation. Ideas of territoriality and indegenity have been conflated in ethnic-nationalist discourses and encouraged demand for autonomy and secession, although the two ideas are distinct. R.C. Bhageval Committee Report in 1951 defined Indigenous of Assam which is taken to be the accepted and settled definition of the matter by AASU leadership. It defined that "Indigenous person of Assam means a person belonging to the state of Assam and speaking the Assamese language or any other tribal dialect of Assam, or in the case of Cachar the language of the region".

Emphasizing on the need for constitutional safeguards to preserve the 'basic identity' of the Assamese nation Students' Union have discussed with a number of Anthropologist, Historians of Assam and put forth the definition for such reservation. Historians have said that one of the three can be

taken for defining 'Assamese': the year of 1826, the 1947 or the year of 1950. But keeping in perspective the situation arising out of the country's partition and the following process of integration between different religious, linguistic, ethnic groups' people, the Students' Union have taken a liberal position and instead of 1826, 1947 or 1950, defines the concept of an 'Assamese' as the people irrespective of religion, language, ethnicity, whose names are included in the Citizenship Register of 1951 based on the first population census of post-independence India in 1951, and their subsequent generations. By the word 'Assamese' the students' union refers to all the nationalists, tribes, ethnic, religious groups composing the greater 'Assamese' nation.

At the same time, it is often pointed out that with Assam Movement as their reference point, the tribals and other ethnic minorities have become very restive against their oppressed pressure or status in a high caste dominated regional society, building up mass movement as protest.

For instance, we may say about the All Bodo Students' Union that took a major role in Bodo politics since its inception on 15th February, 1967 that was instrumental in the formation of the Plains Tribal Council of Assam (PTCA) on 27th February, 1967. The declared aims and objectives of the PTCA was to secure autonomy for the plains tribal in the form of union territory under the name Udayachal and the ABSU members were the main force behind it and participated in the programme of PTCA. The PTCA working in close cooperation with the ABSU for the first time placed the demand for the separate state for the plain tribal on 19th May, 1968.

Another major tribal students' organization, the All Mishing Students' Union notes the fact that within the tribals Mishing

national struggle is uniform in character with the trends in autonomous council movements of the Rabha, Tiwa, Deuri and Sonowal Kacharis. Due to separate ethnic locations tribals in Assam are always in a minority in their respective locations. But a unified programme based on inter-ethnic coordination will give them a strong base for mobilization.

With the course of time, the question of Assamese identity had undergone process of transformation consequently. The issue surfaced sharply regarding the implementation of the Assam Accord. According to clause no 6 of the Accord, "Constitutional, legislative and administrative safeguards as may be appropriate shall be provided to protect, preserve and promote the cultural, social and linguistic identity and heritage of the Assamese people."

Strong remonstrations came from the various communities of the state like-Bodo, Mishing, Karbi, Rabha, Tiwa etc. whose mother tongue is not Assamese. The word 'Assamese' used in the clause no 6 of the Assam Accord is too ambiguous to include the various communities. So, a committee was formed to review the definition under the aegis of Additional Chief Secretary in the year 2005. Various meetings were held in the Assam Secretariat between delegates from the literary bodies representing different communities in Assam. AASU offered a two fold solution; - 1) ethnic or anthropological, 2) Pragmatic or Workable.

From the anthropological point of view it should be "persons speaking the indigenous language of Assam". From the later point of view AASU decided on the definition "persons enlisted in NRC (National Register of Assam) 1951 and their descendants are Assamese." After deliberations between different ethnic bodies it was decided unanimously that the word 'Assamese' should replace by the phrase "indigenous people of

Assam". The resolution of 6th September, 2005 for the effort to be undertaken to define "Assamese" was also formally withdrawn.

Thus the lingua franca Assamese as a referring point for the identification of a nationality came to be questioned and it got replaced by the term indigenous as the new anchor of identity.

Conclusion

Assamese identity is the consequence of the effort made by various students' organizations. Sustenance and proliferation of coalitions and joint platforms elected by student groups not only has the potential to broaden the definition of who is an 'Assamese' i.e. the Assamese identity but also the effect of strengthening the proliferation of multiple identities in Assam. Because identities are not fixed and constantly being defined, redefined, reworked and reconstituted through interactions and deliberations enacted at all levels of states and societies. Identities of Assam are still in doubt. To know about this one has to critically study the formation of alliances and strategies as well as the nature of conflict and cooperation between the various student organizations in the state.

References

- Brass, P. R. *Ethnicity and Nationalism: Theory and Comparison*. SAGE Publications, New Delhi, 1991.
- John Hutchinson and Anthony D. Smith. *Ethnicity*. Oxford University Press, New York, 1996.
- Torres, Vasti. Jones, Susan R. and Renn, Kristen A. "Identity Development Theories in Student Affairs: Origins, Current Status and New Approaches." *Journal of College Student Development*, Vol. 50, No. 6, 2009.

Challenges and Measures of Health Tourism in Assam

Dr. Jaya Kalita Gogoi

ABSTRACT

Health tourism is a form of tourism that consists of patients traveling to other countries to get health treatment or assistance. It comprises all the services associated with tourism like transport, accommodation, and hospitality. Traveling for health and wellness is one of the most important tourist patterns of economic returns generated by the tourism industry, tourist destinations and the health sector. Assam has a scope for the development of traditional health treatment practices. But many challenges obstruct the health tourism to expand in a better way. The strategies for building a successful brand in the health tourism market centre on meeting the needs of the typical international health traveller and most of these strategies require strong public-private collaboration.

Keywords: Tourism Hub, Tourism Industry, Healthcare, Tourism Policy, Integrated Approach.

Assistant Professor, Department of Geography, Majuli College, Kamalabari, Assam

Introduction

Health tourism is the travel for the purpose of receiving health care. Health tourism is a unique concept in the travel and tourism industry. It plays an important role in the tourism sector. A large number of people travel for treatment every year. Health tourism helps in the development of economy and living standards of the human civilization. It covers a wide field of health-oriented tourism ranging from preventive and health-conductive treatment to rehabilitational and curative forms of travel.

Health tourism in India has developed in the last few years to not only provide assistance to people travelling for health issues but has also become a lucrative source of revenue for Indian economy. India is known globally for its low cost and high-quality health services. Health tourism is a growing sector in India. The Health Tourism Index 2 of 2016 ranks India in the 5th place. In 2017, 495, 056 patients visited India to seek health care. According to a report from 2019 by the Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry and Ernst & Young, most of the health tourist arrivals in India were from South-east Asia, Middle-East, Africa and SAARC region. India also receives significant number of health tourists from Australia, Canada, China, Russia, the United Kingdom and the United States. The city of Chennai has come to be known as the health care capital of India. Assam holds immense hope for the development of traditional health treatment practices. Success in the health tourism industry depends on knowledge and proper execution of key strategies which must centre on the need of the prospective consumers.

Objectives of the Study

1. To highlight the status of health tourism in Assam.
2. To highlight some challenges and measures of health tourism in Assam.

Methodology

The study was carried out at theoretical levels. The required information are collected from secondary data sources. Secondary data are collected from various relevant books, journals, annual reports, etc.

Study Area

The land of "Blue Hills and Red River" Assam is the gateway to the north eastern states and has been aptly described as the sentinel of Northeast India. Assam is considered to study the status and prospects of health tourism. Assam has potentiality to develop health tourism by improving the quality of healthcare and infrastructure.

Health Tourism in Assam

Assam is well blessed by Nature and it lies at the centre of one of the world's richest bio-geographic areas. The potential for health tourism development in Assam revolves around the entrepreneurs and formal institutional organization that reach out the facilities and experience to guests in an effective manner. Assam is well known for her traditional systems of medicines like Ayurveda. The traditional know-how of Ayurveda in Assam and other states of the region is quite rich. In recent times the thriving private health care sector in the region has already started working as the catalyst in promoting health tourism in the region. It has witnessed a healthy growth in past few years in some states like Assam, Manipur and Meghalaya in the field of health tourism. One of the factors leading to the increased influx of

patients from other neighbouring countries and states seeking treatment in Assam is quality healthcare at reasonable costs.

In recent years, Guwahati has become a new destination of health services. It has advantage of language over other parts of India as well as adjacency with the growing market of Bangladesh, Bhutan, Myanmar and some parts of Nepal. Compared to other parts of the state, Guwahati has advantage of as well as geographic proximity, particularly for the countries like Bangladesh, Bhutan, Myanmar and some parts of Nepal. These neighbouring countries do not support good health and health services in their local proximity which force the citizens to move in their neighbouring countries. Guwahati is becoming one of the important health tourism hubs among the states of North-East India. Healthcare facilities in Guwahati have improved tremendously in the past few years. Several prominent hospital chains have opened branches in Guwahati such as Narayana Super Speciality Hospital, Apollo Hospitals, Sri Sankar Netralaya etc. and thus helped Assam to become an important health tourism destination.

Challenges to promote Health Tourism in Assam

There are some weaknesses or lacking in promoting health tourism in Assam.

The financial support in health infrastructure development in Assam may be insignificant that may hinder the pace of development in health tourism. For governments to play their role within the public health system, policy makers must provide the political and financial support needed for strong and effective governmental public health agencies.

Lack of skilled manpower is a major challenge faced by the wellness tourism sector. Untrained manpower would

adversely affect quality of services offered to the tourists.

Lack of publicity and marketing, Marketing is the central factor for success in the health tourism industry, and leading hospitals and countries with a huge influx of medical travellers are those with strong marketing strategies which meet the needs of these patients.

Lack of emphasis on health and research.

Lack of integrated approach.

Apathy towards traditional know how.

Lack of proper approach road, local transportation and suitable accommodation in certain cases.

Threat of natural calamities like floods in the region. Tourism is shaped by a wide range of factors and forces. Natural disasters and unexpected events are prime examples of such determining factors, as they have profound effects on individuals and society, and as a result have the potential to affect tourism flows considerably.

Lack of peaceful atmosphere due to insurgency problem.

The places like Assam suffer from problems of promotion in health tourism. There is a lack of quality accreditation and regulation in the hospitals and other medical service providers.

Other challenges confronting tourism are taxation, travel marketing, infrastructure issues, and security and cross border regulations.

Measures to promote Health Tourism in Assam

A strong financial support is a prerequisite in order to extend any kind of developmental activities in the field of health tourism. High quality healthcare, specialized treatment options, immediate service opportunity for traveller coupled with affordability etc. are some of the important requirements for

promoting health tourism in Assam.

Formal institutions and Government should improve the condition of the region in health sector to increase the flow of tourist.

To promote well-structured health tourism in tourism policy. The Tourism Policy of Assam outlines certain measures to promote health tourism in the states.

A well-developed connectivity is the backbone of health tourism. To allow health tourism to grow fast, all the states of North-East region must be connected well with the neighbouring countries through land and air transport. If possible, bus services especially for health tourists can also be incorporated.

To overcome the problem of skill shortage, more emphasis is required on health education, promotion of skill development programmes.

An integrated approach for service quality improvement including health tourism strategy is essential to promote health tourism in Assam.

Elimination of some of the trade hurdle would lead to generate economic welfare, strengthen the health networks in Assam.

Health and tourism can be mix well through the development of eco- tourism in tribal places, tea tourism in tea gardens etc. Tea gardens in Assam offer health and wellness. And tribal places can be a pleasant tourist spot with the promotion of traditional know-how in respect of traditional treatments. Conservation of traditional know-how would also help conserve a large variety plants and medicinal herbs.

Marketing is the central factor for success in the health tourism industry, and leading hospitals and countries with a huge

influx of medical travellers are those with strong marketing strategies which meet the needs of these patients. It is essential to focus on different ways to market medical tourism throughout the digital platforms.

The availability of state-of-the-art medical infrastructure, expanding training and expertise in specific medical specialties, building strong collaborations with leading hospitals and healthcare institutions and investing in technology and precision medicine.

Another strategy employed by leading hospitals is to display the number and qualifications of their health professionals on their websites. This factor alone has contributed enormously to the influx of medical travellers. Television advertisements and web tutorials should be designed on a wide scale for informing people about Assam health tourism.

Medical tourists travel to countries which provide not only quality and affordable healthcare services, but also a comfortable experience. Hospitals must provide strategies that promote a stress-free experience for the patient to attract more international patronage.

Medical and health tourism should be promoted at various international platforms.

Conclusion

Health tourism is an important financial contribution to present economy of Assam. Health tourism is a very productive activity like other types of tourism both for the tourist and the government, as they support each other simultaneously. Also, the government should consider improving the conditions of the region as a greater number of tourists visit the region. As in every industry, success in the health tourism industry depends on

knowledge and proper execution of key strategies which must centre on the need of the prospective consumers. Building a viable medical tourism market, therefore, requires collaborations between the public and private healthcare sectors.

Reference

- Ahuja, R. *Research Methods*. Jaipur, Rawat Publications, 2009.
- Bhagabati, A. *Geography of Assam*. New Delhi, Rajesh Publication, 2001.
- Bhattacharyya, N.N. *North East India: A Systematic Geography*. New Delhi, Rajesh Publication, 2005.
- Badan, B.S. and Bhatt, H. *Regional Tourism*. New Delhi, Common wealth Publishers, 2007.
- Khullar, D.R. *India: A Comprehensive Geography*. New Delhi, Kalyani Publishers, 2000.
- Phookan, R. K. and Baruah, R. *Entrepreneurship Development in the North-East India*. Guwahati, Purbanchal Prakash, 2012.
- Thakur, Krishna and Banik, Gour. "Study of the Growth of Guwahati as an Emerging Hub of Medical Tourism". *International Journal of Management Studies*, Vol. 134, No. 10, 2018.

Potentiality of Tourism in North-East India: Issues and Challenges

Dheeraj Chamuah

ABSTRACT

The North-Eastern Region of India comprising the states of Arunachal Pradesh, Assam, Meghalaya, Manipur, Mizoram, Nagaland, Tripura and Sikkim which possesses immense varieties of floras, faunas, physical and human diversities for which it can be projected as one of the most potential tourist destination of the country. The tourism of this region is based on the unique Himalayan landscape and cultural differences from the rest of the country. Despite the scenic beauty of the region, the region is less explored as compared to the other parts of the country. The North Eastern Region has to struggle with various problems in the form of poverty to insurgency which has rendered it poorer and less connected than the rest of the country. For such types of realities, the North Eastern Region

has been lacking from realizing its full potentiality of tourism. With the potentials as it has, the region should go ahead with the development of tourism industry without further delay. Acknowledging the significance of the tourism sector as a catalyst for regional development, an attempt has been made in this article to visualize the trend of the sector in North Eastern Region and focus on the need for adoption of a sustainable tourism development strategy. Through this paper, we would like to highlight the various tourism destinations in the North Eastern Region of India and tries to bring out the various strategies, issues and challenges taken up in order to attract more tourists into the region.

Keywords: North Eastern Region, Tourism Industry, Development, Potentiality, Challenges.

Introduction

The North Eastern Region of India has remained unexplored for a very long time despite its pristine beauty which is located in the easternmost Himalayan range. The region is distinct from the rest of the country due to the presence of military for several decades, for the lack of infrastructure development, the limited connectivity and for the cultural and traditional diversities. Due to the recent development between the government and the various militant groups, and for the introduction of the "Act East Policy" by the government, the scenario has become more optimistic now.

The North Eastern Region is situated in the eastern most part of India. It is connected to the mainland through the narrow corridor in Siliguri which is squeezed between independent nations of Bhutan and Bangladesh. Except for the Goalpara

region of Assam, the rest was not become part of political India until the 19th century. The Brahmaputra Valley of Assam became a part of British India in 1824 with the hill regions annexed later. Sikkim was annexed to the Indian Territory through a referendum in 1975 and was recognized as a part of India in the 1990s.

In the present context, the tourism industry has gained relevance since it can act as a revenue generator as well as contribute for the overall development of a region. For the flourishing of tourism in a region, various strategies are required such as sight-seeing tours, hospitality and communications etc. To attract the tourists, each region, city, town, village, country or continent have to take part in competition. Thus, along with publicity, financial capital can play a crucial role in affecting the tourism of a region. Confronting with multiple problems, from insurgency to poverty, the North East India is less connected as compared to the mainland India. Such scenarios have thus far abstained the region from acknowledging its full tourism potential.

Objectives of the study

1. To explore the various tourism potentialities and destinations in the North-Eastern states of India.
2. To find various strategies for the upbringing and development of tourism in North-Eastern states of India.
3. To search out the various problems faced by tourism industry in the region.
4. To find the solutions of the problems face by the industry.

Methodology

While preparing the article, various data have been collected from various sources and the writing is mainly relied on secondary data. The secondary data are collected from

various published sources such as magazines, newspapers, journals, books, and various other publications. Moreover, some important information is also collected from relevant websites. The present article is descriptive in nature.

Tourism and Development

Tourism provides direct benefits to the local people who are residing near the tourist spots. It provides jobs and incomes to those who are serving the tourists through the supply chains. Tourism is a labour intensive industry and the infrastructures required by tourism are transport, communications, water supply and health facilities etc. People become aware about natural, cultural and environmental preservation through tourism. Various historical monuments have been preserved due to the tourist attractions. Tourism creates opportunities for small and mini-enterprises and helps for the overall development of a region.

Potential Areas of Tourist Destination in North East India

With a handful of population and several remote regions, the states of the North-East haven't really caught attention of the mainland India. In the real sense, the North-Eastern region is largely an unexplored land. Tourism can be viewed in different ways according to one's likes and dislikes. Some kinds of tourism undertaken by different people are discussed below:

1) Adventure Tourism: (a) Adventure tour of jeep/elephant/photo safari in Kaziranga in Assam, (b) Trekking, camping and picnic at Dzikuo Valley bordering Manipur and Nagaland, (c) Wild spotting/elephant ride at the Nameri National Park, (d) Tawang Monastery, River Rafting in Siang, Subansiri Rafting, Goecha La Trek, etc., at Arunachal Pradesh, (e) Japfu Peak at Nagaland, (f) Living Root Bridge in Meghalaya, etc.

2) Eco-tourism for finding the richness in flora and

fauna: Eco-tourism provides a value to the cultural, biodiversity and historical heritage of the region. North eastern state of India provides abundance of such tourism in the country. Some well-known destinations are - (a) Tribal Homestay with the Misings - Majuli Island, Assam, (b) Community based Eco-tourism initiative - Mawlynnong, Meghalaya, (c) Community based Eco-tourism initiative - Manas National Park, Assam, (d) Khangchendzonga Biosphere Reserve, Sikkim, (e) Jotsoma village in Kohima, Nagaland, (f) Namdhapa National Park, Arunachal Pradesh, (g) Keibul Lamjao National Park is an abode of the rare and endangered species of brow antlered deer. This ecosystem contains 17 rare species of mammals. It is the only floating national park of the world.

3) Economic Tourism: North East as a whole has not seen much of industrial development. The lifestyle is majorly rural in most regions and the per capita income is also low. Neither are there any bombastic salaries as existing in the metros nor is there any extraordinary demand for real estate, consumer goods etc. This being the fact the cost of living is low in most places. The economic traveller can enjoy North East to a much greater extent than any other region without having to scratch deep inside the pocket.

4) Business Tourism: North-Eastern region is the gateway of India. Globalization as an era has forced people to seek out for business opportunities across countries to be in competition. The North East India is surrounded by China, Bangladesh, Myanmar, Nepal and Bhutan can act as the nerve centre for trade and commerce with these countries. The credence for this has been lately recognized by the Government of India and a huge thrust has been given for Infrastructure

development in the region. Also a proposal has been considered amongst these nations for road and railway connections to create more trade opportunities. The woollen clothes and spices from Bhutan or the jute for Bangladesh or the gems and jewellery and food items from Myanmar have become a great scope in India. For a trader looking for long term trade growth and benefits, the North East India is the next big place. Apart from the above points noted, tourism can also be religious tourism, leisure tourism, festival tourism, cultural tourism, food tourism, etc. Especially a country like India, tourism can be viewed in different ways because of her uniqueness in customs, traditions, religious, etc. India being a diverse united states where religious, socio-cultural are distinct from one state to another states, tourism has huge potential and scope for socio-economic development in the country.

Tourism Attractions and its Destination in North East India

1) National Parks in North East: (a) Namdapha National Park, (b) Kaziranga National Park, (c) Orang National Park, (d) Manas National Park, (e) Dibru-Saikhowa National Park, (f) Nameri National Park, (g) Balphakram National Park, (h) Nokrek National Park etc.

2) Waterfalls in North East: (a) Meghalaya: Nohkalikai Falls, Cherapunjee, Nohsngithiang Falls, Langshiang Falls, Kynrem Falls, Elephant Falls, Bishop Falls, (b) Assam: Panimur Falls, Chmapawati Kunda, Akashiganga Falls, Sivakunda Falls, etc, (c) Mizoram: Vantawng Falls, (d) Arunachal Pradesh: Nuranang Falls Tawang, (e) Manipur: Sadu Chiru waterfall at Leimaram, Telly/Khayang Waterfall in Ukhrul District etc.

3) Reserved Forests in North East: (a) Kakoijana

Reserved Forest, (b) Mawphlang Reserved forest in East Khasi Hills in Meghalaya etc.

4) Hills of North East: (1) Kangchenjunga Hills, (2) Naga Hills, (3) Patkai Hills, (4) Khasi Hills, (5) Lushai Hills, (6) Assam Himalaya (7) Garo Hills (8) Sela Pass etc.

5) Hill Stations in North East: (1) Tawang 2) Darjeeling (3) Umananda Island (4) Cherrapunji (5) Kalimpong etc.

6) Monasteries in North East: (1) Pemayangtse Monastery (2) Tawang Monastery (3) Zang Dhok Palri Phodang (4) Rumtek Monastery (5) Enchey Monastery (6) Tashiding Monastery etc,

7) Lakes of North East: (1) Khecheopalri Lake (2) Gurudongmar Lake (3) Lake Tsongmo (4) Loktak Lake (5) Lake Shilloi (6) Umiam Lake etc.

8) Monuments and other Tourist Spots of North East: (1) Living Root Bridges, (2) Madan Kamdev (3) Meghalaya Caves etc.

9) Other National Parks of North East: (1) Mouling National Park is in the Indian state of Arunachal Pradesh, (2) Keibul Lamjao National Park is in the Bishnupur district of the state of Manipur (3) Sirohi National Park is located in the state of Manipur (4) Murlen National Park is in the Champhai district of Mizoram, (5) Ntangki National Park is in Peren district of Nagaland, (6) Phawngpui is the Blue Mountain of Mizoram, a highly revered peak, considered to be the abode of the gods etc. Phawngpui peak is the highest mountain peak in Mizoram (7) Pobitora Wildlife Sanctuary is a wildlife reserve in the Marigaon district of the state of Assam (8) Sipahijola Wildlife Sanctuary is a wildlife sanctuary in Tripura etc.

Government Initiatives and Operations in the North East

As a part of the celebrations of 75 years of Independence under the Azadi Ka Amrut Mahotsav Programme, a seven day cultural festival was held at the National Museum, Delhi. Under the Ministry of Development of North Eastern Region & North Eastern Council (NEC)'s, the rich heritage of North East India has been performed under the titled "Destination North East India". The main intention of the programme was to bring the rest of India closer to North East India. It held a special presentation of art and craft, textiles, ethnic products, tourism promotion etc. of the eight North Eastern States. The Ministry of Development of North East Region has played a crucial role for the overall development of the region. The North Eastern Council (NEC) which is the nodal agency for the economic and social development of the N E Region was constituted in 1971 by an Act of the Parliament. The National Museum in Delhi was prepared by the Maurice Geyer Committee in May 1946 to show the rich heritage of the North East. The Museum was initially looked after by the Director General of Archaeology until 1957 when the Ministry of Education declared it a separate institution and placed it under its own direct control. At present, the National Museum is under the administrative control of the Ministry of Culture. Established in 2001, the DoNER was elevated to a full ministry in 2004. For infrastructural development in the region, the Bharatmala Pariyojana road stretches aggregating to about 5301km in NER have been approved for improvement. The North East has been kept as a priority area under RCS-UDAN to make flying more affordable. For the promotion of tourism, under the Swadesh Darshan Scheme of the Ministry of Tourism, projects worth Rs1400.03 crore have been sanctioned for the

NER in the last five years. The Digital North East Vision 2022 emphasises leveraging digital technologies to transform lives of people of the North East and enhance the ease of living.

Issues and Challenges regarding tourism in North East India

The North-East Region has to confront several problems from realizing its tourism potential. The region suffers from lack of infrastructure and communication bottlenecks apart from general geographical isolation. The tourists felt the lack of security in various places of the region. Due to the lack of proper policy by the Government, there is the less investment in the region. As compared to the region, other regions in the country offer better tourism deals and conditions. The people who are engaged as tourist operators should have facilities for online payment, accommodation, food and beverage arrangements, transport conveniences and travel bookings within the state and to the state. Opportunity should be provided to the national and international tour operators to establish office elsewhere in the North Eastern Region. Another grievance is that there has been very few market based research on the demand for tourism of people in India and abroad for tourism in the North-East. In the real sense, the North East and Assam can provide tourism of many kinds-eco-tourism, ethno-tourism, golf and tea tourism, heritage tourism, World War II nostalgia tourism, adventure tourism etc. Still there is no any proper brochure that is easily available for the national and international tourists. It is important however to study the current tourism data, to figure out what kind of tourism is most appealing to the people. Due to the various adverse conditions, it is difficult to obtain clearance to visit the North East. The air connectivity is

developing a lot in the region in the last several years. In present times, importance has been given on the various construction projects. Flights for the North East still remains low and the night landings is still not possible in several North Eastern Airports. Increasing demand for the North East flights can be generated once the tourism and investment potentials are generated.

Suggestions for Promotion of Tourism in North East India

In spite of many problems in the tourism sector in the North-Eastern States, the following measures can be made for the future prospects and development of tourism:

1) Awareness amongst the local people about the livelihood or source of income through tourism directly or indirectly by organizing various workshops, meetings etc. and advertising through media and newspaper.

2) The media needs to play an important role in portraying the right image of a region. In case of North East, focus has been more on the militancy rather than its untapped potential of its natural beauty.

3) Hospitality, honesty and respect has to be inculcated in the minds of the local people for the tourists especially the foreigners.

4) Proper verification and recognition of the tour operators and the service they provide.

5) Incentives and reduction in tariffs for hotels situated in remote locations.

6) More professional courses on tourism should be introduced to the local people as well the people as a whole in the regions.

7) Public-Private-Partnership in regions where Government Investment is not enough like building of roads,

bridges, lodges etc.

8) Attempt has to be made to remove the entry restrictions and barriers that are prevalent in interstate transportation in certain states like Arunachal Pradesh, Nagaland and Mizoram.

9) Awards and accolades for the best service to be given to the deserving states.

10) Ministry of Tourism should organized tourism fest for the whole region so on.

11) The major cities of the North-eastern states should be connected with each other by the means of adequate transportation system and effective communication.

12) Permit period should be increased as per the necessary demand of the tourist and it should be made easier and assessable.

13) Tourism exchange programme within North-eastern states can be conducted for the betterment and promotion of tourism among North-eastern states.

14) Last, but not the least, the North East should have special packages during holiday season like Puja, Bihu and Hornbill etc. and should promote these festivals in the rest of the country.

Conclusion

Although there are several measures being taken by the states and the centre to upgrade tourism potential in the North East, but it still remains as one of the least preferred choice as a tourist destination. Infrastructure upgradation, image improvement, administrative and security concerns need to be handled for tourism to flourish as a development industry with community participation. Most of the tourist authorities in North East India have not yet gained much experience in planning,

developing and managing tourism sector despite having a comparatively long history of tourism. In most of the cases, their efforts in tourism promotion are misdirect and waste valuable resources of the region. Amidst political quarters, local tourism promoters and managers in some parts of the region, image of tourism development is attraction centric rather than based on a sound and organized developmental perspective. As a result, the region is not yet in a position to offer better experience to tourists. The region requires better management at the local government level to guide, facilitate and to coordinate the process. It will lead to tourism ventures which can sustain in local socio-economic situation and contribute meaningfully in the areas concerned for the successful development and operations of tourism sector in the region. Creation of a band of promoters and policy-makers is also the need of the hour. It can be done by extending need-based tourism education and short and long-term tourism manpower development strategies which will help in emerging an organized tourism sector in the region capable of giving the fruit of tourism to the tourists as also the locals. Hence, adoption of a sustainable tourism strategy is an urgent need to utilize the tourism potential of the North Eastern Region of India.

References

- Bezbaruah, M.P. "Development Trends and the Role of Tourism in the North East." *ASCI Journal of Management*, 37(2):122-133, Administrative Staff College of India.
- Look East Policy (LEP) and Promoting Commerce & Industry, DoNER Annual Report 2007-08.
- Burman, Cajee & Laloo., "Potential For Cultural and Eco-tourism In North East India: A Community-based Approach", Paper DOI 10.2495/SDP070692, Volume 102, 2007, p. 10.

- Das, Himanshu., "Tourism Marketing: With Emphasis on North East India", 2011
- Stancati., "The Incredible India? of the Northeast:"Paradise Unexplored." *The Wall Street Journal*, 2012
- Das, Dinesh., "Tourism Industry in North-East Indian States: Prospects and Problems", *Global Research Methodology Journal*, Vol-II, 7th issue, ISSN 2249- 300X, 2013
- Sikder,Kumar., "Tourism & Economic Growth of North East Indian States", *International Journal of Advance Research*, ijoar.org, Volume 2, Issue 4, April 2014, Online: ISSN 2320-9151.
- Saha, Krishna., "Tourism Sector in The North Eastern States- Challenges And Opportunities", *International Journal of Development Research*, Vol. 5, Issue, 11, 2015, pp. 6077-6081, ISSN: 2230-9926.
- Bhagabati, A. K., & Bhattacharya, P., "Potentiality of Tourism Development in Hill Districts of Assam". *Geographical Review of India*, 62(2), 2005. pp. 158-160.
- Bhattacharya, P., Status and Potentiality of Tourism in Assam: A Geographical Analysis. Ph.d.Thesis, Dept. of Geography, Gauhati University. 2001
- Burman, Deva Pragya. Potential of Culture Tourism in North East India, Indian National Trust for Art and Cultural Heritage, Kohima, 2006.
- Websites:
- <https://www.pib.gov.in>
- www.mapsofindia.com > India Tour > Manipur
- https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_waterfalls_of_India
- www.ixigo.com > imphal tourism > places to visit > nature / wildlife > waterfall
- www.natgeotraveller.in/secrets-of-northeast-india-waterfalls-martial-dances-and-local
- www.nelive.in/north-east/travel/famous-waterfalls-northeast-india
- <https://www.tourmyindia.com/.../15-best-national-parks-and-wildlife-sanctuaries->

Unexplored: The Enchanting Land of Dima Hasao

Elizabeth L. Thiek

ABSTRACT

Dima Hasao stands tall with the highest and second highest peak in Assam, Mt Seilkal peak, Tumjang above 1860 metres and Hempeupet, Simitbung, 1748 metres above sea level. It is also the home of diverse ethnic groups and plethora of culture and traditions. With its pleasant climate, Dima Hasao is also known for its varied flora and fauna coupled with mesmerising landscape comprising of mountain ranges, valleys, waterfalls, hiking trails, rivulets and streams etc. It had been lying mostly unexplored until recent initiatives of the Government as well as the non-governmental organisations and media which have led Dima Hasao to emerge as one of the important tourist hubs of Assam. Apart from its natural scenic beauty, the region has much to offer in terms of important archaeological and historical sites, cultural traits and festivals, unnatural phenomenon

Assistant Professor, Department of English, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

of migratory birds' mass suicide, trekking and hiking trails, outdoor camping etc. The region is in its nascent stage at tourism and is likely to reach its full potential in days to come.

Keyword: Ethnic Groups, Unexplored, Tourist Hub, Scenic Beauty, Nascent Stage.

Introduction

Tourism is one of the world's booming industries and a major foreign exchange and employment generation avenue for many countries. Defining what tourism actually is can be difficult. The UNWTO defines tourists as 'people who travel to and stay in place outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purposes not related to the exercise of an activity remunerated from within the place visited'. The Rome conference on tourism in 1963 defined tourism as 'a visit to a country other than one's own or where one usually resides and works'. This definition, however, did not take into account domestic tourism, which has become an important money-spinner and job generator for the hospitality industry. So, in general terms tourism connotes to movement of people to a place, region, country etc. other than their own for primarily leisure or other purposes.

Speaking about tourism, our state Assam is no less in terms of natural beauty and is immensely blessed by nature with its beautiful rivers, valleys, mountain ranges, forest, pleasant climate along with places of historical and cultural importance and the district of Dima Hasao, the focus of this paper, can be considered as an epitome of this; yet unexplored.

Dima Hasao, one of the three hill districts of Assam, the other two being Karbi Anglong and West-Karbi Anglong, is an

administrative district that falls under one of the three autonomous councils set up under the provisions of the VIth Schedule of the Indian Constitution. The district is a tribal-majority district which inhabits some of the ethnic groups comprising of Dimasas, Zeme Naga, Hmar, Kuki, Vaiphei, Biates, Khasi-Pnars, Hrangkhawl, Mizo, Karbi, Khelma and a few others. All these diverse tribes contribute to the unique culture and social fabric of the district. Apart from the lush greenery, home to several rivulets and streams, creeks, waterfalls, flora and fauna such as wild orchids, migratory birds, sweet oranges and pineapples, various cultural and other festivals held yearly also play a significant role in enhancing the overall tourism potential of the region. Moreover, the Borail Range is a defining feature of the landscape of this district and owing to the high altitude as such, is blessed with a pleasant climate distinguishing it from the steamy hot plains of Assam. Dima Hasao has a total land area of 4888 square kilometres which makes it the third largest district in Assam and Haflong serving as the Headquarter of the district which is well connected by road and railways.

Some of the major tourist attraction and places with tourism potentialities are-

Haflong: District Headquarter and the only hill station in Assam, Haflong is known as White Ant Hillock with the majestic Borail ranges surrounding the town and the Diyung River flows down below with two majestic railway Bridges towering over it. It is dotted with many view points from place to place where one can enjoy breathtaking views of mountains and valleys. Haflong lake is also a scenic place to visit with the possibility of boating on it. Weather remains pleasant all-round the year. One can visit the local bazaar for organic produces

sold by the locals.

Jatinga: Situated 9 km from Haflong, world famous for Birds' suicide. Migratory birds come during the months of August to November. It is believed that due to the unique topography and climate of the place these migratory birds get attracted to light emitted from the houses and rush towards it and in the process get killed. Ornithologists and bird lovers can watch birds to their delight from the bird watch tower situated there. Moreover, this small and quaint village will leave one spellbound by its breathtaking natural beauty.

Maibang: It is situated at 53 km from Haflong, Maibang the erstwhile capital of the Dimasa kingdom is a town situated on a valley. A monolith monument called "Stone house" at Maibang, also popularly known as "Longthaini Noh", Stone Sculptures and a Heritage Museum are major attractions to have a peek at the history and culture of the Dimasa people. The name Maibang comes from two Dimasa words 'Mai' and 'Bang', meaning "plenty of rice" (Mai means food grains and Bang means plenty).

Umrangso: Situated at 112 km from Haflong, Umrangso is famous for naturally endowed 18 holes golf course, breathtaking lake view and dams over the majestic Kopili River. The place is also famous for its roosting point of migratory bird Amur Falcon, where these birds of prey make a brief stopover during their long flight from Siberia to South Africa in October-November.

Panimur: Situated at about 120 km away from Haflong, here the Kopili River turns into a cascade of milky white waterfalls and is often called as the 'Niagra of Assam'. The scenic beauty of the place attracts a large number of nature

lovers and photographers moreover it has become famous as a picnic spot. Dimasas consider the place as a pilgrimage and on every Magh Purnima, holy bath takes place at the river.

Bendao Baiglai Waterfalls: It is a beautiful waterfall in the Abong River, located at about 5 km from Samparidisa, a village near Haflong. An Ideal spot for sight-seeing and river trekking. According to a legend, two sisters, unable to bear the harassment and torture at the hands of their step-mother plunged into this waterfall and committed suicide. The falls here break up and consist of three waterfalls, step by step, one after another in formation.

Dehangi: Located 50 km from Haflong, the district headquarters. Dehangi is well connected by road via Guwahati, Silchar, Shillong-Umrangso. The Mighty Diyung River which holds a variety of fish including Golden, Red-fin, Brown Masheers and Goonch Catfish runs quietly through this township. It is an ideal place for recreational angling with rod and reel and river rafting. Dima Hasao Angling and Rafting Association organises Angling competition every year and give away cash and other prizes.

N. Leikul: Natun Leikul is a quaint village located in the foothills of the second highest peak 'The Hempeupet' in Assam. It is located 11 km from Haflong, the village provides eco-tourism and home stay facilities. One can hike to Hempeupet peak from this village and enjoys the scenic view from the summit with the help of the village guide. It is believed that one is able to see Mount Kangchenjunga on a clear cloudless day from the top. There is also a spectacular waterfall near the village.

Ethnic Village: The Ethnic Village near Jatinga is one of

the tourist attractions that have come up in Haflong. In this village one will get to see the blend of different cultures and traditions which the district homed. The Ethnic village offers a unique opportunity to glimpse into traditional dorms and houses belonging to several tribal communities of Dima Hasao district.

Doiheng: A relatively new destination for the mysterious birds' phenomenon beside Jatinga. It is located on a hilltop, higher in altitude than Jatinga and about 15 km from it and can be reached by jeep-able road from NH-54 (E) at Retzawl.

Thuruk: Coolest place in Assam, Thuruk is located at about 112 km from Haflong. One can experience snowfall here during December-January.

Kepeilo: Situated some 75 Km from Haflong, tucked away in oblivion in the lap of Borail mountains, the village is one of the oldest in the region. Occurance of continous snowfall has been reported from the place. Although the place is relatively unknown and unexplored it can offer much to the development of tourism in the district and also in Assam.

Hajong Lake: Located on Kalachand-Koladisa Road in the Langting-Mupa Reserve Forest. Hajong Lake is famous for the abundance of rare variety of hill terrapins. Seven rare varieties of tortoise have been identified here. Only in winter, one can expect to find these rare visitors. On the bank of the Hajong lake Tortoise Festival is organised every year. This festival aims to create awareness among the villagers surrounding the Hajong Lake about the safety and conservation of the endangered tortoise species available in the area.

Semkhor: Semkhor, a Dimasa village situated on a hill top and not on a riverside unlike the other villages, is situated 29 Kms from Maibang. The word Semkhor is derived from two

words, 'Sem' and 'Dikhor' meaning 'salt and water' in Dimasa language. According to a dimasa legend, there existed a saline water wells which were guarded heavily by the warriors of a Dimasa king. Salt could be produced by boiling the brine which had accumulated in the wells. Therefore, the people of Semkhor came to be known as Semsas meaning 'Son of Salt' or 'the salt people'. After the king left Maibang for Cachar, after the fall of Maibang the village isolated itself from the outside world. Semkhor provides historical importance and reveals the very fabric of a Dimasa society with all its culture and traditions. Recently a feature film Semkhor directed by noted Assamese actor Aimee Baruah has been chosen to be screened at the prestigious Berlin International Film Festival, which portrays the unique lifestyle, culture of the people of Semkhor.

Laisong: It is largest Zeme Naga village and cultural centre for the Zeme Nagas in the district, located at 110 km from Haflong. It has the biggest traditional Bachelor's Dormitory 'Hangseuki' - symbol of their culture and heritage. Preservation of culture and tradition is the sole objective of the dormitory.

Hangrum: With its picturesque landscape, Hangrum is located about 25 km from Laisong. It is nature's heaven encapsulated with serene environment and pleasant climate.

Harangajao: It is situated 46 km from Haflong. The word 'Harangajao' is a Dimasa word meaning 'slope of red soil'. It is famous for pineapples. The variety of pineapples grown here is very sweet and delicious. The river Jatinga flows through the place divides it into beautiful parts.

Longrangma Dzibaiglai: It is a relatively unknown waterfall, situated near Didaodip village, Maibang. The Dimasa name of this waterfall is 'Longrangma Dzibaiglai'. The trek to

the place is through wavy curve downward steps and take about 30 minutes walk from the village and is located 1 km from highway.

Asalu Fort: Asalu Fort at Asalu village is situated at 45 km from Haflong town. Asalu village is known as the first British Administrative Centre of Dima Hasao erstwhile N.C. Hills. The British occupied the southern part of Dimasā Kachari kingdom in 1832 and formed a Sub Divisional head quarter at Asalu then under Nagaon District for administration in 1837. They had constructed an administrative centre in the western direction of present Asalu village which is now known as Asalu Fort. The ruin of colonial architecture is still present at the village.

Hojai Dubungling Archeological Site: Hojai Dubungling archeological site is located around 45 km from Haflong town and around 2 km south from the Lanka-Haflong road. Dubung means 'tall grass' which is used for making a musical instrument, and ling means 'plantation' in dimasā language. The site is known as Derebore during British reign where stone jars, 36 in count so far, globular in shape having bulbous cavity can be found. The largest Globular shaped jar is 7.27 meters and 96 cm exposed over ground level. However, most of the jars have been damaged by roots of trees. This site is of an archeological and historical importance.

Seilkal Peak, Tumjang: Mt Tumjang above 1860 metres above sea level is the highest peak in Assam and of Borail range. The peak has come to limelight recently among the adventure tourism enthusiast. A trek to the peak will leave one spellbound, which offers magnificent view of greenery all around.

Thingbung: Thingbung village is located 16 km away from Mahur Town and 46 km away from Haflong. It is a gateway to Jinam valley and its hills and landscape is shrouded with greenery with magnificent view and a very pleasant weather.

Some of the major Festivals of this locality with tourism potentialities are:

Busu Dima: Busu Dima is a cultural harvesting festival celebrated in the month of January every year by the Dimasas. The festival is marked by playing of musical instruments accompanied by singing, dancing, merry making and indulging in various traditional delicacies including the recently GI tagged rice wine named 'Judima'.

Other Cultural Festivals: Harvesting festivals such as Chavang Kut, Hega-Ngi, Sikipui Ruoi are annual festivals of the Kuki, Zeme-Naga and Hmar tribes celebrated with pomp and gaiety showcasing the rich cultural heritage and pride of their traditions. These festivals are celebrated with musical instruments, songs, dances and delicacies of the tribes.

Falcon Festival: Since the past few years "Falcon festival" has been organised to mark the event and spread awareness about bird conservation and promote tourism in Umrangso. This festival also hosts musical concerts frequented by various artistes and music lovers across the country apart from activities like helicopter touring, camping, site seeing, boat ride, cycling, battle of bands, bikers meet etc.

Jatinga festival: Jatinga festival, an annual festival is held in the month of October in Jatinga, organised by Blue Hill society and North Cachar Hills Autonomous Council (NCHAC) with the objective of conservation and preservation of migratory

birds.

Bauhinia Blossom Festival, 2022: Under the theme "Explore, learn and promote tourism", this one of its kind festival aims at sustainability, eco-conservation, culture, natural beauty and way of life of Laisong village. Activities of tourist attraction like fishing competition, Beauty contest, talent show and cultural exhibition and musical nights are held in this festival.

Judima festival: First held seven years ago at Dibarai village, this festival bears the name of the local and traditional rice brew of Dimasa community which has received GI tag recently. The festival has been a major tourist attraction solely due to the unique rice wine and other traditional exhibitions and activities in the last seven years.

Challenges to development of tourism

1. Development of tourism Infrastructure is lagging as compared to other parts of the country. Good hotels, tourist lodges, restaurants, homestays are difficult to find and less in numbers.

2. Although the East-West Corridor passes through the district provides road connectivity but its condition is dismal at various places. Moreover the roads leading to various major tourist attractions are also in a bad state.

3. Insurgency had been prevalent for many decades in the district which had portrayed a negative impression and tourists are reluctant to visit.

4. Lack of trained tourist guides and tour and travel agencies which act as a hindrance in the growth and development of tourism industry.

5. Lack of proper attention by government agencies for the development of tourism in the region.

6. Lack of promotional activities to showcase the beauty of the region to the outside world.

Measures taken for Promotion of Tourism

1. The eco-tourism activity by Samparidisa village ecotourism committee was officially started on September 25, 2016 with 'Trekking to Bendao Baiglai waterfalls', an adventure programme to the waterfall managed by the Village Eco-Tourism Committee (VETC)

2. The 8th annual general meeting of the Tourist Operations' Association of Assam (TOAA) was held in Haflong on 29th October, 2017 for the first time. The programme, in collaboration with the North Cachar Hills Autonomous Council, was organised with an objective to bring Dima Hasao district in the tourist map of the world.

3. Dima Hasao tourism in order to boost its tourism has revamped its promotional policies and included various stakeholders in tourism related activity with the tagline "Aao Dima Hasao" from 2020 onwards.

4. The North Cachar Hills Autonomous Council (NCHAC) has launched a campaign, 'Clean and Green Dima Hasao', on 16th September, 2021 to draw tourists to the hill district. This campaign will ensure cleanliness of tourist destinations.

5. The North Cachar Hills Autonomous Council (NCHAC) has inaugurated the Eco-tourism Park on 14th November, 2021 at Panimur Dima Hasao along with other places like Tourist Guest House at Umrangso.

6. Indian Railways has introduced Vistadome Tourist Special Train between Guwahati to New Haflong Railway Station on 28th August, 2022 aiming to boost tourism in the

district.

7. The North Cachar Hills Autonomous Council (NCHAC) has drafted Dima Hasao tourism vision 2030 to create tourism potential and promote tourism activity and industry involving various stakeholders.

Conclusion

Tourism is a multi-dimensional activity. Coordination among various stakeholders is needed for its proper growth. It is a well-known fact that tourism can directly and indirectly provide employment opportunities to people which will usher economic growth in the place and the region. Although tourism as an industry in Dima Hasao is at its nascent stage but it has the potential to become a leading player in tourism circuit not only in Assam but in the entire country. The recently organised Falcon festival in the month of November 2021 at Umrangso has attracted tourists from all over the state and other parts of the country showing increase in tourists every year and with proper planning, marketing, promotion and support from the government along with the involvement of non-governmental organisations and participation of local people, tourism is bound to propel and boom as an industry in the pristine hills of Dima Hasao. The other attractions of the region have also seen an upward surge in the incoming of tourist from different states of the country.

Reference

- Bhattacharjee, Tanmay. *Revisiting Dima Hasao in search of a Rhythm*. Omson publications, New Delhi, 2022.
- Bhattacharya, Prasanta. *Tourism in Assam: Trend and Potentialities*. Bani Mandir, Guwahati, 2004.
- Thukral, R K. *Assam District Fact book : Dima Hasao District*.

Datanet India Pvt Ltd , 2019.

Government of Assam, India <https://dimahasao.assam.gov.in/>
Accessed on 01/05/2022 9:32 PM

Welcome to Dima Hasao Tourism <http://www.dimahasao-tourism.org> Accessed on 02/05/2022 9:32 PM

<https://www.unwto.org/> Accessed on 02/05/2022 9:00 PM

https://tourism.assam.gov.in/sites/default/files/swf_utility_folder/departments/tourismdept_webcomindia_org_oid_5/do_u_want_2_know/tourism_policy_of_assam_2017.pdf
Accessed on 2/05/2022 9:20 PM

<https://www.pratidintime.com/latest-assam-news-breaking-news-assam/assam-new-ectourism-park-inaugurated-in-dima-hasao> Accessed on 02/05/2022 9:32 PM

<https://www.sentinelassam.com/north-east-india-news/assam-news/nchac-cem-debolal-gorlosa-vows-to-promote-tourism-in-dima-hasao-555217>. Accessed on 02/05/2022 10:45 PM

<https://www.sentinelassam.com/news/tourism-potential-of-dima-hasao-highlighted-at-toaameeting/#:~:text=Haflong%2C%20Oct%2029%3A%20The%208th,tourist%20map%20of%20the%20world>. Accessed on 02/05/2022 10:57PM

<https://www.sentinelassam.com/news/samparidisa-village-sets-example-of-sustaible-eco-tourism/> Accessed on 02/04/2022 10:59 PM

<https://www.sentinelassam.com/north-east-india-news/assam-news/nf-railway-launch-vistadome-tourist-special-trains-between-guwahati-to-new-haflong-552117> Accessed on 03/05/2022 9:14 AM

<https://assamtribune.com/tourism-potential-of-dima-hasao-district-highlighted> Accessed on 03/05/2022 9:20 AM

<https://www.news18.com/news/india/assams-coldest-heaven-records-10-degree-celcius-realises-tourism-potential-3239588.html> Accessed on 03/05/2022 9:30 AM

<https://tourismnotes.com/travel-tourism/> Accessed on 03/05/2022 9:40 AM

Role of SHGs in the Socio-Economic Empowerment of Women: A Case Study in Kathiatoli Block, Nagaon, Assam

Deep Kalita

ABSTRACT

The word women empowerment is a new buzz around the modern world. This wave has started in the western world then spread to every nook and corner of present world. Women empowerment refers to overall development of women in society. At present time special focus has been given on the economic empowerment of women which also help us to achieve sustainable Development Goal. In recent years SHG's emerging as a popular platform where a group of women come together to make regular monetary contribution. As an important micro-finance system, SHGs help to improve the socio-economic condition of women. For the study purpose, Kathiatoli Block of Nagaon district is being selected. With the help of direct

Assistant Professor, Department of Economics, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

interview method and field survey the study has been done. Besides, some secondary data sources are also used. It is found that, in the recent years with the help of SHGs a remarkable section of women is highly benefitted. These groups help to make them independent and self-confident. Thus, these groups play an important role in shaping a better socio-economic life of women. Though they benefitted a lot from it yet, sometimes they have to face problems to continue it. If attention is being paid to these drawbacks, then SHG's can lead to a perfect women empowerment in our society.

Keywords: Women empowerment, SHG, socio-economic development, livelihood.

Introduction

The word Empowerment is itself a broad term used by different experts in different way. In a very simple meaning the term empowerment denotes the expansion of freedom of choices and actions. Women empowerment refers to the development of their ability to determine their own choices and actions, thereby their right to influence the social changes for themselves and others. This is a continuing process to enhance the capacity of women for self-development at first stage and gradually promoting towards nation building.

A self-help group is a voluntary association of men or women mostly from similar economic conditions. The origin of SHGs in India can be traced back to the establishment of Self-Employed Women's Association in 1972. Ela Bhatt, who formed SEWA, organised poor and self-employed women workers mainly from unorganised sector with the objective of enhancing their income level. SHG movement in India took a turning point

after 1992, when NABARD realised its potential and started promoting it. At present time it is one of the world's largest microfinance projects. SHGs are association of people who come together to find ways to improve their living conditions. They are generally self-governed and self-controlled. The Swarna Jayanti Gram Swarozgar Yojana was introduced in 1999 by GOI with the intention of prompting self-employment in rural areas through formation and skilling of such groups. This evolved into the National Rural Livelihood Mission in 2011.

At present the SHGs play a great role in empowering women because it helps women from economically weaker sections to build social capital. Thus, they play a vital role in giving credit access to the poor which play a critical role in the poverty alleviation in our country. SHGs help the women specially from the rural areas in getting educated and knowing their basic fundamental rights and laws. They also play an instrumental role in arranging for various kinds of trainings for women which ultimately opens up various employment opportunities for the rural women. Through this groups woman now become financially independent which in turn builds their confidence and also enhances their social status. Not only the socio-economic empowerment but it also contributes towards the political empowerment of women because it is basically a type of community participation. They help the women in knowing their right to vote and even motivate them to take part in the local governance and community development process. Indian society is still prevalent with various types of social evils like dowry, child marriage, caste system, domestic violence, alcoholism etc. SHGs can play a crucial role of eliminating these evils by creating awareness, by promoting girl child education,

conducting campaigns and meetings with the families to bring about a social change. They also help in developing the habit of saving and using banking facilities among the women. This practice ultimately improves the bargaining capacity of the women and help to get loan or other financial assistance for productive purposes. Besides all these, SHGs play a vital role in sensitising more women to form SHGs and in making them its importance in their importance. Thus, it contributes towards the elimination of gender discrimination as well as poverty from our society significantly. But they also face some problems in continuing their functions. So appropriate action can be taken for removal these. Different scholars have already done their research work in this field such as, Adhikary, M. and Bagli, S. (2010), Bortamuly, D and Khuhly, B.L (2013), Das, Sanjay Kanti (2011), Deka, Nilakshi (2019), Kondal, Kappa (2014), M. C, Minimol and K. G, Makesh (2012), Manjunatha S. (2013), Pangannavar, Dr. Arjun. Y. (2015), Roy, Dr. Arup (2014), Sarania, Rahul & Maity, Dr. Shrabanti (2014), Shireesha, E. (2019), Vishnuvarthini, R. and Ayyothi, A.M (2014) etc.

Objectives of the study

The present study is undertaken with the following objectives:

1. To identify the level of personal, social, economic and financial empowerment achieved by the women through the SHGs.
2. To identify the nature and extent of group-related and personal problems faced by the members of SHGs.

Methodology

Kathiatoli block is taken as a study unit. Kathiatoli block

has total 19 panchayats. For the purpose of present study, 4 panchayats i.e., Kachuwa, Niz Kampur, Niz Kathiatoli and Tetelisora along with Kampur Municipal Area are selected. 6 SHGs are being selected from each of these panchayats and Kampur Municipal area for this study. On the basis of analysis of the collected data the study has been done. The data are collected by visiting the groups and interacting with the group members. Besides some other data are collected with the help of various published books, journals, articles etc. For making the research easy and for better understanding a critical review of the previous work have been done in this regard. The study is mainly descriptive in nature, yet some simple statistical methods are also used.

Study Area

The Nagaon district is one of the largest districts of Assam situated in the south bank flood plains of mighty Brahmaputra in middle portion of the state. For the development and smooth administration purpose the district is divided into 13 blocks. Kathiatoli is one of the important blocks which location is just 21 km from the Nagaon district head quarter in the south direction along the Nagaon-Dimapur connecting National Highway. The coordinates of the area are 26011/0// N and 92044/0// E. The physiography of the area is almost plain with some hillocks are formed by the fertile alluvial deposit of the river Kopili and its tributaries. Kopili and Borapani are the main drainage system in the study area. Monsoon climate prevails in this area with distinct four season. Soil is basically old alluvial yet red and sandy-loamy soil is also found in a narrow tract of the areas. Monsoon deciduous forest along with various grass and swamp vegetation is dominant type in this area. Population

is almost evenly distributed in this area with a high density. The area mainly comprises of Hindu population of Assamese, Bengali and Nepali community and a significant proportion of Muslim population.

Results and Discussion

SHGs also play a vital role in giving credit access to the marginalised section of the society. In the study it is revealed that most of the women are young. The age group of the respondents are shown in the following table:

Table 1 Age group of the respondents

Age Group	In %
Less than 25	20
25- 45	70
Above 45	10

The educational qualification of the women is in a diverse range. Most of the women have average education qualification. The following pie-chart shows the average educational qualification of respondent groups.

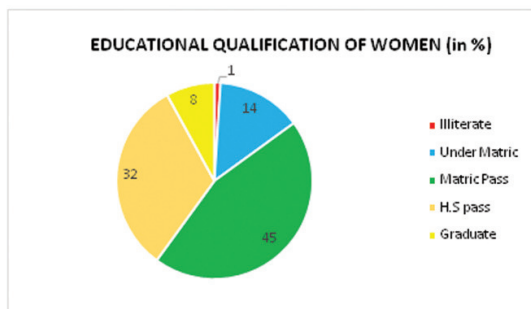

Figure 1 showing the educational qualification of women

The demography of the study area is comprised of almost all category of people. The social status of the respondents is shown

with the help of the following pie-chart. The general category is the highest number following the OBC, ST and SC group.

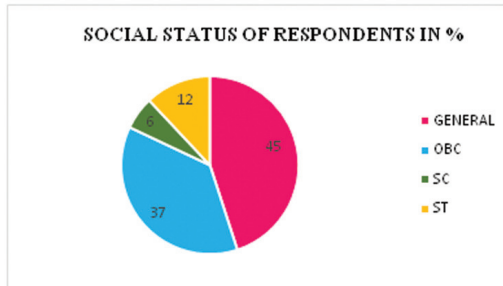

Figure 2 showing the social status of women

Agriculture is the main occupation in the study area. Besides, poultry farming, dairy farming is also done here. Daily wage-based labour is also found in the study. The occupation of the respondent group is represented with the help of the following table.

Table 2 Major occupation of the respondents

MAJOR OCCUPATION	ESTIMATE VALUE IN %
AGRICULTURE	60
POULTRY	12
DAIRY FARMING	8
DAILY LABOUR	18
OTHERS	2

SHGs help the women to become independent and give access to credit as well as financial services. So, it may play a crucial role in poverty alleviation from our society. In the study, it is revealed that most of the women join the group to support their family.

Table 3 Reason for joining SHG's

Reason for joining SHG's	In percentage
To support family	65
For savings	15
For getting loan	10
For business	5
Other purposes	5

The group members are empowered in all aspects through the platform offered by SHGs. They are getting loan and credits from it. After fulfilling their basic requirements, they also invested money for their better future. The following table shows the response of women regarding investments:

Table 4 Response of the women regarding investment

If they doing investment	In percentage
Yes	85%
No	15%

Major Findings

■ The SHGs help the women to improve their economic status. so, it plays an important role in the economic empowerment of women. In this regard the following benefits can be highlighted -

◆ SHGs help the empowerment of women in the society giving them access to various financial opportunities and government schemes. Through this woman gets financial assurance and benefits from the banks as well as from various government schemes.

◆ It helps in raising family income of the women. After

joining SHGs the level of their family income also increases. Study finds that self-help group participation improved the income level of the respondents. Moreover, it is also contributed in graduating respondents from the state of unemployed to employed.

- ◆ It increases the saving habits of women. After fulfilling their basic needs, the women save a portion from their benefits for future investment. Thus, microfinance found to be a more effective channel for savings mobilization.

- ◆ Women become economically independent which help them to take part in domestic financial decision-making processes. Participation in making decision in the family budget and spend money according to own discretion can be possible due to it.

- ◆ Family recognises the women's economic contribution towards their family due to their self-sufficiency and independency.

- ◆ Normally the village women are dependent on the money lenders for various reasons. But the SHG decreases their dependency on money lender.

- ◆ Through the SHG women find a means of livelihood. Indirectly they play a play a critical role in the poverty alleviation in our country.

- Not only the economic empowerment but also SHG contributes towards the social and individual empowerment of the respondents as follows -

- ◆ Self-dependency and self-sufficiency help the women in rise their social status in society. Mobilisation of community for women issues, voice against social problems and help the needy can be possible through the SHG.

- ◆ Various social ills can be removed with the help of this groups. Their ability to interact with outsiders and modern world increases. So, they can easily active against any kind of social ill or superstition. Encouraging non-members to face cruel social norms against women.

- ◆ Involvement in deciding children's education and health among the respondents also increases after joining it. This also gives a positive impact on the health and nutrition condition of the women. Their health and nutrition status also improved far better. Access to sanitation facility also increases.

- ◆ It increases the women's tendency to participate in community-based activities. So, it helps to build some kind of social harmony among them.

- Political empowerment among women is also done by SHG because -

- ◆ It helps to women in taking decision on local political issues and involvement in activities of Panchayati Raj.

- ◆ Self-sufficiency increases the women's ability to take decision on vote in the time of election and involvement in development activities.

- There exist some problems in continuing the smooth functioning of the groups such as patriarchal mindset of people, lack of proper training among the members, lack of skilled labour force, lack of stability among the groups, weak financial management etc. the groups also face losses during the lockdown period due to covid 19 pandemic.

Conclusion

Self Help Group is a better platform which empowers women to acquire power for their self-supportive life in terms of better leadership, decision making, utility and skill up

gradation. The empowerment of women through SHGs would lead benefits not only to the individual women but also for the family and community. Empowering women is not just for meeting their economic needs but also more holistic social development. It is noticed that SHGs increases the empowerment of women, by making them financially strong, as well as it helped them to save amount of money and invest it further development. It is also found that the SHGs improved the overall condition of women in the respective area. Creating a supportive environment is prime requirement for the smooth growth and development of SHG's for continuing women led development.

References

- Adhikary, M. and Bagli, S., "Impact of SHGs on Financial Inclusion: A Case Study in the District of Bankura", *Journal of Management and Information Technology*, Vol. 2, No. 1, (2010), pp.16-32.
- Anjugam, M. & Ramasamy, C; "Determinants of Women's participation in Self-Help Group led microfinance programme in Tamil Nadu", *Agricultural Economics Research Review*, 20(2), (2007), 43-54.
- Bortamuly, D and Khuhly, B.L; "Constraints of Self Help Groups (SHGs) in Assam", *Journal of Academia and Industrial Research (JAIR)*, Volume 2, Issue 5 October 2013, pp. 283-285.
- Das, Sanjay Kanti; "Women Empowerment and Self Help Group: An Analytical study of Constraints in Karbi Anglong District of Assam", *Journal of North East India Studies*, Vol. 1, No. 1, Jul.-Dec. 2011, pp. 1-22.
- Deka, Nilakshi; "A BRIEF CASE STUDY ON WOMEN EMPOWERMENT WITH SPECIAL REFERENCE TO

ASSAM" *International Journal in Management and Social Science*, October 2019, Volume 07 Issue 10, pp. 90-95.

Kondal, Kappa, "Women Empowerment through Self Help Groups in Andhra Pradesh, India", *International Research Journal of Social Sciences*, Vol. 3, No. 1, January 2014, pp.13-16.

M. C, Minimol and K. G, Makesh "Empowering rural women in Kerala: A study on the role of Self-Help Groups (SHGs)", *International Journal of Sociology and Anthropology*, Vol. 4, No. 9, November 2012, pp. 270-280.

Manjunatha S., "The Role of Women Self - Help Groups in Rural Development of Karnataka State, India", *International Research Journal of Social Science*, Vol. 2, No. 9, Sept. 2013, pp. 23-25.

Pangannavar, Dr. Arjun. Y. "A RESEARCH STUDY ON RURAL EMPOWERMENT THROUGH WOMEN EMPOWERMENT: SELF-HELP GROUPS, A NEW EXPERIMENT IN INDIA", *International Journal of Law, Education, Social and Sports Studies (IJLESS)*, Vol.2. Issue.1, 2015, pp. 51-56.

Roy, Dr. Arup, "The Dynamics of SHG Business Model and Women Empowerment: A Study on the Scheduled Caste Women in the Sonitpur District of Assam", *Pacific Business Review International*, Volume 7, Issue 1, July 2014, pp. 47-56.

Sarania, Rahul & Maity, Dr. Shrabanti, "Self Help Groups (SHGs) and Financial Inclusion- A Case Study in Baksa District of Assam", *International Journal of Humanities & Social Science Studies (IJHSSS)*, Volume-I, Issue-III, November 2014, pp. 137-146.

Sarma, Dr. Manoj Kumar; "A Study On Socio-Economic Condition Of Self Help Group Members In Golaghat District Of Assam", *INTERNATIONAL JOURNAL OF*

INNOVATIVE RESEARCH & DEVELOPMENT, 2(4), April, 2013, pp. 186-195.

Shireesha, E. "Empowerment of Women through Self - Help Groups", *International Journal of Scientific Development and Research*, Volume 4, Issue 12, December 2019, pp. 13-16.

Vishnuvarthini, R. and Ayyothi, A.M; " The Role of SHG in Women Empowerment- A Critical Review", *Journal of Economics and Finance*, Volume 7, Issue 3, 2016, pp. 33-39.

Role of Tourism Industry in Accelerating Economic Growth of Assam

Chayanika Saikia

ABSTRACT

Tourism has great significance for the country's economy through generation of large number of employment. It creates both the skilled and unskilled employment. Tourism industry of Assam has holistic infrastructure to focus in the global market, it creates the major representation for their growing economy. Kaziranga special tour, golf competition, the Brahmaputra river beach festival etc. are the major parts of tourism which attract both the foreign and Indian tourists. Government has implemented many schemes to promote the Assam tourism in the global market such as Act East Policy, 'PRASAD' which means Pilgrimage Rejuvenation and Spiritual Augmentation Drive etc. The objective of the article is to investigate the role of tourism industry in accelerating economic growth of Assam. The

study is restricted to only North-eastern states of India and completely based on the secondary sources of data.

Keywords: Tourism, Employment, Covid-19, Economy.

Introduction

Assam is blessed with the natural scenic beauty, dancing rivers, evergreen wildlife sceneries, glorious cultural festivals, unique flora and fauna, tea gardens, religious activities etc., which reflect the tourism industry of Assam. There is special priority for developing the religious tourism and festivals like 'Ambubachi Mela' in Maa Kamakhya temple where lots of foreigners and domestic tourists arrive and the famous exchange product market known as 'Junbil Mela' in Morigaon district of Assam where lots of people exchange their product in terms of another product not for money only. Kaziranga special tour, golf competition, Brahmaputra river beach festival etc. are the major part of tourism which are attracting tourists to Assam. Digboi is the first oil refinery in India and also in Asia too which attracts the attention of foreign tourists. The increasing rate of tourists can accelerate the economy of Assam. Holistic infrastructural development and 'Look East Policy' now renamed as 'Act East Policy' plays an important role in strengthening Assam economy through creating an Indian market and also the global market. Another important scheme named as 'PRASAD' which means Pilgrimage Rejuvenation and Spiritual Augmentation Drive launched by the Ministry of Tourism aims to holistic development of identified pilgrimage destinations. This scheme would help to inaugurate the Kamakhya temple in all over world. Assam is world famous for its one-horned Rhino and major sites are Kaziranga National Park, Pobitora Wildlife Sanctuaries, Manas

National Park etc. In 2018 census, total Rhino in Kaziranga National Park is 2413. Newly recognized National park Raimona National Park which is famous for Golden Langur and Dihing Patkai National Park is very rich in biodiversity where many species, mammal and 310 variety of butterfly species have been recorded. Tourism can make better economy where all infrastructures like investment, agriculture, energy, capital; environment is aptly used for reducing poverty in developing countries (Khan. A., 2020). Tourism industry of Assam has been comparatively developing in their destinations but the sudden outbreak of the novel Corona virus or Covid -19 has become a huge threat for the industry. The increasing the level of exploitation in the tourist destinations also creates negative impact on the environment and affect the biodiversity.

Related Literature Survey

Akan, Y. et al (2007) examined the impact of tourism on economic growth, which shows that the success of tourism depends on transportation services, arrangement of hotels, resorts, enjoyment, foods, communication etc. Tourism industry affects the economy of that particular country in long period. Khan, A. et al (2020) argued the policy implication perspective of demand in developing economies. In developing countries tourist are attracting for business perspective such as FDI. This study deals with understanding the role of tourism in reducing poverty and increasing economic growth with capital investments, energy, and agriculture development in developing countries. Vethirajan. C reveals the trends and growth of tourism sector, if countries have surplus labour then it effects positively. Tourism industry generates good transportation system, employment in local area, high facilities available in hotels &

resorts where lots of workers are directly or indirectly engaged. But the tourism sector is critically evaluated for low wages of local workers. Since tourism business is seasonal in nature therefore many workers lost their jobs and they become unemployed which directly affects the economy of the country. Kumar, K. K. et al. (2018) examined in his study sustainable livelihood through rural tourism. This study revealed that Majuli Island is one of the good places in Assam for tourists' destination. Although there is lack of infrastructure and communication services, ferry being the only transportation service, but the famous Assamese culture is represented through Vauna, Ras, Satriya Nitya etc which attract the foreigners and Indian tourists. Roy, S (2017) in his study focuses on the events and event management for tourism which directly related to socio culture thereby pulling in the interest of tourists enroute for a new experience.

Objective

The objective of this paper is to investigate the role of tourism industry in accelerating economic growth of Assam.

Methodology

The study is completely based on secondary sources of data covering time period 2002-03 to 2018-19. The data has been collected from various sources like (governmental and non-governmental) Annual reports of tourism statistics (ARTS), Annual Statistical Reports and Development of Tourism (ASRDT), Department of immigration (DI). The Data is also compiled from various literature and articles on tourism. Economic Survey, Department of National Park and Wildlife conservation, International centre for mountain development, various types of Books on tourism will be studied. To investigate

impact of tourism industry to accelerate economic growth in North East India, various statistical tools like percentage and growth pattern of tourist arrival and revenue are used.

Tourism Profile of North-eastern State of India

Assam is one of the North-eastern states of India. Due to the unique geographical feature, Assam is in heavy rainfall zone and therefore it has enough natural resources that grows progressively. Assam has shared its boundaries with Bhutan in the north side; east by Arunachal Pradesh; Nagaland, Manipur, Mizoram are in the south side and west is covered with Meghalaya, West Bengal and Bangladesh. Assam is famous for its special production like special quality tea, silk, agricultural products and also famous for glorious wildlife, its religious and cultural phenomenon. So Assam has enough scope in tourism sector to develop.

Emplacement of Tourist Destinations in Assam

Sivasagar town: The main highlights of Sivasagar are Rang ghar, Kareng ghar, Joysagar temple, Talatal ghar, Sivadol that was constructed by wife of Swargadeo Siva Singha in 1734. Joysagar tank is one of the biggest lakes in India which is a man-made lake built by Swargadeo Rudra Singha in honour of his mother 'Joymoti'. Karengghar was also built by King Pramatta Singha in 1747 which was made by wood and stones.

Kaziranga National Park: Kaziranga National Park situated in Golaghat, Nagaon and Karbi Anglong district, was declared as a Reserve Forest in 1908 and again declared as a Kaziranga Wildlife Sanctuary in 1950. It is a wonderful tourist place in between the river Brahmaputra and Karbi hills. Kaziranga is famous for its one horned rhino, many species and migratory birds and additionally wild buffalo, elephant, hog

deer, wild boar, Bengal tiger, local birds and variety of flora and fauna etc. Kaziranga Wildlife Sanctuary was declared as a Kaziranga National Park in 1974 and UNESCO declared it as a World Heritage Site in 1985, again declared a Tiger Reserve in 2006. Since 1937 Kaziranga was opened up for visitors into the jungle and they provided elephant safaris and also jeep safaris.

Manas National Park: A biodiversity hotspot Manas National Park reflects on the forest hills, alluvial grasslands and tropical evergreen forests, varieties of mammal species, reptile species and variety of birds are found. Mainly one horned rhino, Indian elephant, pygmy hog, tiger, swamp deer, Bengal florican etc. are attracting the tourist to visit the national park. This sanctuary was declared World Heritage site by UNESCO in 1985.

Kamakhya Temple: Kamakhya temple is situated on the Nilachala hill, Guwahati. Indian culture believed that Kamakhya temple is one of 51 shakti peeths or seat of shakti followers, each representing a body part of the Sati, Lord Shiva's companion. The temple sanctum sanctorum houses of yoni-female genital symbolised by a rock. Kamakhya temple celebrates Ambubachi Mela, a four-day fair to mark the annual menstruation of the goddess Maa Kamakhya in the assamese month of ahaar (Koch P, & Kar B K, 2020).

Majuli Island: Majuli Island's one of the largest river island in the world. The assamese culture and Vaishnav rituals founded by Srimanta Sankardeva are perfectly followed in the satras of Majuli in Assam. There are four satras- Dakshinapant Satra, Garmur Satra, Kamlabari Satra, Auniati Satra where Borgeet, Bhatima, Satriya Nitrya, Jumora etc. are taught in a

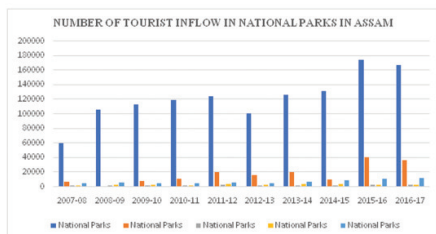
place which is called Naam Ghar. In satras, there is one head who is known as "Gushai", people believed him The God of that community. Asomiya vauna and Ras leela has also an essential role to tantalize tourists.

Sualkuchi Silk: Sualkuchi silk is largest weaving cluster in Asia. They produce traditional handloom cloths such as sarees, mekhela-chadar woven from pat-muga, cotton, eri, mulberry etc. The quality of assamese cultural silk and their handloom has the capacity to generate pure and admirable weaving.

Borduwa: Borduwa is a religious or devotional place for assamese people where Mahapurusha Srimanta Sankardeva was born in 1449. Mahapurusha Srimanta Sankardeva was a great artist, literature or the founder of famous Vaishnavism in Assam who is the God of Assamese culture. The Mahapurusha Srimanta Sankardeva was a man who engage people in Naam ghar where Prashad, the combination of but, maah, coconut, etc is provided among the people and thereby created a sense of integrity. Tourists come to Borduwa in "Holi" when assamese people celebrating Holi in borduwa.

Number of Tourist arrival in Assam: National parks are one of the keys to accelerate the growth of tourism sector.

Figure: 1

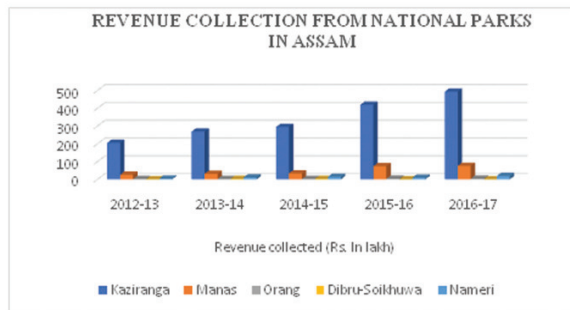

Source: Directorate of tourism Assam

The rate of tourist's inflow in Assam has increased from 2007-08 to 2011-12 but during the year 2012-13 the inflow of tourists decreased because of the global financial debt crisis. At that time many countries experienced this crisis and its impact also fall on the tourism sector of India as well as in Assam. Figure-1 reflects the inflow of tourists which shows an increase of the ratio of tourists visited Kaziranga National Park as compared to other national parks. Manas and Nameri National parks show slightly increase of tourist inflow in contrast to Orang and Dibru-Soikhuwa National Park. This is because these two National parks provide proper facilities to the tourists and advertisement of these two National parks at international, national and local level through electronic and print media plays an important role in this respect.

The inflow of tourists in Kaziranga National Park is more than the other National Parks, which is diagrammatically shown in the following figure-1.2

Figure:1.2

Source: Directorate of tourism Assam

The figure: 1.2 shows an increasing trend of revenue collection from the National Parks of Assam. But it has been seen that about 84 percent of total revenue is earned from

Kaziranga National Park only and remaining 16 percent is contributed by other parks. Although Kaziranga National Park has contributed much to the state's economy through generation of employment and income, the huge difference of revenue earning shows a negative impact on Assam economy in the long run. Because if properly developed, the other national parks could have attract more tourists and thereby help in revenue earning and increasing employment opportunity

Impact of Covid-19 on Tourism Industry

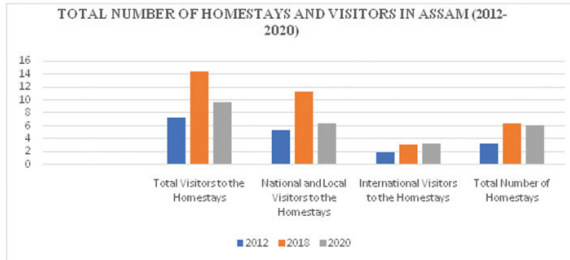
The UN World Tourism Organisation reported that it is the first time when there is 100 percent close of the tourist destination in all over the world. In international economy approximately 300 million jobs created only in tourism sector. So this pandemic pull down the tourism culture in all over the world (Kalita,d 2020).

Generally labour-abundant country has faced worst financial crisis where lots of people have been terminated from their jobs. Assam has major tourist destinations in hills area where lots of tribal community are engaged in tourism sector. Number of women working in tourist places are more than men workers such as household workers, hotel workers, maintenance of cleaning area, local shopkeepers etc. Thousands of pilgrims and other visitors come to Kamakkha Temple every year but the outbreak of Covid-19 pandemic has affected it very worsely. It affected many people who are directly or indirectly related to the famous temple in the nearby area. Another thing is the small shopkeeper of flower shops and other puja materials are badly affected and their financial crises arises due to the Covid-19.

Assam tourism has provided homestays facilities to the

foreign tourists because government have announced many schemes related to homestays facility at tourist destinations by local people.

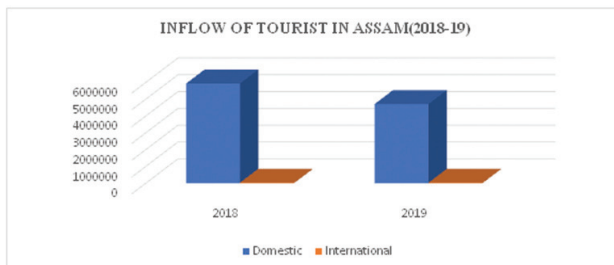
Figure: 1.3

Source: Directorate of tourism Assam

Lots of revenue has been collected by state government from tourists during 2018, but Covid-19 affected the tourism industry which is reflected in figure:1.3. Similarly, the number of visitors shows an increase from 2012 to 2018 but in 2020 it goes down and it is the worst situation ever in tourism industry. The growth figure explains how the rate of tourists decreased in Assam from 2018 to 2020.

Figure:1.4

Source: Directorate of tourism Assam

The arrival of tourist has been decreased as compared to 2018 due to outbreak of Covid-19 and other political unrest

occurred in the state as shown by the figure 1.4.

Various Ways to Improve the Tourism Industry in Assam:

Schemes and Infrastructure Project: Assam government introduced some infrastructure project to promote the tourism of Assam and improved the skill-based development.

- ◆ Development of tourism circuits complex
- ◆ Yatriniwas
- ◆ Reception centre in the tourist places
- ◆ Improvement of tourist's facilities
- ◆ Water adventure sports.

Public- Private Partnership: At present more than 45 various projects are implemented by Assam Tourism Development Corporation Ltd with private entrepreneurs. Some projects are:

- ◆ Better infrastructure to luxury cruise vessel facilities
- ◆ Amusement park at city
- ◆ Ropeway
- ◆ Modern facilities available in hotels, resorts
- ◆ Management of adventure trip

Joint-Ventures Project: Joint venture projects or multi sectoral project can improve the tourism industry in Assam

- ◆ Floating hotel and restaurants on Brahmaputra River
- ◆ Luxury cruise on River Brahmaputra to travel one site to another site

- ◆ Developed Ayurvedic and healthcare resorts
- ◆ Adventure movement on River Brahmaputra
- ◆ Introducing the hot-air ballooning, rafting, para sailing on National parks, wildlife sanctuaries etc.

Act East Policy: The main objective of this policy is to promote the economic cooperation, cultural activities and

develop the connectivity between North-east states of India with the South Asia countries. This policy would continue to engage multi regional and multilateral level of connectivity which can be implemented for boosting tourism in North East states of India.

Development of Technology: It is a major decision from the government to provide cell phone for better communication facilities. Kaziranga has become the first national park in India to have been equipped with satellite phones for boosting anti-poaching and also use during Emergencies like Floods.

Advertisement: Government introduced Awesome Assam project with Priyanka Chopra which would help in accelerating the growth of tourism sector. Introducing Promotion and branding Assamese culture has played a leading role in developing the tourism industry of Assam.

Conclusion

Tourism industry is country's sustainable instrument which represent their benefits in long term. It can be defined as country's economic structure in global market. India has been blessed with several categories of tourist sites, those are Pilgrimage places in different states with different culture, Leh-Ladakh views, desserts, Taj Mahal, the glorious beauty of south Indian states with coastal areas, rich agricultural states, the hub of IT sectors, the ever greenery North-eastern states with their hills area etc. Indian states have variety of their own culture and every culture represents their beauty with own words. Therefore, all states in India are very rich in tourism sector.

This study is restricted only to the tourism industry in North-east state of India. Assam has glorious beauty of pilgrimage sites, expressing the assamese culture in Majuli Satra, ruler kings of Ahom dinesty, handloom city, dancing rivers,

National parks, wildlife sanctuaries, hills, deepor beel, Bihu, Assamese jewellery of gold with mina kora etc. which identify the tourists in Assam. The evergreen hill area in Karbi Anglong district where many tribe. On the contrary, assamese foods are one of the reasons for increasing inflow of tourist in Assam. Therefore, government introduced various schemes, themes for attracting tourist in Assam for business and medical perspective. Tea industry in Assam implementing much business-related tourism and also the ONGC has important role to play in improving tourism industry in Assam. Due to Covid-19 pandemic tourists are afraid of travelling and existing one destroyed by complete lockdown. Recently government introduced two major geo tourism sites in Assam which are two river islands Majuli and Umananda.

Bibliography

- Akan, Yusuf, Ibrahim Arslan and Cem Is K. "The impact of tourism on economic growth: the case study of turkey." *Journal of Tourism* (2007): 2-15.
- Assam, Government of. "Economic Survey Assam 2007-08." 2007-8.-. "Economic Survey Assam 2017-18." 2017-18.
- Borah, S, N Borthakur and C Hazarika. "Impact of Tourism Industry: Indication from Assam." *productivity* (2011): 183-184.
- Goowalla, Horen and Dhurbojyoti Neog. "Problem and Prospect of Tea Tourism in Assam- A Swot Analysis." *ICBMG* (2011): 243-247.
- Kalita, dr. Nupur. "Covid-19 and the Economy of Assam." *Journal of Critical Reviews* (2020): 3440-3442.
- Khan, Asif, et al. "Tourism and Development in Developing Economies: A Policy Implication Perspective." www.mdpi.com/journal/sustainability (2020): 1-19.

- Koch, Preceileena and Bimal Kumar Kar. "Impact of Pandemic on Tourism INdustry of Assam, India- with Special Emphasis on Kaziranga National Park and Kamakhya temple." *Journal of Tourism* (2020).
- Kumar, Krishna, Manjit singh and Suresh Kumar Bandooni. "Sustainable Livelihoods through rural tourism : A case Study of Majuli island, Assam." *Journal of Water and Land use Management* (2018): 74-80.
- Kumar, Naveen, et al. "An Analytical Study on Contributions of Tourism Industry in India." *International Journal of Current Research* (2017): 1-5.
- Roy, Sumadhur. "Community based events and Tourism Promotion: A study with Special Reference to Jonbeel Mela in Assam." *International Journal of Management Studies* (2017): 66-74.
- Saikia, Mriganka. *Tourism and Economic Development- A Case study of Assam*. Nagalad, 2017.
- Thakur , Krishna Kumar and Gour Gopal Banik. "Study of the Growth of Guwahati asa an Emerging Hub of Medical Tourism." *International Journal of Management Studies* (2018): 134-138.
- Upadhayaya, Dr. Shekhar, Dr. Alka Awsthi and Dr. Priyanka Rawal. "A Comparative Study on Foreign Tourist Arrivals in India." *International Journal of Application or Innovation in Engineering & Management* (2017): 17-23.
- Vethirajan, Dr. c and S Nagavali. "Trends and Growth of Tourism Sector in India- A Research Perspective ." *Paripex-Indian Journal of Research* (2014): 9-11.

Role of Small Savings in Economic Development and Its Recent Trend with Special Reference to Assam

Nilutpal Hazarika

ABSTRACT

Savings is the distinction between disposable income and consumption. It is one of the major source of capital formation which is vital for economic development. The small savings constitute the basic resource base of the government. Small savings are intended to allocate the savings from the small investors as they carry interest rates that are generally higher than fixed deposit rates. They provide sovereign guarantee and tax benefits. This paper intends to study the role and trends of deposits in small savings schemes in recent years from 2018 to 2021. The study also intends to compare the amount of deposits in small savings schemes with the deposit of Scheduled Commercial Banks (SCBs) in Assam. This paper is a study of

how the small savings schemes occupy an important place in the economy of Assam.

Keywords: Savings, Capital Formation, Economic Development, Deposits, Schemes.

Introduction

Savings can be defined as the disposable income after deducting consumption. It is a major source of capital formation. Investment is proportionately related to the amount of savings. Higher the investment, higher the rate of growth of the economy. Therefore, savings plays an important role in the growth of the economy to a great extent. There are three major sectors from where domestic savings originate - (1) Household sector, (2) The private corporate sector and (3) Public Sector. The savings of the household sector is formed by total financial savings and savings in the form of physical assets. The financial savings include proprietorship of currency, net deposits, investment in shares, debentures and government securities and small savings. The corporate sector savings include the retained earnings of joint stock companies, savings of non-financial companies, private financial institutions and cooperative institutions. The savings of public or government sector includes net savings of both departmental and non-departmental enterprises and savings of administrative departments calculated as the excess of current receipts over current expenditures of the government. It is now seen that the small savings comes under the category of household savings. Instead of putting money in equity linked savings schemes which carry higher risks in return, small savings schemes of government offer safe and assured returns. Small savings schemes are govt. managed instruments that seek to

encourage people to save regularly regardless of their age.

The small savings schemes in India are formulated by the Central government under the Government Savings Bank Act of 1873, Government Savings Certificates Act of 1959, and the Public Provident Fund Act of 1968. The savings that are generated from the small savings schemes has immense contribution towards capital formation of the Public Account of the government. Small savings schemes play a key role in enhancing the economic condition of the state.

Objectives

1. To study the role of small savings in economic contribution of Assam.
2. To study the trends of small savings in Assam for the period from 2018 to 2021 over the 11 small savings schemes.

Methodology

The study is conducted based on the secondary data collected from Statistical Handbook of Assam (2018 to 2021) and Economic Survey Reports of Government of India. Besides that, research papers, books, news articles and journals have been studied. Data analysis is done using charts.

Discussion

Types of small savings schemes

The small savings schemes can be categorised under three heads namely Post Office Deposits, Saving Certificates and Social Security Schemes. The schemes vary on the basis of tenure, rate of interest and returns; and liquidity.

Under Post Office Deposits, there are savings deposits, recurring deposits and time deposits with time span of 1, 2, 3 and 5 years for maturity, and the monthly income account. The current rate of interest on Post Office savings deposit is 4% per

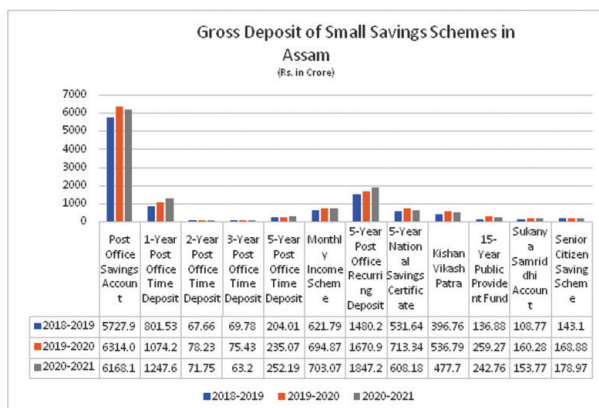
annum. The interest rate on Post Office recurring deposits is currently at 5.8% per annum. The interest rates on Post Office time deposits are 5.5% per annum for one year, two year, three year deposits and 6.7% per annum for five year deposits. Interest on Post Office time deposit is eligible for tax benefits under Section 80L of the Income Tax Act of Government of India. The current rate of interest in National Savings Monthly Income Account is 6.6% per annum.

Under Savings Certificates, we have National Savings Certificate (NSS) and the Kisan Vikas Patra (KVP). The current rate of interest on National Savings Certificate (NSC) is 6.8% per annum and it has a maturity period of 5 years. The current interest rate on Kisan Vikas Patra (KVP) is 6.9% compounded annually and amount invested doubles in 124 months.

Under Social Security Schemes, there are Public Provident Fund (PPF), Sukanya Samriddhi Account (SSA) and Senior Citizens Savings Schemes (SCSS). The current interest rate on PPF is 7.1% per annum (compounded yearly). Rate of interest on Sukanya Samriddhi Account (SSA) is 7.6% per annum (compounded yearly) and the rate of interest on Senior Citizens Savings Schemes (SCSS) is 7.4% per annum payable quarterly and it is eligible for Section 80C tax benefits.

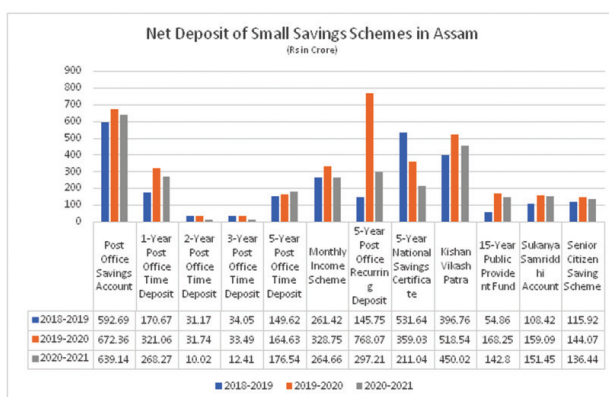
Analysis

The study seeks to understand the contribution and performance of small savings in the economy of Assam. The following bar chart represents the trend of deposits in Gross terms for each schemes in recent years.

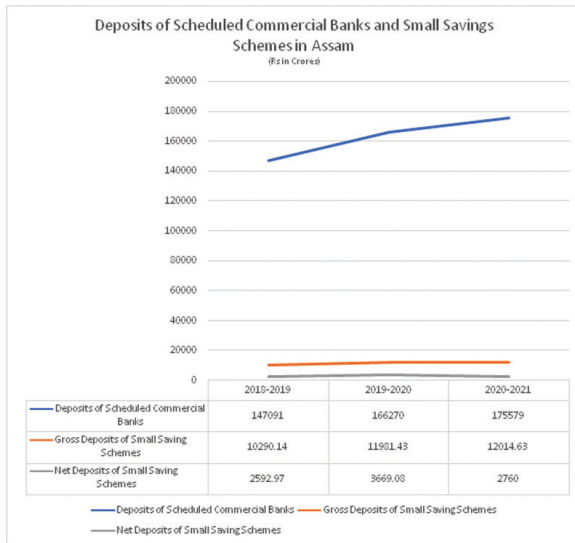
The result shows that the major small savings amount is constituted by the Post Office Savings Accounts deposits and it shows a gradual increase in 2019-2020 as compared to 2018-2019 and again declines in the year 2020-2021. The gross deposit increases in 1 year time deposit and in recurring deposits. In case of the other schemes, it is seen that there is no enormous increase or decrease in the amount or we can say the change is not very substantial.

The following bar chart represents the trend of deposits in Net terms for each schemes in recent years.

The result shows that in the case of Net deposits, the amount of deposits in Post Office Savings Account, recurring deposits, monthly income deposits and Senior Citizen Savings Scheme (SCSS) deposits are following a small change. But there is fluctuation of savings in the rest of the schemes. Apart from that, it is seen that as compared to 2019-2020, the net deposit falls down in 2020-2021 in most of the schemes.

The following line diagram seeks to compare the deposits of Scheduled Commercial Banks (SCBs) situated in Assam with the deposits (both Gross and Net) of small savings in the state of Assam.

The result shows that compared to the deposits of Scheduled Commercial Banks (SCBs), the amount of aggregate small savings deposits is much lower. In Net term, the aggregate small savings deposits falls in 2020-2021 compared to 2019-2020.

Conclusion

Small savings play a crucial role in the economy as it is one of the major constituent of capital formation. The trend of growth in small savings is not up to the mark as there is no noticeable gradual increase in deposits in the schemes in recent years. The study finds that most of small savers prefer investment of their money in Post Office Savings Account and secondly, in recurring deposits. Although, the amount in small savings is much lower than in the case of deposits of Scheduled Commercial Banks (SCBs).

Government should generate awareness among the investors about the small savings schemes available to them through awareness campaign and through advertisement in mass media or in any kind. The concerned authority should take necessary steps in boosting the small savings as they play a major role in capital formation as a resource base for the government and for the economy as a whole.

References

- Statistical Handbook Assam; Directorate of Economics and Statistics Government of Assam. (2019 to 2021)
 Economic Survey 2021-22 Statistical Appendix; Department of Economic Affairs, Ministry of Finance, Govt. of India
 Dhar P. K. The Economy of Assam (Including Economy of North-East India), Kalyani Publisher
<https://www.indiapost.gov.in/Financial/pages/content/post-office-saving-schemes.aspx>
 Newspapers and Wikipedia.

Study of Tourism Sector in Assam and Its Economic Contribution

Mashida Khatun

ABSTRACT

Assam is rich in natural and cultural resources that can be used to build a thriving tourism business that employs people and generates cash. Though it has significant potential for tourism growth, its contribution is not as encouraging due to relatively limited government money made available to the tourism sector and other diverse types of problems. To promote tourism in Assam, sufficient infrastructure facilities, qualified tourist guides, and proper collaboration and assistance from the public, commercial, and non-governmental sectors are required. Assam, Tourism, and Economic Contribution Tourism is largely concerned with the migration of people to places other than their customary residence, with enjoyment as the primary goal. Either directly or indirectly, it stimulates economic activity.

Keywords: Tourism, Assam, Tourist, Economic Development

Introduction

Tourism is largely concerned with the movement of people to locations other than their customary abode, with enjoyment as the primary goal. It either directly or indirectly stimulates economic activity. This could be measured in terms of economic output or job creation, as well as other social and infrastructure factors. Assam has rich natural and cultural elements that can be used to build a prosperous tourism business that employs people and generates revenue not only in the cities but also in rural areas. Because of its magnificent tourism products such as exotic wildlife, awesome scenic beauty, colourful fairs and festivals, age-old historical monuments, lush green tea gardens and golf courses, and massive river systems, Assam has the potential to become one of India's most popular tourist destinations. Assam's tourism industry has grown in a haphazard and unplanned manner. In addition, the tourism sector receives extremely limited government funds, and the private sector is hesitant to invest. Due to a variety of factors, it is difficult to invest. Promotional and marketing initiatives for tourism have always been important.

Review of the literature

Rizal Praveen and Asokan R. (2013) published "A comparative study of the tourism industry in India's North-Eastern states." The main findings are that tourist inflows are higher in Assam and lower in Nagaland, and that Nagaland's contribution of Gross Domestic Product is smaller. Assam's state domestic product is slightly high. The rate of increase in visitor influx is very high. In Arunachal Pradesh, the rate is greater. Tourist population density (DTP) and per capita tourist population of Sikkim has the highest arrival rate, while Nagaland has the lowest.

Sikder Uttam Kumar (2014) used secondary sources in his study "Tourism and Economic Growth of North-East State." using multiple regression models, finds that NSDP increase at constant price (2004-05) at factor cost is not significant. For the Northeast Indian states, this is far from sufficient.

Subash Dr.T (2015) conducted research on "tourism in India: Potentials, Challenges, and Opportunities," which found that while tourism in India is a rising industry, a source of employment, and a significant source of foreign exchange, it faces a variety of challenges, including a lack of infrastructure. infrastructure, a shortage of properly qualified and skilled labour, and so on.

Objectives of the study

1. To study the Assam's potential as a tourist destination.
2. To study the economic impact of tourism in Assam.
3. To learn about the problems faced by Assam tourism.

Methodology

The current paper is based on secondary data. The data for this study are collected from the Ministry of Tourism, Government of Assam, the statistical handbook of Assam, and the Regional Tourism Satellite Account of Assam, among other sources. In addition, needed study material was obtained from a variety of e-journals and books. Various tables have been used to analyse the data.

Analysis

An overview of Assam as a tourist destination

Assam is a state with stunning scenery, beauty of rolling hills, dense forests, green valleys, vast waterways, and a diverse bio-diversity characterize the region to make Assam one of the world's most beautiful tourism destinations. The tourism

attractions can be summarised as follows concerned with nature:

♦ **Bhairabkunda:** It is a lovely spot on the Arunachal Pradesh-Tibet border.

♦ **Bhalukpung:** A lovely village on the banks of the Jia Bhoroli River, known for its handicrafts. Angling and water sports are two favorite pastimes.

♦ **Chandubi:** A nice picnic location with a natural lagoon.

♦ **Dibru chaikhowa:** It is known for its wild horses situated in Dibrugarh district of Assam. Haflong: It is one of Assam's hill stations, with unrivalled sylvan splendour.

♦ **Jatinga:** A picturesque hilly area near Haflong in the North Cachar region, where birds can be seen. The birds here are said to commit suicide by the locals because they behave in a mysterious manner may be on certain days in particular

♦ **Kaziranga:** It is a world-famous national park in India that is home to many wonderful Indian animals tigers, elephants, buffaloes, deer, wild ducks, and one-horned rhinoceros.

♦ **Manas:** Located in the Himalayan foothills, it is one of the country's most beautiful national parks, with the Manas River running through it. It is famous for the tiger project and serves as a habitat for a variety of wild animals.

♦ **Orang:** A wildlife reserve that serves as a miniature version of Kaziranga.

♦ **Pabitara:** It's a nature refuge.

(i) **Wildlife tourism:** Some of the endangered species found in the state are hillock gibbon, the stamp tailed macaque, the capped langur, the golden langur, the pigmy hog, the clouded leopard, the golden cat, the white winged wood-duck, and the

like. There are five national parks and eleven wildlife and bird sanctuaries for protection and preservation of wildlife in the state.

(ii) Religious:

Barpeta: It is famous for a vaishnava monastery.

Batadrawa: Birth place of shri Sankardeva.

Hajo: Sacred place for Hindus, Muslims and Buddhists.

Kamakhya: Religious place for Hindus within the city of Guwahati on the top of Nilachal Hill attracts thousands of devotees and other tourists every day by its natural grandeur.

Majuli: The largest river island in the world, site of many satras.

Surya pahar: It is situated on a hill surrounded by innumerable statues of Durga Devi, Ganesh, Surya, Chandra, Buddha.

(iii) Ethnic Tourism: Assam is a one-of-a-kind place on the planet because of its cultural and ethnic diversity. The state is home to a variety of ethnic tribes and has certain distinct socio-cultural characteristics, including as customs, religious beliefs, language, cultural attire, and way of life, festivals, eating customs, and songs and dances that are distinct from those of others.

(iv) Tea Tourism: Tea was first found in Assam in 1823 during British administration, and it has been a popular beverage ever since. Assam's economy has become reliant on it. Each of these lush green tea gardens is located in a different part of the country. Assam is a treasure trove of diverse natural beauty and vibrant people. Polo grounds and golf courses are also there in the tea gardens of upper Assam.

(v) River Tourism: Assam is home to an extensive river

network. Assam's socio-cultural life revolves around the Brahmaputra. River tourism and water leisure activities, such as colourful canal boats, boating, and luxury cruisers, have enormous potential in Assam. Motorboats, dolphin displays, an underwater world, water sports, lighters, and other activities are available.

(vi) Adventure Tourism: Assam's enchanting blue hills and swift rivers provide an ideal setting for adventure tourism. There is a lot of room for water-based adventure tourism to grow. Some of them have recently Rock climbing, trekking, parasailing, water sports, and river rafting are examples of adventure sports, rafting and fishing etc. are promoted by Department of Tourism.

(vii) Eco-Tourism: Eco-tourism is a relatively new concept that revolves around the idea of visiting natural areas, moving around, and staying with them for a few days. It aims to protect the environment while also increasing the well-being of the local population. Assam has a lot of potential for ecotourism. Industrial pollution is almost non-existent in the state. Its verdant forest, azure hills, and lovely rivers provide the foundation for developing environmentally friendly tourism.

(viii) Medical Tourism: The state capital Guwahati's fast rising healthcare sector has gradually begun to attract international patients not only from neighbouring countries like Nepal, Bhutan, and Bangladesh, but also from far-flung places like Africa.

(ix) Mining Tourism: Coal mining in Assam dates back to the late nineteenth century, when the old Assam Railway and Trading Company began operations. Assam will promote mine tourism in the state's eastern coal and oil regions.

Tourism and its Economic Contribution

Assam is noted for its welcoming attitude toward all guests, regardless of their origin. For eco-tourism, there are woods, wild life, and landscapes; for spiritual tourism, there are centres of pilgrimage; for heritage tourism, there are heritage, railways, and hotels; and for leisure tourism, there are colourful fairs and festivals. Wildlife sanctuaries in Assam's different locations can draw people from all over the world. For example, the Kaziranga National Park in the Golaghat district is a natural wonder that spans 429.93 square kilometres and is located on the southern bank of the Brahmaputra River. Rhinoceros herds, wide grassy and lush woods of the Amazon Any tourist from around the world will be captivated by the park. Other wildlife reserves, such as Manas, Orang, Dibru-saikhuwa, and Nameri, can draw visitors from all over the world. Furthermore, the world's largest river island, Majuli, would significantly boost Assam's tourism business. The table below depicts the influx of both domestic and international tourists to the state. The table shows that both Indian and foreign tourists are flocking to the city.

Travel and tourism are significant contributors to India's economy. With a contribution of 6.23 percent to national GDP and 8.78 percent of total employment, tourism is one of India's most important service businesses, with over 5 million foreign tourists arriving each year and 562 million local tourists. Assam is rich in natural resources and is located in one of the world's most bio-geographically diverse regions. It's a treasure trove of different economic resources. It has a diverse cultural and ethnic background that makes it a popular tourist destination. Because Assam is not only defined by the mixing of flora and fauna, but

it is also extraordinarily rich in biodiversity, tourism has the greatest potential for creating money and employment opportunities. A vast number of people work in the agriculture sector in Assam, which is seasonal. As a result, the tourism industry can help individuals maintain their income because it has a tremendous potential for creating jobs. Although the tourist business in Assam is not well-developed, revenue from this sector has grown year after year.

In 2009-10, Assam's total workforce (number of jobs) was 121.11 lakh. 3.47 lakh people were employed in the tourism industry in the state. This relates to the state's tourist employment. The direct share of tourism employment in total state employment is 287 percent, compared to a national share of 4.37 percent. This shows that tourist employment in Assam is lower than the national average.

Conclusion and Recommendations

The current study finds that the tourism sector in Assam has enormous potential and may contribute a variety of economic advantages to the state's economy. In Assam, the tourism business is not producing enough jobs, and revenue from both Indian and foreign tourists is not encouraging. The challenges should be completely eradicated in order to boost Assam's tourism sector. Furthermore, the following suggestions can be made:

- i. Tourism in Assam can be developed based on the concept of eco-tourism and geo tourism products of the state, which must be identified immediately and restored and developed to make the state a desirable tourist destination.
- ii. The problems mentioned above could be solved with the cooperation and assistance of the public, private, and non-

governmental sectors.

iii. Tourism infrastructure, both new and old, should be improved as required.

References

- Duarah, Ipsita and Mil,i Bhaskar. "Tourism Potentiality in North East India." *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 2013, ISSN (Online): 2319-7064
- Goowalla, Horen and Neog, Dhurbojyoti. "Problem and Prospect of Tea Tourism in Assam - A Swot Analysis." *International Conference on Advancements in Information Technology With workshop of ICBMG*, vol. 20, 2011
- Kalita Dr. Kamaleswar and Gogoi Dr. Mouchumi." *Tourism in Assam- Ails And Opportunities*." Research Front, 2015.
- Rizal Praveen and Asokan R. "A Comparative Study of Tourism Industry in North-Eastern States of India." *IOSR Journal of Business and management*, vol. 12, no. 4, 2013, pp. 56-62. DOI:10.9790/487X-1245662
- Sikder, Uttam Kumar. "Tourism and economic growth of North East Indian States." *International Journal of Advance Research*, 2014.

Commercialisation of Education in India: Issues and Concerns

Ms. Rubi Dutta

ABSTRACT

Education is considered to be a powerful weapon of socio-economic transformation and human resource development. Majority of the problems are solved if the citizens are educated and thereby they start following the track of development. Education is the basic requirement in the 21st century. At no cost education can be ignored. The Importance of education is next to food. But now-a-days education has become a commodity. It is no more a service to the society. People use to open educational institutions with a motive to make profit out of it. Thus education has become a business for some people. The concept of commercialisation of education is growing day by day. It affects student's psychological state as well as general behaviour. Considering the present awful condition the National Education Policy (NEP) 2020 has

recommended some specific measures to prevent commercialisation of education in India.

In this paper an attempt has been made to understand the issues of commercialisation of education in India. Some measures have also been suggested to fix the problems of commercialisation. The paper also focuses on the recommendations of NEP 2020 on commercialisation. The paper is purely theoretical in nature and totally based on secondary data.

Keywords: Commercialisation, Education, Issues, Concerns, NEP 2020.

Introduction

Generally commercialisation is a process by which a new product or service is introduced into general market. Commercialisation is mainly based on the profit motive. The Cambridge Dictionary defines commercialisation as the organisation of something in a way intended to make a profit. In other words, it is a business method that exploits mainly for profit at the expense of quality. Thus the word commercialisation shows the profit as the main motive behind any activity.

On the other hand, the term education refers to the process of human resource development. Hence education is primarily a service, not a product. If there is profit motive behind imparting of education, it is considered as commercialisation of education.

Thus commercialisation of education means selling education with a motive to make profit out of it. It is a tendency which gives emphasis on to make education profitable as well as business oriented. As a result, education has become a

commodity which can be sold or purchased. Different private organisations or individuals make advertisement of educational institutions as the product in a way that appeals to the consumer, i.e., students and parents. It is general perception of today that better education is obtained only in private schools or colleges. Therefore, in search of better education and educational facilities, the students and parents prefer to go to private educational institutions at the cost of high expenses. On the other way, commercialisation of education develops competitive attitude among the sellers to provide quality education at a reasonable price. This healthy competition is beneficial to the buyers or the students. Since commercialised education means that students are paying more for education than the government invests, it is obvious that it is not affordable to the greater section of the society especially in India.

Rationale of the Paper

Indian education system is one of the largest in the world. Hence, the government alone is not being able to cater to the needs of its all citizens. But education is one of the most basic rights that every human should have access to irrespective of race, gender, colour, ethnicity or income. That is why commercialisation of education has been exponentially growing in India. As of 2020-21, there is a total enrolment of 264449987 students (from pre-primary to grade 12) in India. Out of these 134904560 students are enrolled in government schools, 26845527 students are in government aided schools, 95157082 students are in private schools and 7542818 students in other schools. (Source- UDISE+ 2020-21)

Moreover, Moreover, majority of colleges, i.e., 78.6%, are privately managed; 65.2% are private unaided & 13.4% are

privately aided; and remaining 21.4% are Government colleges. (Source AISHE Report 2019-20)

There is no doubt that the majority of Indians prefer sending their child to a private school over a government school. This is true for rural areas as well, which saw student enrolment in private schools rise from 18.7% in 2006 to 25.6 % in 2011. (Source EY-FICCI report)

It is no surprise that attainment levels and learning outcomes of students in private schools on average outdo those of government schools. 65 % of private school students able to meet class two-level reading criteria, as opposed to 45 % for government school students. In math, it is 57 % for private schools compared to 39 % in government schools. (Source NCAER Report)

These observations clearly show that private schools are preferred over public ones. That is why there has been a significant increase in the number of private institutes in recent years. Hence, it is very important to discuss and explore the issues and concerns of commercialisation of education in India. This paper is an attempt to discuss the problems caused by commercialisation of education and also to suggest some preventive measures for the same in the light of NEP 2020.

Objectives of the paper

1. To discuss the problems caused by commercialisation of education in India.
2. To discuss the preventive measures of commercialisation of education in the light of NEP 2020.

Problems caused by Commercialization of Education

Now-a-days education is considered as an object of business, which exerts serious and negative effects on our

society. Some of the major problems caused by commercialisation of education in India are discussed below-

1. Corruption: As any commercial activity is done with profit motive, there is every possibility of corruption in commercialisation of education too, basically in terms of fees. It is usually observed that most of the schools and colleges take bribes on the name of donation.

2. Profit Maximisation: Commercialisation of education always emphasises on profit maximisation. It makes education as a business. In many schools or colleges there are soda machines, candy machines, fast food canteens, cafeteria, etc. within the campus. They even make it mandatory for the students to buy stationery, books, note-books, uniform and so on from the schools or colleges itself.

3. High Cost: It is unanimous that the admission fees, monthly fees, development fees, semester fees, etc. are very high in private institutions. They demand high amount of donation in admitting the student in various courses. For this some guardians go to the extent of selling their properties to give better education to their children.

4. Over Burden Curriculum: The curriculum of the private institutions is very vast. The students feel reeling under the burden of curriculum. The books provided by the institutions are not psychologically effective. The students are compelled to carry greater marks instead of greater knowledge.

5. Over Burden on Teachers: In the private institutions, the teachers are given excessive workload with minimum salary. They do not have proper leisure time for mental relaxation. Sometimes the teachers suffer from anxiety and they are very often dissatisfied with their job.

6. Less Salary to Teachers: The commercialisation of education hampers the economic interest of the teachers. In the private institutions the teachers do not get sufficient salary according to their workload. So, it does not increase their interest in teaching rather they do it like a machine.

7. Less Qualified Teachers: As the private providers of education always give importance on profit maximisation, they recruit less qualified teachers to lessen the salary component.

8. Deterioration of Values: The private schools mainly focus on rote learning. They fail to build concepts and their applications in the real world. As a result the students are lack in skills which are required to lead a meaningful life.

9. Exploitation of the Poor: Commercialisation of education exploits the poor as they easily get lured for better future. They do not have other option preferring over private education as the quality of government education is very low. So, they spend whatever savings they have to give their children better education.

10. More emphasis on marks: Commercialisation of education emphasises on marks. It does not care about the all-round development of students. The students are forced to obtain handsome marks so that the customers, i.e., the parents and students, get attracted towards the school. For this the teachers are asked to provide readymade notes and the students memorise it by rote without grasping the concepts.

11. Materialistic Outlook: Commercialisation of education develops materialistic outlook among the students. It makes them self-centred. They only think of getting a whit-collar job as they have spent huge money in receiving private education. They do not think of the development of collective

life and the nation as a whole.

Prevention of Commercialisation of Education

Some recommendations to prevent commercialisation of education are enumerated below-

1. The government should make a uniform fee structure for the private educational institutions. No institutions should be allowed to fix the fee structure according to their own convenience.

2. It should be made compulsory for private educational institutions to follow the curriculum as prescribed by the government at all levels.

3. The government should design a uniform selection procedure of teachers for all government as well as private educational institutions. There should be definite eligibility criteria of teacher recruitment at all levels.

4. Teachers should be given adequate salary as the government teachers are provided with.

5. The unhealthy competition of advertising education as a commodity should be checked by the government.

6. The government should ensure that more emphasis is given on conceptual knowledge rather than on rote learning.

7. Learning of 21st century skills should be given prominence so that the students can mould themselves according to the changing demands of the society.

8. The parents and community as a whole should be empowered to monitor the financial mobility of private educational institutions.

9. Most of the private educational institutions do not have the most important necessity of an educational institution, i.e., playground. Therefore the government should have a definite

land requisition for educational institutions. No individuals or organisations should be allowed to open private educational institutions that do not fulfil the requirements.

10. There should proper policy initiatives and implementation strategies from the end of the government to check private educational institutions.

Recommendations of NEP 2020 for Curbing Commercialisation of Education in India

The National Education Policy 2020 has also recommended some specific measures to prevent commercialisation of education in India.

The article 18.12 of the policy states that multiple mechanisms with checks and balances will combat and stop the commercialisation of higher education. This will be a key priority of the regulatory system. All education institutions will be held to similar standards of audit and disclosure as a 'not for profit' entity. Surpluses, if any, will be reinvested in the educational sector. There will be transparent public disclosure of all these financial matters with recourse to grievance-handling mechanisms to the general public. The accreditation system developed by NAC will provide a complementary check on this system, and NHERC will consider this as one of the key dimensions of its regulatory objective.

The article 18.13 of the policy proposes that all the HEIs (Higher Education Institutions), public and private, shall be treated on par within this regulatory regime. The regulatory regime shall encourage private philanthropic efforts in education. There will be common national guidelines for all legislative Acts that will form private HEIs. These common minimal guidelines will enable all such Acts to establish private HEIs, thus enabling

common standards for private and public HEIs. These common guidelines will cover Good Governance, Financial Stability & Security, Educational Outcomes, and Transparency of Disclosures.

The article 18.14 of the policy emphasises that the private HEIs having a philanthropic and public-spirited intent will be encouraged through a progressive regime of fees determination. Transparent mechanisms for fixing of fees with an upper limit, for different types of institutions depending on their accreditation, will be developed so that individual institutions are not adversely affected. This will empower private HEIs to set fees for their programmes independently, though within the laid-out norms and the broad applicable regulatory mechanism. Private HEIs will be encouraged to offer freeships and scholarships in significant numbers to their students. All fees and charges set by private HEIs will be transparently and fully disclosed, and there shall be no arbitrary increases in these fees/charges during the period of enrolment of any student. This fee determining mechanism will ensure reasonable recovery of cost while ensuring that HEIs discharge their social obligations.

Conclusion

Commercialisation of education has many negative effects on our education system. Today education has become a business in the hands of the private players. Social service in private institution is left out in the blind run for money. As a result education has become like a source of profit making commodity. However it has some positive effects too. It is the collective responsibility of the government, commercial individuals and organisations to overcome the drawbacks in the system. The NEP 2020 has recommended some specific

measures to prevent commercialisation of education in India. It is expected that the commercialisation of education would be checked if NEP 2020 is implemented in its true sense.

References

- Agarwal, V. and Sharma, U. R. "Privatisation vs. Commercialisation of Higher Education: Some Facts, Concerns and suggestion." *University News*, vol. 42, no. 7, 2004, pp. 25-28.
- National Education Policy, 2020. Ministry of Education, 2021, <http://education.gov.in>.
- Neeru, R. N. and Thakran, S. "Commercialization of Education in India." *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*, vol. 2, no. 9, 2015, pp. 369-372.
- Rathod, G. D. "The negative impact on privatisation and commercialisation of educational institutes in India." *Epitome: International Journal of Multidisciplinary research*, vol. 4, no. 1, 2018.
- Vinod S., Chandwani and M. Bhome, Shrddha. "A study of impact of Commercialization of Education in India." *Episteme: an online interdisciplinary, multidisciplinary & multi-cultural Journal*, vol. 1, no. 5, 2013, pp.27-32.
- Watts, M. and Bhalla, G.S. "Commercialization of Education system: An Overview." *International Conference on Recent trends in Technology and its impact on economy of India*, 2017, pp. 252-255.

National Education Policy 2020 with respect to Higher Education: An Overview

Dr. Niranjana Thengal

ABSTRACT

Higher education is a powerful instrument to build knowledge-based society. It is an instrument of creating skilled manpower, producing high level professionals and generating knowledge through research which are the prerequisites for growth of a nation. That is why the government of a nation adopts certain education policies from time to time to ensure quality education for all. In India the National Policy on Education (NPE) was formulated in 1986 and the realisation of its recommendations is still under question. Different commissions have also made hundreds of recommendations so far for quality enhancement. Still we are far behind than the global standards. What is the reason behind this? What are the factors that are responsible for this condition? Is there any way out? To meet

Assistant Professor, Department of Education, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

such questions, the government of India has adopted another policy, i.e., National Education Policy (NEP) in 2020. This is a comprehensive policy formulated after three decades from the previous policy, i.e., NPE 1986, which encompasses all the stages of education including vocational and professional education. The NEP 2020 has envisioned some definite and relevant targets for higher education. This paper is an attempt to discuss the causes of low quality higher education in India in the light of NEP 2020. The paper also discusses the probable measures put forwarded by the NEP 2020 to enhance quality of higher education.

Keywords: NEP 2020, Higher Education, Quality Issues, Overview.

Introduction

Higher education is a powerful instrument to build knowledge-based society. It is an instrument of creating skilled manpower, producing high level professionals and generating knowledge through research, which are the prerequisites for growth of a nation. National Policy on Education (NPE), 1986 has rightly stated, "Higher education provides people with an opportunity to reflect on the critical social, economic, cultural, moral and spiritual issues facing humanity. It contributes to national development through dissemination of specialised knowledge and skills. It is therefore a crucial factor for survival".

Today, we are living in a knowledge ridden society and talking of making India a developed country in the near future. For this, higher education has to play a crucial role. And therefore, government is responsible not only for providing higher education to all but also for improving quality of the

same. However, quality has been a major concern for the higher education institutions (HEIs) in India. The overall scenario of higher education is much lower than the global quality standards. The most prestigious HEIs of India hold quite embarrassing positions in the world rankings. University Education Commission (1948-49) rightly felt "the inadequacy of the higher education system particularly in terms of quality and standards". Kothari Commission (1964-66) remarked "The situation of higher education is unsatisfactory and even alarming in some ways that the average standards have been falling and rapid expansion has resulted in lowering quality". Manmohan Singh (2007) also felt "Our university system is in a state of disrepair. In almost half of the districts in the country, higher education enrolments are abysmally low. Almost two-third of our universities and 90% of our colleges are rated as below average on quality parameters. I am concerned that in many states university appointments, including that of vice-chancellors, have been politicised and have become subject to caste and communal considerations, there are complaints of favouritism and corruption".

The above observations reflect the severe quality issues in higher education. Government of India has taken several policy initiatives since independence. Several commissions have also made hundreds of recommendations so far for quality enhancement. But still we are not being able to meet the global standards. Besides, government alone is unable to bear the whole responsibility of providing higher education to all and hence shares the same with private sector. This resulted in mushroom growth of HEIs which in turn leads to low quality education. Moreover, the science and technology of 21st century

has brought a tremendous change in all aspects of our life. As a result the traditional system of higher education has become obsolete. Hence, India needs to struggle hard to overcome these challenges and also needs to find some way outs to provide quality higher education to all.

Present Scenario of Higher Education

There were only 20 universities and 500 colleges in India with 2.1 lakh students at the time of independence. But after independence this scenario has undergone a great change. Now as on 31.03.2021, there are 1292 degree awarding universities, 45562 colleges and 394.34 lakhs student enrolment in higher education. (Source Annual Report, UGC 2020-21)

The enrolment of majority of the colleges is smaller. 16.6% of the colleges are having enrolment less than 100 and 48.9% the colleges have student strength of 100 to 500 which means 65.5% of the colleges enrol less than 500 students. Only 4 % of the colleges have enrolment of more than 3000. (Source AISHE Report 2019-20)

During the year 2019-20 the Gross Enrolment Ratio (GER) in higher education in India was 27.10% for the age group of 18-23. GER of male was 26.90% and of females was 27.30%. For SC it was 23.40% and for ST it was 18.00%. (Source AISHE Report 2019-20)

Moreover, majority of colleges, i.e., 78.6%, are privately managed; 65.2% are private unaided & 13.4% are privately aided; and remaining 21.4% are Government colleges. (Source AISHE Report 2019-20)

From the above analysis it is clear that the growth is very impressive in numbers and the enrolment ratio has also increased up to almost 27%. But still we are far behind than the global

standards in terms of quality. Hence, ensuring quality higher education to all is the need of the hour.

Significance of the Paper

It is often said that prevalent system of higher education in India is not efficient and utilitarian. Most of the courses offered in the HEIs are very weak in terms of their employability. It makes the problem of unemployment more complex and that in turn intensifies frustration among qualified individuals. As a result, the very aim of human resource development has become just a dream. Moreover, unhealthy practices are rampant in the HEIs. For example, vacant positions in universities and colleges has not been filled up for years, influence of ethnic or religious biasness in the recruitment process, inauthenticity of research publications, widespread plagiarism, ununiformed research methodology, bribery in promotions, insufficient books in libraries, politicisation of higher education, and so on and so forth. Due to these malpractices the teaching-learning environment in HEIs is deteriorating to a great extent. On the other hand universities and colleges are mushrooming due to rapid increase in student enrolment and that in turn leads to difficulties for the government to support every institution adequately. "In their frantic attempt to look for funds and resources, some universities like Calcutta University went to the extent of selling its buildings and other properties and leasing them for funds to the business and commercial houses" (Agarwal and Sharma, 2004).

From the above observations it can be easily perceived that Indian higher education is not at all in a position to accomplish the basic aim of human resource development. The present condition of HEIs of India reveals a very dissatisfactory

scenario. Thus the quality in terms of curriculum, pedagogy, research, assessment, innovations and overall academic ecosystem has become a matter of great concern for all stakeholders such as teachers, students, parents, policy makers and society as a whole. That is why it is the need of the hour to look deeply into the matter and find some way outs for the same. Realising the severity of the issue, the present author is also keen to have some insights into the matter. This paper is an attempt to discuss the factors that are responsible for low quality of higher education in India and also to discuss the probable measures for enhancing quality of higher education in the light of National Education Policy (NEP), 2020.

Objectives of the Paper

1. To discuss the causes of low quality higher education in India.
2. To discuss the recommendations of NEP 2020 for improving quality of higher education in India.

Causes of Low Quality Higher Education in India as per NEP 2020

The paper aimed at discussing the causes of low quality higher education in India. The quality of higher education is deteriorating due to several reasons. NEP, 2020 has highlighted some major problems such as-

1. Severe Fragmentation
2. Rigid Separation of Disciplines
3. Ineffective Regulatory System
4. Suboptimal Governance and Leadership
5. Lesser Emphasis on Research
6. Limited Access
7. Limited Teacher and Institutional Autonomy, etc.

Some major causes of poor quality higher education in India have been discussed below-

1) Fragmentation: Higher education system in India is diversified on the grounds of geographical, rural-urban, rich-poor and disciplinary set up. The disciplines are so designed that they are watertight compartments. Therefore, our research, innovation and education as a whole are lagging far behind from the world standards.

2) Poor Quality Research: The condition of research in HEIs is very pathetic. Number of research publications has increased remarkably for the last couple of decades but almost no publication gets international citation and recognition. Insufficient resources and facilities combined with poor quality faculty produces poor quality students and that in turn results in low quality research.

3) Insufficient Faculty Members: In most of the HEIs the vacant positions are not being filled up for years. Increasing number of students is creating the problem of high teacher-student ratio. The institutions especially of rural areas take the brunt of this situation. Part-time, contractual, guest lecturers, etc. are appointed with minimal remuneration to tackle this problem. This lays an adverse effect on quality of higher education.

4) Lack of Student Motivation: The students are not properly motivated towards the goal of education. The whole educational structure and system are not being able to meet the needs, aspirations and interests of the students. Most of the students can't earn their livelihood even after obtaining degrees of higher education including Ph.D. and ultimately ranked as educated unemployed.

5) Lack of Faculty and Institutional Autonomy: The

faculty and HEIs do not have autonomy on the matters of curriculum, pedagogy and assessment. Thus they feel less engaged in teaching-learning process. It also affects their innovative spirits.

6) Poor Government Funding: Poor government funding is another factor of low quality education. India is spending 4.43% of GDP on education (Economic Survey 2017-18). As a result, the HEIs, especially in rural areas, are struggling hard with embarrassing infrastructure. With receding of government funding in higher education over the years, many institutes are barely managing to survive.

7) Poor Infrastructure: Poor infrastructure is another influencing factor of quality higher education. Most of the HEIs of India lack in the basic facilities like playground, library, hostels, transport, sports and so on which are sine-qua-non to ensure total personality development of the students. There are several instances of HEIs which are functioning on second or third floor of a building, while on the ground or first floor there is commercial shops.

8) Privatisation: Due to the lack of sufficient number of HEIs and manpower on the one hand and rapid increase in the number of students on the other, the government of India has resorted to privatisation. Today the private HEIs share more than 50% of the total number of institutions and enrolments. However, to maximise profit and minimise costs by compromising quality of education and quality of faculty members, the private providers are breaking the backbone of our new generations.

9) Improper Curriculum: One of the major challenges of higher education in India is improper curriculum. The

curriculum has not been upgraded keeping pace with the rapid advancement of science and technology. It has remained unchanged for decades, and thus become out-dated, irrelevant and very poor in quality. Moreover, the boundaries between disciplines are like dividing walls that prevents emergence of new disciplines.

10) Problem of Examination System: The examination system is also responsible for poor quality of higher education in India. Today the main purpose of examination is to obtain marks or division. Teachers use to teach that portion of curricula which they have included in the question paper. The evaluation is not reliable. It focuses mainly on memory rather than understanding which affect learning and creativity of the students.

11) Problem of Teaching Method: Teaching methods have also been a major quality concern for higher education in India. Teachers are unable to play their roles according to the changing demands. They still stick to the older lecturing methods of using boards, markers, etc. They don't like to know or make use of audio visual aids in teaching. Most of the rural colleges are not equipped with digital infrastructure.

12) Overcrowded Classrooms vs. Dissatisfactory GER: It is often said that the classrooms have become very populous. This problem is coupled with several sub factors such as increase in student enrolment, inadequate number of classrooms, insufficient faculty members and so on. On the other hand the poor GER is often compared with that of developed countries. These observations reflect that higher education system in India is struggling with multifaceted problems.

Thus we come to know that the higher education of India is embedded with enormous problems. None of these problems

can be ignored or brushed aside. These problems must be addressed properly to achieve the global quality standards.

Recommendations of NEP 2020 to Enhance Quality of Higher Education in India

Another objective of this paper was to discuss remedial measures for improving quality of higher education in India in the light of NEP, 2020. Everyone is expecting a lot from the NEP, 2020, as this was formulated after more than 3 decades (previous policy, i.e., NPE, 1986). The policy has made several recommendations regarding all the stages of education. In this paper an attempt has been made to discuss some of the major recommendations made regarding enhancement of quality of higher education.

1) Ending of Fragmentation: Ending of fragmentation of higher education is the highest recommendation of this policy. The policy envisions transforming present HEIs into large multidisciplinary universities and colleges, HEI clusters and knowledge hubs. These multidisciplinary institutions will cover 3,000 or more students. It will create vibrant academic communities and will develop interdisciplinary research. The policy aimed at reinstalling the great ancient Indian tradition where the universities like Takshashila, Nalanda, Vallabhi, Vikramshila, etc. had thousands of national as well as international students studying in vibrant multidisciplinary environments.

2) Institutional Architecture: The policy aims to develop a new institutional architecture with three types of HEIs viz. Research-intensive universities, Teaching-intensive universities and Autonomous degree-granting colleges. Research-intensive universities are those which place equal emphasis on teaching

and research, Teaching-intensive universities are those that place greater emphasis on teaching but still conduct significant research, and Autonomous degree-granting colleges are those large multidisciplinary institutions that focus on, but not restricted to, undergraduate teaching and grant undergraduate degrees. The policy clearly states that these three types of institutions are not a rigid categorisation, but are along a continuum. Every HEI will have the autonomy and freedom to move gradually from one category to another and will become multidisciplinary institutions with larger student strength by 2040.

3) Establishment of HEI: The policy aims to establish or develop more HEIs in underserved and backward regions to ensure full access, equity and inclusion. According to the policy there will be at least one large multidisciplinary HEI in or near every district by 2030. Further steps will be taken to develop high quality HEIs that have medium of instruction in local or Indian languages.

4) Holistic Education: The policy emphasises on holistic and multidisciplinary education to develop intellectual, aesthetic, social, physical, emotional and moral capacities of the students in an integrated manner through flexible and innovative curriculum.

5) Faculty and Institutional Autonomy: The policy realises that the current higher education system in India has multiple regulators with overlapping mandates which reduces the autonomy of faculty and HEIs and creates an environment of dependency and centralised decision making. Therefore, it proposes to set up a National Higher Education Regulatory Authority (NHERA) to replace the existing individual regulators in higher education, including professional and vocational

education.

6) Curriculum, Assessment and Student Support: The policy states that the HEIs will have complete autonomy in developing curricula and assessment systems. Moreover, the Choice Based Credit System (CBCS) will be revised and improved. The HEIs will move away from high-stakes examinations and will move towards continuous and comprehensive evaluation and criterion-based grading system that assesses student achievement based on the learning goals for each programme. Further, the HEIs will set up high quality support centres to encourage and support socio-economically disadvantaged students.

7) Internationalisation: The policy aims at internationalisation of higher education through promoting India as a global study destination. According to the policy this goal can be achieved through developing courses and programmes like Indology, Indian languages, AYUSH systems of medicine, yoga, arts, music, history, culture, and internationally relevant curricula in sciences, social sciences and beyond, and other quality infrastructural facilities.

8) Student Participation: The policy states that the students are the prime stakeholders of education system. Therefore, to ensure their active participation in the whole teaching-learning process, they should be given plenty of opportunities in sports, culture and arts clubs, eco-clubs, activity clubs, community service projects, etc. In addition, there should be counselling and support systems for handling stress, quality hostel and medical facilities for all students.

9) Motivated, Energised and Capable Faculty: The policy deeply feels the importance of motivated, energised and

capable faculty. It recommends that the HEIs should be equipped with basic infrastructural facilities like clean drinking water and toilets, blackboards, access of latest educational technology in every classroom, teaching supplies, libraries, labs, offices, pleasant classroom spaces and campuses. It also suggests standardised teaching duties and student-teacher ratios, freedom of designing curriculum, appropriate incentives, independent and transparent recruitment of faculty, etc. The policy further emphasises on the development of proper performance assessment for promotion, salary increases, recognitions, etc. through peer and student reviews, innovations in teaching and pedagogy, quality and impact of research, professional development activities and other forms of services to the institution and the community.

10) National Research Foundation: The policy proposes to establish a National Research Foundation (NRF) to create research culture in the HEIs. It will grant competitive funding for outstanding research proposals across all disciplines. It will further facilitate research at potential academic institutions through mentoring by retired or near retirement active research scholars of top research institutions.

11) Regulation: The policy also proposes to establish Higher Education Commission of India (HECI), a single overarching umbrella body for promotion of higher education. It will have some independent bodies like General Education Council (GEC) for standard setting, Higher Education Grants Council (HEGC) for funding, National Accreditation Council (NAC) for accreditation, National Higher Education Regulatory Council (NHERC) for regulation. Regulation will be 'light but tight' and will function through technology. Public and private

HEIs will be governed by the same set of norms for regulation, accreditation and academic standards.

12) Governance and Leadership: The policy states that all HEIs will aim to become independent self-governing institutions over a period of 15 years through a suitable system of graded accreditation and graded autonomy. A Board of Governors (BoG) will be established after receiving the graded accreditations by a HEI. The BoG will be empowered to govern the institution free of any external interference. Further, appropriate incentive, support and mentoring will be provided to all the HEIs to become autonomous and have such an empowered BoG by 2035.

13) Technology in Education: The policy proposes to create National Educational Technology Forum (NETF), an autonomous body, to provide a platform for free exchange of ideas on the use of technology. Its main objectives will be to enhance classroom processes, learning, assessment, educational planning, administration and management, and to support teacher professional development and enhance educational access for disadvantaged groups through appropriate integration of technology into all levels of education. Technology-based education platforms such as DIKSHA, SWAYAM, etc. will be adequately integrated across school and higher education.

14) Financing Education: The Policy states that there is no better investment than education. But public expenditure on education in India is only around 4.43% of GDP which is much lesser than the recommended level of 6% of GDP as envisaged by the NPE, 1968 and 1986. The policy strongly recommends increasing the public investment in education to 6% of GDP at the earliest.

15) Curbing Commercialisation of Education: The policy clearly states that the education is a public service. It must not be used as a commodity for commercial activity or a source of profit. It envisages multiple mechanisms with checks and balances to combat and stop the commercialisation of higher education. There will be similar standards of audit and transparent public disclosure of all the financial matters for all HEIs, whether public or private. NAC will provide a complementary check on this system, and NHERC will consider this as one of the key dimensions of its regulatory objective.

16) Vocational Education: The policy aims to integrate the vocational education programmes into mainstream education in all the stages, right from the primary, secondary to higher education so that students realise the dignity of labour. The policy envisions at least 50% of learners through the school and higher education system shall have exposure to vocational education by 2025.

17) Professional Education: The policy aims at transforming all the stand-alone professional education institutions into multidisciplinary institutions that offer holistic and multidisciplinary education by 2030. This will include agricultural universities, legal universities, health science universities, technical universities and institutions in other fields.

Conclusion

This paper focused mainly on the issues of quality higher education in India and discussed some way outs for the same in the light of NEP, 2020. We know that the world has now transformed into a knowledge-based society. Today, development of a nation is mainly depends upon the kind of human resource it possesses. On the other hand, quality of

human resource depends upon the kind of higher education it receives. Thus, quality higher education is a must for survival of any nation. Hence it is the responsibility of all stakeholders such as students, teachers, policy makers and the society as a whole to contribute towards raising the position of our higher education to a global standard. The proposals and recommendations made by the NEP, 2020 will certainly meet the quality issues of prevalent higher education system in India if implemented properly.

References

- Agarwal, V. and Sharma, U. R. "Privatisation vs. Commercialisation of Higher Education: Some Facts, Concerns and Suggestion." *University News*, vol. 42, no. 7, 2004, pp. 25-28.
- Kumar, A. and Ambrish. "Higher Education: Growth, Challenges and Opportunities." *International Journal of Arts, Humanities and Management Studies*, vol. 1, no. 2, 2015, pp. 19-32.
- Pandya, P. J. "Improving Quality of Higher Education in India." *Journal of Languages, Social Sciences and Commerce*, vol. 1, 2016, pp. 52-78.
- Singh, Manmohan. "Address note at the 150th Anniversary Function of University of Mumbai." June 22, 2007.
- Sreenivas, T. and Suresh Babu, N. "Higher Education in India: Quality Perspective." *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, vol. 4, no. 7, 2015, pp. 27-43.

Policies and Report

- National Education Policy, 2020. Ministry of Education, 2021, <http://education.gov.in>.
- National Policy on Education, 1968. Ministry of Education, 1968,

<http://education.gov.in>.

National Policy on Education, 1986. Ministry of Education, 1986,

<http://education.gov.in>.

AISHE Report, 2019-20. Ministry of Education, 2021, <http://education.gov.in>.

Report of Kothari Commission, 1964-66. Ministry of Education, 1966.

UGC Annual Report, 2020-21. UGC, 2022, <https://www.ugc.ac.in>.

University Education Commission, 1948-49. Ministry of Education, 1949.

A Study on the Superstitious Attitude Level of Undergraduate Students of Diphu Government College

Ranjita Barman

ABSTRACT

Superstition means any belief, based on fear or ignorance that is inconsistent with the known laws of science or with what is considered as true and rational; especially such a belief in charms, omens, the supernatural, etc. Though scientific and technological advancements take place across the world, superstitious beliefs still remain in some corners of our nation. These superstitious levels have a great impact on our life style. Education is a key to erase these superstitions from our society. It has been seen that educated people has less superstitious attitude because they can use their logical thinking. The purpose of this study is to study the superstitious attitude level of educated pupils by using standardized Superstitious attitude

scale. In this study the investigator used Superstitious Attitude Scale which was developed by Dr. Shailja Bhagawat on the likert method of summated rating. In this study 30 students were selected by using simple random sampling method, where 15 students were girls and the remaining were boys. The study revealed a moderate level of superstitious attitude among undergraduate students.

Keywords: Superstitious, Attitude, Undergraduate Students.

Introduction

According to the dictionary, superstitions are simply the belief in supernatural elements. Many superstitions basically evolved from a fear of spirits of the dead or of spirits. Superstition is nothing but a kind of error beliefs which we have to make correct. It is the mental habit which shuts the doors of reason and can't able to see any illogical things behind it. An individual has seen from his childhood that if anyone sneezes while leaving the house, he has to wait sometimes so that the evil effect will not affect him. In the same way, if a cat crosses our path or a dog barks in the vicinity in lamenting tones, people become upset. If the left eye twitches, people always conclude that the day will be wrong. People follow many such beliefs, which are affected in the society, followed by the majority. A superstition is an irrational belief arising from ignorance. Many superstitions deal with important events in a person's life such as birth, entering adulthood, marriage, pregnancy and death.

Need of the Study

The modern age is the age of science and technology. It helps us in transforming our life in a faster way. Superstition has its own place in every nation and ethnicity. Even though we can

see most of the events and happenings, and look into them from a scientific point of view, there are still some people who believe in superstitious beliefs and transfer these beliefs to their children. Superstitious fear not only snaps our reasoning power but also decreases the efficiency power of work. It creates tension and depression when any event or moment is considered as inauspicious. Sometimes such beliefs may create curiosity in people which may adversely affect individuals as well as society. Superstitious people may also become an obstacle in the economic development of the country. The important of this study are:

1) It is important to study the attitude level of the young generation in case of superstitious beliefs.

2) To determine whether education plays a vital role in reducing such blind beliefs.

3) To differentiate superstitious attitude levels among the boys and girls belonging to lower communities.

4) Helps the students to be aware about their superstitious attitude level and also assists them to live a tension free life as per as possible.

Hence, studying superstition among the youth is very important. So the researcher has decided to study the superstitious level of undergraduate students of Diphu Government College.

Delimitation of the Study

The present study is delimited to an institution only. The study involves a sample of 30 students studying in Diphu Government College. The study has been delimited to Diphu Government College of Diphu city and all samples are taken from arts stream. Moreover in the study it is focused on to study

the superstitious attitude level of the students.

Objectives of the Study

1) To study the superstitious attitude levels of undergraduate students.

2) To make a comparative study of superstitious attitudes between girls and boys.

Methodology

Descriptive survey method was applied to analyse the superstitious attitude among undergraduate students. A sample of 30 students was selected by using simple random sampling method, where 15 students were girls and the remaining were boys.

Tool Used

The investigator used a Superstitious Attitude Scale developed by Dr. Shailaja Bhagawat. This questionnaire consists of 24 items where 12 are favourable and 12 are unfavourable towards the superstition.

Analysis and Interpretation

Objective No. 1: To study the superstitious attitude level of undergraduate students.

Table 1 Superstitious Attitude Level of Undergraduate Students

Category	Scores	In percentage
Very high	-	-
High	3	10%
Moderate	27	90%
Low	-	-
Very low	-	-

From the Table 1, it is observed that out of 30 students, 27 students have the moderate superstitious attitude level and only 3 students have high superstitious attitude level. It can be

said that 90% of students has moderate level and 10% has high level of superstitious attitude.

The result is also presented with the help of Pi Diagram-

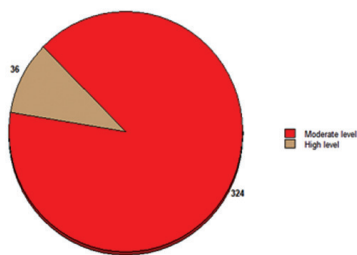

Figure 1 Superstitious Attitude Level of Undergraduate Students

The figure 1 shows the superstitious attitude level of undergraduate students. Here, the red colour indicates moderate level of superstitious attitude and brown colour indicates high level superstitious attitude.

Objective No. 2: To compare the superstitious attitude level between the girls and boys-

Table 2 Comparison of Superstitious Attitude Level between Girls and Boys

Categories	Total	Superstitious Attitude Level	
		High	Moderate
F	15	3 (20%)	12 (80%)
M	15	0	15 (100%)

From Table 2 it can be observed that out of 15 male students 100%, i.e., 15 students showed moderate superstitious attitude level. On the other hand, out of 15 female students, 3 i.e., 20% showed high level of superstitious attitude and 12 students i.e. 80% showed moderate level of superstitious

attitude.

The result has also been presented with the help of Pie Diagram-

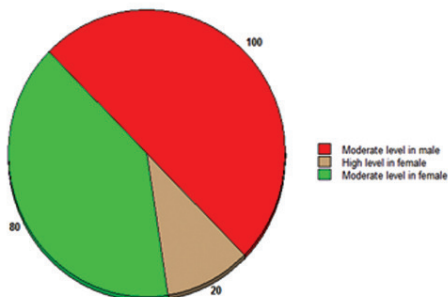

Figure 2 Comparison of Superstitious Attitude Level between Girls and Boys

The figure 2 presents comparison of superstitious attitude level between girls and boys. Here, Red colour indicates 100% moderate superstitious attitude level in male, Brown colour indicates 20% high level of superstitious attitude level in female, Green colour indicates 80% moderate superstitious attitude level in female.

Findings of the Study

The following findings were found out from the study-

1. Out of 30 undergraduate students, 27, i.e., 90% students showed a moderate level of superstitious attitude.
2. Out of 30 undergraduate students, high level of superstitious attitude level found in 10% students.
3. A moderate level of superstitious attitude was found in 100% male students.
4. In the case of female students, 80% students showed moderate level of superstitious attitude and only 20% students had a high level of superstitious attitude.

5. The study also revealed that the female students have higher superstitious attitude level than that of male students.

Suggestions

1. More studies should be done on superstitious attitude level of students to develop scientific attitude among students.

2. Teachers should have an understanding about their students' attitude towards superstitions.

3. The institution should interact with other institutions, universities through conference, seminar and workshop to change the outlook of the students. Importance should be given on girls, specially their participation in co-curricular activities and encourage them to share their feelings and attitude.

4. Awareness should be generated among students regarding the effect of superstitious thinking in our daily life.

5. Superstitious beliefs should be avoided while making any decision and should try to think logically.

6. Teachers should make the students understand that superstitions have no basis in reality.

Conclusion

It is revealed from the study that even in the 21st century there are still superstitious beliefs among students. Out of 30 students almost all the students showed a moderate level of superstitious attitude. High level of superstitious attitude was found in 10% of the students. Moreover, the female students showed a little bit more superstitious attitude level than male students.

References

Stine, R. L. *Superstitious*. Author grand central publication, U.S, 1995.

Hood, M. Bruce. *Supersense- why we believe in the unbelievable*. Harperone publication, 2009.

Fletcher Bascom Dresslar. *Superstition and education*. Nabu Press, March 1, 2012.

Adewera Mary Oladunni. *Scientific explanation and educational implications of superstitious beliefs*. Nigeria, University, 2012.

Education as an Envoy to Harmonise Inequalities of Gender in Astra Lakshmi's of India

Seuj Pratim Borah

ABSTRACT

Gender inequality uprises from differences in gender roles. Gender systems are often dichotomous and hierarchical. Gender binary systems may contemplate the inequalities that manifest in numerous dimensions of daily lives of North Eastern Peoples. Though our constitution provides equal opportunities of education to all, the social taboos and stereotyped thoughts regarding the careers of women, prevent them from exercising their full rights to these opportunities. Even the MDG's also focused on ensuring elimination of gender disparities on primary and secondary schools with good quality education. Gender inequalities can be removed specially in NE India by educating all the people of the society.

Keywords: Gender Inequality, North East India, Constitution, Good Quality Education, Equal Opportunity.

Introduction

The term gender is basically used to analyse the differences in behaviour between men and women. Gender simply defines the socio-cultural divergences between men and women and the society assigns its role to men and women as a social being which they have to perform in their day to day lives. Gender inequality implies the imbalances between men and women in various fields like political, social, educational, economic, religious and cultural in a society. Basically women's are deprived of all the opportunities provided by the society as well as the Government. Simone De Beauvoir in her famous book "The Second Sex" explains the gender differences in the society which makes the men superior through his roles. It gives him a position of power in the society as well as in the family. These gender differences are set in a hierarchical position such that men are superior and women are subordinate.

Northeast India or Astra Lakshmi's of India basically refers to the eastern most part of India consisting of 8 states namely- Arunachal Pradesh, Assam, Manipur, Meghalaya, Mizoram, Nagaland, Sikkim and Tripura. The whole North-eastern area is specified by inadequate infrastructural facilities, communication problems, low per capita income and geographical closing off. In North East there are various types of communities having their distinct traditions and culture. Their norms, values, customs and rules are different from community to community, from state to state. In short this area is proudly called as Multicultural Region. But in such a diversified community, the status of women is still complicated. Their position in the society is comparatively lower than the men. They are not even allowed to do some societal works in their daily lives. Ultimately

the women's are deprived of all the facilities of the society. In this situation only education can help them to uplift their lives from the subordinate position. Education can teach everyone that gender differences is nothing but the traditional thoughts of the Patriarchal Society. This paper is an attempt to analyse that as a factor education can redress the status of gender differences in the Astra Lakshmi's of India.

Methodology

This paper is based on the secondary sources of data which includes books, newspapers, articles, journals etc. This study is solely based on descriptive method which addresses the gender differences in the North Eastern region, which is examined on the basis on social, economic, political, religious and cultural arenas of different communities of the region.

Gender Inequalities in North Eastern Region of India

Gender is a social concept that impacts the attitudes, rules, responsibilities and behavioural patterns of boys and girls, men and women in all societies. Gender inequality refers to an unequal treatment or perceptions of individuals partly or wholly due to their gender. In very simple words, it may be defined as discrimination against women based on their sex. Women are traditionally considered by the society as subordinated, exploited, degraded and discriminated. From the data of 2011 census, about 50 percent of the total population of all the North Eastern states are women. But in case of the household activities, they are not free to take independent decisions or opinions in various aspects of life from the influences of their husbands or the male heads of their families. This is because of the patriarchy system. In this system boys or male persons are given more liberty or freedom in their daily lives than that of girls

or females. Here the males are the supreme authority. He has the supreme power to take all the decisions. Nobody can question over his position. Women's are always engaged in the kitchen activities. It is because they will have to manage another home after their marriage. On the ground of education also, boys are given more importance than the girls. Even in some societies or in some communities girls are not allowed to go to school. They are taught and learnt to maintain the household activities. In the words of ancient law giver Manu, women are imagined to be within the custody of their father once they are kids; they need to be beneath the custody of their husband once married and beneath the custody of her son in adulthood or in widows. In no circumstances she ought to be allowed to say herself severally.

Causes of Gender Inequality in North East India

The unfortunate portion of gender differences in our society is that the womanhood too. Through continuing socio cultured acquisition, they have admitted their subordinate position to men and then they are also a part of the same identical patriarchal system. This is very much seen in traditional norms and value based societies of some of the communities of North East India.

Extreme financial condition and lack of education are also a number of the causes for women's low level of status in the North Eastern society. Financial condition and lack of education derives a number of women to do work in low paying domestic services. Women are not solely obtaining unequal wage for equal or additional work, but they are being offered solely low ability jobs for which lower salaries are paid. This has become a serious sort of difference in the premise of gender.

Educating female child continues to be seen as a nasty investment, just because she is sure to be married and leave her paternal home sooner or later. Thus without having smart education, women's are found lacking in present day's demanding job skills, whereas every year's high school and higher secondary results show that women are continuously doing higher than boys. This shows that guardians are not disbursal a lot of after higher secondary on girl child and that's why they lack in job market also.

Moreover in case of food habits of some of the communities of North East India, the male members of the family gets all the preferences while the girls or women's get their food after the male members taken their meals. Therefore this is another cause of gender differences in North-eastern region of India.

Role of Education to Redress Differences of Gender in North East India

Education plays a significant role in redressing the gender differences in North Eastern Region of India. An educationally advanced society is free from traditional value based stereotyped gender differences. Traditionally women were not allowed to go to school and colleges, because it is said that the women are only sex material and they will manage only the household activities. They were not allowed to take part in societal activities, political meetings and even in cultural organisations too. But gradually these types of thoughts have been changed. Now-a-days social rules, customs, traditions and the relationship between men and women are totally changed from the old traditional societies. Discrimination, inequality in terms of gender is not welcomed by the present generation. It is because of the

Education system. Now the education system is much broader and wider than that of traditional. Article 14 of the Indian Constitution says that, all citizens irrespective of gender, class, race, caste, religion, sex are equal in the eyes of law. Therefore all citizens should be treated equally and get equal rights and opportunities from the society and from the state. Article 21A of the Indian Constitution declares that the state shall provide free and compulsory education to all the children of the age of 6 to 14 years. This implies that no children will be deprived of the compulsory education system. If all the children are become educated then one day, they will know the gender differences in the societies in a positive way. They will teach everyone that this type of stereotyped concepts should be eliminated from the society, so that no one could be destitute of the facilities provided by the society or by the government. MDG's also focused on ensuring elimination of gender disparities in primary and secondary education and later on in all the levels of education. But in all the North Eastern states, gender gap in literacy rate are still exists. Though the gender gap is narrowed down for all the states of North East, in case of Assam it has been widened. In Assam high rate of migrants from Bangladesh might be one of the reasons for widening the gender gap in literacy rate.

Some suggestions to remove gender differences from North East India are as follows -

1. Encourage the girls to express freely and confidently within and outside the school and in the society.
2. Treat all the children in the society in an appropriate gender affirmative, sensitive and balanced way.
3. Breakdown the hierarchical system that exclude girls

and women from education and school.

4. Promote gender roles that support equality and healthy relation between men and women.

5. Encourage female and male in the society to treat one another with mutual respect and work in participation.

Conclusion

Education plays a crucial role in eliminating gender inequalities from the society. If all the members of a society are educated, then they will always avoid the stereotyped conceptions regarding gender and they will respect and support each and every one to live a healthy life in a society. If every school promotes healthy attitudes, values, behaviour, interaction and life skills in relation to gender issues, then everyone will be benefited equally and there will be no any hierarchical system in society. Gender inequalities should be avoided to live a better life.

References

- Das B. & Pourel, Dipen. *Comtemporary Political Ideologies*. Union Book Publication, Guwahati-5, 2015.
- Jayal Niraja Gopal. *The Oxford Companion to Politics in India*. Oxford University Press, New Delhi, 110002, India, 2011.
- Laxmikanth, M. *Indian Polity*. McGraw Hill Education (India) Private Limited, New Delhi, 2017.
- Viswas, Dhananjay and Rumita Boro. *Contemporary Political Issues*. Ashok Publication, Panbazar, Guwahati-1, 2015.

Development of Primary Education in Assam before and after Independence: A Study

Klirdap Taropi

ABSTRACT

Primary education is the first step in making of welfare of the child and the society. Primary education in Assam has passed a long history of development since ancient times. The development of modern education in Assam started with the emergence of British rule in 1826. The Christian Missionaries rendered unique service towards the promotion of education in Assam. Immediately after independence, attempt was made to make primary education compulsory to the children between the age group of 6-14 years. The implementation of National Policy on Education (NPE), 1986, adoption of the District Primary Education Programme (DPEP) and the acceptance of Sarva Siksha Abhiyan (SSA) are the important measures undertaken to universalise elementary education. Since independence,

Government of Assam adopted various measures from time to time to fulfil the directive principles in Article 45 of our constitution. In spite of all efforts, the constitutional provision has not yet been realized due to some problems.

Keywords: Independence, Development, Society, Education, Constitutional Provision.

Introduction

Primary education is the first step in making of welfare of the child and the society. Primary education in Assam has passed a long history of development since ancient times. The development of modern education in Assam started with the emergence of British rule in 1826. The Christian Missionaries rendered unique service towards the promotion of education in Assam. Immediately after independence, attempt was made to make primary education compulsory to the children between the age group of 6-14 years. The implementation of National Policy on Education (NPE), 1986, adoption of District Primary Education Programme (DPEP), Right to Education Act (RTE) and the acceptance of Sarva Siksha Abhiyan (SSA) are the important measures undertaken to universalise elementary education. Since independence, Government of Assam also adopted various measures from time to time to fulfil the directive principles in article 45 of our constitution. In spite of all these efforts, the constitutional provision has not yet been realized due to several problems. According to 2011 census, the literacy rate of Assam is 72.19 out of which male literacy rate is 77.85 and of female is 66.27. This paper mainly focuses on the progress of primary education in Assam before and after independence. The paper discusses the various obstacles of

primary education in Assam.

Objectives

1. To analyse the progress of primary education in Assam before and after independence.
2. To discuss the various obstacles in the development of primary education in Assam.

Methodology

This paper is theoretical in nature and totally based on secondary data.

Primary Education in Assam in Pre-independence Period

Before British rule Assam was having her indigenous system of imparting elementary education. On the development of education in Assam, the contribution of Vaishnava Guru Sankardeva and Madhavdeva must be mentioned. The Satras and Namghars established by Sankardeva and madhavdeva become the centre of learning of mass people. Pathshalas, Tols, Moktabs and Madrassas are some other institutions through which education was imparted. These indigenous systems were largely replaced by modern education pattern under British company's patronage. Before the charter Act of 1813 there was no noticeable progress in the field of education in Assam, but after that both Government and Missionaries actively took part in educational field.

Assam came under the control of East India Company after the Treaty of Yandabu in 1826. Mr. David Scott, who came in 1826, contributed a lot in the expansion of primary education in Assam. After the proposal of establishing local self-government in India in 20th century a considerable development started in Assam education. A fixed amount of balance was provided for the promotion of primary and higher education.

Assam naturally welcomed the all governmental helping hand in the direction of educational expansion. According to the recommendation of the Wood's dispatch of 1854, indigenous elementary schools received grants-in-aid. Due to the policy of giving grants in aid the number of schools increased and the enrolment of pupils was also considerable.

The hunter commission of 1882 introduced the payment by result system according to which schools received payment on the basis of the examination results. In case of Assam this measure barely benefitted the primary schools because, the standard of primary examination was very low. During the period from 1892-97 the Government and Board schools in Assam increased by small number. The Christian Missionaries played a great role in imparting modern education to the indigenous people of Assam. They went to the interior places and hilly areas of Assam for the cause of education. Several schools were opened in the Garo Hills. Many schools run by the Missionaries were helped out of the provincial revenues, because the missionaries worked among the very backward people mostly aboriginals.

During the early part of 20th century primary education received impetus and made considerable progress due to the official policy of Lord Curzon in 1904, Gokhale's attempt to introduce compulsory primary education during 1910-12 and Government of India's Resolution on Education policy in 1913. During the years of 1918-1920 the provincial Governments felt the necessity for universal education and passed Acts for the introduction of compulsory primary education in their respective provinces. In Assam the relevant Act was passed in 1926, but it failed to achieve its primary objectives. Afterwards, this policy

was changed and by 1930, compulsory primary education Acts were passed in all provinces. By the time, Government released imperial grants to Assam for the promotion of elementary education. As a result by 1937 around 6,795 primary schools were functioning along with 3,13,347 pupils. Side by side, education was imparted through Tols and Madrassas. Around 162 tols and 120 public Madrassas were there in 1935. The Assam primary education Act was passed in 1947, which removed most of the defects of the 1926 Act. Compulsory education was not just to be implemented but enforced through various measures.

Primary education in Assam since Independence

Immediately after independence another attempt was made to make primary education compulsory and an act was passed in 1947. In September 1954, the Basic Education Act of Assam was passed and then another attempt was made in the form of the Assam Elementary Education Act in the year 1962 to introduce Universal Compulsory and Free Primary education in the state. Provision for compulsion of our primary education under the Article 45 of the Constitution has not been properly implemented by the state government. It was proposed that illiteracy was to be totally removed from the country within the scheduled time limit of 10 years (1950-60). But the success rate was not that satisfactory. Only 30% people could be made literate. The following table shows the percentage of the literacy rate in total as well as male and female literacy separately-

Table No. 1 Literacy rate in Assam from 1951 to 2011

Year	Total %	Male %	Female %
1951	18.53	28.01	7.58
1961	32.95	44.28	18.62

1971	33.74	43.72	22.76
1981	--	--	--
1991	52.89	61.87	43.03
2001	63.25	71.28	54.61
2011	73.18	78.81	67.27

Source: Statistical Hand Book Assam 2011

Since 1950, planned development of primary education began with the five year plans. The Government undertook development schemes for primary schools to provide basic facilities for children and teachers and the numbers of primary schools and teachers increased considerably. In the year 1978, primary education was made provincialized. For effective running of the primary schools, a separate Directorate of Education was created by the Government of Assam during this period. There were 21,603 primary schools in Assam in the year 1986. In the year 2000, the numbers of primary schools of Assam were 33,276 and numbers of teachers were 86,810.

The state Government initiated a number of centrally sponsored schemes to develop condition of primary education in Assam and to achieve the goal of Universalization of Elementary Education (UEE). In the year 1987-88 Operation Blackboard scheme (OBB) was adopted. District Institute of Education and Training (DIET) was launched in the year 1988. The centrally sponsored scheme, the District Primary Education Programme (DPEP) was also introduced to revitalize the primary education in the year 1994. The scheme of Sarva Siksha Abhiyan (SSA) was adopted in Assam in the year 2001-2002. This scheme has been launched its programmes under the mission of 'Education for All'. To increase enrolment, retention and quality of primary education, 'Mid-Day-Meal' was

introduced in Assam along with the other states of the country. As a result 90% of children within the age group of 5-6 years are enrolled under SSA. With the enactment of the Right of Children to Free and compulsory Education Act, 2009 (RTE) and the Act coming into force from 1st April, 2010 across the country, Axom Sarba Siksha Abhiyan Mission along with SCERT and Elementary Education, Assam has been notified as the "Implementing Authority of the Act". SSA provides for a variety of interventions, including inter-alia, opening of new schools and additional classrooms, toilets and drinking water facilities, provisioning for teachers, periodic teacher training and academic resource support and textbooks and support for learning.

At present there are 39,304 lower primary and 6,449 upper primary schools in the state and 24,95,167 students in lower primary and 6,33,124 students are enrolled in upper primary schools in Assam. The numbers of teachers serving these schools are 117446 and 40775 respectively (Source: U-DISE-2017-18).

It is said that there is no plain route to success and there is no difference with the process of achieving UEE in Assam. The progress rate was very low in the past decades before introducing SSA in the state. Major obstacles in this regard were-

1. Lack of proper infrastructural and learning materials in the primary schools of our state.
2. The number of trained teachers was not sufficient for meeting the rapidly growing number of primary schools in the state. Selection procedures of teachers were defective and the training of the teachers were not given due importance.

3. The share of expenditure spending by the Government was not enough for upliftment of primary education in Assam.

4. Enrolment of girls lags far behind due to gender discrimination. Earlier girls had been prohibited to go out and learn in the schools as they had to work at home or look after their younger ones.

5. Child labour was also one of the major obstacles.

6. Illiterate and ignorant parents were another problem of primary education in Assam.

7. Defective teaching learning process makes learning difficult and unattractive for student which increases the dropout rates of primary school students.

Undoubtedly, a large number of measures had been taken, different Acts passed and several schemes were launched to achieve the goal of UEE. As a result, remarkable progress has been achieved. Several defects are wiped out with the help of different measures. However, there remain some loopholes in the process. For the improvement of primary education in Assam the following measures can be taken-

1. Teachers should be provided with better scales of pay so that talented youths are attracted towards the profession of teaching.

2. Good infrastructure and better facilities should be provided to improve the condition of existing primary schools.

3. Participation of parents must be encouraged in the educational programmes so that they may give proper attention to the education of their children.

4. School management committees should be formed with competent and active members.

5. Students should be encouraged to be regular in

schools.

6. Provisions should be made to reward and acknowledge students with healthy habits.

7. Different activities should be organized for children from time to time to make school hours interesting, at the same time fulfil different types of their needs.

8. Most importantly, every possible step should be taken to improve and maintain the standard of primary education. Only quantitative progress can never be enough for the society.

Conclusion

From the above analysis, we come into conclusion that primary education has been given a high priority since independence in Assam. All possible efforts have been made to achieve the goal of universalisation of elementary education and eradicate the problem of illiteracy for good. The initiatives taken by the Government and implementation of new schemes have brought a ray of hope in primary education in Assam. Different schemes like Mid-Day Meal, Free uniforms and introduction of Continuous Evaluation has brought a decreasing dropout scenario. Moreover, the compulsion of qualifying the Teachers Eligibility Test (TET) is an important indicator of quality education. These efforts has been commendably contributed to a great extend in improving the quality and status of primary education in Assam. Although, it is very much important to remember that only quantitative improvement can never be enough. Improvement in the quality of our education must be given priority along with the increase in number. Thus, along with the governmental efforts all the stakeholders like the parents, the teachers, the schools (Govt. as well as private schools) the NGOs and the society at large have to work unitedly.

References

- Barua, Jatin. *An introduction to Education*. LBS Publications, Panbazar, Guwahati-781001, 2007.
- Das, Dr. Lakshahira. *A Text Book of Education*. Amrita Prakashan, Guwahati-781003, 2006.
- Kochar, S.K. *Pivotal Issues in Indian Education*. Sterling Publishers Private Limited. 1993.
- Kowar, Utpola. *Primary Education in North East States-Some issues & Concerns*. Indradhanush, Guwahati, Assam, India, 2003.
- Rawat, P.L. *History of Indian Education*. Ram Prasad & Sons, 1963.
- Tewari, R. P. *Development and Problems of Education in N.E. India*. Akashi Book Depot, Shillong-793003.
- Web resources
<https://elementary.assam.gov.in>
<https://schools.org.in>
<https://timesofindia.indiatimes.com>

Utopian Thought of Mother Teresa: A Way of Devotion to Human Life

Anil Ch. Mili

ABSTRACT

The tendency of utopian thought was started during fourteen to eighteen century in Europe which means to sentiment of world brotherhood. The word 'Utopia' was used by Sir Thomas More for the first time as the title of his book published in 1516 and he initiated the utopian thought (Sharma & Sharma, 119). Thomas More identified some ideal traits of utopian thought viz. Economic Equality, Co-operation, Education, Peace, Psychological Wisdom and Political Philosophy. This paper is an attempt to review the analytical perspective of Mother Teresa on the ideal traits of utopian thought put forwarded by Thomas More.

Keywords: Utopian Thought, Mother Teresa, Devotion, Human Life.

Introduction

Mother Mary Teresa was born on 26th August, 1910 in Skopje the capital of North Macedonia. She was an Albanian-Indian Roman Catholic nun and missionary. She was honoured in the Catholic Church as Saint Teresa of Calcutta. After living in Skopje for eighteen years, she moved to Ireland and then to India, where she lived for rest of her life. She arrived in Darjeeling, India in 1929 and started to teach at St. Teresa's School. Mother Teresa took her first religious vows on 24th May of 1931 and solemn vows on 14th May of 1937 while she was a teacher at the Loreto convent school in Eastern Calcutta (IANS, 3 May 2019).

In 1950, Mother Teresa founded a Roman Catholic religious congregation and named as 'Missionaries of Charity' which had run by nearly 4,000 nuns and active in 123 countries (Paul II). The 'Missionaries of Charity' has been working for the people who are dying of HIV/AIDS, leprosy and tuberculosis; children primarily need of guidance and counselling as well as orphanages. So, she suggested to all the members of 'Missionaries of Charity' to be taken vows of chastity, poverty and obedience; and also profess a fourth vow- to give 'wholehearted free service to the poorest of the poor' (Muggeridge 24). Teresa received a number of honours, including the Roman Magsaysay Peace Prize (1962), the Nobel Peace Prize (1979), Padma Shri Award (1962), Jawaharlal Nehru Award for International Understanding (1969) and Bharat Ratna (1980). She was officially declared to be saint on 4th September 2016. Her death anniversary on 5th September is celebrated as feast day. Mother Teresa was named as co-patrons of the Roman Catholic Archdiocese of Calcutta along

with St. Francis Xavier on 6th September 2017.

Objective

To review the Utopian thought of Mother Teresa based on her perspectives of Economic Equality, Co-operation, Education, Peace, Psychological Wisdom and Political Philosophy.

Methodology

The present article is analytical as well as descriptive. This is primarily based on secondary data. The information and data are taken from different books, journals, articles & websites.

Mother Teresa and her thought on Economic Equality

Thomas More believed that distribution of equal property is the best way to remove the economic inequality from the society and it's resulted in the total absence of greed. According to him most important principle to achieve economic peace in life is diminish the desire. Similarly Mother Teresa fought for economic equality and poverty to sustain the human life. She has given up all her physical and material comfort in this regard. According to her there are three kinds of poverty such as-spiritual poverty, material poverty and virtue of poverty. She fought hard against spiritual and material poverty and practiced the virtue of poverty with a kind of holy perfection. In 1994, she addressed to American people including first lady Hillary Clinton at National prayer breakfast and taught about moral and spiritual poverty. In her addressed she noted that rich countries in the sense of money have been suffering from moral and spiritual poverty rather than material poverty. The people of rich country are gradually far from the trust, love and sympathy towards each other. And it's because of spiritual and moral poverty which more worse than the material poverty. According to her, the

success of a society cannot be measured in Gross Domestic Product (GDP). A people glutted with things and enjoying a surfeit of goods does not mean to be successful if we don't have the peace of heart which comes from loving and doing well to others. So, she did not just fight against poverty but also lived with poverty as a virtue. She accepted the poverty as freedom to do well to others without being afraid to lose the valuable things in life and corrupting desire to acquire things (Christie, 2nd September 2016). So, she has mentioned that the most terrible poverty is loneliness and the feeling of being unloved (www.goalcast.com).

Mother Teresa and her thought on Co-operation

Thomas More believed in mutual co-operation in his Utopian thought. According to him the members of society lived in perfect co-operation does not need to any contract, conditions and compromise. Instead of Thomas More, Mother Teresa accepted the love and brotherhood as the roots of co-operation. She said we must all strive to fight against the lack of love. And we must keep in mind that lack of love is the greater evil in life (Christie, 2nd September 2016). She strongly believed that love is the most powerful weapon which can actually conquer the world. The teaching of love to each other has tremendous impact on pleasure co-operation and the entire world must be believed that because if there is something the world requires today and in future it is love to each other. We all have one life to live and we must do what we can do to others (Shetty, 5th September 2016). Mother Teresa noted, let us always meet each other with a big smile because it is the beginning of love, beginning of life to live with pleasure, beginning of life to live for others (Scott, 24). We do not need bullets and

shells to bring peace, we need love and compassion. We can spread love everywhere we can go; let no one ever come to us without leaving happier (www.goalcast.com). If we want to love, we must learn how to forgive and it's the ultimate way of co-operation (work together and live together).

Mother Teresa and her thought on Education

In Utopian thought everyone is allowed to sufficient freedom for education. It's believed that education is the backbone of mental development. Mother Teresa continued to teach through her kindness, generosity and unfailing commitment to her students' education and sought to lead them to a life of devotion to god. Mother Teresa dedicated her entire life to serve poor people. She continued to educate her students for peace, love and self-sacrifice and dedicated herself to serve those who don't have anyone to look after them (Kathryn, 18). According to her, education means to bring closeness, trust, respect and making nearest and dearest with others. As educator teachers must precisely concern on opening the students' young mind to new horizons, inspiring to discover a world of endless possibilities because young heart are generous by nature; so motivating them is one of the most powerful tools to help their progress and thrive. She teaches her students to be faithful in small things because it enhances the strength (Catholic Diocese of Cleveland, 7th September 2016). Developing a strong hearts which rooted on beautiful virtues does not take place in overnight. We cannot expect that click on enter icon is comprehensively happening to attain strong heart. There is surely no instant recipe, no quick path, no magic touch to attain it. Teacher and parents have to be performed beautiful and exceptional duty to inspire the young students. Definitely, there

cannot be true education without the steady and tireless education of the heart (Catholic Diocese of Cleveland, 7th September 2016). She added the quote of St John Bosco on education 'Education is a matter of the heart' (Kralj, 12th September 2017).

Mother Teresa and her thought on Peace

Mother Teresa has been awarded the Nobel peace prize in 1979 for her tremendous work on human community especially for those people who don't have anyone to look after them. She dedicated her life to spread love and peace to each other. Mother Teresa believed that the fruit of silence is prayer; the fruit of prayer is faith; the fruit of faith is love; the fruit of love is service; the fruit of service is peace (Salazar, 23rd August 2010). According to her world is exist today and forever only because of love, compassion and peace. Peace begins with a smile. She suggested everyone to try at least five times in a day to make a smile someone; it open the way of peace today, for tomorrow and forever. So, according to her let us glow with the peace of God and lighting the world in the hearts of all men, all hatred and love for power. Today, if we have no peace, it is because we have forgotten that we belong to each other. We are diminishing the sweetest relations of brother, sister, mother, father and more importantly mankind and nature (Williams, 201-204).

Mother Teresa quoted 'peace and war begin at home. If we truly want peace in the world, let us begin by loving one another in our own families. If we want to spread joy, we need for every family to have joy'. She criticized the expenditure of money to installation of weapon for so-called security of nations and quoted "today, nations put too much effort and money into

defending their borders. They do not concern about the poverty and the suffering that exist in the countries where those bordering on destitution live. If they would only defend these defenceless people with food, shelter and clothing, I think the world would be a happier place". She believed everyone has something to offer and that is love and peace. The destitute must know that we love them, that they are wanted. They themselves have nothing to give but love. This is the ultimate gift in life. We must be concerned with how to get this gift of love and peace. We can bring it to the world through our work (<https://www.scu.edu/mcae/architects-of-peace/Teresa/essay.html>). She quoted "I am not sure exactly what heaven will be like, but I know that when we die and it comes time for God to judge us, he will not ask, how many good things have you done in your life?; rather he will ask, how much love did you put into what you did? At the end of life we will not be judged by how many diplomas we have received how much money we have made, how many great things we have done. We will be judged by 'I was hungry, and you gave me something to eat, I was naked and you clothed me. I was homeless, and you took me in'. It's not how much we give but how much love we put into giving" (https://www.goodreads.com/author/quotes/838305.Mother_Teresa).

Mother Teresa and her thought on Psychological Wisdom

James Harrington started his Utopian thought based on Psychology of human being. According to him the people having psychological wisdom and ability must be given as leader along with higher status in society. He criticised the traditional practice that economically rich people are considered to be a leader and wiser. So he suggested that the administrator must have

psychological wisdom and ability and must be elected by intellectual delegates.

It was big interest of social scientists and researchers to study the psychological perspectives of Mother Teresa. A study has conducted by Zagano & Gillespie (52-75) to find out whether Mother Teresa had faced clinical depression. They used the 'The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder (DSM-IV-TR; 4th Edition) to determine the clinical depression of Mother Teresa. So, they identified some psychological symptoms that need to be diagnosis viz. constant depression mood, lack of pleasure/enjoyment in most activities, abnormal weight loss, sleeplessness or over sleeping, daily fatigue, daily feelings of worthlessness or excessive inappropriate guilt and diminish ability to think or concentrate or indecisiveness. It has been seen only two symptoms with Mother Teresa such as-daily feelings of worthlessness or excessive inappropriate guilt and diminishes ability to think or concentrate or indecisiveness instead of all the identified psychological behaviour. Both the symptoms attached to her relationship with God in prayer. In this regard she quoted "I call, I cling, I want-and there is no One to answer-no One on Whom I can cling-no, No One-Alone. The darkness is so dark-and I am alone-Unwanted forsaken-The loneliness-of the heart that wants love is unbearable-Where is my faith?-even deep down right in there is nothing, but emptiness & darkness-My God-how painful is this unknown pain. It pains without ceasing-I have no faith...." (Teresa 2 & 198). Mother Teresa's statements regarding human life suggested that she experienced 'spiritual struggles' (Zagano & Gillespie, 59). Pargament et al. (713-730) defined 'spiritual struggles' as "marked by expression of pain, anger, fear, doubt

and confusion- all sign of a spiritual system under strain and influx. In short, it also is defined as efforts to conserve or transform a spirituality that has been threatened". They also described three types of 'spiritual struggles' viz. Interpersonal, Intrapersonal and Divine. Interpersonal struggles are characterized by conflicts with someone's friends, family and congregations. Despite of the difficulties surrounding the establishment of her religious congregation but it has not been seen such conflict on Mother Teresa. Intrapersonal 'spiritual struggles' are those filled with doubt and uncertainty about spiritual matters where in one questions the ultimate value of his or her religious traditions. The Intrapersonal 'spiritual struggles' also does not seem to fit Mother Teresa completely, since there are no indications found that she is questioning her Christian beliefs or Catholic tradition. The third one is divine 'spiritual struggles' and these are characterized by tension between the individual and the divine. Psychological literature of Mother Teresa indicates that divine 'spiritual struggles' are often occurs in her respond to pain and suffering. Certainly Mother Teresa witnessed the enormous suffering that drew her out of the comfortable confines of her Loreto convent and school (Pargament et al. 713-730). However, it is possible that her divine spiritual struggles may have been influenced in earlier event in her life but after vowed she was never on the verge of emotional collapse (Pargament et al. 713-730). So, she quoted "The place of God in my soul is blank, I just long & long for God...He does not want me....." (Teresa 2 & 198).

Mother Teresa and her thought on Political Philosophy

It is clear that the political philosophy was not daily concern of Mother Teresa. She was never tried to understand

mechanism of political theology. Instead, she was mostly interested on social theology but Teresa often provides keys for understanding and interpreting the social and political realities through her means of life and living. She was never offering a theoretical basis (knowledge) that gears the understanding of political life and religious aspects which can be used in politics. But she always presented and highlighted the necessary principles of equal rights, opportunities and provisions. Further she emphasized on production, money and business that relevance to offering as an act of fulfilment of the human being (Marius, & Morariu, 4th August 2020). Mother Teresa had a vision to up gradation of slum life. So she added that if politicians deeply concerned to up gradation of slum life by strictly think about the citizens and their priorities it would be definitely represent a great step forward. Indirectly, Mother Teresa has suggested it by her service in entire life. Furthermore, the political philosophy of Mother Teresa can be analysed by three perspective viz., i. Culture of gratitude ii. Real love for the poor and iii. Commitment to peace (Marius & Morariu, 4th August, 2020). Mother Teresa believed that the potential strategy to build a relation is promotes the culture of gratitude. And if the competent political groups practice the culture of gratitude it would constitute a real solution of economic and social inequalities. Other hand, Mother Teresa mentioned real love for poor. According to her real love means spreading joy and happiness all around the world. She tried her best to accomplish real love and avoid such a situation which can interrupted joy and happiness. She mentioned 'we don't want to get involved in politics. The only thing we want is to do our work for Christ the real lover'. Mother Teresa didn't agree with

assist to poor and needy people as an exclusive responsibility of the state government only rather she argued that it is the responsibility of each and every one of us. In her political philosophy of the commitment to peace refers the understanding of a political co-operation. According to her commitment to peace is related to human soul and it is more important to make people understand the act of offering which makes someone feel a real human being. Other hand she mentioned that poverty is the key factor to interrupted peace. So she worked to diminish the poverty and asked to political community to work with potential model for political reinforcement. Diminish the poverty is not only a moral principle, but it can and should be used in the economic perspective as well as a political function, where it can change mental attitudes and even constitute the basis for a new system built on mutual help and reciprocity (Marius & Morariu, 4th August, 2020).

Conclusion

The brief analysis of utopian thought of Mother Teresa shows that all her perspectives have a remarkable contribution to human community. She has worked in her entire life for peace, love, compassion, gratitude and diminishing the poverty. Her understanding of economic equality, co-operation, education, peace, human behaviour and political ideology are more important to succeed in solving crises of poverty, social problems and regain the political credibility for the citizens. Therefore, her ideas are certainly examples of a deep understanding of work together, live together and joy forever. Here, author would like conclude by the words that Mother Teresa spoke while receiving the Nobel Peace Prize in 1979. And these words are the diamond pieces to represent her

Utopian thought- "And so today, let us here make a strong resolution: We are going to save every little child, every unborn child, give them a chance to be born. ... Let us all pray that we have the courage to stand by the unborn child, and give the child an opportunity to love and to be loved, and I think with God's grace we will be able to bring peace in the world" (Anderson, 9th January 2016).

References

- Anderson, Knight. C. "Mother Teresa and the transformation of politics". *Columbia* (Online Edition), 9 January 2016, https://www.kofc.org/en/columbia/supreme_knight/fromthesk_20160901.html
- Catholic Diocese of Cleveland."Do Small Things with Great Love". *Global Catholic News*, 7 September 2016,<https://www.dioceseofcleveland.org/news/2016/09/07/mother-teresa-do-small-things-with-great-love>
- Christie, Graxie. P. Opinion: Mother Teresa fought poverty as an evil-and lived it as a virtue. *The Washington post*, democracy dies in darkness, 2 September 2016, <https://www.washingtonpost.com/news/acts-of-faith/wp/2016/09/02/mother-teresa-fought-poverty-as-an-evil-and-lived-it-as-a-virtue/>
- Cooper, Kenneth J. "Mother Teresa Laid to Rest after Multi-Faith Tribute". *The Washington Post*, 14 September 1997,<https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1997/09/14/mother-teresa-laid-to-rest-after-multi-faith-tribute/62e53091-16a3-46ab-929d-c0a8470d38b4/>
- IANs. "From Sister to Mother to Saint: The journey of Mother Teresa". *The New Indian Express*, 3 May 2019, <https://www.freepressjournal.in/cmcm/from-sister-to-mother-to-saint-the-journey-of-mother-teresa>
- Kralj, Br. Gustavo. *Mother Teresa on Education, Guiding Light Academy*. 12 September 2017, <https://guidinglight>

- academy.com/mother-teresa-education/
- Marius, I & Morariu. "Aspects of political theology in the spiritual autobiography of Mother Teresa of Calcutta". *HTS Theological Studies*, vol. 76, no.1, 2020. http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S025994222020000100051#corresp
- Muggeridge, Malcon. *Something Beautiful for God: The classic Account of Mother Teresa's Journey into Compassion*. Harper One, 2003 (Reprint Edition) p. 24, ISBN-978-0060660437.
- Pargament et al. "Religious coping methods as predictors of psychological, physical and spiritual outcomes among medically ill elderly patients: A two-year longitudinal study." *Journal of Health Psychology*, vol. 96, 2004, pp. 713-730.
- Paul II, John. "Mother Teresa of Calcutta (1910-1997)". Vatican News Service, 2002, https://www.vatican.va/news_services/liturgy/saints/ns_lit_doc_20031019_madreteresa_en.html.
- Salazar, Leona. "Lights Out for Mother Teresa". Bernardgoldberg.com. 23 August 2010, <https://bernardgoldberg.com/lights-out-for-mother-teresa/>
- Scott, David. *A Revolution of Love: The Meaning of Mother Teresa*. Chicago: Loyola Press, 2005. ISBN 0-8294-2031-2.
- Sharma, R. N. & Sharma, R. K. *History of Social thought*. Media Promoters and Publishers Pvt. Ltd, 2012. ISBN: 81-85099-20-0
- Shetty, Dr. Devi. "How Mother Teresa touched my heart". DNA, 5 September, 2016.
- Spink, Kathryn. *Mother Teresa: A Complete Authorized Biography*. New York. Harper Collins, 1997. pp. 18, 21-22. ISBN 0-06-250825-3.
- Teresa, Mother. *Mother Teresa: Come Be My Light: The Private Writings of the Saint of Calcutta*, *Image*, 2009, pp. 2 &198. ISBN-10: 0307589234. PP. 416
- Williams, Paul. *Critical live: Mother Teresa*. Alpha Books, 2002. pp. 199-204. ISBN 0-02-864278-3

Question of Identity among the Tai Ahoms in Assam: An Understanding of their Socio- Political and Economic Consciousness in present day context

Dr. Montu Chetia

ABSTRACT

Growing consciousness among the different ethnic groups about their distinct identity has become an important phenomenon in today's Indian society. This has also been a determining factor in present Indian politics. The Tai Ahoms, one of the major ethnic community of Assam and the founder of greater Assam and Assamese society, who ruled for a long period of six hundred years from 1228 onwards, was not lagging behind in this matter. It is found that the glorious day of Ahom rule came to an end in 1826 with the Treaty of

Assistant Professor, Department of History, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

Yandaboo and Assam became the part of the British colonial regime. During the British rule the Ahoms had lost their earlier socio-political and economic positions and became less significant in the region. Having seen this situation, the elite section of the Tai Ahoms came forward to improve their position and for that purpose they tried to become organized. Gradually, they also emphasized to become conscious about their cultural, linguistic and religious identity. This paper is an attempt to highlight the growth and development of identity consciousness among the Tai Ahoms in Assam and the role of Tai Ahom organizations in protecting the interest of their community in a systematic way. The attempted paper is both analytical and descriptive in nature. This study has been undertaken following historical method of investigation. The secondary sources i.e. books, journals, periodicals, research articles, newspaper, website etc. has been used in this study.

Keywords: Identity Question, Ahoms, Socio-Political and Economic Consciousness, Organizational Approach

Introduction

The state Assam, known as 'Pragjyotisha' in most ancient times or 'Kamarupa' in early medieval times was named as 'Asom' or 'Assam' after the establishment of the Tai Ahoms rule in 13th century A.D. due to their valuable contribution to the land and people of this region.¹ The Tai Ahoms are an offshoot of Thai or Sham branch of South East Asia belonging to the great Mongoloid race. Under the leadership of Sukapha, a prince of Mau-Lung, they crossed the Patkai hills and established a kingdom in upper Brahmaputta Valley around 1228 AD. In that course of time the entire region of present

Assam was divided into some small provinces ruled by different indigenous people like Morans, Borahies, Kacharis, Chutias etc. By applying some skillful diplomatic steps, Sukapha was able to bringing all these provinces into a single administrative unit and thus enabled to establish a powerful kingdom named 'Mun-Dun-Sun-Kham' which means the state of golden crops. Thus, coming under the direct influence and control of Sukapha, the people of this land began to call the Tai people as Ahom, which means no one equal to them and the kingdom was called as the Ahom Kingdom. The Ahom Kingdom in Assam was lasted for a long period of six hundred years from 1228 to 1826 A.D. In 1826 the glorious day of the Ahoms came to an end with the Treaty of Yandaboo and Assam became a part of the British Colonial regime. During the British rule the Tai Ahoms gradually began to lose their power, position and prestige and became backward socially, economically and politically as compared to their earlier days. Since then different steps have been taken by different Tai Ahom organizations to overcome the backwardness and to grow the socio-political and economic consciousness among the Tai Ahoms in Assam. Here an attempt has been made to examine the growth and development of the question of identity among the Tai Ahoms in Assam and their socio-political and economic consciousness in this regard in present day context.

Objectives

The present paper is an attempt to identify the following objectives:

- i) To explore the development of the question of identity among the Tai Ahoms in Assam and their socio-political and economic Consciousness.

ii) To examine the working of the different Tai Ahoms organizations in protecting the interest of their community.

iii) To highlight the major drawbacks of their approaches in protecting the interest of their community based upon field investigation and observation.

Methodology

The present study is both analytical and descriptive in nature. This study has been undertaken following historical method of investigation. As part of the historical method, an extensive emphasis has been given on the glorious day of the Ahoms regime. Both primary and secondary sources of information are considered to draw up a logical base of the paper. As for some primary information, a survey has been carried out with a bilingual set of questions (English and Assamese) upon some selected personalities of the community. The secondary sources of information were collected from various books, journals, publications, articles, websites etc.

Discussion

The glorious Ahom Kingdom came to an end in Assam following the signing of Yandaboo Treaty on 24th February, 1826 between the British East India Company and Burmese. Consequently, Assam was formally handed over to the British East India Company and thus, Assam became a part and parcel of the British administration in India. As a result of the Yandaboo Treaty, not only the rule of Tai Ahom collapsed but also along with it erstwhile Tai Ahom royal members and their nobilities lost their power and prestige which they enjoyed for a long period of six hundred years. Under such situations, it was quite obvious that the royal family and high official members of Tai Ahom Kingdom became utterly frustrated and disillusioned.

Having seen that situation, a section of them even decided to revive their power and prestige along with their kingdom from the British domination. For this purpose, they stated to rebellion against the British rule under the leadership of Gumdhar Konwar, a young energetic Ahom Prince in November, 1828.² But, the revolt was failed to reach the goal and Gumdhar Konwar was caught up and put under imprisonment for fourteen years.

After the failure of the first revolt created by Prince Gumdhar konwar, subsequently some other Tai Ahoms rebels also began anti British activities in order to overthrow their rule in Assam and restore the Tai Ahom Kingdom in February, 1830. Among them Pioly Phukon, Jiuran Dulia Boruah, Tipomia Boruah Paniphukon, Dhanudhor Borgohain, Rupchand Konwar etc were the prominent. But, like Gumdhar Konwar they also failed in achieving their desired goal and British government imprisoned them within a short period of time. Due to the involvement of such major anti British activities the British government gave the punishment of hanging to Pioly Phukon and Jiuram Dulia Boruah. Thus, Pioly Phukon and Jiuram Dulia Boruah happened to be the first couple of martyrs for the revival of Tai Ahom Kingdom in Assam.³

During the later part of colonial and early part of post-colonial period, the emerging Tai Ahoms elite increasingly began to think that until and unless a novel mechanism was evolved, their community would continue to decline so far their overall backwardness and question of identity were concerned. So, they deeply realized that their overall backwardness could be dispelled only if they would get themselves mobilized and organized on the consideration of their language and cultural

identity. From that perspective the Tai Ahoms elite became conscious and organized themselves as an effective measure of removing backwardness. As fallout of such kind of deep rooted perception of identity preservation, number of organizations among the Tai Ahoms came into appearance in the both pre-colonial and post-colonial period. Some of the significant organizations includes - Ahom Sobha (1893), All Assam Ahom Association (1910), All Assam Ahom Students' Federation (1944), Tai Historical and Cultural Society of Assam (1955), Assam Mohan Deodhai Bailung Sanmilian(1962), All Assam Tai Students' Association (1964), Tai Ahom Mongolia Rajya Parishad (1987), Purbanchal Tai Sahitya Sabha (1981), Tai Ahom Students' Union(1988), Tai Ahom Council (1987), Lachit Sena (2006) etc. All these Tai Ahom organizations have been struggling since their inception till today in a democratic way for redressal of their manifold grievances that led to the maintenance of their separate identity as well as overall development. The 'Ahom Sabha', the first Tai Ahom association in Assam was formed in 1893 under the leadership of Padmanath Gohain Boruah at Sibsagar. It was however, subsequently renamed as the 'All Assam Ahom Association' in 1910. Initially the Ahom Sabha leadership raised the demands for the studentship and reservation of seats for the Tai Ahom candidates while giving appointment in the government services and local civic bodies. With the passage of time, the Ahom Sabha went on extending the number as well as nature of their demands for the interest of their community. Coming under the pressure of Ahom Sabha the British Indian government recognized the Tai Ahom community as a minority community by introducing the separate electorate system for them in Indian Council Act of 1909 and

1919. But, the recognition of Tai Ahom community as a minority Community was abolished in the subsequent Act of 1935. However, after that experience, the Tai Ahoms elites realized that their multifold interests could be protected only if adequate representation of their community in the Assam Provincial Legislature is ensured.

Having seen this situation, the Ahoms leadership decided to evolve an alternative plan of formulating a secessionist demand of sovereign independent state for Assam as a modified form of their consciousness. Perhaps they realized that in the sovereign state of Assam the Tai Ahoms would be in a convenient position to revive their backwardness and hence they would be capable of restoring their lost power and prestige. For this purpose they even made an effort to bringing all the mongoloid communities under the same umbrella that culminated the formation of 'All Assam Mongoloid Tribes and Races Federation' in October, 1944.⁴ The basic objective of the organization is to strengthen the force of Tai Ahoms to work for their interest in collaboration with other mongoloid groups.

Significantly, on the eve of independence the members of the 'All Assam Ahom Association' wanted to initiate some effective measures to challenge the hegemonic position of the Assamese upper class (Varnahindu) dominated 'Congress Party of Assam'. As part of this hidden agenda they joined hand with some regional leaders and organizations like Tea Labours or workers and formed a new political party named as 'All People's Party', popularly known as the 'Sarba Dal' in May, 1948.⁵ Although the People's Party had a big potentiality to emerge as strong political force, it miserably failed to play a major role in the contemporary politics of Assam. The congress

party had been successful in creating defection inside the All People's Party especially by accommodating its front-ranking leader named Surendranath Buragohain (Secretary) in the congress party in 1949. This was happened just after one year of the formation of All People's Party which can be regarded as a great setback in the development process of the Tai Ahoms.

Another important development in the history of Tai Ahom politics was that during this period of time almost all the Tai Ahom organizations consciously or unconsciously got involve in the politics of Assam by demanding the reservation of seats of the Assam Legislative Assembly as well as Parliament for Tai Ahom candidates so that they able to ventilate their interest on the floor of the law-making body. But, in due course of time, a section of Tai Ahom community became dissatisfied with the demand and they rather went to the extent of demanding a separate Tai Ahom state compromising the undivided Sibsagar and Lakhimpur district of Assam (presently Seven districts of upper Assam viz Sibsagar, Golaghat, Jorhat, Tinsukia, Dibrugarh, Lakhimpur and Dhemaji). In order to get this demand realised three Tai Ahom organizations viz. 'All Assam Ahom Association', 'Ahom Tai Rajya Parisad' and 'Mongoloid National Front' got merge into a single whole that came to be known as 'Ahom Tai Mongoloid Rajya Parisad' in 1967.⁶ It constantly raised their demand for the formation of a separate state for the people of Tai Ahom. But they failed to convince the Centre in this regard for which this demand has now been a utopia.

However, on the eve of mid-term parliamentary election of 1971 as a part of their political strategies Ahom Tai Mongoloid Rajya Parisad (ATMRP) decided to contest the election. The ATMRP leadership also decided to rename their

outfit as the 'Ujoni Asom Rajya Parisad' (UARP) in 1971 and fielded total eleven candidates in the Assembly Election of 1972 from the different constituencies especially in the Upper Assam. Out of the eleven candidates only one, Janoki Nath Handique from Sonari constituency was elected. Similarly, in the parliamentary election of 1971, the Ujoni Asom Rajya Parisad (UARP) nominated three Tai Ahom candidates in Dibrugarh, Sibsagar and Lakhimpur but unfortunately no one of them got elected. In subsequent elections too, the Ujoni Asom Rajya Parisad (UARP) did not able to fight successfully which led them to abandon their demand of Tai Ahom state gradually and steadily.⁷ More particularly the Ujoni Asom Rajya Parisad (UARP) became weak when their front ranking leaders decided to make alliance with national party like the 'Janata Dal' and eventually merged with the Congress Party. Most importantly it was found that with the emergence of Hiteswar Saikia, a Tai Ahom leader as chief minister, a section of the UARP joined the Congress party hoping a high portfolio in the party as well as in the government. These kinds of unhealthy development ultimately lead their party or organization to be collapsed. With the collapse of the UARP, the demand of the Tai Ahom state automatically disappeared and thus an era of the Tai Ahom politics came to an end.

Generally, it is observed that language plays an important role in generating the sense of generic identity. That is why in the last decades of 20th century in Assam, different ethnic groups of the state began to mobilize the people in other to protect, cultivate as well as develop their respective language. The Tai Ahom community was also not an exception in this context. Numbers of Tai Ahom organization took initiative for revival and

cultivation of Tai language in a systematic way. The 'Ban Ok Pup Lik Mioung Tai' (Purbanchal Tai Sahitya Sabha) a literary organization of Tai Ahom (1981) was an important one in this regard. This organization subsequently became a common literary platform of all Tai people throughout the North Eastern region which makes their linguistic demand more effective with a broader organizational base.⁸ Significantly, the 'Ban Ok Pup Lik Mioung Tai' has been playing a strong role to promote the Tai language and grow consciousness among the Tai Ahom people of the region.

As the nationalist or anti-colonial struggle was nearing to the threshold of independence, the Tai Ahom community more especially their student community became conscious of the student problem as well as the problem of their society as a whole. As a result of this, they started to organize the Tai Ahom students that culminated in the formation of the 'All Assam Tai Ahom Students Federation' (AATASF) in 1944. But, unfortunately this organization became unsuccessful in generating consciousness among the Tai Ahom students. Following the legacy left by the AATASF after twenty years of its appearance, another organization came into existence in 1964 known as 'All Assam Tai Students Association' (AATSA). The AATSA was not only concerned with the problems of their student community but also for the greater interest of the Tai Ahom Community as a whole.⁹ Unfortunately, they began to lose credibility and popularity due to lack of popular base and efficient leadership which eventually led to collapse. Another student organization the 'All Tai Ahom Students Union' (ATASU) came into existence on 14th July, 1988 at Charaideo. The basic objectives of the ATASU are to fulfill the academic problem of Tai Ahom students

along with other problems of the community such as socio-political, economic, cultural etc. In 24th February, 2006 a new worked force popularly known as 'Veer Lachit Sena' was also founded under the purview of ATASU inspired by the ideology of Chaulung Sukapha to fight against the evils that have crept into the Assamese society.¹⁰ A nine member Central Committee of Veer Lachit Sena took their oath at the burial ground of legendary Ahom general Lachit Borphukan at Holungapara on the outskirts of Jorhat town. From their inception both the organizations are working together for the enrichment of their community in particular and solving different issues of the state in general.

Major Drawbacks

From the field survey it is found that there are some major drawbacks through which different organizational approaches made by the Tai Ahoms could not achieve its goals. One basic problem in this context is the existence of intra-conflict within the leaders or community members regarding various issues. Moreover, other problems include both the state and central government's unwillingness to fulfill the desired demands, growing political differences among the community members, opposition of some specific demands of the Ahoms by the other communities of state etc.¹¹ In addition to this inactive people centric-relationship of the leaders, use of the leadership as a platform of power acquisition, politicalization of the ethnicity , absence of proper short term and long term strategies for their interest etc can also be considered as major drawbacks in their approaches. It is also mentionable that sometimes it seems the Tai Ahoms leaders give more attention for their personal gain rather than the greater interest of the community. Similarly, no

special initiative has been undertaken to preserve their culture, tradition, rituals, customs, etc among the young generation of the community. Thus, it is observed that some realistic approaches are highly needed to short out all the obstacles for truly achieving their demands or goals.

Conclusion

In conclusion, it is observed that the elite section and the students of the Tai Ahoms come forward to remove their socio-political and economic backwardness by growing consciousness among the community and for that purpose they organize themselves in different ways. Now-a-days, they also become more conscious about their cultural, linguistic and religious identity as well as dignity. Recently, the Tai Ahom organizations have raised various demands in front of the both state and central governments for the development of their community along with the demand of inclusion of Tai Ahom community into the Six Schedule of the Indian constitution. Significantly, due to the growing importance as well as pressure given by the different Tai Ahom organizations, the governments have taken some steps to fulfil their demands. In this way the Tai Ahom community is able to create consciousness about their distinct identity among themselves and also has played a major role in the politics of Assam by forming different organizations for their interest. Now, the question is that due to some drawbacks, how long all these attempts will be able to protect the identity and dignity of the Tai Ahom Community in the coming days? In that situation the ground reality which should be remembered by each and every member of the community is that the leaders or organisations of the Tai Ahoms will have to work in a more organized and holistic way to reach their desired goal in near future. Moreover, a

greater cultural revolution of their own should be initiated by them among the community so that they will be able to get the required strength as well as confidence of their journey.

Notes:

1. Saikia, Nagen., *Asomiya Manuhar Itihash*, Guwahati, 2016, pp.23-25
2. Hussain, T. A., *Sankhripta Asomar Itihash*, Dibrugarh, 2016, pp.471-474
3. *ibid.* pp.475-478
4. Sarmah, Debabrata., *Asomiya Jati Gathan Prokriya aru Jatiya Janagusthigata Anusthan Samuh*, 5th edition, Jorhat, 2013. P.456
5. *ibid.*
6. Deka, Kanak Sen., *Ulfar Swadhin Asom*, Guwahati, 1994. Pp.84-85
7. Borgohain, Mohi., *Sathi Dokhakot Uthapit Ujoni Asom Rajya Parishador Nyaijyota Bisari*, an article in 'Khwam Raap' (ed) Borgohain, Chakrabarti. , a souvenir of Borgohain Bangshawali, Dhemaji, 2014, pp.189-191
8. Personal interview with Mr Umesh Chetia, a renowned litterateur of Dhemaji District of Assam.
9. Phukon, Monuj., *Student Politics in Assam*, New Delhi, 2005. pp.162-165
10. <https://www.telegraphindia.com/north-east/lachit-sena/cid/821581> ... Accessed on 28/05/2022
11. Gogoi, Puspa., *Bibhranta Ahom: Ki Koriboloi Goise aru Koribo Lagibo Ki*, an article in 'Khwam Raap' (ed) Borgohain, Chakrabarti. , a souvenir of Borgohain Bangshawali, Dhemaji, 2014, pp.135-145

References

- Bora, Moyur., *Asomiya Swabhimano Ruprekha*, Guwahati, 2018
- Borgohain, Chakrabarti.(ed), *Khwam Raap*, a souvenir of Borgohain Bangshawali, Dhemaji, 2014
- Deka, Kanak Sen., *Ulfar Swadhin Asom*, Guwahati, 1994
- Gait, Edward., *A History of Assam*, 2nd Edition, Lawyer's Book Stall, Guwahati, 1926
- Goswami, Priyam., *The History of Assam : From Yandaboo to Partition-1826-1947*, Orient Blackswan, New Delhi, 2012
- Pakem, B., *Nationality, Ethnicity and Cultural Identity in North East India*, New Delhi, 1990
- Phukon, Girin., *Ethnicisation of Politics in North East India*, New Delhi, 2003
-, (ed) *Working of Parliamentary Democracy and Electoral Politics in North East India*, Dibrugarh University, 1998
- Phukon, Monuj., *Students' Politics in Assam*, Anshas Publishing House, 2005
- Saikia, Nagen., *Asomiya Manuhar Itihash*, 2nd edition, Guwahati, 2016
- Sharma, Debabrata., *Asomiya Jati Gathon Prokriya Aru Jatiya Janogusthigota Anusthansomuh*, Akolabya Prokashon, 5th Edition, Jorhat, 2013
- Talukdar, Mrinal & Kalita, Kishor Kumar., *Swarajuttar Asom*, Jagaron Prokashon, Guwahati, 2019

'Saktism' or 'Worship of Mother Goddess' in Ancient Assam with Special Reference to 'Malinithan'

Ms. Chitralkha Phukan

ABSTRACT

Assam, known as 'Pragjyotisha' in most ancient times or 'Kamarupa' in early medieval times is an important part of India having its various socio-cultural groups. People from different ethnic groups lived in this area since the very early days and they observed different customs and traditions following their own rites and rituals. In this way various religious groups like Saivism, Saktism, Tantricism, Buddhism (Bajrayana) etc were prevalent in the ancient Assamese society along with the Vaisnavism. The cultural traditions were established base on the different religions and customs of the people. This paper is an attempt to give a brief idea on the tradition of 'Saktism' or 'Worship of Mother Goddess' that existed in ancient Assam. Here an attempt has also been made to explore the history and

tradition of Malinithan as an important centre of worship of Mother Goddess in ancient Assam. Both primary and secondary sources of information are considered to draw up a logical base of the paper. Field works, interviews and observations are made for collecting the primary data of the work. The secondary sources of information are collected from various books, magazines, journals, articles, newspapers, websites etc.

Keywords: Religion, Saktism, Ancient Assam, Malinithan, Custom and Tradition.

Introduction

The common features of the religious practices of most of the primitive people may perhaps be termed as fertility cult and ancestor worship, which later on assumed the form of phallic worship and headhunting.¹ The evolution of the cult of fertility, headhunting and human sacrifice, Mother Goddess, Saktism and other animistic beliefs laid the foundation of Hinduism.² The megalithic remains of Ancient Assam, formerly known as 'Pragjyotisha' or 'Kamarupa' are associated with the cult of fertility and ancestor worship. This remains show that there used to be a very close relationship between the principles of ancestor worship and fertility cult. Again fertility cult is closed to the principles of phallic worship.³ Fetishism, which supplied materials for the foundation of Tantricism in ancient Assam, is a belief in crude magic, associated with objects like stones and trees. It lay at the root of religious system not only of the non-Aryans, but also of the Hindus in general.⁴ Fetishism, which lay the root of the various cults in ancient Assam, in the contribution of the non-Aryans was a popular religious group.⁵ Thus various

religious groups like Vaishnavism, Saivism, Saktism, Tantricism, Buddhism (Bajrayana) etc are prevalent in the ancient Assamese society.⁶ The Cultural traditions were established base on the above mentioned religions. Here an attempt has been made to give a brief idea on the tradition of Saktism or worship of Mother Goddess that existed in ancient Assam. This paper is also an attempt to explore the history and tradition of Malinithan as an important centre of worship of Mother Goddess in ancient Assam.

Objectives

The present paper is an attempt to identify the following objectives:

1. To explore the history of the tradition of Saktism or worship of Mother Goddess in Ancient Assam.
2. To highlight the history, culture and tradition of the Malinithan as a centre of worship of Mother Goddess in Ancient Assam.

Methodology

The work is depends on the following methodologies-

1. Field work has been undertaken to collect myth, legend in religious place.
2. Interview and personal discussion have been taken with different persons of Dhemaji and Arunachal Pradesh.
3. Observations in different times have been made on Malinithan.
4. The unpublished source materials preserved in the personal library, different institutions have been consulted.
5. The secondary sources of information are collected from various books, magazines, journals, articles, newspapers, websites etc.

Discussion

Saktism is the cult of worshipping a female goddess as the supreme deity. The deity is variously called such as Devi, Durga, Kali, Kalika, Kamakhya, Tara, Chandi, Camunda, Shakambari etc.⁷ Wilson observes: "Assam, or at least the north east of Bengal, seems to have been in a great degree of the source from which the Tantric and Sakta corruption of the religion of the Vedas and the Puranas proceeded."⁸ Traditionally, Kamarupa has been recognised as the principal centre of the sakta cult with its chief temple at Kamakhya. According to N. N. Vasu, the secret of this honour lies in the joint worship of 'Siva' and 'Sakti' (male and female energy).⁹ It is quite probable that Siva and Sakti or joint worship of 'Linga' and 'Yoni', which are prevalent among the ancient communities, might form the basis of Saktism and Tantricism, the origin of which can be traced in Indus valley civilization, even in the Pre-Vedic period.¹⁰

Ancient Assam was a very important seat of Saktism. Traditionally Kamarupa has been recognised as the principal centre of the Sakta cult with the chief temple of Kamakhya. In the epigraphical records define the prevalence of Saktism in ancient Assam. In the 'Doobi' plates of Bhaskarvarmana and 'Nidhanpur' plates signify Skata cult is a popular cult in ancient Assam.¹¹

The influence of the Shaktism has noticed in Assam from the ancient times onwards. According to devi puran written in 7th-8th century, devi the symbol of 'shakti' had been worshiped in various places of Kamarupa in various form. In the Devi Purana, Kamarupa is named along with few others as the place where the Devi always remains in different forms and Kamakhya temple distinctly named as a place of residence of

the Goddess.¹² A clear and detailed picture of Saktism in early Assam cannot, however, be traced to authentic historical records. For this we are to depend mainly on the Puranas and Tantras produced during that time. The Kalika Purana and Yogini Tantra are two of the early Sakta treatises of Assam, which are regarded as authorities in Saktism in India.

The Goddess has a dreadful conception also. In this form, she was popularly known as Kekaikhati (eater of the raw flesh) because she was sacrificed human annually at her Sadiya, which was called Tameswari Devi (the Goddess of the copper temple).¹³ B.K. Kakati considers that she is the same Goddess as Dikkaravasini, the Kalika Puran describes whom as the presiding deity of north eastern Assam. She is also called Urgatara.¹⁴ B.K. Kakati has also written about the worshipping of the four forms of the Devi, Mother as Kamakhya, form of wife Devi Parvati, form of spinster as Tripura and the form of Kesaikhati as Tameswari.

In this way some scholars believe that 'Malini' as Malinithan another form of worship of Devi. The Malinithan temple is such a frequently visited holy pilgrimage centre of the north east. A series of archaeological excavations at Malinithan have exhumed numerous relics of great historical value and significance. There is a single image of Devi in her Katayayani form at Malinithan and local people call her 'Malini'. At present 'Malini' is the presiding deity of this religious holy shrine.

Malinithan as a Centre of Sakti Worship in Ancient Assam

Malinithan was important place of archaeological pilgrimage and tourism of North East India. Malinithan is a place of natural beauty and a centre of various cultural elements. It

was a cultural heritage of India in the north east in the remote past. Probably from early medieval period, the people of the region had made an attempt to build a cultural bridge between the hill and plain. The ruins of Malinithan come into light and record in the early twenties of 20th Century A.D.¹⁵

Malinithan is situated on a hillock of about 21 meters height at the foot hills of Likabali sub division in West Siang district of the central parts of Arunachal Pradesh bordering the state of Assam. It is only one kilometre away from the Silapathar- Along (Aalo) road. The mighty river Brahmaputra is flowing about five kilometres away from the sacred complex. The place is located on 94o41/25// north latitude and 28/38/34/ east longitude. It occupies a position from cohere the hill decent into the plains.¹⁶

Literary or any inscriptional records did not speak of the origin of Malinithan. The term 'Malini' is female name. The name 'Malini' is found in the various Hindu scriptures. The Mahabharata 'Malini' is used to donate the name of rivers of Himalayas.¹⁷ In the same way it is found the mother's name of Rakshasa king Vivisan was 'Malini'. Darpaudi , wife of the Pandavas was also known by the name of 'Malini'. Besides these, the Tantras also cite the name 'Malini' to denote the Goddess Durga.¹⁸

But due to lack of trustworthy sources no one can say definitely how and when Malinithan was established and grown to the present form of temple of Likabali. Even the extent literature such as Kalikapuran, Yogini Tantra did not mention about Malinithan. The Ahom Buranji or Chronicles and other records also maintain complete silence about Malinithan. In later time while for the first time the temple ruins of Likabali came to

the notice of local people and during that time same priests, saint or religious minded people associated various legend with those temple ruins as the other holy place of the country.¹⁹

According to the popular legend the king 'Bhismak' of Bhismaknagar had a beautiful daughter named 'Rukmin'i. Having heard the successful exploits and personality of Lord Krishna, 'Rukmini' fell in love of Krishna and wanted him as her husband. Lord Krishna was also equally interested for her beauty and love. But Rukmini's eldest brother 'Rukma' arranged his sister's marriage with 'Shisupal', who was the king of Chedi. When 'Rukmini' came to know about her marriage with Shisupal, she expressed her aversion to it and prevailed upon her father to somehow stop it. But 'Rukma' did not pay attention to the wishes of his sister and went to ahead with proposal.²⁰ Realising the futility of any persuasion, 'Rukmini' sent royal priest 'Bedanidhi' to 'Dwaraka' with a letter inviting Krishna to 'Kundilnagar'²¹ to rescue her before it was too late. Accordingly, Krishna arrived along with 'Bedanidhi' at Kundilnagaron the day which happened to be the day of Rukmini's marriage with 'Shisupal' and on reaching the venue of the marriage, Krishna carried 'Rukmini' away in his chariot to Dwaraka. This was great humiliation for 'Rukma' and being a great warrior he tried to stop him. But, Krishna easily defeated Rukma and married 'Rukmini' at Kundilnagar. After the marriage 'Rukmini' and Lord Krishna on their way back to 'Dwaraka' rested here at the present temple premise of Malinithan where Mahadeva and Parvati were in meditation. On seeking both Lord Krishna and 'Rukmini', Parvati offered beautiful garlands of flowers and they wished newly married couple. Lord Krishna was very pleased with this and he addressed her as 'Malini' (Mistress of the

garden). He also told that she would be honoured as 'Malini' and temple will be constructed in her name to be known as 'Malini' where she would be the presiding deity. That way the place came to be known as Malinithan. Then onwards the people of the region used to offer Parvati in her Dasabhuja Mahishmardini Durga form.²²

Another version of the legend is that the marriage took place at Malinithan and was attended by various Gods and Goddesses. Siva and Parvati also were present there and in front of their gracious presence Krishna and Rukmini exchanged their garlands (mala) consequently this holy place became famous as Malinithan.²³

The Kalika Purana composed is about 10th century A.D. in Assam had mention of a pithasthana or holy place to the east of Kamakhya. It is said that Lord Siva in the course of his wondering about the whole world with the corpse of Sati created imbalance in the cosmic order. Lord Vishnu wanted to stop him and with his chakra cut the body of Sati into fifty one pieces. Each of the places where these fifty one pieces of Sati's body had fallen was converted into a holy place or Saktipitha. It is believed that the head fell somewhere near at Akasi Ganga, a water channel in the hill located 7 km. upon the hill from Malinithan²⁴ where devotees come for a holy bath specially in the time Makar Sankranti. Thus Malinithan became one of the Saktipithas.

According to another popular legend a 'Malini' (garden lady) fell in the love with Lord Siva. Then Lord Siva's wife Parvati became angry and cursed her. After that 'Malini' lost her head. One headless female figure has been discovered at Malinithan. Most probably her head portion is destroyed or may

be the deity was sculptured according to the myth to resample the cursed headless 'Malini'.²⁵

Historical Perspective of the Malinithan

Malinithan is a sacred complex where assimilation of different cultural traits both indigenous and external took place. Temple architect and sculpture speak about the admixture of different architects, sculptors and masons who came from other parts of the country.²⁶ But there is no absolute archaeological evidence like inscription and of any form of written records to establish the proof who and when the monument was build and when these structure tumbled down. Even the extant literature such as the Kalika Purana, Yogini Tantra did not provide any clue about Malinithan. Besides the Ahom Buranji or Chronicles to Vaishnavite literature and other fragmentary record also maintain complete silence about Malinithan. Thus it proves that the Malinithan temple authorship is certainly pre-Ahom. There are a few scholars who believe that there existed once, a Hindu kingdom in the extreme north eastern part of Assam. But such a view does not appear to hold good in the absence of any trustworthy evidence as such. The construction of permanent nature building or stone structured was first started in Kamarupa by the Varmana Rules. The materials at hand ascribed to the Varmanas of Kamarupa go to say that their rule lasted for about three centuries starting from the 4th Century AD to the end of the 7th Century AD.²⁷

The scholars of Assam architectural history have traced at a few notable features as regards to the earliest stone works of Assam. According to them complete stone works, use of hard ended stone, use of iron dampers or straps and dowel as blinding materials, square temple plains and less ornamental decoration

were the main characters of Varmana's architecture. In the above mentioned features only two are applicable in respect of Malinithan. The first one is complete stone works and the second is used of iron dowels and damps as binding materials but this is not sufficient to arrive at the conclusion that the Malinithan was the work of Varmanas of Kamarupa.²⁸ Therefore, some scholars have tried to prove that the construction work of the Malinithan was took place during the Pala dynasty. Another group of scholars have also opined that this monuments complex was built in the reign of Chutia Kingdom. But, these opinions are not accepted by all due to insufficient evidence.

Distinctiveness of the Malinithan

The Malinithan was not a single temple, it is series of temple because in around the main temple base as many as three temples base have been exposed. Therefore, it is presumed that it may be a temple complex.²⁹ Malinithan is not only important from the archaeological point of view but it also has its impact on the social, cultural and economic aspect of the people of the region.

The traditional worship pattern or animistic form of worship is an important aspect of Malinithan, which is considered as unique feature of it. Controversy is still going on regarding the worship of God and Goddess at Malinithan. The Goddess 'Malini' was not found in any ancient religious tradition of Assam. So it is not clear that whether Goddess 'Malini' is Goddess Durga or any other form of Goddess.

It is assumed that from the ancient time the worship of Basanti Durga puja is held at Malinithan following some rituals. It is worth mentioning that the worship of Basanti Durga puja

is the oldest form of worship in the tradition of Durga Puja. The people coming from different parts of the north east India also offer their worship to different images of Gods and Goddesses like Surya, Indra, (God of heaven) Kartikeya (son of Siva) etc. which are scattered in that place. The Adi people believed that the Goddess which is seated inside the Malinithan is 'Pupani' (divine mother).³⁰ Sometimes it is also assumed that the tradition of Linga puja, Yoni puja and Kumaripuja are also followed at Malinithan. The sitting position of the female (Goddess) image has indicated of such type of believe or assumption, which is closely related with the Kumari puja. At the top of the hills where Malinithan is situated, a small temple known as Rukminithan is also built. Although no priest is there people or devotees come to that temple and offer coins for fulfilment of their wishes.³¹

Conclusion

In conclusion it can be stated that Malinithan was an important religious as well as archaeological centre of the North East India. It had played a significant role in the religious tradition of ancient Assam. Particularly, in the tradition of Saktism or worship of Mother Goddess along with the temple of Kamakhya, the Malinithan was also one of the important Saktipitha in Ancient Assam. One of the significant features of this holy shrine is that it is a series of architectural complex which provides historical source of ancient Assam as well as whole north east India. It is observed that the scholars give different opinions regarding its establishment as a religious shrine. Many legends describe that this shrine was patronised by ancient ruling dynasties of Assam. Controversy is still going on in this regard. However, the fact is that the Malinithan has been

maintaining its traditional glory as a holly shrine in this particular region in spite of the influence of recent globalization process. It has also influenced to a great extent the social, economic and cultural life of the people of this region in particular and the whole north east in general.

Notes and References

1. H.K. Barpujari, (ed) *The Comprehensive History of Assam*, vol.II, Guwahati, 1992, p. 302.
2. P.C. Choudhury, *The History of Civilization of the People of Assam to Twelfth Century A.D.*, 2nd edition Guwahati, 1966,p.388.
3. H.K. Barpujari, op.cit.,p.303.
4. P.C. Choudhury, op.cit., p.388.
5. *ibid.* p.389
6. U. Chetia, *Dhemajir Buranji*, Dhemaji, 2014, p.30
7. H.K. Borpujari, op.cit, p.317.
8. N.N. Vasu, *From the Lineage to State*, Bombay, 1984, p.62
9. K.P. Goswami, *Kamakhya Temple Past and Present*, Guwahati, 1998,p.4.
10. H.K. Barpujari, op.cit. p. 321
11. *Ibid.*, p.328.
12. *Ibid.*
13. B.K. Barua, *A Cultural History of Assam*, 2nd edition, Guwahati, 1969, p. 171.
14. B.K. Kakati, *The Mother Goddess of Kamakhya*, Guwahati, 1989, p. 35-70.
15. J.C. Dutta., *Malinithan*, Govt. Of Arunachal Prodesh, Itanagar, 1997, p-1
16. T. Tage, *A Descriptive Account of the Sculptures of Malinithan*, Director of Research, Govt. Of Arunachal Prodesh, Itanagar, 2003, p.15
17. P.C. Rai, *Mahabharatar Adi Parba* (English edition),

- p.154
18. M.M. William, *A Sanskrit English Dictionary*, Delhi, 1899, p.813
 19. J.C. Dutta, op.cit. p.4
 20. *ibid.*, p.5
 21. Information collected during the field study.
 22. Personal interview with Probin Chakraborty, the priest of Malinithan during the field study on 15th September, 2015
 23. J.C. Dutta, op.cit., p.7
 24. T. Tage, op.cit., p.16
 25. Proceedings of North East India History Association, Twentieth Session, p.174
 26. T. Tage, op.cit. p.24
 27. J.C. Dutta, op.cit., p.12
 28. *ibid.*, p.13
 29. J.C. Dutta, op.cit., p.1
 30. B. Das, "Uttar Bharatar Oinyatam Saktipitha Malinithan", in Dhemaji, a Souvenir of 70th Conference of Asom Sahitya Sabha, (Ed.) Tilen Gogoi and Bogen Gogoi, p.367.
 31. H. Borpatragohain, "Uttarpub Asomar Dharmiya Gathoni Aru Malinithanor Otijo Bisar" in Dhemaji, a Souvenir of 70th Conference of Asom Sahitya Sabha, (Ed.) Tilen Gogoi and Bogen Gogoi, p.376.

Problems and Prospects of the Children in Tea Garden Areas of Assam: A Study on Kondoli Tea Estate

Riju Laskar

ABSTRACT

Tea plantation is an intensive agro-based industry of Assam. Although production and cultivation of tea in Assam is increasing substantially over a period time, the condition of tea garden labourer including the children is not improving. They have never received proper attention in the developmental process. The children in the tea garden areas face lot of challenges in every field. In this paper, an attempt will be made to look into the issues and challenges of the children in the tea garden areas of Assam. We will also discuss some Governmental policies regarding them and will find some means and ways to develop them. Both primary and secondary sources of data have been used in the study. The study after considering

Assistant Professor, Department of Geography, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

all the issues reveals that the development of the children is utmost necessary in the tea garden areas of Assam.

Keywords: Children, Challenges, Development, Government, Tea Plantation.

Introduction

In recent times, development of the Children has become a subject of a great concern. The process of all round development of a society is incomplete without the development of the Children. In fact the progress of a nation is inevitably linked with social, political, economic and also moral development of the Children of the country. Now, the Children in the tea garden areas of Assam are facing a lot of problems in their lives. The tea garden labourers of Assam are living with numerous problems and challenges since ages. Children constitute the most crucial part of human and social life. Survival, development and growth of a child have to be looked at in a proper manner. There have to be balanced linkages between education, health and nutrition for proper development of a child. The tea garden community is deprived of their every right. Poverty, ignorance and illiteracy rank high among them. There is a lack of school and hospital facilities. The Children are dropped out from their schools. There is an unhygienic living condition in their colonies which are called as labour lines. They often suffer from malnutrition. There are also problems like Child labour, Child trafficking, Substance abuse etc. Therefore, the Children in the tea garden areas have to face many challenges in their lives. So there is a need for an all-round development of those Children and their problems should be solved. An attempt is being made to examine the all above

mentioned issues associated with the Children in the tea garden areas of Assam.

Objectives

1. To understand the problems faced by the children in the tea garden areas of Assam.
2. To examine the role of the Government.
3. To find out some means or ways to develop the Children.

Methodology

The study is based on the data and information that are collected from both primary and secondary sources. We have done field surveys which were conducted in the two tea estates in Nagaon district of Assam. Personal interviews are conducted to know their problems. Besides, various data have been collected from articles, books, newspapers, journals and other literature. A random sampling method has been used in this study.

Discussion

Children are the indispensable part of a social system. They comprise of a large part of the tea garden community. Now we are going to discuss the issues and challenges of the Children in the Tea Garden areas of Assam. The people in tea garden areas with their poor economic and social conditions are very much discriminated and dominated. The labourers are the backbone of tea industry. But they face severe problems in every field. Here, I have done a field study to realize the problems of the Children in tea garden areas.

Study Area

My study area is Kondoli tea estate located near the Kondoli hill of Nagaon district of Assam. Kondoli tea estate has four sub divisions i.e. Kondoli, Sukimbari, Tapitjuri and

Rengbeng. We will study on only two of them which are Kondoli tea estate and Sukimbhari tea estate.

Table 1 Major Health Problems Faced By the Children

SUKIMBARI TEA ESTATE	KONDOLI TEA ESTATE
Gastric = 45%	Diarrhea = 47%
Anemia = 23%	Jaundice = 21%
Malaria = 8%	Anemia = 9%
Jaundice = 9%	Malaria = 8%
Asthma = 12%	Asthma = 13%
Mental problem = 3%	Typhoid = 2%

Table 2 Educational Institutions

Tea Estates	Primary School	Upper Primary/ Higher Secondary	College	Private School/ College
Sukimbhari	1	Nil	Nil	1
Kondoli	1	Nil	Nil	Nil

Table 3: Health Centre

TEA ESTATES	HEALTH CENTRE	REMARKS
SUKIMBARI	Primary Health Centre	Partly operational
KONDOLI	Dispensary	Partly operational

Table 4: Electricity Supply

TEA ESTATES	ELECTRICITY SUPPLY %
SUKIMBARI	60%
KONDOLI	40%

The plantation workers never get a proper wage for their work and therefore their socio-economic condition is very poor. There is high level of malnutrition along with other health

complications such as Anemia, TB, Gastric, Diarrhea, Typhoid etc. among the Children. We can see this in Table 1. They are lagging behind the process of urbanization as well as electricity and water facility. There is lack of good school and hospital, which we can find in Table 2 and Table 3. There are schools but lack of teachers and at the same time there is hospital but there is a lack of doctors and other facilities. The children often become the victim of Child labour. They are very used to alcohol since their childhood. Child marriage is still prevalent in those areas. Those young girls are most likely to be anemic and suffer health problems.

Key Findings

The main issues and challenges faced by the Children in the tea garden areas of Assam are given briefly in the points given below-

1. Education: According to the Assam State Commission for protection of Child Rights (ASPCR), of the 24 tea-producing districts in the state, only six have schools that are provincialized by the state Government. The tea gardens face lack of schools and the attendance is very low. Adequate numbers of teachers are not appointed. There are insufficient classrooms and books are just not available. The most interesting challenge is that the school dropout rate is very high among them.

2. Health: In most of the tea gardens of Assam there is a lack of basic health care facilities. There is a lack of the minimal medical equipment and medicines in the hospitals and dispensaries that are located the tea garden areas. There is hardly any doctor and Child mortality rate is very high. The children face even malnutrition.

3. Sanitation: Sanitation amongst the plantation labourer is an issue of a great concern. They never have proper toilet facilities, good water supply system and clean drinking water facility in their labour lines. Their labour lines are unhygienic. They therefore face lot of health problems and face diseases like TB, Diarrhea, dysentery, Gastric, Jaundice, skin diseases etc.

4. Alcoholism: During the study we have found that most of the male workers are alcoholic. Local wine is so much available in the tea garden areas which disturbs family environment and made a bad impact on their children. Eventually the grown up children also get addicted to many intoxicating substance.

5. Child Labour: According to the Assam State Commission for protection of Child Rights (ASPCR) there are many children working in the state's tea gardens as labourers and of 3.4% of child labourers in Assam, 1.58% work in the tea gardens. Poverty is the most important cause of child labour as they earn very less and they compelled to send their children in the earning field. Besides, the people outside garden often take opportunity to keep those children for their own household purposes.

6. Illiteracy: The community is backward because 71.5% of guardians in the study areas are illiterate. They do not know what is good for their children. They are never interested to their children's education and nutrition.

7. Child Trafficking: Child trafficking is another challenge that is faced by the children of the tea garden areas of Assam. Children in the tea garden have gone missing from the tea gardens. They are vulnerable because of their socio-economic conditions.

8. Old Traditional Practices: Various age old traditional practices are equally responsible for underdevelopment of the children. In those areas child marriage is still prevalent.

Recommendations

There must be spread of education. Elementary education should be made compulsory among them. The reason behind the dropping out of school must be monitored.

1. The Plantation workers must be provided with fair wage so that they can fulfil their basic amenities and spend money for their children's education and nutrition.

2. Various Governmental welfare schemes must cover all the tea garden areas. It should be properly managed and monitored with the help of local authority.

3. Qualified teachers must be properly recruited in the schools of the tea garden areas. The barriers of education must be reduced through programs to address teacher absentee, improve school infrastructure with sanitation, midday meal etc.

4. The Anganawadi centres also have a big role to play. They must motivate the children from their very childhood to go and continue school and to leave age old bad practices.

5. Another way to ensure children's development is through improving their health. For that the Government and the management must ensure basic sanitation facilities, adequate medical facilities, various Governmental health schemes etc.

6. There must be awareness campaigns inside the tea garden areas.

7. The National Child Labour Project must work on the issue of those children in the tea garden areas. The Fund for NGO should be released adequately in order to motivate the children and guardian against child labour.

The Role of the Government

As we know the tea garden labourers are facing lot of problems in every step of their lives, the State Government as well as the Central Government in this regard has a bigger role to play. Recently, we can see that right from the beginning of the year 2018, the State Government is taking many initiatives for the development of this community. Some of them are briefly discussed below-

The Government of Assam has planned to set up 100 High Schools in the tea garden areas of the state. For educational improvement of the students of the community, the State Government has announced setting up of M.E. and High Schools in the tea garden areas and also to appoint adequate number of teachers in those schools.

1. Besides, the Chief Minister of Assam asked the education Department to transfer of Rs. 600/ each to girl students aged 12 to 20 years for procurement of sanitary napkins. It was announced in the state budget.

2. It was announced by the state Government that 500 girls from this community will be given free nursing training in the coming years.

3. The State Government also promised to provide 80 Mobile Medical Units (MMU) for better medical services in the tea garden areas. The Government assured to free medicine to the estate hospitals.

4. The Tea Tribe Welfare Department of Assam has initiated a scheme called Awareness Program where the objective is to generate awareness about the issues like children trafficking, health, family planning, legal awareness etc. in the tea garden areas of Assam.

5. The State Government initiated another scheme which provides stipend to pre- matric and post matric students belonging to this community. This scheme also provides financial assistance to the tea and ex tea garden students studying at post matriculation and post-secondary stage to enable them to complete their education.

6. The State Government declared to set up Skill development centres in all tea gardens of the state. By setting up those centres, the Government wants to improve the skilling of the youth of the community and to provide them better job opportunities.

Besides, the international organization UNICEF with the collaboration of the Assam branch of Indian Tea Association (ABITA) has been running a program since 2007 in the tea gardens to address the issues of Child labour, abuse, trafficking, exploitation and violation. Therefore, we can say that the State Government has taken many steps to give a better life to the tea garden labourers and make them developed by different ways.

Conclusion

The major thrust of this paper is to study the problems faced by the Children living in the tea garden areas of Assam and to find some ways and means to develop them. After the study we find that the Children in the tea garden areas are lagging behind the process of development. They are facing lot of problems and those problems need to be solved. In fact, a multi-pronged strategy is needed to develop the Children in the tea garden areas of Assam. The Central, State and the local government as well as the management of the tea estates must take initiatives to develop the Children of this community. The Media, Civil Society organizations, Labour union organization

and social networking sites also have their own role to play. There is a need of more systematic study and research works to understand the problems faced by the Children of the tea garden community of Assam.

References

- Sengupta, Sarthak; 2009, *The Tea labourers of north-east India: An Anthro-Historical perspective*, Mittal publication, New Delhi.
- Chakravorty, R.N; 1997, *Socio-economic development of Plantation workers in north east India*, National library publication, Kolkata.
- Choudhry, S.S, 1998, *Challenge of Tea management in Twentieth Century*, N.L. Publishers, Dibrugarh.
- Kumar Purendu, 2006, *State and society in North-East India: A study of immigrant tea plantation labourers*, Regency publication, New Delhi.
- Relevant website: Govt. of Assam official website
www.jstor.org

Agricultural Practices in Flood Affected Areas of Nagaon District of Assam with Special Reference to Kampur Revenue Circle

Mr. Debasis Saikia

ABSTRACT

Assam is a chronically flood affected state of India. The recurring floods of Assam is highly devastating for the agricultural lands, create water logging situation, soil erosion and threaten the sustainability of higher production of various crops. The Nagaon district is one of the severely flood-affected districts of Assam in which the frequency and duration of flood usually remain very high. In this paper, an attempt has been made to highlight the salient features of flood hazard and its impact on the healthy augmentation of the agricultural production in the Kampur revenue circle.

Keywords: Agricultural Practices, Flood Affected Areas, Production.

*Assistant Professor, Department of Geography, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

Introduction

Flood is natural calamity of Assam. Nagaon district is the worst affected in terms of frequency and duration of floods. The inhabitants particularly the farmers therefore have been forced to evolve certain skills to adjust their agricultural practices with the areas of peculiar flood environment. It is true that where flood occurs regularly the farmers tend to engage in careful analysis of risk which involves high choice of crops and seasonal adjustment of cultivation.

Objectives

- 1) To study about the causes and problems of flood.
- 2) To study about the cropping pattern in flood areas.
- 3) To study about the different agricultural practices of farmers in flood areas.
- 4) To study about the changing land used pattern in flood areas.

Methodology

The study is based on the data and information collected from the both primary and secondary sources. Data have been collected from flood control department of Nagaon district and circle Office of Kampur. The study also based on intensive field survey and base map interpretation of the area. I have also consulted some books and journals of regional and national for analytical study of the nature of agro practices in the area of my study.

Study Area

The study area Nagaon district of Assam is situated on 26021/ N latitude to 91041/ E longitudes. It covers an area of about 3,973 sq. k.m. The total population of Nagaon district is 28, 23768 (in 2011). The density of population is 711. The

literacy of the district is 68.08%. The district has been identified as one of the most severely flood afflicted area of Assam. Frequent flood in the area forced many of the people either to migrate from the area or to opt for cultivation in the area. Thus the area constitutes a micro geographical entity quite distinct from other parts of the state of Assam.

Findings

Agricultural Practices in Flood Affected Areas of Nagaon District

Flood is a regular phenomenon in almost all the plain districts of Assam. The Nagaon district is no exception of it. The Brahmaputra basin is the most flood-prone area in India. Among the districts of Assam, Nagaon is one of the worst flood prone areas. According to the Revenue Department of Nagaon district the major floods occurred in 1930, 1931, 1934, 1986, 2004 and 2022. The average annual flood affected area is 1, 11, 314 hectares covering 20 percent of the total geographical area of the district. The study is based on nearly 89 villages of the Nagaon district. It is noticed that in some parts of the study area the flood has been increasing while in few others it is decreasing. The River Kapili flows from South to East through Nagaon district towards the Brahmaputra. The river Barpani, Nishari, Kolong, Killing, Nonoi, Jamuna, Kapili are some of the rivers which causing flood in some areas. The river Kapili has geomorphological background in the evolution of drainage and landforms. The drainage density of the river is more or less one. The upper course of the Kapili has high drainage density and high angle of inclination. The highest flood occurred in 1986 and inundated 3511.89 hectares of agricultural land. Flood is an agent of erosion, transportation and deposition. Thus, it can

bring about changes in the physiographic character of the land. Besides crop damage, flood adversely impact on the soil due to sand aggradations over the fertile fields. Under the existing situation, there is a very little scope for physical expansion of net sown area. Nagaon district has large part of the agricultural land accounting for 15.67% is not available for cultivation. This uncultivable land is mostly covered by wet lands and stagnant water bodies. In spite of it, in the cultivable parts of the land the intensity of cropping is high than some other parts of Assam. The pattern of cropping is highly diversified. Rice, rape, mustard, jute and wheat are the major crops of the region.

The people of the region adopt their living with perpetual flood hazard. In my study it has found that the embankments for flood control have adversely affecting in the cultivation of some traditional crops as the construction of embankments on the bank of the river Kapili create water logging in the catchment area.

In the Nagaon district the extent of damages of crops by floods varies from year to year rely on intensity of flood. Normally floods occur from July to August when the monsoon starts to rain and feed the major rivers of the district. Sali rice is mostly practiced during the period of Monsoon rainfall. Sali rice is cultivated in areas which are less prone to flood and Ahu- rice is practiced in areas with higher propensity of flood damage. In the last few years in the district it is seen that farmers have adopted cultivation of Rabi-crops, vegetables, pulses, oilseeds, fruits etc. instead of practice of Sali rice to avoid crop losses due to frequent floods.

It is also worth mentioning that in order to ensure better management of fields and high yields of crops in the severely flood affected areas, the agricultural department constituted

numbers of field management committees (FMC). However to receive a good yield from the rice crop, attention is to be paid for using seeds of HYV and improves agronomic practices with provision of irrigation. The farmers of the flood affected areas have started fish culture and also involving in protection of existing fisheries, beels and swamps and low land areas through scientific management. Besides the animal husbandry are important sources of income. Horticulture, agro forestry will also provide livelihood. Thus the entire strategy for flood prone areas needs an effective agricultural management programme.

Agricultural Practices in Flood Affected Areas of Kampur Revenue Circle

Kampur revenue circle is one of the most flood affected revenue circle of Nagaon district. There are more than 123 villages in Kampur revenue circle. Uttar-Changchaki, Dewrigaon, Garukhunda, Longjap Padumani, Madhapara, Kachua, Longjap, Juripar Garubat, Tetelisara, Padumani, Barpathar are most flood affected villages. Almost each year the river Kapili, Borpani and Nishari have submerged these village and destroyed several hectares of crop lands. The flood waters of Kapili, Borpani river had breached a big portion of embankment and submerged several villages in the last couple of years.

Despite having flood in every year the rice is the dominating crop of the area. It covers a total of the 27857 hectare of land. Three varieties of rice i.e. Ahu, Sali and Bao (winter rice) Boro (summer rice) are cultivated most of the area. Wheat is another food crop which covers very small portion accounting to 0.3% of the total flood affected land. Pulses are one of the important food crops covering 2% of the total cropped area. Pulses covering areas are increasing in Kampur

revenue circle (130.08%) Sugarcane considered as one of the important cash crop. It is grown more and less in the villages of the circle (1.4%). However sugarcane is in a increasing trend in Kampur revenue circle. Jute is another each crop and mostly grown in kachua and simaluguri villages. Mustared is dominating crop in the circle. It is observed that mustered covering areas are increased at a rate of 13% during the period of 2005-17

Suggestions

- ◆ The govt. of Assam has taken lot of efforts to control flood disaster but most of it has proved to ineffective. So, floods control requires more scientific mechanism.
- ◆ Awareness on aforestation should be encouraged so that it can prompt soil-strength.
- ◆ Embankment along riverside should be constructed with proper scientific assessment.
- ◆ The high yielding crops which can survive in flood should be made available to the farmers.
- ◆ A diversified and changing cropping pattern may play an important role to cope with risk of flood disaster.

Conclusion

The study reveals that there are remarkable regional variations of the productivity mainly agricultural economy. The Nagaon district may be termed as the weaker regions in respect of agricultural productivity. The flood prone areas are needed special attention and treatment for achieving high productivity in near future. The most interesting side of the problem is that the inhabitants especially the farmers have developed a unique tradition of living with flood environment at their own which clearly distinguish the area from other parts of the state. Even

then there is enough to be done in this direction, reorientation and renovation of agricultural sector to suit the peculiar environmental set up of the district. Preparation of Master Plan to control flood and modernization of the farming practices are urgently required for improving the agrarian economy of the people of the area.

References

- Bhagabati, A.K. (1990). Spatial Analysis of small scale Agricultural in Assam: A case study of Nalbari District. PHD Dissertation, Gauhati University, Guwahati.
- Flood Hazard mapping of Nogaon and Morigaon District. Assam (1993), North Eastern Geographical Society, Journal.
- Mudiar, K.K. (1965). Agricultural performance in chronically flood affected areas of the lower pagladia Basin. M. Phil. Dissertation, Guwahati University, Guwahati.
- Sabhapanditr, P.C. (2003). Flood problem of Assam, Causes and Remedies.
- Chakraborty, A.K. (1991). Flood plan delineation using satellite data Seminar on: Food mapping using satellite data Assam Remote Sensing Application centres (ARSAC) Guwahati.
- Beyer, J.L. (1974). "Global survey of Human Response to Natural Hazards Floods" in J. White (ed) Natural Hazards, Local National and Global Oxford.
- Rango, J.L. (1974). Regional flood mapping from Space a resource 10 p-473.
- Saikia, M.M. & Hatikakoty, D. : Natural Hazards causes and effects ; Flood Lesson -6.
- Goswami, A.C. (1972). Regional Flood frequency Analysis of Brahmaputra Basin in N. E.
- Kar Marik : Brahmaputra. Its floods and Preventive measures.

Conservation of the Wetland Resources and Securing the Sustainable Livelihood of the Local People: A Case Study of Dighali Beel, Nagaon, Assam

Banashree Devi*

ABSTRACT

The wetlands are one of the important natural resources on the earth's surface. Human being is always getting benefit from it as wetlands offer a diverse range of livelihood options. Dighali is one of the important wetlands of Nagaon district situated in the middle Brahmaputra valley of Assam. It is situated in a lowland flat area. This wetland is rich in various flora and fauna. Traditionally, it fulfils the needs of local people in various way. The wetland is full of a variety of fish fauna. Fishing is done largely by the local people. Dighali beel is a source of livelihood for a large section of people in the surrounding areas. With the rapid rate of population growth, over exploitation of resources

Assistant Professor, Department of Geography, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

from the beel are done in recent decades. Moreover, siltation and human encroachment in some areas leads to disappearing of the wetland. Shrinkages of the wetland leads to change the landscape of the wetland area as well as the water quality and drainage characteristics. So, there is an urgent need of conservation of the wetland. Proper conservation management with participatory approach resulting into develop the wetland as a sustainable source of livelihood for the local people. The study highlights the present status, problems and need of conservation of the wetland for better option of livelihood.

Keywords: Dighali beel, sustainable, livelihood, human impact, encroachment.

Introduction

The natural wetlands are considered as an important resource. Human being is always getting benefit from it as wetlands offer a diverse range of livelihood options. The Brahmaputra valley of Assam is blessed with numerous waterbodies and swamps. The natural waterbodies are locally called as "Beel" while the swamps are known as "Jalah", "Doloni", "Pitoni", "Duba" or "Hohla". All these are as a whole termed as wetland. These wetlands are geomorphologically and ecologically very important features. These comprise a major component of hydrologic regime of the state. They act as storage basins during flood and thereby reducing the impacts of the flood. Wetlands are home of various aquatic flora and fauna and provide a good example of an aquatic ecosystem. Besides the socio-economic value of the wetlands are also significant. These beels are the traditionally used as the natural fisheries of Assam. Wetlands provide a diverse range of ecosystem services

supporting livelihoods of many people. Despite their values, wetlands are continuously being degraded. The natural wetlands are considered as an important resource. Human being is always getting benefit from it as wetlands offer a diverse range of livelihood options. Dighali is one of the important wetlands of the Nagaon district situated in the west direction from the township area. The wetland and its numerous aquatic resources are utilised in various ways by the local people. Land use pattern of any place is ever changing. The gradual land use change in the surrounding region of wetland has also some impact on it. Besides, the human impact on the wetland also increasing at an alarming rate. Major portion of the beel has been gradually disappearing due to the ever-increasing human encroachment. Siltation occurs in a large portion of the wetland which ultimately effects on the natural drainage flow. The bank vegetation cover is being destroyed and replaced by invasive plants. This changing leads to change the original characteristics of the wetland and thereby reducing its quality as source of rich natural resources. But, with the proper planning it has potential scope to develop as a source of sustainable livelihood options for the local people.

Objective

- ◆ To examine the importance of the wetland as a source of livelihood.
- ◆ To examine the causes of degradation of the wetland in present day.
- ◆ To make a brief analysis about the conservation and utilization of the wetland with planning to secure the livelihood options of village people.

Methodology

To prepare the research paper both primary and

secondary data are used. The primary data are collected by visiting the area and interacting with the local people. For the collection of the secondary data the help of various offices and websites are taken. For making the research easy and for a better understanding a critical review of the previous work have done in this regard. The important data and information are extracted from the survey schedule. After that, the analysis has been represented in simple statistical techniques.

Study Area

The Dighali wetland is an important wetland of Bhalukmari and Kakamari Revenue Villages of Hatichung Mauza in Nagaon district of Assam. Its location is just 18 km from the Nagaon main town in the west direction along the Nagaon-Morigaon connecting state Highway. Dighali beel is situated in the south bank flood plains of mighty Brahmaputra in Nagaon district. The physiography of the area is plain with a very gentle slope and it is an extremely a flat land with various water-logged areas. Monsoon climate prevails in this area with distinct four seasons. The temperature variation is more during the summer months while less in the winter season. The rainfall of this region is relatively high which more than 150 cm on an average in a year. The summer season enjoys much of the rainfall than the winters. Soil is basically alluvial yet peat soil is also found in a narrow tract of water-logged areas. Monsoon deciduous forest along with savannah and swamp vegetation is dominant type in this area. According to revenue data the total area of the land is 101 bigha, 4 katha and 12 locha. In the past time the beel has a connection with Sonai River which constantly supplies waterflow to it. But in recent decades, this connection is blocked either by siltation or by human encroachment. The extension of the beel

in the south direction is known as Potori beel in Raha Mauza while the beel known as Fatadol in its extreme north where it merges with a large swamp. This wetland is a source of livelihood for the villagers of the nearby areas from past years. They utilize this beel for various livelihood purposes. But in recent decades this wetland has faced some problems due to which the wetland ecosystem has degraded day by day. The degradation of the wetland has a negative impact on the livelihood of the poor village people. But with the proper conservation and utilization we can develop a sustainable livelihood source for them.

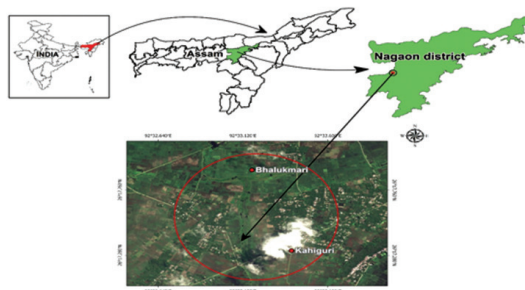

Figure 1: Location of the study area

Major Findings

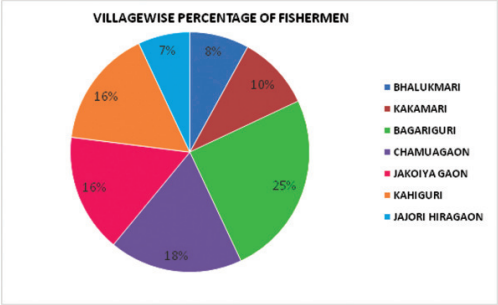
The Dighali is a freshwater ecosystem containing both organic and inorganic components. Once upon a time it is connected with Sonai River but now it has no connection with the river due to siltation. The wetland is perennial in nature but in dry season the water level is being reduced. The Dighali beel has a great impact upon the surrounding regions. But, in recent times the condition of the wetland is being degraded due to several reasons. The importance of the wetland for the local

people and causes of degradation are discussed below-

Importance of Wetland

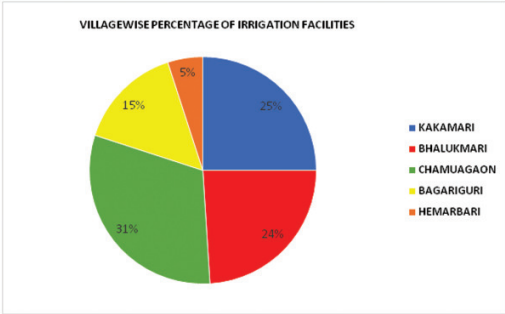
Fishing

This beel is rich in varieties of fish fauna. Traditionally, the beel is used as a fishing ground by the local people. In some occasion community fishing is done at a large scale. Many local people take fishing as their occupation and have to depend on the wetland. The proportion of the local fishermen in village wise are represented with the help of the following diagram-

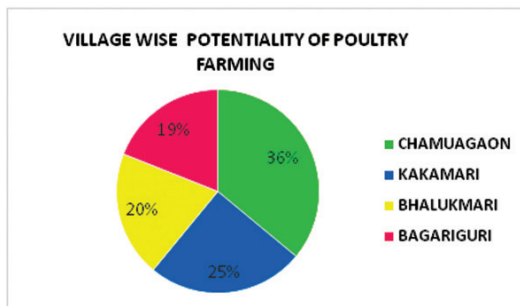
Irrigation

In some areas the wetland is used as a source of irrigation in paddy cultivation. The local people use the wetland as a source of irrigation in dry season. Village wise use of irrigation are shown with the help of following diagram-

Poultry Farming

Some part of the wetland is used for farming of poultry mainly duck. Many local people earn their livelihood by farming poultry. So, indirectly the wetland helps the people to earn their livelihood because it provides a ground for them.

Boro Paddy

The surrounding area of the wetland is filled with alluvium where mainly boro rice is done. So, the wetland also helps to grow boro paddy in nearby regions.

Others

The wetland is also rich in various grasses which is mainly used as fodder for domestic animals. Besides, it also works as a bridge of cultural integration among the local communities.

Causes of Degradation of Wetland

At present, the wetland is degraded due to various reasons. The main causes of degradation are mentioned below-

◆ **Siltation:** A large part of the wetland is deposited with alluvium. Due to siltation its connection with the Sonai River has cut off. It adversely effects on the natural run-off of the wetland area.

◆ **Human Encroachment:** With increasing population in the neighbouring villages the pressure on it also increases at

an alarming rate. Human encroachment leads to destroy the natural function of the wetland.

♦ **Road Construction:** In many places, roads, bridges, culvert etc. are being constructed across the wetland for the comfort and wellbeing of the local people. But it leaves a negative impact on the natural function of the wetland.

♦ **Invasive species:** In many portions the local vegetation is replaced by some invasive species either by naturally or culturally. It ultimately leads to disappearing of the local vegetation.

♦ **Wastes from jute cultivation:** Jute cultivation is done at a large scale in the nearby villages. Villagers use this wetland for soaking and peeling the fibres of jute from the stem. In the whole processes, wastes are produces which are later dumping into the wetland.

♦ **Domestic wastes:** In some areas people often use the wetland as a dumping ground of domestic waste. It ultimately destroys the qualities of natural ecosystem.

Prospects of Development as a Sustainable Livelihood Sources

♦ **Community Fishing Development:** With proper planning some portion of the wetland can be developed into fishing ground where fish can be harvested and caught in a community based.

♦ **Development of Poultry:** Though very few poultry farming is done here, but it not done properly. With proper planning poultry farming mainly duck can be developed based on it. If it done properly many people get livelihood option from it.

♦ **Irrigation:** Though irrigation has been done in small

scale but the reduce water flow creates a problem. Drainage blockage leads to reduce water supply. With proper steps this can be solved.

♦ **Develop As a Birds View Point:** Various types of local and migrated birds are seen here. If under eco-tourism project it is developed into a bird's view sight then it gives the double benefit. It maintains and restore ecological balance as well as it gives job opportunities to local people.

♦ **Lotus Cultivation:** Lotus flower and its various parts are used for various purposes in our society. In Fatadol area it is naturally grown in a vast quantity. If properly preserve and cultivate it, many local people could benefit from it.

Conclusion

This wetland has both ecological as well as socio economic importance to local people. In present time it has degraded due to various factors. Some necessary steps should be taken as soon as possible to revive this natural ecosystem. If it is conserved and developed properly it will surely benefit the local people. In this regard government, local people as well as NGOs should concern the matter seriously and work in an integrated manner to upgrade the condition of Dighali as soon as possible otherwise it goes beyond the limit of modification.

References

- Acharjee, S & Sarma, J.N: "A Study of Wetlands and Their Role in Geological Environment of The Bhogdoi Basin, Jorhat Assam, Using Remote Sensing And GIS"; *IJPSS* Vol 2, Issue 10, (Oct 2012), pp 310-323.
- Bhagabati, A.K; Bora, A.K; Kaur, B.K: *Geography of Assam*, New Delhi, Rajesh Publication (2001).
- Bhuyan, Manash Jyoti: "Socio-Economic Influence of Wetlands

- on The Life of The People: A Case Study of Hnahila Beel, Nagaon, Assam"; *International Research Journal of Social Sciences*, Vol 5(1), (Jan 2016), pp 42-46.
- Das, Inamani: "Degradation of Wetland Environment: A Case Study of Dora Beel Of Kamrup District Assam"; *IOSR-JHSS*, Vol 20, Issue 1, pp 23-29
- Nayak Nipen & Biswas Shyama Prasad: "Wetland Shrinkage: A Threat to The Indigenous Fish Population of Assam"; *NeBIO* 11 (1), (Jan 2015), pp 7-8.
- Sahariah Dhrubajyoti: "Community as A Hub of Conservation Option in Flood Plain Wetlands with Special Reference to Wetlands of Brahmaputra Flood Plains in Darrang District (Old) Assam"; *North Eastern Geographer*, vol 37, No 1&2, (2012-13), pp 3-19
- Saikia Banashree: "Population Growth, Changing Land use Pattern and Their Impact on Wetland Ecology: A Case Study of Samaguri Wetland of Nagaon District, Assam"; *IOSR-JHSS*, Vol 21, issue 4, (April 2016), pp 2229
- Sarmah, S.K & Saikia Monjit "Utilization of Wetland Resources by The Rural People of Nagaon District, Assam"; *Indian Journal of Traditional Knowledge*, Vol 9(1), (2010), 145-151.

Problems and Solutions in Teaching English as a Second Language to Undergraduate Students Learning English in Assam

Dr. Jyoti Rupa Deka

ABSTRACT

Today the knowledge of English has become an ultimate necessity for getting a job with lucrative salary. In Assam also, students are eager to study English to get better jobs, especially in the multinational companies or to study abroad. Therefore, in a drive to popularise the English language, the government encourages the private sectors to get involved in the endeavour of teaching the language. As a result, many language institutes and English medium schools are growing with great speed across the state. However, even after learning English from their primary level to undergraduate level many students cannot even write an error free application in English. But unfortunately, there is practically no research conducted in the undergraduate levels.

Assistant Professor, Department of English, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

In this present study, after analysing the data and questionnaires we will try to suggest some measures for improving the present scenario which we hope will be beneficial for the students and also for the teachers teaching second language in India and specifically in Assam.

Keywords: English Language Teaching, Second Language.

Introduction

For a very long time, Assam had indigenous system for imparting elementary education. For Brahmins and upper class Hindus there were Tols, for other Hindus there were Pathsalsas, Madrassas were for Muslims and Satras for the Vaisnavites (Rahman, M. 2012). But when the British came to Assam, these indigenous systems gave way to modern education system under the patronage of British company. With the expansion of British rule in India, knowledge of English became an ultimate necessity for administration as well as increasing commercial interactions.

Today even though, Assamese is the usual medium of communication and instruction, now in a drive to popularise the English language, the government encourages the private sectors to get involved in the endeavour of teaching the language. As a result, many language institutes and English medium schools are growing with great speed across the state. Many Assamese students are also eager to study English to get better jobs, especially in the multinational companies or to study abroad.

The education system in Assam can be broadly divided into school education and college or university education. Eventhough, the Government of Assam takes care of the major part of the education, there are schools and colleges which are run by individual patronage. The institutions that come under the

state government supervision follow a state centric syllabus. The private educational institutions, on the other hand, have their own syllabus and administration. Assamese is the medium of instruction in the state run schools, whereas English is preferred as the medium of instruction in the private schools and in the colleges and universities.

In Assam's Assamese medium schools earlier English language was used to be taught from class V, recently it has been introduced in standard I (Rahman, 2011:126). English is studied as a mandatory subject up to 10th class and for two years in the 10+2 stage. The time allotted for English class is same as the time allotted to other subjects which is 5-6 periods of 40-45 minute's duration per week.

In some schools Assamese or Bengali is taught as first language in their primary, upper primary and secondary level, whereas English language is taught as a second language in all these three levels. Arabic, Assamese, Hindi and Sanskrit are taught in some schools as third language in the upper primary level (Meganathan, 2011:11). Although it is very difficult to define English as a first language in Assam, some schools claim it as a first language.

The Board of Secondary Education, Assam (SEBA) is the academic authority of the secondary schools of Assam. It also conducts the 10th class final examination. The curriculum and textbooks of English followed in the secondary level are prepared by SCERT (State Council of Education Research and Training). Moreover, it organises English teaching trainings for teachers of secondary level (Rahman, 2011:127).

English Teaching Scenario in Assam

English language was first introduced in Assam by the

Christian Missionaries. Later, Ramakrishna Mission also took up the task of spreading modern education in general and the English language in particular in the region.

In order to create an administrative cadre needed to run the administration in Assam smoothly, British government established the first English school in Guwahati in 1835 and another in Sibsagar in 1840. By 1856, few other English schools were established in Guwahati and in the other districts of Assam. The first Secondary School 'Guwahati Seminari' which was later known as Cotton Collegiate was established in 1835 in Panbazaar (Rajkhowa, B. 2012:15). A number of English medium schools established and run by the missionaries are still operating for the promotion of education in Guwahati city.

Though the position of English in the city is not very different from what it is at the national level, the knowledge of English is still very poor among a large majority of students, taking the state as a whole. In most of the schools in Assam the teaching of English is in a chaotic state. Here, teaching in English is faced by many obstacles which make those involved in the process of teaching and learning English lose interest.

The problem of teaching English in Assam is different from other parts of India as English has not been able to establish its strong foothold till date. It may be because of the fact that in Assam even though there are varieties of languages but everybody is a fluent speaker of Assamese language. Assamese is used in every sphere of life by all of its population. For most of its population, knowledge of English hardly helps in learning anything other than English itself. Therefore, teaching English here is a rigorous activity. But, despite all these, a change is taking

place here as we can see the younger generation getting attracted towards English learning, and English is becoming popular not only among males but equally among females, which is clearly seen in the increasing number of female learners choosing English as a major subject at the undergraduate level.

Present Research

In Assam, even after learning English from their primary level to undergraduate level many students cannot even write an error free application in English. But unfortunately, there is practically no research conducted in the undergraduate levels. In this present study, after analysing the data and questionnaires we will try to suggest some measures for improving the present scenario which we hope will be beneficial for the students and also for the teachers learning and teaching second language in India and specifically in Assam.

Present research is conducted broadly on two groups of colleges under Gauhati University and Dibrugarh University. Data were collected from 20 teachers (10 from GU and 10 from DU), teaching English in these two universities, to know about the differences that might exist in teachers' point of views and perspectives about the teaching programmes and syllabi.

Data Collection

The data of the present study was collected through both primary and secondary data. The primary data was collected through a cross sectional research design. The use of this research design does not mean that the longitudinal method is not a useful method, but it is just that the cross-sectional method serves the immediate purposes of the study.

The secondary data for this study was collected through various sources like journal, magazine, online resources and

previous studies conducted in this area.

Findings and Observations

Even though Assam has a properly functioning education system, yet various problems have overpowered the state's education scenario. Lack of suitable resources and inefficient administration are some of the immediate problems. Among the reasons for failure to implement the education policies are the inability of the state government in raising the required financial resources, the large birth-rate, the illiterate masses and their opposition to girl's education and also the poverty of the parents (Shekhawat, 2007:15).

In our study we have found certain problems pertaining to socio-economic condition, teaching methods, infrastructure etc. Some of the problems which have negative impacts on the teaching of English in Assam are discussed below-

1. Exposure to English language: English is a foreign language in Assam. Unlike ESL students who are in better environments where they may communicate in English students in an EFL situation like Assam are deprived of such an opportunity. Their exposure to English is limited to the four walls of the classroom of their educational institutions. Studies have revealed that, even in the classroom students cannot well comprehend a lesson, if explained only in English (Basumatary, 2009; Rajkhowa, 2012). Therefore the teachers are forced to use Assamese or any other regional language to make the teaching-learning process of English convenient (Rahman, 2011).

2. Scarcity of Good English Teachers: In Assam even at the graduate level a large number of students have to be taught basic concepts about English language as at school level they were not given proper knowledge about the language. In

school the teacher does not bother to classify the aims and objectives of teaching English (Rahman, 2011). He teaches this subject simply because it is included in the syllabus and most of the students learn it just to get the minimum pass mark. Thus, the aim of teaching English remains purposeless. Many teachers do not have enough knowledge of the far reaching development in English (Goswamee, 2009). As a result they lack the technique of foreign language teaching.

Apart from these, there is even scarcity of English teachers. Ataur Rahman in his, 'English Language Teaching Conditions in Assam: A Case of Secondary Schools' shows that out of 11 schools under his observation, 9 schools have only one English teacher, to take classes at the secondary level and due to this in these schools when the English teacher is absent, English classes are not held. (Rahman, A. 2011:134).

3. Scarcity of Audio-Visual Aids: Now-a-days, a great deal of effort is being devoted to curriculum development and to devising new ways and means of improving the presentation of information. The role of audio-visual aids and computers as supplements to chalkboard, text book and teacher's talk is growing in importance.

But, in Assam's many rural colleges there is scarcity of even simple visual aids like flash card, charts, black-board, and pictures etc. which are the bare minimum. The availability of proper teaching materials as well as audio-visual aids can definitely make the teaching English quite effective. Audio-visual aids can be powerful tools to enrich teaching. They can also enliven and add interest to communication. But, in most of the colleges, the modern technologies like language lab etc. are not taken advantage of. Teachers simply use the conventional ways

of teaching. Even though some colleges have language lab facility there is no class for the development of spoken English etc.

4. Methods of Teaching English: In Assam's colleges, some English teachers still use grammar translation method of language teaching to teach English literature. The teachers seem to be unaware of the real principles of language teaching. In most of the colleges that the researcher has visited, teaching is considered as a one way process. It is the teacher who is always talking and the students simply play the role of silent listeners.

5. Poor classroom conditions: There are certain classroom conditions that might help a lot in creating a perfect environment for teaching and learning of language. For example, sufficient space, the number of students in a particular class, adequate light. There are also some other conditions that are considered important for successful language teaching and learning. As for example, plenty of opportunities for learners to directly participate in class, an atmosphere in which the learners feel motivated to learn. Many of Assam's colleges lack these facilities.

Assam's prestigious colleges every year attract increasing number of students. Due to which some classes have more than 50 students in a class where at least six to seven students seat against each desk-bench. This over crowding of classroom makes teaching and learning process an unproductive one since the teachers, in such situation cannot pay individual attention to all the students.

Data Analysis

In order to collect data for this study a questionnaire was

prepared for the teachers. This questionnaire was designed in such a way so that it can elicit the following information-

1. Information about teaching methods, materials and syllabus.

2. Information about the participants' perception about their students' performance.

Responses collected for this item are presented in the following table-

Items	DU	GU	Total
1. Programme pays adequate attention to LSRW	2.8	1.9	2.35
2. Programme pays adequate attention to writing skills	3.4	2.4	2.9
3. Programme encourages creative writing	2.9	2.5	2.7
4. Programme pays adequate attention to reading skills	2.7	2.4	2.55
5. Teaching methods encourage the communicative use	3.4	3.7	3.55
6. Efficient use of Audio - Visual aids is lacking	3.5	2.4	2.95
7. We encourage monolingual dictionary use	3.4	3.1	3.25
8. Students are highly motivated to develop their communication ability in English	3.3	3.9	3.6
9. Most of the learners' composition errors are developmental/intralingual ones	3.8	4	3.9
10. Girls seem to outperform boys in the overall proficiency of English	3.9	3.8	3.85
All	3.31	3.01	3.16

Table-1: Teachers' average responses to questions on learners' performance

Table1 shows the average responses of the 20 teachers, 10 each from DU and GU, on the five-point scale. There are total ten items. Out of these ten items, four items on the English major programme, one on teaching method, one on A/V aids, one on dictionary use and three on students' performance. Overall response of the teachers for all the ten items is at an average level of 3. Perhaps it is the non-committal and complacent attitude of the teachers which reflects all responses at 3.16. Since there are no responses on the two extremes of the scale i.e. point one or five, it shows that the teachers are not having any strong opinion or judgement about the programme, teaching materials, methods or any other related things. To get a clear view below we discuss each item separately-

Responses to item number one indicate that the surveyed teachers disagreed to the fact that the English major programme pays adequate attention to LSRW. The average response for this item is 2.35.

For item number two, which is on writing skills, the average score is 2.9, which is close to 3. It indicates that the teachers in both the institutions have average attitude towards the fact that the programme pays adequate attention to writing skills.

For item number three, which is on creative writing, the average response is 2.7, which is between 2 and 3 and it indicates that, just like the previous item, here also the teachers show average responses towards the fact that the programme encourages creative writing.

In item number four, which is on reading skill, the average response is 2.9. This is close to 3 and indicates that the teachers

in both the institutions have average attitude towards the fact that the programme pays adequate attention to writing skills.

Item number five is on teaching method and here the average response is 3.55. This shows that the teachers' responses fall between 3 to 4. This indicates that they agree to the fact that the teaching methods encourage the communicative use of the language.

For item number six, which is on the use of audio-visual aids, the average response is 2.95. It indicates that the teachers' responses are close to average.

Item number seven is on dictionary use and the average response for this item is 3.35, which shows that the teachers' responses are between 3 to 4, between average and agree. That implies that they encourage monolingual dictionary use.

In item no eight, the average response is 3.6, which is close to 4, that is agree. It shows that the teachers agree with the researcher that the students are highly motivated to develop their communication ability in English.

For item number nine, which is on learners' errors, the average response is 3.9. This is closer to 4. This indicates that the teachers agree to the fact that most of the learners' composition errors are intralingual errors.

In item number ten, when we say that girls seem to outperform boys in the overall proficiency of English, the participant teachers' seem to support the statement with an average of 3.85.

Recommendation

We recommend that the following steps are required to be taken at the earliest-

1. The syllabi in both the university needs to have specific

courses for developing LSRW, particularly reading and writing skills.

2. The syllabi should also include the time devoted for teaching specific materials designed to realise a predetermined objectives. It should hint at the suitable activities, and if necessary how the teacher should go through them in the classroom.

3. Students should be given an outline of the reading course from the beginning of every semester in order to know the objectives, skills and strategies that are emphasised upon.

4. The syllabi in both the universities should pay adequate attention for developing grammar knowledge instinctively and inductively rather than teaching it explicitly.

5. It should follow the framework of a need based and communicative functional oriented syllabus based on communicative model or situational model.

6. Appropriate use of audio-visual aid should be increased to reduce the possibility of any L1 interference.

7. Involvement and active participation of learners in language use and other activities should be maximised. In the classroom interaction should not be one way. There should be healthy environment for interaction between students and teachers.

Bibliography

- Alwalss, B.A.A. Teaching reading skills: EFL for speakers of Arabicin Yemen. In V. Narang (Ed.) Contemporary Themes and Issues in Language Pedagogy, (pp-54-84), New Delhi: Books Plus, 2006.
- Bailey, K.M. Practical English Language Teaching: Speaking. New York: McGraw-Hill, 2005.

- Basumatary, A. An Evaluative Study on the Problems Faced by the Students of Bodo Medium Secondary Schools in Learning English. Unpublished M.Ed Dissertation, Guwahati: Gauhati University, 2009.
- Dua, H.R. Hegemony of English. Mysor: Yashoda Publications, 1994.
- Ellis, R. The Study of Second Language Acquisition. London: Oxford University Press, 1994.
- Goodman, K. "Reading: A psychological guessing game." *Journal of the Reading Specialist*, 6, 35-126, 1967.
- Goswamee, S.A Study on the Teaching Learning Practices of the English Language in the Assamese Medium Secondary Schools of Greater Guwahati. Unpublished M.Ed. Dissertation, Gauhati University, 2009.
- Meganathan, R. "Language policy in education and the role of English in India: From library language to language of empowerment." In H. Coleman (ed.), *Dreams and Realities: Developing countries and the English Language*, pp. 2-10, 2011.
- Rahman, A. "English language teaching conditions in Assam: A case of secondary schools. " *Language in India*, 11, 126-137, 2011.
- Rahman, M.M. "Educational policies in Assam." *International Journal of Social Sciences and Education*, 2(1), 235-246, 2012.
- Rajkhowa. B. A Study on the Methods of Teaching English for Developing Teaching Competence of the Secondary School Teachers of Assam. Unpublished PhD Thesis, Gauhati University, 2012.
- Sareen, S. K. *English Reading Texts: A Socio-cultural Study*. New Delhi, Intellectual Publishing House, 1992.
- Shekhawat, V.S. *Assam-From Accord to Ulfat*. New Dehi: Anamika Publishers, 2007.
- Sood, S.C. *New Directions in English Language and Literature*

Teaching in India. Delhi, Ajanta Publications, 1988.

Sultana, P. "A Survey on the Annual Progress Report of English during 2008-2010 in the Degree colleges of Nagaon town, Assam." In *Language in India*, 12, 377-384, 2012.

Nationalism in Assamese Lyrical Poetry (1889-1940)

Dr. Sankar Patowary

ABSTRACT

Literature is the mirror of society. It gives a total expression and reflection of the society in which it is produced. Lyrics are the important ingredient of a society. All most all the literature of the world began with lyrics. These are the spontaneous outburst of feelings of both literate and illiterate poets. The themes of lyrics are simple and personal. They can be set to tunes and can be sung with the accompaniment of simple stringed instruments. They come in rhyme and rhythm. The lyrics poetry is sung to express pain and pleasure, anger and grief, hopefulness and depression of the poets. Hence, we have the love lyrics, personal lyrics, chivalric and religious lyrics and so on. Nationalism is a kind of spiritual phenomenon attached to the sentiment of people. Apart from many other feelings and expression Assamese lyrical poetry give outlet of nationalistic

feelings of the poets too. This paper aims at analyzing how note of nationalism can be traced out in those lyrical poetry available during the period 1889-1940.

Keywords: Lyrical poetry, nationalism, Assamese.

Introduction

The history of Indian lyrics goes back to the Vedic age. Since the time of the Rig Vedic hymns, Indians, being inspired by varied feelings, have been writing lyrics on various occasions. And, in fact, lyrics are abundantly found in all provincial language within Indian Territory. Assamese being a constitutionally recognized language of India assumes a full-fledged status of its own. The history of Assamese lyrical poetry can be traced back to hoary past when lyrics were handed over from generation to generation. Assamese is still rich in such oral as well as written lyrics.

The Immediate Cause for Emergence of Assamese Nationalism

The crisis faced by Assamese language and literature during the pre and post-independence days threatened the young freedom fighters. They were encouraged by the feelings of nationalism and devoted for the cause of their motherland and mother tongue. Though, nationalism was the main note of that series of literature, yet Assamese literature of that period, was pregnant with the feelings of love, devotion, humanity, universality and so on.

Nationalism in the Age of Romantic Period of Assamese Literature

The spirit of nationalism, particularly in the romantic age of Assamese literature became one of the most striking

characteristics. The trend of Romanticism, which was originated in western literature, invaded Assamese literature in the 19th century. It brought a kind of Renaissance or Rebirth to Assamese literature. Among a set, love for the past is also one of the salient features of Romanticism. In 19th century most of the poets and writers became nostalgic to see into their past and became proud of its richness and glorious events. Consequently the poets and writers of this age became worshipers of their motherland, its cultural heritage making this love for past one of the vigorous elements of nationalism. It spread into a huge bulk of literature of this age.

A Few Luminaries of the Age

Now, the provocation of the spirit of nationalism, in the heart of the poet, writers in 19th century was inevitable impact of the wave of country-wide nationalism. We find numerous lyricists in this age of romanticism in Assamese literature too, who professed nationalism through their lyrics. Here, it would be not possible to bring to throw light on all of them within this stipulated framework of time. Hence, a few are recited briefly as follows:-

Satynath Bora's Gitanjali paved out way for modern Assamese lyrics. Lakhminath Barua's contributions of Sangeet Sadhana and Sangeet Kus to the field of Assamese lyrical poetry has been assessed as a milestone till date.

Kamalakanta Bhattacharjy (1853-1936) was the product of the aforesaid age who professed an ardent heart filled up with the reminiscence of the past of Assam. He is not happy at all; to see the swallow mindedness of the people of Assam of his time as they were not aware of their glory of the past. His

utterance echoed in his poem Jatiya Gaurav thus-

I asabhya des manusyatra les
 Nai ekebare bharata maje
 Ulangga desir kam ki dhobar
 Nosobhe lokak apo saje
 Thik asamiya manuh nahay
 Asam smasan nohe kone kay.

Lakshminath Bezbaruoa (1868-1938) was another quotable poet who was inspired vehemently by the wave of nationalism. His utterance like-

Ami asamiya nahaon dukhiya, kihar dukhiya ham
 Sakaachil, sakalo ache, nuguno nalaon gam.

And

A' mor aponar des
 A' mor cikuni des
 Enekan suwala enekan suphala
 Enekan maramar des.

-----shows his love for Assam, its scenic beauty, glorious past and lucid language.

Through the poem Judhakhetrat Ahom Ramani Hiteswar Barbaruah acquaints us with his spirit of nationalism and depicts heroism of Mula Gabharu who fought against the Moghuls, killed the two Moghul generals and died herself in the battle ultimately.

Ambikagiri Raichoudhary's (1885-1967) nationalism was poignant and ardent. Besides being a poet he was also a story writer and dramatist. His spirit of nationalism is spread in most of his works. His lyrics-

Zay zaba pran, an dhari an,
 Phandat sumai la

Badha jata bhangi buku dangi dangi

--- exhibits his iron will in order to free India from its
bondage under the British. The lyrics ---

Dur dvaparat sunicho pandave

Jai kari sapta dharitri

Yana rajsuy karile samapan

Samrat hai ekacchari

----is an embodiment of his love for the past glory and
heritage of India.

Mitradev Mahanta's lyrics cira cenehi mor bhasa janani is
very lucid and overloaded with note of nationalism in each of its
line. It still steals hearts of every Assamese, young and old.

Nalinibala Devi's (1896-) poems though primarily
portrayed mysticism, yet those are also laden with her love for
motherland. In the poem Janambhumi she expresses her desire
to take rebirth in the lap of her motherland

The note of nationalism was all pervasive and pervading
in most of the works of the poets of this age. In the works of
Nabin Chandra Bodoloi , Umesh Chandra Choudhary, Kritinath
Sarma, Padmadhar Chaliha, Parvati Prasad Baruah etc. such
notes are replete.

Jyotiprasad Agarwalla's nationalism has its two
dimensions. While in luitor parare ami deka larahe becomes
nostalgic about those days of Lachi Barphukan; on the other
hand, in some other lyrics like more bharatare, more sapunare-
his feelings of nationalism assumes a wider sense of Indian
nationalism.

Bishnuprasad Rabha, though, was a champion of the
downtrodden, yet he too poured heart composing lyrics like a
asamiya deka dal and nicala aire ami khati asamiya, which

exhibits his spirit of nationalism.

Thus, in the hands of these predecessors Assamese lyrical poetry flourished and found its maturity. Since then it is still being cultivated enthusiastically and uninterruptedly to our contemporary days. To make a list of all the lyricists is not possible in a limited space like this. Yet, mention may be made of Bhupen Hazarika, Keshab Mahanta, Nirmalprabha Bordoloi, Anandiram Das, Tafajjul Ali, Anil Raichoudhary, Jayanta Baruah, Hiren Bhatta, Malin Bora, Lila Gogoi, Bhabagiri Raichoudhary, Nagen Bora etc. who occupy an esteemed place in our time.

Bhupen Hazarika's *Gitawali* is a collection of his lyrics. His lyrics are on different subject but a huge number of them can be studied from perspectives of nationalism. The poet - singer became aware of glory and heritage of the land where he was born since his childhood. His first lyrics *Kusumbar putra sri sankar guruwe* truly reflect his likeness and awareness about the heritage of Assam. In a subsequent stage, being a product of the pre-independence era of India and having proximity to Jyotiprasad Agarwalla and Bishnuprasad Rabha he was inspired by the wave of Nationalism. In this juncture of time he composed his-----*Agni yugar phiringati mai /natun asam garhim*.

Bhupen Hazarika's nationalism shows two dimensions of it like his predecessors. They are his love for Assam as well as his inclination for national integration of India. In his *Ramake jamake acil mor Asami* he laments for the fate of Assam as it loses its independence in the hands of the British after the treaty of Yandaboo. Similarly, his advocacy for pan-Indian nationalism is also a striking feature of his lyrics. Nationalism provoked at different time and occasion in Bhupen Hazarika's lyrics was always free from chauvinistic temperament. In 1962, when

Chinese aggression stood as a threat to the fate of Assam his soul gave its outcry in his song *Buku ham ham kore mor ai and kata juwanar mrityu hal*. Both the songs are poignant with nationalistic feelings.

During Assam agitation Bhupen Hazarika professed his view to it through a number of his songs. He even dared to criticize the union government of India for not showing responsibility to such a problem of migration of foreigners into Assam in a series of his songs like----*juye pura tirakhir nirbacani bachar, tej dila pran dila, luit pariya deka bandhu* etc.

One of the most popular songs of Bhupen Hazarika which tells about his nationalism and internationalism is his *ami asamiya nahou dukhiya buli shantana lbhile nahab*.

Conclusion

Thus, the note of nationalism in Assamese literature, particularly in its lyrical part becomes a predominant and inspirational factor in different times of history, which is relevant in our contemporary days also.

References

- Ali, Tafazzul. *Asamiya Adhunik Geetar Sangeetkar Sakal*. Assam Sahitya Sabha, Jorhat, 2005.
- Bhuyan, Sarala. *Asamiya Geeti Sahityar Ruprekha*. Assam Sahitya Sabha, Jorhat, 2011.
- Biswas, Hemanga. *Jivansilpi Jyotiprasad*. Journal Emporium, Nalbari, 2000.
- Bordoloi, Nirmalprabha. *Swadhinatar Sangramar Asamiya Geet aru Kavita*. Sahitya Acadamy, Second Printing, New Delhi, 2010.
- Das, Tilak Chandra. *Ambikagiri aru Teor Jiban Darshan*. Guwahati, 1952.
- Devi, Laksmi. *Asam Deshar Buranji*. L.B.S. Publication,

Guwahati, 1987.

Dutta, B.N. *Asmiya Sangeetar Aitijya*. Jorhat, 1977.

Dutta, Dilip Kumar. *Bhupen Hazarika Geet aru Jiban-Rath*.
Sribhumi Publishing Co., Calcutta, 1984.

Gogoi, Jiba Kanta. *Swadhinata Sangramar Geet*. Express
Publication, Guwahati, 1999.

Gohain, Hiren. *Sainik Silpi Bishnu Rava*. Journal Emporium, 4th
edition, 2010.

Women in Assamese Literature: A Special Study of Some Select Novels of Mamoni Raisom Goswami

Dr. Nalini Bora

ABSTRACT

Assamese literature is an integral part of the literature of North-East India. Assamese literature will be incomplete without the inclusion of the literary works of Mamoni Raisom Goswami. Mamoni Raisom Goswami needs no special introduction as her name itself is her identity. Mamoni Raisom Goswami, an Assamese literateur is read and adored all over the globe for her literary excellence. She is the recipient of India's most prestigious literary honour 'Jnanpith' in 2000.

Mamoni Raisom Goswami has strong feminine sensibility and that has been well exposed in her writings especially novels. She has proved her expertise over the portrayal of woman characters. The novels of Mamoni Raisom Goswami are true documents of the predicament of women in a patriarchal society.

Assistant Professor, Department of English, Kampur College, Kampur, Nagaon, Assam

She has voiced against the injustice, regression, deprivation, humiliation etc. done to women in general and widows in particular.

This paper attempts to expose the position of women in Assamese literature with a special study of some select novels of Mamoni Raisom Goswami.

Keywords: Assamese Literature, North-East, Mamoni Raisom Goswami, Novels, Women, Sensibility.

Introduction

Assamese literature is enriched with the literary contribution of Mamoni Raisom Goswami. Her creative writings have been translated into different languages all over the world. Mamoni Raisom Goswami is a bold voice of Assamese literature as well as world literature.

Mamoni Raisom Goswami was born on the 14th of November 1942 and died on the 29th of November 2011 at Guwahati. She was born at Amranga Sattrā of North Guwahati, Assam to an educationist father namely Uma Kanta Goswami and an orthodox mother Ambika Goswami. To mention, Uma Kanta Goswami had served as the Director of Higher Education of undivided Assam of that period. Mamoni Raisom Goswami's good name was Indira Goswami but she was popularly known as Mamoni Raisom Goswami; her pen name. She had used her middle name Raisom after her marriage with Madhavan Raisom Ayenger in 1965.

Mamoni Raisom Goswami has started writing from her childhood and 'Chinaki Marom' a collection of short stories published in 1962 is her first publication as a writer. Some of her literary contributions are - Chenabor Shrot (The Current of Chenab) 1972, Nilkanthi Braja (The Blue-Necked God) 1976,

Ahiron 1980, Mamore Dhara Tarowal(The Rusted Sword)1980, Datal Hatir Uye Khowa Howdah (The Moth Eaten Howdah of a Tusker)1988, Tej Aru Dhulire Dhusarita Pristha (Pages Stained with Blood) 1992, Chinnamastar Manuhto (The Man from Chinnamasta) 2001, Thengphakhri Tahsildarar Tamor Tarowal (The Bronze Sword of Thengphakhri Tehsildar) 2005 etc. Adha Lekha Dastabej (An Unfinished Autobiography), 1988 is her autobiographical novel.

Mamoni Raisom Goswami has expressed her serious concern for women through her writings. She has portrayed the pitiful condition of the womenfolk in a patriarchal society. She has always tried to expose and analyse the injustice, torture, deprivation, regression, exploitation etc. done to women especially in her novels. Mamoni Raisom Goswami's novels are usually women-centric.

This research paper is an honest attempt to show the position of women in Assamese literature with a special study of some select novels of Mamoni Raisom Goswami.

Review of literature

The present study is a special study of some select novels of Mamoni Raisom Goswami with a view to establish the position of women in Assamese literature. Mamoni Raisom Goswami is a very distinguished woman novelist of Assam with a world-wide popularity.

The aim of this literature review is to find and analyse other literary works already done on the novelist Mamoni Raisom Goswami and her works. There are voluminous works done on Mamoni Raisom Goswami and her literary works from different perspectives. To illustrate Prof. Hiren Gohain writes an article on 'Some Remarks on the major Fictions of Indira

Goswami (Mamoni Raisom Goswami)', Govinda Prasad Sarma writes an article on 'The Moth Eaten Howdah of a Tusker', Malashri Lal writes an article on 'Indira Goswami and Women's Empowerment' etc.

This paper is an attempt to make a special study of some select novels of Mamoni Raisom Goswami to expose the position of women in Assamese literature.

Statement of the Research Problem

Mamoni Raisom Goswami is an eminent Assamese author of immense popularity. She has brought fame to Assamese literature by raising it to a higher level with her literary contribution and accolades. Her novels are always concerned with women. She has exposed the pathetic condition of women in a male dominated society. Therefore it is reasonable to study her novels to find out the position of women in Assamese literature.

Objectives

1. To find out the portrayal of women characters in Mamoni Raisom Goswami's novels.
2. To find out the position of women in a patriarchal society.
3. To analyse the position of woman in Assamese literature.

Research Methodology

The research problem stated in this paper is related to literature. Hence introductory, analytical and descriptive methods have been used. Data have been collected from both primary and secondary literary sources.

Women in the Novels of Mamoni Raisom Goswami

Women are placed centrally in the writings of Mamoni Raisom Goswami. Mamoni Raisom Goswami is always concerned with feminine issue, theme and crisis. Her chief concern is women; women from all strata of society. She picks

her models from the day today life and molds up after her imagination to befit her characters. She is whole heartedly devoted to women's-cause in her novels. In this context we can mention Professor Malashri Lal's opinion: "The common thread in Indira Goswami's immensely diverse and rich oeuvre is the concern for women. In her person and in her work this is echoed multifariously." This is a very realistic observation on the novelist as well as her novels. Now, the problem undertaken for discussion will be studied with special reference to three of Mamoni Raisom Goswami's novels viz. *Chenabor Shrot*, *Nilkanthi Braja* and *Datal Hatir Uye Khowa Howdah*.

Mamoni Raisom Goswami's first novel *Chenabor Shrot* is a document of the plight of the labourers working under a construction company. The female protagonist Soni is engaged in the aqueduct construction on the river Chenab. Soni is a helpless woman badly battered by time. Before joining the company she had been married to Shibanna who left her at the time of famine. Soni's shattered life was reorganized by Gauri Sankar, her second husband. But destiny had another plan for her. One day, while working, Gauri Sankar was swept away by the current of the river. Soni was pregnant and penniless. She had no choice but to work as daily wage somewhere for her living. She came out with her old father-in-law in search of work. Now Soni is a new employee at the company. She works hard for the sake of her unborn baby and her co-workers feel pity for her. But Soni's beauty drags her to an insecure position. Poverty fails to reduce her physical charm and wicked men like Sadashiva tries to seduce her. Here Soni meets her first husband Sibanna but she avoids him considering him as a cheater. Later on, Soni is convinced and she accepts Sibanna's

proposal of starting life afresh.

Nilkanthi Braja, Mamoni Raisom Goswami's second novel is completely a woman oriented novel. The female protagonist Saudamini is the boldest of all the revolutionary women characters created by Mamoni Raisom Goswami. This novel shows the exploitation done by orthodox Hindu society in the name of religious custom. Saudamini is a young widow with all her biological needs as she has to subdue all her biological needs as the widows have no right to self-gratification. Eventually Saudamini's love-sick heart melts for one Christian youth and she wants to have him for life time. But the orthodox society and her parents do not allow a widow to fall in love or remarry. Her parents consider it a sin and vote against it. They try to convince Saudamini that she should not bring disgrace to her family by doing such a crime for which they will go to the hell. Finally they have taken her to Vrindabana with a hope that the holy ambience will diminish her desires and help her to relinquish her unholy thoughts of love. But Saudamini remains untouched and unchanged. No doubt she tries to forget her 'self' and submit herself to God but in vain. Once she discloses to one devotee:

"Trust me, I am a woman of clay whose body and mind is still stained." (Nilkanthi Braja, page no. 76)

Saudamini's physician father understands her condition and forgetting the social customs, invites the Christian youth to Vrindabane. Saudamini meets her lover and surrenders to him. But this secret meeting develops a sense of guilt in her. Finally she suicides by drowning in the sacred river Yamuna.

Datal Hatir Uye Khowa Howdah is one of her best novels with feminine sensibility. The novel is set in Amranga Sattrra of North Kamrup, Assam. In this novel, Mamoni Raisom

Goswami skillfully explained the plight of the widows under the orthodoxy of the then Hindu society. Giribala is the female protagonist of the novel. The other important women characters found in this novel are - Dangar Gosani, Saru Gosani, Durga and Elimon. Giribala is a teen-age widow. She has been married off to a wicked Brahmin who dies after one and half year of her marriage. Giribala has a miscarriage followed by assault on her by her mother-in-law. She is taken back to her parental house where she faces the women representatives of the orthodox society. She is given suggestions of what to do and what not. One woman says to Giribala's mother:

"Send Giri back to her in-laws after a few days because for a woman husband's house is heaven. A woman goes to heaven only if she dies at her husband's house. There is no difference between a naked woman and the one who leaves her husband's house."

(Datal Hatir Uye Khowa Howdah, page no. 25)

This is the condition of women in orthodox society. Giribala protests against the society that does not allow a widow to live her life peacefully. Giribala refuses to follow the rules and regulations set for a Brahmin widow. Once she eats meat secretly for which she has to undergo purification. Giribala is a widow with all human desires and passions. Like Saudamini, she too falls in love with one Christian researcher Mark Sahib, a 'Mlesh' (untouchable). But Mark Sahib has no such feeling for her. One rainy night she goes to his room with a proposal to accept her. But Mark refuses and requests her to go back. Suddenly some villagers come in and found her half-naked in Mark's room. Giribala is convicted of moral transgression. She has to undergo penance for this sin through

'Meshdah'. The process has started with the raising of a temporary shed of dried bamboo and plantain. When put fire Giribala is supposed to come out but she does not co-operate. She dies of immolation intentionally.

Thus the three novels discussed above are related to women. They deal with the predicament of women in a patriarchal society in general.

Findings

- ◆ Mamoni Raisom Goswami's novels are women-centric.
- ◆ They expose the predicament of all women in general.
- ◆ The novels of Mamoni Raisom Goswami are true documents of women's plight in socio-cultural background of contemporary India.
- ◆ Assamese literature has a unique place for women.

Conclusion

Mamoni Raisom Goswami has remarkable contribution in shaping Assamese literature into what it is today. She, being a female writer takes the initiative and responsibility of bringing the problems of women into limelight through her writings. 'Women' is her first subject and 'women's right to live' is her foremost objective.

References

- Baruah, Pradip Kumar. *Adhunik Asamiya Upanyasar Silpariti*, Prakash. Jorhat, 2005.
- Bharali, Sailen. *Upnyas: Bichar Aru Bishleson*. Chandra Prakash, Guwahati, 1996.
- Borgahain, Mamoni Gogoi. *Asamiya Upanyas: Narir Rasanat*

Nari. Prabha Prakashani, Jaysagar, 2001.

Goswami, Mamoni Raisom. *Chenabor Shrot*. Lawyers Book Stall, Panbazar, 1972.

Goswami, Mamoni Raisom. *Datal Hatir Uye Khowa Howdah*. Bani Prakash, Guwahati, 2006.

Goswami, Mamoni Raisom. *Nilkanthi Braja*. Student Stores, Guwahati, 2011.

চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত লোকগীত : এক সমীক্ষাত্মক আলোচনা

ড° অনুশ্ৰী অধিকাৰী

সংক্ষিপ্তসৰ

বিশ্বনাথ জিলাৰ অন্তৰ্গত চতিয়া অঞ্চল অসমৰ এক উল্লেখযোগ্য স্থান। আহোম ৰাজত্ব কালত বৰগোহাঁই, বুঢ়াগোহাঁই আৰু বৰপাত্ৰগোহাঁই ডাঙৰীয়াৰ তলত শদিয়াখোৱা গোহাঁই, মৰঙ্গীখোৱা গোহাঁই আৰু সলাল গোহাঁই নামৰ তিনিগৰাকী প্ৰতিনিধি বিষয়া নিয়োগ কৰা হৈছিল। চাৰি-দুৱাৰ, ন-দুৱাৰ আৰু ছয়-দুৱাৰ অঞ্চল ভুটীয়া, মিৰি আৰু ডফলাৰ অত্যাচাৰৰপৰা ৰক্ষা কৰাটো সলাল গোহাঁইৰ এক উল্লেখযোগ্য কৰ্তব্য আছিল। সলাল গোহাঁই তেতিয়াৰ দৰঙত প্ৰতিনিধি বিষয়া আছিল আৰু তেওঁৰ সেনাসকল আছিল কলিয়াবৰ আৰু ন-দুৱাৰত। স্বৰ্গদেও চুখামফা ওৰফে খোৰা ৰজাই লেচাইডাং বৰগোহাঁইক প্ৰথমে সলাল গোহাঁই নিযুক্ত কৰে। সলাল গোহাঁইৰ বিষয়বাব ভোগ কৰিছিল বৰগোহাঁইৰ ঘৰৰ মানুহে। আহোমৰ খৰঙি বৰজাৰ ওপৰত বিষয়া হিচাপে আছিল সলাল গোহাঁই। পূৰ্বে সলা বা সলাল এক বিস্তৃত অঞ্চল আছিল। এতিয়াৰ বুঢ়ীগাঙৰ মুখৰ বিশ্বনাথো একালত সলাল গোহাঁইৰ শাসনাধীন আছিল। বৰ্তমানৰ চতিয়া পূৰ্বৰ সলা অঞ্চলৰে এক

বিশেষ অংশ। চতিয়া অঞ্চল সমৃদ্ধ হৈ পৰাৰ এক অন্যতম কাৰণ হ'ল আহোমৰ সলাল গোহাঁইয়ে চতিয়াৰ সলাল গাঁৱতে বসবাস কৰিছিল। লগতে তেওঁৰ সহযোগী আন এগৰাকী ৰাজ বিষয়া খৰঙী বৰুৱাই প্ৰথমে খনাগুৰি আৰু তাৰ পিছত বৰুৱা চুকতে বসবাস কৰিবলৈ লৈছিল। ঘাইকৈ এই দুগৰাকী ৰাজ বিষয়াৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱত অঞ্চলটো বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত সুসমৃদ্ধ হৈ উঠে। গতিকে আন আন ঠাইৰ দৰে চতিয়া অঞ্চলৰ লোকসমাজতো অনেক লোকগীতৰ প্ৰচলন আছে। এই লোকগীতসমূহে অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ নিশ্চয়কৈ অনবদ্য অৱদান আগবঢ়াই আহিছে। চতিয়া অঞ্চলৰ গাঁওসমূহত অনেক গীত-মাত প্ৰচলন আছে যদিও সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে বৰ্তমান এই লোকগীতসমূহ লাহে লাহে হেৰাই যাবলৈ ধৰিছে। প্ৰধানকৈ নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত লোকগীতসমূহৰ চৰ্চা তথা অধ্যয়নৰ অভাৱ দেখা গৈছে। অৰ্থাৎ বয়োজ্যেষ্ঠসকলৰ মাজৰপৰা হেৰাই যোৱাৰ পূৰ্বেই এই লোকগীতসমূহৰ সংৰক্ষণ আৰু অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আহি পৰিছে। এনে দিশৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিয়েই এই বিষয়টি অধ্যয়ন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ ভঁৰাল যথেষ্ট চহকী। চতিয়া অঞ্চলতো এনে অনেক লোকগীতৰ প্ৰচলন আছে। আলোচনাৰ সীমিত পৰিসৰত প্ৰধানকৈ চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত বিহুগীত, বিয়ানাম, আইনাম, নিচুকণি গীত আৰু খেল-ধেমালিৰ গীত-মাতৰ বিষয়হে আলোচনা কৰা হৈছে। বিষয়টো অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত ঘাইকৈ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰাৰ লগতে প্ৰয়োজন অনুসৰি ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নো কৰা হৈছে। পুথিভঁৰালৰ বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী, বাতৰি-কাকত আদি অধ্যয়নৰ জৰিয়তে বিষয়টিৰ প্ৰয়োজনীয় তথ্য আহৰণ কৰা হৈছে।

বীজশব্দ : লোকগীত, বিহুগীত, বিয়ানাম, আইনাম, খেল-ধেমালিৰ গীত, নিচুকণি গীত।

অৱতৰণিকা :

অসমৰ বিশ্বনাথ জিলাৰ অন্তৰ্গত চতিয়াৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক দিশত আগবঢ়া এক অঞ্চল। এই অঞ্চলৰ গাঁওসমূহত মানুহৰ মুখে মুখে অনেক

লোকগীত-মাতৰ প্ৰচলন আছে। এই লোকগীত-মাতসমূহৰ সৰহসংখ্যকেই ঘাইকৈ মহিলাসকলৰ তৎপৰতাত এতিয়াও সুন্দৰ ৰূপত প্ৰচলিত আছে। লোকসাহিত্য জড়িত হৈ আছে লোকজীৱনৰ লগত। ঘাইকৈ অসমৰ কৃষিজীৱী জনসাধাৰণে অসমীয়া লোকসাহিত্যক বিচিত্ৰ আৰু আটোমটোকাৰী ৰূপত সজাই তুলিছে। পুৰণি দিনৰেপৰা লোকসাহিত্য মানুহৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত হৈ আহিছে। পণ্ডিতসকলে অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত লোক-সাহিত্যৰ আলোচনা যে বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ সেই কথাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে।^১

বিষয় নিৰ্বাচনৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব

চতিয়া অঞ্চলৰ গাঁওসমূহত অনেক লোকগীত-মাতৰ প্ৰচলন আছে আৰু সমাজ জীৱনত এই লোকগীতসমূহৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে বৰ্তমান লোকগীতসমূহ ক্ৰমে হেৰাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। প্ৰধানকৈ চতিয়া অঞ্চলৰ নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত এই লোকগীতসমূহৰ অধ্যয়ন আৰু চৰ্চাৰ অভাৱ দেখা গৈছে। তেওঁলোকৰ মাজৰপৰা হেৰাই যোৱাৰ পূৰ্বেই এই লোকগীতসমূহৰ সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্প্ৰতি আহি পৰিছে। সেয়ে এই সকলো দিশ বিবেচনা কৰি এই বিষয়টি সমীক্ষাত্মক দৃষ্টিভংগীৰে বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ পথাৰখন সমৃদ্ধ কৰাত লোকগীতৰ ভূমিকা আছে। অসমৰ গাঁৱে-ভূঁঞে অজস্ৰ লোকগীত এতিয়াও প্ৰচলিত হৈ আছে। চতিয়া অঞ্চলতো এনে অনেক লোকগীতৰ প্ৰচলন আছে। সকলো লোকগীতৰ আলোচনা সীমিত পৰিসৰৰ ভিতৰত সামৰিবলৈ গ'লে ই এক বৃহৎ পৰিসৰৰ বিষয় হৈ পৰিব। সেয়ে সকলো দিশলৈ লক্ষ্য ৰাখি ঘাইকৈ বিহুগীত, বিয়ানাম, আইনাম, নিচুকণি গীত আৰু খেল-ধেমালিৰ গীত সম্পৰ্কেহে আলোচনা কৰা হৈছে।

বিষয় অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

বিষয়টি অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত ঘাইকৈ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। তদুপৰি বিষয়টো প্ৰধানভাৱে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ লগত জড়িত হোৱা বাবে এই দিশৰ অধ্যয়নৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে।

জৰিয়তে প্ৰয়োজনীয় তথ্য আহৰণ কৰা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ এক উল্লেখযোগ্য সম্পদ হ'ল লোকগীত। লোকগীতসমূহ চহা অসমীয়া লোকজীৱনৰ অন্যতম সৃষ্টি। সাধাৰণভাৱে অসমীয়া লোকগীতসমূহৰ শ্ৰেণীবিভাজন এনেদৰে কৰিব পাৰি - ধৰ্মীয় বা আধ্যাত্মিক লোকগীত, অনুষ্ঠানমূলক লোকগীত, কাহিনী গীত বা মালিতা আৰু বিবিধ লোকগীত।^২ লোকগীতসমূহ কৃষিজীৱী সমাজখনৰ মানুহৰ সুখ-দুখ, আশা-আকাংক্ষা, প্ৰেম-বিবহ আদিৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত প্ৰকাশ।

অসমীয়া লোক-সাহিত্যৰ এপদ অন্যতম সম্পদ হ'ল বিহুগীত। ই লোকসমাজৰ উমৈহতীয়া সৃষ্টি। বিহুগীতবোৰ অসমৰ নৈ-নিজৰা, গছ-লতা, ফুল, পশু-পক্ষী, পৰ্বত-পাহাৰ আদিৰ চিত্ৰৰে ভাস্বৰ। একালত ডেকা-গাভৰুৱে মুকলি পথাৰত নৃত্য কৰিছিল। ইয়াৰ মূলতে পৃথিৱীক শস্য-শ্যামলা কৰাৰ এক বাসনা কৃষিজীৱী সমাজত পুঞ্জীভূত হৈ থকা বুলি কিছুমানৰ বিশ্বাস।

ব'হাগ বিহুৰ সময়ত প্ৰকৃতি জগতলৈ পৰিৱৰ্তন নামি আহে। ইয়াৰ লগে লগে ঢোল-পেঁপাৰ মাতত আকাশ-বতাহ মুখৰিত হয়। ঘৰৰ মূখত পৰি থকা কপৌ চৰাইৰ মাতটো ডেকা-গাভৰুৰ কাণত মদনৰ মাত হৈ ধৰা দিয়ে। মুকলি আকাশৰ তলত অথবা পথাৰৰ নিজানত আঁহত গছৰ তলত ঢুলীয়াৰ ঢোলে ছেঁৱে ছেঁৱে নাচনীয়ে কঁকাল ভাঙি ভাঙি, পখিলা উবাদি দুহাত মেলি মেলি আৰু কেতিয়াবা চেৰেকি ঘূৰাদি অথবা কেতিয়াবা টাকুৰি ঘূৰাদি ঘূৰি ঘূৰি নাচি নাচি আপোন পাহৰা হৈ পৰে। বিহুগীতসমূহক ঘাইকৈ দুটা ভাগত বিভক্ত কৰা হৈছে- বনঘোষা আৰু হুচৰিগীত। অসমীয়া বিহুগীতৰ পথাৰখনত বনঘোষাই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ তথা বিস্তৃত অংশ দখল কৰি আছে। বনঘোষাত ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰেমময় জীৱনৰ কথা থাকে। আনহাতে হুচৰিগীত ৰাইজে গায় আৰু ই আশীৰ্বাদমূলক তথা মাজিত ৰুচিসন্মত।

চতিয়াৰ লোক-জীৱনতো অনেক বিহুগীতৰ প্ৰচলন আছে। এইসমূহ সঁচাকৈয়ে অতিকৈ আকৰ্ষণীয়। বিহুগীতবোৰত যৌৱনৰ আৰেগ-অনুভূতিৰ ঢল আছে। ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ বৰ্ণনা থকা এনে কেতবোৰ বিহুগীত উল্লেখ কৰা হ'ল—

- ক) বে'লৰ আলি দুবৰি বন ঐ লাহৰী
 বে'লৰ আলি দুবৰি ঐ বন
 হাড়ক মাটি কৰি
 তেজক পানী কৰি অ'
 তোমালৈ ঘটিছোঁ ধন
- খ) কপৌ ফুল ফুলিবৰে হ'ল
 বিহুৰে দিনাখন
 তোমাক নেদেখিলে অ'
 ঘৰতে নবহে মন
 বড়ৰে তলতে বিহু মাৰি থাকোঁতে
- গ) বিহু মাৰি থাকোঁতে
 পলুৱাই অ' নিনিবা মোক। ইত্যাদি।

মানুহৰ চোতালত হুচৰি মৰাৰ পৰম্পৰা আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে
 বিহুনাৰ আশীৰ্বাদসূচক তথা মাজিত ৰুচিসন্মত হৈ পৰে। ই হুচৰি গীত
 নামেৰে মানুহৰ মাজত জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰে। চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত
 হুচৰি গীতৰ উদাহৰণ হ'ল—

- ক) এইটো ঘনুচাৰ মাকোঁ ৰাধিকা মাই
 এইটো ঘনুচাৰ মাকোঁ
 যমুনাৰ বালিতে দেখি মই আহিছোঁ
 কান্নায়ে খেলিছে ফাকুঁ
 ৰাধিকা মাই এইটো ঘনুচাৰ মাকোঁ
- খ) মণিকুট শূৰনি চন্দ্ৰতাপ এখনি
 ভকতৰ শূৰনি নাম
 গোপিনীৰ শূৰনি দীঘলকৈ ওৰণি
- গ) শাস্তিৰ জানতে ময়ূৰে গা ধুইছিল
 জোকাৰি সৰালে পাখি
 সেইটি পাখিৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে
 লিখে গুণমালা পুথি
 গোবিন্দাই ৰাম। ইত্যাদি

অন্যান্য লোকসাহিত্যৰ দৰে বিহুগীতৰো ৰচনাকাল জানিব পৰা নাযায় যদিও কোনো কোনো বিহুনাৰমৰ মাজত উল্লেখ থকা শব্দ কিছুমানৰপৰা এইবোৰৰ আনুমানিক ৰচনাকাল উলিয়াব পাৰি। বিহুনাৰমৰ মাজত ‘কোম্পানীৰ জাহাজ’ ‘গেৰাণ্টি’ আদি ইংৰাজী শব্দৰ প্ৰয়োগে কিছুমান বিহুনাৰমক বৃটিছ যুগলৈ ঠেলি দিয়ে। ঔদ্যোগীকৰণৰ বতাহজাকৰ সংস্পৰ্শত দেশী-বিদেশী শব্দৰ প্ৰয়োগৰ লগে লগে বিহুনাৰমৰ আৱয়বিক সামান্য পৰিৱৰ্তন সংঘটিত হ’ল। যেনে—

- ক) নৈ গুমে গুমাই কোম্পানীৰ জাহাজে
 টেকীৰ গুমে গুমাই থোৰা
 কঁকাল ধমেধমাই বুকু চমে চমাই
 যৌৱন কাল হ’বৰেপৰা
- খ) আজিকালিৰ ছোৱালী ফেঁটীসাপৰ পোৱালি
 কথাৰ কোনো গেৰাণ্টি নাই
 আনিলে আনিবা আঙুঠি পিন্ধাই নথবা
 দুই নম্বৰী কৰিব তাই।

চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত বিয়ানাৰম :

বিবাহ অসমীয়া লোক-জীৱনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ মাংগলিক অনুষ্ঠান। এই বিবাহ অনুষ্ঠানক কেন্দ্ৰ কৰিয়ে চহা জন-জীৱনত অনেক বিয়ানাৰমৰ সৃষ্টি হৈছে। এই বিয়ানাৰমবোৰত লোক-জীৱনৰ নানা বিশ্বাস, পৰম্পৰা আদিৰ সুন্দৰ প্ৰতিফলন দেখা যায়। প্ৰকৃততে বিয়ানাৰমবোৰ হৈছে লোক-জীৱনৰ হৃদয়ৰ অভ্যন্তৰৰ আৱেগ-অনুভূতিৰ পাৰাপাৰহীন ভঁৰাল। অসমৰ অন্যান্য প্ৰান্তৰ দৰে চতিয়া অঞ্চলতো লোক-জীৱনৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগস্বৰূপ বিয়ানাৰমসমূহৰ বহুল প্ৰচলন পৰিলক্ষিত হয়। উল্লেখযোগ্য যে বিবাহৰ দৈয়ন দিয়া, পানী তোলা, জেৰণ দিয়া, নোওৱা, আখৈ তোলা, কন্যাক বিদায় দিয়া আদি বিয়ানাৰম প্ৰায় প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে চহা লোকসাধাৰণৰ মাজত অনেক বিয়ানাৰমৰ প্ৰচলন আছে। চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত এনে কেতবোৰ বিয়ানাৰম হ’ল—

দৈয়ন দিয়াৰ সময়ত আয়তীয়ে গোৱা নাম :

- ক) দৈয়ন দিয়া দৈয়ন দিয়া
মোৰে মাতৃ আই
ভালে কৰি দৈয়ন দিয়া
শৰীৰ জুৰায়।

জোৰোণৰ সময়ত গোৱা বিয়া নামঃ

- ক) ওলাই আহা দৈৱকী এ
ৰজাৰ মহাদৈ
শুভ ক্ষণে যাত্ৰা কৰি
জোৰোণ দিয়াগৈ।
- খ) বাটৰে ঢেকিয়া মুঠি মুঠি
নাখাই থাকিব কোনে
আমাৰে দৈৱকী সজাই লৈ আহিছোঁ
নাচাই বা থাকিব কোনে
- গ) আহিছোঁ দূৰণি
লৈছোঁ জুৰণি
বাটৰ টেঙা-জৰা খাই হে
ৰাম ৰাম পখিলা
বাঘে-ভালুকে পিঠি দি আহিছোঁ
জীয়েৰৰ বাতৰি পাই হে
ৰাম ৰাম পখিলা
হেৰা বিয়নী
- ঘ) কিনো কলাপুলি ৰুলা হে জেঠেৰি
গাতে হালি জালি পৰে
আমাৰে কলাপুলি চোৱাগৈ জেঠেৰি
ৰূপতে জেউতি চৰে
- ঙ) জোন বেলি মাৰাৰ অলংকাৰ থোৱা কাটি কৰি
জোন বেলি দেউতাৰাৰ অলংকাৰ থোৱা
ৰামে দি পঠিয়াইছে বিচিত্ৰ অলংকাৰ
জোন বেলি হাতে যোৰ কৰি লোৱা

ঐ ৰাম শিৰে কামসেন্দূৰ লোৱাহে।

চ) কৌশল্যা আহিছে কৈকেয়ী আহিছে

ঐ ৰাম আহিছে সুমিত্ৰা মাৰহে

অযোধ্যাৰেপৰা সকলো আহিছে

ঐ ৰাম আনন্দে জানেকীৰ ঠাইহে

ছ) গোপিনী উৰুলি ৰাইজৰ হৰিধ্বনি

আমাৰ বাইদেউ বহিছে কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি

মা ওলাই চোৱাহি দেউতা ওলাই চোৱাহি

পাটৰ কাপোৰ পিন্ধাই কৰি ল'লে বোৱাৰী

গোপিনী উৰুলি ৰাইজৰ হৰিধ্বনি

শিৰত সেন্দূৰ দি কৰি ল'লে বোৱাৰী।

বিবাহৰ পানী তোলা গীত :

বিয়ানামত দৰা-কইনাক সচৰাচৰ ৰাম-সীতা অথবা কৃষ্ণ-ৰুক্মিণীৰ
লগত তুলনা কৰা হয়। পানী তোলা মাতৃগৰাকী যেন সাইলাখ দৈৱকী।
তেওঁ সম্পূৰ্ণ নিয়ম-কৰণেৰে পানী তুলিবলৈ যায়।

ক) জয় জল ভৰি যশোদা

জয় পাছলৈ নাচাবা

জয় সাগৰো আহিব ভাগি

জয় সাগৰো ভাগিব

জয় মাণিকো লুকাব

জয় লৈ যাম আঞ্চলে ঢাকি

খ) জয় জলত বুৰ এ মাৰি

জয় কি মায়া দেখিলা

জয় ৰৈ গোপিনীকে কোৱা

জয় ৰ'ব মই নোৱাৰোঁ

জয় ক'বও নোৱাৰোঁ

জয় বোপাই কি ধৰমৰ বিয়া।

নোওঁৱাৰ সময়ত গোৱা বিয়োগীত :

কলৰ বেইৰ তলত দৰা-কইনাক নোওৱা হয়। কলপাতত ধানখেৰৰ

মুঠা দি মাজত শিলঙটি দিয়া হয়। কোনোৱে কলপাতৰ ঠাইত এটা পিতলৰ চৰিয়া ৰাখে। তাতে দৰা কইনাই ভৰি থয় আৰু তাৰ পিছতহে নোওৱা হয়। চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত নোওৱাৰ সময়ত গোৱা নাম এনেধৰণৰ—

দৰা নোওৱা নাম :

ক) ওলাই আহা ৰামচন্দ্ৰ কদমতে ধৰি
 নোৱাবলৈ বৈ আছে কৌশল্যা সুন্দৰী
 আম পুলি শাৰী শাৰী তুলসীৰে ধাৰী
 ওলাই আহা ৰামচন্দ্ৰ জীৱৰ অধিকাৰী
 ওলাই আহা ৰামচন্দ্ৰ হাতে ধনুশৰ
 কিয় বেলি কৰা ৰাম দেৱ ৰঘুবৰ
 লাহেকৈ নোৱাবা কুমলীয়া ল'ৰা
 ৰামচন্দ্ৰৰ পদূলিতে সত্ৰাজিতৰ পুলি
 ৰামচন্দ্ৰই স্নান কৰে বিষুং বিষুং বুলি
 ৰামচন্দ্ৰৰ পুখুৰীতে হালি আছে নল
 কলহে কলহে ঢালে যমুনাৰে জল।

ন কইনা গৃহ প্ৰৱেশৰ গীত :

খ) নিয়মকৈ সোমাবা
 চাউলত পানী দিবা
 মৰল চাই টেকেলী থ'বা
 খুজিলে উলিয়াই দিবা।

কন্যা বিদায়ৰ ক্ষণ বৰ দুখলগা। বিদায় বেলিকা চেনেহৰ পিতৃ-মাতৃয়ে যেতিয়া ছোৱালীজনীক 'গছৰ ডাল ভাগিব গুটিৰে ভৰত, মাৰ ঘৰ ভাগিব বৰজীৰ লগত! দিব লাগিছিলে কোমল বয়সত, দিব নোৱাৰিলোঁ টকাৰ অভাৱত, এতিয়া জী অ' দিছোঁ তোক তোৰ মহাপাপে নোচোৱে মোক' বুলি শোক প্ৰকাশ কৰে তেতিয়া কান্দোনত ভাগি পৰা মাতৃৰ মুখলৈ চাই জীয়ৰীয়ে উচুপি উঠে। বিয়ানামত আছে- 'মৰমী মা অ' দুখ নকৰিবা বেজাৰ নকৰিবা মোলৈ মনত পেলাই কান্দি নাথাকিবা পুত্ৰ তোলে পিণ্ডলৈ কন্যা তোলে দানলৈ তাকে ভাবি মা অ' শাস্তি আনা মনলৈ।

চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত এনে অনেক বিয়ানামলৈ লক্ষ্য কৰিলে

দেখা যায় যে সৰহ সংখ্যক বিয়ানাম গহীন ভাৱাপন্ন। বিশেষকৈ সৰুৰেপৰা পিতৃ-মাতৃৰ মৰমত ডাঙৰ হোৱা ছোৱালী এজনীয়ে গাভৰু কালত সামাজিক নিয়ম সৰোগত কৰি পিতৃ গৃহ ত্যাগ কৰি স্বামী গৃহত প্ৰৱেশ কৰা সময়ছোৱা প্ৰতিগৰাকী নাৰীৰ জীৱনৰে একোটা গুৰুত্বপূৰ্ণ মুহূৰ্ত। সেয়ে নাৰীক কেন্দ্ৰ কৰি গোৱা বিয়ানামসমূহত একপ্ৰকাৰ কৰুণ সুৰ বিৰাজমান।

খেল-ধেমালিৰ লগত জড়িত গীত :

হাইগুদু, বৌগুদু, বিৰিং গুটি, চেংগুটি, কূট কূট, লুকাচুৰি আদি বিভিন্ন খেল-ধেমালিসমূহ গ্ৰাম্য জীৱনৰ লগত জড়িত। এই খেল-ধেমালিসমূহক কেন্দ্ৰ কৰি অনেক লোকগীত অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত হৈ আহিছে। বিশেষকৈ কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালীহঁতে খেলোঁতে গীত কিছুমান গায়। চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত এনে কিছু খেল-ধেমালিৰ গীত এনেধৰণৰ—

ক) অলৌ গুটি তলৌ গুটি
কটুঁ পাতৰ ঘাই
কোনটো হাতত গুটি আছে
সেইটো হাতত পায়।

খ) বৰ ঘৰৰ মেকুৰী
সৰু ঘৰলৈ যায়
ঢাকোন গুচাই মেকুৰীয়ে
কৰ্কৰা ভাত খায়।

গ) একুলি মেকুলি দুকুলি কাঁহী
হেন্দোল দোল ডোমৰ দাঢ়ি
পাত ঐ পচলা, কুটি কুটি মছলা
আই ও বাই কিবা এটি আহিছে
খোট মাৰি খায়। আদি।

শিশুৰ শাৰীৰিক-মানসিক বিকাশৰ লগৰ খেল-ধেমালিৰ সম্পৰ্ক আছে। কিন্তু বৰ্তমান সময়ত এই শ্ৰেণীৰ গীতসমূহ প্ৰায় বিপদাপন্ন হৈ পৰিছে। সম্প্ৰতি প্ৰায়সংখ্যক অভিভাৱকে শিশুসকলৰ বৌদ্ধিক-মানসিক বিকাশৰ বাবে বিভিন্ন উপায় অৱলম্বন কৰে তথা শিশুটিক সকলো দিশতে

সমানে পাৰদৰ্শী কৰি তুলিবলৈ তৎপৰ হৈ পৰা দেখা যায়। তদুপৰি অভিভাৱকৰ একক পৰিয়ালৰ ধাৰণা, চাকৰিমুখিতা, প্ৰতিযোগিতামুখিতা আদিৰ বাবে শিশুহঁত পুৰণি দিনৰ নিচিনা মুকলিমুৰীয়াকৈ ফুৰিব নোৱাৰা হ'ল আৰু দলীয়ভাৱে খেলা-ধুলা কৰাৰ যি স্বাভাৱিক আনন্দ সেই আনন্দৰ পৰা প্ৰায় বঞ্চিত হ'বলগীয়া হ'ল। এনে কাৰণতে ঘাইকৈ শিশুহঁতে দলীয়ভাৱে খেলোঁতে যিবোৰ গীত-মাত গাই ৰং-ধেমালি কৰিছিল সেইবোৰো ক্ৰমাগতভাৱে নোহোৱা হৈ পৰিল। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে এই শ্ৰেণীৰ লোকগীত লাহে লাহে বিলুপ্তিৰ পথলৈ গতি কৰিছে।

চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত আইনাম :

বসন্ত ৰোগৰ দেৱী হ'ল আই শীতলা। এই ৰোগ হ'লে শীতলা দেৱীৰ নাম গোৱা হয়। লগতে আই-সবাহ পতা হয়। দেৱীৰ নাম আৰু ৰূপ ভিন ভিন। জনসমাজত দেৱী অম্বিকা, চণ্ডিকা, কালিকা, ভগৱতী আই, ভৱানী আদি অনেক নামেৰে পৰিচিত হৈ আহিছে। আই সকাম সম্পূৰ্ণ নিয়ম-নীতিৰ মাজেৰে সম্পন্ন হোৱাটো বাঞ্ছনীয়। নহ'লে আয়ে দোষ ধৰে বুলি লোক সমাজত বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে। আইনামত আছে—

- ক) আই ভগৱতী আই
তোমাৰ মান সুন্দৰী নাই
অম্বিকা চণ্ডিকা কালিকা ভৱানী
এই ৰূপে ফুৰা বেৰাই।

আইৰ সকামত গোৱা চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত আইনাম এনেধৰণৰ—

- ক) মূৰত ফুলৰ চৰু লৈ
ভৱানীক আদৰোঁগৈ
অহিছে ভৱানী জগত জননী
ছায়া দি ৰাখিবলৈ।
- খ) গধূলিতে আই আহে এ
পদূলিলৈ চাই
মহামায়া আই আহে
সোণৰ বংশী বাই।

- গ) চহৰ ফুৰি আই আহে এ
জয় মালতী ফুল
আম পাতৰ ছাটি মাৰি
হৃদয় কৰে জুৰ।
- ঘ) ফুলি আছে চৌপাশে এ
চম্পা নাগেশ্বৰ
মলমলাই গোফাই আছে
আসনৰ ওপৰ
- ঙ) আসনৰ চৌপাশে এ
ফুলিছে তগৰ
আসনতে বহি আই
ভাঙিছে জগৰ।
- চ) দুৰ্গা নাৰায়ণী পতিত পাৱনী
কৈলাসে কৰিলা বাস
শংখ-চক্ৰধৰি ৰাখা ভাগৱতী
সমস্তে তোমাৰ দাস
- ছ) কৈলাসত আছিল চামুণ্ডা গোসাঁনী
তোমাৰ নাম আছিল সতী
স্বামী ভাগ নেদেখি প্ৰাণ যেন ত্যজিলা
এই জনমে হৈলা পাৰ্বতী
- জ) আইয়ে স্থান কৰা সোণৰ পানী চ'ৰা
বৈচাই আনিছে বাই
আই বিনন্দীয়া চৰাই হালধীয়া
উপমা দিবলৈ নাই।।
- ঝ) আইৰে আঙুলি সঁচাৰে কাঢ়লী
আগত ৰত্নাৱলী পুথি
মহাদেউ গোসাঁয়ে আইকে সুধিছে
নেৰিবা ধৰমৰ খুঁটি।।
- ঞ) মাটিতে বাগৰি মই কৰোঁ কাকূতি

অজ্ঞান বালকৰ হৈ
অজ্ঞান বালকে কিবা দোষ কৰিলে
ৰক্ষা কৰা ভাগৱতী আই আদি।

বিজ্ঞানৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে আইনামৰ লগত জড়িত বিশ্বাস তথা আচাৰ-আচৰণৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিছে। ইয়াৰ লগে লগে এই আইনামসমূহ বিলুপ্তিৰ পথলৈ ব্ৰহ্মাণ্ড গতি কৰিবলৈ ধৰিছে। অৱশ্যে অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ এইসমূহো এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ হিচাপে পৰিগণিত হৈ আহিছে।

চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত নিচুকনি গীত :

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ আন এক উল্লেখযোগ্য সম্পদ হ'ল নিচুকনি গীত। শিশুৰ মন তেনেই কোমল। নিচুকনি গীতক ধাই নাম নামেৰেও জনা যায়। শিশুৰ সৰল মনত জোন, গছ-তৰা-ফুল আদিবোৰে বিশেষ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। সেয়ে প্ৰাকৃতিক জগতৰ এই বিভিন্ন উপাদানৰ উল্লেখ নিচুকনি গীতত পোৱা যায়। চতিয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত নিচুকনি গীত কিছুমান এনেধৰণৰ—

- ক) আমাৰে মইনা শুব এ
বাৰীতে বগৰী ৰুব এ
বাৰীৰে বগৰী পকি সৰি যাব
আমাৰে মইনাই বুটলি খাব।
- খ) আমাৰে মইনা ডাঙৰ হ'লে
বিয়া দিব লাগিব
বিয়া দিব লাগিব
কাহিলী পুৱাতে উঠি
কোনে মইনাক জগাব
হাঁহি-ধেমালি ভৰা ঘৰ এখনি লাগিব
তেতিয়াহে আমাৰ মইনা
সুখী হ'ব পাৰিব।
- গ) শঙ্কৰদেৱ ধুনীয়া পিন্ধে পাটৰ চুৰীয়া
মূৰত সৰুদৈয়া জাঁপি

লগৰ সমনীয়াই সোধে বেঢ়ি বেঢ়ি
কোনজন বিষয়াৰে নাতি?

সামৰণি :

লোকগীতৰ নানা বাচকবনীয়া সম্পদেৰে অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ জগতখন সুসমৃদ্ধ হৈ আছে। চতিয়াৰ বিভিন্ন গাঁওসমূহত এতিয়াও অনেক লোকগীত প্ৰচলিত হৈ আছে। সম্প্ৰতি এই লোকগীতসমূহ কিছু পৰিমাণে বিপদাপন্ন হৈ পৰিছে যদিও কিছু সচেতনতা আৰু উপযুক্ত সংৰক্ষণৰ জড়িয়তে এইসমূহ বিলুপ্তিৰ পথৰপৰা ৰক্ষা কৰিব পাৰি। এই বিষয়টো সম্পৰ্কে অধিক গৱেষণাৰ সমল আছে। সেয়ে ভৱিষ্যতে পুংখানুপুংখ তথা প্ৰণালীৱদ্ধ বিশ্লেষণৰ জড়িয়তে অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনৰ এক ব্যাপক অংশ জুৰি পৰিব্যাপ্ত হৈ থকা লোকগীতৰ ভঁৰাল টনকীয়াল হৈ পৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

পাদটীকা:

১. এই ক্ষেত্ৰত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ স্পষ্ট অভিমত-জাতিৰ আদিম অৱস্থাৰপৰা সভ্য স্তৰলৈকে আঁত নিছিকাকৈ চলি অহা জনশ্ৰুতিয়েই হ'ল লোক-সাহিত্য। ই গদ্য আৰু গীত দুয়ো ৰূপতেই যুগ যুগ ধৰি সমাজৰ মুখে মুখে সৃষ্টি আৰু সংৰক্ষিত। ধৰ্ম-অনুষ্ঠান, পূজা-পাতল, লোক-বিশ্বাস, নিয়ম-কানুন, সাধু-উপাখ্যান, পুৰা-কাহিনী, প্ৰকৃতিৰ ব্যাখ্যা, নৃত্য-নাট, অভিনয়, ক্ৰীড়া-কৌতুক - এই সকলোৰে সমাহাৰত লোক-সংস্কৃতি সম্পূৰ্ণ। লোক-সাহিত্য আৰু লোক-বিশ্বাস জনসাধাৰণ সম্পৰ্কীয় বিজ্ঞান নহয়; ই পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা লোকবিজ্ঞানহে। মানৱ জাতিয়ে যুগ যুগ ধৰি যি অভিজ্ঞতা লাভ কৰিলে, যি যি কথা শিকিলে, যিসমূহ বিষয় চৰ্চা কৰিলে- সেই সকলোৰে সঞ্চয়-ভাণ্ডাৰ হ'ল লোক-সাহিত্য আৰু লোক-বিশ্বাস। লোক-সাহিত্য অৰু লোক-বিশ্বাসৰ মাজতেই জাতিৰ মনোজগত আৰু জীৱন-যাপন আদৰ্শৰ পৰিচয় ওলায়। জাতিৰ ধাৰ্মিক, সামাজিক, মনস্তাত্ত্বিক বিষয়সমূহৰ উপলব্ধিত লোক-সাহিত্যই মূল উপাদান। জাতিৰ চৰিত্ৰ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ সেই কাৰণেই লোক-কথাবিদসকলে জাতিৰ এই অলিখিত সাংস্কৃতিক তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰে। বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা, 'অসমৰ লোক-সংস্কৃতি সাধাৰণ আলোচনা', হৰিপ্ৰসাদ নেওগ আৰু লীলা গগৈ,

(অসমীয়া সংস্কৃতি, পৃ.১)

২. ধৰ্মীয় লোকগীত, অনুষ্ঠানমূলক লোকগীত, কাহিনী গীত বা মালিতা আৰু বিবিধ লোকগীত এই আটাই কেইপ্ৰকাৰৰ লোকগীতৰ ভিতৰত অনেক গীত আছে। প্ৰতিবিধ গীতেই অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ একো একোপদ আপুৰুগীয়া সম্পদ। অসমৰ লোক-সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা গ্ৰন্থত আছে- ধৰ্মীয় লোকগীতৰ ভিতৰত দেহ বিচাৰৰ গীত, গোসাঁই নাম, আইনাম, দুৰ্গা নাম, বিলাপ গীত ইত্যাদি অসংখ্য গীত-মাত আছে। অনুষ্ঠানমূলক গীতবোৰ হৈছে যেনে- আইনাম, বিয়ানাম, মহহো গীত, বিহুগীত, হুচৰী গীত, অপেশ্বৰী সৰাহৰ নাম, ভেকুলী বিয়াৰ নাম, লখিমী সৰাহৰ গীত ইত্যাদি। বেলাড বা কাহিনী গীতবোৰক আকৌ কেইবাটাও ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি। যেনে- পৌৰাণিক বেলাড, বুৰঞ্জীমূলক মালিতা আৰু কাল্পনিক কাহিনী গীত। পৌৰাণিক বেলাডৰ ভিতৰত আছে পগলা-পাৰ্বতীৰ গীত, শীতলাৰ গীত, ফুল কোঁৱৰৰ গীত, মণি কোঁৱৰৰ গীত, দুবলা শাস্তিৰ গীত ইত্যাদি। বুৰঞ্জীমূলক বেলাডৰ ভিতৰত আছে- নাহৰ চেনামূৰাৰ গীত, জয়মতী কুঁৱৰীৰ গীত, পদুম কুঁৱৰীৰ গীত, হৰ দত্ত-বীৰ দত্তৰ গীত, চিকণ সৰিয়হৰ গীত, বদন বৰফুকনৰ গীত, মণিৰাম দেৱানৰ গীত, গান্ধী গীত, আজান ফকিৰৰ গীত (জিকিৰ আৰু জাৰি গীত) ইত্যাদি। কাল্পনিক গীতৰ ভিতৰত আছে-কমলা কুঁৱৰীৰ গীত, কাচন কুঁৱৰীৰ গীত, কন্যা বাৰমাহী গীত ইত্যাদি। বিবিধ গীত বুলি কলে আমি খেল-ধেমালিৰ গীত, নাওখেলৰ গীত, ধেমেলীয়া গীত, সাধুকথাৰ গীত, কৃষি গীত, নিচুকনি গীত ইত্যাদিকে বুজো। (চেতিয়া, পৃ.৩১)

প্ৰসংগপুথি :

- ১। গগৈ, ৰঞ্জিত। *বিহু সংস্কৃতিৰ ইতিবৃত্ত*। গুৱাহাটী : ষ্টুডেন্টচ ষ্ট'ৰচ, ২০১৭। মুদ্ৰিত।
- ২। গোস্বামী, ভৃগুমোহন। *সংস্কৃতি আৰু লোকসংস্কৃতি*। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। গুৱাহাটী: চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ৩। চেতিয়া, উমেশ। *অসমৰ লোকসংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা*। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। ধেমাজি: কিৰণ প্ৰকাশন, ২০১০। মুদ্ৰিত।

- ৪। নেওগ, হৰিপ্ৰসাদ আৰু লীলা গগৈ। *অসমীয়া সংস্কৃতি*। চতুৰ্থ প্ৰকাশ। ডিব্ৰুগড়ঃ বনলতা, ২০০৩। মুদ্ৰিত।
- ৫। শইকীয়া, তৰুণ চন্দ্ৰ। *চতিয়াৰ ইতিবৃত্ত*। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ বঞ্জিৎ কুমাৰ শইকীয়া, ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ৬। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। *অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস*। তৃতীয় প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ বাণী প্ৰকাশ, ২০০৫। মুদ্ৰিত।
- ৭। শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ। *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*। নৱম সংস্কৰণ। গুৱাহাটীঃ অৰুণোদয় প্ৰেছ, ২০০৩। মুদ্ৰিত।

সংবাদদাতা :

- ১। অণু শইকীয়া, ৫৫ বছৰ, মাগুৰমৰা, চতিয়া।
- ২। তৰুলতা শইকীয়া, ৬০ বছৰ, বৰুৱা চুক, চতিয়া।
- ৩। দুলনী বৰুৱা, ৭৮ বছৰ, গেৰেকী গাঁও, চতিয়া।
- ৪। পপী শইকীয়া, ৪৯ বছৰ, বহুধৰচুক গাঁও, চতিয়া।
- ৫। মন্দিৰা শইকীয়া, ৪১ বছৰ, বহুধৰচুক গাঁও, চতিয়া।
- ৬। মামণি দাস, ৬০ বছৰ, পহুচোৱা, চতিয়া।
- ৭। মুখেশ্বৰী বড়ো, ৮০ বছৰ, চেঙামাৰী, চতিয়া।
- ৮। শেৱালী গগৈ বৰা, ৫৫ বছৰ, গেৰেকী গাঁও, চতিয়া।
- ৯। সোমপ্ৰভা ৰায়, ৭৫ বছৰ, শলালগাঁও, চতিয়া।

অসমীয়া লোকাচাৰ : পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন (শিৱসাগৰ জিলাত প্ৰচলিত লোকাচাৰৰ বিশেষ উল্লিখনসহ)

দীপা ভাগৱতী

সংক্ষিপ্তসাৰ

সংস্কৃতি হৈছে জনসাধাৰণৰ উমৈহতীয়া চিন্তা আৰু কৰ্মৰ সমষ্টি। মানুহে জীৱন ধাৰণৰ বাবে কৰা পৰিশুদ্ধ কৰ্মৰাজিৰ সমষ্টিয়েই সংস্কৃতি। সংস্কৃতিৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ Culture শব্দটো লেটিন ভাষাৰ ‘কুল’ ধাতুজাত শব্দ, যাৰ অৰ্থ হৈছে কৰ্ষণ কৰা বা খেতি কৰা। সংস্কৃতিৰ এবাৰ নোৱাৰা অংগ হৈছে লোকসংস্কৃতি। লোকসংস্কৃতি হৈছে লোক মনৰ প্ৰকাশ, সেয়েহে লোক মনৰ আচৰণক লোকসংস্কৃতি বুলিব পাৰি। অসমীয়া লোকসংস্কৃতিক নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাই বিভিন্ন ভাগত ভাগ কৰিছে। ইয়াৰে দ্বিতীয় ভাগ ‘সামাজিক লোক-প্ৰথা বা লোকাচাৰ’ৰ অন্তৰ্গত উৎসৱ-অনুষ্ঠান সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ বা লোক ৰীতি-নীতি’ক আলোচনা পত্ৰখনৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰত সামৰি লোৱা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত শিৱসাগৰ জিলাৰ জাতি-জনজাতিৰ মাজত প্ৰচলিত জন্ম , মৃত্যু আৰু বিবাহ এই তিনি দিশৰ লোকাচাৰ বা ৰীতি-নীতিসমূহক বিশেষভাৱে আলোচনা কৰা হৈছে।

বৰ্তমান আধুনিক সমাজত লোকসংস্কৃতি জীৱন্ত ৰূপত জীয়াই আছে। কিন্তু বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱত ইয়াৰ ধাৰণা আৰু স্বৰূপ কিছু পৰিমাণে

সলনি হৈছে। সংস্কৃতিৰ লগত অতীত, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যত জড়িত হৈ থাকে। গতিকে সংস্কৃতিৰ প্ৰবাহ সদায় উত্তৰণশীল। সময়ৰ প্ৰভাৱত হোৱা লোকাচাৰ আৰু লোক ৰীতি-নীতিৰ আধুনিক উত্তৰণশীল ৰূপ আলোচনাত সামৰি লোৱা হৈছে। আলোচনাত মূলতঃ বৰ্ণনাত্মক, বিশ্লেষণাত্মক আৰু তুলনামূলক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। প্ৰয়োজন অনুসৰি ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰো সহায় লোৱা হৈছে।

বীজশব্দঃ লোকাচাৰ, পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন।

অৱতৰণিকা :

সংস্কৃতি হৈছে জাতীয় জীৱনৰ মূল শক্তি। ইয়াৰ মাজেৰে ব্যক্তি আৰু সমাজৰ নান্দনিক মান প্ৰতিফলিত হয়। আমাৰ সামগ্ৰিক জীৱন শৈলীৰ মাজত নিহিত হৈ আছে সংস্কৃতিৰ পৰম আকাংক্ষিত স্বকীয়তা, যি সুন্দৰ জীৱনক সুন্দৰতম কৰিব পাৰে। সাধাৰণ অৰ্থত ক'ব পাৰি যে, মানুহে জীৱন ধাৰণৰ বাবে প্ৰত্যেকটো পৰিশুদ্ধ কৰ্মৰ সমষ্টিয়ে হৈছে সংস্কৃতি। অৰ্থাৎ আমাৰ মানৱ জীৱনক সুন্দৰ আৰু শক্তিমান কৰি তোলা সকলো সুকুমাৰ কলা, কাম আৰু গুণৰাশিয়েই হ'ল সংস্কৃতিৰ সোপান। সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিবলৈ প্ৰয়োজন হয় এখন সমাজৰ। এই সমাজ মানুহৰ দ্বাৰা গঠিত হয়। একোখন সমাজৰ মানুহে কৰা আচৰণেই সেই সমাজৰ সংস্কৃতি। সংস্কৃতিৰ অন্যতম উপাদান হৈছে আচাৰ-আচৰণ, লোকসংস্কৃতিৰ দৃষ্টিৰে ইয়াক সামাজিক লোকাচাৰ লোক ৰীতি-নীতি বুলিব পাৰি। এই লোকাচাৰ বা লোক-নীতিৰ মাজত ব্যক্তিগত চিন্তা-ভাৱনা উন্মোচিত হোৱাৰ লগতে সামাজিক মানো প্ৰতিফলিত হয়। সেয়েহে ঠাইভেদে, সমাজ আৰু জলবায়ুভেদে ইয়াৰ ৰূপো সুকীয়া সুকীয়া। শিৱসাগৰ জিলাৰ অসমীয়া জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে সমাজত প্ৰচলিত জন্ম, মৃত্যু আৰু বিবাহ সম্পৰ্কীয় সামাজিক ৰীতি-নীতিৰ পূৰ্ব আৰু আধুনিক ৰূপৰ আলোচনাৰ মূল বিষয়।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মূলতঃ বৰ্ণনাত্মক, বিশ্লেষণাত্মক আৰু তুলনাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

‘সংস্কৃতি হৈছে জনসাধাৰণৰ উমৈহতীয়া কৰ্মৰ সমষ্টি।’^(১) অৰ্থাৎ এটা জাতিৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ প্ৰণালীয়ে হৈছে সংস্কৃতি। ‘মানুহৰ জীৱন যাত্ৰা, ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ধৰ্ম, শিক্ষা, পৰম্পৰা, উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ সামগ্ৰিক ৰূপক সমষ্টিয়ে সংস্কৃতি’। সংস্কৃতি শব্দটো কৃষ্টি শব্দৰ লগত বিশেষভাৱে সম্পৰ্কিত আৰু এই কৃষ্টিয়ে হৈছে সকলো ধৰণৰ সৃষ্টিৰ উৎস। ‘সংস্কৃতি শব্দটো লেটিন ভাষাৰ Culture শব্দৰ পৰা উদ্ভৱ হৈছে। ইয়াৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ হৈছে Culture শব্দটো’^(২)।

সংস্কৃতি আদি স্তৰ বা এক অংগ হৈছে লোক সংস্কৃতি। লোক মনৰ আচৰণেই হৈছে লোকসংস্কৃতি। লোক শব্দটোৰে ইয়াত কৃষিজীৱি, পৰম্পৰা আশ্ৰয়ী নিৰক্ষৰ চহা জীৱনক সামৰি লোৱা হৈছে। অসমীয়া লোকসংস্কৃতিক নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাই বিভিন্ন ভাগত ভাগ কৰিছে। ইয়াৰে দ্বিতীয় ভাগ হৈছে সামাজিক লোকপ্ৰথা বা লোকাচাৰ। লোকাচাৰ বা লোক ৰীতি-নীতি লোক-সংস্কৃতিৰ এক এৰাব নোৱাৰা অংগ। লোক-সংস্কৃতি ঘাই আধাৰ হৈছে লোক-জীৱন। জন্ম-মৃত্যু আৰু বিবাহৰ লগত জড়িত কৰি বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠান আয়োজন কৰে আৰু বিভিন্ন ৰীতি-নীতি পালন কৰে যাক লোকাচাৰ বুলিব পাৰি। শিৱসাগৰ জিলাৰ অসমীয়া জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সমাজত জন্ম, মৃত্যু, বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত পালন কৰা তেনে লোকাচাৰৰ আলোচনাৰ বাবে আলোচ্য বিষয়ক নিৰ্বাচন কৰা হৈছে। বৰ্তমানৰ বিশ্বায়নৰ যুগত লোকাচাৰ লোক ৰীতিৰ আমূল পৰিৱৰ্তন সাধন হৈছে। সেয়েহে বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱত হোৱা লোক ৰীতি-নীতিৰ পৰিৱৰ্তন সম্পৰ্কীয় আলোচনাকো অধ্যয়নৰ বিষয়ত সামৰি লোৱা হৈছে।

ইংৰাজী ‘Globalisation’ শব্দৰ অসমীয়া প্ৰতিশব্দ হৈছে বিশ্বায়ন। বিশ্বায়ন এনে এক প্ৰক্ৰিয়া যিয়ে সমগ্ৰ বিশ্বখনকে এখন গোলকীয় গাঁৱত পৰিণত কৰিছে। ‘বিশ্বায়ন হ’ল এক বহুমুখী প্ৰক্ৰিয়া।’^৩ এই প্ৰক্ৰিয়াই অসমীয়া সংস্কৃতি আৰু লোক-সংস্কৃতিৰ বাৰুকৈয়ে প্ৰভাৱ পেলাইছে। অসমীয়া জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সমাজৰ লোকাচাৰৰ বিকাশত পৰিলক্ষিত হোৱা বিশ্বায়নৰ পৰিৱৰ্তন আৰু উদ্ভৱমুখী প্ৰভাৱৰ আলোচনাৰ বাবে বিষয়বস্তুক নিৰ্বাচন কৰা হৈছে।

লোকসংস্কৃতিত লোকাচাৰ :

আদিম অৱস্থাৰ পৰাই মানৱ সমাজৰ লগত লোক-সংস্কৃতি জড়িত হৈ আহিছে। Elite বা অভিজাত পদৰ বিপৰীতে Folk বা লোক পদটোৰ ব্যৱহাৰ হয়। ‘সাধাৰণতে খেতিয়ক, গঞা, নিৰক্ষৰ, কৃষিজীৱি, হস্তশিল্পৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল, মৌলিক পৰম্পৰা আশ্ৰীত, লোকসকলক ‘লোক’ শব্দটোৱে সামৰি লোৱা হৈছে।’^৪ এই লোকসকলৰ সংস্কৃতি অৰ্থাৎ জীৱন ধাৰণৰ বাবে কৰা পৰিশুদ্ধ কৰ্মৰাজিৰ সমষ্টিকে লোক সংস্কৃতি বুলিব পাৰি। ইংৰাজী Folk Culture পদটোৰ প্ৰতিশব্দৰূপে অসমীয়া ভাষাত লোকসংস্কৃতি শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। লোক সমাজতে লোকসংস্কৃতিৰ উদ্ভৱ হয়। লোক সমাজত অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা কিছুমান জনবিশ্বাস আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ৰীতি-নীতি, খাদ্যাভাষ, লোক-কাহিনী, লোকনৃত্য প্ৰচলন হৈ আহিছে। মানুহে ইচ্ছাকৃতভাৱে গ্ৰহণ নকৰিলেও আপোনা-আপুনি ভাৱে এই সমূহ মানৱ জীৱনৰ লগত সম্পৰ্ক জড়িত হৈ পৰে আৰু এইবোৰক লোক-সংস্কৃতি আখ্যা দিব পাৰি। লোকাচাৰ বা লোক ৰীতি-নীতি লোকসংস্কৃতিৰ একো একোটা অংগ। আদিম অৱস্থাবে পৰা মানুহে কিছুমান কৰ্মত লিপ্ত হওঁতে কিছুমান বিশ্বাস মানি আহিছে। সেই বিশ্বাসৰ ভিত্তিতে পৰৱৰ্তী সময়ত উৎসৱ-পাৰ্বণ, নৃত্য-গীতৰ কিছুমান অনুষ্ঠান পালনীয় হৈ আহিছে। যাৰ লগত বহুতো ৰীতি-নীতি জড়িত হৈ থাকে। এই ৰীতি-নীতিবোৰেই হৈছে লোকাচাৰ অৰ্থাৎ সমাজৰ মৌলিক প্ৰয়োজনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত আচৰণেই হ’ল লোকাচাৰ।

অসমীয়া জাতি-জনগোষ্ঠীয় সমাজত লোকাচাৰৰ স্থান :

লোকসংস্কৃতিৰ ঘাই আধাৰ হৈছে লোক জীৱন। এই লোক জীৱনৰ পালনীয় আচাৰ নীতিয়ে হৈছে লোকাচাৰ। সামাজিক কল্যাণ আৰু সামাজিক শৃংখলা অটুট ৰখাৰ উদ্দেশ্যেই আদিম কালৰে পৰাই লোকাচাৰৰ সৃষ্টি হৈছে। গতিকে লোকাচাৰ সমাজ জীৱনৰ সৈতে গভীৰভাৱে সম্পৰ্কিত। সমাজৰ শান্তি, শৃংখলা আৰু ঐক্যৰ ভাৱ প্ৰতিষ্ঠাত গুৰুত্ব অপৰিসীমৰূপে লোকাচাৰে আমাৰ ব্যক্তিগত আচৰণ সুদৃঢ় কৰাৰ লগতে সামাজিক গাঁথনি আৰু শৃংখলাৰ সুদৃঢ় কৰে। মানুহক সমাজমুখী কৰি তোলাত লোকাচাৰৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। লোকাচাৰৰ লগত সৌন্দৰ্যবোধৰ

ধাৰণাও জড়িত হৈ থাকে। ই সুন্দৰ সমাজক সুন্দৰতম কৰিব পাৰে। মানুহক কলামুখী কৰি গঢ়ি তুলিব পাৰে।

অসমীয়া সমাজত সৃষ্টিৰ কালৰে পৰা জ্ঞাতো অজ্ঞাতো পালন কৰি অহা লোকাচাৰসমূহে সমাজখনক বৰ্বৰতাৰ পৰা সভ্য কৰি দিব্যৰূপ প্ৰদান কৰিছে। সামূহিক কৰ্মৰ পৰা আৰম্ভ কৰি প্ৰত্যেক ব্যক্তিগত কৰ্মতে মানুহে বহুতো ৰীতি-নীতি পালন কৰে যিসমূহে ক'ব নোৱাৰাকৈ মানুহক বৈজ্ঞানিক ধাৰণাৰ লগত সংযুক্ত কৰি সুস্থ-সবল কৰি জীয়াই ৰাখিছে। যাৰ বাবে লোকাচাৰসমূহ সমাজ জীৱনৰ এক এৰাব নোৱাৰা অংগ। প্ৰত্যেক জনগোষ্ঠীৰ দৰে শিৱসাগৰ জিলাৰ মিচিং জনগোষ্ঠীৰ মাজতো বহুতো আচাৰ-ৰীতি পালন কৰে। ধৰ্মীয় বিশ্বাসৰ ভেটিত মিচিং সমাজত বহুতো ৰীতি-নীতিৰ প্ৰচলন আছে। যি মিচিং সমাজক সুস্থিৰ কৰি তুলিছে। সমাজৰ শান্তি-সম্প্ৰীতি অটুট ৰাখি সমাজক বিকাশশীল কৰাৰ ক্ষেত্ৰত লোকাচাৰৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান আছে।

জন্ম, মৃত্যু আৰু বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

অসমীয়া জাতি জনগোষ্ঠীয় সমাজত মানৱ জীৱনৰ তিনিটা বিশেষ মুহূৰ্তত বিভিন্ন নীতি-নিয়ম পালন কৰা দেখা যায়। এই ৰীতি-নীতিসমূহৰ মূলতে যুগ সঞ্চিত কিছুমান ধাৰণা জড়িত হৈ আছে, যদিও বেছিভাগৰে অন্ধবিশ্বাস ত্ৰিগ্ৰা কৰি থাকে সেই হ'লেও কিন্তু বহুতো লোকাচাৰ বা ৰীতি-নীতিৰ প্ৰয়োজনীয়তা বিজ্ঞানেও মানি লয়। সেইবাবে বৰ্তমান সমাজতো এই ৰীতি-নীতি সমূহে অস্তিত্ব হেৰুৱাই পেলোৱা নাই।

জন্ম সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

পৰম্পৰাগত সমাজত প্ৰচলিত জন্ম সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

অসমীয়া সমাজত জন্ম সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাসৰ প্ৰচলন আছে। এই লোকবিশ্বাস সমূহৰ ভেটিতে বহুতো লোক ৰীতি-নীতি সৃষ্টি হৈছে, যি সমাজখনক সুস্থ কৰি ৰখাত সহায় কৰে। সন্তানে গৰ্ভত স্থিতি লোৱাৰ পাছৰে পৰা গৰ্ভাৱতী মহিলাগৰাকীক কেন্দ্ৰ কৰি বিভিন্ন ৰীতি-নীতি পালন কৰে যদিও আৰু সন্তান জন্ম হোৱাৰ পাছত প্ৰসূতি গৰাকীক সংস্কাৰ কৰা আৰু সন্তানৰ সুস্বাস্থ্যৰ বাবে বহুতো নীতি-নিয়ম কৰা হয়। আদিম কালৰে পৰা অসমীয়া জাতি-জনজাতীয় সমাজত ভূত-প্ৰেতৰ ধাৰণা প্ৰচলিত হৈ আছে।

এই ধাৰণাৰ বাবেই গৰ্ভাৱতী মহিলাক বিভিন্ন ধৰণৰ মন্ত্ৰ প্ৰসূতা সূতা বান্ধি দিয়াৰ নিয়ম অসমীয়া প্ৰায় সকলো ঠাইৰ দৰে শিৱসাগৰ জিলাৰ সমাজত দেখা যায়। পঞ্চম মাহত ঘিঁউ, মৌ, গাখীৰ, গুৰ, চেনিৰে পঞ্চামৃত খুওৱা নিয়ম পালন কৰে। সেই সময়ত গৰ্ভাৱতী মহিলাগৰাকীক নিৰোগী আৰু সন্তানক পুষ্টি যোগোৱাৰ উদ্দেশ্যেৰেই নিয়ম পতা হয় বুলি ধাৰণা কৰিব পাৰি। ইয়াৰ পাছৰ পৰ্যায়ত গৰ্ভধাৰণাৰ ‘ন’ মাহত ‘ন মহীয়া’ সবাহৰ আয়োজন কৰে। সেই সময়ত নাম প্ৰসংগ কৰি সন্তানৰ আৰু মাকৰ মংগল কামনা কৰে। অসমৰ প্ৰায়বোৰ জাতি-জনগোষ্ঠীত সমাজত প্ৰসূতিৰ কাষলৈ ভূত-প্ৰেত আহিব নোৱাৰাকৈ একুৰা জুই ধৰি থোৱা হয়। প্ৰসূতিৰ পাটীৰ তলত কাচি বা কটাৰী ৰখা হয়, ঘৰৰ মুখচৰ ফালে বা প্ৰসূতি থকা কোঠাৰ দুৱাৰত বগৰী জেং, জালৰ গুৰা আদি ওলোমাই ৰখা হয়। জন্মৰ তিনিদিনৰ পাছত প্ৰসূতিক জালুক, কচুথোৰ, বেঙেনা, কাঠ-মাছ আদিৰে জাল দিয়া হয়। এই জাল প্ৰসূতিৰ লগতে আত্মীয়তাসকলেও মিলি খায়। ইয়াৰ পাছতে বিধাতা অহাৰ নিয়ম কৰে। বিধাতাই সন্তানৰ কপালত ভৱিষ্যতৰ কথা লিখি থৈ যায় বুলি বিশ্বাস আছে। সন্তানৰ নাড়ী সৰিলে প্ৰসূতি আৰু সন্তানক বাহিৰলৈ উলিওৱা হয়। এই নিয়মক ‘বাজ উলিওৱা’ বোলা হয়। সেই সময়ত গোপীনিসকলে নাম ধৰে আৰু পৰৱৰ্তী সময়তে সন্তানে যাতে জুই-পানী আদিলৈ ভয় নকৰে তাৰ বাবে শিলগুটিলৈ শব্দ হোৱাকৈ পীৰাত খুন্দি ভয় আঁতৰোৱাৰ চেষ্টা কৰে। পুত্ৰ সন্তান হ’লে ধনু-কাড় দিয়ে আৰু কন্যা সন্তান হ’লে উঘা-চেৰেকি দিয়াৰ নিয়ম আছে। ইয়াৰ ২৫ দিন বা এমাহৰ পাছত শুদ্ধি সকাম পতা হয়। সন্তান পুত্ৰ পকামিঠৈ আৰু কন্যা হ’লে ভোগ দিয়াৰ নিয়ম আছে। শুদ্ধি সবাহত সন্তানৰ চুলি খুৰাই সংস্কাৰ কৰাৰো নিয়ম আছে। শুদ্ধি সবাহত নাম-কীৰ্তন হয়। বহু সময়ত ভোজ-ভাতৰ আয়োজন কৰা দেখা যায়। ব্ৰাহ্মণ সমাজত সোঁৱৰণী অৰ্থাৎ জন্ম পঞ্জিকা ব্ৰাহ্মণৰ সহায়ত লিখোৱা হয় আৰু সেই মতে কিবা দোষ থাকিলে বিধান মতে নিয়ম কৰি সন্তানৰ নামকৰণ অনুষ্ঠান কৰা হয়। এই সমূহৰ উপৰিও সন্তানে গৰ্ভত স্থিতি লোৱাৰে পৰা মাক-দেউতাকে বেয়া কাম কৰা, জীৰ বধ কৰা, গৰু পঘা দেই যোৱা, ৰাতি বাহিৰলৈ যোৱা, মৃতকৰ ঘৰলৈ যোৱা মকৰাজাল ভঙা, ঢিলাই কৰা আদি কামবোৰৰ পৰা বিৰত থকাটো অসমীয়া সমাজৰ নিয়ম। সন্তানক

সৰিয়হৰ গাৰুত শুবলৈ দিয়া, নাড়ী-কটাৰ সময়ত বাঁহৰ চেচুঁৰে কটা আদি নিয়মো অসমীয়া সমাজত দেখা যায়।

মিচিং সমাজতো তিৰোতা গৰ্ভৱতী হ'লে স্বামী-স্ত্ৰী দুয়ো বেয়া কামবোৰৰ পৰা বিৰত থাকে। জীৱ-জন্তু বধ কৰা, গৰুৰ পঘা দেই যোৱা নিষেধ। অসমীয়া জাতীয় সমাজৰ দৰেই সন্তান জন্মৰ পাছত বাঁহৰ চেচুঁৰে নাড়ী কাটে। নাড়ী সৰিলে কলপাতেৰে বান্ধি চালত গুঁজি থয়। মাকে সন্তানক কোলাত লৈ বাহিৰলৈ ওলাই সূৰ্যলৈ চাই প্ৰণাম কৰে। সন্তানৰ চুলি খুৰোৱা হয়। সন্তান জন্মৰ তৃতীয় দিনা পৰ্যন্ত অশৌচ থাকে। শান্তিয়নী পানী খোৱাৰ পিছত অশৌচৰ অন্ত পৰে। শান্তিয়নী পানী নোখোৱালৈকে পিতৃ-মাতৃয়ে গেনা পালন কৰে। শুদ্ধি সকামত আত্মীয়-স্বজনক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি চাকি জ্বলাই ৰাইজক সেৱা জনাই।

আধুনিক সমাজত জন্ম সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

‘অসমীয়া সমাজ-জীৱনৰ প্ৰাথমিক পৰিচয় তেওঁলোকৰ জীৱন-ধাৰণ প্ৰণালী’। ‘অসমৰ জাতি-জনগোষ্ঠীৰ নিজস্ব জীৱন ধাৰণ প্ৰণালী আছে, য’ত তেওঁলোকে বিভিন্ন ৰীতিৰে উৎসৱ অনুষ্ঠান পালন কৰে। বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ ফলত জীৱন-ধাৰণৰ প্ৰণালীলৈ বিভিন্ন পৰিৱৰ্তন আহিছে আৰু এই পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰভাৱ উৎসৱ-অনুষ্ঠানতো পৰিছে। যাৰ লগত মানুহৰ পালনীয় ৰীতি-নীতিবোৰো পৰিৱৰ্তন হৈছে। এই পৰিৱৰ্তনৰ মূল কাৰণ হৈছে কৰ্মব্যস্ততা। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ দ্ৰুত প্ৰসাৰৰ ফলত মানুহ ব্যস্ত হৈ পৰিছে। যাৰ বাবে মানুহে বহুত ৰীতি-নীতি পুৰণিকলীয়া ৰূপে আখ্যা দি বৰ্জন কৰিবলৈ ধৰিছে। কাৰণ এতিয়া মানুহৰ অন্ধবিশ্বাসী মনটোও বৈজ্ঞানিক চিন্তাই ত্ৰিগ্না কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। বহু সময়ত মানুহক পৰিৱেশ পৰিস্থিতিয়ে তেনে কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছে। পূৰ্বৰ দৰে এতিয়া তিৰোতা গৰ্ভৱতী হ'লে বেজ বা ধাইৰ ওচৰলৈ নিয়াৰ নিয়ম নাই। কাৰণ এতিয়া চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ যথেষ্ট প্ৰসাৰ হৈছে। বৰ্তমান মানুহৰ মনৰ পৰা ভূত-প্ৰেতৰ ধাৰণা বহুখিনি নাইকিয়া হৈছে। আৰু তাৰ লগে লগে ভূত-প্ৰেতৰ বিশ্বাসৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা ৰীতি-নীতিবোৰো কমি আহিবলৈ ধৰিছে। চিকিৎসালয়ত লগত সন্তান জন্ম হোৱাৰ বাবে তেনে পৰিৱেশত প্ৰসূতিৰ কাষত জুইধৰা, দুৱাৰত জাল বা বগৰী কাঁইট ওলোমোৱা আদি ৰীতি-নীতিসমূহ পালন

কৰিব পৰা নাযায়। যাৰ ফলত সেইসমূহ সমাজৰ পাৰ নাইকীয়া হৈ যাবলৈ ধৰিছে। পঞ্চগমূত খুওৱা নিয়ম বৰ্তমান সমাজতো আছে। কাৰণ তাৰ লগত বিজ্ঞানৰ দিশ জড়িত হৈ আছে। কৰ্মব্যস্ততাৰ বাবে আজিৰ সমাজত সবাহ বা সকাম পতাৰ বাবে বহু সময়ত গোপীনিৰ অভাৱ হয়। সেইবাবে ‘ন’ মহীয়া সবাহো বহু সময়ত পতা দেখা নাযায়। তাৰোপৰি বিজ্ঞানৰ উন্নতিয়ে বহু সময়ত সন্তানৰ জন্ম ‘ন’ মাহৰ পূৰ্বেই কৃত্ৰিম ভাৱে কৰোৱাৰ ফলত সেই সবাহৰ প্ৰয়োজনীয়তা নাইকীয়া হৈ পৰিছে। প্ৰসূতিক জাল খোৱা প্ৰথা পুৰণি নিয়মমতে চলি আছে যদিও প্ৰসূতি মাতৃ চিকিৎসালয়ত থকাৰ বাবে সেই নিয়ম উপযুক্ত বিধি মতে কৰিব পৰা নাযায়। বৰ্তমান সন্তানৰ নাড়ী বাঁহৰ চেঁচুৰে কটা নিয়ম নাই। কাৰণ নাড়ী কটা কাম চিকিৎসালয়ত সন্তান জন্মৰ পাছতে চিকিৎসক বা ধাত্ৰীয়ে কৰে। সন্তান বাজলৈ ওলোৱা, শুদ্ধি সবাহ পতাৰ নিয়ম পূৰ্বৰ দৰেই আজিৰ সমাজতো পালনীয় হৈ আছে, কিন্তু বাজলৈ উলিওৱা সময়ত কন্যা সন্তানক উঘা-চেৰেকি আৰু পুত্ৰ সন্তানক ধনু-কাঁড় দিয়া নিয়ম নাই। কাৰণ সময়ৰ বিকাশৰ লগে লগে এই সম্পদসমূহৰ গুৰুত্ব সমাজৰ পৰা নোহোৱা হৈছে। সন্তান সম্ভৱা নাৰী পাতি বাহিৰলৈ নোযোৱা, চিলাই কাম নকৰা, মকৰা জাল নভঙা আদি নিয়মবোৰ কেৱল অন্ধবিশ্বাসৰ বাবে গঢ়ি উঠা বুলি আজিৰ সমাজত গণ্য কৰা হয় আৰু প্ৰয়োজনত এই কামবোৰ সন্তান সম্ভৱা নাৰীয়ে কৰা দেখা যায়। মানুহ নগৰমুখী হোৱাৰ বাবেই হয়তো মানুহে অনিচ্ছা স্বত্বেও বহুতো পালনীয় নিয়ম এৰিবলগীয়া হৈছে। কাৰণ ৰীতি-নীতিৰ বাবে তাত উপযুক্ত সময়। সমাজ আৰু পৰিৱেশৰ অভাৱ হোৱা দেখা যায়।

জনগোষ্ঠীয় সমাজতো বৰ্তমান শিক্ষাৰ পোহৰ পৰিছে। বহু সময়ত পিছপৰি থকা যদিও বৰ্তমান শিৱসাগৰ জিলাৰ মিচিং সমাজে অন্ধবিশ্বাসবোৰ এৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। তেওঁলোকে বহুতো পুৰণি ৰীতি-নীতিবোৰকে সামৰি আছে যদিও শিক্ষিত সমাজে ভিত্তিহীন নিয়মবোৰ পৰিহাৰ কৰিছে যেনে প্ৰসূতি আৰু তাৰ সন্তানৰ মংগলৰ বাবে চৰাই অৰ্থাৎ কুকুৰা বলি দিয়া, প্ৰসূতিৰ গাত বিভিন্ন মন্ত্ৰ প্ৰসূত বন্ধা আদি নিয়মবোৰ বাদ দিছে। সেই হ’লেও কিন্তু বৰ্তমানেও তেওঁলোকৰ পুৰণি ৰীতি-নীতি সমূহে খামুচি আছে।

মৃত্যু সম্পর্কীয় লোকাচার :

পৰম্পৰাগত সমাজত প্ৰচলিত মৃত্যু সম্পর্কীয় লোকাচার :

অসমীয়া সমাজত মৃত্যুৰ লগত আত্মা-পৰমাত্মা সম্পর্কীয় বহুতো বিশ্বাস জড়িত হৈ আছে। মৃত্যুৰ ক্ষণ গণনাৰ পৰা আদ্যাশ্রাদ্ধলৈকে সকলো কাম পঞ্জিকা চাই কৰাৰ নিয়ম হিন্দু নীতি মতে ইয়াত মৃতদেহৰ সৎকাৰ কৰা হয়। ঘৰৰ ভিতৰত মানুহ মৰিবলৈ দিয়া নহয়। এই বিশ্বাস মতে অন্তিম সময়ত বাহিৰলৈ উলিয়াই দিয়া হয়। ব্ৰাহ্মণৰ সহায়ত মৃত্যুৰ সময় চোৱাই বিধি কাৰ্য আৰম্ভ হয়। চোতালত চাৰি বা পাচীৰ ওপৰত 'শ' ৰখা হয়। মূৰৰ ফালে তুলসী গছ পুতি তাত চাকি দিয়াৰ নিয়ম আছে। শ্মশানলৈ নিয়াৰ পূৰ্বে মৃতকক মাহ-হালধিৰে গা-ধুৱাই দিয়া হয়। শ্মশানলৈ নিবৰ বাবে বাঁহৰ চাঙি সজা হয়। আৰু এই চাঙিৰ চাৰি দিশে চাৰিজন ব্যক্তিয়ে ধৰি মৃতকক শ্মশানলৈ নিয়া হয়। উত্তৰ-পূব কোণীয়াকৈ চিতা সজা হয়, চিতা সজাতো আম খৰি আৰু চন্দনৰ কাঠ দিয়া নিয়ম আছে। পুত্ৰ সন্তান নাথাকিলে সেই দায়িত্ব আত্মীয়ই পালন কৰে। মুখাগ্নি কৰোতাজনে তিনিদিন আৰু ব্ৰাহ্মণ সম্প্ৰদায়ৰ হ'লে চাৰিদিন ফলাহাৰ গ্ৰহণ কৰে। মাটিত খেৰৰ শয্যাত শুৱা নিয়ম আছে। তিনিদিনত তিলনী হয় আৰু ব্ৰাহ্মণ সমাজত চাৰিদিনত চতুৰ্থা পতাৰ নিয়ম। সেইদিনা মৃতকৰ আত্মীয়সকলে গাখীৰ, কল, পিঠাঙুৰি খায় আৰু সেইদিনাৰ পৰা এসাঁজ ভাত খাব পৰা হয়। মৃত্যুৰ দিনাৰ পৰা আদ্যাশ্রাদ্ধলৈকে প্ৰত্যেক দিনা মৃতকৰ বাবে পিণ্ড দিয়াৰ নিয়ম ব্ৰাহ্মণ সমাজত আছে। দহ দিনত দহা হয়। এই দহ দিন পৰ্যন্ত ঘৰৰ চুৱা নাযায়। কোনোৱে দহ দিন, কোনোৱে তেৰ দিন আৰু কোনোৱে এমাহত কাজ পাতে। বান্ধাৰ সমাজত এঘাৰ দিনত কাজ পতাৰ নিয়ম আছে। কাজৰ পিছদিনা বা কোনোৱে কাজৰ দুদিনৰ দিনা আত্মীয়-কুটুম্বৰ লগত ভোজ খাই ব্ৰত ভাঙে। ব্ৰততথকা কেইদিন গৃহস্থৰ ঘৰৰ মানুহে বাবংশ পৰিয়ালে বাঁহ কটা মাটি খন্দা নিষেধ, কাজৰ পূৰ্বে শাস্তিয়নী পানীৰে শুদ্ধ হোৱাৰ নিয়ম ব্ৰাহ্মণ সমাজত আছে। মৃতকৰ পুত্ৰই চুলি খুৰোৱা, বগা বস্ত্ৰ পৰিধান কৰাৰ নিয়ম আছে।

মিচিং সমাজত মানুহ মৰিলে বৰকাঁহ বজোৱাৰ নিয়ম আছে। তেওঁলোকে শৰটো গাঁত খান্দি পুতি থয়। মৃতকে জীৱন কালত ব্যৱহাৰ কৰা সকলো বস্তু মৃতকৰ লগত পুতি থোৱাৰ নিয়ম আছে। শৰদেহ ধুৱাই

নতুন বস্ত্ৰ পিন্ধাই দিয়াৰ নিয়ম আছে। অসমীয়া জাতীয় সমাজৰ দৰেই তেওঁলোকে তিনি দিনত তিলানি আৰু দহদিনত দহা পাতে। মৃতকৰ বাবে প্ৰত্যেক ন জোন ওলোৱাৰ দিনা পিণ্ড দিয়াৰ নিয়ম মিচিং সমাজতো আছে। মিচিং সমাজত তিনি দিনৰ দিনা চুৱা খেদে। মৃতকক সৎকাৰ কৰা ব্যক্তিজনে ‘দগানে’ পিন্ধে আৰু তেওঁ চুৱা থকালৈকে জুহাৰ পূব দিশে নাযায়। পিণ্ডদানৰ জৰিয়তে মৃতকৰ পূৰ্বপুৰুষৰ নামলৈ মৃতকৰ বাবে পূৰ্ব পুৰুষৰ লগত মিলিত হোৱাৰ বাট মুকলি কৰি দিয়া হয়। এয়া কেৱল তেওঁলোকৰ বিশ্বাস। পিণ্ড দিয়া অনুষ্ঠানক তেওঁলোকে ‘দদগাং’ বোলে। কাজৰ সময়ত গাহৰি, কুকুৰ মাৰি ভোজ খোৱাৰ নিয়ম আছে। এই কাজ গৃহস্থৰ ঘৰৰ আৰ্থিক, সুবিধা চাই যিকোনো সময়তে কৰিব পাৰে। কোনো ধৰা-বন্ধা নিয়ম নাই।

আধুনিক সমাজত মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

বিশ্বায়নৰ ফলত পৰিৱৰ্তন হোৱাৰ দৰেই মানুহৰ বিশ্বাস আৰু চিন্তা-ধাৰায়ে সলনি হৈছে। যাৰ প্ৰভা মানুহৰ জীৱন শৈলী, উৎস-অনুষ্ঠানত পৰিছে। বিজ্ঞান প্ৰযুক্তি বিদ্যাই মানুহক উন্নত কৰিছে সঁচা। কিন্তু এই সমূহে মানুহক সমাজবিমুখী অৰ্থাৎ অকলশৰীয়াও কৰিছে, যাৰ ফলত ৰীতি-নীতিৰো পৰিৱৰ্তন হৈছে। আজিৰ সমাজত মানুহৰ মৃত্যু ঘৰৰ পৰিৱৰ্তে বেছিভাগ হাস্পিতালতে হয়, যাৰ ফলত মৃত্যুৰ পূৰ্বেই ঘৰৰ পৰা বাহিৰলৈ উলিয়াই দিয়াৰ নিয়ম নোহোৱা হৈছে। বহু সময়ত মানুহৰ যুক্তিশীল মনে এনে অযুক্তিকৰ নিয়মক মানি ল’বলৈও সন্মত নহয়। ঠিক সেইদৰে উত্তৰ-পূব কোণীয়াতকৈ শ্মশানৰ চিতা সজা, তাত আমকাঠ বা চন্দন, কাঠ দিয়া আদি নিয়মৰো পৰিৱৰ্তন হৈছে কাৰণ এতিয়া পূৰ্ব প্ৰস্তুত চিতা বা বৈদ্যুতিক চিতাৰ সহায়ত সৎকাৰৰ কাম কৰা হয়। তাৰোপৰি অবনানিকৰণৰ ফলত চন্দন কাঠ দুৰ্লভ আৰু বহু সময়ত ব্যয়বহুল হৈ পৰিছে। মানুহৰ চিন্তা-ধাৰাৰ সলনি হোৱাৰ বাবেই আজি পুত্ৰৰ সমানেই কন্যায়ো অধিকাৰ লাভ কৰিছে। সেয়েহে মৃতকৰ যদি পুত্ৰ সন্তান নাথাকে তেনে স্থানত কন্যাই মুখাগ্নি কৰা আৰু কাম-কাজ কৰাৰ অধিকাৰ লাভ কৰিছে। নগৰ বা শিল্পপ্ৰধান সমাজত খেৰ-বাঁহৰ অভাৱৰ ফলত খেৰৰ শয্যাত শোৱাৰ প্ৰথাও লাহে লাহে নোহোৱা হৈছে।

অসমীয়া জাতীয় সমাজৰ দৰেই শিৱসাগৰ জিলাৰ মিচিং সমাজেও তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত নীতি-নিয়মক পৰিহাৰ কৰিছে। আজিৰ মিচিং

সমাজৰ ব্যক্তিৰ মৃত্যুত বৰকাঁহ নবজায়। কাৰণ তেওঁলোকৰো শোক লাগে। মৃতকক পুতি থোৱাৰ নিয়ম আছে যদিও বহু হিন্দু মিচিং লোকে মৃতকৰ সৎকাৰ কৰে। মৃতকক পুতি থোৱা সকলোও পূৰ্বৰ দৰে এতিয়া মৃতৰ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী মৃতকৰ লগত পুতি থোৱাৰ পৰিৱৰ্তে সেইবোৰ জ্বলাই দিয়ে। কাজ-কৰ্মৰ নিয়মসমূহ তেওঁলোকে পূৰ্বৰ বিধি মতেই পালন কৰি আহিছে।

পৰম্পৰাগত সমাজত বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

অসমীয়া সমাজত বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰসমূহ পোনপটীয়াকৈ পঞ্জিকাশ্ৰয়ী হয়। দিন-বাৰ, তিথি, নক্ষত্ৰ, ৰাশি, ৰাহি-যোৰা সকলো পঞ্জিকাৰ সহায়ত গণনা কৰিহে বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত আগবঢ়া নিয়ম। অসমীয়া বিবাহ পদ্ধতি অনাৰ্যমূলীয় বুলি কোৱা হয়। কেৱল হোমাগ্নি আৰু বেদমন্ত্ৰসমূহহে আৰ্যমূলীয়। বিবাহৰ ৰাহি-যোৰা মিলাৰ পাছতে বিবাহৰ দিন ধাৰ্য কৰা হয়। বিয়াৰ প্ৰথম কাৰ্য হৈছে জোৰোণ দিয়া। জোৰোণ হিচাপে দৰা ঘৰৰ পৰা সাধ্য অনুসাৰে কইনাক কাপোৰ গহণা দিয়া হয়। জোৰোণৰ সময়ত মাছ দিয়াৰো প্ৰথাও আছে। জোৰোণত তামোল-পাণ, চাউল আদি দিয়াৰো নিয়ম আছে। দৰা-কইনাক নোৱাবৰ বাবে কল থোৱাৰে বেই সজা হয়। বেইৰ তলত কণী পোতাৰো নিয়ম আছে। ইয়াৰ লগত প্ৰজনন বিশ্বাস জড়িত হৈ আছে। জোৰোণৰ দিনা ৰাতি অধিবাস পতাৰ নিয়ম ব্ৰাহ্মণ সমাজত প্ৰচলিত আছে। বিয়াৰ জোৰোণৰ আগদিনাৰ পৰা দৰা-কইনা উপবাসে থকাৰ নিয়ম আছে। বিয়াৰ দিনা পুৱতি নিশা দৰা-কইনাৰ মাজে দৈয়ন দিয়া নিয়ম আছে। বিয়াৰ দিনা 'ন-পুৰুষ'ৰ শ্ৰাদ্ধ পতা হয়। ব্ৰাহ্মণ সমাজৰ বাহিৰে অন্য হিন্দু সমাজে বিবাহৰ দিন ধাৰ্য কৰাৰ পিছতো বিবাহৰ পূৰ্বে যিকোনো সময়তে 'ন-পুৰুষ'ৰ সবাহ পতা দেখা যায়। দৰা আদৰাৰ সময়তে বহুতো নিয়ম আছে গাথিয়ন খুন্দা, সুৰাণ্ডৰি তোলা আদি। হোমৰ গুৰিত কইনাৰ দেউতাকে কন্যাদান দিয়ে ভায়েকে জুইত আঁঠে দিয়ে, এই কাৰ্যক আঁঠে দিয়া বোলে। হোম পুৰি বিবাহ পতাৰ উপৰিও হিন্দু সমাজত বুজনি দিয়া প্ৰথা, চকলং প্ৰথা মতেয়ো বিবাহ সম্পন্ন কৰা হয়। চকলং প্ৰথাত এশ এগছি বস্তি জ্বলোৱা হয়। বিবাহ পদ্ধতিত কইনাই দৰাক হেংদাং উপহাৰ দিয়ে। ব্ৰাহ্মণ সমাজত বিবাহৰ দুদিন পাছত খুৰা-খুৰি পতাৰ নিয়ম আছে। সেইদিনা খুৰা-খুৰি মন্ত্ৰ উচ্চাৰণ কৰা হয়, দৰা-কইনাক দাম্পত্য বিধি-বিধান শিকোৱা হয়। খুৰা-

খুবিৰ দিনা বিভিন্ন আমোদজনক খেল-ধেমালিয়ো কৰাৰ প্ৰথা আছে যেনে -আঙুঠি খেল, ন-কইনাক মাছ বাচিবলৈ দিয়া আদি।

মিচিং জনগোষ্ঠীয় সমাজত বিশেষকৈ চাৰি প্ৰকাৰৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়- আনুষ্ঠানিক বিবাহ. সাধাৰণ পদ্ধতিৰে কৰা বিবাহ, গোপন বিবাহ, জোৰকৈ কৰোৱা বিবাহ। বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকে জ্যেষ্ঠজনৰ আশীৰ্বাদ লয় আৰু ৰাইজে আপং, গাহৰি মাৰি ভোজ-ভাত দিয়াটো নিয়ম, বিবাহযোগ্য কন্যা থকা গৃহস্থৰ ঘৰত পূৰ্বৰে পৰা নিজে বৈ কাপোৰ গোটাই থোৱাটো নিয়ম, ক'লা-ৰঙা মিচিং পৰম্পৰাগত সাজ কইনাক দিয়া হয়। বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত দৰা ঘৰৰ পৰা কইনাক পৰম্পৰাগত পানীয় (আপং, ছাঁইমদ) আৰু গাহৰি দিয়াতো নিয়ম, সাজ-পোছাক আৰু অলংকাৰ দিয়াৰ প্ৰথা পূৰ্বতে নাছিল। কিন্তু বৰ্তমান সময়ত বিবাহৰ পূৰ্বে কইনাক আঙুঠি পিন্ধোৱা, বিবাহত অলংকাৰ দিয়াৰ প্ৰথাৰ প্ৰচলন হৈছে। বিবাহৰ সময়ত আনুষ্ঠানিক বিয়া হ'লে কইনাক চাংঘৰত উঠোৱাৰ সময়ত চাংঘৰত উঠিবৰ বাবে জখলা পানীৰে ধোৱা হয় আৰু দুই মূৰত পানী বা চাউলেৰে ভৰ্ত্তি পাত্ৰ ৰখা হয়। কিন্তু বৰ্তমান সময়ত চাংঘৰৰ নিৰ্মাণ কমি আহিছে আৰু লগে লগে এই প্ৰথাও কমি আহিছে। মিচিং সমাজক গোপন বিবাহ প্ৰথাও আছে ল'ৰা-ছোৱালীৰ সন্মতি ক্ৰমে গোপনে বা পলাই গৈ এই বিবাহ সম্পন্ন কৰে। জোৰ কৰি পতা বিয়াৰ ক্ষেত্ৰত কইনাৰ সন্মতিৰ অবিহনেই সমাজৰ ইচ্ছা অনুসৰি বিয়া কৰায়। মিচিং সমাজত পূৰ্বে বহু বিবাহৰ নিয়ম আছিল এই নিয়ম বৰ্তমানৰ উন্নত সমাজত কমি আহিছে। জোৰ কৰি পতা বিবাহৰ নিয়মো বৰ্তমান প্ৰায় নোহোৱা হৈছে। পূৰ্বতে মিচিং সমাজত পৰম্পৰাগত কাপোৰ, অলংকাৰ বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰাটো বাধ্যতামূলক নিয়ম আছিল। কিন্তু বৰ্তমান বিশ্ববজাৰৰ ফলত এই নিয়মলৈ পৰিৱৰ্তন আহিছে।

আধুনিক সমাজত বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ :

জন্ম-মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ সমূহৰ দৰেই আধুনিক সমাজত বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ সমূহৰো যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন হৈছে। বিশেষত্ব পঞ্জিকাৰ দ্বাৰা দিন, তিথি গণনা কৰা হয় যদিও বৰ্তমান সময়ত ৰাশিচক্ৰ বা পঞ্জিকাৰ দ্বাৰা ৰাহি-জোৰা গণনা কৰাৰ নীতি সমাজৰ পৰা নোহোৱা হৈছে। কাৰণ আধুনিক মনৰ মানুহে গ্ৰহ-নক্ষত্ৰৰ ধাৰণা পুৰণিকলীয়া ৰূপে বিশ্বাস কৰে,

মন আৰু সামাজিক মৰ্যাদাৰ মিলনৰ ফলতে এতিয়া বিবাহৰ সম্পৰ্ক গঢ়ি উঠে। জোৰোণৰ ক্ষেত্ৰতো পূৰ্বে থকা প্ৰজনন বিশ্বাস বৰ্তমান মানুহৰ মাজৰ পৰা নোহোৱা হৈছে যাৰ বাবে জোৰোণত মাছ দিয়া প্ৰথা নোহোৱা হৈছে। জোৰোণৰ ক্ষেত্ৰত ৰীতি-নীতিতকৈ জাক-জমকতা নিজৰ স্বজলতা প্ৰদৰ্শনৰ দৌৰতহে মানুহ ব্যস্ত যেন অনুভৱ হয়। জোৰোণৰ দিনা ৰাতি অনুষ্ঠিত হোৱা অধিবাসো আজিকালি বহু বিবাহ অনুষ্ঠানত অনুষ্ঠিত নহয় কাৰণ আজিকালি সময়ৰ অভাৱৰ বাবে এদিনীয়া বিয়া পতা দেখা যায়। য'ত বিবাহৰ প্ৰায় সকলো নিয়ম এদিনতে শেষ কৰি, অতিথি আপ্যায়নৰ বাবে এটা সুকীয়া দিন ধাৰ্য কৰা থাকে। সেয়েহে সময়ৰ অভাৱৰ বাবে বহুতো ৰীতি-নীতি সমাজৰ পৰা নোহোৱা হৈ আহিছে। আহোম সমাজৰ পৰাও চকলঙৰ প্ৰথা প্ৰায় নোহোৱা হৈছে। ভকতৰ সহায়ত দৰা-কইনাক বুজনি দি বিবাহৰ কাম সম্পন্ন কৰাই দেখিবলৈ পোৱা যায়। খাদ্যাভাষৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিকতা আহি পৰিছে। থলুৱা খাদ্যৰ বিপৰীতে বিবাহ অনুষ্ঠান বিদেশী খাদ্যৰ বিশেষ সমাদৰ দেখা যায়। বহু বিবাহৰ নিয়ম আধুনিকক সমাজৰ পৰা প্ৰায় নোহোৱা অৱশ্যে আধুনিক সমাজত বিবাহ বিচ্ছেদৰ পাছত পুনৰ বিবাহৰ প্ৰথাৰ প্ৰচলন হৈছে। বিধৱা বিবাহেও এতিয়া যথেষ্ট সমাদৰ লাভ কৰিছে। পূৰ্বতে মানুহৰ মনবোৰ সংকীৰ্ণ আছিল। অসৱৰ্ণ বিবাহৰ স্থান সমাজত নাছিল, এতিয়া সম্পূৰ্ণ বিধি মতেই অসৱৰ্ণ বিবাহ সম্পন্ন হোৱা দেখা যায়।

লোকাচাৰ আৰু বিশ্বায়ন :

‘লোকসংস্কৃতি পৰম্পৰা আশ্ৰয়ী, কিন্তু পৰম্পৰা কোনো দিনেই স্থবিৰ নহয়। ই গতিশীল আৰু যুগ সাপেক্ষে’^(৬) গতিকে আধুনিক সমাজতো পৰম্পৰাৰ স্থিতি অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি, কিন্তু নিঃসন্দেহে পৰম্পৰাৰ স্বৰূপ সলনি হৈছে। শিক্ষাৰ প্ৰসাৰে সমাজলৈ পৰিৱৰ্তন আনিছে। ‘কালক্ৰমত পাহাৰ-পৰ্বতবাসী মিচিংসকল ভৈয়ামলৈ প্ৰব্ৰজন হৈ শিক্ষা-দীক্ষাৰ পোহৰ, উন্নত সমাজৰ সংস্পৰ্শ, সংস্কাৰমুক্ত ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি আৰু বিজ্ঞানৰ চিন্তাৰে বলীয়ান হৈ তেওঁলোকৰ নিজ লোক সংস্কৃতিক অৱহেলাৰ চকুৰে চোৱাৰ প্ৰৱণতা আহি পৰিছে।’^(৭) মিচিং সমাজেই হওক বা অসমীয়া জাতীয় সমাজেই হওক তেওঁলোকৰ ধৰ্মীয় চিন্তা ৰীতি-নীতিলৈ বিশ্বায়নে নতুনত্ব আনি দিছে ফলত সমাজৰ উত্তৰণ আৰু বিকাশ হৈছে।

বিংশ শতিকাৰ নতুন ধাৰণা। এই বিশ্বায়নে সমাজক কৰ্মমুখী কৰি তুলিছে, সমাজক শিল্পমুখী কৰি তোলাৰ ফলত লোক সংস্কৃতিয়ো এতিয়া শিল্পমুখী হৈছে। লোক ৰীতিৰ কেৱল বৈজ্ঞানিক ভিত্তি খিনিকহে এতিয়া সমাজে বিশ্বাস কৰে। টাৰ ফলত সমাজৰ পৰা অন্ধ-বিশ্বাস, কু-সংস্কাৰসমূহ দূৰ হ'বলৈ ধৰিছে। চহা অঞ্চল আৰু শিল্পপ্ৰধান অঞ্চলৰ মাজত যোগসূত্ৰ স্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বায়নে বিশেষভাৱে সহায় কৰিছে। ফলস্বৰূপে চহা জীৱনৰ সংস্কৃতিয়ে পৰিৱৰ্তিত ৰূপত অভিজাত সমাজত সমাদৰ লাভ কৰিছে। মানুহৰ মাজত, সমাজৰ মাজত থকা শ্ৰেণী বৈষম্য চিন্তা-ধাৰাৰ ভিন্নতা কমাই আনিছে। মানুহৰ মনৰ সংকীৰ্ণতা দূৰ কৰি সমাজত শান্তি আৰু সম্পত্তিৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। হয়তো বিশ্বায়ন বা আধুনিকক চিন্তা-ধাৰাৰ বাবেই আজি বহু বিবাহ পদ্ধতিৰ বিলোপ হৈছে, বিধৱা বিবাহে সমাদৰ লাভ কৰিছে, বাল্যবিবাহ বহিৰ্ভূত হৈছে, বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত থকা উচ্চ-নীচৰ ভেদাভেদ নোহোৱা হৈছে। প্ৰসূতি মাতৃয়ে ধাইৰ হাতত হোৱা মৃত্যুৰ সংখ্যা কমিছে। ভূত, প্ৰেত, ডাইনীৰ ধাৰণা কমি আহিবলৈ ধৰিছে। হয়তো ভৱিষ্যতে সমাজৰ পৰা এই ঋণাত্মক ধাৰণাবোৰ সম্পূৰ্ণৰূপে নোহোৱা হ'ব।

সামৰণি :

সাম্প্ৰতিক সময় পৰিৱৰ্তনৰ সময়, নতুনক আদৰাৰ সময়। এই সময়ত পৰম্পৰাগত ৰীতি-নীতিত বিশ্বায়ন আৰু বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ ক্ষেত্ৰত অহা পৰিৱৰ্তনৰ ধাৰণাক সহজভাৱে আদৰি ল'ব পাৰিব লাগিব। আজিৰ বিশ্বায়নৰ যুগত অসমীয়া লোকাচাৰে সময়ৰ লগত খাপ খোৱাকৈ ইতিবাচক দিশবোৰ আদৰি নেতিবাচক দিশবোৰ ত্যাগ কৰিব পাৰিব লাগিব। যুগ অনুযায়ী ৰুচিবোৰ সলনি কৰিলেহে অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ উপযোগী উত্তৰণমুখী যাত্ৰা সফল হ'ব। সমাজক সংস্কাৰিত কৰি ৰখাৰ ক্ষেত্ৰত লোকাচাৰৰ বিশেষ তাৎপৰ্য আছে কিন্তু এই সমূহে তেতিয়াহে বৰ্তমানৰ সমাজক সংস্কাৰিত কৰিব পাৰিব যেতিয়া এইসমূহ যুগ সাপেক্ষে হ'ব, সেয়েহে সংস্কাৰ বা ৰীতি-নীতিৰ সময় অনুযায়ী হোৱাতো প্ৰয়োজনীয়। উপৰোক্ত আলোচনাৰ অন্তত কেইটামান দিশ তথা সিদ্ধান্ত উপনীত হ'ব পাৰি—

ক) বিশ্বায়নে অসমীয়া লোকাচাৰৰ পৰিৱৰ্তন আনিছে।

খ) বিশ্বায়নে অসমীয়া পৰম্পৰাগত ৰীতি-নীতিত আঘাত সানিছে

যাৰ ফলত বহুতো ৰীতি-নীতিৰ বিলুপ্তি হৈছে। ই হয়তো অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ চহকী ভঁৰালত আঘাত সানিছে।

গ) বিশ্বায়নৰ ফলত লোক-সংস্কৃতি আৰু অভিজাত সংস্কৃতিৰ মাজত যোগসূত্ৰ স্থাপন হৈছে।

ঘ) সমাজৰ পৰা অন্ধবিশ্বাস-কুসংস্কাৰসমূহ দূৰ হোৱাত বিশ্বায়নে সহায় কৰিছে।

পাদটীকা :

- ১। গগৈ, লীলা। অসমৰ সংস্কৃতি, পৃ. ৬।
- ২। পূৰ্বোক্তি গ্ৰন্থ পৃ. ৭।
- ৩। মিলি, ৰত্নেশ্বৰ আৰু শৰ্মা, মমী। সম্পা.। অসমীয়া ভাষা সাহিত্য সংস্কৃতি, পৃ. ৪৭৬।
- ৪। ইণ্টাৰনেট (উইকিপিডিয়া)
- ৫। মিলি, ৰত্নেশ্বৰ আৰু শৰ্মা, মমী। সম্পা.। অসমীয়া ভাষা সাহিত্য সংস্কৃতি, পৃ. ৪৭৮।
- ৬। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস, পৃ. ৪৩।
- ৭। কুলি, জৱাহৰ জ্যোতি। মিচিং সংস্কৃতি, পৃঃ ১৭।

প্ৰসংগ পুথিঃ

- ১। কুলি, জৱাহৰ জ্যোতি। মিচিং সংস্কৃতি। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিব্ৰুগড় : কৌন্তুভ প্ৰকাশন, ২০০৩। মুদ্ৰিত।
- ২। গগৈ, লীলা। অসমৰ সংস্কৃতি। নৱম সংস্কৰণ। গুৱাহাটী : বনলতা ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ৩। গগৈ, লীলা, হৰিপ্ৰসাদ নেওগ। সম্পা.। অসমীয়া সংস্কৃতি। পঞ্চম প্ৰকাশ। যোৰহাট : অসম সাহিত্য সভা, ২০১৩। মুদ্ৰিত।
- ৪। বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ। অসমৰ লোকসংস্কৃতি। দ্বাদশ প্ৰকাশ। গুৱাহাটী : বীণা লাইব্ৰেৰী, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ৫। মিলি, ৰত্নেশ্বৰ আৰু শৰ্মা, মমী। সম্পা.। অসমীয়া ভাষা সাহিত্য সংস্কৃতি। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটী : অলিম্পিয়া প্ৰকাশন, ২০১৬। মুদ্ৰিত।
- ৬। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস। পঞ্চম প্ৰকাশ। গুৱাহাটী : বীণা প্ৰকাশ, ২০১৬। মুদ্ৰিত।

প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ ‘ছাবিন আলুন’ৰ সীতাঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

গীতা হাঞ্চেপী

সংক্ষিপ্তসাৰ

ছাবিন আলুন’ হৈছে কাৰবি ৰামায়ণ। মূল ৰামায়ণৰ কাহিনীক লৈ স্বকীয় ৰূপত নিৰ্মিত হোৱা এখন ৰামায়ণ। কাৰবিসকলৰ আৰ্থসামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাপটত এই ৰামায়ণখন সৃষ্টি কৰা হৈছে। ‘ছাবিন আলুন’ৰ মাজেদি কাৰবিসকলৰ জীৱন প্ৰণালী, লোকবিশ্বাস, ৰীতি-নীতি আদি মূৰ্ত হৈ উঠিছে। ৰামায়ণৰ মূল কাহিনীটো অবিকৃত ৰূপত ৰাখি ঠায়ে ঠায়ে মূলৰ পৰা আঁতৰি আহি কাৰবি জনকবিয়ে স্বকীয় কল্পনাৰে কিছুমান কথা সংযোজন কৰি কাৰবি সমাজ জীৱনৰ ছবি প্ৰতিফলিত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। ফলত ‘ছাবিন আলুন’ৰ কাহিনী, চৰিত্ৰ আদি মূলৰ পৰা কিছু পৃথক হৈ পৰিছে। স্থানীয় ৰহণ সানি কাৰবি জনকবিয়ে সীতাকো এজনী সাধাৰণ কাৰবি জীয়ৰী ৰূপতেই চিত্ৰিত কৰিছে।

বীজশব্দ : ছাবিন আলুন, ৰামায়ণ, সীতা।

অৱতৰণিকাঃ

অসমৰ অন্যতম জনগোষ্ঠী কাৰবিসকলৰ মাজত মৌখিক গীত আকাৰে প্ৰচলন হৈ অহা ‘ছাবিন আলুন’ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে সমৃদ্ধ এখন

সহকাৰী অধ্যাপিকা, ডিফু চৰকাৰী মহাবিদ্যালয়, কাৰবি আংলং

ৰামায়ণ। ‘ছাবিন আলুন’ শব্দৰ অৰ্থ হ’ল ছাবিনৰ গীত। কোনো কোনো অঞ্চলত ‘ছাবিন’ শব্দটো ‘ছাবি’ বুলিও কয়। ৰামায়ণখন ‘ছাবিন আলুন’ নামেৰে পৰিচিতি লাভ কৰাৰ কাৰণ আৰু কাৰবিসকলৰ মাজলৈ ৰামায়ণৰ কাহিনী কেনেকৈ অৰ্থাৎ কাৰ প্ৰভাৱত কেতিয়াৰ পৰা আহিল সেয়া বিচাৰ্য বিষয়। কলং, কপিলী উপত্যকাত ৰাজত্ব কৰা বৰাহী কছাৰী ৰজা মহামণিক্যৰ পৃষ্ঠপোষকতাত মাধৱ কন্দলিয়ে বাৰ্মীকি ৰামায়ণ অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছিল। ৰামায়ণ চৰ্চাৰ প্ৰভাৱ সম্ভৱতঃ দাঁতি কাষৰীয়া অঞ্চলৰ লোকসকলৰ ওপৰতো পৰিছিল। কলং-কপিলীৰ পাৰত বসতি কৰা কাৰবিসকলৰ জনজীৱনতো সেয়ে হয়তো বিস্তাৰ লাভ কৰিছিল ৰামকথাই। সম্ভৱতঃ ছাবিন বা ছাবি নামৰ লোকজনে প্ৰথমবাৰৰ বাবে কাৰবিসকলৰ মাজত ৰামায়ণৰ কাহিনী প্ৰচাৰ কৰিছিল। সেয়ে তেওঁৰ নাম অনুসৰি কাৰবি ৰামায়ণখনৰ নাম ‘ছাবিন আলুন’ (ছাবিনৰ গীত) নামেৰে জনাজাত হ’ল।

মৌখিক গীত ৰূপত প্ৰচলিত ৰামকথাৰ পোন প্ৰথম বাৰৰ বাবে সংগ্ৰহ কৰি প্ৰেমকান্ত মহন্তই ১৯৭৬ চনত লিখিত ৰূপ দিয়ে। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ জনজাতিসকলৰ মাজত কাৰবি ভাষাতেই পোন প্ৰথমে ৰামায়ণ ৰচিত হয়। অনাখৰী কাৰবি জনকবিৰ দ্বাৰা ৰচিত আৰু প্ৰচাৰিত ৰামকথাৰ কাহিনী দুটা ৰূপত পোৱা যায়। এটা হ’ল সাধু কথাৰ গদ্য ৰূপত প্ৰচলিত ‘ৰাম-লখন আতম’ অৰ্থাৎ ৰাম-লখনৰ সাধু আৰু আনটো হ’ল সুৰ সম্বলিত গীতৰ ৰূপত প্ৰচলিত ‘ছাবিন আলুন’ অৰ্থাৎ ছাবিনৰ গীত। ‘ছাবিন আলুন’ত বাৰ্মীকি বা মাধৱ কন্দলীৰ ৰামায়ণৰ ছবছ কাহিনী বা ঘটনাৰ বৰ্ণনা পোৱা নাযায়। ‘ছাবিন আলুন’ত কাৰবি জনজীৱনৰ জীৱন প্ৰণালী আৰু স্থানীয় পৰিৱেশৰ লগত খাপ খোৱাকৈ ৰাম-লক্ষ্মণৰ কাহিনী বৰ্ণিত হৈছে। ইয়াত সীতাক সীতা কুংৰী বা ছিনতা কুংৰী বুলি কোৱা হৈছে। জনক ৰজাক বামনপ’ বা হেম্ফু বামুণ বুলি উল্লেখ আছে। বামনপ’ তথা জনক ৰজাক পাহাৰৰ এজন জুম খেতিয়ক ৰূপত দেখুওৱা হৈছে। লগতে বামনপ’ৰ জীয়েক সীতা কুংৰী ঘৰৰ বিভিন্ন কাম-কাজ কৰাৰ লগতে জুম খেতিৰ কামত মাক-বাপেকক সহায় কৰা, তাঁতশালত ভিন্ন চানেকিৰে কাপোৰ বৈ ভালপোৱা এগৰাকী সাধাৰণ কাৰবি জীয়ৰী ৰূপত চিত্ৰিত কৰা হৈছে। আলোচনাটিত প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ দ্বাৰা সংগৃহীত আৰু সম্পাদিত কাৰবি

ৰামায়ণ 'ছাবিন আলুন'ত সীতাৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে এটি চমু আভাস দিয়া হৈছে।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ 'ছাবিন আলুন'খনত মুঠ ৪৬ পৃষ্ঠাত অসমীয়া লিপিৰে কাৰ্বি ভাষাত পদ্য আৰু গদ্য ৰূপো দিয়া আছে। তদুপৰি অসমীয়া গদ্যত ইয়াৰ ভাঙনিও দিয়া আছে। পুথিখনত মুঠ ৫৬২ টা দুশৰীয়া পদত ৰামায়ণৰ কাহিনী বিৱৰিত হৈছে। প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ 'ছাবিন আলুন'ৰ ওপৰি ছামছিং হাঞ্চো সম্পাদিত মুঠ ১১১ পৃষ্ঠাৰ আৰু অসমীয়া লিপিৰে মুঠ ৫৬০ টা দুশৰীয়া পদত কাহিনীটো বৰ্ণিত ৰাম কথাৰ আন এখন 'ছাবিন আলুন' পোৱা গৈছে। প্ৰেমকান্ত মহন্ত সম্পাদিত 'ছাবিন আলুন'ত খণ্ড, অধ্যায় বা কাণ্ডৰ বিভাজন নাই। আনহাতে ছামছিং হাঞ্চোৰ সম্পাদিত 'ছাবিন আলুন'ৰ কাহিনীভাগ ২০ টা অধ্যায়ত বৰ্ণিত হৈছে। অধ্যয়নৰ পৰিসৰত ১৯৭৬ চনত ডিফু সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ 'ছাবিন আলুন'কহে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব :

পদ্ধতিগত অধ্যয়নৰ যোগেদি সাম্প্ৰতিক প্ৰেক্ষাপটত ছাবিন আলুনৰ মূল্যায়ন কৰাত যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। আধুনিক জীৱন যাত্ৰাৰ কৰলত সামাজিক লোক-পৰম্পৰাবোৰ ক্ৰমান্বয়ে হেৰাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। তেনেস্থলত পৰম্পৰাগতভাৱে মুখ বাগৰি অহা ৰামায়ণৰ কাহিনী, চৰিত্ৰ আদিৰ অধ্যয়ন, গৱেষণা আৰু সংৰক্ষণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে। তদুপৰি গ্ৰন্থ আকাৰত সংগৃহীত কাৰ্বি ৰামায়ণৰ কাহিনী, চৰিত্ৰ আদিৰ পদ্ধতিগত আৰু বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়নৰো যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। এই অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্যৰাজি হ'ল-

ক) ছাবিন আলুনৰ স্বকীয়তা নিৰূপণ কৰা।

খ) ছাবিন আলুনৰ মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ সীতা চৰিত্ৰটিৰ বৈশিষ্ট্য তথা স্বকীয়তা নিৰূপণ কৰা।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

অধ্যয়নটিত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। অধ্যয়নটি আগবঢ়াই নিওঁতে প্ৰেমকান্ত মহন্ত সংগৃহীত 'ছাবিন আলুন'ক মুখ্য সমল

হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হৈছে আৰু গৌণ সমল হিচাপে ইতিমধ্যে প্ৰকাশিত কাৰবি সমাজ-সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী আদিৰ প্ৰৱন্ধৰাজিৰ সহায় লোৱা হৈছে। তদুপৰি বিভিন্ন উৎসৰ পৰা গ্ৰন্থ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে লাভ কৰা তথ্যসমূহ বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

‘ছাবিন আলুন’ৰ কাহিনী সৰ্বভাৰতীয় পৰ্যায়ত সামগ্ৰিকভাৱে সাদৃশ্য থাকিলেও চৰিত্ৰ নিৰ্মাণ, উপকাহিনী উপস্থাপন আৰু স্থানীয় ৰহণ সনাৰ বাবে এক আঞ্চলিক ৰূপ পাইছে। ফলস্বৰূপে মূল ৰামায়ণৰ লগত বৈসাদৃশ্য আহি পৰিছে। তদুপৰি প্ৰেমকান্ত মহন্ত আৰু ছামছিং হাঞ্চোৰ দ্বাৰা সংগৃহীত আৰু সংকলিত ‘ছাবিন আলুন’ৰ মাজতো ভিন্নতা পৰিলক্ষিত হয়। মন কৰিবলগীয়া যে, কাৰবি জনকবিৰ দ্বাৰা ৰচিত আৰু প্ৰচাৰিত ৰামকথাৰ কাহিনী অঞ্চলভেদে বেলেগ বেলেগ হোৱা হেতুকে ‘ছাবিন আলুন’ দুখনৰ কিছু কিছু ক্ষেত্ৰত পাৰ্থক্য আহি পৰাটো স্বাভাৱিক।

লিখিত ৰূপত পোৱা ‘ছাবিন আলুন’ দুখনৰ কাৰবি জনকবিয়ে ৰামায়ণৰ মূল কাহিনীভাগ অবিকৃত ৰূপত ৰাখিছে যদিও ঠায়ে ঠায়ে মূলৰ পৰা আঁতৰি আহি নিজস্ব কল্পনাৰে কিছুমান কথা সংযোজন কৰি কাৰবি জনজীৱনক প্ৰতিফলিত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। কাৰবি সমাজৰ ভেটিত সৃষ্টি হোৱা ছাবিন আলুনৰ মাজেদি কাৰবিসকলৰ জীৱন-ধাৰণ, লোকবিশ্বাস, লোকৰীতি আদি মূৰ্ত হৈ উঠিছে। ফলত মূল ৰামায়ণৰ পৰা ছাবিন আলুনৰ কাহিনী, চৰিত্ৰ আদিত কিছু পাৰ্থক্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। প্ৰেমকান্ত মহন্তৰ সংগৃহীত ‘ছাবিন আলুন’ৰ চৰিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে চৰিত্ৰৰ নামসমূহত কাৰবি নাম সংযোজন কৰি কাৰবি জনকবিয়ে স্বকীয় প্ৰতিভা দাঙি ধৰিছে। ‘ছাবিন আলুন’ৰ সীতা কুংৰী হৈছে সীতা। তেনেদৰে বামনপ’ বা হেম্ফু বামন (জনক ৰজা), হেম্ফী (জনকৰ পত্নী), লক্ষ্মন (লক্ষ্মণ), দুৰপ’নখা (শূৰ্পনখা), ৰ’মু ৰাম বেহেত (জটায়ু), হুলামান (হনুমান), ইত্যাদি। আন আন চৰিত্ৰৰ লগতে ছাবিন আলুনৰ সীতাৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰতো মূল ৰামায়ণৰ পৰা বহুক্ষেত্ৰত পৃথক। স্থানীয় ৰহণ সনা সীতাৰ চৰিত্ৰত বহু ক্ষেত্ৰত স্বকীয় বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হৈছে। ‘ছাবিন আলুন’ৰ কবিয়ে সীতাৰ চৰিত্ৰক কাৰবি জীৱীৰ ৰূপত অংকন কৰিছে। সাধাৰণ কাৰবি ছোৱালীৰ দৰেই

সীতাই ঘৰৰ কাম-বন কৰে, জুমতলীলৈ দেউতাকৰ কাৰণে খাঙত আহাৰ ভৰাই লৈ যায়। বামনপ'ৰ (জনক বজা) বিৰাট বাৰীখন অকলে চিকুনাই পেলাব পাৰে; ৰাৱণৰ দৰে বীৰেও লৰাব নোৱাৰা লোৰ ধনু অনায়াসে দাঙিব পাৰে; হিংস্ৰ জীৱ-জন্তুক আওকাণ কৰি বাৰখন পাহাৰ পাৰ হৈ জুমতলীত ব্যস্ত থকা পিতৃ জনকক আহাৰ দিবলৈ যাব পাৰে। অৰ্থাৎ 'ছাবিন আলুন'ৰ সীতা তথা সীতা কুংৰীৰ আত্মবিশ্বাস প্ৰবল। এগৰাকী কাৰবি গাভৰুৰ শাৰীৰিক সক্ষমতা যেনেদৰে থাকিব লাগে সেই গুণ সীতাৰ গাতো আছে। স্থানীয় ৰহণ সানিবৰ বাবেই কাৰবি জনকবিয়ে হয়তো পাহাৰৰ পৰিৱেশত খাপ খোৱাকৈ চৰিত্ৰটোক মূলৰ পৰা কিছু পৃথক ৰূপ দিছে।

'ছাবিন আলুন'ৰ সীতাক এগৰাকী সু-শিপিনীৰূপেও পোৱা যায়। ঘৰৰ কাম-বনৰ লগতে তাঁতশালত সীতা কুংৰীয়ে কাপোৰো বয়। বনবাসত থকা কালতো সীতাই আঁহতৰ তলত শিল এচটা পাৰি তাঁতশালৰ ব্যৱস্থা কৰি সুন্দৰ সুন্দৰ চানেকিৰ কাপোৰ বোৱাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। সীতাই বোৱা কাপোৰৰ ফুলৰ চানেকি দেখি আনকি দুৰপন্থাই প্ৰশংসা কৰি ৰাৱণৰ আগত কৈছে- 'সীতাই ইমান সুন্দৰ সুন্দৰ ফুল, চৰাই আদি আকৃতি তুলি কাপোৰ বৈ আছে। এনে সুন্দৰ, এনে চমৎকাৰ কাপোৰ মই জগতত ক'তো আৰু দেখা নাই।'

সীতা কুংৰী মাক-বাপেকৰ কথা মতেই চলিব বিচৰা এগৰাকী আদৰ্শ জীয়ৰী। পাম খেতিত কাম কৰি থকা পিতৃৰ বাবে আহাৰ দিবলৈ যাবৰ বাবেও সীতাই মাকৰ অনুমতি লৈছে। বিয়াৰ বাবে পিতৃ-মাতৃয়ে লোৱা সিদ্ধান্তকেই বিনাধিৰাই সমৰ্থন কৰিছে। জনকৰ বাৰীখনত যুগ যুগ ধৰি পৰি থকা লোৰ ধনুখন ঘৰলৈ আনিবলৈ মন কৰিও জনকে লৰচৰ কৰিবকে নোৱাৰিছিল, কিন্তু সেইখন ধনু সীতাই অনায়াসে বাঁওহাতেৰে দাঙি আনি ভাল এঠাইত থৈছে। সেয়ে জনকে তেওঁৰ পত্নীৰ সৈতে আলোচনা কৰি ঠিক কৰিছিল যে যিজনে সেই ধনুখন দাঙিব পাৰিব তেওঁলৈকেই সীতা কুংৰীক বিয়া দিব। সেই মতেই ৰামে ধনুখন দাঙি ভঙ্গ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱাত সীতাই ৰামৰ ডিঙিত মালা অৰ্পণ কৰি স্বামী বৰণ কৰিছে।

'ছাবিন আলুন'ৰ কেইবা ঠাইতো সীতাই অতিথিক আপ্যায়ন কৰি ভাল পোৱাৰ কথা উল্লেখ পোৱা যায়। সীতাক বিয়া কৰোৱাৰ উদ্দেশ্যে

জনক বজাৰ ঘৰত উপস্থিত হোৱা লংকাৰ বজাৰ বৰণলৈ সীতাই সোণৰ বটাৰ তামোল-পাণ সজাই মান আগবঢ়াইছে। সেইদৰে ৰাম-লক্ষ্মণকো তামোল-পাণৰ শৰাই আগবঢ়াইছে। বনবাসৰ কালত তেওঁলোকৰ জুপুৰীত ৰাম-লক্ষ্মণ নথকাৰ সুযোগ লৈ অনাহাৰ-অনিদ্ৰাত জুৰুলা হোৱা যেন ভাও জুৰি ভোকাতুৰ পথিক ৰূপত ৰাৱণ উপস্থিত হোৱাত সীতা বিপাঙত পৰিছে। কিয়নো ঘৰৰ বাহিৰ নহ'বৰ বাবে লক্ষ্মণে এটা নিৰ্দিষ্ট সীমা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি গৈছে। গতিকে সীতাই সেই সীমা অতিক্ৰম কৰি ভোকাতুৰ পথিকজনক আপ্যায়ন কৰিবলৈ গ'লে লক্ষ্মণৰ নিষেধ বাক্য লংঘন কৰিলে পাপ হ'ব বুলি ভাবিছে। আনহাতে ভোকাতুৰ পথিকজন যদি এটুপি পানী খাব নাপাই মৃত্যু বৰণ কৰে তেতিয়াহ'লে নিষেধ বাক্য নমনাতকৈও বেছিহে পাপৰ কাম হ'ব বুলিও ভয় খাইছে। সেয়ে পানী এবাট লৈ লক্ষ্মণে দি যোৱা সীমাৰ ভিতৰৰ পৰাই পথিকজনলৈ সীতাই পানী আগবঢ়াইছে। কিন্তু পথিকজনে আগবাঢ়ি যাব নোৱাৰে বুলি কোৱাত সীতাই সকলো কথা পাহৰি আগবাঢ়ি গৈ পানী আগবঢ়ালে। লগে লগে ছদ্মবেশী ৰাৱণে সীতাৰ হাতত থাপ মাৰি তিনি-চাৰিটা পাহাৰ পাৰ হৈ নোযোৱা পৰ্যন্ত সীতাক টানি লৈ গৈছে আৰু আগৰে পৰা ৰাখি থোৱা ৰথখনত উঠাই বিজুলী বেগেৰে লংকালৈ উৰুৱাই লৈ গৈছে। ৰাৱণে লংকাত নজৰ বন্দী কৰি ৰাখি থোৱা সীতাক বিচাৰি যোৱা হলিমনে সীতাৰ আগত উপস্থিত হৈ নিজৰ পৰিচয় দি ৰামৰ আঙঠি সীতাৰ হাতত দিছে। সেই সময়ত হলিমান ভোকাতুৰ বুলি গম পাই সীতাই নিজৰ ভাগৰ খাদ্যৰ পৰাই কেইটামান অমিতা এটা দোণত সজাই হলিমানলৈ বুলি আগবঢ়াই দিছে।

‘ছাবিন আলুন’ত বন্যপ্ৰাণী প্ৰতি সীতাৰ প্ৰেম ভাৱো প্ৰকাশ পাইছে। ৰাম-লক্ষ্মণৰ সৈতে সীতাই পিতৃগৃহৰ পৰা স্বামী গৃহলৈ বুলি যাত্ৰা কৰাৰ পথত এঠাইত এজাক বন কুকুৰাই তেওঁলোকক বাট ভেটি ধৰিছে আৰু ৰাম-লক্ষ্মণক বধ কৰি সীতাক লৈ যাব বুলি ভয় দেখুৱাইছে। খং উঠি ৰামে চৰাইজাকক বধ কৰিবলৈ উদ্যত হোৱাত সীতাই ৰামক কৈছে- ‘হে স্বামী, ইহঁত বনৰীয়া পক্ষী, ইমান কথাৰ যোগ্য নহয় আৰু ইহঁত আমাৰেই সৃষ্টি, গতিকে ইহঁতক বধ কৰিব নালাগে।’^২

সীতাৰ কথা শুনি লাজ পাই বন-কুকুৰাজাক তাৰ পৰা গুচি গৈছে।

কুকুৰাজাকক বধ নকৰিবলৈ ৰামক কাতৰ অনুৰোধ কৰা এইগৰাকী সীতাই আকৌ আন এঠাইত ঘাঁহ খাই থকা ধুনীয়া হৰিণা পহু দেখি মুগ্ধ হৈ পহুটোক মাৰিবলৈ ৰামক অনুৰোধ কৰিছে। সীতাই আৰু কৈছে - 'হৰিণাটোৰ ছালখন শুকুৱাই লৈ কাপোৰ বোৱা আৰু ফুল বহা সময়ত বহিবলৈ বৰ আৰাম হ'ব।'^{১০}

'ছাবিন আলুন'ৰ সীতাক এগৰাকী দায়িত্বশীল বৌয়েক ৰূপেও দেখিবলৈ পোৱা গৈছে। লক্ষ্মণক পতিৰূপে পাবলৈ প্ৰৱল হেঁপাহ জন্মা দুৰপ'নখাৰ মনৰ কথা সীতাই বুজিব পাৰিছে। সৰলমনা সীতাই নিজৰ মনৰ কথাবোৰো দুৰপ'নখাৰ আগত বিবৰি কৈছে। ৰূপৱতী দুৰপ'নখাক বিয়া কৰাবৰ বাবে সীতাই দেওৰেক লক্ষ্মণক বাৰে বাৰে কৈ থাকিল যদিও লক্ষ্মণে বিয়া কৰাবলৈ অমান্তি হৈছে। কিয়নো বৌয়েকে বুজিব নোৱাৰিলেও লক্ষ্মণে দুৰপ'নখাৰ ছলনা বুজিব পাৰিছে। ৰূপৱতী দুৰপ'নখা যে ৰাক্ষসীহে এই কথা লক্ষ্মণে বৌয়েকক বুজাবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে। কিন্তু সীতাই বুজি নাপাই খং কৰি কৈছে- 'তেনেহ'লে ময়ো বুজি পাৰোঁ যে ককায়েৰাৰ মৃত্যুৰ পিছত মোক পাবলৈ আশা পালিহে তুমি বিয়া নকৰোৱাকৈ আছা। এজনী তিৰোতাৰ সৈতে দুজনকৈ পুৰুষ বাস কৰি থাকিবলৈ লাজ নালাগেনে?'^{১১} এইবুলি কৈ সীতাই দাখন লৈ লক্ষ্মণক কাটিব খোজাৰ দৰে কৰি দেখুৱালে। উল্লেখ্য যে কাৰবি সমাজত ককায়েকৰ মৃত্যুৰ পাছত বৌয়েকক দেওৰেকে বিয়া পাতিব পাৰে। বৌয়েকক বুজাব নোৱাৰি লক্ষ্মণে যেতিয়া দুৰপ'নখাক তেওঁৰ কোঠালৈ পঠিয়াবৰ বাবে বৌয়েকক অনুমতি দিলে তেতিয়া সীতাই দুৰপ'নখাক আনন্দৰে কিছুমান নীতি-নিয়ম শিকাই বুজাই পঠিয়াইছে।

হলিমানক ধৰি ৰাৱণে তাৰ নেজত এহেজাৰ মোন তুলা বান্ধি জুই লগাই দিয়াৰ পিছত হলিমানে লংকাৰ চাৰিওফালে জুই বিয়পাই দিয়ে। লংকা নগৰী পুৰি চাৰ-খাৰ কৰাৰ পাছত নিজৰ নেজৰ জুই নুমুৱাব নোৱাৰি সীতাৰ কাষ চাপিছিল। সীতাই জুই কেনেকৈ নুমুৱাব পাৰি জানিছিল। সেইমতে হলিমানক নিজৰ মুখৰ ভিতৰত জুই সুমুৱাই দিবলৈ দিয়ে আৰু তেনেকৈয়ে হলিমানে জুই নুমুৱাই ৰক্ষা পৰে।

সীতাৰ পতিভক্তি আছিল সন্দেহৰ উৰ্ধত। তথাপি ৰাৱণ বধৰ পাছত ৰামৰ নিৰ্দেশ মতে অগ্নি পৰীক্ষা দিবলৈ তেওঁ সাজু হৈছিল যাতে ৰামৰ মনৰ

পৰা সকলো সন্দেহ আঁতৰ হয়। সেই পৰীক্ষাত তেওঁ উত্তীৰ্ণও হৈছিল। তথাপি ৰামৰ মনৰ পৰা সীতাৰ প্ৰতি থকা সন্দেহ একেবাৰে আঁতৰ হোৱা নাছিল। অযোধ্যালৈ ঘূৰি অহাৰ পাছত প্ৰজাৰ কথাত সীতাক বনবাস দিবলৈ ৰামে সিদ্ধান্ত কৰে। উপায়হীন হৈ সীতাই পতিৰ নিৰ্দেশক শিৰোধাৰ্য কৰি বনবাসলৈ যাবলৈ সাজু হয়।

পুত্ৰৰ প্ৰতি মাতৃ স্নেহ 'ছাবিন আলুন'ৰ সীতাৰ চৰিত্ৰতো দেখা যায়। ৰাম-লক্ষ্মনে গৰ্ভৱতী সীতা কুংৰীক চৰাই-চিৰিকটিৰ মাত নথকা গভীৰ জংঘলত অকলে এৰি আহিছে। যথাসময়ত বনৰ মাজতে সীতাই এটি পুত্ৰ সন্তান জন্ম দিছে। সীতাই সন্তানটিৰ নাম ৰাখিলে লৰ। এদিন হলিমান আহি উপস্থিত হোৱাত সীতাই জুলনাত শুই থকা লৰক অলপ সময় হলিমানকে চাবৰ বাবে কৈ পানী আনিবলৈ গ'ল। কিছু সময়ৰ পাছত হলিমানৰো টোপনি আহিল। তেনে সময়তে লৰই মাকৰ ওচৰলৈ গুচি গ'ল। সাৰ পাই হলিমানে লৰক নেদেখি ভয়তে শিলৰে এটা ল'ৰাৰ মূৰ্তি সাজি জুলনাত থৈ পলাল। ঘূৰি আহি সীতাই জুলনাত আৰু এটা ল'ৰা দেখি সেই ল'ৰাটোকো নিজৰে সন্তান বুলি আকোৱালি ল'লে। নাম ৰাখিলে কুশ। এয়া হৈছে সীতাৰ পুত্ৰ স্নেহ।

'ছাবিন আলুন'ৰ শেষৰ ফালে পোৱা যায় ৰাম-লক্ষ্মণে এৰি দিয়া ঘোঁৰাটো লৰ-কুশই বান্ধি থোৱা বাবে হলিমানে বিচাৰি গৈ লৰ-কুশৰ লগত যুদ্ধ কৰে। লৰ-কুশই যুদ্ধত হলিমানক পৰাস্ত কৰি বধ কৰে। পাছত হোৱা যুদ্ধত লৰ-কুশৰ হাতত ৰাম-লক্ষ্মণৰো মৃত্যু হৈছে। তেতিয়া সীতাই হলিমান আৰু ৰাম-লক্ষ্মণৰ প্ৰকৃত পৰিচয় লৰ-কুশৰ আগত প্ৰকাশ কৰে। সীতাৰ কথা মতে সকলোৱে পুনৰ জীৱন লাভ কৰিলে। ইয়াৰ পাছত ৰাম-লক্ষ্মণৰ লগত সকলোৱে অযোধ্যালৈ প্ৰত্যাবৰ্তন কৰে। ছাবিন আলুনৰ সামৰণিত সীতাই বৈকুণ্ঠলৈ যোৱাৰ সময় হোৱা বুলি সকলোৱে আগত প্ৰকাশ কৰি জিৰ নামৰ পাহাৰৰ ওচৰলৈ গৈ বসুমতী দেৱীক সীতাই মাত দিলে। লগে লগে পাহাৰে ফাট মেলিলে আৰু মাতৃ বসুমতীও দেখা দিলে। সীতা দেৱীয়ে সেই ফাটেদি পাতাললৈ গমন কৰিলে।

সামৰণি :

'ছাবিন আলুন'ৰ কাহিনী ভাগ মূল ৰামায়ণৰ লগত সাদৃশ্য আছে

যদিও ইয়াত স্থানীয় উপাদান সংযোগ হোৱা বাবে ইয়াৰ নিজস্বতা ফুটি উঠিছে। এই ক্ষেত্ৰত অৰিহণা যোগাইছে সীতাৰ চৰিত্ৰটিয়েও। সীতাৰ চৰিত্ৰটোৰ যোগেদি এগৰাকী কাৰ্বি নাৰীক বিচাৰি পোৱা যায়। 'ছাবিন আলুন'ত সীতাৰ চৰিত্ৰটো প্ৰধান চৰিত্ৰ আৰু কাৰ্বি নাৰীক এই চৰিত্ৰটোৱে সৰলভাৱে প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে।

পাদটীকা :

- ১। মহন্ত, প্ৰেমকান্ত। ছাবিন আলুন, পৃ. ৬৯।
- ২। উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃ. ৬৮।
- ৩। উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃ. ৭০।
- ৪। উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃ. ৭০।

প্ৰসংগ পুথিঃ

- ১। মহন্ত, প্ৰেমকান্ত। ছাবিন আলুন। ডিফুঃ ডিফু সাহিত্য সভা, ১৯৭৬। মুদ্ৰিত।
- ২। তেৰাং, ৰংবং। সমষ্টি প্ৰবাহ। ডিফুঃ বংএ পাব্লিকেছন, ১৯৮৯। মুদ্ৰিত।
- ৩।। সম্পা.। কাৰ্বি সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা। ডিফুঃ অসম সাহিত্য সভা, ২০১০। মুদ্ৰিত।
- ৪। নাথ, প্ৰফুল্ল কুমাৰ। তুলনামূলক ভাৰতীয় সাহিত্য। গুৱাহাটীঃ বনলতা, ২০১১। মুদ্ৰিত।
- ৫। বৰগোহাঞি, হোমেন। সম্পা.। কাৰ্বি সাহিত্য প্ৰতিভাৰ চানেকি। গুৱাহাটীঃ অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ২০১৭। মুদ্ৰিত।
- ৬। বৰুৱা, প্ৰহ্লাদ কুমাৰ। সম্পা.। অসমীয়া লোকসাহিত্য। ডিব্ৰুগড়ঃ অসম সাহিত্য সভা, ২০০১। মুদ্ৰিত।
- ৭। বেজবৰুৱা, নীৰাজনা মহন্ত। তুলনামূলক ভাৰতীয় সাহিত্য। গুৱাহাটীঃ বনলতা, ২০০৯। মুদ্ৰিত।
- ৮। শৰ্মা, শশী। মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণ। গুৱাহাটীঃ জাৰ্ণাল এম্প'ৰিয়াম, ২০১১। মুদ্ৰিত।
- ৯।। সম্পা.। অসমৰ লোকসাহিত্য। গুৱাহাটীঃ ষ্টুডেন্ট ষ্টৰচ, ২০১১। মুদ্ৰিত।
- ১০। হাফে, ছামছিং। সম্পা.। ছাবিন আলুন। ডিফুঃ অসম সাহিত্য সভা, ১৯৮৬। মুদ্ৰিত।

অসমীয়া শিখসকলৰ কথিত ভাষা (নগাঁও বৰক'লা অঞ্চলৰ বিশেষ উল্লিখনসহ)

জুৰি দেৱী

সংক্ষিপ্তসাৰ

১৮২০ চনত চন্দ্ৰকান্ত সিংহক সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱাৰ উদ্দেশ্যে চৈতন্য সিঙৰ নেতৃত্বত তিনিটা গোটত ভাগ হৈ এক বৃহৎ সৈন্যৰ দলে অসমত প্ৰৱেশ কৰে। এই সৈন্যসকলে মানৰ লগত চন্দ্ৰকান্ত সিঙৰ ফলীয়া হৈ যুদ্ধ কৰে আৰু যুদ্ধত নিহত নোহোৱা শিখ সৈন্যসকলে পুনৰ নিজৰ জন্মভূমিলৈ উভতি নগৈ অসমতে নিগাজীকৈ বাস কৰি অসমীয়া সমাজৰ এক অংগ হৈ পৰে। সমাজ আৰু ভাষা পৰস্পৰ সম্পৰ্কযুক্ত। সামাজিক পৰিৱেশৰ পৰাই মানুহে ভাষা এটা আহৰণ কৰে। সেয়েহে প্ৰথম অৱস্থাত তেওঁলোকে গুৰমুখী ভাষাটোকে মাতৃভাষাৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিলেও পৰৱৰ্তী সময়ত অসমীয়া সমাজৰ লগত বৈবাহিক সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিয়ে হওঁক নাইবা সামাজিক প্ৰয়োজনীয়তাৰ খাতিৰতে হওঁক অসমীয়া ভাষাটোকহে মাতৃভাষাস্বৰূপে আকোৱালি লয়। অসমীয়া শিখসকলে অসমীয়া ভাষাটোক মাতৃভাষাৰ মৰ্যাদা দিলেও কিন্তু কিছু কিছু ক্ষেত্ৰত ব্যতিক্ৰম তথা পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। এই পাৰ্থক্যসমূহ ধ্বনি, ৰূপ, শব্দ আৰু বাক্যৰ ক্ষেত্ৰত আংশিকভাৱে প্ৰতিফলন ঘটে।

অৱতৰণিকা :

ভাষা হৈছে মানুহৰ ভাব প্ৰকাশৰ বলিষ্ঠ মাধ্যম। সংস্কৃত “ভাষ্” ধাতুৰ পৰা অসমীয়াত “ভাষা” শব্দটোৰ সৃষ্টি হৈছে। মানৱ সমাজত যোগাযোগ স্থাপনৰ এক অন্যতম আহিলায়ে হৈছে ভাষা। ধ্বনি, শব্দ, অৰ্থ আৰু বাক্যৰ সংযোগ ঘটি এটা ভাষাৰ সৃষ্টি হয়। অসমত প্ৰচলিত মুখ্য ভাষাটোৱে হৈছে অসমীয়া ভাষা। কিন্তু অসমীয়া ভাষাটোৱে মান্যৰূপ লাভ কৰিলেও অসমত থকা প্ৰত্যেকটো জাতিৰে কথিত ৰূপত কিছু তাৰতম্য দেখা যায়। এই তাৰতম্য প্ৰধানকৈ ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ, শব্দ, ৰূপ আৰু সুৰৰ ক্ষেত্ৰত পৰিলক্ষিত হয়। ১৮২০ চনত মানৱ আক্ৰমণ আৰু অত্যাচাৰ বৃদ্ধি পোৱাত আহোম ৰজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহই উপায়ন্তৰ হৈ তেওঁৰ বন্ধু পঞ্জাবৰ ৰজা ৰণজিৎ সিঙৰ সহায় বিচৰাত ৰণজিৎ সিঙে চৈতন্য সিঙৰ নেতৃত্বত প্ৰায় ৫০০ সেনা অসমলৈ পঠাই দিয়ে। এই সেনাবোৰ তিনিটা ভাগত ভাগ হৈ অসমত প্ৰৱেশ কৰে আৰু অসমৰ হৈ হাদিৰাচকী ৰণত মহাপৰাক্ৰমেৰে যুদ্ধ কৰে যদিও শেষত মানৱ হাতত পৰাজয় স্বীকাৰ কৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীয়েদী উজাই আহি কপিলী নৈৰ কাঁজলি মুখেদি সোমাই চাপৰমুখৰ তিতাইমৰা সুঁতিৰ চোঁচামুখ অঞ্চলত প্ৰৱেশ কৰে। যুদ্ধত যিকেইজন সৈন্য জীয়াই থাকিল তেওঁলোকৰ লগতে চৈতন্য সিঙৰ পত্নীয়েও চাপৰমুখ অঞ্চলতে বসতি স্থাপন কৰিলে। তেওঁলোকৰ মাজৰে চুবেদাৰ ৰাম সিঙে বসবাসৰ বাবে উপযোগী ঠাইৰ সন্ধানত আহি ওচৰৰ অঞ্চলৰ পৰা এগৰাকী শূদিৰ কুলৰ আৰু আনগৰাকী ব্ৰাহ্মণ কুলৰ ছোৱালী বিয়া কৰাই আৰু বৰক'লা অঞ্চলত থাকিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এই শিখসকল অসমীয়া সমাজৰ লগত অসমীয়া সমাজৰ এক অংগৰূপে বাস কৰিলেও ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ কিছু কিছু দিশত তেওঁলোকৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য বৰ্তমানেও ৰক্ষিত হৈ আছে। অসমতে থাকি অসমীয়া ভাষাকে মাতৃভাষাৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিলেও তেওঁলোকৰ কথিত অসমীয়া ভাষা আৰু মান্যভাষাৰ মাজত কিছু পাৰ্থক্যও পৰিলক্ষিত হয়। অৱশ্যে এই পাৰ্থক্যয়ে তেওঁলোকৰ স্বকীয়তা বজাই ৰখাত অবিহণা যোগাইছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

নগাঁও জিলাৰ বৰক'লা অঞ্চলত বসবাস কৰা অসমীয়া শিখসকলৰ কথিত ভাষা সম্পৰ্কে বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰাই হৈছে আমাৰ গৱেষণা বিষয়ৰ

মূল উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু সমল :

গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰা ক্ষেত্ৰত মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক আৰু বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। সমল সংগ্ৰহৰ বাবে প্ৰধানকৈ বৰক'লা অঞ্চলটোক নিৰ্বাচিত কৰা হৈছে।

পূৰ্বকৃত অধ্যয়নৰ সমীক্ষা :

আমাৰ প্ৰস্তাৱিত বিষয় বৰক'লা শিখসকলৰ কথিত অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে বৰ্তমানলৈকে কোনেও বিদ্যায়তনিক দিশত আলোচনা বা গৱেষণা কৰা হোৱা নাই। কিছুসংখ্যক আলোচনী আৰু কিতাপ-পত্ৰ আদিত শিখসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি তথা ইতিহাস সম্পৰ্কে আলোচিত হৈছে। সেই অঞ্চলৰে বাসিন্দা তথা বিশিষ্ট সাহিত্যিক ডঃ নন্দ সিং বৰক'লা আৰু কবিতা ৰাণী সিঙৰ দ্বাৰা সম্পাদিত নিচান চাহিব গ্ৰন্থত লেখকদ্বয়ে শিখসকল চাপৰমুখলৈ আগমন, গুৰুজ্ঞানকৰ জন্ম আৰু শিখ ধৰ্মৰ জন্ম বৃত্তান্ত, বৰক'লা নামটোৰ উৎপত্তি আৰু বৰক'লাৰ ভৌগোলিক অৱস্থানৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে। তেওঁলোকৰ দ্বাৰা সম্পাদিত আন এখন গ্ৰন্থ অসমীয়া শিখ : বেদনাৰ দস্তাবেজত নগাঁৱলৈ শিখসকলৰ আগমন, স্বাধীনতা আন্দোলনত শ্বহীদ হোৱা বৰক'লাৰ বীৰ সন্তানসকল, শিখ ধৰ্মৰ বিশেষত্ব, অসমলৈ শিখসকলৰ আগমন আৰু জাতীয় জীৱনত তেওঁলোকৰ ভূমিকাৰ সম্পৰ্কে এক দৃষ্টান্তমূলক ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছে। আনহাতে বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধিৰ গৱেষণা গ্ৰন্থ গ্ৰামীণ পৰিৱেশত অসমীয়া শিখসকলৰ সামাজিক সম্পৰ্ক (The Assamese Sikh : A Study on Their Social Relations in A Rural Situation)ত মূলতঃ বৰক'লা অঞ্চলৰ অসমীয়া শিখসকলৰ কৃষিৰ লগত জড়িত গ্ৰাম্য জীৱনৰ আভাস দাঙি ধৰা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

বৰক'লা অঞ্চলৰ শিখসকলৰ কথিত অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে চলোৱা ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়নৰ পৰা তেওঁলোকৰ ভাষাগত ক্ষেত্ৰখনত কেইটামান দিশ দেখা পোৱা যায়। সেইবোৰ হৈছে—

ক) বৰক'লা অঞ্চলত বসবাস কৰা শিখসকলে সাধাৰণতে প্ৰথম

ভাষা হিচাপে অসমীয়া ভাষাটোকে আহৰণ কৰা পৰিলক্ষিত হয়।

খ) অসমীয়া শিখ সমাজে ব্যৱহাৰ কৰা কথিত অসমীয়া ভাষাটো মান্য অসমীয়া ভাষাৰ লগত বেছি প্ৰভেদযুক্ত নহয়। সীমিত সংখ্যক ধ্বনি, ৰূপ আৰু শব্দগত দিশতহে পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হৈছে।

গ) ঘৰমুখী ভাষাৰ সম্ভৱবাচক আৰু ধৰ্মীয় শব্দ কিছুমান তেওঁলোকৰ মাজত ব্যৱহৃত হোৱা দেখা যায়।

ঘ) ব্যৱহাৰিক জীৱনত প্ৰয়োজন হোৱা কিছুমান শব্দৰ জনপ্ৰিয়তা নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত কমি গৈছে আৰু কথাৰ মাজে মাজে ইংৰাজী আৰু হিন্দী শব্দৰ ব্যৱহাৰ কৰাটো মনকৰিবলগীয়া। অৱশ্যে ইয়াক ভাষিক ৰূপভেদ হিচাপে গণ্য নকৰিলেও এইবোৰে যে অসমীয়া কথ্য ৰূপক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে তাক নিসন্দেহে ক'ব পাৰি। এই বৈশিষ্ট্য কেৱল যে অসমীয়া শিখসকলৰ নৱপ্ৰজন্মৰ মাজতহে পৰিলক্ষিত হয় তেনে নহয়, বৰং অসমৰ প্ৰায়বোৰ মানুহৰ কথাৰ প্ৰসংগত এই ৰূপভেদ দেখা যায়।

ওপৰত উল্লিখিত বৈশিষ্ট্যসমূহৰ আধাৰত বৰক'লাৰ শিখসকলৰ কথ্য অসমীয়া ভাষাক বিচাৰ কৰি মান্য অসমীয়া ভাষাৰ লগত তুলনা কৰি তাৰ আভাস এনেদৰে পাব পাৰি-

১) ধ্বনিগত দিশ :

ক) স্বৰধ্বনি :

১) মান্য অসমীয়াৰ উচ্চ-মধ্য স্বৰধ্বনি /ও/(O) বৰক'লা অঞ্চলৰ কথিত অসমীয়াত উচ্চ স্বৰধ্বনি /উ/(U) লৈ পৰিৱৰ্তন হয়। অৱশ্যে এই বৈশিষ্ট্য বৰক'লাৰ লগতে নগাঁও জিলাৰ প্ৰায় সকলো অঞ্চলতে চকুত পৰে। যেনে—

মান্য অসমীয়া

তোমাৰ (তওমআৰ্)

জোৰোণ (জওৰওন্)

বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়া

তুমাৰ (তউমআ)

জুৰুণ (জউৰউন)

২) বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়াত স্বৰৰ আগম হৈ মান্য অসমীয়াৰ উচ্চাৰণ সৰলীকৰণ হোৱা দেখা যায়। যেনে—

মান্য অসমীয়া

স্কুল (সকউল্)

বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়া

ইচ্কুল (ইচ্কউল্)

৩) বৰক'লা অঞ্চলত শিখসকলৰ কথিত ভাষাত স্বৰভক্তিৰ প্ৰাধান্য

দেখা যায়। উল্লেখনীয় যে এই বৈশিষ্ট্য পৃথিবীৰ সকলো শিখ মানুহৰ কথিত ভাষাৰ মাজত পৰিলক্ষিত হয়। কথাৰ প্ৰসংগত আনন্দ শব্দটোৰ ব্যৱহাৰ কৰিলে “আনঅনদঅ” - এনেদৰেই উচ্চাৰণ কৰে যদিও তেওঁলোকে বিবাহ কাৰ্যক “আনন্দ কাৰজৰ” বুলি কয়। এই ক্ষেত্ৰত “আনঅনদঅ”ৰ সলনি “আনঅনন্দ” বুলি উচ্চাৰণ কৰে। অৰ্থাৎ অন্তস্থানত থকা /অ/ (D) ধ্বনি এই ক্ষেত্ৰত লুপ্ত হয়। নানক শব্দ উচ্চাৰণ কৰিলেও মধ্যস্থিত /অ/ (D) ধ্বনি লুপ্ত হয়। “নানক” শব্দটো “নআনক”-ৰ সলনি “নআনক” বুলিহে উচ্চাৰণ কৰে।

খ) ব্যঞ্জনধ্বনি :

১) /ৰ/ (r) ধ্বনি ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। শব্দৰ আদিতে থকা /ৰ/ (r) ধ্বনিযুক্ত যুক্তাক্ষৰৰ ক্ষেত্ৰত /ৰ/ (r) ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ প্ৰায়ে নহয়। যেনে—

মান্য অসমীয়া

প্ৰথম (পৰথঅমঅ)

বৰক’লাৰ কথিত অসমীয়া

প্ৰথম (পঅথঅম)

২) শব্দৰ মধ্য স্থানত আৰু প্ৰান্তীয় স্থানত থকা দন্তমূলীয় কম্পিত ধ্বনি /ৰ/ (r) - ৰ প্ৰকৃত উচ্চাৰণ প্ৰায়ে নহয় আৰু কেতিয়াবা লোপ পায়। কেতিয়াবা আকৌ মধ্য স্থানৰ /ৰ/ (r) ধ্বনি লুপ্ত হৈ শেষৰ ধ্বনিটোহে উচ্চাৰিত হয়। যেনে—

মান্য অসমীয়া

আৰু (আৰউ)

কুঁহিয়াৰ (কউহইয়াআৰ)

কৰিলোঁ (কঅৰইলও)

বৰক’লাৰ কথিত অসমীয়া

আউ (আউ)

কুঁহিয়া (কউহইয়াআ)

কইলু (কঅইলউ)

কিন্তু দুই-এজন শিখ লোকে প্ৰতিটো পৰিৱেশতে ৰ ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ সঠিককৈ কৰাও পৰিলক্ষিত হয়।

৩) /স/ (X) ধ্বনিটো অসমীয়া শব্দৰ উচ্চাৰণৰ ক্ষেত্ৰত /স/ (X) ধ্বনিৰূপে উচ্চাৰণ কৰে। কিন্তু গুৰমুখী ভাষাৰ শব্দ বা ধৰ্মীয় শব্দ উচ্চাৰণ কৰোঁতে /স/ (X) ধ্বনিক /চ/ (S) ধ্বনিৰূপে উচ্চাৰণ কৰে। যেনে—

মান্য অসমীয়া

সাহিব (সআহইবঅ)

বৰক’লাৰ কথিত অসমীয়া

(কেৰল গুৰমুখীৰ ক্ষেত্ৰত)

চাহিব (চআহইবঅ)

এই ক্ষেত্ৰত কোনো কোনোৱে নিচান চাহিব (শিখ ধৰ্মৰ পতাকা) শব্দটো লিখোঁতে কিন্তু উচ্চাৰণত্বক নীতিকে প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। যদিও প্ৰকৃতৰ্থত “নিচান সাহিব” শব্দটোহে শুদ্ধ।

২) ৰূপগত দিশ :

বৰক'লাৰ কথিত ভাষাক মান্য ভাষাৰ লগত তুলনা কৰিলে দেখা যায় যে বৰক'লাৰ কথিত ভাষাত সামীত সংখ্যকহে ৰূপতাত্ত্বিক পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। এই ৰূপগত পাৰ্থক্যবোৰ তলত উদাহৰণসহ দাঙি ধৰা হ'ল-

বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়াত লৈ ব সলনি লৈ প্ৰত্যয় প্ৰয়োগ কৰি ক্ৰিয়াৰূপ গঠন কৰা হয়। যেনে -

মান্য অসমীয়া

বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়া

ক'বলৈ

ক'বলৈ

যাবলৈ

যাবলৈ

বহুবচনাত্মক প্ৰত্যয় হিচাপে হালিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। কোনো ফল বা পাচলিক চাৰিটাক একেলগ কৰি এক হালি বুলি কোৱা হয়। ই সমগ্ৰ নগাঁও জিলাতে প্ৰযোজ্য। যেনে— নেমু এহালি, কমলাহালি।

সোনাৰ গহনাৰ ক্ষেত্ৰত - অনাৰ সলনি - ভৰি প্ৰত্যয়ৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। যেনে- দুইভৰি, চাৰিভৰি।

বৰক'লাৰ শিখসকলৰ মাজত নামকৰণৰ ক্ষেত্ৰত লিংগভেদ বিচাৰ কৰা নহয়। একে নামকে পুৰুষ আৰু স্ত্ৰীক দিয়া দেখা যায়। মান্য অসমীয়াৰ লগত ই এক লেখত ল'বলগীয়া প্ৰভেদ। কিয়নো মান্য অসমীয়াত পুং আৰু স্ত্ৰী লিংগ ভেদে মানকৰণ সুকীয়া সুকীয়া হয়। কেৱল উপাধিৰ ক্ষেত্ৰতহে প্ৰভেদ পৰিলক্ষিত হয়। পুৰুষ সকলে উপাধি সিংহ আৰু মহিলাসকলে কৌৰ লিখে। উপাধি চাই হে তেওঁ পুৰুষ নে স্ত্ৰী অনুমান কৰিব পাৰি। অৱশ্যে অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত নামো তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰে। যেনে—

পুৰুষৰ নাম

মহিলাৰ নাম

ৰতন সিংহ

ৰতন কৌৰ

পৰমজিৎ সিংহ

পৰমজিৎ কৌৰ

৩) শব্দগত দিশ :

নামবাচক শব্দ : মান্য অসমীয়া আৰু বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়াৰ

মাজত বিশেষ প্ৰভেদ দেখা নাযায়। কেতিয়াবা উচ্চাৰণৰ ক্ষেত্ৰত আৰু বিশেষ্য পদৰ ক্ষেত্ৰত পাৰ্থক্য দৃষ্টিগোচৰ হয়।

বৰক'লা অঞ্চলত কথিত অসমীয়াত কিছুমান ফলমূলৰ নাম উচ্চাৰণত মান্য অসমীয়াৰ লগত পাৰ্থক্য থকা দেখা যায়। যেনে -

মান্য অসমীয়া	বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়া
আতুলচ	আতনাকঠাল
খেজুৰ	খেজুৰী
থেকেৰা	থেকেআ
জামু	জামুক। (ৰজবীৰ সিংহ, বৰক'লা)

ফল-মূলৰ দৰে কিছুমান শাক-পাচলিৰ নামৰ ক্ষেত্ৰতো মান্য অসমীয়াৰ লগত পাৰ্থক্য দেখা যায়। যেনে—

মান্য অসমীয়া	বৰক'লাৰ কথিত অসমীয়া
কলাইমাহ	কলামাহ
টেঙেচি টেঙা	চাঙে টেঙা
ধনীয়া	মেমেধু
খুতুৰা	খুতইয়া বা খুতৰা

এইবোৰৰ উপৰিও শিখসকলৰ নামকৰণৰ ক্ষেত্ৰত মান্য অসমীয়াৰ লগত যথেষ্ট পাৰ্থক্য আছে। শিখ সমাজত ব্যৱহৃত মানুহৰ নামৰ উদাহৰণ এনেধৰণৰ - হৰদ্বীপ, যচবীৰ, জগিন্দ্ৰ, মঞ্জিৎ, পাৰমিন্দৰ।

যিবোৰ নাম সাধাৰণতে অসমীয়া লোকৰ নামকৰণৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰা নহয়।

সম্বন্ধবাচক শব্দ :

প্ৰতিটো ভাষাতে বেলেগ বেলেগ সম্বন্ধ আৰু বয়স অনুযায়ী ডাঙৰ-সৰু বুজাবলৈ বেলেগ বেলেগ সম্বন্ধবাচক শব্দৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সম্বন্ধবাচক বিশেষ্যবোৰ সাধাৰণতে তিনিটা সম্বন্ধৰ জৰিয়তে গঢ় লৈ উঠে - জন্মগত, বৈবাহিক আৰু বন্ধুত্ব বা সখিত্ব। এই তিনিটা সম্বন্ধৰ জৰিয়তে ভাষাসমূহৰ মাজত বিভিন্ন সম্বন্ধবাচক শব্দ গঢ় লৈ উঠিছে। বৰক'লা অঞ্চলৰ অসমীয়া শিখসকলৰ মাজত অসমীয়া ভাষাৰ মা-দেউতা এই দুটা সম্বন্ধবাচক শব্দৰ বাহিৰে বাকীবোৰ সম্বন্ধবাচক শব্দ গুৰুমুখী ভাষাৰ শব্দবোৰহে বশ্কিত

হৈছে। দুই-এক লোকে দেউতা সলনি পিতাজী বুলিও সম্বোধন কৰা দেখা যায়। সন্মান সূচাবৰ বাবে সম্বন্ধবাচক শব্দটোৰ পিছত “জী” পদটোৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। যেনে—

পুং লিংগ

দাদাজী (ককা)
বৰভাই (ককায়েক)
চাচাজী (খুড়া)
মৌচাজী (মহা)
ফুফাজী (পেহা)
নানা (মাকৰ দেউতাক)

স্ত্ৰীলিংগ

দাদীজী (আইতা)
দিদি (বায়েক)
চাচ্চীজী (খুৰী)
মৌচীজী (মাহী)
ভোৱাজী (পেহী)
নানী (মাকৰ মাক)
(পম্পী কোঁৰ, বৰক’লা)

ধন্যাত্মক শব্দ :

কোনো ধৰ্ম্মৰ অনুকৰণত সৃষ্টি হোৱা শব্দসমূহক ধন্যাত্মক শব্দ বোলে। এই শব্দবোৰক বিশেষ্য, ক্ৰিয়া বিশেষণ আৰু ধাতুৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। বৰক’লা অঞ্চলত প্ৰচলিত ধন্যাত্মক শব্দৰ উদাহৰণ হ’ল—
খচ্‌খচ্‌, খট্‌খট্‌, ফুচ্‌ফুচ্‌, টং টং

অনুৰূপ শব্দ :

য’ত একোটা শব্দৰ অভ্যাস বা পুনৰুক্তি হয় আৰু এই পুনৰুক্তি হোৱা শব্দটোৰ নিজস্ব কোনো অৰ্থ নাথাকে। কিন্তু যিটো মূল শব্দৰ পুনৰুক্তি হয় সি অৰ্থবহু। বৰক’লাৰ শিখসকলৰ মাজত প্ৰচলিত এনে অনুৰূপ শব্দৰ উদাহৰণ হ’ল—

জাত-পাত, চাউল-তাউল, কলম-চলম, তৰা-চৰা, চকী-তকী

দৈনন্দিন জীৱনত ব্যৱহৃত গুৰমুখী ভাষাৰ শব্দ :

অসমীয়া শিখসকলে কথাৰ প্ৰসংগত কিছুমান গুৰমুখী ভাষাৰ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰে। যেনে :

গুৰমুখী শব্দ

খালছা
জুলুছ
তনখায়

অসমীয়া শব্দ

সৈনিক
যাত্ৰা
জৰিমণা

আদৰ্শ

প্ৰাৰ্থনা কৰা

গ্ৰন্থী

গুৰুদ্বাৰৰ মূল পূজাৰী

৪) বাক্যগত দিশ :

দুই বা ততোধিক অৰ্থপূৰ্ণ শব্দ বা পদৰ নিৰ্দিষ্ট স্থানত ব্যৱহাৰ কৰি একোটা সম্পূৰ্ণ অৰ্থ বা মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰা মাধ্যমকে বাক্য বোলে। অৱশ্যে কোনো কোনো ভাষাত কেতিয়াবা এটা পদেৰেও বাক্য গঠন হয়। সেয়ে বাক্য এটা গঠিত হ'বলৈ কিমানটা পদ থাকিব লাগিব তাক স্পষ্টকৈ ক'ব নোৱাৰি। বাক্যৰ দ্বাৰা কোনো এটি বক্তব্য বা ভাৱক প্ৰকাশ কৰা হয়। সংস্কৃত বাক শব্দৰ পৰা বাক্য শব্দটো সৃষ্টি হৈছে। সংস্কৃতত বাক মানে হৈছে কথা। মানুহে পৰস্পৰৰ মাজত ভাৱৰ আদান-প্ৰদানৰ বাবে পূৰ্ণ বিৰামেৰে শেষ কৰা অৰ্থবহ এক বা একাধিক পদৰ সমষ্টিয়েই হৈছে বাক্য। বাক্য হৈছে ভাষা গঠনৰ বৃহত্তম একক য'ত এটা ভাষাৰ ব্যাকৰণ শৃংখলিত হৈ থাকে। কোনো এটা ভাষাৰ শব্দ সজ্জা, বাক্যৰ বিভিন্ন গাঁঠনি, বাক্যৰ প্ৰকাৰ, বাক্যৰ ৰূপান্তৰ, বাক্যৰ অন্তৰ্নিহিত সুৰ, বাক্যাংশ, বাক্যৰ নিকটস্থ অংগ বিচাৰ আদি বিভিন্ন দিশ সম্পৰ্কে য'ত আলোচনা কৰা হয় তাক বাক্যতত্ত্ব বোলে।

বাক্যৰ গঠন :

বাক্য এটা গঠন হয় কেতবোৰ নিৰ্দিষ্ট ভাষিক উপাদানৰ দ্বাৰা। এই ভাষিক উপাদানবোৰক শাব্দিক উপাদান বোলা হয়। এই শাব্দিক উপাদানবোৰ বাক্যত কি ধৰণে বা কোনটো ক্ৰমত বহুওৱা হ'ব তাৰ বিশ্লেষণ বা বৰ্ণনাকেই বাক্যতত্ত্বত সামৰি লোৱা হৈছে। অসমীয়া ভাষাৰ বাক্য গঠনৰ নিয়ম হৈছে কৰ্তা-কৰ্ম-ক্ৰিয়া। বৰক'লাৰ শিখসকলেও অসমীয়াৰ লগতে ধৰ্মীয় দিশত গুৰুমুখী ভাষাৰ ব্যৱহাৰ কৰে। গুৰুমুখী ভাষাৰো গঠন প্ৰণালী অসমীয়াৰ লগত মিল থকা। অৰ্থাৎ কৰ্তা-কৰ্ম-ক্ৰিয়া- এই নিয়মেৰে বাক্য গঠন হয়।

বৰক'লাৰ শিখ সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে ঘৰত আৰু সমাজত সাধাৰণতে অসমীয়া ভাষাটোকে ব্যৱহাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। অসমীয়া ভাষাত প্ৰাপ্ত সকলো শ্ৰেণীৰ বাক্য তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰে যদিও ধৰ্মীয় ক্ষেত্ৰত গুৰুমুখী ভাষাৰ বাক্য কিছু পৰিমাণে ব্যৱহাৰ কৰে। এই সম্পৰ্কে তলত উদাহৰণসহ আলোচনা কৰা হ'ল—

সম্ভাষণ জনাবলৈ অসমীয়া লোকৰ লগত নমস্কাৰ শব্দটোৰ ব্যৱহাৰ কৰে যদিও একে জাতিৰ মানুহক সম্ভাষণ জনাবলৈ “শ্ৰেচিয়াকাল” পদৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ডাঙৰক সন্মান জনাবলৈ পদটোৰ শেষত “জী” সন্মানসূচক ৰূপৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰি কোৱা বাক্য এটা হ’ল—

প্ৰথমে আমি সকলোকে শ্ৰেচিয়াকাল, নমস্কাৰ প্ৰদান কৰিছোঁ। (উপস্থিত ৰাইজক উদ্দেশ্যি) কোনো ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত ভাষণ দিয়াৰ আগতে “ৰাহে গুৰুজীকী খালছা ৰাহে গুৰুজীকী ফটেহ” বাক্যৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

তদুপৰি অসমীয়াত “ওঁ.... হৰি ওঁ..... ৰাম” বাক্যৰে হৰিধ্বনি দিয়াৰ দৰে অসমীয়া শিখসকলেও “জৌ বৌলে চৌনিহাল শ্ৰেচিয়াকাল” বাক্যৰে হৰিধ্বনি দিয়া দেখা যায়। এই বাক্য অৱশ্যে পৃথিৱীৰ সকলো শিখলোকৰ মাজতে একেভাৱত ব্যৱহাৰিত হয়।

বৰক’লাৰ শিখসকলৰ মাজত প্ৰচলিত কেইটামান খণ্ডবাক্য হ’ল এনেধৰণৰ—

কেলধুপ-কেলধুপ- অতি দুৰ্বল অৱস্থা।

পেকপেকাই - অনৰ্থক কথা কোৱা।

ফাল্টু ফটোৱা - তৰল ভাবৰ লোক।

হেপো-টেপো - যেনে-তেনে। (দৰবাৰ সিংহ, বৰক’লা)

সামৰণি :

বৰক’লা অঞ্চলৰ শিখসকলৰ কথিত ভাষাটো মান্য ভাষাৰ লগত তুলনা কৰি চালে দেখা যায় যে প্ৰধানকৈ ধ্বনিগত দিশতহে বৰক’লাৰ শিখসকলৰ কথিত ভাষাৰ ভিন্নতা স্পষ্টকৈ ধৰা পৰে। অৱশ্যে সীমিত সংখ্যক ৰূপগত পাৰ্থক্য আছে। শব্দগত দিশটো অঞ্চলটোৰ বেলেগ সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰ লগত মিল আছে যদিও সম্বন্ধবাচক আৰু নামবাচক শব্দৰ মাজত যথেষ্ট পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। বাক্যগত দিশটো অসমীয়া ভাষাৰ লগতে গুৰমুখী ভাষাৰো কিছু বাক্য ব্যৱহাৰ কৰে। এই সকলো দিশেই শিখসকলৰ সমাজখনক উদ্ভাসিত কৰাৰ লগতে অসমীয়া ভাষাৰ ক্ষেত্ৰখনক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে।

প্ৰসংগ পুথি :

- ১। কোঁৱৰ, অৰ্পণা। *ভাষাবিজ্ঞান উপক্ৰমণিকা*। পঞ্চম সংস্কৰণ। গুৱাহাটীঃ বনলতা, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ২। পাদুন, নাহেন্দ্ৰ। সম্পা.। *ভাষাৰ তত্ত্ব-কথা*। দ্বিতীয় সংস্কৰণ। গুৱাহাটীঃ বাণী মন্দিৰ, ২০১৪। মুদ্ৰিত।
- ৩। সিং বৰক'লা, নন্দ আৰু সিং, কবিতাৰাণী। সম্পা.। *নিচান চাহিব*। প্ৰথম প্ৰকাশ। অসমঃ গুৰু টেগবাহাদুৰ জাতীয় ন্যাস, ২০১৪। মুদ্ৰিত।
- ৪। ... ,,। *অসমীয়া শিখ : বেদনাৰ দস্তাবেজ*। গুৱাহাটীঃ অসম সাহিত্য সভা আৰু ভৱানী বুকছ, ২০১৭। মুদ্ৰিত।
- ৫। শইকীয়া বৰা, লীলাৱতী। *অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপতত্ত্ব*। তৃতীয় সংস্কৰণ। গুৱাহাটীঃ বনলতা, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ৬। শইকীয়া, নগেন। *গৱেষণাৰ পদ্ধতি পৰিচয়*। সপ্তম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ কৌস্তভ প্ৰকাশন, ২০১৬। মুদ্ৰিত।
- ৭। শৰ্মা, অনুৰাধা। *ভাষাবিজ্ঞান আৰু অসমীয়া ভাষা*। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ বান্ধৱ, ২০২০। মুদ্ৰিত।

গৱেষণা গ্ৰন্থ :

Medhi, Birinchi kumar : *The Assamese Sikh : A Study on Their Social Relations in A Rural Situation*, Guwahati University, 1989.

সংবাদ দাতা :

- ১। জজবীৰ সিংহ, ৫৫ বছৰ, বৰক'লা, নগাঁও।
- ২। দৰবাৰ সিং, ৬২ বছৰ, বৰক'লা, নগাঁও।
- ৩। অসম সিংহ, ৫৬ বছৰ, বৰক'লা, নগাঁও।
- ৪। ৰজবীৰ সিংহ, ৭০ বছৰ, বৰক'লা, নগাঁও।
- ৫। ধৰ্মেন্দ্ৰ সিংহ, ৫৪ বছৰ, চাপৰমুখ, নগাঁও।
- ৬। পম্পী কৌৰ, ৫৭ বছৰ, বৰক'লা, নগাঁও।

নাৰীৰ অৱস্থিতি : ঐতিহ্য আৰু বিৱৰ্তন

কোকিল ডেকা

সংক্ষিপ্তসাৰ

ভাৰতীয় সমাজ আৰু সংস্কৃতিত নাৰীক দুই ধৰণেৰে চোৱা হয়-
প্ৰতিপত্তিশীল নাৰী অথবা শক্তিশালী নাৰী আৰু আনটো দুৰ্বল, নিষ্পেষিত
আৰু বিনা প্ৰতিবাদে পৰাজয় মানি ল'বলৈ বাধ্য হোৱা নাৰী। এই দুই
শ্ৰেণীৰ নাৰী প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে সমাজৰেই সৃষ্ট। ভাৰতীয় সামাজিক
প্ৰেক্ষাপটত প্ৰাচীন কালৰে পৰাই এই দুই প্ৰকাৰৰ নাৰীৰ অৱস্থিতি লক্ষ্য
কৰিব পাৰি। এফালে নাৰীৰ যি চিৰ শাস্ত্ৰত সহনশীল নাৰী; আনফালে
সমাজৰ কঠোৰ পৰিকাঠামোৰ পৰা নিজকে উদ্ধৃত কৰাই প্ৰচলিত ধাৰণাৰ
বিপৰীতে এক সুকীয়া স্থিতি বহন কৰিব খোজা নাৰী। প্ৰাচীন কালৰ পৰা
বৰ্তমানলৈ নাৰীৰ বিভিন্ন অৱস্থাৰ কথা বৰ্ণিত হোৱা পৌৰাণিক গ্ৰন্থ, পুথি-
পাজি, লোক-কথা, কাহিনী ইত্যাদিৰ মাজেৰে নাৰী পৰম্পৰাৰ এটি সামগ্ৰিক
বিশ্লেষণ আমাৰ এই অধ্যয়নৰ মাজেৰে কৰিবলৈ বিচৰা হৈছে। বৈদিক যুগৰ
নাৰীৰ অৱস্থিতি, মহাকাব্য ৰামায়ণ আৰু মহাভাৰতীয় যুগৰ নাৰীৰ সুকীয়া
স্থান সম্পৰ্কেও এই অধ্যয়নত বিচাৰ কৰি চোৱা হৈছে।

বীজ শব্দঃ নাৰী, ভাৰতীয় সমাজ, স্থিতি।

অৱতৰণিকা :

ভাৰতীয় সমাজ সংস্কৃতিত নাৰীৰ ঐতিহ্য যুগ সাপেক্ষ। ধৰ্মীয় দৃষ্টিৰে নাৰীক শক্তি আৰু প্ৰজননৰ প্ৰতীকাত্মক ৰূপত মানি লোৱা হয়। নাৰীৰ প্ৰতিটো ৰূপ যেনে মাতৃ, কন্যা, পত্নী, ভগ্নী আদি সকলো ৰূপতে বন্দিত হৈ আহিছে। ‘মাতৃ’ৰ অৰ্থ কেৱল জন্মদায়িনীতেই সীমাবদ্ধ নহয়। দয়া, প্ৰেম, সৌন্দৰ্য, ক্ষমা আদি গুণ কেৱল নাৰীৰ বুলি ভাৰতীয় পৰম্পৰাত জানিবলৈ পোৱা যায়। নাৰীৰ আন এটি সৰ্বজন পৰিচিত নালম ‘স্ত্ৰী’ শব্দটো ‘স্ত’ ধাতুৰে নিৰ্মিত। ‘স্ত’ শব্দৰ অৰ্থ হ’ল বিয়পোৱা। ই বিয়পায় সৃষ্টিৰ অত্যন্ত সুখমামণ্ডিত পৰিত্ৰ প্ৰেম যাৰ আশ্ৰয়ত বিশ্বই সৰগৰ পৰা হেৰোৱা অনুভূতি অদৃশ্য বান্ধোনেৰে বান্ধি ৰাখে। এই ‘প্ৰিয়া’ ৰূপৰ মাজেদিয়েই একোগৰাকী নাৰীয়ে এদিন লাভ কৰে জীৱনৰ সৰ্বোত্তম ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত আশীৰ্বাদ ‘মাতৃত্ব’ৰ গোঁৱৰ।’ নাৰী যিদৰে শান্ত, সৌম্য আৰু সহনশীল, সেইদৰে সময় সাপেক্ষে নাৰীৰ সাহসী, শক্তিমত্তা আৰু প্ৰয়োজনত সংহাৰী মূৰ্তিধাৰী ৰূপতো দেখা পোৱা যায়।

সৃষ্টিৰ আদি কালৰে পৰাই নাৰীক মাতৃ বা জননী হিচাপে বিবেচনা কৰি অহা হৈছে। বৈদিক সাহিত্যত কেৱল পুৰুষেই নহয় নাৰীয়েও প্ৰকৃত বৰঙণি আগবঢ়াইছিল। ধৰ্ম-কৰ্ম, শিক্ষা, সংস্কাৰ সকলোতে সমানে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছিল। সেই যুগত প্ৰতিষ্ঠিত পণ্ডিত মহাপুৰুষেও নাৰীক ‘মাতৃ’ সম্বোধনেৰে নিজৰ শ্ৰদ্ধা প্ৰকট কৰিছিল। ঋকবেদত উল্লেখ কৰা মতে, গৃহিণীসকলক হৈছে অলংকাৰ স্বৰূপ। আলটেকাৰৰ মতে, পুৰুষসকল কেৱল অৰঞ্জদ্বাংশহে মাথোন। পত্নীৰ সৈতে সংযুক্ত নোহোৱা তেওঁলোকক সম্পূৰ্ণ বুলি গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰি। সপত্নীক স্বামীয়ে পত্নীৰ সৈতে যজ্ঞ কৰ্মত অংশগ্ৰহণ কৰিব পাৰিছিল। স্ত্ৰী, কন্যা, মাতৃ, ভগ্নী ইত্যাদি নাৰীৰ সকলো ৰূপতেই নাৰী শ্ৰদ্ধেয় ৰূপত সন্মানিত হৈছিল। কাত্যায়নে এটা সূত্ৰত দান-বলি, যাগ-যজ্ঞ, পূজা-অৰ্চনা, ধৰ্মীয় উৎসৱৰ সকলো অনুষ্ঠানতে নাৰীৰ স্থান পুৰুষৰ দৰেই বুলি কৈ গৈছে। বৈদিক যুগৰ নাৰী আনকি মুকলি মনেৰে আনকি আধ্যাত্মিক শিক্ষা চৰ্চা কৰিবলৈকো সুবিধা দিয়া হৈছিল।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

নাৰীৰ অৱস্থিতিঃ ঐতিহ্য আৰু বিৱৰ্তন সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিবলৈ যাওঁতে পৌৰাণিক ভাৰতত নাৰীৰ স্থিতি আৰু সমান্তৰালভাবে বৰ্তমানৰ প্ৰেক্ষাপটত নাৰীৰ অৱস্থিতিৰ থূলমূল আভাস দিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। আলোচনাটিত ভাৰতীয় সাহিত্যত উন্মোচিত হোৱা নাৰীৰ স্বৰূপ দাঙি ধৰা হৈছে। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাত নাৰীৰ আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ যি সৱল প্ৰয়াস এই সম্পৰ্কেও আলোচনাটিত সামৰি লোৱা হৈছে। একেদৰে পৌৰাণিক নাৰী পৰম্পৰাৰ পৰা নতুন নাৰীলৈ যি প্ৰতিকূলতা নেওঁচি বৰ্তমানৰ নাৰী সমাজে গতি কৰিলে সেই সম্পৰ্কেও আলোচিত হৈছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

বিষয়টি অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে—

১। পৌৰাণিক নাৰীৰ পৰা বৰ্তমানৰ নতুন নাৰীলৈ বিৱৰ্তিত নাৰীৰ অৱস্থিতি দাঙি ধৰা।

২। ভাৰতীয় সাহিত্যত অংকিত নাৰীৰ স্বৰূপ সম্বন্ধে আলোচনা কৰা।

৩। বিৱৰ্তিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ লগত নাৰীৰ স্থিতি কিদৰে সালসলনি ঘটিছে সেই সম্পৰ্কে আলোকপাত কৰা।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

আলোচিত বিষয়টি অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্লেষণাত্মক, বৰ্ণনাত্মক আৰু ঐতিহাসিক পদ্ধতিক মূল পদ্ধতি হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হৈছে। সময় সাপেক্ষে তুলনামূলক পদ্ধতিৰো সহায় লোৱা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

ভাৰতীয় সাহিত্য সংস্কৃতিৰ মূল বেদ উপনিষদৰ কাহিনী আৰু মহাকাব্য ৰামায়ণ আৰু মহাভাৰতৰ মাজত নাৰী জীৱনৰ বহু ব্যথিত কাহিনী সংযোজন কৰা হৈছে। মহাকাব্য ৰামায়ণত প্ৰদৰ্শিত সীতাৰ সবয়স্বৰ কাৰ্য নাৰীৰ সীমিত স্বাধীনতাৰ নিদৰ্শন। সীতাৰ বিবাহত পিতৃ জনকৰহে মনোৰথ পূৰ্ণ কৰাৰ আয়োজনতহে পণ নিৰ্দিষ্ট হৈছে। বিধিমতে বিবাহ কাৰ্য সম্পন্ন হোৱাৰ পিছতো স্বামী ৰামে সীতাৰ মানৱীয় সত্বাক বাৰম্বাৰ আঘাত দি সীতাক নাৰীৰ সীমাবদ্ধতা সম্বন্ধে সোঁৱৰাই দিয়াৰ প্ৰতীয়মান হৈছে।

ৰামায়ণৰ যুগতেই নাৰীৰ যৌন শূচিতাৰ সম্পৰ্কে গুৰুত্ব দিয়াৰ লগতে বহু পত্নীক সমাজ ব্যৱস্থাত দেখুৱাই দিয়া হৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে-দশৰথ, ৰাৱন, বালী, সুগ্ৰীৱ সকলোৰে একাধিক পত্নী। শূৰ্পনখাই ৰামৰ সান্নিধ্য বিচাৰি যোৱা কাৰ্য আৰু লক্ষ্মণৰ হতুৱাই তাৰ নাক-কাণ কটা কাৰ্য সম্পন্ন হৈছে।

লক্ষ্মণ পত্নী উৰ্মিলাৰ জীৱন গাঁথাও নাৰী ভাৱনাৰ দৃষ্টিৰে কৰুণতম। নিজৰ স্বামী জীৱিত অৱস্থাতো উৰ্মিলাই প্ৰায় বৈধব্য জীৱন কটাবলগীয়া পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হৈছে। অথচ মহাকাব্যখনিত এই চৰিত্ৰটোৰ ত্যাগক অৱহেলা কৰি ৰাম-সীতাৰ কাহিনীতে ব্যস্ত থকাটো পৰিলক্ষিত হৈছে।

বৈদিক যুগতেই নাৰীৰ শিক্ষা সম্বন্ধে সমাজত উচ্চ ভাবধাৰা সংৰোপিত হৈছিল। ঋষি জঙ্ঘবাহুৰ পত্নী গাৰ্গীয়ে ভাষাবিদৰূপে, ত্ৰৈত্ৰেয়ীয়ে বেদান্ত অধ্যয়নত মৈত্ৰেয়ী আৰু সুলভাই বাৰ্মীকি আৰু অগস্ত্য মুনিৰ আশ্ৰমত শাস্ত্ৰজ্ঞান লাভ কৰিছিল। বিয়া বাৰৰ ক্ষেত্ৰত কন্যাৰ শিক্ষাগত অৰ্হতাক যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণভাৱে বিবেচনা কৰা হৈছিল। অৰ্থৰ বেদত কোৱা হৈছে, “ব্ৰহ্মাচৰণ্যো কন্যা যুবনাং বিন্দতে পতিমঞ্জুঃ”^{২২} অৰ্থাৎ ব্ৰহ্মচৰ্য ব্ৰত পালন কৰাৰ ফলত বালিকাসকলে সুদৰ্শন পতি লাভ কৰে। পুৰুষৰ সমানেই পাৰদৰ্শিতা লাভ কৰা নাৰীয়ে প্ৰতিষ্ঠা লাভো কৰিছিল।

বৈদিক যুগত নাৰীৰ মৰ্যাদা উচ্চ হোৱাৰ বিপৰীতে বেদৰ সাৰমৰ্মৰে সৃষ্টি হোৱা ‘ব্ৰাহ্মণ’ৰ দিনত ভাৰতীয় নাৰীৰ মানদণ্ড কিছু পৰিমাণে লাঘৱ হৈ পৰে। যাগ-যজ্ঞ আৰু অন্যান্য ধৰ্মীয় আচাৰ অনুষ্ঠানত নাৰীৰ অংশগ্ৰহণ সীমিত কৰা হয়। শতপথ ব্ৰাহ্মণত আছে যে তিৰোতাই স্বামীৰ লগত একেলগে আহাৰ গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে আৰু তিৰোতাৰ সম্পত্তিৰ উত্তৰাধিকাৰী স্বত্বটো নায়েই, বৰঞ্চ তেওঁলোকৰ নিজৰ ওপৰতো অধিকাৰ নাই। পৰৱৰ্তী মহাকাব্য ৰামায়ণতো নাৰীৰ মৰ্যাদা হ্ৰাস পাইছে। ৰামায়ণত বৰ্ণিত নাৰীৰ অৱস্থিতি মনুসংহিতাত উল্লিখিত নাৰীৰ দৰে, শৈশৱত পিতৃৰ অধীন, যৌৱনত স্বামীৰ অধীন আৰু বাৰ্ধক্যত সন্তানৰ অধীনৰূপে প্ৰতিপন্ন হৈছে। নাৰীক নিজৰ পচন্দৰ বৰ বাচনি কৰিবলৈ স্বয়ম্বৰৰ পণ নিৰ্ণয় কৰিছিল ঘৰৰ মুৰব্বী জনেহে। ৰামায়ণত সীতাৰ সয়ম্বৰৰ পণ নিৰ্ণয় কৰিছিল পিতৃ জনকেহে। এইক্ষেত্ৰত সীতা কেবল পিতৃ আজ্ঞাধাৰীহে।

ভাৰতীয় সাহিত্যৰ দ্বিতীয়খন মহাকাব্য কৃষ্ণদ্বৈপায়ন ব্যাস কৃত

মহাভাৰতৰ মাজতো নাৰী জীৱনৰ বিচিত্ৰ দিশসমূহ প্ৰতীয়মান হৈ উঠিছে। পঞ্চপাণ্ডৱৰ মাতৃ কুন্তীৰ জীৱন বেদনা গধুৰ। গাভৰু অৱস্থাতে অজানিতে সূৰ্যৰ ঔৰসত কৰ্ণক জন্ম দিবলগীয়া হৈছে। পৰৱৰ্তী সময়ত পাণ্ডুৰ সৈতে আনুষ্ঠানিক বিবাহ সম্পন্ন হয় যদিও পাণ্ডুৰ সন্তান জন্ম দিয়াৰ ক্ষমতা নথকাত দেৱতাসকলকৰ ঔৰসত সন্তান জন্ম দিবলগীয়া হৈছে। স্বামী পাণ্ডুৰ অনুমতি সাপেক্ষে ক্ৰমে ধৰ্মৰ ঔৰসত যুধিষ্ঠিৰ, বায়ুৰ ঔৰসত ভীম, ইন্দ্ৰৰ ঔৰসত অৰ্জুন ইত্যাদিকৈ পাঁচগৰাকী পুৰুষৰ ঔৰসত পাঁচোজনকৈ পুত্ৰ সন্তান লাভ কৰিছিল। অন্য পুৰুষৰ ঔৰসত সন্তান জন্ম দিবলগীয়া হোৱা বিষয়টোত কুন্তীয়ে বহু সামাজিক লঘু-লাঞ্ছনাৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হৈছিল। তদুপৰি কুন্তী আৰু তেওঁৰ সন্তানসকলক ৰাজ্যৰ পৰা বিতাড়ন কৰা, কৌৰৱৰ বিভিন্ন যজ্ঞযন্ত্ৰ ইত্যাদিয়ে কুন্তীৰ জীৱনটোক অসহায় কৰি তুলিছিল। একেদৰে পঞ্চপাণ্ডৱৰ ভাৰ্যা দ্ৰৌপদীৰ জীৱনো অত্যন্ত কৰুণ। দ্ৰুপদ নন্দিনী দ্ৰৌপদীৰ বিবাহ নিয়ম অনুযায়ী তৃতীয় পান্দৱ অৰ্জুনৰ সৈতে সমাপন হৈ যায়। কিন্তু মাতৃ কুন্তী দেৱীৰ মুখে নিসৃত এটি বচনক গুৰুত্ব দিবলৈ গৈ দ্ৰৌপদীয়ে কুন্তীৰ পাঁচোজন পুত্ৰক স্বামী মানিবলৈ বাধ্য হয়। এনে সিদ্ধান্তৰ সময়ত দ্ৰৌপদীৰ ইচ্ছা-অনিচ্ছাক এবাৰলৈয়ো গুৰুত্ব দিয়া নহ'ল। তদুপৰি ৰাজসভাগত দুশাসনৰ দ্বাৰা বস্ত্ৰ হৰণ, কৰ্ণ, দুৰ্যোধন আদিয়ে কৰা কু-মন্তব্য আদি দ্ৰৌপদীয়ে নিৰৱে সহ্য কৰিবলগীয়াত পৰিছিল। “মহাকাব্য দুখনিৰ নাৰীয়ে সৰ্বতিকাল পূজনীয় এই কথা সোঁৱৰাই দিয়ে ‘পঞ্চকন্যা’ কেন্দ্ৰিক প্ৰাতঃস্মৰণীয় স্তোত্ৰফাঁকিয়ে- অহল্যা, দ্ৰৌপদী, কুন্তী, তাৰা, মন্দোদৰী তথা পঞ্চকন্যা স্মৰে নিত্য সুপ্ৰভাত দিনে দিনে।”

ভাৰতীয় সাহিত্যৰ মহাকবি কালিদাস ৰচিত অভিজ্ঞান শকুন্তলম ত শকুন্তলাৰ মানসিক অৱস্থা অৰঞ্জন্তুদ্বন্দ্বৰে ভৰপূৰ। শকুন্তলা কন্যাকাষিৰ পালিতা আশ্ৰম কন্যা। ৰজা দুষ্যন্তৰ কথাত বিশ্বাস কৰি ততালিকে আগ-পিছ নুগুনি গন্ধৰ্ব প্ৰথামতে বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। সৰলমনা শকুন্তলাৰ বিশ্বাসক নসাৎ কৰি দুষ্যন্তই সকলোবোৰ পাহৰি পেলাইছে। প্ৰতাৰণা আৰু সামাজিক নিন্দাই শকুন্তলাৰ মানসিক সন্তুলন বিঘ্নিত কৰিছে। অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰাক শংকৰী যুগৰ কবি মাধৱ কন্দলিৰ সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণত সীতাৰ নাৰী ভাৱনা সম্পৰ্কে জানিব পাৰি। সীতাৰ জন্ম পৰিক্ৰমা, সয়ম্বৰ,

বনবাস, বাৰণৰ দ্বাৰা হৰণ, লংকাত ৰাক্ষসসকলৰ মাজত দুৰ্বিসহ জীৱন যাপন আৰু সীতাক উদ্ধাৰৰ পিছতো স্বামী ৰামৰ দ্বাৰা সীতাৰ সূচীতাৰ পৰীক্ষা প্ৰদানৰ দৃশ্যই নাৰীবিশ্বক হতবাক কৰি তুলিছিল। শংকৰী যুগৰ মুখ্য কবি শংকৰদেৱৰ ৰচনাৱলীৰ মাজতো নাৰীবিশ্ব সম্পৰ্কীয় আলোচনাৰ থল আছে। বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যতে শংকৰদেৱে বিভিন্ন ৰচনা ৰচিছিল যদিও নাৰী চৰিত্ৰবোৰৰ মানসিক অৱস্থাৰ আভাস পোৱা যায়। তেখেতৰ ৰুক্মিণী হৰণ কাব্যত ৰুক্মিণীৰ অটল কৃষ্ণ প্ৰেম, ককায়েক ৰুক্মবীৰৰ ভাবুকিৰ প্ৰতি ভয়, মাক দেউতাকৰ নিৰ্লিপ্ত ভূমিকা ইত্যাদিৰ মাজত অৱস্থান কৰি এক উত্তেজনাৰ পৰিবেশলৈকে গতি কৰিছে। মাধৱদেৱৰ একমাত্ৰ নাট অৰ্জুন ভঞ্জন তো মাতৃ যশোদাৰ দৈনিক কাৰ্যাৱলীৰ বিৱৰণ, শিশু কৃষ্ণৰ আমনি ইত্যাদি ঘটনাই এগৰাকী গাঁৱলীয়া কৰ্মোদ্যমী নাৰীৰ নাৰী বিশ্বৰ দিশটো উদ্ভাসিত হৈছে। আনহাতে এই নাটৰেই এটি অংশ ‘নন্দ যশোদাৰ কলহ’ অংশত নন্দই যশোদাক ‘বান্দী’, ‘ধান্দি’ ‘বুঢ়া বয়সত সন্তান জন্ম হোৱা’ ইত্যাদি বিভিন্ন গালি-গালাজেৰে তিৰস্কাৰ কৰিছে।

বুদ্ধদেৱৰ সময়ত খ্ৰীষ্ট পূৰ্ব ৫৬৬-৫৬৭ শতিকাত ভাৰতীয় নাৰীৰ জীৱনখাৰা কিছু হ্ৰাস হৈছিল। বুদ্ধই নাৰীক তেওঁৰ শিষ্যত্ব গ্ৰহণ নতুবা তেওঁৰ সংঘসমূহত নাৰীৰ অনুমোদনো কৰা নাছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত মাহীমাক গৌতমীৰ প্ৰচেষ্টাত নিজৰ লগতে পাঁচশ গৰাকী মহিলাক বুদ্ধৰ শিষ্যত্ব গ্ৰহণ কৰাইছিল। সেই সকলেই ‘বৌদ্ধ ভিক্ষুণী’ নামেৰে পৰিচিত। পালি ভাষাত ৰচিত বৌদ্ধ গ্ৰন্থসমূহত মানৱতাবাদৰ আদৰ্শ ৰক্ষিত হৈছিল। তেওঁলোকৰ মতে নিৰ্বান বা মুক্তি লাভৰ মতাদৰ্শ সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ বাবে।

“বৌদ্ধ ভিক্ষুৰ লগতে ভিক্ষুণীসকলৰ জীৱন চৰ্যাৰ পৰিচয় পোৱা যায় পালি সাহিত্যত বিশেষকৈ থেৰীগাঁথা আৰু থেৰগাঁথাসমূহত। থেৰীগাঁথাসমূহ বৌদ্ধ ভিক্ষুণী সকলৰেই ৰচনা। বৌদ্ধত আৰু সংঘত শৰণ লোৱাৰ পূৰ্বৰ ভিক্ষুণীসকলৰ লালসাময় জীৱন বৌদ্ধ আৰু সংঘই কিদৰে পৰম আনন্দময় মানৱীয় মুক্তিৰ অভিমুখে ৰূপান্তৰিত কৰিব পাৰিলে, তাৰ জীৱন্ত ছবিবোৰ উপলব্ধি কৰিবলৈ পোৱা যায়-বিশেষকৈ থেৰীগাঁথাসমূহত।”^{৪৪} সংঘ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ পাছতো বুদ্ধই এনেদৰে ভৱিষ্যতবাণী কৰিছিল— “যিদিনাই মহিলাসকলে পাৰিবাৰিক জীৱন

আওহেলা কৰি ঘৰুৱা দায়িত্ববিহীন এক নতুন জীৱন যাপন কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত লয়, ধৰ্মই লগে লগে দায়িত্ব হেৰুৱাই।”^৬

আহোমৰ চুশ বহুৰীয়া ৰাজত্বকালত নাৰীক উচ্চ স্থান দিছিল। ৰাজ্য শাসনত নাৰীক দিহা-পৰামৰ্শও আন্তৰিকতাৰে গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। স্বৰ্গদেউ শিৱ সিংহৰ তিনিওগৰাকী ৰাণী ফুলেশ্বৰী, অম্বিকা আৰু সৰ্বেশ্বৰীয়ে ‘বৰৰজা’ উপাধি লৈ একাদিক্ৰমে ৰাজ্য শাসন কৰাৰ সুযোগ পাইছিল।

অসমত প্ৰথমটো নাৰীবাদী সংগঠন ‘অসম মহিলা সমিতি’ ১৯২৬ চনত প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল। ১৯২৬ চনত অসম সাহিত্য সভাৰ ধুবুৰী অধিবেশনত কোনো ধৰণৰ পূৰ্ব পৰিকল্পনা অবিহনে ‘অসম মহিলা সমিতি’ গঠন কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হয়। এই সমিতিয়ে অসমীয়া মহিলাসকলক তেওঁলোকৰ বাবে পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে একগোট হৈ ওলাই আহিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰে।

অসমত মহিলাসকলক জাগৰণৰ ক্ষেত্ৰত মহাত্মা গান্ধীৰ দ্বাৰা পৰিচালিত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ জাতীয়তাবাদী আন্দোলনৰ কথা স্বীকাৰ্য। এই আন্দোলনৰ এগৰাকী সক্ৰিয় কৰ্মী হিচাপে চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়াৰ নাম এইক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য। তেখেত ‘অসম মহিলা সমিতি’ৰ গুৰি ধৰোঁতাৰূপে থাকি ১৯২৭ চনৰ আহিন মাহত ‘ঘৰ জেউতি’ নামে প্ৰথম অসমীয়া মহিলা আলোচনীৰ প্ৰস্তাৱনা সংখ্যা প্ৰকাশ কৰে। ‘ঘৰ জেউতি’ৰ মাজতেই নাৰী অধিকাৰৰ যুক্তিযুক্ততা, ন্যায়তা আদি দিশবোৰ প্ৰতিফলন ঘটিছিল। ঊনবিংশ শতিকাৰ বিদ্বত সমাজৰ কেইগৰাকীমান যেনে-হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, গুণাভিৰাম বৰুৱা, কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য ইত্যাদি লোকে স্ত্ৰী শিক্ষা আৰু বিধবা বিবাহ প্ৰসঙ্গত সযুক্তিৰে ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছিল। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই অৰুণোদই কাকতত নাৰী শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা সন্দৰ্ভত বিভিন্ন ৰচনা ৰচিছিল। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী সময়ছোৱাত অসমত বিভিন্ন ধৰণৰ সৰু-বৰ মহিলা সংগঠনৰ জন্ম হয় আৰু তাতেই নাৰী মুক্তিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপসমূহ আৰম্ভণি ঘটে।

সামৰণি :

ভাৰতীয় সমাজ ব্যৱস্থা পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থা। পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা এই ব্যৱস্থাৰ পৰা নাৰীসকলৰ ওপৰত পৰৱৰ্তী

সময়ত ধনাত্মক আৰু ঋণাত্মক দুয়ো দিশৰে প্ৰভাৱ দেখা যায়। পৌৰাণিক ভাৰতীয় সমাজ আৰু সাহিত্যৰ মাধ্যমেৰে নাৰীৰ সেই সময়ৰ অৱস্থিতি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰি দেখা যায় যে পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনে জাপি দিয়া নীতি-নিয়মত উপায়হীন, দুৰ্বল এচাম নাৰীৰ কৰুণ গাঁথা। আনহাতে সেইখন সমাজৰেই এচাম নাৰীয়ে আৰোপিত ধাৰণাৰ বিপৰীতে খোজ দিয়াৰ চেষ্টা তেতিয়াৰ পৰাই চলাইছিল। বৈদিক যুগতেই ভাৰতীয় সমাজ নাৰী শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী যে আছিল এই কথা অথৰ্ব বেদত উল্লিখিত সূত্ৰৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি। পৰৱৰ্তী ৰামায়ণ, মহাভাৰত, ব্ৰাহ্মণ, উপনিষদত আদি প্ৰাচীন গ্ৰন্থত সেই ধাৰা অব্যাহত ৰূপত বৈ আহিব পৰা নাছিল। অসমৰ পটভূমিত আহোম যুগৰ ৰজাদিনীয়া কীৰ্তি, শিৱসিংহৰ পত্নী ফুলেশ্বৰী, অম্বিকা আৰু সৰ্বেশ্বৰীৰ ৰাজ অভিষেকে অসমীয়া পৰম্পৰাত নাৰীৰ মান্যতাক স্বীকাৰ কৰিছিল। তাৰ পৰৱৰ্তী ‘অসম মহিলা সমিতি’ৰ দৰে অনুষ্ঠানে অসমীয়া নাৰীৰ ভৱিষ্যত কাৰ্য্যপন্থা সম্পৰ্কে সবল ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে।

পাদটীকাঃ

- ১। মলয়া খাউণ্ড, ‘ইতিহাসৰ পৃষ্ঠাত নাৰী’, হাকাচাম, উপেন ৰাভা। সম্পা.। *অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা*, পৃ. ৭
- ২। অৰ্চনা দেৱী, ‘বৈদিক সাহিত্যত নাৰীৰ আধ্যাত্মিক চিন্তা’, বৰা,মামনি। সম্পা.। *নাৰী ঐতিহ্য আৰু বিবৰ্তন*, পৃ. ৮৮
- ৩। মলয়া খাউণ্ড, ‘ইতিহাসৰ পৃষ্ঠাত নাৰী’, হাকাচাম, উপেন ৰাভা। সম্পা.। *অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা*, পৃ. ১০
- ৪। শশী শৰ্মা, ‘যুগে যুগে নাৰী’, বৰা, মামনি। সম্পা.। *নাৰী ঐতিহ্য আৰু বিবৰ্তন*, পৃ. ১৭
- ৫। মলয়া খাউণ্ড, ‘ইতিহাসৰ পৃষ্ঠাত নাৰী’, হাকাচাম, উপেন ৰাভা। সম্পা.। *অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা*, পৃ. ১০

প্ৰসংগ পুথি :

- ১। চেলেং, লিলি। *উত্তৰণত নাৰী*। লখিমপুৰ : নৰ্থ লখিমপুৰ কলেজ প্ৰকাশন, ২০১৪। মুদ্ৰিত।

- ২। দেৱী, সন্ধ্যা। *নাৰী : বন্ধন আৰু মুক্তি*। গুৱাহাটীঃ অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ১০০৭। মুদ্ৰিত।
- ৩। বৰা, মামনি। *সম্পা.। নাৰী ঐতিহ্য আৰু বিবৰ্তন*। গুৱাহাটীঃ পূৰ্বাঞ্চল প্ৰকাশ, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ৪। মহন্ত, অৰ্পণা। *নাৰীবাদ আৰু অসমীয়া উপন্যাস*। গুৱাহাটীঃ অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ২০১৬। মুদ্ৰিত।
- ৫। শৰ্মা, অনুৰাধা। *নাৰী পৰিসৰ*। গুৱাহাটীঃ বিশাল প্ৰকাশন, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ৬। হাকাচাম,উপেন ৰাভা। *সম্পা.। অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা*। প্ৰথম সংখ্যা। গুৱাহাটীঃ অসম সাহিত্য সভা, ২০১৯। মুদ্ৰিত।

মিচিংসকলৰ ‘পঃৰাগ’ উৎসৱ : পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন

ড° কুশল টাইদ

সংক্ষিপ্তসাৰ

মিচিংসকল অসমৰ সৰ্ববৃহৎ দ্বিতীয় জনজাতি। মিচিংসকল নিজা পৰম্পৰাগত কৃষ্টি-সংস্কৃতি, উৎসৱ-পাৰ্বণ, ভাষা-সাহিত্যৰে সমৃদ্ধ। অসমৰ অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে মিচিংসকলেও বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠান, পূজা-পাতল আদি পালন কৰে। তেওঁলোকে পালন কৰি প্ৰায়ভাগ উৎসৱ-অনুষ্ঠানেই কৃষিকেन्द्रিক। তেওঁলোকৰ প্ৰধান উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত ‘পঃৰাগ’ উৎসৱ অন্যতম। অসমীয়া ভাষাত পঃৰাগ উৎসৱক ‘নৰাছিগা বিহু’ বুলি কোৱা হয়। মিচিংসকলে এই উৎসৱ খেতি চপাই শেষ কৰি ধানৰ নৰা ছিগি যোৱাৰ পাছতে অনুষ্ঠিত কৰে। সংস্কৃতি অধ্যয়নত জনজাতীয় উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহৰ প্ৰাসংগিতাও নুই কৰিব নোৱাৰি। গতিকে এই উদ্দেশ্য আগত ৰাখি প্ৰস্তাৱিত বিষয়টি পুংখানুপুংখভাৱে আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

বীজশব্দঃ মিচিং জনজাতি, পঃৰাগ উৎসৱ, পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন।

অৱতৰণিকা :

অসমত বসবাস কৰা ভৈয়াম জনজাতিসকলৰ ভিতৰত মিচিংসকল অন্যতম। মিচিংসকল অসমৰ সৰ্ববৃহৎ দ্বিতীয় জনজাতি। বৰ্তমান তেওঁলোক উজনি অসমৰ লখিমপুৰ, ধেমাজি, গোলাঘাট, শোণিতপুৰ, যোৰহাট, শিৱসাগৰ, ডিব্ৰুগড় আৰু তিনিচুকীয়া জিলাসমূহৰ উপৰি প্ৰধানকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী আৰু ইয়াৰ উপকণ্ঠ অঞ্চলবোৰত বসতি কৰি আছে। ইয়াৰোপৰি চুবুৰীয়া ৰাজ্য অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত আৰু চিয়াং জিলাতো মিচিংসকলৰ জনবসতি দেখা যায়। ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈবোৰৰ পাৰত বসবাস কৰি অহা মিচিংসকল নিজা পৰম্পৰাগত কৃষ্টি-সংস্কৃতি, উৎসৱ-পাৰ্বণ, ভাষা-সাহিত্যৰে সমৃদ্ধ। ভাষাগত আৰু গোষ্ঠীগতভাৱে তেওঁলোক মূলতঃ তিব্বত বৰ্মীয় ভাষা গোষ্ঠীৰ উত্তৰ অসম শাখাৰ অন্তৰ্গত মিচিংসকলক সৰ্বমুঠ নটা ফৈদত বিভক্ত। ইয়াৰ ভিতৰত পাগৰ, দৌলু, অয়ান বা অয়েঙ্গীয়া, মংয়িং বা ময়েঙ্গীয়া, ছাংয়াং বা ছায়েঙ্গীয়া, দাম্বুক বা দাম্বুকীয়া, চামুঙৰীয়া, তামাৰ, বিহিয়া আৰু বংকোৱাল আদি অন্যতম। বৰ্তমান মিচিংসকলৰ জনসংখ্যা ৬,৮০,৪২৪ জন।”

মিচিংসকলৰ আদিম পুৰুষৰ বাসস্থান প্ৰধানকৈ চীনৰ হুৱাংছ আৰু য়াংছিকিয়াং নদী দুখনৰ উৎপত্তিস্থল ওখ পৰ্বতমালাত আছিল। উত্তৰ-পশ্চিম চীনৰ হুৱাংছ আৰু য়াংছিকিয়াং নদীৰ অৱবাহিকাই হ’ল চীন-তিব্বতীয় মঙ্গোলীয় প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত মিচিং জনগোষ্ঠীৰ আদিম বাসস্থান। তাৰ পৰা প্ৰব্ৰজন হৈ পুৰণি অসমৰ আবৰ (আদী)পৰ্বতত (বৰ্তমানৰ অৰুণাচল প্ৰদেশৰ অন্তৰ্ভুক্ত) বাস কৰিবলৈ লয়। অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চিয়াং জিলাত বৰ্তমান বসবাস কৰি থকা ‘মিয়ং’ আৰু ‘দাম্ব’ নামৰ দুই মানৱ গোষ্ঠীৰ পৰাই মিচিংসকল ফালৰি কাটি অহা বুলি পণ্ডিতসকলে মতপোষণ কৰিছে। প্ৰায় দ্বাদশ শতিকাৰ পৰাই অসমৰ সমতল ভূমিৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰে পাৰে বসতি কৰি অহা মিচিংসকলে নিজকে আবুতানি অৰ্থাৎ মানৱ পিতৃৰ বংশধৰ বুলি পৰিচয় দিয়ে। কিয়নো মিচিংসকলৰ উপৰি আবুতানিৰ বংশধৰ বুলি পৰিচয় দিয়া আন ভালেমান জনগোষ্ঠী বৰ্তমান অৰুণাচল প্ৰদেশৰ মধ্য অঞ্চলত বসবাস কৰি আছে। সেইসকলৰ ভিতৰত পাংদাম, পাংচি, গালং, বকাৰ, বৰি, আপাতানি, তাগিন,

পাইলিবি, ৰাম আদি জনগোষ্ঠী উল্লেখযোগ্য। মিচিংসকলে অসমৰ ভৈয়ামৰ সমতল ভূমিলৈ নামি অহাৰ সঠিক সময় নিৰ্ধাৰণ কৰা জটিল যদিও ১২২৮ খৃষ্টাব্দত আহোমসকলৰ আগমনৰ বহু আগৰ পৰাই অসমৰ ভৈয়াম অঞ্চলত মিচিংসকল বসবাস কৰি আহিছে। সোণাৰাম পাএণ্ড কটকীৰ মতে ‘অসমত চুতীয়া ৰাজত্বৰ শেষ আৰু আহোম ৰাজত্বৰ আৰম্ভণিতে মিৰিসকল ভৈয়ামলৈ নামি আহিছিল বুলি জনা যায় যদিও এই সম্পৰ্কে কোৱা টান। মৌখিক বুৰঞ্জীৰ মতে তেওঁলোক প্ৰায় মানৰ আক্ৰমণৰ সময়ৰ পৰা ভৈয়ামলৈ নামি আহিছে।’^২ অসমৰ বৈচিত্ৰ্যময় তথা সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰে সমৃদ্ধ এই মিচিং জনজাতিসকলৰ বিষয়ে পোন প্ৰথমে স্বৰ্গদেউ চুত্থামুণ্ডৰ (১৪৯৭-১৫৩৯) ৰাজত্ব কালৰ বৰ্ণনা সম্বলিত আহোম বুৰঞ্জীত বিশেষভাৱে উল্লেখ পোৱা যায়। সহজ-সৰল মিচিং জনজাতিসকলে নিজকে বগা বা ভাল মানুহ বুলি পৰিচয় দিয়ে। বসন্ত কুমাৰ দলেৰ মতে ‘মিচিং-‘আমি’(মানুহ)+ ‘য়াচিং’(বগা)>‘মিচিং’(বগা মানুহ বা ভাল মানুহ) অথবা ‘আমি’(মানুহ)+‘আনচিং’(শান্ত)> ‘মিচিং’(শান্ত প্ৰকৃতিৰ লোক, শান্তিপ্ৰিয় লোক)। অৱশ্যে নিজকে ভাল বা শ্ৰেষ্ঠ বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ বিচৰা প্ৰয়াস প্ৰতিটো মানৱ গোষ্ঠীৰে সহজাত প্ৰবৃত্তি।’^৩

অধ্যয়নৰ বিষয় আৰু পৰিসৰ :

লোকসংস্কৃতি তথা লোকবিদ্যাৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈছে উৎসৱ-পাৰ্বণসমূহ। উৎসৱ-পাৰ্বণবোৰে একোটা জাতিৰ পৰম্পৰা, সামাজিক ৰীতি-নীতি, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, লোকবিশ্বাস, শিল্পকলা আদিৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰে। পৃথিৱীৰ প্ৰায়ভাগ মানৱ জাতিয়ে ভিন্ ভিন্ সময়ত ভিন্ ভিন্ উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰে। সেইদৰে অসমৰ মিচিং জনজাতিসকলেও স্বকীয় ৰীতি-নীতি অনুসাৰে বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰে। মিচিংসকলৰ বাবেবৰগীয়া উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আমাৰ অধ্যয়নৰ বিষয়বস্তু হিচাপে ‘মিচিংসকলৰ পঃৰাগ উৎসৱঃ পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন’ শীৰ্ষক বিষয়টি নিৰ্বাচন কৰি লোৱা হৈছে। প্ৰধানতঃ পঃৰাগ উৎসৱৰ ৰীতি-নীতি, গীত-মাত-নৃত্য, জনশ্ৰুতি ইতিহাসৰ উপৰি অতীজৰে পৰা বৰ্তমান সময়লৈকে উদ্‌যাপিত পঃৰাগ উৎসৱৰ সাদৃশ্য-বৈসাদৃশ্যসমূহ আলোচনা কৰা হৈছে। লগতে মিচিং লোকজীৱনৰ সৈতে জড়িত

পঃৰাগত উৎসৱত প্ৰতিফলিত আৰ্থ-সামাজিক, সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা আৰু নান্দনিক দিশ সম্পৰ্কেও আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

গৱেষণামূলক অধ্যয়নত প্ৰথমে নিৰ্বাচিত বিষয়ৰ পৰিসৰ নিৰ্ণয় কৰি লোৱাটো অতি প্ৰয়োজন। বিষয়টিৰ সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰিবলৈ যাওঁতে বিশেষভাৱে মিচিংসকলৰ পঃৰাগ উৎসৱ সম্পৰ্কেহে অধ্যয়নৰ পৰিসৰত সামৰি লোৱা হৈছে।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু উদ্দেশ্য :

লোকবিদ্যাৰ অধ্যয়নত উৎসৱ-পাৰ্বণৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। কাৰণ ইয়াৰ সৈতে গীত-মাত, নৃত্য-অভিনয়, স্বকীয় পৰম্পৰা, ৰীতি-নীতি, ধৰ্মীয় বিশ্বাস তথা আৰ্থ-সামাজিক দিশ আদি নিহিত হৈ আছে। অসমৰ পাহাৰ আৰু ভৈয়ামৰ বিভিন্ন অঞ্চলত বসবাস কৰা বিভিন্ন জাতি- জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ-পাৰ্বণসমূহৰ গুৰুত্বও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। আমাৰ গৱেষণাৰ প্ৰাসংগিক বিষয় মিচিংসকলৰ পঃৰাগ উৎসৱঃ পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন সম্পৰ্কে সম্প্ৰতি বিভিন্ন কাকত-আলোচনী তথা গ্ৰন্থ আদিত অনেক লেখক-সাহিত্যিক তথা পণ্ডিতসকলৰ তথ্যসমৃদ্ধ লেখনি প্ৰকাশ পাইছে যদিও সেইবোৰ বহু ক্ষেত্ৰত অসম্পূৰ্ণ তথা পদ্ধতিগত নহয়। গতিকে মিচিংসকলৰ কৃষি ভিত্তিক উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ অন্তৰ্গত পঃৰাগ উৎসৱৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰাজিৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণৰ প্ৰাসংগিকতা আছে। এনে দিশৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মিচিং সমাজত প্ৰচলিত পঃৰাগ উৎসৱৰ পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তনৰ বিষয়ে সু-সংবদ্ধ আৰু প্ৰণালীবদ্ধভাৱে বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰি তাৎক্ষিক আলোচনা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। তদুপৰি মিচিংসকলে পৰম্পৰাগতভাৱে উদ্‌যাপন কৰা পঃৰাগ উৎসৱৰ কিছুমান নীতি-নিয়মৰ বিষয়ে লিখিত প্ৰামাণিক গ্ৰন্থৰ বহুখিনি অভাৱ। গাঁৱৰ বয়সস্থ ব্যক্তি তথা খেলৰ মুখীয়াল ব্যক্তিৰ মুখে মুখে সেইবোৰ সমাজৰ মাজত প্ৰচলিত। প্ৰাসংগিক গ্ৰন্থৰাজিৰ লগতে সেই লোকসকলৰ মৌখিক তথ্যক সমলৰূপে লৈ পঃৰাগ উৎসৱৰ স্বৰূপ সম্পৰ্কে সম্যক ৰূপৰেখা দাঙি ধৰিবলৈ প্ৰযত্ন কৰা হৈছে। ইয়াৰ যোগেদি বিষয়টিৰ বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাট মুকলি হ'ব বুলি আশা কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ প্ৰণালী :

‘মিচিংসকলৰ পংৰাগ উৎসৱঃ পৰম্পৰা আৰু পৰিৱৰ্তন’ শীৰ্ষক অধ্যয়নৰ বাবে বিশেষকৈ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে। প্ৰস্তাৱিত বিষয়টিৰ কৰ্ম সম্পন্ন কৰিবলৈ যাওঁতে প্ৰধানকৈ প্ৰাসংগিক গ্ৰন্থ আৰু ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ সহায় লোৱা হৈছে। প্ৰাসংগিক গ্ৰন্থসমূহৰ ভিতৰত বিভিন্ন আলোচনী, স্মৃতিগ্ৰন্থ, পত্ৰিকা আদিৰ পৰা প্ৰয়োজনীয় তথ্য-পাতি তথা সমল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

অসমৰ অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে মিচিংসকলেও বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠান, পূজা-পাতল আদি পালন কৰে। মিচিংসকলে পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰি অহা প্ৰায়ভাগ উৎসৱ-অনুষ্ঠানে প্ৰধানকৈ কৃষিকেন্দ্ৰিক। এনে উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহৰ ভিতৰত প্ৰধানকৈ আলি আঃয়ে লুগাং, পংৰাগ, আমৰাগ, মাগ বিউ, বআগ বিউ, কাতি বিউ, দবুৰ, উৰম পংচুম উয়ু, কুংচাগ উয়ু, গুমুন চঃয়িং উয়ু, তালীং উয়ু, আচি উয়ু, য়ুমৰাং উয়ু আদি উৎসৱ-অনুষ্ঠান উল্লেখযোগ্য।

মিচিংসকল প্ৰধানকৈ কৃষিজীৱি। খেতিয়ে হৈছে তেওঁলোকৰ প্ৰধান জীৱিকা। বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত তেওঁলোকে আছ ধান, গোমধান, বাওধান, শালিধান, সৰিয়হ, মাহ আলু, কপাহ আদি বিভিন্ন ধৰণৰ খেতি কৰে। আহাৰ-শাওন মাহত তেওঁলোকে আছ খেতি চপাই মাঘ-ফাগুন মাহত আজৰি হয়। এনে সন্ধিক্ষণতে মিচিংসকলে ‘পংৰাগ’ উৎসৱটোক অতি উলহ-মালহেৰে অনুষ্ঠিত কৰে। খেতি চপাই শেষ কৰি ধানৰ নৰা ছিগি যোৱাৰ পাছতে অনুষ্ঠিত কৰা হয় বাবে এই উৎসৱক অসমীয়া ভাষাত ‘নৰাছিগা বিছ’ বুলি কোৱা হয়।

পংৰাগ উৎসৱৰ উৎপত্তি :

‘পংৰাগ’ শব্দটোৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বিভিন্ন মতামত পোৱা যায়। প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি ‘পংৰাগ’ শব্দটো মিচিংসকলৰ পংৰ আপং অৰ্থাৎ ছাইমদৰ প্ৰথম বৰ্ণ ‘প’, পৰম্পৰাগত নৃত্য-উৎসৱ গুম্বাগ-আমৰাগ শব্দৰ ‘ৰাগ’ শব্দ যোগ হৈ পংৰাগ (প + ৰাগ)ৰ সৃষ্টি হৈছে। সোণাৰাম পাঞাং কটকীয়ে তেখেতৰ ‘মিৰি জাতিৰ বুৰঞ্জী’ গ্ৰন্থখনত পংৰাগ উৎসৱ সম্বন্ধে

উল্লেখ কৰি কৈছে 'ভৈয়ামলৈ অহাৰ পাছত অসমীয়া মানুহৰ দৰে মিচিং ডেকা-গাভৰু সকলোৱে মিলি নৰাছিগা বিহু পাতিবলৈ ধৰিলে। ইয়াৰ অৰ্থ এয়ে যে আহিন-কাতি মাহত আছ ধানৰ নৰা ছিগে আৰু সেই ধান কামত লগায়। মিৰি ভাষাত ইয়াক পঃৰাগ বুলি কয়।'^{৪৪} বৰ্জনীকান্ত বৰদলৈদেৱেও ১৮৯৪ চনত ৰচনা কৰা 'মিৰি জীয়ৰী' উপন্যাসখনত মিচিংসকলৰ পঃৰাগ উৎসৱৰ বিষয়ে কিছু আভাস দাঙি ধৰিছে।

পঃৰাগ উৎসৱ প্ৰধানতঃ মিচিং ডেকা-গাভৰুৰ ৰং-আনন্দৰ উৎসৱ। তেওঁলোকৰ বাবে এই উৎসৱ প্ৰাণৰো প্ৰাণৰ, অতি আপোন। সেয়ে 'প্ৰধানতঃ ডেকা-গাভৰুৰ উদ্যোগত এই উৎসৱ উদ্‌যাপিত হয় কাৰণে ইয়াক কোনো কোনো ঠাইত 'য়াংমে-মুম্বৰ দমান-তীংমান' অৰ্থাৎ ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰীতি ভোজ বুলি কোৱা হয়।'^{৪৫}

পঃৰাগ উৎসৱৰ তাৎপৰ্য :

পঃৰাগ উৎসৱ আডম্বৰপূৰ্ণভাৱে পালন কৰিবৰ কাৰণে বিশেষকৈ আহল-বহল ঠাইৰ প্ৰয়োজন। গতিকে 'মুৰং অকুম' অৰ্থাৎ ডেকাচাঙৰ লগতে অস্থায়ীভাৱে ৰভা মুকলিকৈ সাজি উলিওৱা হয়। আনহাতে 'মুৰং অকুম' হৈছে পঃৰাগ উৎসৱৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ। ই মিচিং সমাজৰ কৃষ্টিৰ কেন্দ্ৰ, সংস্কৃতিৰ কঠীয়াথলীও। ই একপ্ৰকাৰ জাতীয় অনুষ্ঠান। ইয়াত কেৱল উৎসৱেই নহয় মিচিং ডেকা-গাভৰু, গঞা ৰাইজৰ বিভিন্ন সামাজিক কাম-কাজৰ স্থলো। গতিকে পঃৰাগ উৎসৱত মুৰং ঘৰৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে। মুৰং বা ডেকাচাঙৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে তৰুণ চন্দ্ৰ পামেগামে 'মিচিং সংস্কৃতিৰ আলেক্ষ্যত' উল্লেখ কৰিছে এনেদৰে - 'মঃৰং শব্দৰ অৰ্থ হৈছে মুকলি। এই মঃৰং শব্দৰ পৰাই বোধ হয় এই ঘৰৰ নাম মৰংঘৰ হৈছে। মৰঙৰ পৰা বাগৰি বহুতে এই ঘৰক 'মুৰং' বা 'মুৰং' বুলি ক'বলৈ ধৰিলে।'^{৪৬} আনহাতে মিচিংসকলৰ মুৰংঘৰ হৈছে আহল-বহল এখন মুকলি চাংঘৰ। ইয়াক বিশেষকৈ বাঁহ-বেত, কাঠ আৰু খেৰৰ দ্বাৰা নিৰ্মাণ কৰা হয়। ইয়াত কোনো ধৰণৰ আঁৰ-বেৰ দিয়া নহয়। মুৰংঘৰৰ চাংঘৰত উঠিব পৰাকৈ দুয়োফালে কঃবাং বা জখলা থাকে। মিচিংসকলে মুৰং ঘৰ সাধাৰণতে গাঁৱখনৰ মাজত নতুবা গাঁৱৰ একেবাৰে মূৰত পূবা-পশ্চিমাকৈ সাজে।

পঃৰাগ উৎসৱ আয়োজনৰ কাৰণে মিচিংসকলে প্ৰায় এবছৰ আগৰ

পৰাই প্ৰস্তুতি চলায়। মুৰংঘৰত কীবাং বা ৰাজহুৱা মেল বহে। তাতে পংৰাগ উৎসৱৰ প্ৰস্তুতি সম্পৰ্কে বিভিন্ন দিশত আলোচনা কৰা হয় আৰু ডেকা-গাভৰুৰ মাজৰ পৰা পৰিচালনা সমিতি বা উদ্‌যাপন সমিতি এখন গঠন কৰে। এই সমিতিৰ নেতৃত্বতে প্ৰত্যেকেই পংৰাগৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় টকা-পইচা, খাদ্য সামগ্ৰী আদি সংগ্ৰহ কৰে। পংৰাগ উৎসৱ উদ্‌যাপন সমিতিৰ বিষয়ববীয়াসকলক এনে ধৰণে উল্লেখ কৰিব পাৰি- (১) মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰী- পংৰাগ উৎসৱৰ সমস্ত দায়িত্ব পৰিচালনা কৰা মূল ব্যক্তি (২) ডেকা বৰা আৰু তিৰী বৰা-ডেকা-গাভৰুসকলক পৰিচালনা কৰোঁতা (৩) তামুলী আৰু বৰবৰাণী - মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীক আলপৈচান ধৰোঁতা (৪) মিনম বৰা - আলহী-অতিথিক অভ্যৰ্থনা কৰোঁতা (৫) টেকেলা বৰা - কাম-কাজত নজৰ ৰখা ব্যক্তি (৬) ঢুলীয়া বৰা - পংৰাগ উৎসৱৰ ঢোলবাদক (৭) বাৰিক -গাঁৱৰ ৰাইজক খবৰ-খাতি দিওঁতা (৮) পাটগিৰি - খাবৰ সময়ত পাত পোৱা-নোপোৱাৰ খবৰ ৰাখোঁতা (৯)তামুলী - তামোল-পান কটা-ছিঙা কৰোঁতা (১০) চৌকা বৰা - ৰান্ধনীস্থলীৰ চৌকাৰ ওপৰত নজৰ ৰাখোঁতা (১১) ঢেকীয়া বৰা - শাক-পাচলিৰ যোগান ধৰোঁতা (১২) শইকীয়া বৰা - এশজনৰ ওপৰত থকা দলক পৰিচালনা কৰোঁতা (১৩) সুধাৰু-সুধানী - পংৰাগ উৎসৱলৈ অহা মানুহৰ ভাল-বেয়াৰ খবৰ লওঁতা (১৪) বুজ-বুজনী-হাই-কাজিয়া বা বাক-বিণ্ডতা হ'লে বুজোৱা-মেলোৱা ব্যক্তি (১৫) ভূঞা-ভূঞনী - ৰভা বা মণ্ডপস্থলীৰ মাটিৰ গৰাকী (কেতিয়াবা মুৰং ঘৰত ঠাইৰ অভাৱ হ'লে গাঁৱৰ আন কাৰোবাৰ মাটিত পংৰাগ উৎসৱ অনুষ্ঠিত কৰিবলগীয়া হয়। এনে মাটিৰ গৰাকী বা ব্যক্তিক ভূঞা-ভূঞনী আখ্যা দিয়া হয়) (১৬) কুটনা বৰা - মাংস কটা ব্যক্তি (১৭) য়াক্কা বৰা - তৰকাৰী বা আঞ্জাত নিমখ-জলকীয়া ঠিক মতে হৈছেনে নাই পৰীক্ষা কৰা ব্যক্তি (১৮) য়েক্কি বৰা - গাহৰিৰ ভূৰু-নাড়ী বা পেটু আদি ধুই পখালি পৰিষ্কাৰ কৰা ব্যক্তি (১৯) বেলি চোৱা ব্যক্তি (আগৰ দিনত সময় চাবলৈ ঘড়ী নাছিল। বেলি চাইহে ৰান্ধনীৰ লগত আলোচনা কৰি ভাতৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল) (২০) ৰান্ধনী-চাকনি - ভাত ৰন্ধা ব্যক্তি আৰু আপং চকা ব্যক্তি (২১) গুদাম ৰখীয়া -উৎসৱৰ বস্তু-সামগ্ৰী ৰখা ঘৰত সাধাৰণতে এজন ব্যক্তি নিয়োগ কৰা হয়। এই ব্যক্তিক গুদাম ৰখীয়া বোলে (২২)

পংয়ব বৰা - ৰভাস্থলীৰ ভিতৰে-বাহিৰে হ'ব পৰা বিশৃংখলতাৰ ওপৰত নজৰ ৰাখোঁতা (২৩) সৰুপোৱাৰী- শামুক পুৰি চুণ উলিওৱা ব্যক্তি। (আগৰ দিনত তামোল-পান খাবলৈ চুণৰ অভাৱ হৈছিল। সৰুপোৱাৰীয়ে বিল-পুখুৰীৰ পৰা শামুক বিচাৰি আনি শামুক পুৰি চুণ তৈয়াৰ কৰিছিল)। এই বিষয়বাববোৰৰ ভিতৰত মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীৰ তত্ত্বাৱধানতে পংৰাগ উৎসৱৰ সকলো কাম পৰিচালিত হয়। আনহাতে মিগম বৰা শব্দটো অৰুণাচলৰ প্ৰদেশৰ আদী জনগোষ্ঠী আৰু অসমীয়া ভাষাৰ সংমিশ্ৰণৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা বুলি মিচিংসকলে ক'ব খোজে। মিগমৰ অৰ্থ হৈছে ৰজা। সেই মিগম বৰাই কাৰোবাৰ মাজত হয়-কাজিয়া হ'লে বা কোনোবাই দায়-জগৰ লগালে তাৰ উপযুক্ত বিচাৰ কৰি দণ্ড বিহিব পাৰে। আনহাতে গাভৰুসকলৰ মাজত বিভিন্ন ধৰণৰ পদবী থাকিলেও বৰপোৱাৰীকে সাধাৰণতে গাভৰু সমাজৰ শ্ৰেষ্ঠ সন্মান কৰা হয়। পংৰাগ উৎসৱৰ বিষয়বাববোৰৰ নামকৰণ প্ৰক্ৰিয়া 'আহোম ৰাজত্বৰ প্ৰভাৱত আহোম ৰাজ বিষয়াসকলৰ আৰ্হিত কৰা হোৱা বুলিব পাৰি।'

উল্লেখযোগ্য যে পংৰাগ উৎসৱত ওচৰ-চুবুৰীয়া গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু তথা ৰাইজেও সহায়-সহযোগ আগবঢ়ায়। ইয়াৰ কাৰণে গাঁৱৰ ৰাইজে তেওঁলোকক সন্মান সহকাৰে নিমন্ত্ৰণ জনায়। পংৰাগ উৎসৱৰ বৃহৎ পৰিমাণৰ আৰ্থিক তথা খাদ্য-সম্ভাৰ বা মাছ-মাংস, আপং, চাউল আদি সংগ্ৰহ কৰিবৰ কাৰণে মিচিংসকলে 'দাগলুক' অথবা 'মাইন' ব্যৱস্থা কৰে। এনে ব্যৱস্থা হৈছে ৰাজত্বৰ কামৰ বাবে প্ৰত্যেক ঘৰৰ পৰা একো-একোজনকৈ ডেকা-গাভৰুৱে ওলাই আহি সমূহীয়াভাৱে কৰা কাম। এনে ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে মিচিং ডেকা-গাভৰুসকলে দল বান্ধি বিহুৰ সময়ত হুঁচৰি গাই পোৱা টকা-পইচা অথবা আনৰ খেতি-পথাৰত কাম কৰি পোৱা টকা-পইচাবোৰ ৰাজত্বৰা ভঁৰাল অথবা ধন ভঁৰালীৰ হাতত জমা কৰি ৰাখে। পংৰাগ উৎসৱত এই টকা-পইচাবোৰ বিভিন্ন কামত খৰচ কৰা হয়। ইফালে উৎসৱৰ মূল খাদ্য গাহৰি মাংসৰ কাৰণে প্ৰায় এবছৰ আগৰে পৰা গাঁৱৰ গাভৰুসকলক পোৱালি কিনি আনি ডাঙৰ-দীঘল কৰিবলৈ দিয়া হয়। ঠিক তেনেদৰে গাঁৱৰ আন আন ছোৱালীবোৰকো এমাহৰ আগৰে পৰা পানীয় বস্তু আপং যোগাৰ কৰিবলৈ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা হয়। এই আপং আৰু গাহৰিয়েই হৈছে পংৰাগ

উৎসৱৰ মূল খাদ্য। কেতিয়াবা যদি ৰাজহুৱা ভঁৰালৰ ধনৰ নাটনি হয় তেতিয়াহঁলে উৎসৱৰ কাৰণে ঘৰমুৰী চান্দাও উঠোৱা হয়। গাঁৱৰ প্ৰতি ঘৰৰ পৰা ৰাইজৰ সিদ্ধান্তমৰ্মে টকা-পইচা, ধান-চাউল আৰু আপং পানী আদি সংগ্ৰহ কৰা হয়।

পংৰাগ উৎসৱৰ প্ৰথম দিনটো 'ইচাং পৰ্ব' অৰ্থাৎ উৎসৱৰ প্ৰতিষ্ঠা বা শুভাৰম্ভ কৰা দিন হিচাপে পালন কৰে। সেইদিনা গাঁৱৰ ৰাইজে ঢোলে-দগৰে, নৃত্য-গীতৰ সৈতে মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীক মুৰং ঘৰলৈ আদৰি আনে। তাৰ পাছত সাতোলা বা গাঁৱৰ গাঁওবুঢ়াৰ সহযোগত মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীয়ে দণ্ডি-পংল, কাৰ্চিং-কাৰ্তাং আদি ইষ্ট দেৱ-দেৱতাক সাক্ষী কৰি ইচাং পৰ্বৰ শুভাৰম্ভ কৰে। সেইদিনা দূৰ-দূৰণিৰ পৰা অহা আলহী-অতিথি সকলোকে সসন্মানেৰে আদৰি আনি ভোজ-ভাত খুওৱা হয়। পংৰাগ উৎসৱৰ এনে আলহী-অতিথিক 'মিনম' বোলে। 'মি' মানে মানুহ আৰু 'নম' মানে আমন্ত্ৰণ কৰা। এই মিনমসকলক ওচৰ-চুবুৰীয়া গাঁৱৰ অথবা আন আন ঠাইৰ পৰা আমন্ত্ৰণ কৰা হয়। খোৱা-লোৱাৰ অন্তত সেইদিনা মিনমসকলক আধা বাটলৈকে গাঁৱৰ ৰাইজে আগবঢ়াই থৈ আহে। পংৰাগস্থলী এবাৰ পূৰ্বে মিনমসকলেও ৰাইজৰ লগত সমূহীয়াভাৱে নৃত্য-গীত কৰি আনন্দ উপভোগ কৰে। উল্লেখ্য যে অতীজত মিনমসকলক লুগাঙৰ ৰাতি মুৰং ঘৰতে থাকিবলৈ দিয়া হৈছিল। তেওঁলোকৰ লগতে গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰুবোৰেও সেইদিনা গোটেই ৰাতি নৃত্য-গীত কৰি মুৰং ঘৰতে কটাইছিল। বৰ্তমান অৱশ্যে এই প্ৰথা ক্ৰমান্বয়ে লোপ পাবলৈ ধৰিছে।

ইচাং পৰ্বৰ ৰাতি আকৰ্ষণীয় পৰ্ব এটি হৈছে 'পংবৰ কাতনাম' অনুষ্ঠান। আপং চকা পৰ্বক পংবৰ কাতনাম বুলি কোৱা হয়। ই পংৰাগ উৎসৱৰ আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য অনুষ্ঠান। সেইদিনা পংৰাগ উৎসৱৰ কাৰণে পংবৰত আপং ভৰাই আপং চকা পৰ্বৰ শুভাৰম্ভ কৰে। আপং চকা পাত্ৰক মিচিংসকলে সাধাৰণতে 'পংবৰ' বোলে। ইয়াক বাঁহ-বেতৰ দ্বাৰা চুপি আকৃতিৰ দৰে বাঁহৰ সঁজুলিৰে বিশেষভাৱে সজা হয়। ই প্ৰায় আঠ-দহ ফুটমান দীঘল আৰু সমানে সাত-আঠ ফুট মান বহল। পংবৰৰ তল ফালে তেল ভৰোৱা চুপিৰ দৰে জোঙা। ইয়াক মানুহে উঠি আপং চাকিব পৰাকৈ

চাং সাজি ওলোমাই ৰখা হয়। এনে পঃবৰৰ দ্বাৰা প্ৰায় ৭০-৮০ কলহ ছাইমদ চাকি উলিয়াব পাৰে।

পঃবৰত আপং ভৰাই শেষ হোৱাৰ পাছতে 'পানী ঢলা' নিয়ম কৰা হয়। সেইদিনা দঃঐও-পঃল, কাৰ্চিং-কাৰ্তাং, গুম্বন-চঃয়িন ইষ্ট দেৱ-দেৱতাক সাক্ষী কৰি প্ৰথমে মিগম বৰা, বৰপোৱাৰী আৰু সাতোলাই পানী ঢালে। পানী ঢলাৰ লগে লগে ডেকা-গাভৰু তথা ৰাইজে একেলগে পঃবৰৰ চাৰিওফালে গুম্বাং নৃত্য-গীতেৰে পাঁচবাৰ প্ৰদক্ষিণ কৰি পানী ঢলা কাৰ্য শ্ৰদ্ধা-ভক্তি সহকাৰে সম্পন্ন কৰে। 'কোনো কোনো গাঁৱত অপুষ্টিতা ছোৱালীয়েও এই কাম সম্পন্ন কৰে। এই কাৰ্যত অতিকৈ গুৰুত্ব দিয়াৰ কাৰণ হ'ল আপং বেয়া হোৱা মানে পঃবাগৰ সকলো শ্ৰম অথলে যোৱা আৰু ই অমঙ্গলৰ চিন। আপং ভাল হোৱা মানে পঃবাগ সফল আৰু অনাগত দিনত সকলো দিশতে গাঁৱৰ সফলতা লাভ কৰিব পাৰিব বুলি সাধাৰণ ৰাইজে বিশ্বাস কৰি আহিছে।"

পঃবৰত আপঙৰ বস ওলোৱাৰ লগে লগে গাঁৱৰ ৰাইজৰ মঙ্গলাৰ্থে ইষ্ট দেৱ-দেৱতা আৰু পূৰ্বপুৰুষৰ নামত চেউৰী গাহৰি এজনী উচৰ্গা কৰা হয়। পঃবাগ উৎসৱত গাহৰি উচৰ্গা কৰাৰ কিছুমান নীতি-নিয়ম আছে। প্ৰথমে গাহৰিজনীৰ বুকুৰ ওপৰত অলপমান ছাল কাটি এই ঠাইখিনিতে মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীয়ে এডাল জোঙাল বাঁহেৰে বুকুৰ ভিতৰলৈ সুমুৱাই দিয়ে। ফলত গাহৰিজনীৰ পৰা ক্ৰমে তেজ নিগৰি মাটিত পৰেহি। আহত গাহৰীৰ বুকুৰ পৰা যেতিয়া তপত তেজ চাৰিওফালে ছিটিকি পৰে, নৃত্যৰত গাঁৱৰ ৰাইজে তেতিয়া সেই তপত তেজ গ্ৰহণ কৰি তৃপ্ত হ'বৰ কাৰণে দঃঐও-পঃল, কাৰ্চিং-কাৰ্তাং আদি ইষ্ট দেৱ-দেৱতাসকলৰ উদ্দেশ্যে আকুল প্ৰাৰ্থনা কৰে। ইয়াৰ উপৰি গাঁওবাসীয়ে অপায়-অমঙ্গল, বেমাৰ-আজাৰ তথা মহামাৰী ৰোগৰ পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ লগতে এই কাৰ্যৰে গাঁৱৰ খেতি-পথাৰ শস্য শ্যামলা হোৱাৰ কামনা কৰে। উল্লেখযোগ্য যে মিচিংসকলে অতীজৰে পৰা অদৃশ্য দেৱ-দেৱতাক সদায় উগ্ৰ, নিৰ্মম অনিষ্টকাৰী ৰূপে গণ্য কৰে। এনেধৰণৰ উচৰ্গাৰ জৰিয়তে উপৰি-পুৰুষ, দেৱ-দেৱতাসকল সন্তুষ্ট হৈ গাঁৱখনক সকলো দিশৰ পৰা ৰক্ষণা বেক্ষণ দিয়াৰ কামনা জড়িত হৈ থাকে।

পংৰাগ উৎসৱৰ দ্বিতীয় দিনা 'যোংনে-মেংনে' অৰ্থাৎ অন্য গাঁৱলৈ বিয়া হৈ যোৱা জীয়াৰী-বোৱাৰীবোৰক আপ্যায়ন কৰা হয়। খোৱা-বোৱাৰ শেষত সেইদিনা যোংনে-মেংনে, ডেকা-গাভৰু সকলোৱে একেলগে গুমৰাগ নৃত্য-গীত কৰি আনন্দ উপভোগ কৰে। বৰ্তমান পংৰাগ উৎসৱবোৰত যোংনে-মেংনেৰ লগত অহা ঢুলীয়া-নাচনী-নামতীবোৰৰ মাজত নৃত্য-গীতৰ প্ৰতিযোগিতাও চলে। পৰ্যায়ক্ৰমে প্ৰথম, দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় স্থান লাভ কৰা দলক আয়োজকসকলে সাধ্যানুসাৰে প্ৰমাণ পত্ৰসহ টকা-পইচা অথবা বাঁটা প্ৰদান কৰি পুৰস্কৃত কৰে। উল্লেখযোগ্য যে পংৰাগ উৎসৱত বিয়া হৈ যোৱা জীয়াৰী-বোৱাৰীসকলক হিচাপ ৰাখি উৎসৱলৈ নিয়ন্ত্ৰণ কৰি অনাটো উৎসৱৰ প্ৰধান বিশেষত্ব। গতিকে গাঁৱৰ জীয়াৰী-বোৱাৰী য'তেই বিয়া নহওক কিয় তালৈকে গৈ নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। জীয়াৰী-বোৱাৰীবোৰেও নিয়ন্ত্ৰণ ৰক্ষা কৰি বহু দিনৰ মূৰত বহু আশাৰে স্বামীৰ উপৰি লগত দুজনী গাভৰু ছোৱালী (নামতী বা গায়িকা), ঢুলীয়া ডেকা দুজনৰ লগতে আপুৰু কলহ, তামোল-পান আদি লৈ পংৰাগ উৎসৱত অংশ গ্ৰহণ কৰেহি। সেইদিনা কোনোবা জীয়াৰী বুঢ়ী হৈ আহিব নোৱাৰিলে তেওঁৰ পুতেক নতুবা নাতিয়েকক প্ৰতিনিধি হিচাপে উৎসৱত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ দিয়ে। খোৱা-বোৱা কৰি নৃত্য-গীতৰ শেষত সেইদিনা আবেলিলৈ গাঁৱৰ ৰাইজে যোংনে-মেংনে সকলোকে সসন্মানেৰে বিদায় জনায়।

পংৰাগ উৎসৱৰ তৃতীয় দিনা গাঁৱৰ বোৱাৰী-মহিলাসকলক ভোজন কৰোৱায়। পংৰাগ উৎসৱৰ চতুৰ্থ তথা শেষৰ দিনা গাঁৱৰ ৰাইজে মিলি ভোজ-ভাত খায়। ভোজন পৰ্বৰ শেষত সকলোৱে মিলি নৃত্য-গীত কৰি ৰং-আনন্দ কৰে। শেষত মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীক ৰাইজে গুমৰাগ নৃত্য-গীতৰ মাজেৰে ঘৰত থৈ আহে। মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীয়েও পংৰাগ উৎসৱৰ পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা নানা ভুল-ভ্ৰান্তিৰ বাবে ৰাইজৰ ওচৰত ক্ষমা ভিক্ষা মাগে আৰু আশীৰ্বাদ লয়। পৰম্পৰা অনুসৰি মিগম বৰা আৰু বৰপোৱাৰীয়ে সেইদিনা ৰাইজক গাহৰি মাৰি খুৱাব লাগে যদিও সম্প্ৰতি আৰ্থিক অনাটনৰ কাৰণে এনে নিয়ম পৰিলক্ষিত নহয়। অৱশ্যে গাহৰি মাৰি খুৱাব নোৱাৰিলেও ৰাইজক মদ পানীৰে আপ্যায়িত কৰি বিদায় জনায়। পৰম্পৰা অনুসৰি পংৰাগ উৎসৱ পাঁচ দিনীয়াকৈ আয়োজন কৰা

হয় যদিও বৰ্তমান প্ৰায়ভাগ মিচিং গাঁৱত তিনিদিনীয়াকৈহে উদ্‌যাপন কৰা দেখা যায়। বুধবাৰৰ দিনা আৰম্ভ কৰি শুক্ৰবাৰৰ দিনা সমাপ্ত কৰে। অৱশ্যে গাঁৱখনৰ জনসংখ্যা বেছি হ'লে তিনিদিনৰ পৰা পাঁচদিন ধৰি পালন কৰে।

সামৰণি

মিচিংসকলৰ এই পংৰাগ উৎসৱক একপ্ৰকাৰ সতীৰ্থ সমাৰোহ বা পুনৰ্মিলনৰ উৎসৱ (Get-Together) হিচাপে অভিহিত কৰিব পাৰি। ইয়াত পৰিয়ালৰ ককাই-ভাই, বাই-ভনী, মাক-দেউতাকৰ সৈতে জীয়ৰী-বোৱাৰীসকলৰ পুনৰ্মিলন ঘটে। সেইদিনা সকলোৱে বহুদিনৰ মূৰত পৰম্পৰে পৰম্পৰক লগ পাই আনন্দত মতলীয়া হৈ পৰে। অতীতৰ মধুৰ দিনবোৰৰ কথা সুঁৱৰি আৱেগত উথলি উঠে। সুখ-দুখৰ কথা পাতে, ইজনে সিজনৰ খা-খবৰ লয়। আনন্দত গীত-নৃত্য কৰে। এনেধৰণৰ পুনৰ মিলন অনুষ্ঠান তথা পংৰাগ উৎসৱে তেওঁলোকৰ মাজলৈ কঢ়িয়াই আনে সম্প্ৰীতি, ঐক্য আৰু সমন্বয়ৰ বতৰা। ইয়াৰ উপৰি পংৰাগ উৎসৱে এখন গাঁৱৰ সৈতে আন এখন গাঁৱৰ ঐক্য-সম্প্ৰীতিৰ এনাজৰী দৃঢ় হোৱাৰ লগতে সামাজিক-সাংস্কৃতিক দিশৰ ক্ষেত্ৰতো আদান-প্ৰদান হয়।

বৰ্তমান যুগ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে মিচিং অধ্যুষিত গাঁও-অঞ্চলসমূহতো আটকধুনীয়াকৈ মঞ্চ সাজি, তোৰণ নিৰ্মাণ কৰি খুব সুন্দৰভাৱে বিভিন্নধৰণৰ প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰি পংৰাগ উৎসৱ আয়োজন কৰা দেখা যায়। পংৰাগ উৎসৱৰ লগত সংগতি ৰাখি বৃক্ষৰোপণ, স্মৃতিগ্ৰন্থ প্ৰকাশ, বক্তৃতানুষ্ঠান, আলোচনা চক্ৰ, গুৰুগণ নৃত্য, অইনিংম, আনু নিংতম, দংব কাবান, ঢোল বাদন, পৰম্পৰাগত সাজ-সজ্জাৰ প্ৰদৰ্শনীমূলক প্ৰতিযোগিতা, বাৰেবহনীয়া সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান আদি বিভিন্নধৰণৰ কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰা পৰিলক্ষিত হয়।

সম্প্ৰতি পংৰাগ উৎসৱৰ জনপ্ৰিয়তা কিছু পৰিমাণে স্নান হোৱা যেন অনুমান হৈছে। ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হৈছে পংৰাগ উৎসৱ আয়োজনৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা ব্যয়বহুলতা। বহু পৰিমাণৰ ধন-টকা-পইচাৰ প্ৰয়োজন হোৱা বাবে প্ৰতি পাঁচ বছৰৰ মূৰে মূৰে মিচিংসকলে উৎসৱটি আয়োজন কৰিব নোৱাৰে। অঞ্চলভেদে পাঁচ বছৰৰ সলনি দহ-বাৰ বছৰৰ মূৰতহে এই উৎসৱটি অনুষ্ঠিত কৰা দেখা যায়। কিছু কিছু অঞ্চলত পংৰাগ উৎসৱ

আয়োজন নকৰাৰো উদাহৰণ পোৱা যায়। এনেদৰে পংৰাগ উৎসৱৰ আয়োজনৰ প্ৰতি গুৰুত্ব নিদিলে এদিন কালৰ বুকুত এই উৎসৱটি হেৰাই যাব। নৱ প্ৰজন্মক উৎসাহিত কৰিবলৈ হ'লে নতুবা উৎসৱটোৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰিবলৈ হ'লে নিশ্চয়কৈ পংৰাগ উৎসৱটি প্ৰতি পাঁচ বছৰৰ অন্তৰে অন্তৰে পুৰণি নিয়ম-নীতিবোৰ কিছু শিথিল (Minimise) কৰি উৎসৱটি উদযাপন কৰাৰ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা উচিত। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত জাতীয় দল-সংগঠন তথা গাঁওৰ সচেতন ৰাইজেও পংৰাগ উৎসৱটি আয়োজনৰ সন্দৰ্ভত গুৰুত্ব দিয়া উচিত। তেতিয়াহে অনাগত দিনতো মিচিংসকলৰ মাজত এই উৎসৱটি বৰ্তী থাকিব। অন্যথা আদৰৰ উৎসৱটি মিচিং সমাজৰ পৰা নোহোৱা হৈ যাব। শেষত ক'ব পাৰি যে পংৰাগ উৎসৱে অতীজৰে পৰা মিচিং সমাজ জীৱনত সমাদৰ লাভ কৰি আহিছে আৰু ভৱিষ্যতেও কৰিব। এনে উৎসৱবোৰে প্ৰধানকৈ আজৰি বিহীন লোকসমাজক একেলগে ৰং-বহুইচ কৰিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰে আৰু উৎসৱৰ অৱসৰত পৰম্পৰাৰ মাজত ভাৱ-বিনিময় কৰিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰে। যি উৎসৱে তেওঁলোকৰ সমাজত ঐক্য আৰু সম্প্ৰীতিৰ ভাৱ জগাই তোলাৰ লগতে বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতিৰ ঐক্য আৰু সমন্বয় সাধনত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰি আহিছে।

পাদটীকাঃ

- ১। উৎস : ভাৰতীয় লোকপিয়ল প্ৰতিবেদন, ২০১১।
- ২। পাএণ্ড কটকী, সোণাৰাম। মিৰি জাতিৰ বুৰঞ্জী, পৃ. ২৪।
- ৩। দলে, বসন্ত কুমাৰ। মিচিং সমাজ-সংস্কৃতিৰ সমীক্ষা, পৃ. ৫।
- ৪। পাএণ্ড কটকী, সোণাৰাম। মিৰি জাতি বুৰঞ্জী, পৃ. ৩০।
- ৫। ইন্দেশ্বৰ পেগু, 'মুৰং আৰু পংৰাগ', কাগয়ুং, ভৃগুমুনি। সম্পা.। মিচিং সংস্কৃতিৰ আলোচ্য, পৃ. ১০১।
- ৬। তৰুণ চন্দ্ৰ পামেগাম, 'মুৰংঘৰ', কাগয়ুং, ভৃগুমুনি। সম্পা.। মিচিং সংস্কৃতিৰ আলোচ্য, পৃ. ৯৮।
- ৭। নন্দেশ্বৰ পামেগাম, 'পংৰাগ', কাগয়ুং, ভৃগুমুনি। সম্পা.। মিচিং সংস্কৃতিৰ আলোচ্য, পৃ. ১১৩৯।
- ৮। পায়োং, সদানন্দ। মিচিং জনজাতি সমাজ আৰু সংস্কৃতি, পৃ. ৩৯।

প্ৰসংগ পুথিঃ

- ১। কাগয়ুং, ভৃগুমুনি। সম্পা.। *মিচিং সংস্কৃতিৰ আলোচ্য*। সংশোধিত আৰু পৰিবৰ্ধিত সংস্কৰণ। গুৱাহাটীঃ ভৃগুমুনি কাগয়ুং, ১৯৮৯। মুদ্ৰিত।
- ২। কুলি, জৱাহৰজ্যোতি। *মিচিং সংস্কৃতি*। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিব্ৰুগড়ঃ কৌস্তভ প্ৰকাশন, ২০০৩। মুদ্ৰিত।
- ৩। দলে, বসন্ত কুমাৰ। *মিচিং সমাজ-সংস্কৃতিৰ সমীক্ষা*। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ৪। পাএগং কটকী, সোণাৰাম। *মিৰি জাতিৰ বুৰঞ্জী*। প্ৰথম তাণ্ডৰণ। ধেমাজিঃ ধেমাজি, ১৯৩৫। মুদ্ৰিত।
- ৫। পায়েং, সদানন্দ। *মিচিং জনজাতি সমাজ আৰু সংস্কৃতি*। প্ৰথম প্ৰকাশ। ধিংঃ জাগৰণ সাহিত্য প্ৰকাশন, ২০১১। মুদ্ৰিত।
- ৬। পেণ্ডু, জুৱেল। সম্পা.। *মিচিং সমাজৰ পূজাৰ পদ্ধতি*। প্ৰথম প্ৰকাশ। জনাইঃ দঃপ্ৰিঃ-পঃল য়েলাম কীবাং, ২০১০। মুদ্ৰিত।
- ৭। পেণ্ডু, নোমল চন্দ্ৰ। *মিচিংসকলৰ ইতিবৃত্ত আৰু সংস্কৃতি*। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ ভাৰতী প্ৰকাশন, ২০০০। মুদ্ৰিত।
- ৮। বৰদলৈ, ৰজনীকান্ত। *মিৰি জীয়ৰী*। পুনৰ মুদ্ৰণ। গুৱাহাটীঃ সাহিত্য প্ৰকাশ, ২০০৬। মুদ্ৰিত।
- ৯। ভূঞা, বলোৰাম। *চামগুৰীয়া মিচিং সমাজত এভূমুকি*। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ অসম অনুসূচিত জাতি আৰু জনজাতি গৱেষণা কেন্দ্ৰ, ২০০০। মুদ্ৰিত।
- ১০। ৰাভা হাকাচাম, উপেন। *বৰ অসমৰ বৰ্ণিল সংস্কৃতি*। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ বীণা লাইব্ৰেৰী, ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ১১। শইকীয়া, নগেন। *গৱেষণা পদ্ধতি পৰিচয়*। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিব্ৰুগড়ঃ বনলতা, ১৯৯৬। মুদ্ৰিত।

স্মৃতিগ্ৰন্থঃ

- ১। দলে, সীতাৰাম। সম্পা.। *দৃৰবী*। তৃতীয় সংখ্যা। জুন-নৱেম্বৰ। ধেমাজিঃ মিচিং দৃৰবু কীবাং, ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ২। পায়েং, দ্বীপেন্দ্ৰ আৰু কমান, চিৰু। সম্পা.। *পঃবাগ*। মৰনৈ বেবেজীয়াঃ আলিমুৰ বালিগাঁও পৰিচালনা সমিতি, ২০০৬। মুদ্ৰিত।
- ৩। পেণ্ডু, ৰয়েল। সম্পা.। *চিয়াং বগ্না*। জনাইঃ মিচিং আগম কীবাঙৰ বিংশ সংখ্যা দ্বি-বাৰ্ষিক সাধাৰণ অধিৱেশন অভ্যৰ্থনা সমিতি, ২০১২। মুদ্ৰিত।

‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসৰ আধাৰত তিৱা লোকসংস্কৃতিৰ বিশ্লেষণ

মিনি দেৱী

সংক্ষিপ্তসৰ

বিশিষ্ট ঔপন্যাসিক ৰীতা চৌধুৰীৰ ‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসৰ কাহিনীভাগ মূলতঃ তিৱা সমাজ জীৱনক কেন্দ্ৰ ৰচনা কৰা হৈছে। ইতিহাসক আশ্ৰয় কৰি ৰচনা কৰা দেওলাংখুই উপন্যাসত বৰ্ণিত হৈছে তিৱা জনগোষ্ঠীৰ বীৰপুৰুষ জোঙাল বলহৰ জীৱন গাঁথা। উপন্যাসখনৰ মনোৰম কাহিনীৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত হৈছে তিৱা লোকজীৱনৰ সুন্দৰ প্ৰতিছবি। উপন্যাসখনৰ সংলাপৰ মাজেৰে তিৱাসকলৰ অকৃত্ৰিম সৰলতা, ভক্তি আৰু ধৰ্মীয় বিশ্বাস সম্পৰ্কেও উপন্যাসিকে সুন্দৰভাৱে বৰ্ণনা কৰিছে। তদুপৰি তিৱা সমাজৰ চামাদি, মনশ্বফুজা, কান্টি মিচাৱা, লাংখন ফুজা, ৰানচুৱা, মুইনাৰী আদি উৎসৱৰ সুন্দৰ বিৱৰণ দাঙি ধৰিছে। দলৈ, বৰজেলো, চখাজেলো, হাৰীকুঁৱৰী, চাংদলৈ, চাংমাজি আদি বিষয়বাবৰ লগতে খ্ৰামপাঠাই, খ্ৰামপাংচি, খ্ৰাম খজুৰা আদি বাদ্য যন্ত্ৰ আৰু জোনবিল মেলা, লালি হিলালী গীত আদিৰ জৰিয়তে তিৱা লোকসংস্কৃতিৰ দিশটোক উপন্যাসখনত উজ্জ্বল হৈ তুলিছে। গোভীয়া চপোৱা, জোনবিল বিলত মাছ ধৰা, কৰদিয়া, ৰজাৰ বিচাৰ পদ্ধতি আদিৰ বিৱৰণে তিৱা ৰাজ্যৰ শাসন

সহযোগী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ, কামপুৰ মহাবিদ্যালয়, নগাঁও

পদ্ধতি আৰু সমাজ ব্যৱস্থা সুন্দৰভাৱে লোকচক্ষুৰ আগত দাঙি ধৰিছে। তিৱাসকলৰ এনে লোকসংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশ উপন্যাসখনত সুন্দৰভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে। এনেবোৰ দিশৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ৰীতা চৌধুৰীৰ ‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসখনক বিশ্লেষণাত্মক দৃষ্টিভংগীৰে আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। প্ৰস্তাৱিত গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক আৰু বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয় তথ্যবোৰ প্ৰধানকৈ ৰীতা চৌধুৰীৰ মূল উপন্যাসখনৰ লগতে উপন্যাসখনৰ বিষয়ে আলোচিত বিভিন্ন গ্ৰন্থালোচনীৰ পৰাও সমলবোৰ গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

বীজশব্দঃ তিৱা, লোকসংস্কৃতি, লোকউৎসৱ, তিৱা শাসন পদ্ধতি

অৱতৰণিকা :

লোকসংস্কৃতি বুলিলে সাধাৰণতে লোকজীৱনৰ ভেটিত গঢ় লোৱা কোনো এখন সমাজৰ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, অন্ধবিশ্বাস, খাদ্যাভাস, সামাজিক ব্যৱস্থা আদিৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যকে বুজায়। পণ্ডিতসকলে নিজস্ব ক্ষেত্ৰখনত থাকি লোকসংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশ অধ্যয়ন কৰি বিচাৰ-বিশ্লেষণৰ মাধ্যমেৰে প্ৰকাশ কৰি আত্মসন্তুষ্টি লাভ কৰে। ফলস্বৰূপে জ্ঞান পিপাসু লোকে প্ৰতিখন সমাজৰ লোকসংস্কৃতিৰ অভিজ্ঞতাৰে পুষ্ট হৈ জ্ঞানৰ পৰিধি ব্যাপ্ত কৰি তুলিব পাৰে। বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগত প্ৰত্যেক সমাজেই নিজৰ স্বৰূপ বিশ্বৰ দৰবাৰত দেখুৱাই নিজকে গৌৰৱান্বিত কৰিব খোজাটো তেনেই স্বাভাৱিক কথা। সাহিত্যৰ যোগেদি নিজৰ জাতি বা সমাজৰ প্ৰকৃত ছবি এখন আনক দেখুৱাই দিব পৰাটোৱেই কৃতিত্ব। উৎকৃষ্ট সাহিত্যৰ মাজতেই লুকাই থাকে জাতিৰ সত্তা আৰু সেই জাতিৰ ভাষা আৰু সংস্কৃতি। ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ মূল আধাৰ হ’ল সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ লোকসমাজ। সেয়ে সাহিত্যত যেতিয়া লোকসমাজৰ সামগ্ৰিক ছবি এখন সুন্দৰকৈ ফুটি উঠে তেতিয়া সেই সাহিত্যই সাধাৰণ লোকৰো মন জয় কৰিবলৈ সক্ষম হৈ পৰে। সাৰ্বজনীনতা লাভ কৰা সাহিত্যই স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে বিশ্বৰ দুৱাৰডলিত বিচৰণ কৰিবলৈ সুবিধা পায়। সাধাৰণতে উপন্যাসৰ পৰিসৰ বহল। সেয়ে উৎকৃষ্ট উপন্যাস এখনত সমাজৰ স্পষ্ট ৰূপ প্ৰতিফলিত কৰিবলৈ বেছি সুবিধাজনক। এটা মনোৰম

কাহিনীৰ অন্তৰালত থুপ খাই থকা সমাজৰ বিভিন্ন দিশৰ তথ্যসমূহ ইচ্ছানুযায়ী মনোৰমকৈ দাঙি ধৰিব পাৰে। সাহিত্য একাডেমি বঁটাপ্ৰাপক ৰীতা চৌধুৰীৰ বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাস ‘দেওলাংখুই’ত তিৱা জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন লোকসংস্কৃতিৰ সুন্দৰ ছবি এখন দেখিবলৈ পোৱা যায়।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্যঃ

বৰ্তমান অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ ভালেমান মনোৰম উপন্যাসে অৱদান আগবঢ়াই আহিছে। ভিন্ ভিন্ জনগোষ্ঠীৰ সমন্বয়ত গঢ়ি উঠা বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি ভিন্ন লোকসংস্কৃতিয়ে কেতিয়াবা সাহিত্যিকসকলৰ মনত সাঁচ বহুৱাই থৈ যায়। তেনে এগৰাকী বিশিষ্ট লেখিকা ৰীতা চৌধুৰীৰ ‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসখনত আৰ্য, কছাৰীসকলৰ উপৰিও বিশেষভাৱে তিৱা জনগোষ্ঠীয় লোকসংস্কৃতিয়ে গভীৰভাৱে ৰেখাপাত কৰিছে। বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠনত অষ্ট্ৰিক, চীন-তিব্বতীয় আৰু আৰ্য জনগোষ্ঠীৰ সমন্বয়ত গঢ় লৈ উঠা অসমীয়া সমাজত তিৱা লোকসংস্কৃতিৰ বৈচিত্ৰ্যও মন কৰিবলগীয়া। এই উদ্দেশ্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি প্ৰস্তুত কৰা গৱেষণা পত্ৰখনৰ মূল বিষয়টি পুংখানুপুংখভাৱে বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতিঃ

‘ৰীতা চৌধুৰীৰ ‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসৰ আধাৰত তিৱা লোকসংস্কৃতিৰ বিশ্লেষণ’ শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক আৰু বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাস ‘দেওলাংখুই’ত মূৰ্ত হৈ উঠা আৰ্য জনগোষ্ঠীৰ ৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰ আৰু ৰাণী চন্দ্ৰপ্ৰভা। আনহাতে তিৱা জনগোষ্ঠীৰ গোভাৰ ৰজা সাধুকুমাৰ আৰু ডিমাৰঙৰ কছাৰী ৰজা গজৰাজ বডচা। এই চৰিত্ৰকেইটাৰ উপৰিও চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ বাৰিকা সোণজিৰাৰ পুত্ৰ চামলৰ চৰিত্ৰ উপন্যাসৰ পাতত দেখিবলৈ পোৱা যায়। প্ৰতাপচন্দ্ৰ আৰু চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ আৰ্য সন্তান আৰিমন্ত। আনহাতে জোঙাল বলছ বা জকাংক আৰ্যগোষ্ঠীৰ ৰজা আৰিমন্ত আৰু তিৱা জনগোষ্ঠীৰ খলাৰ ৰাণী গংগাৱতীৰ প্ৰণয়ৰ সংমিশ্ৰিত ফলস্বৰূপ। ডিমাৰঙৰ কছাৰী ৰজাৰ কন্যা সুকোমলা জকাংক বা জোঙাল বলছৰ বিবাহিতা পত্নী। আৰিমন্তই বৈদ্যগড়ত থাকোতে নীলকান্তৰ ছোৱালী

বত্নাৱলীক বিয়া কৰাই পুত্ৰ বত্ৰুসিংহ আৰু কন্যা লখাইতৰাক লাভ কৰে। উপন্যাসখনৰ পাৰিবাৰিক দিশলৈ মন কৰিলে আমি আৰ্য-অনাৰ্য জনগোষ্ঠীৰ বৈবাহিক সম্বন্ধৰ জৰিয়তে হোৱা সংমিশ্ৰিত ৰূপ এটা দেখিবলৈ পাওঁ। কিন্তু ঔপন্যাসিকাই পাঠকক এটা ৰাজকীয় কাহিনীৰ সোৱাদ দিবলৈ যাওতে অসমৰ সমাজ জীৱনত বাস কৰা ভিন্ ভিন্ জনগোষ্ঠীসমূহৰ নিজস্ব লোকসংস্কৃতিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ পাৰ্য্যমানে দিবলৈ যত্নৰ ভ্ৰটি কৰা নাই।

জিতাৰী বংশৰ ক্ষত্ৰিয় আৰ্যৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰৰ পত্নী ৰাণী চন্দ্ৰপ্ৰভা। আৰ্য গৰ্বেৰে গৰ্বিত প্ৰতাপপুৰৰ ৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰই ৰাজকীয় আভিজাত্যত অকণো যাতে চেকা পৰিব নোৱাৰে, তাৰ বাবে কম বয়সীয়া সুন্দৰী চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ ওপৰত প্ৰতিটো ক্ষণতে সচেষ্টিত প্ৰহৰীৰ দৰে চকু দিছিল। নতুন ৰাজধানী মায়াপুৰৰ উদ্বোধন অনুষ্ঠানলৈ প্ৰতাপচন্দ্ৰই গৃহাবদ্ধা প্ৰিয়তমা পত্নী চন্দ্ৰপ্ৰভাকো লগত লৈ গৈছিল। ৰাজহাউলীৰ চাৰিবেৰৰ মাজৰ পৰা ওলাই অহা চন্দ্ৰপ্ৰভাই উদ্বোধন থলীত উপস্থিত হৈ মতলীয়া হৈছিল। চন্দ্ৰপ্ৰভায়ে ৰাণীৰ মৰ্যাদা হেৰুৱাই নিজৰ আসনৰ পৰা আঁতৰি আহি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীৰ যুঁৱলিত খেলিবলৈ গৈ এককাল পানীত কক্ৰকাই আছিল। সেই সময়ত উদ্বোধনলৈ নিমন্ত্ৰিত হৈ অহা গোভাৰ ৰজা সাধুকুমাৰে পানীৰ পৰা তুলি অনা কাৰ্যত ৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰৰ মনত সন্দেহৰ বীজ ৰোপন হয়। সেয়ে প্ৰতাপচন্দ্ৰই আভিজাত্যৰ গৰ্বত সকলো পাহৰি সাধাৰণ ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰি গোভা ৰজা সাধুকুমাৰৰ সৈতে যাবলৈ নিৰ্দেশ জাৰি কৰি চন্দ্ৰপ্ৰভাক নিৰ্বাসন দণ্ডেৰে দণ্ডিত কৰিলে। সগৰ্ভা আৰ্যৰাণী চন্দ্ৰপ্ৰভাই তীব্ৰ অপমানবোধত সাধুকুমাৰৰ লগত গোভালৈ গুচি গ’ল। ঘূৰি নাইল। সাধুকুমাৰে উদাৰতা আৰু মহানতাৰে চন্দ্ৰপ্ৰভাক গোভা ৰাজ্যৰ সমাজক জ্ঞাত কৰাই গোভা ৰাজ্যত ৰাণীৰ মৰ্যাদাৰে বিভূষিত কৰিলে। চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ সহচৰী হ’ল সোণজিৰা। অচিন ৰাজ্যত অচিন ভাষা আৰু অচিন সমাজখনক চিনিবলৈ যাওতে ঔপন্যাসিকাই চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ লগতে পাঠককো দি গ’ল তিৱা বা লালুং জনগোষ্ঠীৰ লোকসমাজৰ নিজস্ব পৰিচয়। গোভা ৰাজ্য, খলা ৰাজ্যত তিৱা জনগোষ্ঠীৰ লোক বাস কৰে। চন্দ্ৰপ্ৰভাই গোভা ৰাজ্যত হৈ পৰিল কনচাৰী, আই খামাৰী কনচাৰী। আৰ্য অহংকাৰক হাতেৰে মোহাৰি আঁকোৱালি ল’লে তিৱা সংস্কৃতি। উপন্যাসখনত কনচাৰী যেন তিৱা লোকসংস্কৃতিৰ মূল

বাহিকা সুঁতি। তিৰা লোকসংস্কৃতিত জীপাল হৈ থকা নাৰীৰ সাজপাৰ, আ-
 অলংকাৰৰ বিচিত্ৰ সমাৱেশ কনচাৰীৰ দেহৰ ভাঁজত “কনচাৰীৰ গাত ৰঙা
 আৰু হালধীয়া ফুল বচা উজ্জ্বল ক’লা ৰঙৰ কাছ্যং ফাচকাই। কনচাৰীৰ
 ডিঙিত ৰূপৰ বনমালা। হাতত ৰূপৰ খাৰু। কাণত ৰূপৰ খৰিয়া। বাঁহ গাজৰ
 খাৰেৰে ধোৱা কিচকিচিয়া ক’লা দীঘল চুলিকোচা ওখকৈ আৰু সেওঁতা
 নফলাকৈ টানকৈ বন্ধা খোপাত আবদ্ধ। প্ৰসাধনহীন, সেন্দূৰৰ ফোঁট
 ৰেঘাহীন এখন সোণবৰণীয়া উজ্জ্বল মুখ। অঞ্জনবিহীন এযুৰি গভীৰ, গভীৰ
 আয়ত চকু”^১। ঠিক তেনেদৰে আৰ্যপুত্ৰ ৰজা আৰিমত্ত গোভা সমাজৰ অনুমতিত
 সাধুকুমাৰৰ কুলৰ অধিকাৰী হৈ গোভাৰ প্ৰতিনিধি, কুঁমৈ বঘৰাৰ ৰজাৰ পুৰুষৰ বসন-
 ভূষণত তিৰা লোকসংস্কৃতিৰ বৈশিষ্ট্য মন কৰিবলগীয়া-“কঁকালৰ পৰা ভৰিৰ সৰু
 গাঁঠিলৈকে পৰা দুই মূৰে ফুলাম পাৰি থকা ধূতিৰ দৰে মুগাৰ থেনাচ পিন্ধিছে
 আৰিমত্তই। গাত ক’লা ৰঙৰ কপাহী সূতাৰ সোণমণি গাঠা বতীয়াতোলা টাগ্লা
 পিন্ধিছে। ডিঙিত এধাৰ সোণৰ চেওমণি। কাণত সোণৰ কুণ্ডল। মূৰত মুগাৰ
 পাণ্ডৰিৰ দৰে বন্ধা ফাগা”^২। অলংকাৰৰ ক্ষেত্ৰত কোনো নিয়মৰ বান্ধোন তিৰা
 লোকসমাজত নাই, কেৱল সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধনৰ বাবেহে পিন্ধে।

উল্লেখ্য যে বয়ন শিল্পৰ ভূমিকাই তিৰা নাৰীসকলৰ কৰ্মকুশলতাৰ
 সাক্ষ্য বহন কৰে। কপাহ খেতি কৰি কপাহ উলিয়াই সূতাত ৰং কৰাৰ
 কৌশলো সুকীয়া- “নিলি গছৰ পাত আৰু ক’লা জামুৰ বাকলিৰে টাকুৰিত
 কটা কপাহী সূতাবোৰত ক’লা ৰং বুলাইছিল সোণজিৰাই। হাজুগছৰ শিপাৰ
 আলুৰে হালধীয়া ৰং আৰু ওৰালত লা খুন্দি কুহুমীয়া গৰম পানীত সিজাই
 সূতাবোৰত ৰঙা ৰং বুলাইছিল”^৩। হস্তকলাৰে নিজস্ব বৈশিষ্ট্য ৰক্ষা কৰি
 সুকীয়া চিত্ৰ বিচিত্ৰ ফুল বচা তিৰা নাৰীসকলে আদৰ্শ শিপিনীৰ মৰ্যাদা ৰক্ষা
 কৰি আহিছে। তাৰোপৰি এড়ী, পাট, মুগাৰ পলু পুহি এক বিশেষ ব্যৱস্থাবে
 পলুবোৰে লেটা বন্ধাৰ পিচত লেটাবোৰ পানীত সিজাই লৈ চাফা কৰি
 লেটাৰ পৰা সূতা কাটি তাঁতশাল, মাটিশালত বিভিন্ন ফুল বাচি কাপোৰ বৈ
 উলিওৱাত তিৰা নাৰীসকল সিদ্ধহস্ত। সাধাৰণতে তিৰা নাৰীসকলে ‘হেদাৰি’
 প্ৰথাৰে এইবোৰ কাম কৰে। এড়ী কাপোৰ তিৰাসকলৰ বৰ আদৰ আৰু
 সন্মানৰ সম্পদ। সেয়ে গোভা ৰজা সাধুকুমাৰেও মায়াপুৰ ৰাজধানীৰ
 উদ্বোধন অনুষ্ঠানলৈ নিমন্ত্ৰিত আলহী হৈ যাওতে ৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰক উপহাৰ

পৰ্বত প্ৰথম সন্মানসূচকভাৱে বেঁতৰ পেৰাত ভৰাই চাৰিখন এড়ীসূতাৰ বহল কাপোৰ দিছিল। কনচাৰীয়েও এড়ী চাদৰ গাত লোৱাই নহয়, কাছৰ চলঙৰ টাকুৰিত সূতা কটাত অভ্যস্ত হৈ পৰিছিল। আনহাতে ৰজা আৰিমন্তইও তিৱা সমাজত থাকি তিৱা ৰাজ্যৰ ৰজা হৈ মুগাৰ খেনাচ, পাটৰ উত্তৰীয় আৰু জাতীয় পোছাক টাগ্লা পিন্ধিছিল। এই টাগ্লাৰ কঁকালৰ পৰা আঁঠুলৈকে দীঘল দহি বটাটো লক্ষণীয় বৈশিষ্ট্য। সেইদৰে ২০ হাত দীঘল কাপোৰৰ তিৱাসকলৰ ‘ফাগা’ মূৰত মাৰোতেও সন্মুখৰ ফালে জোঙাকৈ ৰাখি গলধনৰ পিছফালে এডোখৰ ওলোমাকৈ ৰাখিহে তিৱা পুৰুষসকলে পৰিধান কৰে। আৰিমন্তইও ‘ফাগা’ মূৰত পাগ বান্ধি সম্পূৰ্ণ লালুং ৰজা হিচাপে উপন্যাসৰ পাতত জিলিকি উঠিছে। তিৱাসকলে বিশেষকৈ পাহাৰীয়াসকলে ১০ হাত দীঘল জোখৰ ‘টানা’ পিন্ধে। এই কাপোৰবোৰৰ উপৰিও তিৱাৰ কাছ্যং ফাচকাই, মাং আনথলা, ৰিহা আদি নাৰীৰ সাজপাৰ। সকলোবোৰ সাজপাৰ মূলতঃ তিৱা নাৰীসকলে নিজ হাতে বৈ উলিয়ায়।

গোভা ৰাজ্যত ৰাণীৰ মৰ্যাদাৰে বিভূষিতা গৰ্ভৱতী চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ ৰাজনতেই যথাসময়ত আৰিমন্তৰ জন্ম হয়। আৰিমন্তৰ জন্মৰ সময়ত পালন কৰা নীতি-নিয়মবোৰৰ যথাসাধ্য বহুখিনি সংবাদ পাঠকক জ্ঞাত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। আৰিমন্তৰ জন্মৰ কাহিনীত নিহিত হৈ আছে জন্মৰ সময়ত পালন কৰা নীতি-নিয়ম, জনবিশ্বাস, ধৰ্মীয় আচাৰ, নামকৰণ প্ৰক্ৰিয়া, অশৌচ খেদাৰ নিয়ম প্ৰণালী, প্ৰসূতিৰ খাদ্য ব্যৱস্থা ইত্যাদি। সাধাৰণতে লালুং সমাজত সন্তান জন্ম হ’লে কোঠাত একুৰা তুঁহ জুই ৰাখি মাজে মাজে জুইত নহৰু আৰু সৰিয়হ চটিয়াই দিয়ে যাতে সেই কোঠাত কোনো ভূত-প্ৰেতে লম্বিৰ নোৱাৰে। কেঁচুৱাৰ মাকৰ বিছনাৰ তলত দা বা কটাৰী থৈ দিয়া হয়। কেঁচুৱাৰ নাড়ী সৰাৰ পিছতহে কেঁচুৱাক বাহিৰলৈ অনাৰ নিয়ম। সিদিনা তুলসী-দুৱৰি পানী চটিয়াই ঘৰ-দুৱাৰ পৰিষ্কাৰ কৰা হয়। কুলৰ পূজা-সেৱা কৰা ঘৰ নুবাৰত মূলপুৰুষ জেলাবাৰ আৰু হেতাৰীৰ লগতে পূজা-সেৱা কৰা নাৰী হাড়ী-কুঁৱৰী সমন্বিতে সিদিনা জন্ম অশৌচ শুদ্ধি কৰাৰ নিয়ম আছে। সন্তান জন্ম হোৱা কোঠাত পুৰুষৰ প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ। কেঁচুৱাৰ জন্ম হোৱাৰ পিছতে ন-পোঁৱতীৰ দুৱাৰডলিত কলপাত এজাপত তুলসী, দুৱৰি, আঁৰৈ চাউল দি উপাস্য দেৱতাক ল’ৰাৰ ক্ষেত্ৰত মতা আৰু ছোৱালীৰ

ক্ষেত্ৰত মাইকী কুকুৰা কাটি বা কণী কাটিও পূজা কৰাৰ প্ৰথম নিয়ম। তেতিয়াহে কোঠাৰ ভিতৰত থকাসকল বাহিৰলৈ ওলাই আহিব পাৰে। বাঁহৰ চেঁচুৰে কেঁচুৰাৰ নাড়ী কটা, প্ৰসূতিক শোঁটাত বহিবলৈ দিয়া, পোঁৱতীয়ে বাজলৈ যাব বিচাৰিলে পিছুৰাই দুৱাৰডলিত গোৰ মাৰি বাহিৰ চোৱা আদি অনেক নিয়ম লালুং সমাজত আছে। কেঁচুৰাৰ নাড়ী সোনকালে শুকাবলৈ মাকৰ গা-ধোৱা চুলিৰ আগৰ পানী নাড়ীত দিলে শুকাই যায় বুলি বিশ্বাস। তাৰোপৰি সন্তান জন্মৰ পিচত চেতনা নাহিলে কাঁহী বা ঘটি বজায়। তথাপিও যদি চেতনা নাহে তেতিয়া ফুলগছিত লো তপতাই তাপ দি চেতনা আনে। অশৌচ শুদ্ধিৰ দিনা নুবাৰত পূজা পাতি কেঁচুৰা গণনাৰ পিচত কেঁচুৰাৰ চুলি খুৰাই দিয়ে। এই অশৌচ শুদ্ধি তিৱা সমাজত দুবাৰকৈ পাতে। ৰাজহুৱাভাৱে পতা পূজাক ‘মনস্ব পূজা’ বুলি কোৱা হয়। সিদিনা পূজাৰ শেষত বৰঘৰৰ জেলাই জালুক চোবাই সন্তানৰ চকুৱে মুখে সা দি ‘লালি-হিলালী-লাই গীত’ গাই নচুৱায়। ল’ৰা সন্তানৰ হাতত ধনুকঁড় আৰু ছোৱালী সন্তানক কাচি এখন তুলি দিয়ে। ইয়াৰ তাৎপৰ্য হ’ল- ল’ৰা বাহিৰত ৰণুৱা আৰু ছোৱালী ঘৰুৱা কামত কৰ্মপটু হোৱাৰ কামনা কৰে। তিৱা লোকসমাজত প্ৰচলিত এই নিয়ম বা ৰীতি অজনজাতি গাঁৱলীয়া সমাজৰ লগত কিছু সামঞ্জস্য আছে। কিন্তু তিৱাসকলৰ লোকসমাজত এতিয়াও এই নিয়ম-নীতি চলি আছে যদিও আধুনিক চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ অগ্ৰগতিত এই নিয়মসমূহ অজনজাতীয় লোকসমাজত যথেষ্ট শিথিল হৈ পৰিছে।

উপন্যাসখনত তিৱা লোকসমাজত সামাজিক ব্যৱস্থাৰ ছবি এখন সাংস্কৃতিক দিশত বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰিছে। আৰিমন্ত ডেকা হৈ চামাদিত যোগ দিয়া, জকাংক বা জোঙাল বলহুৱে চামাদি আৰু নুবাৰত স্থান নোপোৱা, আৰিমন্ত আৰু খলাৰ ৰাণী গংগাৱতীৰ মাজত প্ৰণয় সম্পৰ্কত ল’ৰাৰ কুল সম্বন্ধীয় বিচাৰ, সমাজৰ স্থিতি, গোভাত চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ মান-মৰ্যাদাৰ স্থান, বাৰিকাৰ পুত্ৰ হৈও সোণজিৰাৰ ল’ৰা চামলৰ ৰাজকীয় দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে লালুং সমাজৰ বৈশিষ্ট্যই এক অনন্য স্থান দখল কৰিছে। তিৱাসকলৰ সামাজিক ব্যৱস্থা সুসংহত। গাঁৱৰ পৰা ৰজাঘৰলৈ এক এৰাব নোৱাৰা এনাজৰী এডালে বান্ধ খুৰাই ৰাখিছে। সমাজক আওকাণ কৰি তিৱা ৰজাই একপক্ষীয় মনোবৃত্তিৰে কোনো সিদ্ধান্ত ল’ব নোৱাৰে। আৰ্যৰজা

প্ৰতাপচন্দ্ৰই ৰাজ আজ্ঞাৰে সাধাৰণ কথাত চন্দ্ৰপ্ৰভাক সাধুকুমাৰৰ লগত সপি দি নিৰ্বাসিত কৰিলেও গোভা ৰজা সাধুকুমাৰে তীব্ৰ অপমানবোধত জৰ্জৰিত হৈ চন্দ্ৰপ্ৰভাক গোভা ৰাজ্যলৈ লৈ আহি সমাজকেই প্ৰথম সকলো কথা খুলি কৈছিল। তিৱা সমাজ বিশ্বাসী আৰু কাকো বিশ্বাসঘাটকতাও নকৰে। সেয়ে সমাজৰ মুখিয়ালসকলে সামাজিক নিয়মানুসাৰে লোৱা সিদ্ধান্তত গোভা ৰজাই ৰাণী চন্দ্ৰপ্ৰভাক গোভাৰ ৰাজনংত ৰাণীৰ মৰ্যাদাৰে সুৰক্ষিত কৰি ৰাখিলে। আৰ্য সমাজত সামান্য কথাত নাবীৰ মৰ্যাদা পদানত হ’লেও চন্দ্ৰপ্ৰভাই গোভাৰ ৰাজনংত সামাজিক মৰ্যাদা লাভ কৰিলে। কাৰণ তিৱাসকলৰ সমাজত পুৰুষ-নাবীৰ সমান অধিকাৰ আৰু মৰ্যাদা আছে। একপক্ষীয় বিচাৰেৰে কোনো নাবীয়ে শাস্তি পাব নোৱাৰে। লালুং সমাজ অনুশাসন, বিশ্বাস আৰু আস্থাৰ ওপৰত চলি থাকে।

তিৱা সমাজত সমবায় ভেটিত কামৰ শিক্ষা লোৱা আৰু কামত মনোনিৱেশ কৰা প্ৰথাই সামূহিক ঐক্যতাৰ ভেটি কটকটীয়াকৈ ধৰি ৰাখিছে। গাঁৱৰ ডেকাসকলে চামাদিত যোগ দিয়াতো বাধ্যতামূলক। অন্যথা সমাজে চামাদিত যোগ নিদিয়াজনক দণ্ড বিহে। চামাদিয়ে হৈছে সমাজৰ সকলো শক্তিৰ প্ৰধান উৎস। কৃষি নিৰ্ভৰশীল সমাজ হেতুকে খেতিৰ লগত জড়িত প্ৰতিটো কাম, উৎসৱ-পাৰ্বণৰ নীতি-নিয়ম, সমাজৰ আচৰণ, ঘৰ সজাৰ কৌশলকে ধৰি আৱশ্যকীয় সকলো কাম কৰাৰ অভ্যাস গঠন কৰি কৰ্মপটু কৰি তোলাত চামাদিৰ ভূমিকা অপৰিসীম। তিৱা লোকসংস্কৃতিত চামাদিয়ে উল্লেখযোগ্য স্থান দখল কৰিছে। ছয় বছৰৰ মূৰে মূৰে পুৰণি চামাদি ভাঙি নতুন চামাদি নিৰ্মাণ কৰাৰ নিয়ম। বাৰ বছৰ কাল চামাদিত কটাইহে ডেকাসকলে ঘৰলৈ ঘূৰি আহি নিজৰ ঘৰুৱা বিষয়ত মনোনিৱেশ কৰিব পাৰে। চামাদিৰ জৰিয়তে ডেকাসকলে সমাজত শৃংখলাবদ্ধভাৱে অনুশাসন মানি চলি সমাজৰ মানৱ সম্পদৰূপে পৰিগণিত হয়।

‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসখনৰ অন্যতম চৰিত্ৰ খলাৰ ৰাণী গংগাৱতীৰ পুত্ৰ জকাংকই চামাদিৰ সদস্য হ’ব পৰা নাছিল আৰু নুবাৰ’তো প্ৰৱেশ কৰাৰ পৰা বঞ্চিত হৈছিল। সমাজৰ অনুশাসন ভঙ্গ কৰি একে কুলৰ ৰজা আৰিমন্ত আৰু ৰাণী গংগাৱতীৰ মাজত থকা নিবিড় প্ৰণয়ৰ সন্ভেদ পাই সমাজৰ বিচাৰ পাতি ল’বলৈ দুয়োৰো মাজত হ’ব খোজা বিবাহ নিয়ম অনুসৰি নিষিদ্ধ

ঘোষণা কৰিছিল। কাৰণ লালুং সমাজত একে কুলত বিবাহ নিষিদ্ধ। তৎসত্ত্বেও আৰিমত্ত আৰু গংগাৱতীৰ অবৈধ প্ৰেমৰ সাক্ষ্য জকাংকই বহন কৰি কুমাৰীৰ সন্তান হেতুকে চামাদি তথা নুবাৰ'ত প্ৰৱেশ কৰাৰ পথ ৰুদ্ধ হৈছিল। ইও সমাজৰেই নিয়ম। গংগাৱতীয়েও আৰিমত্তক পাবলৈ শেষত ত্যাগ কৰিব লগা হৈছিল। একে কুলৰ হেতু সমাজৰ সিদ্ধান্তকেই মানি লৈ তামোল-পান আৰু বটা সমাজত আঁঠু লৈ সমাজক ভোজ-ভাত খুৱাই প্ৰায়শ্চিত্ত হৈছিল। কাৰণ ৰজাৰ বিচাৰো সমাজৰ হাতত, সমাজেই সকলোতে প্ৰধান। তিৱা সমাজত ছোৱালীক ল'ৰালৈ সামাজিকভাৱে বিয়া দি উলিয়াই দিব পাৰে আৰু গভীয়া চপাইও ল'ব পাৰে। ল'ৰাৰ ঘৰে ছোৱালী চাবলৈ গ'লে লাউমদ, তামোল-পাণ লৈ কইনাৰ ঘৰত উপস্থিত হ'লেই কইনাঘৰে অহাৰ কাৰণ সুধি-পুছি লৈ দুই ঘৰৰ মত বিনিময় কৰি পছন্দ হ'লেই বিবাহ সম্পন্ন হ'ব পাৰে। এই সমাজত বাল্যবিবাহ নাই। বিবাহিতা নাৰীয়ে সেন্দূৰ লোৱাটোও বাধ্যতামূলক নহয়। উপন্যাসখনৰ মূল চৰিত্ৰ চন্দ্ৰপ্ৰভাই আৰিমত্তৰ জন্মৰ কিছুদিনৰ পিছতে লালুং সমাজৰ এগৰাকী নাৰী হোৱাৰ মানসিকতাৰে শিৰৰ সেন্দূৰ মচি কনচাৰীলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল। গোভা ৰাজ্যত যেন কনচাৰীয়ে তিৱা সংস্কৃতিৰ বাহিৰা শক্তি হৈ আৰি কনচাৰীলৈ অগ্ৰসৰ হ'ল।

তিৱা লোকসংস্কৃতিত 'জু' বা মদৰ ব্যৱহাৰ সন্মানসূচক। সমাজৰ সকলোৱেই 'জু' খায়। লোকসমাজত প্ৰচলিত পূজা-পাৰ্বণ, উৎসৱ, ৰাজদৰবাৰ সকলোতে নিয়মিতভাৱে ব্যৱহাৰ হয়। এই 'জু' তিৱাসকলৰ উপাস্য দেৱতালৈ আগবঢ়াই সমাজৰ লোকসকলেও পান কৰে। এই মদ বা জু তৈয়াৰ কৰা আৰু তৈয়াৰ কৰা সঁজুলিসমূহ লোকসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত বাঁহৰ প্ৰয়োগ মন কৰিবলগীয়া। এই বাঁহৰ পৰাই জু-চা, জু-লাম্ফু, জু-মাগ্ৰা, পহন মদ আদি চেকিবলৈ চেকনি, মদ থোৱা পাত্ৰ 'ড্ৰান' সাজি উলিয়ায়। 'ড্ৰান'ত বাঁহৰ পাত্ৰ দুটা থাকে। এটা বাহিৰৰ ফালৰ পাত্ৰ আৰু ভিতৰতো এটা বাঁহেৰে সজা পাত্ৰ। "গাজৰ বৰফাংগছৰ আঠাৰে দুয়োভাগ লগ লগাই দিছে। এই আঠা শুকালে পানী পালেও নগলে"^{৪৪}। পদ্ধতিৰে মদ থ'বলৈ 'ড্ৰান' সাজি উলিয়ায়। তাৰোপৰি বিশেষভাৱে মদ ভৰাবলৈ 'লাও'ৰ ব্যৱহাৰ কৰে। 'জু-লাও' সমাজত আটাইতকৈ সন্মানৰ। আলোচ্য উপন্যাসখনত খলাৰাণী গংগাৱতীয়ে দৰবাৰৰ উদ্দেশ্যে আয়োজন কৰা সভাত আটকধুনীয়াকৈ

ফুলকটা চুঙাত মদ ভৰাই ৰাখিছিল।

ধৰ্মীয় বিশ্বাসত তিৱাসকলৰ প্ৰধান উপাস্য দেৱতা ‘ফা-মহাদেউ’। ফা-মহাদেউকেই পৰম দেৱতা হিচাপে ধৰ্মীয় স্থানত পূজা-সেৱা কৰাৰ নিয়ম। আৰিমন্তৰ জন্মৰ অশৌচ খেদা অনুষ্ঠানত ‘নুবাৰ’য়েই হ’ল তিৱাসকলৰ প্ৰধান ‘মনশ্ব পূজা’। এই ‘মনশ্ব পূজা’ নাপাতিলে ফৈদৰ মৃতকসকলৰ ৰাজহুৱা কৰম কৰিব নাপায়। গতিকে এই অনুষ্ঠানৰ লগতে অন্যান্য পূজা-পাতলতো ফা-মহাদেউক অৰ্চনা কৰাৰ উপৰিও আন আন উপাস্য দেৱ-দেৱীবোৰ হ’ল- ‘মা কালিখাঁ’, ‘মা কামাইখাঁ’, ‘ভগৱতী’, ‘কেঁচাইখাতি’, ‘ফুৰিমছ’, ‘বদলমাজি’ ইত্যাদি। তাৰোপৰি দেওশাল, বসুম্ভৰী থানত গৈও পূজা-পাতল কৰাৰ উল্লেখ উপন্যাসখনত পোৱা যায়। তিৱাসকলৰ বিভিন্ন পূজাৰ ভিতৰত হ’ল ছগ্ৰা মিছৰা উৎসৱৰ লগত জড়িত ‘লাংখন পূজা’, ‘য়াংলি পূজা’, ‘জংকং পূজা’, ‘মহাদেৱ পূজা’ (ৱাচি ৰাৱানে পূজা), ‘বানবুৱা বা ৰানচোৱা উৎসৱ’ আদি সকলো কৃষিজীৱী লোকসমাজত প্ৰচলিত পূজা বা উৎসৱ। বিশেষকৈ পূজা আয়োজন কৰিলে চৰাই কাটি চৰাইৰ তেজ ফা-মহাদেৱলৈ আগবঢ়াই খেতি-বাতিৰ মঙ্গল হোৱাৰ কামনা কৰে। ‘ছগ্ৰা মিছৰা’ উৎসৱেই তিৱাসকলৰ জাতীয় কৃষ্টি। এই উৎসৱ মূলতঃ বসন্ত উৎসৱ। কৃষিৰ প্ৰজননৰ বাবে পালন কৰা উৎসৱ। ফাগুন মাহৰ বুধবাৰ বা ৰবিবাৰে আৰম্ভ কৰি সাতদিনলৈকে পালন কৰে। বিজুলী বাঁহগছৰ তলত অনুষ্ঠিত হোৱালৈ চাই বাঁহ পূজা সংস্কৃতিও তিৱাসকলৰ মাজত নিহিত হৈ আছে। জেঠ মাহত খেতিৰ আৰম্ভণিতেই কঁঠীয়া আনুষ্ঠানিকভাৱে সিঁচিবৰ হেতু ‘জংকং পূজা’, আহাৰ মাহত ‘ৱাচি ৰাৱানে পূজা’ (বাড়নী কটা উৎসৱ), কাতিমাহত ‘লাংখন পূজা’ (খেৰকটা পূজা), কৃষি কৰ্ম সমাপন কৰি ধান চপোৱাৰ শেষৰ দিনাখন ‘নৰা-চিঙা’ উৎসৱ ‘হেদাৰি’ প্ৰথাৰে সমাপন কৰে। এই পূজা-পাতলসমূহ আজিও লালুংসকলৰ লোকসংস্কৃতিৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰি আছে।

তিৱা লোকসংস্কৃতিত পূজা-পাতল, বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত গীত-মাতৰ বিষয়ে উপন্যাসখনৰ মাজত দেখিবলৈ পোৱা যায়। তাৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য গীত হ’ল ‘লালি-হিলালী-লাই’ গীত। এই গীতটোৰ লগতে গীতৰ মূল তাৎপৰ্যও উপন্যাসিকে বুজাই দিবলৈ পাহৰি যোৱা নাই। লালুংসকলৰ জন্মকাহিনী জড়িত হৈ থকা গীততো, বিভিন্ন উৎসৱ, পূজা

আদিতো ডেকা-বুঢ়ালৈকে সকলোৱে নাচি নাচি গীত গাই আনন্দ কৰাৰ উপৰিও নিজক লৈ গৌৰৱান্বিতও হয়। অসমীয়া সমাজত বৰষুণৰ কামনা কৰি ‘ভেকুলী বিয়া’ পতাৰ নিচিনাকৈ লালুং সমাজতো ‘নখা-চাঙা-গীত’ গাই বৰষুণ পৃথিৱীত নমাই দিবলৈ বায়ু ৰজাক আহ্বান কৰে। তিৱাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত এই অনুষ্ঠানৰ কাৰ্যাৱলী বৰ আমোদজনক। নগাঁও জিলাৰ নামবৰ লালুংগাঁও (কঠিয়াতলি)ৰ বয়োজ্যেষ্ঠ দ্ৰোণপাটৰ আৰু কুলৈ পাটৰৰ পৰা পোৱা তথ্য অনুসৰি- প্ৰথমতে উৰল এটা চুৰ কৰি আনি কাৰোবাৰ চোতালত উৰলৰ ওপৰত ডাঠকৈ তামোলৰ ঢকুৱাৰে ঢাকি মাজত এটা ফুটা কৰি লয়। তাৰ পিছত সেই ফুটাটোৰে উলু খেৰ তিনিডাল পানীত তিতাই উৰলৰ ভিতৰত সুমুৱাই দি বিশেষ কৌশলেৰে তল ওপৰ কৰি থাকিলে এটা বিশেষ ধ্বনিৰ সৃষ্টি হয়। গাঁৱত সকলো লোকে সেই ধ্বনি শুনি চোতালত গোট খাই গীত গাই নাচি নাচি বৰষুণ দিবলৈ প্ৰাৰ্থনা কৰে আৰু ইটোৱে সিটোৰ গালৈ পানী মৰা-মৰি কৰি ফুৰ্তি কৰে। এই ‘নখা-চাঙা-গীত’ শনিবাৰ বা মঙ্গলবাৰেহে পালন কৰা হয়।

লোকবাদ্য অবিহনে নৃত্য-গীতৰ মাধুৰ্য প্ৰকাশ নাপায়। প্ৰত্যেক সমাজৰ গীত-নৃত্যৰ লগত জড়িত থকা বাদ্যযন্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰো সুকীয়া সুকীয়া। তিৱা লোকসমাজত ব্যৱহৃত বাদ্যযন্ত্ৰৰ উল্লেখ কৰিবলৈ ‘দেওলাংখুই’ত ৰীতা চৌধুৰীয়ে পাহৰি যোৱা নাই। লোকবাদ্যসমূহৰ ভিতৰত থাম, থোৰাং, ঢোল, চেপাঢোল, থামবাৰ, পাংচি ইত্যাদিয়ে প্ৰধান।

প্ৰতিখন সমাজৰ খাদ্যাভাস, ৰন্ধন-প্ৰকৰণৰ সুকীয়া বৈশিষ্ট্য আছে। সেয়ে তিৱা সমাজখনতো ৰন্ধন-প্ৰকৰণ আৰু খাদ্যসম্ভাৰৰ ক্ষেত্ৰত সুকীয়া স্থান দখল কৰা দেখিবলৈ পোৱা যায়। উপন্যাসখনত য’তেই সুবিধা পাইছে ত’তেই খাদ্য সম্ভাৰ, ৰন্ধন-প্ৰক্ৰিয়াৰ মনোৰম ছবি এখন লেখিকাই সুখপাঠ্যকৈ বৰ্ণনা কৰিছে –“তাৰ পিচত মেমেধু, গুৰ, জলকীয়া তেল-লোণ সনা পকা তেতেলী, বেঙেনাৰে ৰন্ধা দৰিক, বাঁহ গাজেৰে ৰন্ধা হাঁহ, খৰিচাৰে ৰন্ধা ঢেঁকীয়া, মানিকী মধুৰী জহাৰ ভাত, শ’ল মাছৰ জ্বলা, পোৰা বেঁত গাজ আৰু ভেঁকুৰি গুটিৰে পাতত দিয়া, আদাপাত, গন্ধকচু মিহলাই সিজোৱা মাটিমাহৰ টেঙা, খৰিকাত দিয়া আৰিমাছ আৰু পহুৰ মঙহ, তিলেৰে ৰন্ধা গাহৰি”^৬। আকৌ এঠাইত জলপান আৰু ফল-মূলৰ উল্লেখ এনেদৰে কৰিছে-

“মহঙৰ কোমল চাউল, চুঙা-পিঠা, ম’হৰ দৈ, মৌ, তুলসী, মালভোগ কল, গুৰ সনা ৰোকা নাৰিকল, মধুৰী, ডাঙৰ ডাঙৰ পকা নুনি, পনিয়ল, মৌডিমৰু, সেন্দূৰী আম, বগা জামু, পানী শিঙৰি, টেকেলি মুখত দিয়া পিঠা, লাওপুলি পিঠা, সান্দহ, লোণ জালুকৰে সজা পিঠা”^৬। ইত্যাদিৰ উল্লেখৰে লালুংসকলৰ খাদ্যসম্ভাৰৰ বিষয়ে জ্ঞাত হ’ব পাৰি। প্ৰধান আহাৰ ভাতৰ লগত বনৰীয়া শাক-পাচলি বা শাক-পাতৰ আঞ্জা, মিঠাতেলৰ ব্যৱহাৰতকৈ খাৰ, শুকতি তিতা, শুকান মাছ, কচুৰ তৰকাৰী, পোৰা মাছৰ পিটিকা, উখোৱা চাউলৰ ভাত, হাঁহ, কুকুৰা, গাহৰিৰ মাংস আদি বেছি মছলা দি খোৱাৰ পৰিৱৰ্তে বেছিকৈ সিজাই খোৱাৰ প্ৰৱণতা বেছি দেখা যায়। ভাতৰ লগত বিশেষভাৱে সচৰাচৰ খাৰ আৰু তিতাৰ তৰকাৰী তিৱাসকলৰ বেছি সুখদায়ক আহাৰ বুলি ক’লেও বঢ়াই কোৱা নহ’ব।

তিৰা লোকসমাজত সততে ব্যৱহাৰ কৰা অন্যান্য আৱশ্যকীয় সামগ্ৰীৰ ভিতৰত তামোল-পাণৰ ব্যৱহাৰ, কলপাত, কলৰ ডোনা, ৰভাখলী সাজিবলৈ, কলাখাৰ প্ৰস্তুত কৰিবলৈ কলৰ ব্যৱহাৰ মন কৰিবলগীয়া। সেইদৰে বিভিন্ন সময়ত তুলসীগছৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ প্ৰমাণ উপন্যাসৰ ভিতৰতে পোৱা যায়। পূজা-পাতলৰ ক্ষেত্ৰত আৰৈ চাউল, দুবৰিৰ স’তে পূজাৰ বেদী বা থাপনাত পূজিবলৈ তুলসীৰ ব্যৱহাৰ, সঁচা কথা ক’বলৈ তুলসী গছত শপত খোৱা, বেয়া সপোন দেখিলে তুলসী গছক কৈ দিয়াৰ নিয়ম আছে।

দৈনন্দিন জীৱনত ব্যৱহাৰ্য বস্তুৰ ভিতৰত বেঁতৰ পেৰা, বেঁতৰ পাচি, কাঁহৰ বাচন, কলহ, হোৰা, দাৰান, মিঃদু, বাঁহেৰে সজা দৰাপাৰি, বাঁহৰ তমালেৰে সজা ‘খাতা’, বাঁহৰ খৰাহি ইত্যাদি।

তিৱাসকলৰ বেমাৰ-আজাৰ হ’লে বিজ্ঞানসন্মত চিকিৎসাতকৈ বেজ-বেজালিৰ ওপৰত আস্থা বেছি। বন দৰৱৰ গুণাগুণৰ ওপৰত বেছি নিৰ্ভৰশীল। উপন্যাসখনৰ আৰম্ভণিতেই আৰিমত্তক হত্যা কৰি শিৰখণ্ড লৈ অহা পুত্ৰ জকাংকৰো ঘাইল হোৱা দেহৰ অংশত আৰি কনচাৰীয়ে পৰিচৰ্যা কৰা ব্যৱস্থাৰ মাজেদিয়ে গম পোৱা যায়- “বন দৰৱৰ বাতিটো আঁতৰাই, আঘাত পোৱা ঠাইত লগাই থোৱা বন দৰৱৰখিনিৰ ওপৰত কেইখিলামান জুৰমণি গছৰ পাত দি, তাৰ ওপৰত জুইত সেকি লেৰেলাই লোৱা কলপাত এখিলা মেৰিয়াই দি কলৰ চোঁচেৰেই বান্ধি বান্ধি...”^৭। জকাংকৰ তীৱ

জ্বৰতো ৰাজ্যবৈদ্যই দিয়া দৰৱ আৰু অনুপান খুৱাইছিল যদিও জ্বৰ কমাবলৈ মাটিৰ কলহ এটাত পানী ভৰাই তলত ফুটা এটা কৰি, ফুটাৰে কঁপালত পানী পৰিব পৰাকৈ ব্যৱস্থা কৰিছিল। আঘাত পালে আঘাত হোৱা স্থানত লাইশাক লগোৱা, ধুনীয়া হ'লে কাৰোবাৰ চকু লাগে বুলি দোল, ফহঁতি লগাই দিয়া, ভাগ্যৰ ওপৰত বিশ্বাস আদি বিভিন্ন দিশ লোকসমাজত পৰম্পৰাগতভাৱে এতিয়াও চলি আছে বুলি ক'লেও বঢ়াই কোৱা নহ'ব। এইবোৰৰ উপৰিও লালুং সমাজত বাটলুণ্ডটিৰে ধনু মাৰি চৰাই চিকাৰ কৰা, বাৰীভৰা তামোল-পাণৰ গছৰ প্ৰতিও তিৰাসকলৰ ৰাপ আছে। বিশেষকৈ সমাজৰ বা কুলৰ সকলো অনুষ্ঠানতে তামোল আৰু পাণ অপৰিহাৰ্য উপকৰণ। তিৱা লোকসংস্কৃতিত খেল-ধেমালিৰ ক্ষেত্ৰতো ভটাতেল, কুকুৰাযুঁজ, লাটুমৰ যুঁজ, ম'হৰ যুঁজ আদি বিভিন্ন খেল আছে। বিশেষকৈ ম'হ যুঁজৰ পৰম্পৰা আজিও মৰিগাঁও, নগাঁও জিলাৰ বিভিন্ন ঠাইত উলহ-মালহেৰে পালন কৰা দেখা যায়।

ৰীতা চৌধুৰীয়ে বুৰঞ্জীৰ ওপৰত ভেঁজা দি 'দেওলাংখুই' উপন্যাসখনৰ চৰিত্ৰসমূহ যিমান জীৱন্ত ৰূপত সজাই পৰাই তুলিছে, তাতোকৈ জীৱন্ত ৰূপত সজীৱ কৰি তুলি ধৰিছে বিশেষকৈ লালুং লোকসমাজৰ সংস্কৃতিৰ ছবি। সং চৰিত্ৰৱান, অতি বিশ্বাসী, তীক্ষ্ণ মেধাৱী আৰু উদাৰ ব্যক্তিত্বৰ গোভা ৰজা সুকুমাৰে আৰ্য ৰাণী চন্দ্ৰপ্ৰভাক গোভাৰ ৰাজন্যত স্বাধীনভাৱে থাকিব পৰাকৈ সুৰক্ষিত কৰি ৰাখিছিল। ৰাণী চন্দ্ৰপ্ৰভাইও আৰ্য সমাজৰ বিশ্বাসঘাতকতাৰ সাক্ষী হৈ অচিন গোভা ৰাজ্যত বিচাৰি পাইছিল বিশ্বাসৰ সুগভীৰ ভঁৰাল। চন্দ্ৰপ্ৰভাই তীব্ৰ মানসিক অন্তৰ্দ্বন্দ্বত জৰ্জৰিত হৈ আৰিমন্তৰ জন্মৰ পিছত আৰিমন্তৰ ভৱিষ্যতৰ বাটত আউল নানাগিবৰ বাবে সাধুকুমাৰৰ লগত আলোচনা কৰি সাধুকুমাৰৰ কুলত তুলি নিজেও কনচাৰীৰ ৰূপত তিৱা লোকসংস্কৃতিক মনে-প্ৰাণে আঁকোৱালি লৈছিল। ৰজা জোঙাল বলথক (জকাংকক) লৈ লিখা কাহিনীৰ মাজেদিয়ে ৰীতা চৌধুৰীয়ে লালুং সমাজৰ লোকসংস্কৃতিৰ বিষয়ে যিমানবোৰ কথা উপন্যাসৰ পাতত পাঠক সমাজক দি থৈ গ'ল, তাৰ ভিতৰত আজি সমন্বয়ৰ প্ৰতীক হৈ জিলিকি থকা জাগীৰোড, মৰিগাঁও পথত অনুষ্ঠিত 'জোনবিল মেলা'ৰ বিশেষ ভূমিকা অন্যতম। খলাৰ ৰাণী গংগাৱতীয়ে জোনবিল মেলাৰ

সময়ত আন্তঃৰাজ্যিক দৰবাৰ পাতি বিভিন্ন ৰাজ্যৰ ৰজাসকলক ৰাজনৈতিক আলোচনাৰ বাবে নিমন্ত্ৰণ কৰিছিল। লালুংসকলে জোনবিল মেলাত মাছুৱৈসকলৰ পৰা মাছ বিক্ৰী কৰি পোৱা ধনৰ পৰা কৰ সংগ্ৰহ কৰিছিল। তাৰোপৰি জয়ন্তীয়া ৰজাসকলৰ লগত উপটোকন বিনিময় কৰিছিল। মূলতঃ লালুং ৰজাসকলৰ চলি অহা বিনিময় প্ৰথাৰ উল্লেখৰে ৰীতা চৌধুৰীয়ে দিয়া তিৱাসকলৰ এই বিশেষ মেলাখনৰ বৰ্ণনাই পাঠকক আমোদ দিছে।

গোভা ৰাজ্যৰ লগত জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ সু-সম্পৰ্কৰ উল্লেখ উপন্যাসখনতো আছে। বিশেষকৈ জয়ন্তীয়া ৰজাই গোভা ৰজাক অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰৰ যোগান ধৰিছিল। সেয়ে বছৰত এবাৰকৈ ৰাজমেলাও বহিছিল। ব’হাগ বিহুত বৰগৰখীয়াৰ ঘৰত বহা লালুং ৰাইজে প্ৰতিঘৰৰ পৰা এডাল পঘা ‘ৰাজদান’ হিচাপে দিয়াৰ নিয়ম আছিল। পিচত পঘাবোৰ ফুলাম গামোচাৰে মেৰিয়াই তামোল-পাণ আৰু ভাল মদৰ লাও ৰাজবিষয়াৰ যোগেদি ৰজাক দিছিল। কৃষিকৰ্মৰ লগত জড়িত লালুং ৰাইজে ব’হাগ বিহুত এই নিয়ম পালন কৰে। সেইদৰে মাঘ বিহু আৰু কাতি বিহুও পালন কৰে। কাতি বিহু সংক্ৰান্তিৰ দিনা পালন কৰে যদিও মাঘ বিহু আৰু ব’হাগ বিহু সংক্ৰান্তিৰ দিনা পালন কৰাৰ পৰিৱৰ্তে সংক্ৰান্তিৰ ৭-১০ দিন পিচত বিহু পালন কৰে। এই বিহুতো মাছৰা লোকৰ পৰা ৰাজদান সংগ্ৰহ কৰে। তিৱাসকলৰ ‘বিনিময় প্ৰথা’ মাঘৰ বিহুতহে প্ৰচলিত। বৃহস্পতিবাৰ বা শুক্ৰবাৰৰ পৰাহে ‘জোনবিল মেলা’ আৰম্ভ হয়। এই জোনবিল মেলালৈ চুবুৰীয়া কাৰ্বি আংলং, মেঘালয় ৰাজ্য, জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ পৰাও আহে আৰু মেলাত বস্তু বিনিময় কৰে। উপন্যাসখনত জয়ন্তীয়া ৰজাই উপটোকন দিয়াৰ পিচত গোভাৰজাৰ হৈ ৰাজবিষয়াই দিয়া উপটোকনৰ তালিকাই তিৱা সমাজৰ সাংস্কৃতিক দিশটো উদঙাই দিছে।

“....আটাইবোৰ ৰজাক কেঁচা মাছৰ টোম, মহঙৰ কোমল চাউল, আন্থলা আৰু এড়ী চাদৰ উপহাৰ দিলে”^৮। “ভৈয়ামৰ লালুং আৰু অন্যসকলে আনিছে তিলপিঠা, সান্দহ, পাতত দিয়া পিঠা, শুকান মাছ, এড়ী চাদৰ, মুগা সূতা, পাট সূতা, কমলা, লাই শাক, দিনদুলি, কলডিল, ফুলৰ মৰ থকা বাঁহ-বেতৰ আম্ছা, বিছনাত পাৰিবলৈ আৰু গাত ল’বলৈ বহুবাণী আন্থলা আৰু অনেক কিবাকিবি”^৯।

মাছুৱৈসকলে মাছ ধৰাৰ বাবে বিভিন্ন সা-সঁজুলি ব্যৱহাৰ কৰে। তাৰ

ভিতৰত জাকৈ, খালৈ, পল', চেপা, জুলুকি আদি লালুংসকলে নিজেই বাঁহেৰে সাজি উলিয়াই লোকসংস্কৃতিৰ ভঁৰাল চহকী কৰিছে।

সামৰণি :

অতীতত তিৱা সমাজত চলি থকা লোকসংস্কৃতিৰ মূল লক্ষণসমূহ এতিয়াও সকলো তিৱা সমাজৰ বুকুৰ পৰা হেৰাই যোৱা নাই। অসমত যিহেতু আৰ্য-আৰ্যভিন্ন জনগোষ্ঠীয় সমাজ আছে সেই হেতুকে প্ৰতিখন সমাজৰ লগত থকা পাৰস্পৰিক সন্মন্ধই লোকসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনতো সমন্বয় ঘটাইছে। অষ্ট্ৰিকসকলেই প্ৰথমতে হাল বাই মাটি চহাই খেতি কৰিছিল আৰু বিভিন্ন শস্য উৎপাদন কৰিছিল। আৰ্যসকলে এই সংস্কৃতি প্ৰথম অষ্ট্ৰিকৰ পৰা গ্ৰহণ কৰিছিল। লালুংসকলেও পাহাৰত জুম খেতি আৰু বিভিন্ন মছলাজাতীয় শস্যৰ খেতি কৰিছিল। অসমীয়া সমাজত তামোল-পাণৰ ব্যৱহাৰ অষ্ট্ৰিকৰ পৰা অহা। আজি অসমৰ সকলো সমাজতে তামোল-পাণ অতি আৱশ্যকীয়, সন্মানীয়ভাৱে ব্যৱহাৰ হৈ আছে। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে ভিন্ন সমাজৰ পোনপটীয়া সংস্পৰ্শত সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখন বহুক্ষেত্ৰত মিহলি হৈ গ'লেও আজিও তিৱাসকলৰ খাদ্যাভাস, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, সমাজৰ বহুখিনি নিয়ম এতিয়াও চলি আছে। পূৰ্বে উল্লেখ কৰি অহা 'জোনবিল মেলা'ৰ মূল তাৎপৰ্য বিনিময় প্ৰথা এতিয়াও আছে। জোনবিল মেলাক কেন্দ্ৰ কৰি এতিয়া এখন বাণিজ্যিক মেলা হিচাপে সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকেই উপভোগ কৰিবলৈ মেলাত অংশগ্ৰহণ কৰে। সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰতো আৰ্য গোষ্ঠীৰ প্ৰভাৱ পৰা লালুংসকলৰ বোৱাৰীয়ে মেখেলা চাদৰ পিন্ধাৰ উপৰিও নিয়মীয়াকৈ সেন্দুৰ ব্যৱহাৰ কৰে। বহুতেই অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া ভাষা কোৱাৰ উপৰিও আৰ্য সংস্কৃতিৰ প্ৰতিও আকৰ্ষিত হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত সিঁচৰতি হৈ থকা অসমৰ জনগোষ্ঠীসমূহে লোকসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনক জীয়াই ৰাখিব পাৰিলে বৈচিত্ৰ্যময় অসমীয়া জাতিৰ গৌৰৱ আৰু সন্মানৰ সুবৃদ্ধি ঘটিব। প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ লোকসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনক আদৰ আৰু সন্মান কৰাটো সকলোৰে কৰ্তব্য। অসমৰ চুকে-কোণে সোমাই থকা প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ লোকসংস্কৃতিক উপাদান তথা ক্ষেত্ৰসমূহ গভীৰভাৱে বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰিলেহে লোকসংস্কৃতিৰ সমলবোৰ সঠিক ৰূপত উন্মোচিত হ'ব। এই ক্ষেত্ৰত ৰীতা

চৌধুৰীৰ ‘দেওলাংখুই’ উপন্যাসখনত বৰ্ণনা কৰা তিৱা লোকসংস্কৃতিক দিশ সম্পৰ্কে আৰু অধিক অধ্যয়ন কৰাৰ থল আছে।

পাদটীকা :

- ১। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১০৮।
- ২। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১৩০।
- ৩। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১০৯।
- ৪। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১০১।
- ৫। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ৩৭৪।
- ৬। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ৩৬৭।
- ৭। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১০।
- ৮। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১৪৫।
- ৯। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই, পৃ. ১৪৫।

প্ৰসংগ পুথি :

- ১। চৌধুৰী, ৰীতা। দেওলাংখুই। প্ৰথম প্ৰকাশ। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটী: জ্যোতি প্ৰকাশন, ২০০৫। মুদ্ৰিত।
- ২। তালুকদাৰ, ধ্ৰুৱকুমাৰ। অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোক-উৎসৱ। প্ৰথম সংস্কৰণ। গুৱাহাটী: বনলতা, ২০০৪। মুদ্ৰিত।
- ৩। গগৈ, লোকেশ্বৰ। অসমৰ লোকসংস্কৃতি। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। মধ্যপ্ৰদেশ: চাও দেৱজিৎ বৰুৱা আৰু নাং বন্দনা বৰুৱা, ২০০৯। মুদ্ৰিত।
- ৪। দাস, নাৰায়ণ আৰু ৰাজবংশী, পৰমানন্দ। সম্পা.। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কণিকা। তৃতীয় সংস্কৰণ। গুৱাহাটী: অসমীয়া বিভাগ। প্ৰাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়, ২০০৬। মুদ্ৰিত।
- ৫। সিং বৰক'লা, নন্দ। সম্পা.। হাবিয়া। স্মৃতিগ্ৰন্থ। দক্ষিণপাট : অভ্যর্থনা সমিতি। অসম সাহিত্য সভাৰ পঞ্চম বাৰ্ষিক বিশেষ দক্ষিণপাট অধিৱেশন, ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ৬। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস। গুৱাহাটী : বাণী প্ৰকাশ, ২০১১। মুদ্ৰিত।

কাৰ্বি লোকনৃত্য : এটি অধ্যয়ন

ড° মনালিছা বংপিপী

সংক্ষিপ্তসৰ

উত্তৰ-পূব ভাৰত তথা অসমৰ এটি প্ৰাচীন জনগোষ্ঠী হৈছে কাৰ্বিসকল। কাৰ্বিসকল স্বকীয় ভাষা, সাহিত্য-সংস্কৃতিৰে পৰিপূৰ্ণ জনগোষ্ঠী। ঘাইকৈ লোকসাহিত্য-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত কাৰ্বিসকল অতিকৈ চহকী। অতীজৰে পৰা তেওঁলোকৰ মাজত পৰম্পৰাগত মৌখিক গীত-মাত, লোককাহিনী, সাধুকথা, লোকনৃত্য আদি পৰিবেশনৰ পৰম্পৰা চলি আহিছে। পৃথিৱীৰ সকলো জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মাজতে পৰম্পৰাগত গীত-নৃত্যৰ পয়োভৰ দৃশ্যমান। কাৰ্বিসকলৰ মাজত প্ৰচলিত লোকনৃত্যসমূহৰ ভিতৰত ৰিতনংচিংদি, নিমছ'কেৰং, হাচাকেকান, বংকেতং, বানজাৰ কেকান, হেনউপ আহি কেকান, লেংপুম চক্‌চন কেকান আদি উল্লেখনীয় লোকনৃত্য। আমাৰ গৱেষণা পত্ৰত কাৰ্বিসকলৰ পৰম্পৰাগত প্ৰধান লোকনৃত্যৰ বিষয়ে এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়নৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজশব্দ : কাৰ্বি জনজাতি, ৰিতনংচিংদি, নিমছ'কেৰং, হাচাকেকান।

অৱতৰণিকা :

মানৱ জীৱনৰ জটিল আৰু সমাধানহীন সমস্যাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ আধাৰত লোকনৃত্যৰ জন্ম হৈছে বুলি কোৱা হয়। ই সমাজত মানৱ জীৱনৰ

সহকাৰী অধ্যাপিকা, ডিফু চৰকাৰী মহাবিদ্যালয়, কাৰ্বি আংলং

জন্মৰ পৰা মৃত্যু পৰ্যন্ত সম্পৃক্ত। মানৱ, জন্তু, গছ-গছনি, শস্য ক্ষেত্ৰ আদিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি, অমূৰ্তক বিষয়ত ব্যক্তিত্বাৰোপণ, ভূত-প্ৰেতাৰ দূৰীভূতকৰণ, নিৰাময় কামনা আৰু মৃত্যুৰ ভয়াবহতা আদিৰ সংমিশ্ৰিত কথাংগৰ আধাৰত লোকনৃত্য পল্লবিত।^১ লোকনৃত্যত প্ৰদৰ্শিত যুদ্ধৰ মূক অভিনয়ে বিভিন্ন ঋতুৰ মাজত সংঘটিত সংঘাতৰ ইংগিত বহন কৰে।

কাৰ্বি জন-জীৱনত লোকনৃত্যৰ প্ৰভাৱ অপৰিহাৰ্য অংগ। সমাজ-জীৱনৰ বিভিন্ন উপলক্ষ্যত, বিভিন্ন উদ্দেশ্যেৰে তেওঁলোকে নৃত্যবোৰ পৰিবেশন কৰে। কাৰ্বি লোকনৃত্যৰ ভিতৰত কৃষিৰ লগত জড়িত ৰিতনং চিংদি, হাচাকেকান আদি নৃত্য আৰু ‘চ’মাংকান’^২ উৎসৱত পৰিবেশিত নিমছ’কেৰং, বানজাৰ কেকান আদি নৃত্য উল্লেখযোগ্য। ‘চং-কেদাম’ হৈছে ঢাল-তৰোৱাল লৈ প্ৰদৰ্শিত যুদ্ধৰ এক নৃত্য। উল্লিখিত লোকনৃত্যবোৰক প্ৰসংগ বা অনুসংগ অনুসৰি কেইটামান ভাগ কৰিব পাৰি :

- (১) পূজা-পাতলৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য,
- (২) উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য, আৰু
- (৩) কৃষিৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য।

কাৰ্বি সকলৰ নৃত্য-গীতৰ পৰিসৰ অতি বহল। এনে কম পৰিসৰত আটাইবোৰ লোকনৃত্যৰ বিষয়ে বিস্তৃত আলোচনা কৰা সম্ভৱ নহয়। সেইকাৰণে আমাৰ গৱেষণা পত্ৰত কেৱল পাহাৰীয়া কাৰ্বি সকলৰ লোকনৃত্যৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰা হৈছে। কৃষিৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য, বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য আৰু পূজা-পাতল আদি ধৰ্মীয় অনুসংগত প্ৰদৰ্শিত প্ৰধান নৃত্য কেইটামানৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। বিশেষকৈ ৰিতনংচিংদি, হাচাকেকান, হেনউপ-আহি কেকান, নিমছ’কেৰং, বানজাৰ কেকান, চং-কেদাম আদি নৃত্যবোৰৰ বিষয়ে পদ্ধতিগত আৰু যুক্তিসংগত আলোচনা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

কাৰ্বি জন-জীৱনত মৌখিক সাহিত্য অথবা সংস্কৃতিৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে। জনজীৱনৰ অংগ হিচাপে উৎসৱ-অনুষ্ঠান, পূজা-পাতলবোৰ জন্ম, মৃত্যু, বিবাহ আদি জীৱনবৃত্তৰ লগত জড়িত হৈ থাকে। সেই উৎসৱ-অনুষ্ঠান বা পূজা-পাতলবোৰ তেওঁলোকে অতীজৰ পৰা পৰম্পৰাগত ভাবে

মানি আহিছে। উৎসৱ-অনুষ্ঠান আৰু পূজা-পাৰ্বনবোৰৰ লগত নৃত্য-গীত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত হৈ আছে। এই অধ্যয়নত কাৰবি সমাজ-জীৱনত প্ৰদৰ্শিত নৃত্য-গীতবোৰৰ মাজেৰে কাৰবি সকলৰ লোকধৰ্ম, লোকবিশ্বাস, লোকপৰম্পৰা আদি কেনেদৰে ৰক্ষিত হৈছে তাক আলোকপাত কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে। তদুপৰি কাৰবি সমাজৰ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ আদি সাংস্কৃতিক দিশ সমূহ ফঁহিয়াই চোৱাটোৱেই আমাৰ অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

বিষয়টো অধ্যয়ন কৰিবলৈ যাওঁতে মুখ্য আৰু গৌণ দুয়োটা উৎসৰ পৰা সমল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনীৰ সহায় লোৱা হয়। সংগ্ৰহিত তথ্যসমূহ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰে অধ্যয়ন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

মূল বিষয়ৰ আলোচনা :

কাৰ্বিসকল অসমৰ প্ৰাচীন অধিবাসী। বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই কাৰ্বিসকলক ‘অসমৰ আৰিষ্কৰ্তা কলম্বাচ’ বুলি কৈছে।^৭ ভাষাতাত্ত্বিক দিশৰ পৰা কাৰ্বিসকল তিব্বত বৰ্মীয়।^৮ আনহাতে নৃতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা তেওঁলোক মংগোলীয়।^৯ প্ৰাচীন কালত অৱশ্যে কাৰ্বিসকল ‘মিকিৰ’ নামেৰেহে জনাজাত আছিল। বৰ্তমান আকৌ তেওঁলোকে নিজকে ‘আৰ্লেং’ বুলিহে পৰিচয় দিয়ে। কাৰ্বি ভাষাত ‘আৰ্লেং’ শব্দৰ অৰ্থ হ’ল- হেলনীয়া ওখ ঠাই। হেলনীয়া ওখ ঠাইৰ নিবাসী- এই অৰ্থতে যেন তেওঁলোকে নিজকে ‘আৰ্লেং’ নামেৰে বিভূষিত কৰে।^{১০}

কাৰ্বিসকলৰ বৰ্তমান প্ৰধান বাসস্থান অসমৰ পাহাৰীয়া জিলা কাৰবি আংলং। অসমৰ অন্যান্য জিলাৰ ভিতৰত নগাওঁ, মৰিগাঁও, তেজপুৰ, গোলাঘাট, লক্ষ্মীপুৰ, কামৰূপ আদি জিলাতো তেওঁলোকৰ বসতি আছে। তাৰ ভিতৰত পাহাৰীয়া অঞ্চলত বসবাস কৰা সকলক ‘পাহাৰীয়া কাৰবি’ আৰু ভৈয়াম অঞ্চলত বসবাস কৰা সকলক ভৈয়ামৰ কাৰবি অথবা আমৰি কাৰবি, ডুমুৰালি আদি বুলি জনা যায়। বসবাসৰ স্থান অনুসৰি তেওঁলোকৰ সমাজ-সংস্কৃতিও ভিন্ন হয়। তদুপৰি অসমৰ বাহিৰৰ ৰাজ্যসমূহ যেনে অৰুণাচল, মণিপুৰ, নাগালেণ্ড, মেঘালয় আদিতো কাৰবি লোকৰ বসতি দেখা যায়।

কাৰ্বি লোকনৃত্য :

কাৰ্বি লোকনৃত্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰাৰ আগে লোকনৃত্যৰ সংজ্ঞা দুটামান আগবঢ়োৱা হ'লঃ কোনো এখন সমাজত 'গ্ৰেটব্ৰেডিছন'ৰ অন্তৰ্গত 'লিটল ব্ৰেডিছন'ৰ অংশ স্বৰূপে প্ৰবাহমান আৰু অনুষ্ঠিত খিলঞ্জীয়া নৃত্যক (vernacular dance) লোকনৃত্য আখ্যা দিব পাৰি।^{১৭} কোৱা হয় লোকনৃত্য কোনো এক জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক চেতনা অভিজ্ঞাপন কৰাৰ বিশিষ্ট মাধ্যম।

আনহাতে যি পৰম্পৰাগত নৃত্য অসম্ভ্ৰান্ত লোকৰ দ্বাৰা অনুষ্ঠিত হয়, যি নৃত্যত আত্মসজাগতা বৰ্তমান নাথাকে, যি নৃত্যৰ নৃত্য-পৰিকল্পনাৰীতি মুখ-পৰম্পৰা চলি থাকে আৰু যি নৃত্য স্বাতন্ত্ৰ্যযুক্ত তথা আকৰ্ষণীয় সেই নৃত্যক লোকনৃত্য আখ্যা দিব পাৰি।^{১৮}

Hoerburger- এ লোকনৃত্যক প্ৰথম অস্তিত্ব আৰু দ্বিতীয় অস্তিত্ব- এই দুটা ভাগত বিভক্ত কৰিছে। প্ৰথম অস্তিত্বত লোকনৃত্য (লোকগীতৰ সৈতে) কোনো এটা জনগোষ্ঠী বা সাংস্কৃতিক সম্প্ৰদায়ৰ জীৱনৰ সৈতে অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ থাকে আৰু দ্বিতীয় অস্তিত্বত প্ৰকাৰ্য্যাত্মক ভাৱে ই সেই জনগোষ্ঠী বা সাংস্কৃতিক সম্প্ৰদায়ৰ জীৱনৰ লগত অপৰিহাৰ্য অংগ ৰূপে নাথাকে, মাত্ৰ অনুৰাগী কেইজন মানৰ মাজতহে ই সীমিত থাকে।^{১৯}

লোকনৃত্য সাধাৰণতে লোকগীত আৰু অভিনয়ৰ লগত সম্পৃক্ত। অমূৰ্ত বা শব্দ্য গীত-পদে নৃত্যৰ মাধ্যমত মূৰ্ত বা দৃশ্যগত ৰূপ লাভ কৰে। অনেক ক্ষেত্ৰত লোকনৃত্যৰ নিৰ্বাহিকাসকলে মুখেৰে গীত আবৃত্তি কৰি গীতৰ বিষয়বস্তু ক্ৰিয়াত্মক বৈশিষ্ট্যৰ সংযোগত অৰ্থাৎ নৃত্যৰ মাধ্যমত অভিজ্ঞাপন কৰে। আনহাতে গীতৰ বিষয়বস্তু দৈহিক ভংগিমাৰ সহায়ত অভিজ্ঞাপিত হোৱা কলাৰ নামেই নৃত্য।^{২০}

লোকনৃত্যৰ কিছুমান বৈশিষ্ট্য আছে। ই প্ৰায়ে বৃত্ত নৃত্য। পুৰুষ-স্ত্ৰী উভয়ে হাতত ধৰাধৰি কৰি বৃত্তাকাৰভাৱে লোকনৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰা দেখা যায়। ইয়াৰ লগত লোকবাদ্য যন্ত্ৰ সংগত কৰা হয়।

কাৰ্বি লোকনৃত্যও প্ৰায়ে বৃত্তনৃত্য। স্ত্ৰী-পুৰুষ উভয়েৰে অংশ গ্ৰহণ ইয়াৰ এক বৈশিষ্ট্য। অৰ্থাৎ নৃত্যসমূহ বেছিভাগেই দলীয় বা যৌথ নৃত্য। অৱশ্যে কেতিয়াবা কেৱল পুৰুষসকলৰ ভূমিকা থাকে আৰু কেতিয়াবা

কেৱল নাৰীসকলৰ ভূমিকা থাকে। লোকনৃত্যত ব্যৱহৃত পৰম্পৰাগত বাদ্যযন্ত্ৰৰ ভিতৰত চেংপি (মাদল, বৰঢোল), লেংপুম হুৰুহু নৃত্যৰ বাঁহবাদ্য, পংছি (বাঁহী), মুৰি (পেঁপা), চেংবুৰুপ (এমুখীয়া ঢোল) ইত্যাদি উল্লেখযোগ্য বাদ্য।

অতীজৰ পৰা চলি অহা কাৰবি লোকনৃত্য-গীতবোৰ পৰিবেশনত পৰম্পৰাগত স্থান আৰু বৰ্তমান মঞ্চত পৰিবেশনত পৰিবৰ্তন আহি পৰিছে। আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱৰ ফলত নাই বা অন্য জাতি-জনজাতিৰ নৃত্যৰ সংমিশ্ৰণতেই হওক কাৰবি লোকনৃত্য মঞ্চত পৰিবেশন কৰোঁতে সাজ-পাৰৰ কিছু পৰিবৰ্তন চকুত পৰে।

বাদ্যযন্ত্ৰ সংগত কৰি বিভিন্ন সুৰত গীতবোৰ পৰিবেশন কৰে আৰু গীত-বাদ্যৰ তালে তালে কেতিয়াবা ঘূৰি ঘূৰি, কেতিয়াবা জঁপিয়াই জঁপিয়াই মনৰ উলাহ প্ৰকাশ কৰে ভংগীমাৰ সহায়ত। কোনো কোনো নৃত্যত গীতৰ আৰু বাদ্যৰ ব্যৱহাৰ আৱশ্যক নহয়।

তলত কাৰবি লোকনৃত্য সম্পৰ্কে এটি আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ল :

পূজা-পাতলৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য :

পূজা-পাতল অথবা ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত প্ৰদৰ্শিত লোকনৃত্যৰ ভিতৰত 'চ'মাংকান' (দহা) ত পৰিবেশিত 'বানজাৰ কেকান', কেংতিৰ কেবানে কেকান, কাপাত্ৰৰ নৃত্য আদি উল্লেখনীয়।

বানজাৰ কেকান :

'চ'মাংকান' ৰ কানছ' (সৰুনাচ) ৰ দিনা ৰাতিপুৱা ভাগতে কাৰবি ডেকাহঁতে 'বানজাৰ' নামৰ বাঁহৰ দণ্ড বিভিন্ন কাৰুকাৰ্যৰে সজাই তৈয়াৰ কৰে। মৃতকৰ শ্ৰাদ্ধানুষ্ঠান 'চ'মাংকান'ত 'বানজাৰ' এক অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰী। ইয়াক মৃতকৰ যমপুৰীত^{১১} থকা ঘৰৰ প্ৰতীক বুলিও কোৱা হয়। ই সাত-আঠ ফুট ওখ এডাল বাঁহৰ দণ্ড। ইয়াৰ গোটেই গাটোতে ফুলকাটি সূক্ষ্ম কাৰুকাৰ্যৰে মনোমোহা কৰি তোলা হয়। আকৌ বাঁহডালৰ আগটোৰ পৰা তিনিটা কাৰুকাৰ্য থকা ঠাল ওলাই থাকে। কোনো কোনো অঞ্চলত মাজ অংশৰ পৰাও তিনিটা শাখা সংযোগ কৰি দিয়া হয়। এই শাখাবোৰত মৃতকৰ বাবে কণী ৰখা খাং, জাপি আদি সৰু সৰুকৈ বাঁহেৰে সাজি ওলোমাই দিয়া হয়। এইবোৰ মৃতকৰ ব্যৱহাৰ্য বস্তুৰ প্ৰতীক মনা হয়।

‘বানজাৰ কেৰান’ নৃত্য চ’মাংকানৰ শেষৰ দিনা অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই নৃত্যৰ মাজেদিয়েই মৃতকজনৰ মৰ্ত্যলোকৰ অৱস্থিতিৰ অৱসান ঘটাই মৃতকৰ যমলোকৰ বাসিন্দা বুলি ধৰা হয়। ‘বানজাৰ কেৰান’ নৃত্যত এই ‘বানজাৰ’ দণ্ডডাল মাটিত পুতি থৈ তাৰ চাৰিওফালে নৃত্য কৰা হয়।

বানজাৰ নৃত্যৰ ছয়ধৰণৰ ভংগীমা আছে -

(১) প্ৰথমে বানজাৰ প্ৰতীক মাজত ৰাখি তাৰ চাৰিওফালে ‘এ এ হেইজা কুক হে ইজা কুক, ওঁম ওঁম ওঁম, ওঁম ঐ ঐ ঐ ঐ এ হেইজা কুক’ ধ্বনি দি ঘূৰি ঘূৰি ডেও দি নাচে।

(২) বাঁহৰ এহাতে জোখৰ কাঠি প্ৰত্যেক কাষলতিত চেপা মাৰি ধৰি এপাক ঘূৰি ঘূৰি নাচে। নাচোতে হাত চাপৰি মাৰি থাকে।

(৩) হাবিত খুটাৰ বাবে গছ কাটি থকাৰ ভংগী, গছৰ খুটা কান্ধৰ পৰা নমাই থোৱা ভংগীৰে নাচে,

(৪) নাচি নাচি ‘বানজাৰ’ গৃহস্থৰ চোতাললৈ আনি থয়।

(৫) বানজাৰৰ চাৰিওফালে ডেকাহঁতে আঠুত ধৰি জঁপিয়াই জঁপিয়াই নাচে।

(৬) শেষত, ইজনে সিজনৰ ভৰি লগাই লগাই নাচে।

ৰংকেতং নৃত্য :

‘চ’মাংকান’ৰ কানপি আনিংৱে (বৰনাচৰ পূৰ্ব সন্ধিয়া) ৰ দিনা অন্যান্য কাৰ্যক্ৰমনিৰ লগতে ‘ৰংকেতং নৃত্য’ কৰাৰ পৰম্পৰা আছে। সেইদিনা মাজ নিশা ‘ওচেপী’^{১২} য়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম কিছুমান সম্পন্ন কৰে। প্ৰথমে তেওঁ কেৰেকিতিত মৃতকসকলৰ বাবে ৰন্ধন কাৰ্য কৰে। তাৰপাছত সেই ৰন্ধাভাতেৰে কেইটামান টোপোলা তমালেৰে বান্ধি তাৰে নটা ভাতৰ টোপোলা ‘হটন’^{১৩} — ত ভৰাই আৰু বাকীবোৰ খাঙত ভৰায়। সেইবোৰ নি মৃতকৰ প্ৰতিমূৰ্তিৰ আগত আগবঢ়োৱা হয়। এনেদৰে মৃতকৰ প্ৰতিমূৰ্তিৰ আগত মদ-ভাত আগবঢ়োৱাৰ কামখিনি সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ পাছত দুহুইদিয়ে (ঢোলবাদক) মূৰৰপ মূৰ্তি ৰখা ঘৰৰ সন্মুখত থিয় হৈ ঢোল বজায়। সেই ঢোলৰ চেৰে চেৰে বাহিৰত ডেকাসৰলে ‘ৰং-কেতং’ নৃত্য কৰে।

‘চ’মাংকান’ৰ কানপি আনিংৱে- ৰ দিনা পুৱতি নিশা ‘কেংতিৰ কেৰান’ কৰাৰ নিয়ম। এই নৃত্যতো দুহুইদিয়ে ঢোল বজাই থাকে আৰু ‘ওচেপী’,

অবকপীহঁতে ডলাৰে এবাৰ ঢোল, এবাৰ মৃতকৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তিবোৰ বিচি থাকে। বাহিৰত ডেকাহঁতে ‘হেএ, হেএ’ বুলি উচ্চাৰণ কৰি নাচিবলৈ ধৰে।

সেইনিশা ‘ওচেপী’য়ে কেংতিৰ কেবানে’ নৃত্য কৰাৰ নিয়মো আছে। পুৰতি নিশাৰ ঢোল বাদনৰ অলপ পাছতেই ওচেপীয়ে এই নৃত্য আৰম্ভ কৰে। এই নৃত্যৰ বাবে দুহুই দিয়ে বেলেগ ধৰ্ম্মিৰে ঢোল বজাব লাগে। ঢোলৰ চেৰে চেৰে ‘ওচেপী’য়ে হাত দুখন এবাৰ সন্মুখৰ ফালে, এবাৰ পিছফালে নিয়া মুদ্ৰা আৰু ভংগীৰে নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে। যিকেইজন মৃতকৰ নামত শ্ৰাদ্ধ কৰা হৈছে সেই প্ৰত্যেকজনৰ বাবে তিনিবাৰকৈ এই নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। কোনো কোনো অঞ্চলত এই নৃত্যৰ সময়ত মৃতকৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তি ৰখা স্থানত দুহুইছি দুজনে দুজনে মুখামুখিকৈ থাকি ঢোল বজাই থাকে আৰু ‘ওচেপী’ৰ নাচৰ মাজে মাজে ‘এ-এই হে এওক’ বুলি ৰৈ চিঞৰি দিয়ে। এই নৃত্য কৰি থাকোতে বাহিৰত পোহৰ হৈ যায় আৰু নৃত্যৰ সামৰণি মাৰে।

উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত নৃত্য :

উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত লোকনৃত্য বুলিলে নিমছ’কেৰুং, বানজাৰ কেকান, চং-কেদাম ইত্যাদি নৃত্যৰ কথা ক’ব পাৰি।

নিমছ’কেৰুং নৃত্য :

কাৰবি সকলৰ বৃহত্তম উৎসৱ ‘চ’মাংকান’ত ‘নিমছ’কেৰুং’ নৃত্য পৰিবেশন কৰা হয়। মৃতকৰ শ্ৰাদ্ধানুষ্ঠান ‘চ’মাংকান’ চাৰি দিনীয়া বিস্তৃত কাৰ্যসূচীৰে পালন কৰা হয়। ‘চ’মাংকান’ৰ তৃতীয় দিনা অৰ্থাৎ কানপিৰ দিনা দূৰ-দূৰণিৰ পৰা অহা ডেকা-গাভৰুৱে মিলি এই নৃত্য প্ৰদৰ্শিত কৰা দেখা যায়। অতীজত এই নৃত্যভাগ শেষ নিশাতহে পৰিবেশন কৰা হৈছিল। আজিকালি অৱশ্যে ৰাতিপুৱাৰ ভাগতে নাচে। এই নৃত্যানুষ্ঠানত চেংপাল’দক (ঢুলীয়া) জনে বিশেষ ছন্দত-ঢোল বজায় আৰু তাৰ ছন্দে ছন্দে মনে বিচৰা ডেকা-গাভৰুৱে পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ ককাঁলত ধৰি বৃত্তাকাৰে নৃত্য কৰে।

‘চ’মাংকান’ত পৰিবেশিত নৃত্যবোৰত বৈবাহিক সম্বন্ধ ৰাখিব পৰা মনৰ মিল থকা ডেকা-গাভৰুইহে অংশ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। সাধাৰণতে নিমছ’কেৰুং নৃত্যত নিজৰ মোমায়েকৰ ছোৱালীৰ লগতহে ডেকাই নৃত্য কৰাৰ নিয়ম আছিল। কাৰবিসকলৰ যি পাঁচটা ফৈদ^{১৪} আৰু সিহঁতৰ উপফৈদ আছে তাৰে নিজৰ ফৈদৰ বাহিৰে বাকী চাৰিটা ফৈদৰ ডেকা-গাভৰুৰ মাজত

নৃত্য কৰাত বাধা নাই। এই নৃত্য পৰিবেশন কৰি থকা সময়ত ভাবী দৰা-কন্যা বুলিও ধেমালি কৰা হয়। ডেকা ল'ৰাজনক সোঁহাতেৰে কঁকালত ধৰা নাচনী গাভৰুজনীক কন্যা আৰু বাওঁহাতেৰে গাভৰুৰ কঁকালত ধৰা ডেকাজনক দৰা হিচাপে গণ্য কৰা হয়। নৃত্য কৰি থকা মুহূৰ্তত ডেকাসকলে যৌনগন্ধী গীত গাই যায় আৰু কঁকাল ভাঙি ভাঙি নাচে। বিবাহিত পুৰুষ-মহিলাসকলৰ বাবে এই নৃত্যত অংশ গ্ৰহণ কৰাটো সম্পূৰ্ণ নিষেধ।

চংকেদাম নৃত্য :

‘চ’মাংকান’ৰ কানপি (বৰনাচ)-ৰ দিনা ৰাতিপুৱা প্ৰথমে জামবিলী আখনৰ^{১৫} প্ৰতীকেৰে সমদলবোৰ ধীৰ গতিৰে ঢোলৰ তালে তালে চ’মাংকান থলীলৈ আগবাঢ়ে। তাৰ পাছতে দুহুইদিহুঁতৰ ঢোলবাদন প্ৰতিযোগিতা হয়। ঢোলবাদন প্ৰতিযোগিতাৰ পাছত চ’মাংকানৰ চোতালত চাৰিওফালে ঢাল-তৰোৱাল লৈ ডেকাহঁতে ঘূৰি ঘূৰি এবিধ নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে, ইয়াকে ‘চং-কেদাম’ অথবা ‘চং-চিং-নাং’ (ঢাল-তৰোৱাল নৃত্য) বোলা হয়। ই এক বৰ্ণনাভীত আৱেগৰ নৃত্য।

বানজাৰ নৃত্য :

‘চ’মাংকান’ৰ সামৰণিৰ দিনা ‘বানজাৰ’ প্ৰতীক মাটিত পুতি তাৰ চাৰিওফালে এই নৃত্য ডেকাসকলে কৰে। ‘বানজাৰ’ নৃত্য সম্পৰ্কে ওপৰত ইতিমধ্যে আলোচনা কৰা হৈছে।

কৃষিৰ লগত জড়িত নৃত্য :

‘জুমখেতি’ক প্ৰাধান্য দিয়া কাৰবি কৃষকসমাজৰ মাজত কৃষিৰ লগত জড়িত প্ৰধান নৃত্যকেইটা হৈছে— ‘ৰিতনংচিংদি’, ‘হাচাকেকান’ আৰু ‘হেন উপ আহি কেকান’ নৃত্য।

ৰিতনংচিংদি নৃত্য :

‘ৰিতনংচিংদি’ নৃত্যক জুমতলীত সমূহীয়াভাৱে কোৰ মাৰা নৃত্য বুলিও ক’ব পাৰি। ‘ৰিতনংচিংদি’ শব্দটোৰ অৰ্থ হ’ল, ‘ৰিত’-মানে জুমতলী আৰু ‘নংচিংদি’ মানে সমূহীয়া কোৰ মৰা অনুষ্ঠান। কাৰবি ডেকাচাঙৰ সদস্য সকলে থাংথাং^{১৬} (ফেব্ৰুৱাৰী) মাহ সোমোৱাৰ লগে লগে জুমখেতিৰ বাবে সাজু হয়। প্ৰথমে ডেকাচাঙৰ দলপতি, উপদলপতি আৰু সদস্য সকলে আলোচনা কৰি খেতিৰ বাবে উপযোগী মাটি নিৰ্বাচন কৰে। মাটি ঠিক

হোৱাৰ লগে লগে গাওঁবুঢ়াৰ অনুমতি লৈ খেতিৰ বাবে সাজু হয়। নিৰ্বাচিত মাটিডৰাত ইতিমধ্যে বাঁহেৰে চিন দি থৈ আহে। লগতে সেই নিৰ্দিষ্ট মাটিডৰাত দেৱতালৈ এভাগ পূজা আগবঢ়োৱা হয়, যাতে খেতি কৰোঁতে কোনো বাধা-বিঘিনি নহয়। তাৰ কেইদিনমানৰ পিচত ডেকাচাঙৰ দলপতিয়ে অন্যান্য বিষয়ববীয়াৰ লগত আলোচনা কৰি কৃষিয়াত্ৰাৰ দিন ধাৰ্য কৰে। ‘ৰিতনংচিংদি’ৰ দিন ধাৰ্য হোৱাৰ দিনাৰ পৰা ডেকাচাঙৰ চোতালখন চেংবুৰূপ (এমুখীয়া ঢোল) ‘টুৰু-টুৰু’ ধ্বনিৰে মুখৰিত হৈ পৰে। ইফালে মাটিডৰাৰ হাবি-জংঘল কাটি, তাক শুকুৱাই জুই দি ‘ৰিতনংচিংদি’ৰ উপযোগী কৰালৈকে ‘অৰু’(মে) মাহ আহি পায়। এই মে’ মাহৰ পৰাই ‘নংচিংদি’ আৰম্ভ হয়।

ডেকাচাঙৰ কৰ্মশালাগৃহৰ চোতালত সজা ‘হংথৰ’^{১৭} ত দলপতিজন বহি থাকে আৰু সেই ‘হংথৰ’ৰ কাষতে ডেকা-গাভৰুহঁতে ‘ৰিতনংচিংদি’ৰ বাবে শাৰীপাতি থাকে। শাৰীৰ প্ৰথমতেই ‘বাৰলনপ’^{১৮} ই দীঘল বাঁহ এডাল লৈ থিয় হয়। দলটোৰ সোঁফালে চেংবুৰূপ কেথে (বৰঢোল বাদক) আৰু বাওঁফালে চেংবুৰূপছ’ই (কনিষ্ঠ ঢোলবাদক) ঢোললৈ থিয় হয়। তাৰ পিছফালে বাকীবোৰ সদস্য থাকে। গাভৰুহঁত শাৰীৰ শেষৰ ফালে থাকে। সকলোৰে পিছত দলপতিয়ে অৱস্থান কৰি সমদলটোক জুমতলীলৈ আগবাঢ়িবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে। দলপতিৰ নিৰ্দেশ পোৱাৰ লগে লগে সমদটো ‘চেংবুৰূপ’ৰ তালে তালে নৃত্যভংগীৰে জুমতলীলৈ আগবাঢ়ে। জুমতলী গৈ পাই তাত সাজি থোৱা মাগুত’^{১৯} কিছুসময় জিৰণি লয়। তাৰপিছতে দলপতিয়ে বিষয়া আৰু সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা কৰি ‘ৰিতনংচিংদি’ নৃত্যৰ শুভাৰম্ভণি কৰে। এই নৃত্যত প্ৰধানকৈ কোৰ মৰা ভংগী আছে। কোৰ মৰাৰ আকৌ কিছুমান নিয়ম আছে। কোৰ মাৰোতে একেলগে সকলোৰে কোৰ দাং খাব লাগিব আৰু একেদৰে কোৰ মাটিত পৰিব লাগিব। এই নৃত্যত তিনিধৰণে কোৰ মৰাৰ ভংগী দেখা যায়^{২০}—

(ক) কুএবান : চেংবুৰূপৰ ছেৱে প্ৰতি এবাৰকৈ কঁকাল ভাঙি কোৰৰ চাব মৰা।

(খ) কুবানি : প্ৰতিটো ছেৱত একেগগে দুবাৰকৈ কোৰৰ চাব পাৰি যোৱা, আৰু

(গ) কু বানথমঃ একেলগে তিনিবাবকৈ চাব মাৰি পুনৰ কোৰ দঙা।

কোৰ মৰা পৰ্বৰ অন্তত গুটি সিঁচা ভংগিতো নৃত্য কৰে আৰু নৃত্যৰ মাজে মাজে আধা কাম হোৱা বুজাবলৈ আটায়ে উকি মাৰি সংকেত দিয়াৰ নিয়ম। ‘ৰিতনংচিংদি’ ৰ নৃত্য-গীতৰ কাৰ্যসূচী এদিনতে সামৰণি নপৰে। জুমতলীৰ কাম শেষ নোহোৱালৈকে চলি থাকে।

হাচাকেকান :

কাৰবি সকলৰ আন এটি উল্লেখযোগ্য নৃত্য হৈছে ‘হাচাকেকান’। জুমতলিৰ পৰা ধান ঘৰলৈ অনাৰ আনন্দত অৰ্থাৎ খেতি চপোৱাৰ আনন্দত পালন কৰা উৎসৱটোৰ নামেই ‘হাচাকেকান’। ‘হাচাকেকান’ প্ৰতিটো কাৰবি পৰিয়ালে সুকীয়াকৈ পালন কৰিব পাৰে। ডেকাচাঙৰ দলপতিক ইয়াৰ পৰিচালনাৰ দায়িত্ব দিয়া হয়। ‘হাচাকেকান’ ৰ আগে আগে ‘চক্-কেৰয়’ (ধান কঢ়িওৱা) পৰ্ব সম্পন্ন কৰা হয়। জুমতলীৰ জিমতিমৰ পৰা মৰণা মাৰি থোৱা ধান ডেকাচাঙৰ সদস্যৰ লগতে গাঁৱৰ ৰাইজে মিলিজুলি ‘পেলো’ (বিচনা চাদৰ সদৃশ) কাপোৰেৰে প্ৰত্যেক একোটাকৈ ‘মানচুং’ (টোপোলা) কৰি লৈ ভাৰ বৈ গৰাকীৰ ভঁৰাললৈ অনা প্ৰক্ৰিয়াটোক ‘চক্-কেৰয়’ বোলে। এই কাৰ্য সম্পাদন হোৱাৰ পাছত ৰাতি গৰাকীৰ ঘৰৰ চোতালত মদ-পানী খাই আনন্দ-উলাহেৰে ডেকাচাঙৰ দলপতিসহ সমূহ ডেকা সদস্যই পৰিবেশন কৰা নৃত্যানুষ্ঠানটোকে ‘হাচাকেকান’ বোলা হয়।

লুৎথেপ’ (গায়ক) ৰ গীতেৰে হাচানৃত্যৰ শুভাৰম্ভণি হয়। ডেকাহঁতে জাতীয় সাজ-পাৰ পৰিধান কৰি তিনিটা শাৰীত থিয় হৈ বৈ থাকে। লুৎথেপ’ ই প্ৰথমে গীত আৰম্ভ কৰে আৰু গীতৰ এটা কলি শেষ কৰি ‘তাং’ বুলি কৈ ৰৈ দিলেই ডেকাহঁতে ‘এ-হা-চা-হা’ বুলি ধ্বনি তুলি নাচিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ডেকাবোৰে এনেদৰে ধ্বনি তুলি এপাক নাচি ৰৈ দিয়ে। লুৎথেপ’ ই পুণৰ গীত গাবলৈ আৰম্ভ কৰে। তেওঁ গীতৰ আন এটা কলি গাই ৰৈ দি পুণৰ ‘তাং’ বুলি ঘোষণা কৰিলে ডেকাবোৰে নাচিব ধৰে।

উল্লেখনীয় যে, কাৰবি সমাজত ডেকাচাঙৰ ম্যাদ সাধাৰণতে তিনিবছৰীয়া। এই তিনিবছৰীয়া কাল ডোখৰত তেওঁলোকে ‘হাচাকেকান’ ৰ নৃত্য-গীত সমূহ চাৰিটা স্তৰত পালন কৰে, যথা-

(ক) প্ৰথম বছৰত ‘চক্-কেৰয় কেকান কাংথুৰ’

(খ) দ্বিতীয় বছৰত 'হৰলিন কেজুন কেকান কাংথুৰ'

(গ) 'ৰিছ'চ'জুন কেকান কাংথুৰ' আৰু

(ঘ) 'হাচাকেকান কেপাজুতা'।

উল্লিখিত চাৰি প্ৰকাৰ কাৰ্যসূচী অনুসৰি প্ৰথম বছৰ 'ছক্-কেৰয় কেকান কাংথুৰ' (ধান কঢ়িওৱা পৰ্বৰ আৰম্ভণি)- তে সীমাবদ্ধ থাকে। দ্বিতীয় বছৰত ধান চপাই অনাৰ পাছত ডেকাচাঙৰ সদস্যসকলে 'হৰলিন কেজুন' (আনুষ্ঠানিক ভাৱে মদ খোৱা) অনুষ্ঠানৰ আয়োজন কৰে। তৃতীয় বছৰত ডেকাচাঙৰ ম্যাদ পূৰ্ণ হোৱা উপলক্ষে 'ৰিছ'চ'জুন কেকান কাংথুৰ' সম্পন্ন কৰি ৰাতি-'হাচাকেকান কেপাজুতা' পালন কৰে।

'হাচাকেকান' অনুষ্ঠানত কাৰবি লোকবিশ্বাসত কেনেদৰে ধান, কপাহ, আদা, জলকীয়া, বাখৰ, তিতালাও আদি নিত্য ব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰীৰ উৎপত্তি হৈছিল সেই বিষয়ে লুপ্তপ্ৰাপ্ত গীতত বৰ্ণনা কৰে। মন কৰিবলগীয়া যে, 'হাচাকেকান' কোনো বাদ্যযন্ত্ৰ আৰু ঢোলৰ তালৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়। ওপৰত উল্লেখ কৰাৰ দৰে ডেকাহঁতে মুখেৰে 'এ-হা-চা-হা', 'এ-হা-চা-হা' আৰু অন্য কিছুমান অৰ্থহীন শব্দ উচ্চাৰণ কৰি সেই শব্দৰ তালে তালে নাচি থাকে। কিন্তু হাচানৃত্যৰ কিছুমান মুদ্ৰাভংগী^{২৬} আছে, যথা—

(ক) দুবাহু মেলি পখিলাৰ ডেউকাৰ দৰে ডেও দি দি নচা,

(খ) এজনে আনজনলৈ পিঠি দি পিছপালে হাত দুখন পাৰ কৰি
সিজনৰ হাতত ধৰি তিনিপাককৈ ঘূৰি ম'ৰা চৰাইৰ চালি ধৰাৰ দৰে নচা,

(গ) হাত দুখন সন্মুখৰ ফালে মেলি দি ৰজাৰু (ভীমৰাজ) চৰাইৰ
নেজৰ দৰে কৰি ডেও দি দি নচা,

(ঘ) নাচি থকা ডেকাহঁতে শাৰী বান্ধি কেৰেলুৱাৰ দৰে একাঁ-বেকা
শাৰীৰে নচা।

উল্লিখিত মুদ্ৰাভংগীৰে নাচি নাচি ৰাতিপুৱাৰ আগে আগে 'হাচাকেকান' সামৰণি মাৰে। সামৰণি মাৰোঁতে আগলি কলপাতেৰে চোতালৰ ন ঠাইত আঁচ টানি সেই বছৰলৈ হাচাকেকান সামৰে। এই নৃত্যত গাভৰু অথবা স্ত্ৰীৰ অংশ গ্ৰহণ নিষিদ্ধ।

হেন উপ আহি কেকানঃ

জুমতলীৰ কাম অতোৱাৰ পাছত ডেকাচাঙৰ সদস্য সকলৰ কোনো

কাম নাথাকে। সেয়ে আজৰি সময়খিনিত ‘হেনউপ কাৰ্দিক’ ৰ বাবে সাজু হয়। ‘ৰছিক’ (জুন) মাহ সোমোৱাৰ লগে লগে পাহাৰৰ বাঁহবোৰ গঁজালি ওলাবলৈ ধৰে। ডেকাচাঙৰ দলপতিয়ে বিষয়-ববীয়াৰ সৈতে আলোচনা কৰি ডেকা-গাভৰুহঁতক হাবিলৈ বাঁহৰ গাজ ওলাইছেনে নাই চাবলৈ পঠায়। এমাহৰ পিচত ‘জাংখং’ (জুলাই) মাহ সোমোৱাৰ লগে লগে ‘হানউপ কাৰ্দঙ’ ৰ সময় হয়। এই মাহত বাঁহৰ গজালি ওলাই আগবোৰ বহু ওপৰ পায়গৈ। গজালিৰ আগবোৰ কাটিবলৈ ডেকাচাঙৰ সদস্য সকলে হাতত ‘দা-কটাৰী’ আৰু ‘খাং’ লৈ হাবিলৈ যায়। এই কাৰ্যখিনি নৃত্য-গীতৰ মাজেদি সম্পন্ন কৰা হয়।

হাবিৰ পৰা বাঁহৰ গাজ সংগ্ৰহ কৰি আনি ডেকাচাঙৰ চোতালত ঢাৰি এখন পাৰি কলপাতৰ ওপৰত ৰাখে। তাতে গাভৰুহঁতে গাজবোৰ চাফা কৰি চকলা-চকলকৈ কাটে। ইতিমধ্যে ডেকাচাঙৰ কাষত বিশ-পঁচিশ ফুটমান ওখ বাঁহৰ ভঁৰাল এটা সাজি ৰাখে। ভঁৰালত উঠিবলৈ জখলাৰ ব্যৱস্থা থাকে। গাজবোৰ কটা-বচা হ’লে ডেকা-গাভৰুহঁতে মিলি ‘চেংবুৰুপ’ৰ তালে তালে নাচি নাচি জখলাৰে বগাই উঠি গাজৰ টুকুৰাবোৰ ভঁৰালত ঢালি দিয়ে। বাঁহৰ গাজবোৰ ভৰোৱা শেষ হ’লে তাত এটা গাহৰি মাৰি চাফ-চিকুন কৰি আধা পুৰি ভৰাই দিয়া হয়। তাৰ লগত জলকীয়া, বঙালাও আদিও তাত ৰখা হয়। আনহাতে ভঁৰালৰ তলত চাৰিওফালে বাঁহৰ চুঙা কেইটামান এনে ভাৱে সংযোগ কৰি ৰখা হয় যাতে গাহৰি আৰু বাঁহৰ গাজ মিশ্ৰিত জোলবোৰ নিগৰি পৰি চুঙাত জমা হয়। এনেদৰে থোৱাত কিছুমাহৰ পাছত ধান চপোৱাৰ আগে আগে চুঙাবোৰত জমা হোৱা জোল সকলোৱে ভগাই খোৱাৰ পৰম্পৰা আছে। এনেদৰে বাঁহগাজ তৈয়াৰ কৰা গোটেই অনুষ্ঠানটোত পৰিবেশিত নৃত্য-গীতকে ‘হেনউপ আহি কেকান’ বোলা হয়।

লেংপুম ছক্ছন নৃত্য :

কষিকৰ্মৰ লগত জড়িত নৃত্যৰ ভিতৰত ‘লেংপুম ছক্ছন’ নৃত্যকো ধৰিব পাৰি। কিয়নো এই নৃত্যানুষ্ঠানটো ধান চপোৱাৰ পাছত পালন কৰা হয়। ‘লেংপুম’ মানে কাৰ্বি ভাষাত ‘উৰাল মাৰি’। ‘ছক্’-শব্দই ধান আৰু ‘চন’ শব্দই দৰে বা নিচিনা উথলি উঠা বুজায়। ধান খুন্দোঁতে যেনেদৰে ধান উথলি উঠে ঠিক তেনেদৰে নৃত্য কৰাটোৱেই ‘লেংপুম ছক্ছন’ নৃত্য। এই

নৃত্যত বাদ্য হিচাপে দীঘল বাঁহ কেইডাল জোখ কৰি সমানকৈ কাটি লোৱা হয়। বাঁহকেইডাল এজোৰ-এজোৰ কৰি মিলাই সেই বাঁহৰ মাজে মাজে গাভৰুহঁতে জঁপিয়াই জঁপিয়াই নাচে। যুৰীয়া বাঁহ কেইডালৰ ঠেকেচনিৰ শব্দই বাদ্যৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।

সামৰণি :

কাৰবি সমাজত কলা-সংস্কৃতিৰ গুৰু বুলি পৰিচিত ৰাংছিনা ছাৰপ'ৱৈ নৃত্য-গীতৰ সভ্যতা-সংস্কৃতি প্ৰতিষ্ঠা কৰি থৈ গৈছে। নৃত্য-গীত কাৰবি জন জীৱনৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ। মৌখিক পৰম্পৰা, পৰ্যবেক্ষণ আৰু নৃত্য-গীতত অংশ গ্ৰহণৰ যোগেদি কাৰবি সকলে ইবোৰক সঞ্চৰণশীল কৰি ৰাখিছে। কাৰবি জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত নৃত্য-গীতবোৰে বৃহত্তৰ অসমীয়া সংস্কৃতিত অৰিহণা যোগাই আহিছে।

পাদটীকা :

- ১। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস, পৃ.৩৩৬।
- ২। চ'মাংকান - কাৰবিসকলৰ শ্ৰাদ্ধানুষ্ঠান। তেওঁলোকে অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক মৰ্যদা অনুসৰি তিনি ধৰণে চ'মাংকান পাতে- ক) কানফ্লাফ্লা, খ) লাংটুক আৰু গ) হাৰ্ণে।
- ৩। দাস, যোগেশ। মুখ্য সম্পা। বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা ৰচনাসম্ভাৰ, পৃ.১০৯২।
- ৪। কাৰবিসকলৰ মাজত প্ৰচলিত লোকগীত আৰু লোককাহিনীসমূহতো তেওঁলোকক তিব্বতৰমীয় ভাষাগোষ্ঠীৰ কুকি-চীন শাখাৰ অন্তৰ্গত বুলি উল্লেখ পোৱা যায়।
- ৫। কাৰবিসকলৰ ক্ষেত্ৰতো মংগোলীয় লোকৰ শাৰীৰিক অবয়বৰ লক্ষণসমূহ যেনে মুখ বহল, নাক চেপেটা, দাড়ি-গোঁফ কম, তাম বৰণীয়া শৰীৰ আদি বিদ্যমান।
- ৬। ৰাজবংশী, পৰমানন্দ আৰু ৰাজবংশী, বৈকুণ্ঠ। সম্পা। অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতি, পৃ.৩৬।
- ৭। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। প্ৰাগুক্ত গ্ৰন্থ, পৃ.৩৩৬।
- ৮। Dorson, R.M. (ed): Joann Wheeler Kealiinohomoku : Folk Dance in Folklore and Folklife, P. 382.
- ৯। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। প্ৰাগুক্ত গ্ৰন্থ, পৃ.৩৩৫।

- ১০। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। প্ৰাপ্ত গ্ৰন্থ, পৃ.৩৩৭।
- ১১। ‘যমপুৰী’ক কাৰ্বি ভাষাত ‘চম আৰং’ বোলে। কাৰ্বি লোককাহিনী মতে, ‘থীৰেং-ৰাংৰেং’ নামৰ যুগ পুৰুষ এজনে জীৱন্ত অৱস্থাত যমপুৰীলৈ গৈ পুনৰ পৃথিৱীলৈ ঘূৰি আহিছিল। তেওঁৰে কাৰ্বি জনমানসত যমপুৰীৰ কথা অৱগত কৰাইছিল। (উৎসঃ ৰংবং তেৰাং : কাৰ্বি লামতাছাম,পৃ.১০৯)
- ১২। চ’মাংকান উৎসৱত তমৃতকৰ বাবে ৰন্ধা-বঢ়া কৰা মহিলা। যি গৰাকী মহিলাই মৃতকৰ বাবে গীতো গাব পাৰে।
- ১৩। বাঁহেৰে নিৰ্মিত এবিধ পাত্ৰ। সৰু আকৃতিৰ ‘হতন’ক দোন আৰু ডাঙৰ আকৃতিৰ ‘হতন’ক পাচি বোলা হয়।
- ১৪। কাৰ্বিসকলৰ প্ৰধান ফৈদ বা গোত্ৰ পাঁচটা - ইংহি, ইংতি, তেৰণ, তেৰাং আৰু তিমুং। ইয়াৰে ইংহি’ৰ ৩০টা, ইংতিৰ ৭টা, তেৰণৰ ৭টা, তেৰাঙৰ ১৩টা আৰু তিমুঙৰ ৩০টা উপ-ফৈদ পোৱা যায়। (উৎসঃ অজিত ছিংনাৰ। সম্পা। কাৰ্বি সংস্কৃতিৰ ইতিহাস,পৃ.৭১)
- ১৫। জাম্বিলী আথন-চ’মাংকান উৎসৱত ব্যৱহৃত আৰু প্ৰদৰ্শিত কাৰ্বি কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ জাতীয় প্ৰতীকস্বৰূপ। (উৎসঃ ৰংবং তেৰাং । কাৰ্বি লামতাছাম,পৃ.৯১)
- ১৬। কাৰ্বিসকলৰ বাৰ মাহৰ নামবোৰ এনেধৰণৰ -আৰকই (জানুৱাৰী), থাংথাং (ফেব্ৰুৱাৰী), থেৰে (মাৰ্চ), জাংমি (এপ্ৰিল), অৰু (মে), ৰছিক (জুন), জাংখং (জুলাই), পাইপাই (আগষ্ট), চিতি (ছেপ্তেম্বৰ), ফ্ৰে (অক্টোবৰ), ফাইকুনি (নৱেম্বৰ) আৰু মতিজং (ডিচেম্বৰ)।
- ১৭। হংথৰ- বাঁহৰ দ্বাৰা সজোৱা দীঘল চাং। (উৎসঃ ৰংবং তেৰাং : কাৰ্বি লামতাছাম,পৃ.১১৬)
- ১৮। বাৰলনপ’-জিৰকেদাম অনুষ্ঠানত মাটি জুখিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা নলমাৰিৰ দায়িত্বত থকা বিষয়া। (উৎসঃ ৰংবং তেৰাং। কাৰ্বি লামতাছাম,পৃ.১৫২)
- ১৯। মান্দু -জুমতলীত সজা এটি সৰু পজাঁ বা টপ্পী ঘৰ।

প্ৰসংগ পুথিঃ

- ১। ক্ৰ’, বিদৰছিং। কাৰ্বি সংস্কৃতিৰ অন্বেষণ। ডিফুঃ কাৰ্বি আংলং স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ সাংস্কৃতিক পৰিক্ৰমা বিভাগ, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ২। ছিংনাৰ, অজিত। সম্পা। বসন্ত দাসৰ কাৰ্বি সংস্কৃতিৰ ইতিহাস। গুৱাহাটীঃ আঁক-বাঁক প্ৰকাশন, ২০১০। মুদ্ৰিত।

- ৩। ডেকা হাজৰিকা, কৰবী। সম্পা। *উজনি অসমৰ লোকনৃত্য*। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিব্ৰুগড়ঃ অসমীয়া বিভাগ ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, । ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ৪। তেৰাং, বংবং। *কাৰ্বি লামতাছাম*। গুৱাহাটীঃ অৰুণোদই প্ৰকাশন, ১৯৯৭। মুদ্ৰিত।
- ৫। দাস, যোগেশ। মুখ্য সম্পা। *বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা ৰচনাসম্ভাৰ*। দ্বিতীয় খণ্ড, ১৯৯৭। মুদ্ৰিত।
- ৬। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। *অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস*। গুৱাহাটী : বাণী প্ৰকাশ, ২০১১। মুদ্ৰিত।
- ৭। হাকাচাম, উপেন ৰাভা। *অসমৰ জনজাতীয় সংস্কৃতি*। গুৱাহাটী : বাণী মন্দিৰ, ২০১১। মুদ্ৰিত।

ইংৰাজী

1. Dorson, R.M. (ed): Joann Wheeler Kealiinohomoku; Folk Dance in Folklore and Folklife.
2. Lyall, Sir Charles (ed): THE KARBIS, Spectrum publications, Guwahati, Delhi, 1997.

মিচিংসকলৰ ধৰ্মীয় পৰম্পৰা আৰু বিশ্বাস : এটি অধ্যয়ন

পুষ্পাপ্ৰীতি মৰাং

সংক্ষিপ্তসাৰ

অসম বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মিলনভূমি। অসমৰ দ্বিতীয় সৰ্ববৃহৎ জনগোষ্ঠী হিচাপে মিচিংসকলে অসমৰ অন্যান্য জাতি-জনগোষ্ঠীৰ দৰে নিজৰ স্বকীয়তা বজাই ৰাখিছে। তেওঁলোকৰ জীৱন-নিৰ্বাহ শৈলী, ঘৰ-দুৱাৰ, ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি, খাদ্যাভ্যাস, ভাষা, সাজপাৰ সকলোতে এক নিজস্ব বৈশিষ্ট্য বহন কৰিছে। ধৰ্ম এক বিশ্বাস ও পৰম্পৰা। অলৌকিক শক্তিবোৰক উদ্দেশ্য কৰি পূজা-পাতল, প্ৰাৰ্থনা, সকাম-নিকাম আদি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ সামুহিক ক্ৰিয়া-কলাপৰ সমষ্টিকেই ধৰ্ম বুলি ক’ব পাৰি। সাধাৰণতে মানুহে বিভিন্ন কাৰণত কিছুমান অলৌকিক শক্তিৰ ওপৰত পৰম্পৰাগতভাৱে বিশ্বাস কৰি আহিছে। মিচিং সমাজতো তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত লোক-বিশ্বাস, ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি পালন কৰি আহিছে। এইবোৰৰ মাজেদি তেওঁলোকৰ নিজা সামুহিক বৈশিষ্ট্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। সেয়েহে এই অধ্যয়নটিৰ জৰিয়তে মিচিং সমাজত পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা ধৰ্মীয় বিশ্বাস আৰু তেওঁলোকে কেনেদৰে পালন কৰে, তাৰে এটি আলোচনা দাঙি ধৰা হৈছে।

বীজ শব্দ : মিচিং, ধৰ্ম, পৰম্পৰা আৰু বিশ্বাস, সকাম।

অৱতৰণিকা :

অসমৰ অন্যতম জনগোষ্ঠী হৈছে মিচিং সকল। নৃ-তাত্ত্বিক দিশৰপৰা মিচিংসকল মংগোলীয় গোষ্ঠীৰ। আনহাতে ভাষাৰ ফালৰ পৰা তিব্বতবৰ্মী পৰিয়ালৰ উত্তৰ অসমবৰ্মী শাখাৰ। মিচিংসকলে পূৰ্বৰ বাসস্থান পাহাৰৰ পৰা (বৰ্তমান অৰুণাচল প্ৰদেশ) ভৈয়ামলৈ নামি আহি ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনৈসমূহৰ পাৰত বসবাস কৰিবলৈ লয় বুলি বহুতে ক'ব খোজে। কোনো কোনোৰ মতে ত্ৰয়োদশ শতিকা অৰ্থাৎ চুতীয়া বংশৰ ৰাজত্বৰ শেষৰ ফালে তেওঁলোকৰ ভৈয়ামলৈ প্ৰব্ৰজন আৰম্ভ হয়। কিন্তু তেওঁলোকে একেটা সময়ত অহা নাছিল। সেয়েহে তেওঁলোকৰ মাজত বেলেগ বেলেগ খেল বা দল যেনে - চায়েঙ্গীয়া, ময়েঙ্গীয়া, অয়ান, দীলো, পাগুৰ, তমাৰ, চামুগুৰিয়া আদি পোৱা যায়। পাহাৰৰ পৰা ভৈয়ামলৈ নামি আহি যিসকল জনগোষ্ঠীয়ে সন্মিলিত হৈ একেলগে বসবাস কৰিছিল, তেওঁলোকে নিজকে মিচিং বুলি পৰিচয় দিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। বৰ্তমান অসমৰ বিভিন্ন জিলাত প্ৰধানকৈ তিনিচুকীয়া, ডিব্ৰুগড়, শিৱসাগৰ, যোৰহাট, শোণিতপুৰ, গোলাঘাট, লক্ষীমপুৰ, ধেমাজি, বিশ্বনাথ চাৰিআলিত বসবাস কৰা দেখা যায়।

অতীতৰেপৰা মিচিংসকলে কোনো বিশেষ দেৱতা বা দেৱী পূজা কৰা দেখা নাযায়। তেওঁলোকৰ ধৰ্ম-বিশ্বাসৰ মূল উপাস্য দেৱতা দংগ্ৰিও-পংল অৰ্থাৎ সূৰ্য আৰু চন্দ্ৰ। তেওঁলোকে নিজকে চন্দ্ৰ-সূৰ্যৰ সন্তান বুলি ভাবে। ইয়াৰ উপৰিও উপাস্য শক্তিকপে উপৰি-পুৰুষসকলক, চেংদি-মেংল, কাৰ্চিং-কাৰতাং, পীদং নাংনৌ, গুংমুন-চংয়িন আদি সকলোৰে নাম স্মৰণ কৰে। মিচিংসকলে ভৈয়ামলৈ প্ৰব্ৰজিত হোৱাৰ পিছত শংকৰোত্তৰ যুগত হিন্দু ৰীতি-নীতিৰ প্ৰভাৱ নুই কৰিব নোৱাৰি। কালৰ সোঁতত মিচিংলোক সমাজত শংকৰোত্তৰ কালত কালসংহতি সম্প্ৰদায়হে প্ৰৱল ৰূপত সোমাই পৰা দেখা যায়। যাৰ ফলস্বৰূপে সাতোলা, ভকতসকলে তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত সকাম অৰ্থাৎ উৰম, দদগাং, দবুৰ, তালীং উয়ুৰ লগতে তিলনি, সাতজনীয়া, নজনীয়া, ডাঙৰীয়া, গুৰু, আই সকাম, গোপীনি সকাম আদি সকামবোৰ প্ৰচলন হ'বলৈ ধৰে। ইয়াৰ উপৰিও ৰামায়ন, মহাভাৰত আৰু অন্যান্য পৌৰাণিক কাহিনী, ভগৱান, দেৱতা, মন্দিৰ আদিৰ বিশ্বাস আৰু চিন্তা-ধাৰণাসমূহো মিচিং জন-বিশ্বাসৰ লগত সংমিশ্ৰিত হ'বলৈ ধৰিলে। ক্ৰমান্বয়ে

তেওঁলোকৰ দঃপ্ৰিওপংল, কাৰ্চিং-কাৰতাং, চেংদি-মেংল আদিৰ লগত একেলগে ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আনকি শিৱৰ ধাৰণাও অভিন্ন হ'বলৈ ধৰিলে। কালক্ৰমত মিচিং আদিম বিশ্বাসবোৰতকৈ হিন্দুধৰ্মৰ বিশ্বাসসমূহ মিচিং সমাজত বেছিকৈ শিপাবলৈ ধৰিলে। মানুহে কৰা পাপ-পুণ্য, মুক্তি আৰু কৰ্মফলৰ বিশ্বাসসমূহ ঠাই পাবলৈ ধৰিলে। মিচিং সকাম নিকাম সমাপন কৰোঁতে বৈষ্ণৱ নিয়মেৰে হৰিধ্বনি কৰি আশীৰ্বাদ দিয়াৰ পদ্ধতিও আৰম্ভ হ'ল। গতিকে বৰ্তমান মিচিং ধৰ্ম-বিশ্বাসত দঃপ্ৰিও পংল, শাক্ত, শৈৱ আৰু বৈষ্ণৱ সকলৰ এক সংমিশ্ৰিত ৰূপ দেখা যায়। এই অধ্যয়নটিত মিচিং সমাজত প্ৰচলিত বিশেষ চাৰিটা সকাম - তালী উয়ু, ডাঙৰীয়া উয়ু, গুৰু সকাম বা উয়ু আৰু উৰম বা জ্ঞাতি সকামৰ ওপৰত আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে।

বিষয়ৰ গুৰুত্ব :

সমাজিক পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে ধৰ্মৰো কিছু পৰিৱৰ্তন হোৱা দেখা যায়। যদিও মিচিংসকল ধৰ্মান্তৰিত হৈছিল তথাপিও অতীততে পালন কৰা ৰীতি-নীতিবোৰ এৰিব পৰা নাই। সেয়েহে মিচিং সমাজত পূজা-পাতল সকাম-নিকামত কেঁচাইখাটি বা হাতেৰে হাঁহ, কুকুৰা, গাহৰি মাৰি পূজা সমাপন কৰা দেখা যায়। লগতে তেওঁলোকৰ উপাস্য দেৱতা দঃপ্ৰিওপংল, চেংদি-মেংল, কাৰ্চিং-কাৰতাং আদিৰ নাম স্মৰণ কৰি সেৱা আগবঢ়ায়। ধৰ্মীয় বিশ্বাসবোৰৰ মাজত কিছু অন্ধ-বিশ্বাস জড়িত হোৱা দেখা যায়। আদিম সমাজৰ পৰাই অন্ধ-বিশ্বাসবোৰ চলি আহিছে। এই অন্ধ-বিশ্বাসৰ বশৱৰ্তী হৈ মানুহে যিবোৰ কাম কৰে সেইবোৰেই হৈছে কু-সংস্কাৰ। সমাজৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে ইয়াৰ তীব্ৰতা কমি আহিলেও বৰ্তমানেও আমাৰ সমাজ কু-সংস্কাৰমুক্ত হোৱা নাই। সাম্প্ৰতিক সময়ত মিচিং জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰচলিত হৈ থকা ধৰ্মীয় বিশ্বাসবোৰৰ ওপৰত বিজ্ঞানসন্মত চৰ্চা ও মানসিকতা গঢ়ি তোলাৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজনীয়তা আছে। এইখিনিতে উক্ত বিষয়টোৰ গুৰুত্ব অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে বুলি ধৰিব পাৰি।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

এই অধ্যয়নটিৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হৈছে—

(ক) মিচিং সকলৰ মাজত প্ৰচলিত পৰম্পৰাগত ধৰ্মীয় সকাম

বিশেষকৈ তালীং উয়ু, উৰম উয়ু, ঘৰ ডাঙৰীয়া সকাম আৰু গুৰু সকামৰ বিশেষত্ব সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

(খ) দ্বিতীয়তে এই সকামবোৰ কেনেধৰণৰ ৰীতি-নীতিৰে পালন কৰে তাক অৱগত কৰা।

(গ) তৃতীয়তে বৰ্তমান তেনে ধৰ্মীয় পৰম্পৰাই কেনেদৰে আৰ্থ-সামাজিক দিশত প্ৰভাৱ পেলাইছে তাৰ এটি আলোচনা কৰাই মূল লক্ষ্য।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

এই আলোচনাপত্ৰৰ বাবে বৰ্ণনামূলক গৱেষণা পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হয়। তথ্য উৎস হিচাপে বিষয় সম্পৰ্কিত গ্ৰন্থ, আলোচনী, বাতৰি-কাকত আদিৰ সহায় লোৱাৰ উপৰিও বিভিন্ন সাময়িক আলোচনা, বিভিন্নজনৰ মৌখিক সাক্ষাৎকাৰ, ইণ্টাৰনেট আদিৰো সহায় লোৱা হৈছে।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

এই আলোচনাটিত মিচিং সমাজৰ পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰা বিশেষ চাৰিটা সকাম - তালীং উয়ু, ডাঙৰীয়া উয়ু, গুৰু সকাম বা উয়ু আৰু উৰম বা জ্ঞাতি সকামক আলোচনাৰ পৰিসৰত সামৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত লক্ষীমপুৰ জিলাৰ সোৱণশিৰি ব্লকৰ অন্তৰ্গত বিলমুখ গাঁওখন বাচি লোৱা হৈছে। বিলমুখ গাঁৱৰ চায়াং খেলৰ লোকসকলে পালন কৰা ধৰ্মীয় বিশ্বাসবোৰৰ ওপৰত এই অধ্যয়নটি দাঙি ধৰা হৈছে। উক্ত অঞ্চলটিত ২০১১ চনৰ জৰীপমতে মুঠ জনসংখ্যা ৫০৪ জন আৰু ইয়াৰে পুৰুষ ২৫০ জন আৰু মহিলা ২৫৪ গৰাকী। ইয়াৰ মাটিকালি ১৭৯ হেক্টৰ।

মূল বিষয়টিৰ আলোচনা :

মিচিংসকলে অতীতৰেপৰা মানুহৰ মাজত হোৱা ৰোগ-ব্যাদি, অপায়-অমঙ্গলবোৰ একো একোটা উয়ু (Spirit)ৰ দ্বাৰা সংঘটিত হয় বুলি বিশ্বাস কৰে। তালীং উয়ু (ওপৰ দেৱতা) দঃমুগ্ দংকং মুগ্‌লুয়াৰি (মেঘ, বজ্ৰ, বিজুলি-ঢেৰেকনি), উৰম তচাগ (নপুৰুষীয়া), আচি উয়ু (জলদেৱতা), পীজাব উয়ু (হাঁহ দেৱতা), য়ুমকং উয়ু (বনদেৱতা), অকুম উয়ু (ঘৰ ডাঙৰীয়া), কাৰাগ (ৰিষ্ট বা গ্ৰহ দোষ), য়ালবাঃমুদ (জীৱ মাতা), দবুৰ উই (আত্ম শক্তি বা পৃথিৱীত শস্য হ'বৰ বাবে পতা সকাম) আদি মিচিংসকলৰ মাজত প্ৰচলিত সকাম-নিকাম। এনেবোৰ সকাম-নিকামত মিবু বা দেওধাইয়ে

মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। বৰ্তমান মিবু বা দেওখাই প্ৰায় নাইকিয়া হৈছে। মিবুৰ পৰিৱৰ্তে সাতোলা নতুবা কেঁচা ভকতেও এই কাৰ্যবোৰ সমাপন কৰে। ধৰ্ম বিশ্বাসত দেৱতাক পুৰুষানুগ্ৰমিক আৰু নৈসৰ্গিক এই দুটা ভাগত ভগাব পাৰি। পুৰুষানুগ্ৰমিক দেৱতাবোৰ উপকাৰী। সিহঁতে উত্তৰপুৰুষৰ মঙ্গল কামনা কৰে আৰু ৰক্ষণা-বেক্ষণা দিয়ে। সেয়ে তেওঁলোকৰ সন্তুষ্টিৰ কাৰণে উৰুম আপিন (দহা), উৰুম (উপৰিপুৰুষক পিণ্ড দিয়া নিয়ম), দদগাং আদি পাতে। আনহাতে নৈসৰ্গিক দেৱতাবোৰ অমঙ্গলকাৰী। তেওঁলোকক সকাম-নিকাম পাতি তেওঁলোকৰ ক্ৰোধ আৰু হিংসা প্ৰশমিত কৰিব পাৰি। সেয়েহে দবুৰ, তালীং উয়ু, আচি উয়ু ইত্যাদিবোৰ পাতে। এই অধ্যয়নটিত চাৰিটা মূল বিষয়ৰ ওপৰত এটি চমু আলোকপাত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

তালী উয়ু :

মিচিং সমাজৰ ধৰ্মীয় বিশ্বাসৰ অন্যতম সকাম হৈছে তালীং উয়ু। উয়ু বা উইৰ অৰ্থ হৈছে দেৱতা। তালীং উয়ু মানে ওপৰ দেৱতা। এই উয়ুসকল অদৃশ্য আৰু তেওঁলোকক সন্তুষ্ট কৰি ৰাখিবলৈ নিয়মীয়াকৈ অথবা মাজে মাজে তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্যে উয়ু মনাম (দেৱতা সকাম পতা) হয়। অন্যথা তেওঁলোকে নানা বিপদ-বিঘিনি, বেমাৰ-আজাৰ, মাৰি-মৰক আনকি মৃত্যু পৰ্যন্ত ঘটাব পাৰে বুলি বিশ্বাস কৰে।

তালীং উয়ু বহুত কঠোৰ নিয়ম-নীতিৰ মাজেৰে সম্পন্ন কৰে। নিৰ্দিষ্ট দিন-বাৰ চাই এই সকামৰ কাৰ্যসূচী সম্পন্ন কৰে। এই সকামত গাহৰি এটা আৰু ৮টা কুকুৰাৰ প্ৰয়োজন হয়। কুকুৰাবোৰৰ ৰং পৰ্যন্ত নিৰ্ধাৰণ কৰি দেৱতাসকলৰ নামত উৎসৰ্গা কৰে। বিশেষকৈ ডাঙৰ ৰঙা মতা কুকুৰা ঘৰ ডাঙৰীয়াৰ বাবে, বগা মাইকী কুকুৰা লখিমী আইৰ বাবে। ইয়াৰ লগতে এই সকামত নিৰ্দিষ্ট শাক-পাচলিহে নিৰ্বাচন কৰে। সেইবোৰ হৈছে - কলডিল, কচুঠুৰি, বেঁতগাজ, ভেকুৰি তিতা, বেঙেনা, মেচাকি পাত, ৰঙালাও।

মূল সকামৰ আগতে ভকতসকলে মিলি চেনিকল আৰু কেঁচাপিঠাগুৰি খাই লয়। ইয়াৰ পিছতে কুকুৰা ৮ টাৰ ৮ বিধ ব্যঞ্জন সংগ্ৰহ কৰি ৰখা নিৰ্দিষ্ট শাক-পাচলিৰে একো একোখন ব্যঞ্জন তৈয়াৰ কৰে। গাহৰি মাংসৰ লগত মাটিমাহৰ এবিধ ব্যঞ্জন তৈয়াৰ কৰে। ৯ বিধ ব্যঞ্জন তৈয়াৰ কৰি উপাস্য দেৱতাৰ নামত আগবঢ়ায়। ইয়াৰ পিছতে ঘৰৰ গৃহস্থই

তেওঁলোকৰ উপৰি পুৰুষৰ নাম লৈ ওপৰ দেৱতা বিশেষকৈ ইন্দ্ৰ, বৰুণ দেৱতাৰ নাম স্মৰণ কৰি তেওঁলোকৰ অপায়-অমঙ্গল নাশ হোৱাৰ লগতে খেতি-পথাৰ, গৰু, গাহৰি, কুকুৰা, ছাগলী ইত্যাদিৰ মংগলৰ হকে ভকতৰ ওচৰত আৰ্শীবাদ লয়। বিশেষকৈ ইন্দ্ৰ দেৱতাক সন্তুষ্ট কৰিব পাৰিলে বাকী সকলোবোৰ দেৱতা তুষ্ট হয় বুলি বিশ্বাস কৰে।

এই সকামত আপুৰু ব্যৱহাৰ অপৰিহাৰ্য। মিচিং সকলৰ দুইবিধ পানীয় পৰঃ আপং আৰু নগ্গিন আপং, এই দুই বিধে এই সকামত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

তালীং উয়ুৰ এটি বিশেষ বিশেষত্ব হৈছে গৃহস্থৰ ভঁৰালৰ তলতে সকলোবোৰ ৰীতি-নীতি সম্পন্ন কৰে। সকাম শেষ হোৱাৰ পিছত ভঁৰালৰ চাৰিওফালে ইকৰাৰ এটি বান্ধ মাৰি থয়, যাতে কোনো ব্যক্তিয়ে সেইদিনা ভঁৰালৰ ভিতৰত প্ৰৱেশ নকৰে। এই সকামত যথেষ্ট বাজেটৰ প্ৰয়োজন হোৱা বাবে তিনি-চাৰি বছৰৰ মুৰে মুৰে অনুষ্ঠিত কৰা দেখা যায়।

ডাঙৰীয়া উয়ু :

ঘৰ ডাঙৰীয়াক সন্তুষ্ট কৰিবৰ বাবে এই সকাম পতা হয়। ঘৰ ডাঙৰীয়াক সন্তুষ্ট ৰাখিলে ঘৰৰ সকলো ব্যক্তিয়ে কাম-কাজ, স্বাস্থ্য, সম্পদ আদি সুৰক্ষিত হয় বুলি বিশ্বাস। ইয়াৰ এটা মুখ্য বিশেষত্ব হৈছে ঘৰৰ যিকোনো মাংগলিক অনুষ্ঠান যেনে বিবাহ, ঘৰ লোৱা, দহা-কাজ ইত্যাদি সমাপন কৰাৰ আগতেই ঘৰ ডাঙৰীয়াৰ সকাম পাতি লোৱা দেখা যায়। কোনো কোনোবাই ঘৰ ডাঙৰীয়াৰ সকাম পাতিবৰ বাবে ৰঙা মতা কুকুৰা আগ কৰি থোৱাও দেখা যায়। ৰঙা মতা কুকুৰাৰ বাহিৰে অন্য ৰঙৰ কুকুৰাৰে এই সকাম নাপাতে। এই কুকুৰাক ঘৰৰ সকলো দেৱ-দেৱী, উপৰিপুৰুষ, অপায়-অমঙ্গলকাৰীৰ পৰা ৰক্ষা কৰি থকাৰ একমাত্ৰ ৰক্ষণকাৰী বুলি মিচিং সকলে বিশ্বাস কৰে।

নিৰ্দিষ্ট দিন এটাত ঘৰৰ গৃহস্থই এই সকামটো সমাপন কৰে। ইয়াৰ বাবে আপুৰু বিশেষকৈ নাগ্গিন আপুৰু প্ৰয়োজন হয়। এই সকাম ঘৰখন অশুচি হ'লে নাপাতে। ঘৰৰ কোনোবা মহিলা বা ছোৱালীৰ মাহেকীয়া ঋতুস্ৰাৱ হ'লে আগদিনাই কাষৰ কাৰোবাৰ ঘৰত কটাবলগীয়া হয়। সম্পূৰ্ণ শুদ্ধভাৱেৰে এজন সাতোলা বা ভকতৰ সহায়ত এই সকাম সম্পন্ন কৰা হয়।

ভকত বা সাতোলাৰ হতুৱাই কুকুৰা মাংসৰ ব্যঞ্জন তৈয়াৰ কৰি আপঙৰ সৈতে ভকতে চাকিৰ আগত ৰাখি ঘৰৰ সদস্যসকলৰ সকামৰ উদ্দেশ্য ব্যক্ত কৰি সকলোকে আৰ্শীবাদ দিয়ে যাতে ঘৰ ডাঙৰীয়া কাৰো প্ৰতি কোনো কাৰণতে বিতুষ্ট নহয় তাৰ বাবে কুকুৰা, আপং আগবঢ়াই ঘৰৰ সকলো সদস্যৰ মংগল কামনা কৰে। ইয়াৰ পিছতে ঘৰৰ সদস্যৰ লগতে ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ আলহী অতিথিকো আপ্যায়িত কৰে।

গুৰু সকাম বা উমু :

সঘনাই প্ৰচলিত হৈ থকা এক উল্লেখযোগ্য সকাম হৈছে গুৰু সকাম বা গুৰু বাঃমৃদ। গুৰু ভালে থাকিলে কৰ্মত সফলতা হয়, স্বাস্থ্য ভালে থাকে ইত্যাদিৰ বিশ্বাসতে এই সকাম পাতে। কাৰোবাৰ স্বাস্থ্যজনিত কাৰণত, শাৰীৰিক দুৰ্বলতাই দেখা দিয়া উপসৰ্গবোৰকে গুৰু ঠিক নহয় বুলি ধৰি লোৱা যায় আৰু কোনো কোনোৱে বেজ জ্ঞানীৰ আশ্ৰয় লৈয়ো তাৰ প্ৰতিবিধান ৰূপে গুৰু সকাম পতা দেখা যায়। কিছুমান লোক-বিশ্বাসৰ আধাৰতো এই সকাম পতা দেখা যায়। যেনে - সপোনত কোনোবা মৃতকক দেখা, পশ্চিম ফালে যাত্ৰা কৰা, নদী পাৰ হোৱা দেখিলেও গুৰু শূন্য হোৱা বুলি ধৰা হয়। তাৰ কাৰণে যাল (আত্মা) ঘূৰাই আনিবৰ বাবে কুকুৰা দুটা আগ কৰি ৰাকে।

অতীততে যাল গগ্‌নাম (আত্মাক মাতা) কামবোৰ মিৰুব দ্বাৰা সম্পন্ন হয় যদিও বৰ্তমানে ভকত বা সাতোলাৰ জৰিয়তে সমাপন কৰে। এই সকামৰ বাবে দুটা কুকুৰাৰ প্ৰয়োজন তাৰে এটা মতা আৰু আনটো মাইকী কুকুৰ লগতে নগ্‌গিন আপং। এই সকামৰ বিশেষত্ব হ'ল - এই সকাম বৃহস্পতিবাৰৰ দিনাহে অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

ইয়াৰ নিয়ম-নীতিবোৰ সম্পূৰ্ণ ভকত বা সাতোলাজনেই কৰে। কুকুৰাযোৰা মৰাৰ আগতেই সকাম আয়োজন কৰাজনে ভকতৰ সেৱা লয় আৰু চাকিৰ আগত কুকুৰা দুটাৰ নেজৰ পাখি অংশ অলপকৈ পুৰি ভকতে ডাঙৰ ডাঙৰকৈ দগ্‌ঞি পংল, উৰম পচুম (উপৰি-পুৰুষ)ৰ নাম লৈ আৰ্শীবাদ দিয়ে এনেদৰে আজিৰ পৰা যাল ঘূৰাই আহ, আহিলেনে? আহ, দুটাকৈ জীৱ দিছো আত্মাৰ সলনি আমাৰ (সকাম প্ৰাৰ্থীৰ নাম লৈ) আত্মাক ঘূৰি আহিবৰ বাবে আহান জনায়। এনেদৰে দুটা কুকুৰা সেই ঠাইতে বধ কৰি পিতাং অয়িং (পিঠাগুৰিৰ আঞ্জাৰে)ৰে মাংস প্ৰস্তুত কৰে। ইয়াক ডাঙৰ ডাঙৰকৈ কাটি

যিজনলোকৰ বাবে আয়োজন কৰা হয় তেওঁৰ নামত জংচাক দিয়া হয়।

উৰম বা জ্ঞাতি সকাম :

এই সকাম সাধাৰণতে পাঁচ-ছয় বছৰৰ মুৰে মুৰে অনুষ্ঠিত কৰে। উপৰি-পুৰুষৰ সন্তুষ্টিৰ কাৰণে এই সকাম পতা হয়। মিচিং সকলে বিশ্বাস কৰে যে মানুহ মৃত্যু হোৱাৰ পিছত স্বৰ্গগামী হয় আৰু স্বৰ্গৰ পৰা মৃত উপৰি-পুৰুষ সকলে ঘৰৰ সকলোৰে ওপৰত চোকা নজৰ ৰাখে। মৃতক সকলক পিণ্ড বা ভাগ দিয়াত অৱহেলা কৰিলে মৃতকসকলে স্বৰ্গৰ পৰা বিভিন্ন ধৰণৰ বেমাৰ-আজাৰ, অপায়-অমঙ্গল প্ৰেৰণ কৰি জীৱিত পৰিয়ালক ব্যতিব্যস্ত কৰি তোলে। সেয়েহে উক্ত বেমাৰ-আজাৰ বা অপায়-অমঙ্গলৰ পৰা হাত সাৰি থাকিবৰ বাবে মৃতক সকলে পিণ্ড বা ভাগ দি পূজা কৰে। পিণ্ডদান কৰিলে মৃত উপৰি-পুৰুষ সকলে অপায়-অমঙ্গলৰ পৰা ঘৰখনিৰ সকলো সমস্যাকে বচাই ৰাখি থাকে বুলি বিশ্বাস কৰে। এই সকাম পাতিবৰ বাবে এটা গাহৰি আগতীয়াকৈ আগ কৰি ৰাখে। ইয়াক আচুতীয়াকৈ অতি যতনেৰে পালন কৰা দেখা যায়। কতো খুত নথকাকে অতি যত্ন সহকাৰে ডাঙৰ কৰা হয়। গাহৰিৰ গাঁত বেমাৰ-আজাৰ দেখা দিলেও ই এক অমঙ্গলৰ চিন বুলি ধৰি লয়। এনেদৰে পালিত হোৱা গাহৰিজনী প্ৰায় ১ কুইণ্টল ওৰ্জনৰ হোৱা দেখা যায়। গাহৰি যোগাৰ হোৱাৰ পিছতে আপঙ (মদ)ৰ বাবেও প্ৰস্তুতি চলায়। ইয়াতো দুই ধৰণৰ আপং ব্যৱহাৰ হয়। নগ্গিন আৰু পংৰ আপং। সকামৰ দিনা গাহৰি বধ কৰোঁতে যথেষ্ট সাৱধানতা অৱলম্বন কৰে। তেওঁলোক প্ৰথমে গাহৰিৰ কলিজাৰ ৰঙটো পৰীক্ষা কৰে। যদি ইয়াৰ ৰং কলা বৰণৰ হয় তেন্তে এই সকাম সন্তুষ্টিকৰ বা ফলৱতী নহয় বুলি ধৰা হয়।

এই সকামৰ বাবে আচুতীয়াকৈ ঘৰ সজা হয় য'ত আলহী-অতিথিক আপ্যায়িত কৰিব পাৰি। তৰা পাত অতি প্ৰয়োজনীয়। কাৰণ তৰা পাততেই খাদ্যবোৰ গ্ৰহণ কৰে। অন্য পাতত গ্ৰহণ কৰাটো নিষিদ্ধ। আচুতীয়াকৈ সজা চাং ঘৰটোত সকলোৱে খাদ্য গ্ৰহণ কৰে আৰু খোৱাৰ পিছতে পাতবোৰ নিৰ্দিষ্ট ঠাইত ৰখা হয় য'ত কোনো মানুহে যাতে ইয়াক ভৰিৰে গছকি বোৱাৰে। এই সকামত প্ৰস্তুত কৰা খাদ্য সামগ্ৰীবোৰ ঘৰখনৰ সদস্যসকলৰ বাহিৰে বেলেগ সদস্যই ঘৰলৈ নিয়াটো নিষেধ। সকামৰ পিছত পৰিয়ালৰ

সকলো সদস্যই ন-জোন নোলোৱা পৰ্যন্ত মাছ-মাংস ভক্ষণ নকৰে। উক্ত আলোচনাৰ পৰা কেইটামান সিদ্ধান্ত উপনীত হ'ব পাৰি-

১। মিচিং সমাজ বৰ্তমানেও অন্ধ-বিশ্বাসৰ পৰা সম্পূৰ্ণভাৱে মুক্ত হ'ব পৰা নাই। অন্ধ-বিশ্বাসৰ ফলত বহু লোকে অকাল মৃত্যুক সাৰটি ল'ব লগা হৈছে। অন্যান্য জনজাতিসকলৰ দৰে মিচিংসকলেও মানুহৰ বেমাৰ-আজাৰ, ৰোগ আদি সংক্ৰান্তত কোনোবা দেৱ-দেৱীৰ অভিশাপ বা পাপৰ ফলত হোৱা বুলি বিশ্বাস কৰা দেখা যায়। বেমাৰ হ'লে চিকিৎসকৰ ওচৰলৈ নগৈ বেজ-বেজালীৰ শৰণাগ্ন হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। বেজ বা জ্ঞানীৰ বিধান শুনি বিভিন্ন সকাম-নিকাম আয়োজন কৰে আৰু ইয়াৰ বাবে হাঁহ, কুকুৰা, গাহৰি মাৰি যথেষ্ট খৰচ কৰা দেখা যায়।

২। অতীজৰে পৰা মিচিংসকল যথেষ্ট পৰিশ্ৰমী। বছৰটোত বেছিভাগ খেতি-পথাৰতেই সময়বোৰ কটায়। কিন্তু বছৰটোৰ উৎপাদিত শস্যৰ আধা অংশই তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত উৎসৱ-পাৰ্বণ তথা সকাম-নিকামত খৰচ কৰা দেখা যায়। প্ৰতিটো সকাম-নিকামত কুকুৰা, গাহৰি, আপং (মদ)ৰ প্ৰয়োজন হয়। উল্লেখ্য যে উৰম উয়ু, তালীং উয়ু, দদগাং আদি অনুষ্ঠানবোৰ আয়োজন কৰোঁতে কুকুৰা, গাহৰি আৰু মদৰ ব্যৱহাৰ বাধ্যতামূলক। পৰম্পৰাগত সকাম-নিকামত ব্যৱহাৰ কৰা পানীয় আপং প্ৰস্তুত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট পৰিমাণৰ চাউলৰ প্ৰয়োজন হয়। গতিকে দেখা যায় যে বছৰত যদি প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিৰ নামত চাৰি-পাঁচটাকৈ সকাম আয়োজন কৰিবলগীয়া হ'লে উপাৰ্জিত বেছিভাগ ধনৰাশি এনেধৰণৰ বিশ্বাস, ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি আদিতেই ব্যয় কৰিব লগা হয়।

৩। সম্প্ৰতি মিচিং অধ্যুষিত অঞ্চলসমূহত কোনো কোনোৱে ব্যৱসায় ভিত্তিত গাহৰি, হাঁহ, কুকুৰা পালন কৰিবলৈ লৈছে যদিও তেওঁলোকে যিমান আয় কৰে তাৰে বেছিভাগ সকাম-নিকামতে ব্যয় কৰা দেখা যায়।

৪। পানীয় বস্তু মদ বা আপং মিচিং সংস্কৃতিৰ লগত জড়িত এক অতি প্ৰয়োজনীয় দ্ৰব্য। প্ৰতিটো উৎসৱ-পাৰ্বণ, সকাম-নিকামত ইয়াৰ ব্যৱহাৰ বাধ্যতামূলক। দবুৰ পূজা, উৰম আপিন, দদগাং আদি ধৰ্মীয় পূজা সমূহত আপং অপৰ্যাপ্ত পৰিমাণে ব্যৱহাৰ কৰা নিয়মবোৰ বিজ্ঞানসন্মতভাৱে বিচাৰ-

বিশ্লেষণ কৰি সম্প্ৰতি কৰ্মাবৰ সময় আহি পৰিছে। আপং ব্যৱহাৰৰ নামত মিচিংসকলে অৰ্থনৈতিকভাৱে শোচনীয় হৈ পৰে। গতিকে পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰা এই ধৰ্মীয় সকামবোৰে জাতিটোৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশতো এক নেতিবাচক প্ৰভাৱ পৰা দেখা গৈছে।

সামৰণি :

প্ৰত্যেক জাতি-জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত বিশ্বাস, ৰীতি-নীতি, উৎসৱ-পাৰ্বণ আদিয়ে নিজৰ স্বকীয়তা বজাই ৰখাত সহায় কৰে। এই ধৰ্মীয় পৰম্পৰাগত সকামবোৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশত কিছু নেতিবাচক প্ৰভাৱ পৰাও দেখা যায়। ঘৰৰ কোনোবা ব্যক্তিৰ অপায়-অমঙ্গল, ৰোগ-ব্যাধিবোৰ কিছুমান অদৃশ্য শক্তিৰ দ্বাৰা সংঘটিত হয় বুলি ধৰি লোৱা ধাৰণাবোৰ সলনি কৰিবৰ হৈছে। শিক্ষাৰ প্ৰসাৰতা, বৈজ্ঞানিক মানসিকতা গঢ়ি তোলা, সঘনাই গ্ৰামাঞ্চলবোৰত সজাগতা সভা অনুষ্ঠিত কৰা বিষয়ত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা উচিত। যি কি নহওঁক সাম্প্ৰতিক সময়ত যিবোৰ পুৰণিকলীয়া ৰীতি-নীতি, অন্ধ-বিশ্বাসে সমাজক ক্ষতি কৰিব পাৰে, যিবোৰ কু-সংস্কাৰ বা আচাৰ-অনুষ্ঠানে আমাৰ সমাজত অশান্তি আনিব পাৰে সেই বিশ্বাস আৰু পৰম্পৰাক বিজ্ঞানসন্মত দৃষ্টিভংগীৰে ভাল বেয়া দিশবোৰ বিশ্লেষণ কৰি পালন কৰিলেহে আমাৰ সমাখন আগবাঢ়ি যাব পাৰিব।

প্ৰসংগ পুথি :

- ১। কাগয়ুং, ভৃগুমুনি। সম্পা.। *মিচিং সংস্কৃতিৰ আলোচনা*। সংশোধিত আৰু পৰিবৰ্ধিত সংস্কৰণ। গুৱাহাটীঃ ভৃগুমুনি কাগয়ুং, ১৯৮৯। মুদ্ৰিত।
- ২। কুলি, জৱাহৰজ্যোতি। *মিচিং সংস্কৃতি*। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। ডিব্ৰুগড়ঃ কৌস্তুভ প্ৰকাশ, ২০০৩। মুদ্ৰিত।
- ৩। গগৈ, লীলা। *অসমৰ সংস্কৃতি*। ডিব্ৰুগড়ঃ বনলাতা, ১৯৯৪। মুদ্ৰিত।
- ৪। পেণ্ডুৰয়েল। সম্পা.। *চিয়াং বগ্না*। স্মৃতিগ্ৰন্থ। জনাই : অভ্যৰ্থনা সমিতি। মিচিং আগম কীবাং, ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ৫। দলে, বসন্তৰ কুমাৰ। *মিচিং সমাজ-সংস্কৃতিৰ সমীক্ষা*। প্ৰথম প্ৰকাশ। গুৱাহাটীঃ চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ৬। কুলি, জৱাহৰজ্যোতি। সম্পা.। *মুৰং*। স্মৃতিগ্ৰন্থ। ডিব্ৰুগড়ঃ মিচিং বাংকে আগম কীবাং, ১৯৮০। মুদ্ৰিত।

বঙাইগাঁও জিলাৰ লোকগীত আৰু লোকনৃত্য ঃ পৰম্পৰা আৰু সংকট

ড° স্বপ্না হাজৰিকা

সংক্ষিপ্তসৰ

অসম এখন বাবেৰহণীয়া সংস্কৃতিৰে ভৰপূৰ। অসমৰ একেবাৰে পশ্চিম প্ৰান্তত থকা বঙাইগাঁও জিলাখন অসমৰ সীমান্ত প্ৰহৰী। বঙাইগাঁও জিলাখনৰ নৰ-নাৰীৰ হৃদয়ত জাগি উঠা আবেগ-অনুভূতিৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ একমাত্ৰ মাধ্যম হ'ল গীত। লোকগীত আৰু লোকনৃত্যসমূহ কোনোবা চহা কবিৰ ৰচনা নাইবা মুখ বাগৰি চলি অহা গীত। এই গীত তথা নৃত্যবোৰৰ লগত গাঁৱলীয়া মানুহে জন্মৰ পৰা মৃত্যুলৈকে পালন কৰা বিভিন্ন ধৰ্ম-কাৰ্য, আচাৰ-অনুষ্ঠান আদিৰ লগত নিবিড় সম্বন্ধ আছে। বঙাইগাঁও জিলাখন লোক-সংস্কৃতিৰ দিশত যথেষ্ট চহকী। এই লোকগীত আৰু লোকনৃত্যসমূহ বুটলি থলে সমাজৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক দিশৰ ভঁৰাল নিশ্চয় চহকী হ'ব। এনে কিছুমান গীত আৰু নৃত্য আছে, যি আজিলৈকে সংৰক্ষণ হোৱা নাই। যাৰ ফলত লুপ্ত হোৱাৰ দিশত গতি কৰিছে। আমাৰ আলোচনাত বঙাইগাঁও জিলাখনৰ লুপ্তপ্ৰায় কিছু লোকগীত আৰু লোকনৃত্যৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হ'ব। বিষয়টি আলোচনা কৰোঁতে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হ'ব।

সময়ৰ আগ্ৰাসনৰ লগে লগে প্ৰস্তাৱিত আলোচনাৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰাসংগিকতা যথেষ্ট পৰিমাণে আছে। লগতে এনে ধৰণৰ আলোচনাই পৰৱৰ্তী পাঠক সমাজৰ অলপ হ'লেও সহায় হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

অৱতৰণিকা :

অসমৰ একেবাৰে পশ্চিম প্ৰান্তত থকা এখন ঐতিহ্যমণ্ডিত জিলা হ'ল বঙাইগাঁও জিলা। ১৯৮৯ চনৰ আগতে জিলাখন অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ অন্তৰ্ভুক্ত আছিল। কিন্তু বৃটিছ শাসনৰ পৰৱৰ্তী কালছোৱাত বিভিন্ন কাৰণত ৰাইজৰ দাবীত ১৯৮৯ চনৰ ২৯ চেপ্তেম্বৰ তাৰিখে অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ পৰা বিভাজিত হৈ এখন সুকীয়া জিলা বুলি ঘোষণা কৰা হয় আৰু উক্ত তাৰিখেই জিলাখন আনুষ্ঠানিকভাৱে উদ্বোধন কৰা হয়। জিলাখন বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ থকা এটি ঐতিহ্যমণ্ডিত বৃহৎ অঞ্চল। অঞ্চলটোত বসবাস কৰি থকা বিভিন্ন জনজাতীয় আৰু অজনজাতীয় স্বকীয় সাংস্কৃতিৰ কলা-কৃষ্টিয়ে অসমীয়া লোক-সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশক বাবেৰহণীয়াভাৱেৰে বান্ধ খুৱাই ৰাখিছে।

লোকগীত আৰু লোক-নৃত্যবোৰ হ'ল লোক-সাহিত্যৰ এটি অন্যতম অংশ। অসমীয়া কৃষিজীৱী লোক-সমাজৰ লোকমনৰ অন্তৰ্ভেদি ওলোৱা লোকজীতবোৰৰ ধাৰক আৰু বাহকো কৃষিজীৱী লোক সমাজখনেই। লোকগীতবোৰ যেন সমাজৰ মাজেৰে বৈ যোৱা এখনি প্ৰাণচঞ্চল নদী। নিৰবধি গতিৰে এই গীতবোৰ বৈ গৈছে এখন মুখৰ পৰা হেজাৰখন কাণলৈ আৰু এটা শতিকাৰ পৰা আন এটা শতিকালৈ। কোনোবা অজান কবিয়ে থিতাতে ৰচনা কৰি মুখে মুখে পৰিৱেশন কৰা এই গীতসমূহ যেন অসমীয়া সাহিত্যৰ এখন ঐতিহাসিক সাহিত্যিক দলিত আৰু লিখিত সাহিত্যৰো পিতৃপুৰুষস্বৰূপ। লোকমনক আনন্দ যোগোৱাৰ উপৰিও এই গীতবোৰে অসমীয়া কৃষিজীৱী কৰ্মমুখী গঞালোকৰ প্ৰাত্যহিত জীৱনৰো সুন্দৰ ছবি এখন দাঙি ধৰিছে।

বিষয়ৰ উদ্দেশ্য :

বঙাইগাঁও জিলাত বসবাস কৰা লোকসকল লোকগীত আৰু নৃত্যত অতিকৈ চহকী। কৃষিজীৱী, চহালোকসকলে জীৱনৰ বিভিন্ন ক্ষণত এই

লোকগীতসমূহ স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ইজনৰ পৰা সিজনৰ মুখ বাগৰাই কণ্ঠ নিগৰাই ৰাখিছে। কিন্তু সাম্প্ৰতিক সময়ত ইয়াৰ অস্তিত্ব বিপন্ন হৈ পৰিছে। ইয়াৰ মূলতে অধ্যয়ন তথা গৱেষণাৰ অভাৱ। আধুনিক যান্ত্ৰিক সভ্যতাৰ কৰাল আগ্ৰাসন। বঙাইগাঁও জিলাখন লোকসংস্কৃতিৰ দিশত যথেষ্ট চহকী। গোটেই অঞ্চলটোত এনে কিছুমান লোক-সংস্কৃতিৰ সমল আছে, যিবোৰ আজিকোপতি উদ্ধাৰ, সংৰক্ষণ তথা প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ হোৱা নাই। যাৰ ফলত আধুনিক যুগৰ যান্ত্ৰিক সভ্যতাৰ কৰাল গ্ৰাসত বহু লোকগীত আৰু লোকনৃত্য প্ৰায় লুপ্ত হ'বলৈ ধৰিছে। গতিকে লোক-গীতসমূহ উদ্ধাৰ কৰি বিদ্বৎ সমাজ তথা বিশ্বৰ দৰবাৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰাসংগিকতা যথেষ্ট পৰিমাণে আছে। সেয়ে এনে লোকগীত আৰু লোকনৃত্যৰ বিচাৰ কৰাই আমাৰ আলোচনাৰ মুখ্য উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

বঙাইগাঁও জিলাখন বিভিন্ন জাতি-জনজাতিৰ মিলনভূমি। গোটেই অঞ্চলটোৰ বহু লোকসংস্কৃতিৰ সমলে অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিক সমৃদ্ধ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। আমাৰ এই আলোচনাত বঙাইগাঁও জিলাৰ লোকগীত আৰু লোকনৃত্যক নিৰ্বাচন কৰা হৈছে। আলোচনাত উল্লেখিত জিলাখনৰ সংকটময় কিছুসংখ্যক লোকগীত আৰু লোকনৃত্যৰ পৰিসৰতেই সীমাবদ্ধ থাকিব।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু সমল সংগ্ৰহ :

বিষয়বস্তুৰ আলোচনা আগবঢ়াতে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। সমল সংগ্ৰহৰ বাবে বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী, প্ৰৱন্ধপাতিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

মূল বিষয়ৰ আলোচনা :

বঙাইগাঁও জিলাখনত বসবাস কৰি থকা বিভিন্ন জনজাতীয় আৰু অজনজাতীয় লোকমুখত প্ৰচলিত বিভিন্ন লোকগীত তথা লোকনৃত্যৰ চমু অবলোকন এনে ধৰণৰ-

১। **ঝালি মাটিৰ গীত :** ঝালি মাটিৰ গীত বা সংকীৰ্তনৰ গীতসমূহ বঙাইগাঁও জিলাৰ এটি প্ৰাচীন বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ লোক-অনুষ্ঠান। ঝালি মানে তাল আৰু মাটি মানে খোল। বঙাইগাঁও জিলাৰ অভয়াপুৰী অঞ্চলৰ আশে

পাশেহে এইবিধ লোক অনুষ্ঠানৰ প্ৰচলন দেখা যায়। কোচ ৰাজবংশী সকলৰ মৃত লোকৰ ক্ৰিয়া কৰ্মৰ লগত এই অনুষ্ঠানটি বিশেষভাৱে জড়িত। পাঁচ-ছয়জন মতা মানুহৰে এটি দল গঠিত হয়। খোল আৰু খুটিতাল এই অনুষ্ঠানৰ মূল বাদ্য। খোলবোৰো সাধাৰণ খোলৰ দৰে নহয়। দুই মূৰ বিশেষ ধৰণৰ জোঙা আকৃতিৰ মাটিৰে নিৰ্মিত। কিছুমানৰ মতে এই গানৰ ৰাইল, তাল আৰু মাটিৰ খোল ব্যৱহাৰ কৰা হয় কাৰণে ইয়াক ৰালি মাটিৰ গান বুলি কোৱা হয়। দলটোৰ এজনে মৃত ক্ৰিয়াৰ ভিন্ন ধৰণৰ গীতেৰে আৰম্ভ কৰি দিয়ে আৰু বাকীকেইজনে সমানে সহযোগ কৰে। এই গীতত হাত চাপৰিৰ ব্যৱহাৰ কৰা নহয়। সেইবাবে আন বহুতে ইয়াক চাপৰি বিহীন গীতো বোলে আৰু পাটীটোক খাওচাং পাটি বুলি কোৱা হয়। গীতবোৰৰ ভাষা ৰাজবংশী। গীতৰ ভাৱ অসমীয়া ভাষাৰ টোকাৰী বা আন দেহবিচাৰৰ গীতৰ সৈতে প্ৰায় একে। গীতবোৰ কৰণ ৰসাত্মক হয়। গীতৰ লগে লগে বিভিন্ন অংগী-ভংগীৰে নৃত্যও চলি থাকে। মৃতকজনৰ বয়স আৰু লিংগভেদে গীতবোৰো সুকীয়া সুকীয়া হয়। ৰালি মাটিৰ গীতৰ নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ—

ক) দিহা ঃও হৰি মোৰ ৰাধেৰ দোকান
ও কি মতে কহিব
হৰিৰ গুণ গান
ও হৰি মোৰ ৰাধেৰ দোকান।
পদঃ ফুল কুৰি সোণা পিন্ধে
পিন্ধে অলংকাৰ
প্ৰাণৰ প্ৰিয়া নাইকা ঘৰে চিন্তিৰ কাহাৰ
হৰি মোৰ ৰাধেৰ দোকান।

খ) অ' মাও পালনিৰেঅ'
ছাৰিয়া গেলি মোৰেহে
ভোকত দিছিল ভাতৰে মাও
পিয়াহত দিছিল পানী।।
আৰু পিন্ধিবাক দিছিল ৰে মাও
শুকল বস্ত্ৰ খানি
মাও মোৰ পালনিৰে

দশ মাসো দহ দিন
গৰ্ভে লৈছিলো ভাৰ
আৰ সুজাইতে নাপাৰিলং মাও
এক স্তনেৰ ধাৰ
মাও মোৰ পালনীৰে।।^১ ইত্যদি

২। কাতিকা পূজাৰ গীত আৰু নৃত্য :

বঙাইগাঁও অঞ্চলৰ গ্ৰাম্য স্ত্ৰী সমাজৰ মাজত প্ৰচলিত লোক-অনুষ্ঠানৰ ভিতৰত কাতিকা পূজা হ'ল এটি ক্ষুদ্ৰ অৰ্ধ- নাটকীয় পৰিৱেশ্য কলা। এই পূজা কৰা হয় কাতি মাহৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনাখন। বংশবৃদ্ধি আৰু শস্য বৃদ্ধিয়েই হ'ল কাতিকা পূজাৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য। নিঃসন্তান তিৰোতাই সন্তান লাভৰ কামনাৰে এই পূজা আগবঢ়ায়। লোকসমাজত প্ৰচলিত বিশ্বাস মতে কাৰ্তিক পুত্ৰদাতা, শস্যদাতা, প্ৰজনন দেৱতা। সেয়ে এই উৎসৱ পাতিলে সন্তান লাভ হয় বুলি বিশ্বাস প্ৰচলন আছে; সাধাৰণতে ই অন্ধবিশ্বাসহে। পূজাৰ নৃত্য-গীতত অশ্লীতাৰ ছাপ স্পষ্ট হেতু সাময়িকভাৱে ব্ৰাহ্মণ আৰু ঢাকুৰাজনৰ বাহিৰে আন পুৰুষে পূজা চাব নোৱাৰে। কাতিকা নৃত্য-গীতৰ নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ-

- ক) কাতিৰে কাতিৰে তোৰ কেশ বানাইছে কে
আন্তি জনমে পাটা বিলাইছিলো পৰভুৰে
জনম দিছে শঙ্কৰ বাপে
আন্তি জনমে পাটা বিলাইছিলো পৰভুৰে।।
- খ) দিহাঃ চিকো চিকো কাতিৰে তোৰ বিয়া নহৈল কিয়
শুন ৰাধে গুৱালিনীৰে।
দৰ্পণ চাৰিয়া তই বিয়াত গেইছিলি কি
শুন ৰাধে গুৱালিনীৰে।।
পদঃ ময়নাৰ তল পাইয়া কাতি জিৰালি তুই কিয়
শুন ৰাধে গুৱালিনীৰে।
যাৰে সখা তুই দৰ্পন আনিয়া দে
শুন ৰাধে গুৱালিনীৰে।।^২ ইত্যাদি।

৩। হুদুম পূজাৰ গীত আৰু নৃত্য :

সম্পূৰ্ণভাৱে নাৰীকেন্দ্ৰিক হুদুমদেও পূজা বঙাইগাঁও জিলাৰ লোক-সংস্কৃতিৰ এক উল্লেখযোগ্য নৃত্য-গীতৰ অনুষ্ঠান। মূলতঃ ই প্ৰজননৰ উৎসৱ। এই পূজা মূলতঃ বৰুণ বা ইন্দ্ৰদেৱতাক উদ্দেশ্য কৰি কৰা হয়। জিলাখনৰ ৮০ শতাংশ লোকেই কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কৃষি কাৰ্য সম্পন্নৰ কাৰণে খেতিয়কসকলে বৰষুণত ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। বৰষুণ অবিহনে তেওঁলোকৰ জন-জীৱনত ব্যাঘাত আহি পৰে। সেয়ে নাৰীসকলে ঘৰৰ পৰা বাহিৰত আহি বৰুণদেৱতাক সন্তুষ্ট কৰিবলৈ আপ্ৰাণ চেষ্টা কৰে। এফালে নাৰীসকল লোক-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধা আৰু আনফালে পৃথিৱী বসাল কৰি কৃষি কাৰ্য সম্পন্ন কৰাত খেতিয়কসকলক সহায় কৰে। প্ৰকৃততে পৃথিৱীক শস্য সম্ভাৰা কৰি তুলিবলৈ জীৱন্ত হুদু চৰাই ধৰি আনি শনি বা মঙ্গলবাৰে আঁউসিৰ নিশা আন্ধাৰ পথাৰত বান্ধি থৈ সেইটোকে কেন্দ্ৰ কৰি তিৰোতাসকলে এই অনুষ্ঠান পাতে। বান্ধণ-পুৰোহিতৰ কোনো ভূমিকা নাই। অকল ঢাক বজোৱা মানুহজনে চকুত কাপোৰ বন্ধা অৱস্থাত ঢাক বজাই। কাৰণ এই পূজাত তিৰোতাসকলে আন্ধাৰত গোপনে উলংগ হৈ হুদু চৰাইটোৰ চাৰিওফালে ঘূৰি ঘূৰি গীতগাই নৃত্য কৰে। হুদু চৰাইৰ নামৰ পৰাই পূজাটোৰ নাম হুদুম পূজা হয়।

হুদুম পূজাৰ নিদৰ্শন :

- ১। “জাগৰে, জাগৰে হুদুম, আজিকাৰ ৰাতি,
গৃহস্থীয়া কৰে পূজা ধূপ চাইলন বাতি।”^{৩৩}
- ২। “কালা মেঘ, ধলা মেঘ, মেঘ সোদৰ ভাই,
এক ৰাক পানী দেও গাও ধুবাৰ চাই।”^{৩৪}
- ৩। “ওকি দেবৰাজ।
যি ও ঘাটে ফুল তুলসীভাসে
ঐ নাঘাটে নামিয়া পূজা
নেও মোৰ দেৱৰাজ হে।।”^{৩৫} আদি।

৪। গোৱালীনি গীত আৰু নৃত্য :

গোৱালীনি নৃত্য মূলত খেতিৰ লগত জড়িত নৃত্য। কোচ-ৰাজবংশীসকলৰ অধিক সংখ্যকেই কৃষিৰ লগতে সম্পৰ্কীত। প্ৰাচীন কালত

অৰ্থাৎ কোচ ৰাজত্বৰ কালৰে পৰা প্ৰজাই খেতি-বাতি চপোৱাৰ অন্তত খেতিয়ক, শিপিনী, গাভৰুসকলে আনন্দত নৃত্য-গীত আৰু ভংগীমাৰে ৰজাৰ গৃহলৈ যাত্ৰা কৰিছিল। গীতত সম্পূৰ্ণ বৰ্ণনা পোৱা যায়। গোৱালীনি গীতত নাৰী জীৱনৰহে কথা পোৱা যায়। কিন্তু বৰ্তমান ৰজা-মহাৰজা নাই যদিও সেই পৰম্পৰাক ৰক্ষাৰ্থে আহিন, কাতি, আঘোণ আৰু মাঘ মাহত এই নৃত্য পৰিৱেশন কৰা দেখা যায়। নাচনিসকলে নিজৰ নিজৰ জাতিৰ সাজ-পোছাক পৰিধান কৰি কুলা এখন লৈ নৃত্য কৰে। গোৱালীনি গীতৰ নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ-

ক) গোৱালিনী গোৱালিনী হাঠীয়া আইসে তুই ধীৰে
অ' তোক ৰাজাৰ বেটা কানাইয়া কেনবা ঢেকাইছে
অ' তোৰ গাৱেৰ মানজন দেখিয়া ৰে
অ' তোক কেনবা ডা-কাইছে ৰে। ” আদি।

৫। গুপুনী (গোপিনী) নাম :

বঙাইগাঁও জিলাত প্ৰচলিত এক প্ৰকাৰ নৃত্য-গীত সমৃদ্ধ পৰিৱেশ্য কলা হ'ল গোপিনী নাম। ঠাই বিশেষে এই নামক গুপুনী বা ধূপালী নাম বুলিও কোৱা হয়। এই নাম আয়তীসকলৰ দ্বাৰাহে পৰিৱেশন কৰা হয়। নাম পৰিৱেশনত আয়তী অৰ্থাৎ গোপিনীসকলে কলগছ এডালক কদমগছ বুলি কল্পনা কৰি ফুল, গামোছাৰে কলগছডাল ভালদৰে সজাই লৈ ধূপ-চাকি জ্বলাই দিয়ে। তাৰ কাষত কলৰ ডনাৰে নাও বনাই এক চোৰ কল, গুড়-গাখীৰৰ প্ৰসাদ গৃহস্থই শ্ৰীকৃষ্ণক উদ্দেশ্যি আগবঢ়ায়। গোপিনীসকলে কলৰ ভাৰ এখন, ফটা মোনা এখন, এখন কাপোৰত তামোল-পান আৰু চাউলৰ গুড়া বান্ধি টোপোলা বনাই হাতত ধেনু-কাড়, বাঁহী, লাঠি আদিৰে বিভিন্ন অংগী-ভংগী কৰি ৰাধা, কৃষ্ণৰ মাহাত্ম্যসূচক গীত পৰিৱেশন কৰে। গৃহস্থই গোপিনীসকলৰ পদূলিত গামোচা, ফুলৰ মালা পিন্ধাই দৈ আৰু পানীৰে ভৰি ধুৱাই দি আদৰি নিয়ে।

গুপুনী (গোপিনী) নামৰ অনুষ্ঠানত কিছুসংখ্যক গোপিনীয়ে ল'ৰাৰ সাজ-পোছাক পৰিধান কৰি নাচি নাচি কানায়ে ৰাধাক যমুনা নদীৰ পাৰ কৰা, কানাইক ৰাধাই কাপোৰেৰে বৰি অনা, ৰাধাই পানী অনা, কানাইয়ে লুকাই থকা, বাট আগুৰি ধৰা, ভোকত নদীৰ কাষত ভাত খোৱা,

লগৰীয়াসকলে গৰু চৰাই ফুৰা আদি দৃশ্যৰলী বিভিন্ন অংগী-ভংগীৰে কান্ধত ফটা-মোনা লৈ নৃত্য-গীতেৰে পৰিৱেশন কৰে। গুপুনীসকলে ইজনে সিজনক ফুলৰ মালা পিন্ধাই ধেনু বাঁড় মাৰি বাঁশী বজাই নৃত্য কৰে। গোপিনীসকলে পৰিৱেশন কৰা গীত নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ—

ক) “হায় গোণীপাথ বোলে ধুলায় বাগাৰিয়া কান্ধে।
নাকান্দা নাকান্দা গোপীকণ কৃষ্ণ বৃন্দাবনত আছে।।
উঠা উঠা বাপুকৃষ্ণ কিহলৈ মাতিছে।
নিদাৰুণী যোশোদা কেমনে ধাৰব চিতে।।
উঠা উঠা কৃষ্ণ আঞ্চল পাৰিয়া দেক।
উঠিলা ছোৱালী গৃহক লাগিয়া নেক।।
উঠা উঠা বাপুকৃষ্ণ ঘুমতিতো জাগে।
ঘুমতিতো জাগিয়া কৃষ্ণ আনন্দতে নাচে।।”^{৭৭} আদি

এই অনুষ্ঠানৰ অন্তত গৃহস্থৰ লোকসকলৰ উপৰিও সন্তানহীনা লোকে সন্তানৰ বাবে ভগবানক প্ৰাৰ্থনা জনায়। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে গোপিনী নামৰ অনুষ্ঠানত যি মানস কৰা হয়, সেইমতে মনৰ আশা পূৰ্ণ হয়।

৬। অ'ৰি মাগা বা এউৰি মগা :

বঙাইগাঁও জিলাৰ বিভিন্ন অঞ্চলত প্ৰচলিত এটি আমোদজনক ধৰ্মনিৰপেক্ষ অনুষ্ঠান হ'ল এউৰি মগা অনুষ্ঠান। ই মূলতঃ ঋতুকালীন উৎসৱ। শালিধানৰ খেতি চপোৱাৰ পিছত মানুহৰ মন আনন্দৰে ভৰি পৰে আৰু এই সময়তে অৰ্থাৎ আঘোণ মাহৰ পূৰ্ণিমা তিথিত প্ৰায় সমবয়সীয়া ডেকা ল'ৰাই একলগ হৈ দলবান্ধি গৃহস্থৰ শুভকামনা কৰি, হাতত একোডাল লাঠি লৈ ঘূৰণীয়া আকৃতি হৈ মাটিত লাঠিডালেৰে খুন্দিয়াই খুন্দিয়াই এজনে গীত লগাই দিয়ে আৰু বাকীবোৰে সেই সুৰতে সুৰ মিলাই গীতৰ অংশ কৈ থাকে। এনেকৈ জিলাখনৰ ঠায়ে ঠায়ে প্ৰতি ঘৰে ঘৰে গীত গাই গাই ধান, চাউল, পইচা ইত্যাদি সংগ্ৰহ কৰি ফুৰে আৰু গৃহস্থক আশীৰ্বাদ দিয়ে। গৃহস্থইও কোনো আপত্তি নকৰাকৈ নিজৰ সামৰ্থ্য অনুসৰি চাউল বা পইচা দিয়ে যদিও প্ৰকৃততে ধান দিয়াহে নিয়ম। এইদৰে গোটোৱা সম্ভাৰেৰে ভোগালী বিহুৰ উৰুকাৰ দিনা ভোজ ভাত খায়। এউৰি মাগি ফুৰোতে গোৱা গীতবোৰক এউৰী মাগা গীত বা অ'ৰি মাগা গীত বোলে। গীতবোৰ ধেমেলীয়া ধৰণৰ

চুটি চুটি গীত, বহু সময়ত ডেকাবিলাকে নিজেই মুখে মুখে সৃষ্টি কৰি লৈছিল। ‘এউৰি’ শব্দটোৰ প্ৰকৃত অৰ্থ কি তাক ঠিকমতে জনা নাযায়। বহুতৰ মতে এটা সুৰত এইগীত গোৱা হয়। ইয়াৰে এক শব্দৰ ‘ক’ অক্ষৰ লুপ্ত হৈ ‘এ’ থাকিল, তেনেকৈ ‘সুৰ’ৰ ঠাইত ‘উ’ হোৱাটো সম্ভৱ। এনেদৰে ‘একসুৰী’ শব্দৰ পৰা এউৰী শব্দৰ উদ্ভৱ হৈছে বুলি অনুমান হয়। কিন্তু কিছুমান অঞ্চলত ইয়াক ‘অ’ৰি-মাগা’ বুলিও কোৱা হয়।

এউৰী মগা গীতবোৰৰ সুৰ যদিও একে; কিন্তু অঞ্চল বিশেষে বেলেগ বেলেগ গীত গোৱা হয়। এউৰী মগা বা অ’ৰি মগা উৎসৱৰ লগত জড়িত গীতৰ নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ-

ক) অ’ৰি অ’ৰি
মৌ মাৰৰা যাংচো
এটি মাহৰ তেলে
বাৰ বাতি জ্বলে
বাৰ বাতি তেৰ কামি
বছৰে বছৰে মাগো আমি
বছৰৰ খেলা
যায় কৰে হেলা
তাক নেদু খেলা
হেলা কৰিলে বেলা হয়
ছাৰা চতৰ খেলা
চিপ-চিপো।

আশীৰ্বাদ :

গোহালীত গৰু হওক
ভাখৰীত ধান হওক
বেটা-বেটা হওক
কুশল হওক।। আদি

এই গীতবোৰৰ ভাৱ, ভাষা আদিৰ সংলগ্নতা নাই। লোক-গীতবোৰৰ মাজেৰে অ’ৰি মগা কাৰ্যটোক ‘বছৰৰ খেল’ হিচাবে অবহেলা নকৰিবলৈ লোক-জীৱনক সোঁৱৰাই দিছে। মুঠতে এউৰি মহা গীতত সম্পূৰ্ণ গাঁৱৰ চিত্ৰ

আৰু দৈনন্দিন জীৱনৰ সকলো কাৰ্যৰ লগতে নানা দেৱ-দেৱী বিশেষকৈ 'লক্ষ্মী' আৰু 'দুৰ্গা' দেৱীৰ কথা উল্লেখ কৰা দেখা যায়।

পুৰণি কালত এই উৎসৱ বহুলভাৱে প্ৰচলিত আছিল। কিন্তু শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ লগে লগে শিক্ষিত চামৰ অন্তৰত বৰ্তমান হীনমন্যতাৰ সৃষ্টি হৈছে। সেয়ে কেৱল এই অঞ্চলতহে ই অৰ্ধমৃত অৱস্থাত জীয়াই আছে।

৭। জাকৈ বা জাখৈ মৰা গীত আৰু নৃত্য :

বঙাইগাঁও জিলাত বসবাস কৰি থকা কোচ-ৰাজবংশীসকলৰ অধিকাংশই খেতিয়ক। ৰোৱনীয়ে খেতি পথাৰত শালিধান ৰোৱাৰ কাম শেষ হোৱাৰ লগে লগে গাভৰু ছোৱালী, বোৱাৰীসকলে একেলগ হৈ বিললৈ জাকৈ বা জাখৈ বাবলৈ যায়। তাত জাকৈ মাৰি মাৰি বোৱাৰী, গাভৰু ছোৱালীসকলে ইজনে সিজনৰ কথা চলেৰে কিছুমান গীত গাই গাই ৰং তামচাৰে জাকৈ বা জাখৈৰে মাছ মাৰে। গীতৰ নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ—

ক) জাখৈ দিয়া মাছ মাৰে ৰে
ও পায় পুঠি চান্দা।
তুনিৰ ভাতাৰে কৰি আছে
আৰু এক চেঙৰীৰ ধান্দাৰে।

ইয়াৰ উত্তৰত আনসকলে গায় :

জাখৈ দিয়া মাছ মাৰা তুই আপি
কথা এটা কলুংটো শুনিবিৰে
আম খাইয়ো, জাম খায়ো
তেতুল খাইয়ো না
তেতুল খালে পেট বিচাবো তোৰ আপিৰে
ছলি হবে না।^{১০} ইত্যাদি

৮। মাছ মৰা নৃত্য গীত :

অঞ্চলটোৰ বিভিন্ন ঠাইৰ কোচ-ৰাজবংশীসকলৰ মাজত প্ৰচলিত এটি নৃত্য-গীত প্ৰধান লোক-নাট্যানুষ্ঠান হ'ল মাছমৰীয়া নৃত্য। বৰ্তমান এই নৃত্যৰ অনুষ্ঠান লুপ্তপ্ৰায়। কোনো কোনো গ্ৰামাঞ্চলৰ ৰাজবংশীসকলে এই নৃত্যৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰিছে। এনে ধৰণৰ নাট্যানুষ্ঠানত গাভৰু তিৰোতাই হাতত জাখৈ লৈ জনগোষ্ঠীয় সাজপাৰ পৰিধান কৰি নৃত্য কৰে। মাছমৰীয়া নৃত্য-

গীতৰ নিদৰ্শন এনে ধৰণৰ-

ক) ভাউজি মোৰ মাছ মাৰে বে
অৰে জাখৈ খালৈ লৈয়া
টুনীয়া নদীত মাৰে মাছ
দুঠেংঙে খছিয়া
ভাউজি মোৰ মাছ মাৰে বে।^{১০} আদি।

সিদ্ধান্ত :

বিষয়টো আলোচনাৰ পৰা আমি এনে সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰোঁ।

ক) লোকগীতৰ সমান্তৰালভাৱে লোকনৃত্যসমূহ লোকসাহিত্যৰ অনুপম সম্পদ।

খ) লোকগীতত আকৌ লোকভাষা নিবিড়ভাৱে অন্তৰ্ভুক্ত।

গ) অধিক সংখ্যক লোকগীত বিৰচিত হৈছে প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ মাজেদি।

ঘ) লোক-সংস্কৃতিৰ উপাদানবোৰক বিভিন্ন সামাজিক মাধ্যম যেনে ফেচবুক, হোৱাট্‌ছ এপছ, ইউ টিউব, ই-আলোচনী আদিৰ যোগেদি যোগাত্মক ভূমিকা পালন কৰিলে অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে পুনৰ আগৰ অৱস্থালৈ ঘূৰি আহিব বুলি আমাৰ দৃঢ়বিশ্বাস।

সামৰণি :

বঙাইগাঁও জিলাৰ বিভিন্ন অঞ্চলত প্ৰচলিত উক্ত লোকগীত আৰু নৃত্যৰ উপৰিও মৈষালী গীত, কবি গান, কুশান গান, খাৰাতাল, নাওখেলৰ গীত, লাঠি খেলৰ গীত, ধুৱানিৰ গীত, বিয়া নৃত্য, লাৱা নৃত্য বা ঢালা নৃত্য বা কুলা নৃত্য তথা লোকগীতসমূহৰ প্ৰচলনে এই অঞ্চলৰ লোকসাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰিছে যদিও বৰ্তমান সময়ত যুগৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে বেছিভাগ লোকগীতৰ জনপ্ৰিয়তা কমি গৈছে। দুই-এঠাইতহে এনে ধৰণৰ লোকগীত ৰক্ষিত হৈ আছে। কিন্তু উপযুক্ত প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ হ'লে বঙাইগাঁও জিলাৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখন আৰু এখোজ হ'লেও বিশ্বৰ দৰবাৰত আগুৱাই নিব পাৰিব বুলি দৃঢ় বিশ্বাস। লগতে বিষয়টো সম্পৰ্কত পৰৱৰ্তী সময়ত গভীৰভাৱে গৱেষণা কৰাৰ বাট এই আলোচনাই মুকলি কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে।

পাদটীকা :

- ১। মনমোহন বায়, ৭৬ বছৰ, শিঙিমাৰী, বৰহমতল।
- ২। স্নেহলতা বায়, ৮৮ বছৰ, বাটাবাৰী, অভয়াপুৰী।
- ৩। দীপা তামুলী, গোৱালপৰীয়া লোকসংস্কৃতিত প্ৰকৃতি। বায়, প্ৰভাত।
গোৱালপৰীয়া সমাজ, সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি। পৃ.৩৯।
- ৪। দীপা তামুলী, গোৱালপৰীয়া লোকসংস্কৃতিত প্ৰকৃতি। বায়, প্ৰভাত।
গোৱালপৰীয়া সমাজ, সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি। পৃ.৪১।
- ৫। দীপা তামুলী, গোৱালপৰীয়া লোকসংস্কৃতিত প্ৰকৃতি। বায়, প্ৰভাত।
গোৱালপৰীয়া সমাজ, সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি। পৃ.৪০।
- ৬। ধনঞ্জয় নাথ, ৮০ বছৰ, বইটামাৰী।
- ৭। প্ৰতিমা বায়, ৪৫ বছৰ, নয়াপাৰা, কাকৈজানা।
- ৮। হৰেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ দাস, ৭৫ বছৰ, মালেগড়।
- ৯। ধনঞ্জয় নাথ, ৮০ বছৰ, বইটামাৰী।
- ১০। ধনঞ্জয় নাথ, ৮০ বছৰ, বইটামাৰী।

প্ৰসংগ পুথি :

- ১। দত্ত, বীৰেন্দ্ৰনাথ। সংক. আৰু সম্পা.। *গোৱালপাৰা লোকসংস্কৃতি আৰু অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ ইয়াৰ অৱদান*। ধুবুৰীঃ ভোলানাথ কলেজ শিক্ষক সংস্থা, ১৯৮২। মুদ্ৰিত।
- ২। নাথ, দ্বীজেন। *গোৱালপৰীয়া লোকসাহিত্যত দৃষ্টিপাত*। গুৱাহাটীঃ বাণী প্ৰকাশ, ১৯৭৭। মুদ্ৰিত।
- ৩। বায়, প্ৰভাত। *গোৱালপৰীয়া সমাজ, সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি*। কোকৰাঝাৰঃ এন.এন পাব্লিকেশ্বন, ১৯৯৪। মুদ্ৰিত।
- ৪। শৰ্মা, শিৱানন্দ। সম্পা.। *গোৱালপাৰা জিলা সংস্কৃতি সংৰক্ষণ*। স্মৃতিগ্ৰন্থ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ধুবুৰীঃ ধুবুৰী মহকুমা পৰিষদ, ১৯৭১। মুদ্ৰিত।
- ৫। বায়, সন্ধিয়া বাম। *গোৱালপৰীয়া লোকগীত*। স্মৃতিগ্ৰন্থ। গোৱালপাৰাঃ গোৱালপাৰা জিলা শাখা সাহিত্য সভা, ১৯৮৭-৮৮। মুদ্ৰিত।

असम प्रांत के अंकीया भाउना और पाला भाउना: एक अध्ययन

श्री करबी देवी

असम प्रांत को संत शंकरदेव और संत माधवदेव ने आज से सौ साल पहले ही अपने योदगान से समृद्धशाली बनाकर छोड़ गये हैं। अर्थात् संत शंकरदेव और संत माधवदेव ने अपनी बरगीत, भटिमा, कीर्तण-घोषा, अंकीया नाटक, भाउना, नृत्य, छन्द, दोहा विभिन्न प्रकार के पुथि-काव्य आदि से असमिया संस्कृति और साहित्य के भण्डार को विश्व दरबार में प्रतिष्ठा करके गये हैं।

संत शंकरदेव के असमिया जाति के लिए एक अनोखी वरदान है 'अंकीया नाटक'। जिसे बाद में हम 'अंकीया भाउना' भी कहने लगे। अंकीया भाउना में ईश्वर सम्बन्धी विषयवस्तु जैसे- रामायण-महाभारत की कथा, शिव-पार्वती आदि की कथा सत्य हरिचन्द्र, नल दमयंती आदि की कथा लोगों के सामने अभिनय के द्वारा, गीत नृत्य, वाद्य आदि के सहयोग से उपस्थापन किया जाता है। यहाँ असत्य पर सत्य की जय, अधर्म पर धर्म की प्रतिष्ठा आदि दिखाना मुख्य उद्देश्य होता है, ताकि लोगो को ईश्वर या भगवान के प्रति आकर्षित करवा सके और ध्यान दिला सके। साथ ही समाज में भाई-चारा की भावना के साथ-साथ विश्वमैत्री की भावना भी सदैव बनी रहे।

'पाला भाउना' असमिया समाज की एक दूसरी आकर्षणीय और महत्वपूर्ण विधा है। पहले इसका कोई लिखित रूप नहीं मिलता था। लोग अपने घर के आंगन में, गाँव कसबे के मुख्य जगह पर पाला भाउना करते थे। अंकीया भाउना से यह काफी अलग है। यहाँ भी धार्मिक विषयवस्तु को अभिनय के द्वारा दिखाया जाता है। यहाँ 'पालि' और 'विवेक' नाम के पात्र रहते हैं जो आदि से लेकर अंत तक पाला भाउना के विषयवस्तु को सजाकर और समेटकर ले जाता है।

अतः अंकीया भाउना और पाला भाउना क्या है? उसकी विशेषता क्या है? वर्तमान युग और समय में यह प्रासंगिक है या नहीं- इन्हीं बातों को प्रस्तुत शोध पत्र में आलोचना किये जा रहे हैं।

बीजशब्द- संत शंकरदेव, माधवदेव, उनके योगदान, अंकीया भाउना और पाला भाउना।

प्रस्तावना- भारतवर्ष के उत्तर पूर्व प्रांत में असम प्रांत अवस्थित है। संस्कृति और साहित्य के क्षेत्र में असम एक धनी प्रदेश है। यह प्रदेश समाज जीवन से लेकर साहित्य संस्कृति की क्षेत्रों में बहुत ही समृद्धिशाली है। क्योंकि यहां संत शंकरदेव, माधवदेव, मथुरादास बूढ़ा आता, बदला आता आदि संतों ने जन्म ग्रहण करके जाति और संस्कृति को विश्व दरवार में प्रतिष्ठा किया था। संत शंकरदेव और माधवदेव ने अपने गीत-पद-नाटक-भटिमा आदि की रचना से असम के संस्कृति की जड़ और जमीन को मजबूत बनाया। इन संतों के बाद लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा, चन्द्रकुमार आगरवाला, अम्बिकागिरि रायचौधरी, आनन्द चन्द्र आगरवाला, रोपकाँवर ज्योतिप्रसाद आगरवाला, कलागुरु विष्णुप्रसाद राभा और 'भारत रत्न' डॉ. भूपेन हजारिका जैसे व्यक्ति ने गीत, कविता, नाटक और सिनेमा के द्वारा असम प्रांत को और गरिमामय परिचय प्रदान किया।

संस्कृति एक जाति की जीवन धारा है। और एक जाति की भाषा, साहित्य, रीति-नीति, धर्म, परम्परा, सुकुमार कला आदि ही उनका अपना वैभव और सम्पद है। संस्कृति का प्रकृत श्रोत होता है मनुष्य के सृष्टिमूलक प्रतिभा, सौन्दर्यबोध और मानसिक उत्कर्ष। असम प्रांत में समतल भूमि होने के साथ-साथ पहाड़-नदी और जंगल भी हैं। यहाँ विभिन्न प्रकार के जाति-जनजाति निवास करते हैं। उनके विभिन्न प्रकार के भाषा, बोली, वेश-भूषा, साज-सज्जा, रीति-नीति, उत्सव-पर्व, व्रत-त्योहार, गीत-नृत्य आदि हैं। लोकगीत है तो कहीं वनगीत है। शिकार के गीत है तो तो कहीं होली के गीत। कहीं साज-सज्जा में पाट का मेखला चादर है तो गोमचंग का चोला यानी कमीज। कहीं धोती है तो कहीं गामोछा। खाद्य प्राण में भी विभिन्न प्रकार के चीजे खाने और देखने को मिलती है। बात जो भी हो, असम प्रांत के संस्कृति या लोकसंस्कृति को अगर लिया जाए तो 'बिहु' उत्सव या त्योहार का नाम ही पहले लिया जाता है। बिहु असमिया जाति की परम्परागत त्योहार और संस्कृति का परिचायक है। बिहु के बाद हम यहाँ के लोकसंगीत, लोकोत्सव या त्योहार, बारह महीने के गीत और उत्सव, विभिन्न प्रकार की बोली एवं उपभाषा, खाद्य, वेश-भूषा, नृत्य जैसे- बिहु नृत्य, सत्रीया नृत्य, देउध्वनि नृत्य, चाय बगान के नृत्य, बडो-तिवा लोगों के 'बागरुम्बा नृत्य' आदि का नाम ले सकते हैं।

असम प्रांत में संत शंकरदेव और माधवदेव ने जन्म लिया था। उनके द्वारा रचित बरगीत, भटिमा, अंकीया भाउना, नाटक, खोल-मृदंग, ताल, लय, राग आदि भी यहाँ के संस्कृति को अपना अस्तित्व प्रदान करता है।

शंकरदेव और माधवदेव के बाद अलिखित रूप में 'लोकगीत', 'वनगीत' और असमिया 'पाला-भाउना' भी असमिया संस्कृति का एक अनवद्य अवदान है।

शादी-व्याह के गीत, विभिन्न तिथि या दिवस के गीत, ईश्वर सम्बन्धि प्रार्थना, वचन आदि भी असमिया संस्कृति की एक अमूल्य निधि है। रासलीला, कीर्तन, नौका चलाते समय गाये जाने वाली गीत, रात्रि जागरण के गीत आदि भी असमिया संस्कृति की भण्डार को समृद्धशाली बनाते हैं।

अध्ययन का उद्देश्य और आवश्यकता

अंकीया भाउना और पाला भाउना असम के जातीय जीवन की परिचायक हैं। संत शंकरदेव और संत माधवदेव ने इन अंकीया भाउना को जन्म दिया था और पाला भाउना को असमिया जन-मानस ने। अंकीया भाउना का लिखित रूप है। 'संस्कृत रूपक' के साथ इसको तुलना किया है। पाला भाउना का कोई लिखित रूप पढ़ने को नहीं मिलता। 'उरिष्या' के 'पाला गाना' के साथ इसका सादृश्य है। इसे 'यात्रा पार्टि' के साथ भी तुलना किया जाता है। इसलिए हमारे वर्तमान और आने वाले पीढ़ी के लिए इस विषय पर अध्ययन करना, शोध करना आवश्यक है। अध्ययन और शोध कार्य से इनके लेखन और पठन से असम की यह संस्कृति और साहित्य विश्व के दूसरी जगहों पर जाकर प्रतिष्ठित हो पायेंगे। तब असम प्रांत के संस्कृति की भौगोलिक सीमा और अधिक व्यापक और बड़े हो जायेंगे।

अध्ययन पद्धति-

'अंकीया भाउना' और 'पाला भाउना' के अध्ययन पद्धति के लिए हमें विभिन्न प्रकार के ग्रंथों का अध्ययन जैसे- हरिप्रसाद नेउग और लीला गौ के द्वारा रचित 'असमिया संस्कृति', सत्येन्द्र नाथ शर्मा जी के द्वारा लिखित 'असमीया नाट्य साहित्य', ए. अजित शर्मा जी के 'असम लोक नाट्य आरु अंकीया भाउनाट', डॉ. नवीन चन्द्र शर्मा जी के द्वारा लिखित 'भारत उत्तर पूर्वांचल परिवेश कला' और विभिन्न प्रकार के अन्यान्य ग्रंथ और प्रबंध, निबंधों का अध्ययन करना आवश्यक है।

साथ ही नगाँव जिले के दिंग अंचल में परम्परागत 'आहिनी मेला' जहाँ साल में एक बार अंकीया भाउना का आयोजन किया जाता है। लगभग दस से लेकर बारह नामघरों में। उसे अगर एक क्षेत्र अध्ययन (Field Study) के तौर पर विद्यार्थियों को ले जाकर दिखाया जाए तो बहुत ही लाभजनक सिद्ध होगी।

उसी प्रकार पाला भाउना भी जिसकी कोई लिखित रूप नहीं है, वह असम के गाँव गाँव में छोटे-छोटे अवसर पर अनुष्ठित किया जाता है। उसे भी अगर हमारे नयी पीढ़ी को दिखाया जाए या विद्यार्थियों को ले जाकर दिखाया और समझाया जाये तो ये अंकीया भाउना और पाला भाउना को और अधिक प्रसार और प्रचारता मिलेगी। हिन्दी भाषी प्रदेश या प्रांतों में भी लोग इसके बारे में जानकारी ले सकेंगे और पढ़ पायेंगे।

मूल विषयवस्तु का विश्लेषण-

असमिया संस्कृति में अंकीया भाउना और पाला भाउना एक महत्वपूर्ण विषयवस्तु है। इन दो विषयवस्तुओं के बिना असमिया संस्कृति जैसे अधूरी है। अंकीया भाउना संत शंकरदेव और संत माधवदेव ने वैष्णव धर्म प्रचार, ईश्वर भक्ति का निदर्शन और असमिया समाज को श्रृंखलित और एकत्रित करने के लिए रचना किया था।

पाला भाउना का मूल रचयिता कौन है यह कह पाना मुश्किल है। इसका कोई लिखित रूप भी अबतक नहीं मिला है। समय के साथ लोगों ने इस पाला भाउना को लिखित रूप देने का प्रयास किया है। इसलिए इस परम्परागत असमिया पाला भाउना का संरक्षण एवं प्रचार-प्रसार करना आवश्यक ही नहीं बल्कि जरूरी भी है।

अब हम असमिया अंकीया भाउना और पाला भाउना के विषयवस्तु पर अलग-अलग रूप में अपना विचार प्रस्तुत रखेंगे-

अंकीया भाउना: एक परिचय

अंकीया भाउना के संदर्भ में बहुत सारे पंडितों ने नाना प्रकार के अर्थ निकाले हैं। कुछ विद्वान यह भी कहना चाहते हैं कि 'रूपक' शब्द के अंदर जो 'अंक' शब्द है, उसी से 'अंकीया' शब्द की उत्पत्ति हुई है। दूसरी ओर असम में संत शंकरदेव और माधवदेव के नाटक को ही 'अंक' कहते हैं। संत शंकरदेव और माधवदेव के बाद जो चरिताकार थे उन्होंने 'अंक' शब्द का विशेष रूप से प्रयोग किया। बाद में यह 'अंकीया नाट' या 'अंकीया भाउना' नाम से प्रसिद्ध हुआ। यह बात विशेष रूप से महत्वपूर्ण है कि शंकरदेव और माधवदेव के द्वारा रचित नाटकों को 'अंकीया नाट' कहा जाता है। इन अंकीया नाटकों की परम्परा का अनुसरण करके वाकी लोगों ने जो रचना किया उसे 'नाटक' और उनको जब अभिनय के साथ प्रस्तुत किया जाता है तो उसे असमिया में 'भाउना' कहा जाता है।

'भाउना' शब्द का अर्थ एक व्यक्ति दूसरे व्यक्ति का उसी प्रकार भाव-भंगी, गति-विधि आदि प्रतिफलन करना। भरतमुनि के नाट्य शास्त्र में नाटक के पात्र किस प्रकार होना चाहिए उसका भी उल्लेख है। जैसे- अभिनेता गुणवान, बुद्धिमान, सुदर्शन, उद्यमी, विनीत इत्यादि। भावरीया के बीच भी उत्तम, माध्यम और अधम-यह तीन भेद किये गये हैं। टभावरीयाट यानी अभिनेता के उपर ही एक भाउना का सफलता और विफलता निर्भर करता है। असमिया भाषा में 'भाव' शब्द को ही 'भाउना' कहा है। 'भाव' अन्तर की उपलब्धि है और 'भाउना' या अभिनय बाहर की अभिव्यक्ति। अगर भाव को अच्छी प्रकार से प्रकाशित नहीं किया जायेगा तो भाउना या अभिनय में कृत्रिमता आ जायेगी।

'अंकीया भाउना' के विषयवस्तु ईश्वर से सम्बन्धित है, इसलिए इसे प्रस्तुत करते

समय अगर भगवत प्रेम, भक्ति, आदर्शवादी चरित्र, नैतिकता, उदारता, महानता आदि का रूप प्रतिष्ठित नहीं होता तो वह दर्शक के लिए मनोग्राही नहीं होगा और वह अंकीया भाउना असफल साबित होगा। संत शंकरदेव और माधवदेव ने अंकीया भाउना का जन्म इसलिए दिया था ताकि असम के जनसाधारण को धर्म के पथ पर, नैतिकता के पथ पर ला सके। भगवत-भक्ति के प्रति आकर्षित करवा सके। साथ ही वैष्णव धर्म के प्रचार का भी दूसरी एक उद्देश्य था। 'अंकीया भाउना' का निर्माण बहुत सारे उपादानों का संयोजन करके किया गया है। इन उपादानों में चार प्रमुख हैं—

क) प्राचीन भारतीय नाट्यशास्त्र के उपादान

ख) तीर्थ भ्रमण करते समय अभिज्ञता के तौर पर मिले हुए सांस्कृतिक उपादान

ग) गुड़िया नृत्य

घ) स्वयं के प्रतिभा और विकास

इन सभी उपादानों ने 'अंकीया भाउना' के आध्यात्मिक चेतना, भक्ति के रस और उसकी गंभीरता एवं गहनता को दिखाया है।

अंकीया भाउना की विशेषता—

अंकीया भाउना में बहुत सी विशेषताएँ देखी जाती है। जैसे—

क) 'अंकीया भाउना' संत शंकरदेव और संत माधवदेव की रचना है।

ख) 'अंकीया भाउना' में 'अंक' या 'पट' का परिवर्तन नहीं होता है।

ग) इसे वैष्णव धर्म के प्रचार और भगवत प्रेम यानी ईश्वर प्रेम के प्रति लोगों को आकर्षित करने के लिए रचना किया गया था।

घ) 'ब्रजावली' जो कि असमिया, ब्रज, अवधी का एक मिश्रित भाषा है, उसका प्रयोग अंकीया भाउना में किया गया है।

ङ) यहाँ शृंगार रस से ज्यादा भक्ति रस का प्राधान्य है। ताकि भक्त गण या जनसाधारण का मन विचलित न हो।

च) 'अंकीया भाउना' खासकर गीतिधर्मिता या संगीत प्रधान है। यहाँ सुर-ताल-लय-राग-मान आदि का संयोग होता है।

छ) गीतिप्रधान होने के कारण अंकीया भाउना में खोल (मृदंग) ताल आदि भी बाजाया जाता है।

ज) 'अंकीया भाउना' में वचन के रूप में गाया पयार, छन्द आदि गीत के रूप में सूर के साथ गाया जाता है और अपना भाव प्रकट करता है।

झ) 'अंकीया भाउना' में असमिया प्रसाधन एवं अलंकारों का भी प्रयोग किया जाता है। उसी प्रकार असमिया साज-सज्जा का भी व्यवहार किया जाता है। अलंकारों में जैसे मादली, मणि, गामखारु, गलपता आदि। साज-सज्जा में पाट के मेखला चादर, धोती, गामोछा, चेलेंग आदि।

अंकीया भाउना में 'सूत्रधार' की भूमिका—

अंकीया भाउना में सूत्रधार की भूमिका महत्वपूर्ण है। सूत्रधार पूरे कथावस्तु को सारांश रूप में भाउना के आरंभ होने से पहले ही वर्णन करता है। बीच-बीच में पुनः अभिनेता के आगमन का संदेश देने के साथ-साथ पूरे कहानी एवं कथावस्तु के साथ एकसूत्रता बनाये रखता है।

अंकीया भाउना विशेष रूप में नामघर (प्रार्थना गृह) या सामाजिक स्थान पर अभिनित किया जाता है। संत शंकरदेव के अंकीया भाउना— पत्नीप्रसाद, केलिगोपाल, रुक्मिणीहरण, पारिजातहरण, कालीयदमन और रामविजय में धर्म का जय, अधर्म का पराजय, परमात्मा परमेश्वर के प्रति प्रार्थना, उनका गुणानुकीर्तन आदि किया गया है। अंकीया भाउना में महाभारत और रामायण की कहानी को भी आधार बनाकर अभिनित किया जाता है। जैसे— भीम चरित्र, द्रोपदी का चीर हरण, दुःशासन का रक्तपान, कुरुक्षेत्र युद्ध, भीम पर्व, सीता हरण, रावण वध, बाली वध, मेघनादवध, सीता-स्वयंम्बर आदि।

अंकीया भाउना असमिया संस्कृति की मूल जड़ है। अंकीया भाउना में सूत्रधार, राम-श्रीकृष्ण, गायन-वादन, नृत्य-गीत, वाद्य, अभिनय आदि के संयोजन से असमिया जाति की सबल स्थिति को प्रकट किया गया है। संत शंकरदेव और माधवदेव सृष्ट 'बरगीत' के विभिन्न ताल मान राग का यहां परिवेशन करके भाउना की और अधिक समृद्धिशाली बनाया है। ब्रजावली भाषा का प्रयोग भी 'अंकीया भाउना' का एक उल्लेखयोग्य योगदान है।

पाला भाउना: एक परिचय

'पाला भाउना' अथवा 'पाला गीत' का मतलब है जो एक जुट होकर गीत गाकर अभिनय करते हैं उसे ही पाला भाउना कहा जाता है। कहानी या नाट या नाटक के अर्थ में ही जनसाधारण 'पाला' शब्द या पद का व्यवहार करते हैं। पाला भाउना अथवा पाला गीत का अर्थ एक ही है। 'पाला' शब्द या पद का अर्थ विभिन्न प्रकार से निर्धारित किये जा सकते हैं। जैसे—

क) कीर्तण या धार्मिक संगीत के सम्पूर्ण इतिहास।

ख) गीत और अभिनय का विषयवस्तु।

ग) कहानी, नाटक इत्यादि।

घ) अभिनय या संगीत की एक छोटी-छोटी आख्यान।

संत शंकरदेव के एक अन्यतम काव्य है 'हरिश्चन्द्र उपाख्यान'। इसके उपर रचित 'हरिचन्द्र पाला' उसके बाद नल दमयंती पाला, श्रीवत्स पाला, सावित्रीसत्यवान पाला, परशुराम के मातृहत्या पाला आदि उपाख्यान पाला भाउना के रूप में दिखाया जाता है। असम के अनेक स्थानों पर पाला भाउना का मंचायन देखा जाता है। इसके कोई लिखित हस्तपूथि नहीं मिलता। कुछ विद्वानों का कहना है कि पाला का प्रथम प्रयोग या रूप चित्रण असम प्रांत के 'दरंग जिला' में किया गया था। आउनीआटी सत्र और दक्षिणपाट सत्र में 'पांचाली उजापालि' नाम की एक भाउना का प्रचलन देखा जाता है जो असमिया के पाला-गान के साथ मिलता-जुलता है। असम के 'नगाँव जिला' के पाला भाउना भी उरिष्या के दक्षिणपाट और आउनीआटी सत्र के साथ कुछ मिलता-जुलता रूप है।

पाला भाउना की विशेषताएँ-

1. **भाषा:** पाला भाउना की भाषा लोक-जीवन की भाषा है। इसमें उच्च स्वर के साथ चरित्र या अभिनेता संवाद या कथोपकथन करते हैं। संलाप छोटे-छोटे, सरल, स्पष्ट और प्रत्यक्ष रूप में बोले जाते हैं। जटिल भाव या अस्पष्टता इसमें नहीं के बराबर है। मूल नायक के संलाप के साथ पाली भी संवाद या वचन दोहराते जाते हैं। संवाद असमिया भाषा के होते हुए भी गीत आदि की भाषा ब्रजवाली मिश्रित होती है। जैसे-

“रानी बहुदिन हल, मृगयालै जोवा नाई, जावर ककारने बर ईच्छा हौचे।”

(हरिश्चन्द्र पाला)

अर्थात्- रानी बहुत दिन हो गये हैं शिकार करने नहीं गये हैं। जाने की बहुत इच्छा हो रही है।

और एक-

“कैत आछा बिघ्नराज

करा आहि देबर कार्य

विपदे परिछो देवगण है”

(हरिश्चन्द्र पाला)

अर्थात्- कहाँ हौ बिघ्नराज, यहाँ आकर जल्द ही देव-कार्य कीजिए। हम देवगण मुश्किल में पड़े हैं।

2. **रय योजना:** पाला भाउना में विभिन्न रसों का समाहार होता है। जैसे- भक्तिरस, वीर रस, अद्भुत रस, करुण रस, हास्य या व्यंग रस, शृंगार रस आदि।

इन रसों के प्रयोग से जनमानस या श्रोता में मनोरंजन उत्पन्न होने के साथ-साथ आकर्षण भी बढ़ते हैं। जैसे- करुण रस का एक प्रयोग इस प्रकार किया गया है-

“मई अभागिनी परम पापिनी

जनम दुखुनी मई

जन्म होल वेथा नाहोल मो सर्वकथा

यौवन होल मोर माया।”

(नलदमयंती पाला)

अर्थात्- मैं अभागिनी और परम पापिनी हूँ। मैं जनम की दुखी आत्मा हूँ। मेरा जन्म विफल हो गया है, कुछ अच्छा कर्म भी नहीं कर पायी। मेरा यौवन ही मेरे लिए माया और काल बन गयी है।

हास्य रस का प्रयोग-

“अ’ फूल चुरूनी,

लताई लताई बांध-खाई आछ,

आजि मार किजे भाग्य

एजनीर लगते पालो तिनिजनी।”

अर्थात्-आरे, फूल चोरी करने वाली चोरनी, तुमको किसने लतिका के संग बांध दिया। किसने यह कार्य किया और मेरा भी आज कितना परम भाग्य है कि घर में एक थी (औरत) आज फिर तुम दोनों को मिलाकर तीन हो गये। अर्थात् आज से मैं तीन नारियों की मालिक बन गयी। (यह एक प्रकार का हास्य रस उत्पन्न करने वाली संवाद है)

3. गीत और श्लोक: जिस प्रकार अंकीया भाउना में गीत-राग-ताल-मान का प्रयोग किया जाता है ठीक उसी प्रकार पाला भाउना में भी गीत और श्लोक का प्रयोग किया जाता है। मूल नायक गीत या श्लोक गाते हैं, पाली उसे पुनः दोहराते हैं। संवाद या वचन अगर हटा भी दिया जाये तो इन गीत और श्लोक के जरिए पाला भाउना के कथावस्तु का सही रूप में अनुमान लगाया जा सकता है।

पाला भाउना के गीतों में और एक बात महत्वपूर्ण है। मंच के एक कौने में कपड़ा बिछाकर गायक-वादक आदि बैठते हैं। वे लोग भाउना के प्रारंभ से लेकर अंत तक गीत गाकर वाद्य बजाकर अभिनेताओं को संगत करते हैं।

4. ‘विवेक’ नाम का चरित्र: पाला भाउना में यह देखा जाता है कि वहाँ उजा या सूत्रधार नहीं रहता। उसके बदले ‘विवेक’ नाम का एक चरित्र रहता है। ‘यात्रा’ में ‘विवेक’ पुरुष होता है मगर ‘पाला भाउना’ में विवेक स्त्री को निर्वाचन किया

जाता है। वह स्त्री या लड़की कुमारी होना जरूरी है। इस विवेक नामक चरित्र की अपना एक निजी वेशभूषा रहती है। वह पीला रंग का कपड़ा और चादर ओढ़ती है। पैड़ में घूँघड़ु पहनती है। 'विवेक' गीत और नृत्य के माध्यम से मंच की निर्देशना करती है। जैसे-

“कि करिछा महाराज, नकरिबा एने।

विघ्नराजे घटाव विपदा।”

अर्थात्- है महाराज, आप क्या कर रहे हैं? ऐसा मत कीजिए, विघ्नराज इस कार्य से और अधिक विपत्ति उत्पन्न करेंगे।

फिर पाला भाउना का जब अंत होता है तब भी विवेक परिसमाप्ति की घोषणा करती है। जैसे-

“राजारानीर मिलन होया अयोध्यालौ चलि गैला

निजराज्ये करिला शासन।

सुना सुना सबासद नाट होले समापन

दोष हैलै करिवा मार्जन।

अर्थात्- राजा-रानी का मिलन हो गया है ओर वे अयोध्या लौट चले। वहाँ जाकर अपना राजकाज चलाने लगे। है सभासद, सुनों, आज का नाट यही पर समाप्त होता है। अगर कोई गलती या दोष हो गई है तो क्षमा कीजिएगा।

5. पालि: पाला भाउना में और एक महत्वपूर्ण चरित्र है 'पालि'। 'पालि' पाला भाउना का मूल चरित्र नहीं होते हुए भी, पाला भाउना की सफलता और विफलता उसके ऊपर निर्भर करता है। मुख्य पालि के साथ अन्य पालि मंच के बाहर उपस्थित रहकर मुल गीत को दोहराने के साथ-साथ वचन एवं संवाद को भी दोहराते हुए देखे जाते हैं।

6. पाला भाउना के मंच सज्जा: अन्य नाटक या नाट की तरह पाला भाउना का कोई निर्दिष्ट मंच नहीं रहता। लोगों के घर आंगन में, गाँव या कसबे के मुख्य चारआली या तीनआली में भी पाला भाउना किया जाता है। पाला भाउना अर्धस्थायी मंच पर दर्शक या लोगों से थोड़ा दूर रहकर ही किया जा सकता है।

7. साज-सज्जा एवं आभूषण: पाला भाउना पौराणिक धर्ममूलक कथा या आख्यान पर आधारित होती है। इसलिए यह राजा-महाराजाओं का साज-सज्जा करने के साथ-साथ अस्त्र-शस्त्र, वाण-तीड़ आदि व्यवहार करते हैं। नारी चरित्र में समूह स्त्री परम्परागत असमिया साज-सज्जा जैसे- पाट का मेखला-चादर, चेलेंग चादर आदि परिधान करते हैं। अलंकारों में भी परम्परागत मादली, गलपता, गामखारु,

मुटिखारु, जोनबिरि, जाँपि, फुलि आदि पहनते हैं।

निष्कर्ष: तो इस प्रकार देखा जाता है कि असमिया अंकीया भाउना और पाला भाउना असमिया संस्कृति और परम्परा का वाहक है। अंकीया भाउना संत शंकरदेव और माधवदेव के कालजयी सृष्टि हैं। जिसके द्वारा आप दोनों महापुरुषों ने असमिया जातीय जीवन को एक श्रृंखलित रूप देने के साथ-साथ लोगों के बीच वैष्णव धर्म का प्रचार और लोगों के बीच भगवद प्रेम और भक्ति को प्रचार-प्रसार किया।

पाला भाउना में भी राम-कृष्ण, अनेक राजा, महर्षि, ऋषि-मुनि, महाभारत, रामायण के विभिन्न चरित्रों का अभिनय के जरिए रूपायन करके लोगों के बीच धर्म की स्थापना और एकता का भावना उजागर करना चाहते हैं।

असत्य पर सत्य की जय, अधर्म पर धर्म की जय, परम्परा का निर्वाह और संस्कृति का रूपायन और दोनों संत शंकरदेव और माधवदेव की व्यक्तित्व का सुन्दर प्रकाश यही अंकीया भाउना और पाला भाउना में देखे जाते हैं और यही पाला भाउना और अंकीया भाउना का प्रकृत उद्देश्य और अर्थ है।

आधार ग्रंथ-

1. असमीया संस्कृति: हरिप्रसाद नेउग, लीला गगै, प्रकाशन-असम साहित्य सभा 2003
2. असमीया नाट्य साहित्य: सत्येन्द्र नाथ शर्मा, स्मारक ग्रंथ
3. सुत्रधार- नगाँव भाउना समारोह-2012, सम्पादना- शैलेन शर्मा, माधुर्य मंडित बरुवा
4. वंशीवादन-नामडूमडूमीया सत्रर मणिकुट, सम्पादना- मुकुल चन्द्र बरा, 2012
5. असमर लोक नाट्य आरु अंकीया भाउना: डॉ. अजित शर्मा, डॉ. सत्यकाम बरठाकुर
6. भारत उत्तर पूर्वांचलर परिवैश्य कलाछ डॉ. नवीन चन्द्र शर्मा

भक्ति आन्दोलन के ध्वजावाहक श्रीमंत शंकरदेव के साहित्य में पर्यावरण संरक्षक रूपी श्रीकृष्ण

प्रशांत लस्कर

कृष्णमय भारतीय संस्कृति में राम और कृष्ण कवि-साहित्यकारों को हमेशा से ही आकर्षित करते आए हैं। ये चरित्र नवीन युग को निर्माण करनेवाले, युग को दिशा देनेवाले तथा हर युग के लिए प्रासंगिक हैं। श्रीमंत शंकरदेव उत्तर-पूर्व भारत के असम के भक्तिकालीन महापुरुष हैं। जिन्होंने अपनी रचना के माध्यम से असम में प्रचलित तत्कालीन धार्मिक अनाचार, अविचार, सामाजिक कुरीतियाँ, बाह्यिक आडम्बरों को दूर करके सर्वमंगलमय कृष्ण-भक्ति का प्रचार-प्रसार किया। सामाजिक भेदाभेद तोड़कर सभीजनों को एक ही नामघर में बिठाकर कृष्ण-रसामृत पान करने का अवसर दिया। श्रीमंत शंकरदेव द्वारा प्रचारित एक शरण हरि नाम धर्म नाम से ही इस धर्म का महत्व स्पष्ट हो जाता है।

सगुण के माध्यम से निर्गुण की प्राप्ति का संदेश देनेवाले श्रीमंत शंकरदेव ने सम्पूर्ण शास्त्रों का सारोद्धार करके स्वयं अपने हाथों से भक्ति शास्त्रों की रचना की। इस दृष्टि से देखा जाए, तो श्रीमंत शंकरदेव ही सम्पूर्ण पृथ्वी का एक मात्र महापुरुष हैं, जिन्हें अपने हाथों से शास्त्र लिखने का गौरव अर्जित है। उनका श्रीकृष्ण केवल ईश्वरीय भावना वहन करनेवाले अलौकिक पुरुष मात्र ही नहीं है, बल्कि समाज जीवन के प्रति एक आदर्श प्रस्तुत करनेवाले महात्मा भी हैं। पुरुषोत्तम होते हुए भी मानवीयपन दर्शानेवाले एक आदर्शवान सत्त्वा की आवश्यकता श्रीमंत शंकरदेव को थी, क्योंकि उनके समक्ष युगीन प्रत्याह्वान थी। एक ओर मुसलमान शासकों के द्वारा विध्वस्त किए गए भारतीय धार्मिक आस्था की पुनः स्थापना करनी थी, तो दूसरी ओर भारतीय जन-मानस को एकत्रित करके उन्हें 'संघे शक्ति कलौयुगे' की भावना से उद्वुद्ध करना भी था।

कोई भी युगनायक कवि अपने युगीन सामाजिक दायित्वबोध को अस्वीकार नहीं कर सकता है। सामाजिक वातावरण के प्रति उनका मन सहज ही चला जाता है, क्योंकि उसी वातावरण में उनको अपना विचार पल्लवित करना होता है। भक्तिकालीन

सभी संत, महापुरुषों ने पहले अपने वातावरण को उपयोगी बनाया, तत्पश्चात् अपनी वाणी का प्रचार किया। अपनी वाणी में आध्यात्मिकता के साथ-साथ शुद्ध नैतिकता का भी संदेश दिया। श्रीमंत शंकरदेव ने भी अन्य महापुरुषों की भाँति अपनी रचनाओं में जहाँ संभव मौका ढूँढ़कर समाज जीवन को प्रभावित करनेवाली बातों को भर दिया है। जिनमें से पर्यावरण संरक्षण एक महत्वपूर्ण विषय है।

श्रीकृष्ण के पिता ग्वालराज नंद द्वारा सम्पादित होने जा रही गोवर्धन पूजा 'आदि दशम' का एक रोचक अंश है। जिसे श्रीमंत शंकरदेव ने 'महेन्द्र मखभंग' शीर्षक से प्रस्तुत किया है। बाबा नंद अपने कुल देवता इन्द्र की पूजा सम्पूर्ण मर्यादा तथा महाआड़म्बर सम्पादन करते हैं। इस वर्ष भी यथा समय पूजा का आयोजन किया जाने लगा। जिसे देखकर बालक कृष्ण बार-बार पिता से आयोजन का उद्देश्य जानने का आग्रह करता है। जब उसे ज्ञात हुआ कि इन्द्र देवता को संतुष्ट करने पर उनकी कृपा से ही देश में अच्छी जल-वृष्टि होती है, यह जानकर बालक कृष्ण ज्ञानी व्यक्ति की तरह शास्त्र-विधान का उल्लेख करते हुए इन्द्र-पूजा की निरर्थकता समझाता है—

“ हेन चिन्ति दिलंत नंदक समिधान।

शुना पितृ कहो येन शास्त्रर विधान॥”¹

अर्थात्, सोचकर कृष्ण ने शास्त्र का विधान क्या है नंद को समझाया ।

“ इन्द्रक पूजिले येवे मेघे बरिषय।

कैत शुनि आचा वन पर्वते पुजय ॥

तथापि बरिषे शिला पर्वत संकटे।

देखियोक पितृ एको सम्बन्ध नघटे ॥”²

अर्थात्, अगर इन्द्र की पूजा करने से वर्षा होती है, क्या कभी वन-पर्वत को पूजा करते हुए सुना है, वहाँ भी तो वर्षा होती है।

कृष्ण का तर्क है कि उनका सम्बन्ध नगर, ग्राम से बढ़कर पर्वत वन से है। पर्वत की संतुष्टि में ही ग्वालों की भलाई है। श्रीकृष्ण की दृष्टि में इन्द्र की पूजा करने से अच्छा उनके निर्भर स्थल गाय-बैलों की पूजा करना।

अपने परिवेश के प्रति सदा सतर्क, जागरूक श्रीमंत शंकरदेव ने श्रीकृष्ण के द्वारा गोवर्धन पूजा की रीति चलाकर परिवेश संरक्षण का ही संकेत करते हैं। पूजा के अवसर पर पर्वत को सालंकृत करना वस्तुतः पर्वत पर विविध प्रकार के वृक्ष का रोपन द्वारा सुसज्जित करना ही है। पर्यावरण से आशय हमारे चारों ओर के वातावरण से ही है। पेड़-पौधों के साथ-साथ जीव-जानवर, हवा-पानी आदि भी पर्यावरण में

शामिल होते हैं। श्रीमंत शंकरदेव इतर प्राणियों के प्रति अत्यंत दयाशील हैं। उन्होंने अपना एक बरगीत में लिखा है—

“यत जीव जंगम कीट पटंगम

अग नग जग तेरि काया।

सबकहु मारि पूरत उहि उदर

नाहि करत भूत दाया ॥”3

अर्थात्, हे प्रभु, जितने भी जीव, जानवर, कीट, पतंग आदि हैं— अग, नग, जग आपकी ही काया मात्र है। इन सबको मानकर हम मनुष्य अपना उदर पूराते हैं, किसी पर दया नहीं करते हैं।

श्रीमद् भागवत के तृतीय स्कंध में पशु-वध करके अपना उदर पूर्ति करने का क्या फल होता है, इसकी ओर संकेत करते हुए श्रीमंत शंकरदेव ने वस्तुतः प्रकृतिक भारसाम्य को ही बनाये रखने का आह्वान किया है—

“रंगे पशु मारि, यिटो परम निष्फले ।

निज पुत्र भार्या समे भूजे कौतुहले ॥

महा रौरवत परै नाहिके निस्तार ।

सेहि पशु आंचुरिया मांस खाय गार ॥”4

अर्थात्, जो व्यक्ति व्यर्थ ही आनन्द पूर्वक पशु-वध करके अपनी पुत्र-भार्या सहित भोजन करता है, वह नरक में अवश्य जायेगा, उनका कोई निस्तार नहीं है। जिस पशु को उन्होंने मारा, वही पशु नरक में उनके शरीर का मांस नोच-नोचकर भक्षण करेगा।

वैकुण्ठ प्रयाण के पूर्व श्रीकृष्ण ने अपने प्रिय भक्त उद्धव को जो उपदेश दिया, उनमें से एक इस प्रकार है—

“कुकुर शृगाल गद्दर्भरो आत्माराम ।

जानिया सबको परि करिबा प्रणाम ॥

समस्त प्राणीक देखिबाहा मजि सम ।

उपाय मध्यत इटो आति मोक्षतम् ॥”5

अर्थात्, कुत्ता हो या शृगाल या गद्दर्भ, सभी की आत्मा में राम निवास करते हैं। अतः इसे जानकर सबको प्रणाम करना। समग्र जीव के प्रति अगर समभाव नहीं उत्पन्न होता, तो हे उद्धव, काय, वाक्य, मन से यही अभ्यास करना कि इनकी आत्मा में भी राम हैं। समस्त प्राणी में ‘मुझे’ देखना, यही सबसे उत्तम उपाय है।

श्रीमंत शंकरदेव ने उद्धव के प्रति श्रीकृष्ण के मुख से जो कहलवाया है, हमारी दृष्टि में श्रीकृष्ण को पर्यावरण संरक्षक के रूप में प्रस्तुत करनेवाला यही सर्वश्रेष्ठ अवसर है। मनुष्य जब समस्त प्राणी में प्रभु को देखेगा, उसे राममय समझने लगेगा, तो उसके प्रति कभी अविचार नहीं करेगा। उस प्राणी को हत्या करके भक्षण करने की बात नहीं सोचेगा, जिससे इतर प्राणियों की रक्षा होगी।

श्रीमंत शंकरदेव के साहित्य में श्रीकृष्ण एक विशेष अनुकरणीय व्यक्ति के रूप में चित्रित हुए हैं। ईश्वरीयपन लिए हुए भी समाज के प्रति आदर्श पुरुष के रूप में प्रतिष्ठित हुए हैं। श्रीकृष्ण द्वारा गौ पालन करना, स्वयं मकखन खाकर दुसरो को भी खिलाना, मुक्त वन प्रदेश में बालकों के संग नानान खेल खेलना- ये सब प्रकृति के साथ संसर्ग को ही दर्शाता है। प्रकृति के साथ इस प्रकार का संसर्ग कितना आवश्यक है, इसके बारे में भी श्रीकृष्ण द्वारा उद्धव को वैकुण्ठ प्रयाण के पूर्व दिये उपदेश से स्पष्ट होता है-

“मनक नियम करि बाकलि वसन धरि

थाकिबाहा फलमूल भक्षि ।

तरिबा संसार क्लेश भकतिर उपदेश

प्रवन्धे आनको दिबा सखि॥ ”6

अर्थात्, हे प्राणसखा, मेरे प्रयाण के बाद तुम मन को दढ़ करके वल्कल वस्त्र धारण करके, फलमूल भक्षण करके रहना। तभी संसार के क्लेश से मुक्ति पाओगे। यह उपदेश अन्य को भी देना।

मनुष्य और प्रकृति का एकात्म सम्बन्ध है। उसके संसर्ग में ही वास्तव में मन को शांति मिलती है। प्रकृति से प्राप्त फलाहार, भक्षण करने से शरीर स्वस्थ रहता है- स्वस्थ शरीर में स्वस्थ मन का निवास है। स्वस्थ मन, शरीर से ही भगवान् भक्ति सम्भव है। इसलिए कृष्ण द्वारा दिए गए यह उपदेश प्रकृति संरक्षण के क्षेत्र में ही अधिक प्रेरणादायक है।

संदर्भ संकेत -

1. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, दशम स्कंध, पद 1005, पृष्ठ संख्या 510
2. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, दशम स्कंध, पद 1007, पृष्ठ संख्या 510
3. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, बरगीत- 4
4. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, पद 272, पृष्ठ 286
5. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, एकादश स्कंध, पद 261, पृष्ठ 644

6. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, एकादश स्कंध, पद 281, पृष्ठ 246

सहायक ग्रंथ सूची-

1. श्रीमंत शंकरदेव वाक्यामृत, सम्पादना- श्रीमंत शंकरदेव संघ, प्रथम प्रकाश 1998
2. नामधर्म ख्र श्रीमंत शंकरदेव संघ पत्रिका,
3. भक्ति आन्दोलन और राष्ट्रीय एकता-सम्पादक-जीवकान्त नाथ, राम जीतन चौहान, मरिगाँव महाविद्यालय, प्रथम प्रकाश-2010
4. शंकरदेवर दर्शन- महन्त बापचन्द्र, महन्त प्रकाशन, जोरहाट, प्रथम संस्करण-1995
5. ऐतिहासिक पटभूमित महापुरुष शंकरदेव-महन्त बापचन्द्र, वनलता प्रकाशन-गुवाहाटी-1 द्वितीय प्रकाशन-1999